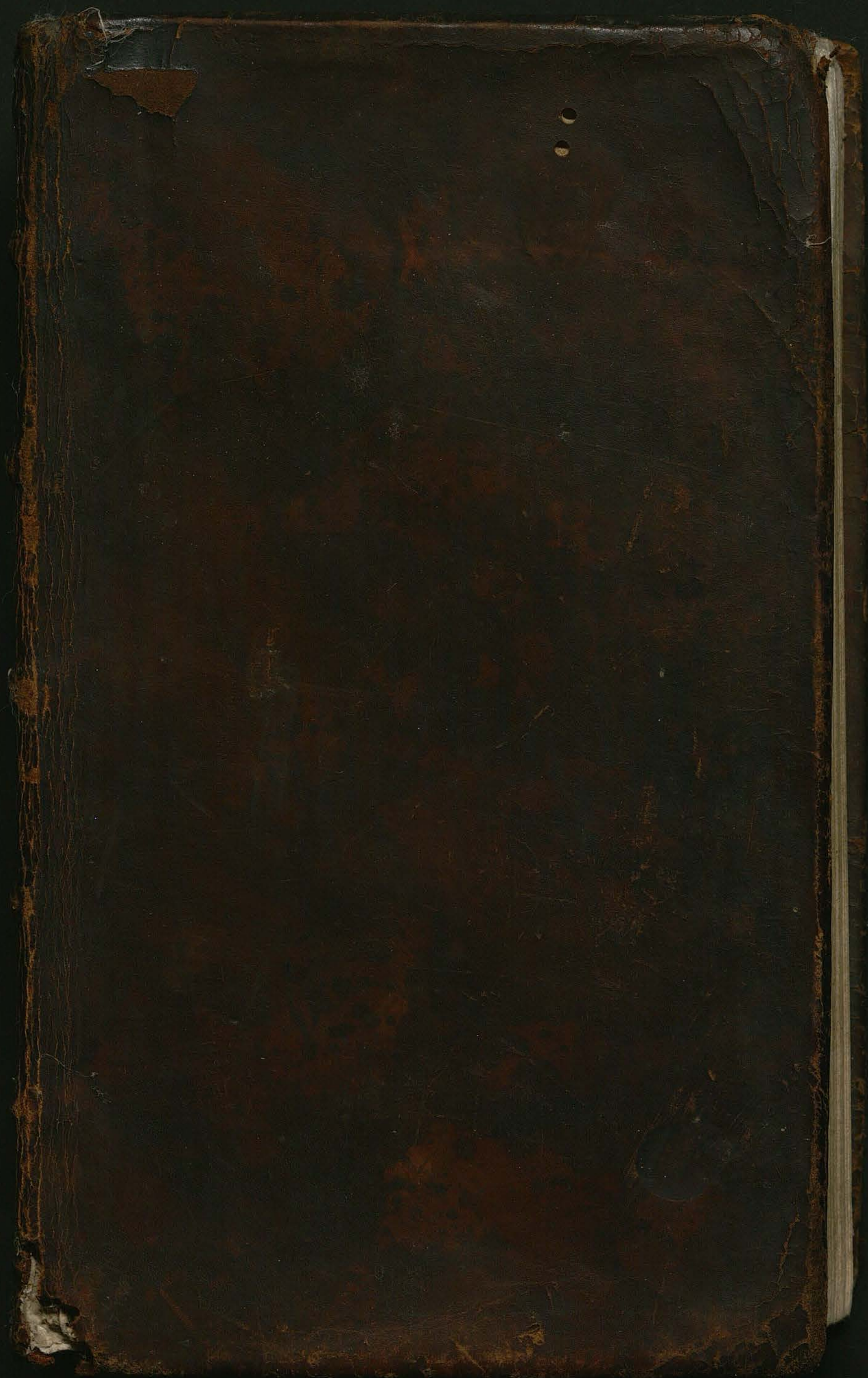

H.IV.4

THEOLOGIA MORALIS QUADRIPARTITA,

Incipientibus accommodata,

ET

In Aula Theologica S. J. Treviris publicè exposita

à R. P. JOANNE REUTER

Ejusdem Societatis, SS. Theologiæ Doctore in Universitate Trevirensi, & Professore publico,

NUNC

IN USUM ET UTILITATEM

Plurium Typis data,

Cum prævia Analysi

DOCTRINÆ MORALIS à SEDE APOSTOLICA REPROBATÆ.

BIBL. FULD. ORD. S. BEN.

PARS IV.

Editio Secunda Auctior & Emendatior.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Ex Officina METTERNICHIANA

Sub Signo Gryphi Anno MDCCLVI.

Cum Privilegio Sac. Cæs. Majestatis Speciali & Permissu Superiorum

THEOLOGIÆ MORALIS

PARS IV.

DE

Sacramentis novæ Legis tum in genere, tum in ſpecie.

PROLEGOMENA.

De Sacramentis in Statu Legis tum naturæ, tum ſcriptæ veteris.

STatus naturæ humanæ varius conſiderari poteſt 1. Status naturæ puræ, in quo homo, non elevatus ad gratiam, & finem ſupernaturalem, habuiſſet perfectiones, auxiliaque tantùm naturalia. 2. Status innocentiæ, ſeu juſtitiæ originalis, qui importat gratiam ſanctificantem, immunitatem ab omni peccato, morte, aliiſque pœnalitatibus, & perfectam ſubjectionem appetitûs ſenſitivi ad rationalem; & eatenus dicitur Status naturæ integræ. In hoc fuit Adam, priuſquam peccavit. 3. Status naturæ lapſæ, ſcilicet à ſublimi ſtatu naturæ integræ, & juſtitiæ originalis, per peccatum Adæ. 4. Status legis naturæ, in quo Adam poſt lapſum, ejuſque poſteri ſine lege ſcripta, ſine lege publicè promulgata,

vixerunt secundùm dictamina rectæ rationis, auxiliis divinæ gratiæ adjuti. Hic duravit à lapsu Adæ usque ad legem scriptam, per Moysen promulgatam, vel, ùt volunt alii, usque ad circumcisionem, Abrahæ præceptam, per bis mille circiter annos. 5. Status legis scriptæ veteris, in quo vivendum erat secundùm legem etiam scriptam. Hic à lege in tabulis lapideis divinitus conscripta, vel ùt putant alii, à circumcisione Abrahæ duravit per alios bis mille circiter annos usque ad legem Christi. Quamvis enim lex scripta in tabulis Moysi tradita, & per eum promulgata fuerit quadringentis annis post institutionem circumcisionis, præceptæ Abrahamo, putant tamen hi statum legis scriptæ incepisse ab instituta circumcisione, eò quòd illa præcipuè fuerit instituta, & præcepta Abrahæ, ejusque posteris, ut tanquam populus Dei electus illa, ùt protestatione in Christum venturum, à reliquis populis discernerentur. 6. Status gratiæ, seu legis Evangelicæ, in quo gratia per JEsum Christum facta est, & vivendum est secundùm leges à Christo latas. Hic perseverabit usque ad finem mundi.

Quòd nulla Sacramenta futura fuissent in statu puræ naturæ, ex eo colligitur; quia in eo nulli hominum collata fuisset gratia. Quòd etiam nullum fuerit in statu innocentiæ primorum parentum brevi illo, quo duravit, tempore, convenit inter T.T. quia id nec ratio, nec authoritas suadet. An autem futura aliqua fuissent, si status ille diu perseverâsset, incertum est. Quæritur itaque tantùm de Sacramentis in statu naturæ lapsæ.

QUÆS-

QUÆSTIO I.

An in Statu Legis Naturæ fuerint Sacramenta?

Resp. In eo ſtatu fuit ſaltem unum, quod remedium parvulorum dicitur, eoſque mundabat à peccato originali, ùt habet communis ſententia T.T. & P.P. Inter quos S. Aug. contra Julianum Cap. 9. ait: *Neque ideo credendum eſt, ante datam circumciſionem famulos Dei (quando quidem inerat eis fides mediatoris in carne venturi) nullo Sacramento opitulatos fuiſſe parvulis ſuis, quamvis, quod illud eſſet, aliquâ neceſſariâ causâ ſcriptura latere voluerit.* Similia habet S. Greg. L. 4. Mor. Cap. 2. & alii PP. Et ratio eſt; quia Sacramentum in genere eſt ſignum ſtabile, ſenſibile gratiæ ſanctificantis, à Deo inſtitutum ad ſanctificationem hominis viatoris; credibile autem non eſt in illo ſtatu non fuiſſe remedium pro parvulis ab originali mundandis; aliàs enim omnes parvuli, ante uſum rationis defuncti, intra duo ferè annorum millia fuiſſent à ſpe beatitudinis excluſi, quod videtur alienum à bonitate Dei, ſeriò, & efficaciter, quantùm eſt de ſe, omnes cupientis ſalvos fieri. Hoc autem remedium fuit verum Sacramentum; quia ſignum erat ſtabile ſenſibile gratiæ ſanctificantis, à Deo inſtitutum ad parvulos ſanctificandos tum verâ internâ ſanctitate, tum legali, ſeu deputatione ad Dei cultum, & adunatione Eccleſiæ Fidelium. Signum quidem gratiæ ſanctificantis; quia figurabat gratiam, per Baptiſmum in lege Chriſti dandam;

ſtabile autem, quia inſtitutum pro Eccleſia illius temporis, ut fideles conſtanter ab infidelibus diſcernerentur; ſenſibile verò, quia per illud admittebantur ad Eccleſiam, corpus viſibile myſticum, ſine quo non potuiſſent diſcerni admiſſi ad Eccleſiam à reliquis: demum à Deo inſtitutum: quia ſolius Dei eſt gratiæ dandæ ſigna inſtituere, ſicut ſolius ejus eſt gratiam dare.

Non fuit tamen à Deo determinatum in ſpecie, ſed tantùm in genere, nimirum ut adhiberetur actus externus ad profitendam fidem in Meſſiam venturum idoneus, v. g. oblatio parvulorum, vel oratio externa, à parentibus, vel aliis eorum nomine facta, per uſum fidelium ad id determinata, ut conſtaret univerſim parvulorum conſecratio, & deputatio ad Dei cultum.

Porro ſicut modò ad valorem Baptiſmi non requiritur fides, & ſanctitas in miniſtro: ſic nec requirebatur fides actualis de Meſſia venturo in applicante parvulis illud Sacramentum; ſed ſufficiebat fides objectiva, ſeu poni ſignum proteſtativum fidei in Meſſiam cum intentione faciendi, quod tunc faciebat Eccleſia; tum quia juſtificatio parvulorum fuiſſet valde incerta, & multis expoſita periculis; myſterium enim Incarnationis Filii Dei valde eſt ſublime, & pauci tunc temporis rectè de eo erant informati, adeoque nec id omnes credebant; tum quia ex mente S. Auguſtini ſufficiebat ad juſtificationem in lege ſcripta circumciſio à miniſtro infideli facta. Quare dum P. P. dicunt, parvulos tum fuiſſe juſtificatos in fide parentum, intelligendi ſunt de fide externa, ſeu profeſſione fidei ſecundùm intentionem inſtituentis Dei,

quæ

quæ erat conditio, quâ positâ, Deus ex prævisis Christi meritis conferebat parvulis justificationis gratiam, eos mundans à peccato originali.

Dixi in responsione: *Fuit saltem unum*: An autem plura fuerint, controvertitur. Suar. & alii quidam putant oblationem panis, & vini à Melchisedech factam, fuisse Sacramentum: sed alii id negant; quia non fuit signum stabile pro Ecclesia, sed cœpit in Melchisedech, & in eo desiit. Alii probabiliter putant fuisse duo, unum pro parvulis, alterum pro adultis in remedium publicum peccatorum actualium, faventque aliqui P. P. de quo videri possunt Scholastici.

QUÆSTIO II.

Quæ, & quot fuerint Sacramenta in lege scripta veteri.

Resp. In lege veteri scripta vera fuerunt Sacramenta, eaque varia. Ità communis P. P. & T. T. sententia: erant enim ritus sacri sensibiles, præfigurantes gratiam, per Christum dandam, à Deo instituti stabiliter ad sanctificandos homines.

Tale Sacramentum erat 1mò remedium legis naturæ, quod in lege scripta perseveravit non tantùm pro femellis parvulis, sed etiam pro masculis, qui ante diem octavum, quo priùs masculi circumcidebantur, de vita periclitabantur. Item pro iis, qui non descendebant ex Abrahamo per Jacob; his enim solis præcepta erat circumcisio. 2. Circumcisio, quæ fiebat in carne præputii, tum, uti notat

S. Thomas, ad ostendendum, quod Christus nasciturus esset ex semine Abrahæ; tum quia instituta, vel assumpta fuit ad tollendum originale, quod per generationem transmittitur; tum demum, quia ordinabatur ad imminutionem carnalis concupiscentiæ, quæ præcipuè in ea parte viget. 3. Et alia fuerunt Sacramenta, ùt videre est in libro Levitici, & Numerorum, in quibus ritus describuntur.

Omnia ad 4. classes commodè revocari possunt.

1ma complectebatur ea, per quæ quisque primò Deo consecrabatur, & cooptabatur in membrum illius Ecclesiæ, & populi à Deo electi, quæ nostrum Baptisinum, & gratiam, vi illius dandam, præfigurabant. Tale erat remedium legis naturæ, & circumcisio.

2da classis complectebatur ea, quibus consecrabantur Pontifices, Sacerdotes, Levitæ, & Nazaræi, de quibus h betur Exod. C. 29. Nrum 8. & Levit. 8. Et hæc præfigurabant nostrum Ordinis Sacramentum, gratiamque per illud dandam.

In 3tia classe erant variæ tum expiationes à peccato, de quibus habetur Num. C. 19 tum purificationes ab immunditia legali: nam apud Judæos leprosi, puerperæ, menstruatæ, &c. censebantur immundi in se; qui verò rem immundam tangebant, immundi ex contactu: ùt si quis attigisset cadaver, aliamve rem immundam. Immundi autem arcebantur ab ingressu templi, vel ab esu Agni Paschalis, participatione sacrificiorum, consortio aliorum, oblationibus, &c. donec mundarentur per expiationes, & purificationes præscriptas. Hæc præfigurabant nostrum Sacramentum pœnitentiæ,

tentiæ, & gratiam, virtute illius conferendam.

In 4ta classe erant, quæ fuerunt instituta ad recolenda Dei beneficia, & quorum usu Judæi magis consecrabantur, Deoque arctiùs jungebantur. Talia erant esus Agni Paschalis, & panum propositionis. Hæc præfigurabant nostrum Eucharistiæ Sacramentum, gratiæque augmentum per illam dandum. De quibus omnibus videri potest S. Th. P. 3. Q. 102. A. 5. Cæterùm, quot vera fuerint Sacramenta in illa lege, omninò incertum est. Tot enim in ea fuerunt ceremoniæ, signa, & sacrificia; ut difficile sit statuere, quæ habuerint veram rationem Sacramenti.

Moderni Judæi, teste Soto in 4. D. 2. Q. 1. A. 4. nihil quidem sciunt de remedio legis naturæ. Verùm, cùm ità cæci & indurati sint, ut Christum, & ejus doctrinam, toties in eorum lege prædictam, & postmodum tot signis, & miraculis confirmatam, non agnoscant; mirum non est, quòd circa ritum, non scripto, sed solâ traditione acceptum, hallucinentur, præsertim postquam jam tot sæculis sine Sacerdote, & Doctore per omnes terræ plagas dispersi vagantur.

QUÆSTIO III.

Quid Sacramenta veteris legis ea suscipientibus contulerint?

Resp. 1. In circumcisione, & usu remedii parvulorum conferebatur gratia sanctificans parvulis, ùt habet communis P. P. & T. T. sententia: erant enim instituta ad eos mundandos

dandos à macula peccati originalis : in hac autem Dei providentia nemo mundatur à peccato mortali sine infusione sanctificantis gratiæ.

2. Nullum Sacramentum antiquæ legis conferebat gratiam ex opere operato. Probatur tum ex Apostolo *ad Galatas Cap.* 4. ubi Sacramenta legis antiquæ vocat *egena elementa*, *& infirma.* Et *ad Hebr.* 7. ait : *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem, & inutilitatem : nihil enim ad perfectum adduxit lex.* Tum ex *Conc. Florentino in Decreto Eug. IV.* ubi signanter dicit de Sacramentis veteris legis : *Illa non causabant gratiam, sed solùm per Passionem Christi dandam præfigurabant. Hæc verò* (novæ legis) *continent gratiam, & dignè suscipientibus conferunt.* Denique ex *Trid. Sess.* 7. *Can.* 2. ubi ait : *Si quis dixerit ipsa novæ legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quod cæremoniæ sint aliæ, & alii ritus externi, anathema sit.* Quæ omnia satis ostendunt, quòd illa Sacramenta ex opere operato, seu vi operis, secundùm institutionem positi, ob ejus excellentiam gratiam non contulerint. Atque in hoc unanimis est P. P. consensus uti videre est apud *Bellarminum L. 2. de Sacramentis Cap.* 15. *& alios.*

3. Circumcisio, & remedium parvulorum non conferebant gratiam etiam ex opere operantis, id est, intuitu meriti, seu de condigno, seu de congruo illa applicantis ; sed erant mera conditio, qua posita ex prævisis Christi meritis conferebatur parvulis justificationis gratia. *Ratio est* ; quia, ut ex opere operantis contulissent gratiam, debuisset illa Sacramenta administrantis operatio fuisse libera, &

ex

ex omni parte honesta, & supernaturalis: id quod valde incertam, innumerisque periculis obnoxiam reddidisset parvulorum justificationem. Dicere autem eam fuisse valde incertam, & tot periculis expositam, est minùs convenienter sentire de misericordia Dei, volentis omnes salvos fieri. Itaque sicut Deus non voluit ideo Baptismi effectum pendere à sanctitate, & merito ministri: sic nec justificationem parvulorum per usum remedii legis naturæ, & circumcisionis inde dependere voluit. Cùm itaque nec ratione suæ dignitatis moverint Deum, nec ratione meriti ministri ad conferendam justificationis gratiam; sequitur, quòd fuerint mera conditio.

4 Reliqua Sacramenta legis veteris pro adultis instituta, etsi non contulerint gratiam ex opere operato; potuerunt tamen conferre ex opere operantis augmentum ejus, & reipsâ contulerunt iis, qui ex motivo virtutis, & in statu gratiæ ea debitè suscipiebant; idque secundùm eorum dispositionem majus, vel minus.

5. Circumcisio se solâ nec ùt mera conditio in adultis tollebat peccatum originale; sed requirebatur actus perfectæ charitatis, vel contritionis de personalibus, cùm adultis non conferatur gratia sanctificans, nisi ritè dispositis. Quare per circumcisionem adulti consecrabantur consecratione legali, & jungebantur Ecclesiæ populi electi. Quem unicum fuisse circumcisionis finem putant aliqui, negantes eam fuisse institutam ad justificandos parvulos, etsi ex usu assumpta fuerit ad profitendam fidem in Christum venturum, & sic subierit rationem remedii parvulorum, in lege naturæ adhibiti. Plura de his videri possunt apud Scholasticos.

DIVI-

DIVISIO & SERIES

IV. PARTIS

TRACTATUS I.

De Sacramentis novæ Legis in Genere.

CAPUT I.

De Essentia, & Constitutivis, quasi Physicis, Sacramentorum novæ Legis.

CAPUT

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

CAPUT III.

De Subjecto Sacramentorum.

CAPUT IV.

De Effectibus Sacramentorum novæ Legis, & Sacramentalibus.

TRACTATUS II.

De Sacramento Baptismi.

CAPUT I.

De Quidditate, Materia, Forma, & Necessitate Sacramenti Baptismi.

CAPUT II.

De Miniſtro Baptiſmi.

CAPUT III.

De ſubjecto Sacramenti Baptiſmi?

CAPUT

CAPUT IV.

De Effectibus, Patrinis, aliisque Ceremoniis Baptismi.

TRACTATUS III.

De Sacramento Confirmationis.

TRACTATUS IV.

De Sacramento Eucharistiæ, & Sacrificio Missæ.

CAPUT I.

De Essentia, Materia, & Forma Eucharistiæ.

CAPUT II.

De Ministro Eucharistiæ.

CAPUT III.

De Subjecto, Effectibus, & Necessitate Eucharistiæ.

CAPUT IV.

De Ritu Eucharistiæ, & Sacrificio Missæ.

TRACTATUS V.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

De Institutione, Essentia, & Constitutivis Sacramenti Pœnitentiæ.

CAPUT II.

De Contritione, prima ejus parte materiali.

CAPUT

CAPUT III.

De Confessione Sacramentali, altera parte materiali, essentiali Sacramenti Pœnitentiæ.

CAPUT IV.

De Sacramentali absolutione, parte formali, essentiali Sacramenti pœnitentiæ.

CAPUT V.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, seu Confessario.

CAPUT VI.

De Ministri Sacramenti Pœnitentiæ, seu Confessarii Jurisdictione, & Approbatione.

CAPUT VII.

De Jurisdictionis, & Approbationis restrictione, seu de casibus reservatis.

CAPUT VIII.

De Sigillo, aliisque obligationibus Confessarii.

CAPUT IX.

De satisfactione Sacramentali, parte integrali Sacramenti Pœnitentiæ.

CAPUT X.

De Satisfactione per Indulgentias.

CAPUT XI.

De necessitate, & effectibus Pœnitentiæ.

TRACTATUS VI.

De Sacramento extremæ Unctionis.

TRACTATUS VII.

De Sacramento Ordinis.

TRACTATUS VIII.

De Sacramento Matrimonii.

CAPUT I.

De Sponsalibus, seu promissione futuri Matrimonii?

CAPUT II.

De Natura, vel Proprietatibus Matrimonii.

Quæ-

CAPUT III.

De impedimentis Matrimonii, & Dispensatione in illis.

CAPUT IV.

De solennitate Matrimonii, ejusdemque invalidi revalidatione.

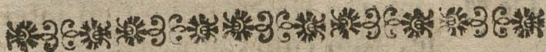
Quæ-

CAPUT V.

De Matrimoniis Hæreticorum tum inter se, tum cum Catholicis.

CAPUT VI.

De usu Matrimonii, & debito conjugali?

TRACTATUS I.

De Sacramentis Novæ Legis in Genere.

CAPUT I.

De Sacramentorum Novæ Legis Quidditate, & constitutivis.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Sacramentum Novæ Legis?

1. *Definitio.* RESP. 1. Sacramentum novæ Legis est signum sensibile, practicum gratiæ sanctificantis, à Christo Domino permanenter institutum ad nostram justificationem. Vel: signum sensibile practicum gratiæ sanctificantis stabiliter à Christo Domino institutum ad homines per legitimum illius usum sanctificandos.

Dicitur 1mò. *Signum sensibile*; quia, cùm Sacramenta sint pro hominibus, qui non cognoscunt,

noſcunt, niſi dependenter à ſenſibus; oportebat eſſe ſigna ſenſu perceptibilia.

Dicitur 2. *Signum practicum gratiæ*; quia Sacramenta novæ legis verè cauſant gratiam, quam ſignificant, & verâ ſanctitate internâ ſanctificant, per quod maximè differunt à Sacramentis veteris legis, quæ erant tantùm ſigna ſpeculativa gratiæ nobis per Chriſtum conferendæ vi Sacramentorum noſtrorum, & per ſe non ſanctificabant, niſi ſanctitate aliquâ legali, ſeu deputatione ad cultum Dei, & aggregatione ad veram Eccleſiam.

Dicitur 3. *A Chriſto Domino inſtitutum*; quia is etiam, quâ homo, Author eſt Sacramentorum noſtrorum.

Reſp. 2. Septem ſunt novæ legis Sacramenta, non plura, nec pauciora: videlicet Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium. Conſtat ex Conc. Flor. & Trid. ac unanimi, conſtantique conſenſu Eccleſiæ. *2. Numerus.*

Pro ratione eſt voluntas Chriſti, cui hæc congruentia aſſignatur: nam, ſicut in naturalibus naturaliter, ſic in ſupernaturalibus debet homo 1mò naſci ſpiritualiter, quod fit per Baptiſmum. 2. Debet roborari, ut vitam tueatur, quod fit per Confirmationem. 3. Debet nutriri in virum perfectum, quod fit per Euchariſtiam. 4. Debet lapſus poſſe erigi, æger ſanari, quod fit per Sacramentum Pœnitentiæ. 5. Debet armari contra hoſtem in periculis maximis, quod fit per Extremam Unctionem. 6. Debent aliqui conſtitui, ut ſpiritualia diſpenſent cæteris; conſtituuntur autem per Sacramentum Ordinis. 7. Debent aliqui adjuvari, ut ſanctè, & ſecundùm Deum humanum genus propagent, & onera fe- *3. Congruentia, cur ſeptem Sacramenta.*

rant ſtatûs conjugalis. Hoc autem confert Sacramentum Matrimonii.

Porro, licèt plures ſint Ordines ſacri, quia tamen tendunt in eundem finem, nempe Euchariſtiam, moraliter, & unitate finis ſunt unum Sacramentum: ſicut ſpecies panis, & vini conſecrati unum conſtituunt, quia ad unum convivium pertinent ſpirituale.

4. *Diviſio.* Reſp. 3. Sacramenta novæ legis 1mò alia dicuntur Sacramenta mortuorum, quæ per ſe, ſeu ex primaria ſua inſtitutione cauſant primam gratiam, & non neceſſariò in ſuſcipiente ſupponunt vitam ſpiritualem, ſeu ſanctificantem gratiam: Talia ſunt Baptiſmus, & Pœnitentia. Alia ſunt vivorum, quæ per ſe, & ex primaria ſua inſtitutione tantùm cauſant augmentum gratiæ, ſupponuntque in ſuſcipiente vitam ſpiritualem, ſeu gratiam ſanctificantem. Talia ſunt reliqua à Baptiſmo, & Pœnitentia diſtincta.

2. Alia ſunt characteriſtica, quæ characterem, ſeu ſignaculum ſpirituale animæ imprimunt. Talia ſunt Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo, quæ & ideo iterari non poſſunt. Alia ſunt non characteriſtica, quæ characterem nullum imprimunt, & iterari poſſunt, utì reliqua quatuor.

3. Alia ſunt tranſeuntia, quæ conſiſtunt in actionibus phyſicè tranſeuntibus, ùt Baptiſmus, Confirmatio, & reliqua ab Euchariſtia diſtincta. Aliud eſt permanens, quod confectum phyſicè permanet, ùt S.S. Euchariſtia. Denique alia dicuntur formata, quæ dum ſuſcipiuntur, cauſant in ſuſcipiente gratiam; alia informia, quæ ſuſcipiuntur quidem validè, ſed ob indiſpoſitionem ſuſcipientis non cauſánt gratiam: ùt, ſi quis peccator adultus ſine dolore de peccatis baptizetur, vel ordinetur, &c.

QUÆS-

QUÆSTIO II.

Quibus Sacramenta novæ Legis perficiantur?

Reſp. Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & perſonâ Miniſtri conficientis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquid deſit, non perficitur Sacramentum. Ita Concilium Florentinum in Decreto de Sacram. Conſtat ex traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ. 5. *Rebus, verbis, & perſona Miniſtri &c.*

Dixi: *Tribus perficiuntur*: nam, an omnia, prædicta ſint intrinſeca Sacramentorum conſtitutiva, non convenit inter Doctores. Affirmant multi, alii probabiliter negant, tenentque Sacramenta intrinſecè, & eſſentialiter conſtitui ſolis rebus tanquam materiâ, & verbis tanquam formâ, & aliquâ horum unione. Scotus eſſentiam Sacramenti Pœnitentiæ ponit in ſola forma: ſed hæc ad praxin non faciunt. Certum enim eſt, prædicta requiri, ut perficiatur Sacramentum, pro cujus meliore intelligentia juvat hæc pauca notare.

1mò. Materia Sacramenti dicitur, quod determinatè non ſignificat effectum Sacramenti, ſed per formam ad eum ſignificandum determinatur: forma verò dicitur id, quod eſt pars determinans, clariuſque effectum Sacramenti indicat, & determinat, perficitque ſignificationem ejus, aliàs obſcuram, & indeterminatam. 6. *Materia.*

7. *Duplex.* 2. Materia Sacramentorum duplex est, nempe remota, & proxima: Remota est res, quæ applicatur, traditur, vel destruitur. Proxima in Sacramentis transeuntibus est usus, seu applicatio talis rei, v. g. Baptismi materia remota est aqua elementaris; proxima est ablutio. Confirmationis remota est chrisma ab Episcopo benedictum: proxima est Unctio facta per manum Episcopi. Pœnitentiæ materia remota sunt peccata post Baptismum commissa: proxima sunt actus pœnitentis. Ordinis remota sunt instrumenta, quæ traduntur, vel manus Episcopi: proxima est instrumentorum traditio, aut manuum impositio. Extremæ Unctionis remota est oleum infirmorum, proxima est inunctio. Matrimonii materia remota sunt corpora contrahentium: proxima sunt eorum, seu juris in ea traditio. Dixi: *In Sacramentis transeuntibus*: nam Eucharistiæ, quæ est Sacramentum permanens, materia proxima sunt corpus, & sanguis Christi cum speciebus; remota est substantia panis, & vini. Hæc magis explicabuntur, ubi de singulis Sacramentis agetur.

8. *Forma.* 3. Forma Sacramenti quoque duplex est: Partialis una, Totalis altera. Partialis sunt verba respectu rerum, v. g. hæc: *Ego te baptizo*, respectu affusionis aquæ: hanc enim indifferentem ad significandum ablutionem, & refrigerationem determinant ad indicandam ablutionem. Forma totalis est institutio Christi, assumentis res, & verba ad significandum effectum Sacramenti, seu gratiam, respectu cujus institutionis etiam verba se habent instar materiæ: licèt enim verba ex institutione humana

na habeant aliquam significationem, non habent tamen vim significandi collationem gratiæ, nisi ex institutione Christi. Cæterùm, quando quæritur, quæ sit materia, & quæ forma Sacramenti, quæstio est de materia & forma partiali.

4. Omnia Sacramenta transeuntia, ùt declarat sensus communis, & universalis Ecclesiæ praxis, constant intrinsecè verbis formalibus, excepto tamen Matrimonio, ad quod sufficiunt verba æquivalentia, seu signa, ùt nutus, scripturæ &c. quibus consensus internus significatur; quia, cùm hoc Sacramentum adæquatè consistat in contractu matrimoniali, quem Christus evexit ad rationem Sacramenti, nihil ad ejus valorem requisivit, nisi quod ad legitimum contractum necessarium est; aliàs multi Matrimonii essent incapaces. Hinc in citato Flor. Decreto Matrimonium dicitur effici mutuo contrahentium consensu *regulariter* per verba de præsenti expresso. 9. *Regulariter constant verbis formalibus.*

An Sacramentum Eucharistiæ simul per verba moraliter perseverantia constituatur, controvertunt Scholastici. Alii cum Lugone affirmant, alii negant. De his, ubi de Sacramentis singulis, quid dicendum, determinabitur.

QUÆSTIO III.

Qualis unio inter formam, & materiam Sacramenti ad ejus valorem requiratur, & sufficiat?

Resp. Requiritur, & sufficit utriusque coëxistentia moralis, quæ, spectatâ formæ verbalis vi significativâ, & actionis sacramentalis qua- 10. *Coexistentia moralis.*

qualitate, sufficiat, ut verba sint vera, & cadere censeantur super talem materiam, cumque illâ unum totum morale constituere. *Ratio est*; quia Sacramenta sunt composita moralia; proin requiritur, & sufficit, quòd ejus partes uniantur moraliter, ità, ut forma sit vera, & cadat super materiam in æstimatione morali. Dein alia major unio sæpe non est possibilis, aut nimis difficilis: hinc Christus, qui Sacramenta voluit esse salutis instrumenta, aliam non requisivit, ne homines essent nimiis anxietatibus, & salutis periculis expositi.

Non requiritur tamen eadem unio respectu omnium Sacramentorum: nam major, seu propinquior coëxistentia requiritur in Baptismo, Confirmatione, Eucharistiâ, Extremâ Unctione, & Ordine; quia formæ exprimunt materiam præsentem v. g. ablutionem, inunctionem, traditionem: forma autem Eucharistiæ demonstrat Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini, quorum substantiam destruit. Ad Sacramentum Pœnitentiæ verò non requiritur tam stricta unio; quia institutum est per modum judicii, quod non exigit, ut post accusationem, & examen statim feratur sententia. Similiter in Matrimonio, cùm sit contractus, potest unius consensus diutiùs separari ab alio, tamdiu nempe, quamdiu prior moraliter perseverat. In aliis Sacramentis curandum, ut materia & forma saltem ex parte coexistant realiter.

QUÆS-

QUÆSTIO IV.

Quæ mutatio materiæ, vel formæ Sacramenti hoc reddat invalidum?

Reſp. Mutatio quævis Theologicè ſubſtantialis in materia, vel forma Sacramentorum, Sacramentum reddit invalidum, non tamen mutatio Theologicè accidentalis. Eſt communis, & certa. *Ratio 1mæ partis eſt:* quia mutatio ſubſtantialis in materia fit, quando juxta communem uſum, & æſtimationem hominum non eſt re, & nomine eadem res cum illa, quam Chriſtus pro Sacramento inſtituit, & Eccleſia uſurpat: utì, ſi in Baptiſmo adhiberetur loco aquæ vinum, in Extrema Unctione oleum non benedictum. Mutatio autem ſubſtantialis in forma fit, quando ità mutatur, ut non retineat ſenſum à Chriſto intentum. Atqui talis mutatio Sacramentum reddit invalidum; quia tollit vim ſignificativam gratiæ, quam ſolis rebus & verbis ſacramentalibus Chriſtus Author Sacramentorum tribuit, & pro omnibus Sacramentis, excepto Matrimonio, ad quod ſufficiunt quævis ſigna externa, conſenſum contrahentium ſufficienter exprimentia, verba formalia determinavit, non quidem materialiter, & ſecundùm ſonum, ſed formaliter, ſeu ſecundùm ſignificationem, ſic exigente bono Eccleſiæ, ut in quovis idiomate Sacramenta conferri poſſent. Determinavit quoque materiam, etſi non eodem modo pro omnibus: nam pro Ordine determinavit in genere ſignum externum ſignificativum gratiæ & poteſtatis conferendæ, ulteriorem determinationem in

11. *Mutatio ſubſtantialis, non verò accidentalis.*

in ſpecie relinquendo Eccleſiæ. Pro Baptiſmo determinavit aquam elementarem, aptam abluere: pro Confirmatione Chriſma benedictum ab Epiſcopo: pro Sacramento Pœnitentiæ dolorem ſupernaturalem efficacem &c., & Confeſſionem, per voces, aut alia ſigna ſufficientia faciendam: pro Euchariſtia panem, & vinum de vite &c. Et hæc quidem ità determinavit; ut, ſalvo valore Sacramenti, mutari non poſſint ab Eccleſia ſecundùm prædicata, quæ Chriſtus ipſe determinavit. Conſtat ex *Trid. Seſſ.* 21. *Cap.* 2. dicente: *Eccleſiam poſſe mutare aliqua circa Sacramentorum adminiſtrationem, attamen ſalvâ eorum ſubſtantiâ.* Ubi exceptio argumentum firmat in contrarium. Atque hoc exigebat Sacramentorum dignitas, & perpetua uniformitas in Eccleſia.
Ratio 2da partis: quia mutatio Theologicè accidentalis eſt in materia Sacramenti, quando ea inter homines adhuc retinet eundem uſum, & nomen; in forma autem, ſi, non obſtante mutatione, maneat adhuc ſenſus à Chriſto intentus; atqui talis mutatio non reddit Sacramentum invalidum; quia non tollitur vis ſignificativa, quam Chriſtus inſtituit: utì, ſi quis in Baptiſmo utatur aquâ calidâ, vel non benedictâ, aut loco vocis: *Baptizo*, dicat: *Abluo.* Chriſtus enim eſſentiæ Sacramenti tribuit vim illam; materiâ autem, & formâ tantùm accidentaliter mutatis, manet eſſentia Sacramenti. Quæ autem materia, & forma requiratur ad eſſentiam Sacramentorum, cognoſcitur ex uſu & doctrinâ Eccleſiæ; quæ, cùm ſit columna, & firmamentum veritatis, non poteſt errare in iis, quæ ad fidem, bonos mores, ad Sacramenta, & generalem diſciplinam, cultumque

Dei

Dei pertinent. Circa hæc notanda sunt sequentia.

1. Materia Sacramenti mutatur substantialiter non tantùm, quando amittit prædicatum physicum; sed etiam morale, à Christo requisitum: sic mutatio est substantialis in materia Extremæ Unctionis, non tantùm, quando deficit ratio olei olivarum; sed etiam, quando deficit benedictio: utì, si affunderetur benedicto oleo unâ vice quantitas illo major de non benedicto; quia periret prædicatum sacri, quod Christus requisivit. 12. *Mutatio materiæ.*

2. In forma verbali Sacramentorum mutatio fieri potest variis modis.

1. Per positionem unius vocis pro alia ejusdem, vel diversi idiomatis: ùt, si pro voce *Absolvo*, dicatur: *Te libero à peccatis.* 13. *Formæ varia mutatio.*

2. Per transpositionem, v. g. dicendo: Hoc est meum Corpus.

3. Per additionem, vel detractionem alicujus vocis.

4. Per vocis alicujus corruptionem, detrahendo, vel mutando aliquam ejus syllabam, v. g. dicendo: Hoc est Corpus meus, hic est Calix Sanguis mei.

5. Per interruptionem: nempe pronuntiando unam partem formæ, & dein cessando per aliquod tempus, & tum alteram ejus partem addendo.

6. Per usum verborum æquivocorum. His modis si sic mutentur verba, ut nec per se, nec in circumstantiis ingenerare audientibus, & intelligentibus apta sint sensum à Christo intentum, mutatio erit substantialis, & Sacramentum invalidum; secùs, si sensus à Christo intentus maneat. Quare, si verba corruptè

ruptè pronuntiata ex imperitia, balbutie, linguæ præcipitantiâ &c. sensum illum retineant, quem ingenerant rectè prolata, Sacramentum erit validum; secùs, si contrarium fiat. Sic corruptio verborum: *Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & spiritu sancta*: non tollit sensum verum; quia ex circumstantiâ non intelligentis idioma satis intelligitur, quid verbis illis intenderit significare, & efficere. Unde Zacharias Papa *Cap. Detulerunt.* 18. *De Consecratione Dist.* 4. declaravit Baptismum, ab ignaro linguæ latinæ sic collatum, fuisse validum: addidit tamen, si processerit ex ignorantia, sine intentione inducendi errorem, vel novum ritum; quia tunc, intendendo sensum alium, deesse potuisset mens faciendi, quod facit Ecclesia. Vide Suar. hîc *Disp.* 2. *sess.* 5.

Similiter, si interruptio talis fiat, ut adhuc morali judicio verba constituant unam orationem, non oberit valori Sacramenti: ùt, si baptizans, postquam dixit: *Ego te baptizo*: tussiat, vel dicat pueris: Silete, & deinde addat: *In nomine Patris &c.* Si autem interruptio tollat unitatem orationis in forma, utì, si dicat: *Ego te baptizo*, & non, nisi recitato uno Psalmo, addat reliqua, oberit valori ob defectum sensûs substantialis. Quæ autem interruptio tollat unitatem moralem orationis, prudenti judicio, ex circumstan iis, modo, duratione interruptionis, determinandum est.

Cæterùm sine necessitate interruptio repugnat usui Ecclesiæ, & reverentiæ Sacramenti, ob quam curandum, ut forma distinctè, integrè, rectèque pronuntietur.

Denique, si quis verbis æquivocis uteretur, determinando ea ad sensum falsum, mutatio esset

esset substantialis, obstaretque valori Sacramenti: sensus enim verborum in æquivocis pendet ab intentione proferentis; quia, cùm tales voces sint indifferentes ad utrumque sensum, debent aliunde determinari ad unum: quod fieri non potest, nisi per intentionem loquentis, vel, hac deficiente, per circumstantias. Unde, si minister, utens verbis æquivocis, habeat rectam intentionem, faciet Sacramentum validum, si verba possint habere sensum à Christo intentum; invalidum verò, si intentio adsit utendi verbis in alio sensu: ut, si Sacerdos in Consecratione Calicis per tò, *Hic* intenderet designare locum; quia sensus à Christo intentus est, ut significetur transitus substantiæ vini in substantiam Sanguinis Christi. At verò extra æquivocationem sensus verborum non pendet ab intentione loquentis. Hinc valebat Baptismus Arianorum, quamvis circa formam malè sentirent, tenendo, Filium esse Patre minorem; quia formam rectè pronuntiabant. Econtra non baptizaret validè, qui adhiberet verba, vel nihil, vel quid aliud significantia, licèt per illa verum sensum intenderet; quia significatio vocum ab ipso non provenit; sed illæ in actione communi, ùt est Baptismus, significant, ad quod significandum institutæ sunt. Vide dicenda de Baptismo Num. 91.

QUÆSTIO V.

Quale peccatum sit in Sacramentis mutare materiam, & formam?

14. *Est grave mutare substantialiter.*

Resp. Mutare materiam, vel formam substan-

ſtantialiter, eſt mortale. 1. Contra Religionem; eſt enim quodammodo illudere Chriſto, Sacramentorum Authori contra ejus inſtitutionem adhibere ſigna ad gratiam, ejus nomine conferendam, quæ ipſe ad hoc non aſſumpſit. 2. Sæpe contra charitatem; quia proximus privatur magno bono ſpirituali. 3. Etiam contra Juſtitiam, ſaltem, ſi à Paſtore id fiat; quia hic ex Juſtitia tenetur ſubditis ſuis, quoties rationabiliter petunt, Sacramenta vera adminiſtrare. Id quod probabiliter etiam extenditur ad alios, non Paſtores; quia hoc ipſo, quòd quis ſe ad ſuſcipiendum Sacramentum ſubmittat, & Sacerdos adminiſtrare velit, hic ſe tacitè obligat ad conferendum hoc, quod petitur, Sacramentum, nempe certò validum; alioquin alius quæreretur, qui conferret validè.

Eſt quoque mortale extra caſum neceſſitatis materiam, vel formam Sacramenti mutare mutatione accidentali notabili; quia in materia gravi, ad Religionem pertinente, eſt gravis deordinatio contra præceptum Eccleſiæ, & uſum, vim legis habentem, ùt conſtat tum ex ſenſu communi, tum ex *Trid. ſeſſ.* 7. *Can.* 13. & *Miſſali Romano de defectibus* dicente, graviſſimè peccaturum, qui aliquid formæ Euchariſtiæ adderet, etſi ſignificationem non mutaret. Unde, per ſe loquendo, peccat mortaliter, qui in Eccleſia Latina conſecrat panem fermentatum, vel utitur in Conſecratione aliâ linguâ, quàm latinâ; qui in Extrema Unctione utitur oleo antiquo loco novi extra caſum neceſſitatis. Secùs tamen eſt, ſi mutatio accidentalis non ſit notabilis: tunc enim, cùm deordinatio tantùm ſit levis, veniale non

excedit : ùt, si quis in forma latina Baptismi, vel Pœnitentiæ omittat tò *Ego*, vel in forma Consecrationis tò *Enim* : ùt habet communis contra Vasquez, modò absit contemptus, periculum errandi in substantialibus, scandalum, aliaque prava intentio. An in confectione Sacramenti liceat aliquando uti materiâ dubiâ, & sequi sententiam tantùm probabilem de valore Sacramenti, dicetur Cap. sequenti Num. 43.

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

MInister Sacramentorum novæ Legis, de quo nobis hìc est sermo, est is, qui, nomine Christi operans, Sacramentum conficit. Unde nec dispensans Eucharistiam, nec pœnitens, ponens Confessionem, & dolorem, est minister Sacramenti; quia non conficiunt nomine Christi, omnium Sacramentorum principalis Ministri.

QUÆSTIO I.

Quis sit Minister Sacramentorum novæ Legis?

Resp. Solus homo viator, ratione utens, in hac Dei providentia est Minister ordinarius Sacramentorum novæ Legis, non tamen quilibet omnium. *Ratio 1mæ partis est*; quia, sicut Christus solis hominibus viatoribus dixit Matthæi 18. *Euntes docete omnes gentes, bapti-*

15. *Solus homo viator.*

ptizantes eos &c. Et Joannis 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis &c.* Sic illis solis potestatem conferendi illa Sacramenta tradidit. Et idem de aliis Sacramentis habetur ex Scriptura, & traditione Apostolorum. Hinc *Concil. Florent. in Decreto Eugenii*, non nisi homines viatores pro singulis Sacramentis Ministros assignat. *Ratio 2dæ partis est*; quia, licèt Baptismum omnis homo viator, mas & fœmina, ratione utens, conferre validè possit, & Matrimonii Ministri sint omnes contrahentes, seu ejus capaces contrahendi, juxta sententiam communissimam: Pœnitentiæ tamen, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis Ministri sunt Sacerdotes soli: Confirmationis verò & Ordinis soli Episcopi de potestate ordinaria. Constant hæc ex perpetua traditione Ecclesiæ, quæ in hujusmodi errare non potest, utpote ex quibus, ùt Trid. sub initium Sess. 7mæ loquitur, omnis vera Justitia vel incepit, vel incepta augetur, vel perdita recuperatur. Hinc, licèt Angeli possint ministrare Sacramentum Eucharistiæ jam confectum; nec tamen hi, nec animæ beatæ de potentia ordinaria conficere Sacramentum possunt, à Christo institutum.

QUÆSTIO II.

Qualis intentio requiratur in Ministro ad validè, & licitè conficiendum Sacramentum?

Certum est, quòd aliqua in eo ad id requiratur intentio, quia agere debet humano modo nomine Christi, qui principalis est Sacramen-

mentorum Minister, uti fide certum est, constatque ex Scriptura; nam Joan. 1. v. 33. dicitur de Christo: *Ille est, qui baptizat.* Et Joan. 4. dicitur Christus baptizans per Discipulos. Et Apostolus 2. Cor. C. 2. v. 10. de aliis etiam Sacramentis ait: *Ego donavi, si quid donavi, in persona Christi.* Quæritur, qualis debeat illa esse intentio. Ad quod

Resp. 1. In Ministro, per se conficiente Sacramentum, requiritur intentio actualis, libera, eaque directa, agendi nomine Christi; sufficit tamen confusa & implicita; etsi coacta (excepto Matrimonio) quia & hæc est simpliciter libera; non verò sufficit intentio ponendi purè materialiter actiones, & verba, seu ritum. Est communis & certa. 16. *Requiritur intentio actualis.*

Ratio 1mæ partis est; quia materia proxima Sacramentorum debet esse actio humana, & forma humana locutio, ut Mysteria divina prudenter dispensentur, ùt admittunt omnes; atqui ad id requiritur intentio actualis libera, & directa, quâ intenditur in se, quod agitur, ùt patet, eundo per omnes actus humanos. Unde non sufficit intentio habitualis, id est, habita, & non retractata, multò minùs interpretativa, seu, quæ nec est, nec fuit, præsumitur tamen adfore, si cogitatio de illa incideret, eò quòd homo sit ità comparatus animo, ut illam haberet, si de ea cogitaret. Hinc non valet Baptismus, collatus ab amente, ebrio, dormiente v. g. noctambulone, etsi antè adfuisset intentio, eum conferendi. *Nec juvat,* quòd, ut offeram pro altero Sacrificium Missæ, non requiratur actualis applicatio, dum fit Sacrificium, sed sufficiat præterita non retractata: nam applicatio Missæ non est confectio

Sacri-

Sacrificii, sed quædam donatio in diem, quæ statim acceptatur à Deo, & valet, dum advenit tempus, quamvis non accedat nova donatio. Neque sufficit intentio indirecta, quâ aliquid intenditur in sua causa, vel alio, ex quo sine libertate immediata prævidetur secuturum: ùt, si quis prævidens, se in ebrietate Sacramentum certum collaturum, eò quòd aliàs id attentaverit, se inebriaret, ut id in ebrietate conferret: talis enim intentio non sufficit, ut agat humano modo conferendo Sacramentum; quia ad hoc requiritur, ut actio pendeat ab actuali intentione influente.

Ratio 2dæ partis est; quia, ut quis operetur, ùt Minister, debet operari ex intentione operandi, quod vult principalis, & nomine ejus; sed in conficiendis Sacramentis homo operatur; ùt Minister Christi: ergo debet operari ex intentione illius, quod ipse vult, & nomine ejus. *Minor* constat ex Apostolo dicente: *Sic nos existimet homo, ùt Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei.* *Major* probatur; quia, ùt habet S. Thomas 3. p. q. 64. a. 8. *Quando aliquid se habet ad multa, debet ab operante determinari ad id, quod vult efficere*; actiones autem & verba, in Sacramentis adhiberi solita, habent se ad multa, v. g. ablutio potest ordinari ad mundandum, refrigerandum corpus: verba possunt proferri, docendi, imò jocandi causâ: ergo debent determinari ad id, quod efficiendum est, nempe Sacramentum nomine Christi ponendum. Et aliàs, qui sine intentione agendi nomine Christi, proferret verba Consecrationis super panes in mensa positos, hos omnes consecraret, quod falsum est.

Ratio

Ratio 3tiæ partis est ; quia juxta omnes sufficit intentio 1mò conferendi effectum sacramentalem, seu gratiam : 2dò faciendi, quod facit Ecclesia : 3tiò faciendi Sacramentum : 4tò, quod Christus instituit, seu voluit fieri : 5tò, faciendi, quod faciunt alii legitimi Sacramentorum Ministri : sic enim adest intentio agendi nomine Christi exercita & implicita.

Quarta pars (quæ est contra Paludanum, Catharinum, Sylvestrum, Scribonium & quosdam recentiores Lovanistas, contendentes sufficere intentionem ponendi præcisè ritum externum absque ulteriori intentione) constat partim ex dictis ; quia per hoc præcisè non agitur nomine Christi : partim ex Conciliis, & declaratione Papæ. Nam 1. Concilium *Florentin.* supra in *Decreto Eugenii* ; & *Trid. Sess.* 7. *Can.* 11. in Ministro requirunt intentionem faciendi, quod facit Ecclesia : sed Ecclesia non tantùm ponit ritum externum, sed intendit Sacramentum ; ergo requiritur intentio faciendi Sacramentum, seu signum practicum gratiæ.

Deinde *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 6. declarat, pœnitentem non esse verè absolutum, si Sacerdoti desit animus verè absolvendi ; ergo ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ non sufficit animus pronuntiandi verba, sed requiritur intentio verè absolvendi, seu conferendi Sacramentum.

Eadem est ratio de omnibus aliis Sacramentis ; ergo in omnibus requiritur intentio faciendi Sacramentum. 2. Alexander VIII. damnavit hanc propositionem : *Valet Baptismus, collatus à Ministro, qui omnem ritum*

externum, formamque baptizandi observat; intus verò in corde suo apud se resolvit: non intendo facere, quod facit Ecclesia; atqui valeret Baptismus, si sufficeret intentio ponendi ritum externum; quia excludendo intentionem faciendi per actiones sacramentales, & formam, quod facit Ecclesia, nihil excluderetur, necessariò requisitum ad valorem Sacramenti.

Et *Ratio est*; tum quia Minister Sacramenti non utitur potestate ministeriali, nisi eâ velit uti; at non vult eâ uti, nisi per eam velit producere effectum Sacramento illi proprium: tum quia ex mente Christi actiones sacramentales debent esse actus morales, ità, ut Ministri verè dicantur absolvere, consecrare &c. humano modo, actio autem moralis sacramentalis debet esse intenta, ùt talis. Unde sub mortali tenetur Minister Sacramenti habere intentionem operandi nomine Christi, saltem confusam, & implicitam. Cæterùm, ùt sufficiat intentio faciendi, quod facit Ecclesia, non necessariò debet esse intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana, etsi sola sit vera Ecclesia; sed sufficit intentio faciendi, quod facit vera Christi Ecclesia, quæcunque illa sit, imò faciendi, quod facit Ecclesia particularis, quæ putatur vera, etsi reipsâ sit falsa, modò in illa adhibeatur recta intentio; quia tunc adest intentio virtualis faciendi, quod Christus instituit, facitque vera Ecclesia, neque error speculativus circa Ecclesiam, vel efficaciam, aut effectum Sacramenti impedit hujus valorem ex parte Ministri: hinc validè baptizat Hæreticus, negans Ecclesiam Romanam esse veram Ecclesiam, aut per Sacramentum conferri gratiam, modò debitè ponat materiam, & for-

& formam Sacramenti, quod cùm sit causa necessaria gratiæ, sufficit id applicari; etsi effectus non cognoscatur, aut intendatur explicitè.

Dixi in responsione: *In Ministro per se conficiente Sacramentum*: nam ad Matrimonium, quod contrahitur per Procuratorem, sufficit in principali, contrahente per Procuratorem, intentio habitualis, dum pars altera consentit, quanquàm in eo requiratur intentio actualis, dum ponit actiones ex parte sua requisitas: uti & requiritur in Procuratore intentio actualis contrahendi nomine sui principalis. Atque hoc speciale est Matrimonio, quod, quia est contractus, per Procuratorem celebrari potest.

Resp. 2. Ut validè conficiatur Sacramentum, intentio id conficiendi 1mò debet esse determinata respectu materiæ, & personæ, id est, ferri in personam, & materiam determinatam. 2. Debet esse de præsenti. 3. Quam vis formalis explicita magis consulat reverentiæ Sacramenti, sicque optima sit, non est tamen ad valorem Sacramenti necessaria, sed sufficit virtualis, seu formalis implicita. 17. *Ferri debet in personã, & materiam determinatam.*

Ratio 1mæ partis est; quia aliàs forma, utpote continens pronomina, non erit vera, ùt patet expendenti singulas; dein actiones sunt circa singularia, nec se extendunt ultra intentionem agentis. Unde, si Sacerdos, habens ante se duas hostias, vellet tantùm unam consecrare, & nullam determinaret, neutra consecraretur; quia intentio non foret determinata quoad materiam, & forma esset falsa: diceret enim demonstrari materiam, & nulla demonstraretur. Non est tamen necesse, imò perperam foret, intentionem restringere ad cer-

tum individuum formaliter, & explicitè ab aliis discretum v. g. ad Petrum, Catharinam; sed dirigenda est intentio ad personam præsentem. Quodsi fiat, Sacramentum, si Matrimonium excipias, valebit, etiamsi alia sit persona præsens, quàm existimet Sacramentum administrans: error enim ille speculativus intentioni verè conferendi Sacramentum præsenti non obest.

Dixi: *Si Matrimonium excipias*: cùm enim plurimùm intersit, cum qua persona individua vitæ societas ineatur, intentio contrahentium Matrimonium est restricta ad personam, cum qua contrahere statuerunt.

Ratio 2dæ partis est; quia, ùt habet communis sententia PP. & TT. Christus Dominus Ministris Sacramentorum potestatem non dedit eorum valorem, vel effectum suspendendi in adventum conditionis de futuro, saltem, si Matrimonium excipiatur. Cujus *Ratio est*; quia conditio apposita vel fuisset impertinens, v. g. *Absolvo te, si cras pluerit*; & jam non poterat rationabiliter concedi facultas tali eventui affigendi valorem, vel effectum Sacramenti; vel non fuisset impertinens, v. g. *Absolvo te, ubi aliena restitueris*; & in tali casû vel prudenter credita fuisset tempestivè conditio purificanda, vel non. Si primum; pœnitens absolutè est absolvendus. Si secundùm; absolutio tanquam indisposito, nisi aliunde excusatio legitima adsit, est neganda, aut jubendus pœnitens redire ad confessionem, ubi obligationi suæ satisfecerit. Unde tentans suspendere valorem vel effectum Sacramenti, non conficit Sacramentum de præsenti, cùm ad id requisita desit intentio: nec de futuro; quia tunc

tunc deeſt materia & forma. Poteſt tamen aliunde non conferri effectus Sacramenti, poſitâ ejus eſſentiâ: utì, ſi Sacramentum Baptiſmi conferatur adulto peccatori indiſpoſito ad effectum. Pro ratione eſt voluntas Chriſti.

Hinc 1. Conditio de præſenti, vel præterito non irritat Sacramentum, ſi ſit poſita; quia tunc voluntas æquivalet abſolutæ, cùm exiſtat, nec ſuſpenſa maneat. Econtra, ſi conditio non ſit poſita, irritum eſt Sacramentum, ſive jam conditio ſit intrinſeca, & ex natura, id eſt, requiſita neceſſariò ad valorem Sacramenti: utì, ſi es ritè diſpoſitus, ſi baptizatus, te abſolvo; ſive ſit extrinſeca, ſeu non requiſita ad valorem ejus, quod intenditur, v. g. Sacramenti: ùt, ſi reſtituiſti aliena, te abſolvo; quia tunc intentio deeſt. Unde

2. Conditio de futuro ſemper irritat Sacramentum; quia ſuſpendit præſentem intentionem, facitque, ut Miniſter hìc & nunc non habeat voluntatem abſolutam conficiendi Sacramentum: modò tamen non ſit æquivalenter de præſenti, ùt eſt ſecundùm aliquos, ſi dicatur: Abſolvo te, ſi cras Sol oriatur; quia ſenſus eſt: ſi nunc verum eſt, quod cras Sol orietur.

Dixi: *Si Matrimonium excipias*: hoc enim, ſicut alii contractus, valet ſub conditione de futuro, quando illa ponitur: neque in tali caſu ſuſpenditur effectus Sacramenti, quia contractus is non eſt materia Sacramenti, niſi impletâ conditione evadat abſolutus, & tunc ſtatim cauſat gratiam in ſubjecto diſpoſito: ergo non ſuſpenditur effectus Sacramenti, cùm hoc ante non ſit, ſed ſit poſtea.

Ratio 3tia partis eſt; quia intentio for-

malis explicita est, quâ aliquid clarè cognitum intenditur, seu quæ perceptibiliter advertitur ab eo, qui illam habet: ùt, si quis animo dicat: *Volo hunc baptizare, absolvere*, &c. Hâc magis consulitur reverentiæ Sacramenti; virtualis verò, quæ rectè formalis implicita dicitur, est vis à formali intentione relicta, vì cujus actio, per formalem intentionem cœpta, continuatur, etsi ad illam non reflectamus: ùt, si quis positâ intentione formali explicitâ eundi Treviros, colloquens in via cum sociis iter prosequatur, non reflectens ad terminum, quò tendit: similiter, si quis præmissâ intentione audiendi Confessiones, legendi Missam, postea absolvat, vel consecret distractus. Talem autem intentionem sufficere ad validè conficiendum Sacramentum extra controversiam est, declaratque satis Ecclesiæ praxis, & sensus, quæ Sacramenta sic collata approbat ùt vera, nec immeritò: nam talis intentio sufficit, ut actiones fiant humano modo, & morales sint; sicut sufficit, ut contractus, oratio, aliaque opera sint actus humani, & meritorii in suî continuatione. Et sanè, nisi intentio ista sufficeret, Ministri Sacramentorum, hæcque suscipientes essent infinitis anxietatibus expositi; cùm facillimè propter instabilitatem imaginationis labamur in distractiones sæpe inevitabiles: atque ità Christus suis Ministris imposuisset difficultatem insuperabilem cum evidenti animarum periculo indeclinabili, ob quæ omnes fugerent officium Ministri: quis autem id de Christo vel imaginari sibi audeat.

18. *In quo* Dubium tamen est, in quo consistat virtualis ista intentio. Suar. Sotus, & alii tenent, illam

illam esse actionem externam ab actuali formali intentione inchoatam, & vi illius adhuc perseverantem, quam volunt sæpe perseverare sine cogitatione, & volitione ejus: ubi cogitatio & volitio præcessit, inquiunt, continuatur naturaliter, sufficitque ad augmentum meriti libertas mediata. Pallavicinus putat, actionem continuari dependenter ab appetitu sensitivo: Côning dependenter ab impressione quadam in imaginatione, nata ex intentione prima actuali. *consistat intentio virtualis?*

At nunc communior, & meo judicio vera sententia cum Card. Lugone docet, virtualem intentionem esse actum voluntatis remissum. *Ratio est.* 1. Quia actiones externæ continuatæ fiunt humano modo; sicut autem inchoari non possunt humano modo, sic nec continuari, nisi à præsente actu voluntatis: aliàs actiones liberè cœptæ adhuc in suî continuatione essent humanæ & liberæ, etsi Deus ad illas necessitaret. 2. Continuando actus bonos augemus merita, etiam dum inculpabiliter distracti pergimus cum intentione virtuali, ùt communiter admittitur; atqui, nisi adesset actus voluntatis, saltem tenuis, non augeremus merita; quia tota bonitas formalis, & vis meritoria ab actu libero voluntatis est. *Nec juvat*, quòd actus imperatus voluntatis probabiliter sit meritorius, etsi tantùm foret mediatè liber; quia is tendit nihilominus in objectivam honestatem, directus ab actu voluntatis libero existente; at homo continuans actum bonum, per Adversarios actum voluntatis non ampliùs habet, quo prosequatur honestatem. 3. Contingit, ut actiones externas omittamus ad breve tempus, & iterum

resumamus sine expressa intentione ; hoc autem non fit sine actu voluntatis tenui ; quia secundùm omnes humano modo inchoare non possumus sine actu voluntatis libero. 4. Experientia docet, quòd sæpe operemur ex tenui actu voluntatis : nam, dum accedimus Sacramenta, adoramus Eucharistiam, Crucifixi imagini detegimus caput; credimus : non credimus autem sine actu voluntatis, & tamen hunc non advertimus. Rusticus, dum frumenta seminat, sperat messem : aliàs frumenta non projiceret in terram, & tamen de messe signatè sæpe non cogitat, nec actum spei advertit : quæ ergo ratio negandi, nos continuare actiones nostras externas ex tenui actu voluntatis, inque hoc consistere intentionem virtualem ? 5. Experimur, nos longè aliter operari, dum ad alia etiam fortiter abstracti ambulamus, quàm experimur in somno : ergo signum est, non solùm fieri actionem externam ex sensu appetitivo, vel imaginatione phantasiæ, sed adesse actum voluntatis, consequenter cognitionem intellectûs, quia nihil volitum, nisi ab intellectu præcognitum.

19. *Ordinariè absoluta requiritur.* Resp. 3 Intentio Ministri, ut licitè conferat Sacramentum, ordinariè debet quoque esse absoluta, potest tamen, &, quando adest prudens ratio, aliquando debet esse conditionata, adjectâ conditione intrinsecâ de præsenti, uti, si dubium sit de Baptismo, vel Ordine, vel an pœnitens, in necessitate constitutus, sit ritè dispositus &c. *Ratio 1mæ partis est* ; quia voluit Christus, & ritus Ecclesiæ habet, ut Sacramenta conferantur absolutè sine restrictione ad conditionem, nisi ratio prudens suadeat contrarium. *Ratio 2dæ partis est* ; quia & saluti

luti proximi, quoad fieri poteſt, & reverentiæ Sacramenti conſulendum; hoc autem fit per appoſitam conditionem, ſi Sacramentum ex juſta cauſa conferendum eſt, & prudens ſit dubium de capacitate, vel diſpoſitione ſubjecti: nam ſi deſit conditio intrinſeca, ſeu requiſita ad valorem, Sacramentum non conficitur, & irreverentia non committitur.

Dixi: *Adjectâ conditione intrinſecâ*: nam illicitum eſt, ſaltem, ſi Matrimonium excipias, conferre Sacramenta ſub conditione extrinſecâ, ſeu non neceſſariâ ad valorem, v. g. *Baptizo te, ſi habes conſenſum patris tui*: *Abſolvo te, ſi ſis virgo &c.*

Quares. An, ſi quis ſub conditione ſit baptizandus, vel abſolvendus &c. conditio ſit verbis exprimenda, vel ſufficiat mente adjici? 20. *An conditio exprimenda verbis?*
Reſp. Imprimis ad valorem Sacramenti non requiritur, ut verbis exprimatur; quia forma ſatis reſtringitur per intentionem mente retentam; cùm verba formæ non operentur ultra intentionem loquentis; dein non videtur eſſe obligatio, ut ore exprimatur, ùt tenet Caſtrop. Gormaz, aliique plures cum Gobat, dicente, ſatis eſſe, quòd implicitè mente adjiciatur: utì, ſi animum habeat abſolvendi v. g. juxta inſtitutionem Chriſti, vel ſolos diſpoſitos &c. *Ratio eſt;* quia, licèt verba in formis ſint abſoluta, conſignificant tamen conditiones intrinſecas, omnique legitimæ intentioni ineſt conditio intrinſeca, ſolumque exprimitur, ut miniſter indicet, ſe nolle transgredi præceptum Dei prohibentis, Sacramenta conferre indiſpoſitis. Unde verba, etſi conditio ore non addatur, manent conformia menti. Conſultius tamen eſt, & praxi con-

 formius,

formius, ut conditio verbis aliis exprimatur; quæ tamen non erunt pars formæ.

QUÆSTIO III.

An, vel quando valori Sacramenti obsit, si Minister habeat duas intentiones contrarias, quarum una repugnat ejus valori?

21. *Spectanda intentio prævalens.*

1. Resp. Non obest valori Sacramenti, si intentio illud conficiendi sit appretiativè major, & prævaleat intentioni, quæ valori Sacramenti repugnat; quia intentio conficiendi Sacramentum tunc est efficax, altera verò inefficax. Si verò intentio repugnans valori prævaleat, & sit appretiativè major, tum obest valori; quia tunc intentio non conficiendi est efficax, intentio verò id conficiendi est inefficax, adeoque nihil efficit.

Quæ sit intentio prævalens;

Porro illa intentio prævalet, & est efficax, quæ est magis absoluta; seu vi cujus operans sic est animo comparatus, ut, si reflecteret, alteram posse obesse, eam expelleret. In exemplo: Hæreticus contrahit Matrimonium, ità tamen, ut velit esse dissolubile, si uxor frangat adulterando fidem conjugalem; quia putat sic Matrimonium esse institutum; is, si sic animo est constitutus, ut adhuc contraheret, etsi sciret esse indissolubile; prævalet intentio contrahendi, valetque Matrimonium: secùs, si ità est animo comparatus, ut non contraheret, si sciret, eo etiam casu esse indissolubile; quia Matrimonium saltem jure divino est indissolubile. Proin qui intendit dissolubile, Matrimonium non intendit. Idem est in aliis Sacra-

cramentis. V. N. 633. Quodsi utraque intentio esset æqualis, nihil operaretur; quia neutra esset efficax. Unde si Titius antè noluit contrahere Matrimonium cum Caja, nunc autem contrahit cum præsente, quæ est Caja, ab ipso non agnita, & ità sit animo comparatus, ut nesciat, quid facturus fuisset, si scivisset esse Cajam, nullum erit Matrimonium; quia neutra intentio prævalebat.

Sed, quid dicendum, si Episcopus ante ordinationem, ùt facere solent aliqui, per suum Archi-Diaconum protestetur suæ intentionis non esse ordinare eum, qui per fraudem se ingesserit, v. g. non admissus in examine, vel sine titulo, ætate, examine, &c. an talis validè ordinatur? Resp. Si illa generalis intentio non ordinandi ejusmodi prævaleat, invalidè ordinatur; secùs, si prævaleat intentio, singulos, dum materiam Ordinis illis applicat, & formam pronuntiat, ordinandi, de quo, si cui dubium rationabile oriatur, Episcopus interrogandus est, & interim abstinendum à ministerio talis Ordinis, vi cujus conferendum esset Sacramentum. Quodsi interrogari non posset; Ordo Presbyteratus sub conditione repetendus esset, ob gravia incommoda consecutura, si ordinatio fuisset invalida. 22. *De intentione non ordinandi impeditos.*

Majus dubium est, an Episcopus possit licitè intendere, non ordinare accedentem cum simili defectu? Nam Navar. Gobat Tr. 8. N. 316. & alii Episcopum ajunt peccaturum mortaliter, si id intendat; quia gravissima inde sequerentur incommoda: publicè enim haberetur talis tanquam validè ordinatus, & tamen non esset, ideoque invalidè, deficiente Sacerdotio, consecraret, & absolveret. Hinc Lugo

hic

hìc Disp. 8. N. 119. illam protestationem non probat, utpote quæ fundamentum non habeat in ritibus Ecclesiasticis: & quamvis fiat, plus significare non debet, quàm Episcopum nolle quemquam, sic accedentem, scienter ordinare, & optare, ut talis emaneat, repellendumque esse, si sciretur. Arriaga non audet quidem improbare etiam protestandi consuetudinem; putat tamen certum, ritè ordinari cum defectu bonâ fide accedentes; quia Episcopus, priusquam ordinet, ab impedimentis, à quibus potest, absolvit in ordine ad effectum ordinationis, & protestatio facta est ad repellendos malâ fide accedentes; cùm accedentes bonâ fide non possint eâ deterreri, adeoque ad eos non dirigatur. Accedit, quòd aliàs innumeris exponerentur anxietatibus bonâ fide ordinati. Tenent quoque A. A. communiter, teste La Croix, etiam malâ fide accedentem, ordinariè loquendo, validè ordinatum censeri; at id non semper verum est. Nam cùm Anno 1747. mense Septembri Treviris quidam in examine rejectus, se cum aliis ordinandum stitisset, seque ordinatum putans, petiisset testimonium Presbyterarûs, hocque negaretur, eò quòd non fuisset in examine admissus; res delata est ad Episcopum: hic autem edixit, talem non esse ordinatum; se non habere, nec habiturum intentionem, tales ordinandi; ne scientes, se nihilominus ordinari validè, plures se per fraudem ingerant. Quæ ratio an aliis incommodis præponderet, relinquo sapientioribus expendendum. Scienter sic ordinatus suspensionem incurrit, sique in hac Ordinem exerceat, est irregularis, peccatque graviter, quoties eum exercet. Hæc, si

si non deterreant à suscipiendo ordine per fraudem, vix aliud impediet; quò minùs se gerat, ùt Sacerdotem, & invalidè conficiat Sacramenta, cum gravi fidelium incommodo.

QUÆSTIO IV.

An ad valorem Sacramenti in Ministro requiratur Fides, & Sanctitas, seu status gratiæ?

Resp. Negativè. Est de fide tum ex perpetua traditione, & usu Ecclesiæ Romanæ, quæ nunquam rebaptizavit Baptizatos ab Hæreticis, fide, & sanctitate destitutis; tum ex C. C. *Lateran.* 4. *C.* 1. *Trid. Sess.* 7. *Can.* 4. *de Baptismo*, in quibus definitur, Baptismum, ab Infidelibus, Hæreticis, Judæis in forma Ecclesiæ collatum, esse validum. Præterea Trid. ibid. Can. 12. de Sacramentis in genere anathema dicit ei, qui dixerit Ministrum, in peccato mortali existentem, si necessaria servet, non conficere Sacramentum. Et ratio est tum, quia principalis Minister Sacramentorum est Christus, à cujus meritis vim habent independenter à fide, & probitate Ministri inferioris; tum quia, si effectus Sacramentorum penderet à fide, & probitate Ministri, Christus fideles reliquisset innumeris periculis, dubiis, & anxietatibus, quod ab ejus providentia alienum est.

23. *Nec fides, nec probitas*

QUÆS-

QUÆSTIO V.

Quomodo peccet Sacramentum administrans, vel exercens aliam actionem sacram in peccato mortali?

24. *Minister duplex.* *Nota.* Minister Sacramenti alius est specialiter ad id deputatus, & consecratus, ùt Episcopus respectu Confirmationis, & Ordinis, Sacerdos respectu Eucharistiæ, & Sacramenti Pœnitentiæ; alius ad id non consecratus specialiter, ùt Laicus respectu Matrimonii, & Baptismi non solennis Deinde actiones sacræ, quas Minister specialiter consecratus quà tales exercet, aliæ sunt substantialiter Sacramentales, uti consecratio, ablutio, absolutio, inunctio, &c. aliæ tales non sunt, sed vel disponunt ad Sacramentum conficiendum, vel cum eo aliquo modo sunt connexæ, aut sunt Sacramenti jam confecti dispensatio: ùt consecratio Chrismatis, Altaris, Calicis, benedictio vestium, aquæ, salis, actiones Diaconi, & Subdiaconi, quibus ministrant Sacerdoti celebranti, distributio Eucharistiæ. His notatis

25. *Qui existens in mortali conficit Sacramentũ, peccat graviter.* Resp. 1. Minister, conficiens Sacramentum in statu peccati mortalis, per se loquendo, peccat mortaliter peccato sacrilegii, non tantùm, qui ad id specialiter est consecratus, utì tenent omnes; sed etiam ad id non consecratus specialiter, utì tenent cum S. Thoma Lugo, Vasq. Castrop. aliique multi contra Suar. aliosque non paucos, probabiliter dissentientes. *Ratio 1mæ partis est;* quia recta ratio dictat gravem irreverentiam committi ab eo, qui actiones

ones sanctissimas Christi immediatè, & totaliter ordinatas ad animas sanctificandas, Deoque conjungendas, ponit nomine vel in personâ Christi, ipse hostis ejus, & mancipium Diaboli; atque ità immediatè per actiones, à se positas influit in Sacramentum, & cooperatur Deo in sanctificatione animarum, pessimè se difformans à sanctitate rei peragendæ, & illius, cui specialiter cooperatur, vel cujus personam sustinet, dum ad id est specialiter ordinatus. *Ratio 2dæ partis est eadem*; quia etiam, qui non est consecratus specialiter ad Sacramentum conficiendum, nomine Christi agit, & immediatè ei cooperatur in actionibus illis sanctissimis; nec ideo consecratus ad id graviter peccat, quia specialiter ad id est deputatus: aliàs Diaconus solenniter cantans Evangelium, ipse existens in mortali peccato, peccaret graviter, uti & Ostiarius, ex officio aperiens valvas Ecclesiæ, &c. quod adversarii non recipiunt.

Nec juvat dicere cum Suarez, requiri præterea, ut opus sit valde dignum: nam Sacramentum Baptismi, à Laico collatum, non est opus minùs dignum, quàm collatum à Sacerdote. Nihilominus ordinatus videtur graviùs obligari ad dignè Sacramenta conficienda, quàm non ordinatus: recta enim ratio dictat, quòd, qui ad aliquod munus specialiter deputatus, id acceptat, & accipit speciales gratias ad id ritè peragendum, specialem obligationem admittat dignè obeundi munus suum, etsi hæc gravis non sit, ubi actio non est adeo sancta. Atque ob hanc rationem probabilis est sententia Suar. cùm evidens non sit, ex sola sanctitate Sacramenti oriri obligationem gravem illud non conficiendi, nisi in statu gratiæ; sed

ſed noſtra eſt probabilior, tum ob ſanctitatem Sacramenti, indignè collati; tum quia, quando motiva ſunt diverſæ rationis, ſi propter unum non ſit obligatio gravis, nec videtur eſſe propter utrumque ſimul: ſicut, quando nec authoritas, nec ratio gravis eſt, ſententiam non faciunt probabilem.

26. *Corollaria.* *1. Baptizans in mortali.* Hinc imò Sacerdos, in mortali conferens Baptiſmum, etiam non ſolenniter, peccat mortaliter: & idem probabiliùs dicendum de Laico, baptizante in neceſſitate, quæ permittit moram contritionis eliciendæ. Hic tamen probabiliter excuſatur à mortali; quia neceſſitas & defectus deputationis irreverentiam imminuunt.

Contrahens in eo matrimonium. 2. Contrahentes Matrimonium in mortali peccant graviter, quatenus Sacramentum ſuſcipiunt, & quatenus ſibi adminiſtrant, etſi per Procuratorem id faciant, quia impeditur primarius effectus Sacramenti. Probabiliter tamen, quà miniſtri excuſantur à mortali; quia ad id non ſunt ſpecialiter deputati, & minùs directè agunt nomine Chriſti.

Abſolvens plures. 3. Sacerdos, in mortali plures abſolvens, tot probabiliùs peccata mortalia committit, quot perſonas abſolvit; quia tot complet Sacramenta indignè ſecundùm dicta 1. P. N. 351. Non peccat tamen graviter præciſè audiendo pœnitentes in mortali, ſicut nec pœnitens confitendo; quia non peccat graviter niſi ponendo Sacramentum ſeu actionem, quæ complet Sacramentum. La Croix hîc N. 88.

Conſecrans. 4. Conficiens Euchariſtiam in mortali peccat graviùs, quàm conficiens aliud Sacramentum; quia, licèt non ponat actionem immediatè collativam gratiæ ſanctificantis; ponit tamen

tamen actionem, quâ præsens sistitur author gratiæ, gratiaque substantialis: & propriissimè agit nomine, & in persona Christi, cujus verbis loquitur. Et hinc etiam ex speciali præcepto Tridentini tenetur priùs confiteri, etsi pro aliis Sacramentis dignè conferendis satis sit, redire ad statum gratiæ per contritionem perfectam.

Dixi in conclusione: *Per se loquendo peccat mortaliter*; quia excusare potest tum invincibilis ignorantia mali statûs, vel obligationis, tum necessitas statim succurrendi proximo, non permittens moram eliciendi contritionem; uti, si quis statim moribundum deberet absolvere, vel baptizare, tunc enim excusaretur ab irreverentia, & præceptum religionis desineret obligare: sicut, si famulus, prævidens Domini sui filium submergendum, nisi statim succurrat, Dominum suum tecto capite sine reverentia transiret, excusaretur ab irreverentia, quam aliàs admitteret; ita minister Sacramenti, in necessitate tali succurrens animæ Christo dilectæ, excusaretur, etsi existens in peccato mortali. Hinc in tali necessitate etiam est gravis obligatio succurrendi. Addit Moya, si Sacerdos, in Confessionali cogitatione graviter lapsus, non posset statim confiteri, deberetque differendo absolutionem gravem notam, vel infamiam subire, posse eum in mortali absolvere: sed casus hic vix contingent.

Causa excusantes à mortali.

Resp. 2. Probabiliùs peccat tantùm venialiter in mortali distribuens Eucharistiam. Ità Vasq. Lugo, & alii contra Suar. & alios, probabiliter contradicentes. *Ratio est* 1mò; quia, sicut gravis irreverentia non est secundùm ple-

27. *Eucharistiam distribuens in mortali*

rosque etiam adversarios, si Sacerdos existens in mortali transferat Eucharistiam de loco in locum, si attingat, eâ benedicat populo; ità nec videtur gravis irreverentia, si admoveat ori communicantium: hoc enim agendo non agit in persona Christi, non conficit Sacramentum, nec immediatè cooperatur Deo in causanda gratia sanctificante, sed applicat tantùm quodammodo activa passivis, & ponit aliquid remotè eò se habens. 2. Eucharistiam distribuens non necessariò est persona sacra: olim enim Laici ferebant eam secum domum, dabant eam sibi, & aliis. Et licèt ordinarius minister debeat esse persona sacra; hoc tamen non est ratione Eucharistiæ distribuendæ; sed quia ordinarius minister distribuens est is, qui eam conficit, nempe Sacerdos. Est tamen aliqua irreverentia in tali statu dispensare corpus Domini, utì recta ratio dictat. Vide La Croix.

non peccat graviter.

28. Resp. 3. Non peccat quoque, nisi venialiter, Minister consecratus, exercens actiones sacras substantialiter non Sacramentales; quia, cùm non fiant in persona Christi, nec ex opere operato producant gratiam, non apparet sufficiens irreverentia ad mortale.

Nec exercens actiones sacras non sacramentales.

Hinc non peccat graviter 1mò. Episcopus, qui in mortali Chrisma consecrat, aut calices; qui confert 1mam tonsuram, assistit Episcopo, consecranti alterum Episcopum; quia non conficit Sacramentum.

29. *Corollaria.*

2. Subdiaconus, vel Diaconus, ministrans solenniter in Missa.

3. Sacerdos, qui solenniter benedicit nuptiis, aquam, salem, assistit Matrimonio; cùm hujus minister non sit; imò nec, qui in mor-

mortali, ubi eſt neceſſitas celebrandi, & non eſt copia Confeſſarii, legit Miſſam, modò ante conſecrationem perfectè ſit contritus. Peccat tamen venialiter exercens actionem ſacram, quæ ordinem ſacrum ſpecialiter requirit: utì, ſi Sacerdos ſolenniter benedicat nuptiis, vel Episcopus populo. Quodſi actio non requirat Ordinem ſacrum, vacare poteſt omni culpâ, utì ſi Parochus aſſiſtat Matrimonio; quia in hoc non apparet irreverentia. Videtur quidem S. Thom. in 4. Diſt. 24. Q. 5. A. 1. ſentire contrarium de miniſtris ſacræ actionis, quæ ordinem requirit, & in peccato operantes condemnare peccati mortalis; ſed intelligendus eſt, ſi talis actus ſimul includat actum principalem: aliàs peccaret mortaliter Acolytus, qui in mortali ferret lumen ad altare, Oſtiarius, aperiens januam, Lector legens Capitulum ex Scriptura &c. quæ communiter non cenſentur vera.

QUÆSTIO VI.

An, & quomodo peccet Miniſter Sacramenti, ejus adminiſtrationem, ſeu confectionem ſimulando?

Nota. Simulare Sacramenti confectionem, eſt ponere ejus materiam, & formam, vel ſaltem formam, ſine intentione id conficiendi. Quodſi hoc fiat cum animo, ut putetur Sacramentum conferri, erit ſimulatio formalis, & reale mendacium, quod nunquam licet; ſi fiat ſine eo animo, licèt cum prævisione, aliis ingerendam eſſe opinionem, quod Sacramentum conficiatur, erit ſimulatio materialis, 30. *Simulatio duplex.*

quæ in aliis materiis ex justa causa quandoque licet.

Quæritur, an ob metum gravem liceat in materia Sacramentorum ?

31. *Simulatio sacramenti est grave peccatũ.*

Resp. Minister Sacramenti, ex cujuscunque mali metu simulans materialiter etiam administrationem Sacramenti, peccat mortaliter peccato sacrilegii. *Ratio est*; quia est gravis irreverentia in Christum ità abuti verbis, & rebus sacris, ab ipso institutis, ut suo nomine ponantur ad verum Sacramentum conficiendum; & re ipsâ est illudere Christo : talis enim simulator exteriùs fingit se gerere personam Christi, vel agere nomine ejus, eumque operantem falsò inducit. Unde dixit Innoc III. *Cap. de celebratione Missæ. Qui fraudulenter simulare præsumpserit, se consecrare, graviùs peccare, quàm si consecraret in mortali; quia astringit se Deo, cui videtur illudere.* Et Innoc. XI. damnavit hanc inter damnatas 24. propositionem : *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi* : ubi damnatur simulatio Sacramenti, etiam materialis tantùm; quia de hac sola loquebatur sententia contraria : & quidem ex quocunque metu : Propositionis enim damnatæ sensus est hic : aliquis metus gravis est causa justa. Unde vera est hæc : nullus metus gravis est causa justa; Patet hoc ex ratione damnationis allatâ ex Innoc. III. & ex mente eorum, qui damnatam docuerunt: volebant enim, metum saltem mali gravissimi esse causam sufficientem.

Nec juvat, quòd simulator materialis non intendat, ut putetur confici Sacramentum, nam nihilominus adhuc est illusio Christi, & gravis

gravis illius injuria: sicut est injuria in Deum, si quis juratur verbis blasphemis, vel juratoriis sine animo jurandi, vel blasphemandi, vel thus adoleat idolo, sine animo illi exhibendi cultum, Deo debitum. V. Analysin. N. 9.

Hinc peccat mortaliter imò, qui, metu mortis adactus à tyranno, verba consecrationis proferret super panem sine animo consecrandi. Si tamen tyrannus esset ignarus linguæ, posset aliam orationem recitare sine animo decipiendi, purè permittendo errorem, modò non cederet in contemptum Fidei. 32. *Corollaria.*

2. Qui profert verba absolutionis sine animo absolvendi. Potest hic tamen ex justa causa aliam orationem super pœnitentem pronuntiare nec sic fingeret se agere nomine Christi; quia constat, pœnitentes cum sola benedictione quandoque dimitti.

3. Qui etiam consentienti porrigit publicè hostiam non consecratam pro consecrata; quia hostia non consecrata exponeretur adorationi tum astantium, tum suscipientis cum externa reverentia, quæ esset idololatria, saltem materialis & externa, intrinsecè mala, & semper illicita.

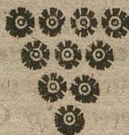
4 Qui formam consecratoriam proferret, per tò *corpus meum* intelligendo corpus suum; quia æquivocatio illa secum ferret gravem irreverentiam, sicut blasphemia, vel cultus idoli; verbis æquivocis factus.

5. A potiori peccat mortaliter, qui carens, potestate, administrare Sacramentum attentat, vel simulat: illuderet enim Christo assumendo officium Ministri ejus, ad quod non est deputatus; facto suo falsam doctrinam profiteretur, & proximum in re gravi deciperet.

6. Peccat quoque graviter, qui simulat susceptionem Sacramenti; quia impediret ejus effectum primarium, faceretque, ut Christus agens fictè induceretur, quod utrumque est grave sacrilegium.

33. *Fictè contrahens matrimonium an peccet?*

7. Peccaret, qui celebraret contractum Matrimonii, & nollet suscipere Sacramentum; quia poneret materiam Sacramenti sine animo conficiendi Sacramentum: quod gravius peccatum foret, quàm si in statu peccati mortalis iniret Matrimonium. Aliud putatur fore, si simularet materialiter contractum Matrimonii: tum quia tunc non poneretur materia & forma Sacramenti, adeoque non ageretur nomine Christi: tum quia in Matrimonio maximè attenditur consensus, qui tunc deesset; in aliis verò magis attenduntur signa externa; tum etiam, quia Matrimonium ex gravi metu injusto reipsâ est irritum: tuncque non suscipitur Sacramentum, sive contractus simulatè, sive sincerè ineatur. Et hinc AA. communiter docent, posse contractum matrimonialem ex gravi causa quandoque iniri cum materiali simulatione, nec tum adesse mendacium, quia contrahentes intendunt contrahere, quantum in se est. Quod semper per se intelligitur. Ità Viva in damnatam 29. ab Innoc. XI. N. 12. Sed de hoc in Tractatu de Matrim. N. 607.

QUÆS.

QUÆSTIO VII.

An, & quomodo peccet Minister Sacramenti, id ministrando indigno, vel indispoſito ad ejus effectum percipiendum?

Reſp. Miniſter, per ſe loquendo, peccat mortaliter, Sacramentum miniſtrando indigno. Eſt communis & certa: tum quia rem gravem diſpenſat contra voluntatem Domini ſui, adeoque in re gravi infidelis eſt contra illud Matthæi 7. *Nolite ſanctum dare canibus*; tum quia privat Sacramentum effectu ſuo primario, & cooperatur ſacrilegæ ſuſceptioni; atque hoc verum eſt etiam de Miniſtro non conſecrato v. g. Laico baptizante. 34. *Peccat graviter.*

Hinc 1. Miniſter Sacramenti debet poſſe prudenter judicare, quòd ſuſcepturus Sacramentum ſit ritè diſpoſitus, pro quo ſi indicia non habeat, debet inquirere, & diſpoſitionem, ſi non adſit, procurare; aut ſi nunc non poſſit, differre Sacramenti collationem: aliàs enim non erit prudens, & fidelis diſpenſator. Non tamen eadem cura, & præcautio pro omni Sacramento requiritur; ſed diverſa pro diverſitate Sacramenti. Trid. ſtatuit, ut Epiſcopus Ordines majores non conferat, nec Parochus aſſiſtat Matrimonio, niſi præmiſsâ inquiſitione de moribus, vitâ, & aliis impedimentis; quia multùm intereſt bono communi, ut ad Ordines non promoveantur indigni, & Matrimonia vitentur inceſtuoſa. Baptiſmus adulto non eſt conferendus, niſi examinato priùs de conſenſu, de fide, ſpe, dolore de peccatis. 35. *Corollaria.*

In reliquis quoque Sacramentis ſequenda eſt praxis Eccleſiæ, & commune judicium proborum, & prudentum.

36. *Publico peccatori an danda Euchariſtia?* 2. Peccatori publico, indiſpoſito manenti, non eſt danda Euchariſtia, ſive publicè, ſive occultè petat; quia ſine nova ejus infamia conſuli Sacramenti reverentiæ poteſt. Quodſi eſſet diſpoſitus, negari quidem non deberet Sacramentum Pœnitentiæ: ut verò detur Euchariſtia, non ſolùm debet conſtare publicè de Confeſſione, ſed etiam de talibus veræ converſionis indiciis, ut ſcandalum ſit ſublatum. Si tamen occultè peteret, ſufficeret occulta pœnitentia, modò abſit periculum revelationis & ſcandali. Idem dic de reliquis Sacramentis vivorum. Porrò in articulo mortis quiſque præſumitur ſe velle diſponere, & neceſſitas levat ſcandalum; aut tollere id poteſt Miniſter, publicando pœnitentiam: unde tunc pœnitenti Sacramenta non ſunt neganda.

3. Peccatori occulto, manenti indiſpoſito, quoque neganda eſt Euchariſtia petenti occultè, vel ſolùm coràm iis, quibus nota eſt ejus indignitas; quia poteſt ſine ſcandalo, & ejus infamia negari; idque verùm putant Suar. Vaſq. & alii, etſi indignitas eſſet ex Confeſſione ſacramentali nota, modò nullus alius adſit; eò quòd prætendi poſſent aliæ cauſæ, ſicque nulla fiat revelatio Confeſſionis, cùm ex nullo ſigno exteriori innoteſcat; & quamvis pœnitens per diſcurſum colligat fieri ex ſcientia Confeſſionis, nullum tamen rationabile gravamen illi inferatur. Sed negant id Sanch. Lugo & alii; quia fieret quædam virtualis exprobratio, commemoratio peccatorum, quod jure divino graviter eſt illicitum.

Dixi

Dixi in conclusione: *Per se loquendo:* nam imprimis peccatori occulto non est neganda Eucharistia, eam publicè petenti: sic enim Christus, qui eam Judæ dedit, sapienter voluit: ùt constat ex Concil. Carthaginensi 7. Africano, & communi praxi Ecclesiæ, & DD. consensu, qui optima est legum promulgatio. *Ratio* autem, cur Christus ità voluerit, est; quia Institutio Sacramentorum debebat bono communi, & humanæ imbecillitati esse accommodata: ut autem talis esset institutio Eucharistiæ, exigebat, ut Minister ex privata scientia publicè non negaret indigno occulto; aliàs enim ortæ fuissent gravissimæ perturbationes, offensæ & inimicitiæ, & onus intolerabile Ministris incubuisset: nam suscipientes ægrè tulissent peccata sua occulta cum suî infamatione fieri publica, sicque voluissent crimen suum sibi probari, quod Minister sæpe non potuisset, & ità incurrisset gravissima incommoda: si autem institutio facta fuisset; ut crimen non teneretur probare; jam potuisset contingere, ut pro sua passione, & levitate hos, vel illos rejiceret tanquam indignos, aut homines suspicarentur id fieri ex aversione: ex quo meritò deterriti fuissent Fideles omnes à Sacramento, utpote veriti, ne sibi cum infamia negaretur. Unde talis occultus peccator ex voluntate Christi videtur retinere jus ad famam suam, voluitque amantissimus Salvator in bonum Fidelium suorum in tantum cedere juri suo ad honorem, ut permittat suî dehonorationem; cui minister non cooperatur, cùm ad eam non determinet, sed ponat actionem indifferentem ex præcepto Christi, cum peccato suscipientis minimè connexam: 38. *Quid, si publicè petat peccator occultus?*

atque ità peccatum ejus permittit externè compleri, Christumque non tradit moraliter hosti suo, sed honorat Sacramentum, ne reddatur odiosum. Neque præceptum non ministrandi Sacramentum indigno est ità negativum, ut obliget pro omni casu, sed resolvitur in positivum Sacramenta administrandi fideliter & prudenter secundùm voluntatem Christi. Quodsi sciretur, quòd suscipiens Eucharistiam velit eam conculcare, aut eâ abuti ad incantationes, juxta Lugonem etiam publicè petenti neganda esset; quia esset iniquus Christi aggressor, qui repellendus foret: quod maximè verum est, si publicè esset abusurus; quia tunc negando consuleretur ejus famæ; uti, si repetenti gladium, quo se occidat, negares, ejus famæ consuleres.

39. *An idē dicendum de aliis Sacramentis?* Quod dixi de non neganda Eucharistia, idem (excepto Sacramento Pœnitentiæ, quod indisposito non potest conferri validè) dicendum de aliis Sacramentis, quando sine infamia publicè petenti negari non possunt, & indignitas ejus non cedit in detrimentum boni communis futurum, uti cedit, si jungerentur Matrimonio laborantes impedimento dirimente, vel ad Ordines promoverentur impediti impedimento Canonico. Hinc jubentur Parochi, & Episcopi priùs inquirere, & tali impedimento irretitos repellere. Ob crimen tamen occultum præcisè, quod impedimentum Matrimonii non inducit, non potest Parochus negare publicè petentibus assistentiam, si fieri id non possit sine infamia. Nec videtur Episcopus posse repellere ab Ordine sic petentem præcisè ob crimen occultum, non vergens in detrimentum communitatis, præ-

ser-

sertim, si prætendat jus ratione Beneficii, aut dignitatis, ùt habet Lugo hìc Disp. 8. N. 194. quia *Cap. ex tenore, de tempore ordinandorum* Sic habetur: *Veruntamen, quia peccatum occultum est, non debes aliqua ratione prohibere.* Secùs est, si constaret esse malæ vitæ, vel esset irregularis, careret titulo, ætate requisitâ &c. quæ detegi possunt plerumque sine infamia. Cæterùm tam Episcopus, quàm Parochus tenetur famæ consulere, quoad potest.

Colliges ex dictis. Qui, Sacramentum conficiendo id confert indigno, ipse in mortali existens, duplex specie sacrilegium committit; unum nomine Christi conficiendo in mortali, alterum conferendo illud indigno, & impediendo effectum. Qui verò Missam celebrat in mortali, quadruplex specie distinctum admittit. 1mum. Sacramentum conficiendo, seu consecrando. 2dum. Indignè suscipiendo. 3tium. Sibi indigno. 4tum. Indignè sibi ministrando. Tria prima mortalia sunt, ultimum probabiliùs solùm veniale. Quodsi post consecrationem eliceret perfectam contritionem, unam tantùm specie malitiam, in Confessione explicandam, contraxisset. 40.

Peccata in mortali celebrantis Missam.

QUÆSTIO VIII.

An, & sub quo peccato teneatur Minister Sacramentorum accidentales Ecclesiæ ritus in iis observare?

Nota. Ceremoniæ, seu ritus sunt actiones externæ, lege Divinâ, vel Ecclesiasticâ ordinatæ ad cultum Dei. Aliæ sunt extra-sacramentales, ùt aspersio aquæ benedictæ, benedictio Pal- 41.

Ceremoniæ.

Palmarum &c. Aliæ sunt sacramentales, eæque vel de essentia Sacramentorum, ùt ablutio Baptismatis, absolutio sacramentalis; vel accidentales, ùt affusio trina aquæ in Baptismo, insufflatio, exorcismus. De essentialibus constat ex dictis; de accidentalibus hìc quæritur.

42. *Sub gravi quandoque.* Resp. Tenetur ritus, etiam accidentales, sub peccato ex genere suo mortali servare; quia Ecclesia, præscribens modum Sacramenta administrandi, eum observari jubet, ùt constat ex Trid. Sess. 7. Can. 13. & consuetudine, vim legis habente, ex communi DD. consensu; unde notabilem partem negligens, per se loquendo, peccat mortaliter contra Religionem: ritus enim illi sunt actiones, ex motivo Religionis ab Ecclesia institutæ, ad convenientem Sacramentorum administrationem, excitandamque devotionem, & effectum Sacramentorum significandum.

Dixi 1. *Per se loquendo*; quia in necessitate, dum mora non permittit, ritus accidentales omittere quandoque licet. Mortale tamen foret, ritum aliquem, etiam exiguum, omittere ex formali contemptu, judicando esse inanem, vel ineptum: hoc enim esset contemnere Ecclesiam, quæ à Spiritu S. regitur.

QUÆSTIO IX.

Quam inter utrimque probabiles sententiam sequi teneatur Minister Sacramentorum in illorum administratione?

43. *De qui-* *Nota.* Minister Sacramenti potest habere sententias, oppositas utrimque probabiles, vel de

de honestate suæ actionis, v.g. an hic & nunc teneatur obligare pœnitentem ad restitutionem: vel de valore Sacramenti. Ac 1. quidem circa materiam, & formam Sacramenti: ùt, si probabile sit, materiam vel formam esse sufficientem, & probabile quoque sit, non esse sufficientem. 2. Circa jurisdictionem: ùt si probabile tantùm sit, quòd facultatem habeat, talem pœnitentem à tali peccato absolvendi, & simul probabile sit oppositum. 3. Circa subjectum Sacramenti: ùt, si solùm probabile sit, suscipientem esse sufficienter dispositum, ut absolvi possit, aut non habere impedimentum, quominus possit validè contrahere Matrimonium. Atque in his contingere potest, ut Ecclesia defectum possit, & velit supplere v.g. conferendo jurisdictionem; contingere quoque potest, ut supplere defectum non possit: ùt, si desit dispositio in pœnitente, si volens contrahere Matrimonium, laboret impedimento impotentiæ, si materia, de qua dubium est, à Christo reipsâ non sit assumpta ad materiam Sacramenti. *Hoc notato.*

bus possit Minister dubitare?

Resp. 1. Extra casum necessitatis, quando sunt duæ sententiæ utrimque probabiles de valore Sacramenti, tenetur Minister sequi tutiorem probabilem, relictâ minùs tutâ, etsi probabiliore, nisi aliunde adveniat moralis certitudo. Est communis & certa, constatque ex dictis 1mâ P. N. 97. & Anal. N. 41. In casu verò necessitatis, quando tutior in praxin redigi non potest, sequenda est probabilis, etsi minùs tuta, uti dictum ibidem. 44.

Sequenda tutior de valore.

Resp. 2. Licet Ministro sequi sententiam probabilem moraliter certam de valore Sacramenti, etsi minùs tutam, si adsit rationabilis causa. 45.

Nisi adsit moralis certitudo:

causa. Est communis, constatque ex dictis loc. cit. quia tunc non relinquitur prudens timor periculi Sacramentum frustrandi.

Dixi: *Si adsit rationabilis causa:* nam, ùt rectè Sanch. Sporer, La Croix, sine causa imprudenter hìc relinquuntur tutiora. Sic, licèt moraliter certum sit, quòd tenuissima cerevisia sufficiens sit materia Baptismi, cùm sit, & maneat aqua elementaris cocta, parum, & accidentaliter mutata per injectum modicum hordeum; est tamen illicitum in ea baptizare, quando haberi potest aqua alia elementaris. Inter rationabiles causas autem est magna utilitas spiritualis, propria, vel proximi, nimia molestia proveniens ex usu constanti sententiæ tutioris.

46. *Objectio soluta.* *Dices.* Homines in magni, ùt est Sacramentum, momenti rebus inquirunt, & sequuntur, quoad possunt, tutiora, & medicus injuriam faceret infirmo, si adhiberet remedium moraliter certum, omisso tutiore; ergo & Minister Sacramenti id facere debet; aliàs injurius erit Sacramenti Authori. Resp. Transeat Antec. Disting. Conseq. Debet Minister Sacramenti id facere, nisi adsit rationabilis causa faciendi oppositum, C. Si illa adsit, N. Cons. Homines, & Medicus prudenter agunt, sequendo moraliter certa, quando sine speciali incommodo tutiora adhibere non possunt. Sic & ægrotus prudenter agit conformiter suo statui emendo pharmacum, etsi minùs certò profuturum, relicto meliore valde pretioso. Si tamen hoc æquè commodè habere posset, imprudenter agere, id negligendo. Pari modo sæpe non imprudenter agimus amplectendo in negotio salutis moraliter certa, etsi non tutissi-

tutissima : neque enim ad hæc semper obligamur : aliàs via salutis esset nimis difficilis.

Resp. 3. Licet quoque Ministro sequi sententiam verè probabilem, quamvis agatur de valore Sacramenti, relictâ tutiore, etiam magìs probabili, quando aliunde advenit moralis certitudo practica de habendo valore Sacramenti. Talis advenit, quando Ecclesia supplet defectum, vel dispensat in, aliquo ad valorem requisito; quia tunc non est prudens timor nullitatis Sacramenti. Supplet autem Ecclesia præcipuè in Sacramento Pœnitentiæ, & Matrimonii. 47. *Aut nisi Ecclesia suppleat defectum.*

Ac imò quidem, quando est error communis, seu prudens, & communis persuasio v.g. pro jurisdictione, vel potestate alicujus ordinariâ, vel delegatâ ad aliquid faciendum cum titulo colorato. Hoc enim casu etsi persuasio coram Deo sit falsa, Ecclesia, si possit, defectum supplet, vel dispensat, ùt habet communis, & certa sententia. Patet ex Cap. *Infamis. Causa* 3. q. 7. *Ratio* autem *est*; quia ità exigit bonum commune, contra quod aliàs oirentur gravissima incommoda, & perniciosissimæ perturbationes : utì, si quis. à legitimo Superiore admissus ad Parochiam, ob latens vitium jurisdictionem non haberet. 1. *Supplet Ecclesia, dum adest error communis cum titulo.*

Porrò titulus est causa ex se habilis ad aliquid agendum, vel obtinendum, estque verus, si reipsâ validus existat; coloratus verò, si interveniat talis causa, quæ tamen reipsâ non subsistat; apparens autem, seu purè existimatus, si talis causa non sit, attamen existimetur esse; præsumptus verò, quando non scitur de ulla certa causa, ob quam incepta res est *Titulus quadruplex.*

v.g.

v. g. possideri ; prudenter tamen præsumitur aliqua adfuisse. Sic titulus ad possidendum agrum est v. g. emptio : hæc si subsistat, est titulus verus ; si facta sit, & ob errorem interveniente non subsistat, est titulus coloratus ; si putetur facta, & reipsâ facta non sit, est titulus apparens , purè existimatus ; si ager possideatur, & nesciatur , quo titulo, præsumatur tamen aliquis intervenisse , est titulus præsumptus. Idem est de collatione Parochiæ , designatione ad audiendas Confessiones, ad assistendum Matrimonio, donatione , aliisque contractibus, & causis acquirendi dominium, aut facultatem aliquam.

48. *An Ecclesia suppleat, deficiente titulo?* An autem etiam Ecclesia suppleat , quando adest quidam error communis , sed deest titulus coloratus : utì, si quis communiter putetur esse Parochus , sed in Parochiam sit ingressus sine titulo, vel authoritate Superioris ; dubium est. Affirmant Pontius & alii apud La Croix N. 115. quos sequitur Pichler L. 2. T. 1. N. 17. quia etiam bonum commune tunc exigit , ut Ecclesia, vel Respubl. suppleat, ut valeant actus Judicis tantùm existimati. Negant Suar. Less. & alii communiùs ; eò quòd, quando Jura id statuunt , semper faciant mentionem intervenientis authoritatis Superioris. Utraque sententia probabilis est : Sed prima non videtur P. La Croix satis tuta ; nisi consuetudo & praxis illius obtineat secundùm dicenda : suppleret tamen Ecclesia, 1. Si Superior fictè dedisset jurisdictionem : utì &, quando adest titulus coloratus cum errore communi ; licèt operans sciret, sibi deesse verum titulum : quanquam peccaret , quî cum carentiâ jurisdictionis cognitâ operaretur ; quia sciret, id prohiberi , & cognoscit

Eccle-

Ecclesiam ad dandam jurisdictionem. Unde pœnitens, conscius carentiæ, non esset dispositus, nisi justa causa excusaret: sciens tamen, Parochum suum non esse verum Parochum, validè contraheret, modò adsint reliqua, coram eo Matrimonium, ùt habet communior contra quosdam apud La Croix N. 114. Vide Schmalgrüber L.2.T. 1. à n. 20. ubi hanc materiam bene tractat § 2.

2. Supplet Ecclesia, quando in quæstione juris communis, & non puri facti, datur opinio verè, stricteque probabilis v. g. pro jurisdictione, vel absentia impedimenti Matrimonii, & quis secundùm eam operatur. Est communissima, & certa sententia. *Ratio est* 1. Quia, quando est consuetudo, sciente, & non contradicente Ecclesiâ, cùm posset, & deberet contradicere, sic operandi, tunc certum est, quòd Ecclesia suppleat, vel dispenset, ubi potest: est autem certum, quòd apud Sapientes sit consuetudo operandi secundùm talem opinionem, hocque sciat Ecclesia, & non contradicat; ergo. Major patet ex Cap. *Cùm contingat.* 13. *de foro competente.* Et ex Trid. *Sess.* 22. *Cap.* 3. *de Reform.* Minor autem est communis Doctorum, quæ in quæstione facti facit certitudinem moralem. Sic, quamvis opinio tantùm sit probabilis, quòd Episcopus in casu necessitatis possit dispensare in impedimento dirimente Matrimonium; id tamen certum est accedente consuetudine, à qua præscindunt AA. aliqui, negantes huic sententiæ certitudinem. *Ratio est* 2. Quia, quando est error communis cum titulo colorato, Ecclesia supplet; opinio autem sic probabilis æquivalet errori communi, cum titulo saltem colorato: nam, si docti sic prudenter sentiant, & er-

49. *Supplet 2. in dubio positivo juris.*

rent tamen, etiam indocti sic sentient; sique errent, erit error communis; volensque secundùm probabilem absolvere, vel assistere Matrimonio, habet titulum approbationis, vel Parochiæ, aut licentiæ à Parocho.

Dixi 1. *In quæstione juris*: nam, quandò est in quæstione puri facti, certum non est, quòd Ecclesia suppleat. Affirmat quidem Bonac. Tamb. & alii, sed negant Aversa & alii. Est autem quæstio juris, quando quæritur, an lex sit, vel consuetudo legalis, tale quid statuens, prohibens, præcipiens; an hoc, vel illud sub tali lege comprehendatur: v. g. an adulterium commissum cum promissione Matrimonii tantùm ex una parte, alterâ nihil repromittente, vel non acceptante, inducat impedimentum dirimens Matrimonium. Quæstio facti est, quando quæritur, an secundùm se sit factum id, cui v. g. impedimentum aliquod est annexum, vel aliqua inhabilitas: ùt, an Titius commiserit crimen inducens impedimentum, vel irregularitatem, Vide 1. P. N. 77.

50. *Quæstio juris, & facti.*

Dixi 2. *Quando est opinio verè probabilis*: nam secùs est, si sit tantùm tenuiter, aut dubiè probabilis, vel non recipiatur communiter, ùt talis à viris Sapientibus, vel praxis ejus sit contra stylum Curiæ Romanæ: quia tum consensus Ecclesiæ non potest prudenter præsumi, à quo tamen pendet collatio jurisdictionis, & sublatio impedimenti. *Ex dictis resolves*

51. *Non sufficit opinio dubiè probabilis.*

1. Qui dubitat, an Catharina sit sibi consanguinea in 3tio, vel 4tò gradu, non potest licitè cum ea contrahere Matrimonium, etsi pro se habeat probabiliorem negativam; quia est dubium facti, quod cùm faciliùs deprehendi possit, tunc non dispensat Ecclesia. Et

52. *Corollaria. In dubio de impedimento*

Et idem est, si dubitaret, an eam levaverit de Baptismo. Valeret tamen Matrimonium, si reipsâ consanguinea, vel levata non esset. Econtra validè, & licitè Patrinus, & Mater baptizati possunt contrahere Matrimonium, quando Baptismus collatus est sine solennitate in necessitate; quia probabile est, impedimentum tunc non contrahi, estque dubium in materia juris, in qua dubium dissolvi non potest: hinc Ecclesia dispensat, si adsit impedimentum. *quid dicendũ ?*

2. Qui veram jurisdictionem habuit, & eam amisit, vel ob delictum, vel revocationem Superioris, quamdiu errore communi putatur, eam adhuc habere, actus ejus validi sunt in eo loco. Jura, quæ videntur contraria, loquuntur de casu, & loco, in quo talis amissio, vel privatio potestatis notificatur. Idem valet, etsi potestas esset revocata per legem; quia communis ignorantia juris toleratur, quando est invincibilis. Item, si de sublatione potestatis nondum notâ populus inciperet dubitare; quia pro hac adhuc esset possessio, & periculum injuriæ Ministro inferendæ, si ideo rejiceretur. 53. *In dubio de jurisdictione amissa ?*

3. Confessarius, qui habuit jurisdictionem, & nunc dubium habet positivum, an sit revocata, si dubium sit juris, licitè & validè absolvit; quia est in possessione, & mutatio non præsumitur, sed probanda est. Hinc Ecclesia supplet, si sit defectus. Si verò dubium sit facti, v. g. an annus, pro quo approbatus fuit, exspiraverit, illicitè absolvit; imò, si annus exspiraverit, juxta quosdam invalidè, etiam, quando manet error communis; quia titulus coloratus illi non est ultra annum. Putant tamen, probabiliùs alii, quod absolvat 54. *Vel revocatâ ?*

 validè

validè ob errorem communem, & titulum saltem dubium.

55. *De Parochia, an legitimè obtenta?* 4. Qui bonâ fide cœpit possidere Parochiam, & postea dubitat, an eam validè obtinuerit, potest pergere: quia melior est conditio possidentis.

56. *De Sacerdotio* 5. Qui probabiliter invalidè est ordinatus Sacerdos, non potest licitè conficere Sacramenta, quæ Sacerdotium prærequirunt ad suî valorem: ùt sunt Eucharistia, Extrema Unctio, Pœnitentia, Confirmatio, Ordo; quia Ecclesia non potest suo consensu, vel dispensatione defectum supplere.

QUÆSTIO X.

An, & quando teneatur Minister Sacramenta ministrare?

57. *Est obligatio justitiæ, vel charitatis quandoque.* Resp. Qui ex officio est Parochus (quales respectu sæcularium sunt Episcopi, & alii curam ordinariam, vel subsidiariam ex obligatione habentes, & respectu Religiosorum Superiores) tenetur ex justitia subditis suis ministrare Sacramenta, quando rationabiliter petunt; alius verò (idem de Pastore relatè ad non subditos) non tenetur, nisi ex charitate, quando necessitas, vel impeditio gravis mali id exigit. *Ratio 1ma partis est*; quia, suscipiendo curam animarum, ad id se obligavit, tacitumque contractum iniit cum subditis à quibus sustentationem, aut saltem honorem habet sub onere præstandi ea, quæ sunt Pastoris, inter quæ imprimis sunt Sacramenta. *Ratio 2da partis est*; quia alius se nulli, & Pastor non nisi subditis se obligavit

per

per contractum etiam tacitum. In extrema tamen necessitate teneretur proximo ex charitate Sacramenta necessaria ministrare etiam cum periculo vitæ.

Hinc imò peccat Pastor, si petentibus Sacramenta, morosum, & difficilem se ostendat; quia suos ab iis deterret, & æquivalenter Sacramenta negat. Extra necessitatem tamen petenti, semel, vel iterum negare, mortale non est; quia, cùm damnum sit facilè recuperabile, subditus non censetur graviter invitus; imò si hìc & nunc irrationabiliter peterentur, negare illa peccatum non esset. Hinc non tenetur quotidie tempus cum scrupuloso terere, cùm ei non expediat tam frequens Confessio. 85. *Corollaria. Parochi obligatio.*

2. Parochus tenetur Eucharistiam pro Communione deferre ad infirmos, etsi impenderet mortis periculum, si petant. Hæc tamen præstare potest per alium idoneum.

QUÆSTIO XI.

Quandonam Sacramenta Minister iterare debeat?

Resp. Quando est prudens dubium de valore Sacramenti collati, iterandum est, saltem sub conditione, si possit; secùs, quando dubium, aut saltem suspicio prudens non est, sed moralis certitudo. Est communis sententia cum S. Thom. hìc Q. 66. A. 9. ad 4. *Ratio 1mæ partis est*; quia vel dubium illud occurrit tunc, cùm Sacramentum paulò antè confectum est, ità, ut corrigi aut suppleri adhuc possit (sicut contingere potest in Sacramento Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis) quod putatur 59. *Si prudens sit dubium de valore.*

tatur in eo omissum, vel indebitè factum: & jam id fieri debet, ne Sacramentum maneat in periculo nullitatis, quod repugnat debitæ reverentiæ; vel occurrit dubium diu post: & jam adhuc, si possit, repetendum est, ne suscipiens fortè fructu Sacramenti privetur, quod repugnat charitati; idque vel maximè, si Sacramentum ad salutem esset necessarium, ut Baptismus; vel ejus nullitas cederet in grave damnum aliorum, uti cederet nullitas Sacerdotii.

Dixi: *saltem sub conditione*: ut consulatur reverentiæ Sacramenti, & non exponatur iteratio periculo nullitatis, si antè Sacramentum fuisset validum: id quod maximè valet de Baptismo, Confirmatione, & Ordine, quæ bis eidem validè conferri non possunt. Est autem perinde, sive dubium sit juris, sive facti, modò sit prudens: idque, licèt ratio in contrarium esset longè probabilior; quia per hoc non tollitur prudens metus, & periculum nullitatis. Imò Lugo de Ordine Sacerdotali docet, quòd, licèt non esset ratio strictè probabilis de ejus nullitate, esset tamen dubium, aliquo modo fundatum, & rationabile, posset licitè iterari sub conditione ad majorem animi quietem sic ordinati: quamvis tunc non esset obligatio iterandi. Idem docet de Baptismo, sequiturque cum aliis Gobat; quia conditio apposita satis consulit reverentiæ Sacramenti, dicente Papâ Leone: *Non intervenit temeritas præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.* *Ratio 2da partis est*; quia, quando adest moralis certitudo de valore Sacramenti, abestque omnis prudens suspicio, illuderetur per Sacramenti iterationem institutioni Christi;

sti; deberet enim Minister repetendo judicare se nihil effecturum, & tamen repeteret, acsi vellet aliquid efficere. Nec juvat, quòd repetat sub conditione; quia ubi est inane tantùm dubium, non potest seriò addere conditionem; sed exercitè diceret: volo conficere Sacramentum, sive antè confecerim, sive non, in quo est gravis irreverentia. Ità La Croix hîc N. 129. Hinc pro praxi deduco sequentia:

1mò Si prudenter dubites, an in forma pœnitentiæ omiseris τὸ à peccatis, vel an in ordinatione tetigeris tangenda, Sacramentum iterandum est. Si tamen ordinatus Presbyter dubitares de valore Ordinis antecedentis, v. g. Subdiaconatûs, non est opus repetere; quia alii Ordines continentur saltem quoad potestatem virtualiter, & æquivalenter in Presbyteratu. 60. *Corollaria.*

2. Si post aliquod Sacramentum, jam semel iteratum, prudens dubium occurrat de valore iterationis, iterum repeti deberet.

3. Si oriantur tantùm leves scrupuli, nequidem sub conditione Sacramentum iterandum est; imò si tantùm unum verbum, vel syllaba formæ Sacramentalis repetatur, est saltem veniale peccatum, ubi deest rationabilis causa, In dubio tamen, ubi Minister non est scrupulosus, potiùs inclinandum ad repetitionem faciendam, quàm omittendam; quia sic consulitur reverentiæ Sacramenti, & utilitati suscipientis.

4. Si quis solùm dubitet leviter, vel inaniter suspicetur, aut timeat, nescitque cur timeat, sed tantùm occurrat: fortè malè pronuntiavi: non scio reflexè me benè pronun-

 tiâsse,

tiâsse; pergere debet, nihil repetendo. Si tamen, ut molesto se scrupulo liberaret, repeteret formam sub conditione, putant Tambur. Gobat, & alii, non peccaturum mortaliter; quia, qui sic agit anxiè, ne offendat Deum, non videtur gravem inferre irreverentiam; imò videntur scrupulosi excusari quandoque ab omni peccato ratione starûs perplexi; cùm putent se peccare graviùs, si omittant repetere, & sæpe non sit locus prudenti considerationi.

5. Si dubium oriatur in Sacro, dum jam longiùs processisti post consecrationem, an v. g. formam protuleris non habens speciale fundamentum judicandi, quod non protuleris, & tamen etiam non recorderis, quod protuleris, non ideo poteris repetere; cùm aliàs omittere non soleas, & ex communiter contingentibus sit prudens præsumptio. Idem est, si distractus formam protuleris, & dubites, siquidem aliàs errare non soleas.

CAPUT III.

De Subjecto Sacramentorum.

QUÆSTIO I.

Quis sit Subjectum capax recipiendi Sacramenta novæ Legis?

61. *Solus, & omnis homo viator.* Resp. Solus homo viator, spectatâ præsenti institutione, isque omnis est capax saltem remotè, & ordinariè loquendo, Sacramenti cujuslibet (excepto ordine) recipiendi Sacramen-

mentaliter. Pro ratione est tum voluntas Christi, nobis sufficienter declarata per perpetuam Ecclesiæ traditionem, & sacram Scripturam; tum finis Sacramentorum, qui est vel primæ gratiæ sanctificantis collatio, vel illius augmentum; quæ in hac Dei providentia non conveniunt, nisi solis hominibus viatoribus: Beati enim, & damnati jam sunt in termino, nec possunt primam gratiam acquirere, nec eam augere.

Dixi 1. *Saltem remotè*: Nam 1mò, qui post Baptismum non peccavit, non est capax Sacramenti Pœnitentiæ, & probabiliter nec Sacramenti Extremæ Unctionis, etsi probabiliùs sit oppositum; quia capax est levaminis, & roboris contra tentationes. 2. Qui non est baptizatus, non est proximè capax alterius Sacramenti; quia Sacramenta instituta sunt pro Ecclesia; Baptismus autem est janua, per quam in Ecclesiam ingredimur, ùt definit Florent. in Decreto Eugenii IV. Dein per Baptismum regeneramur; nemo autem potest roborari, crescere, nutriri, nisi generatus. 3. Qui non dolet de peccatis, non est proximè capax Sacramenti Pœnitentiæ. Qui non est compos rationis, non est proximè capax Matrimonii contrahendi &c. 4. Bma Virgo non fuit proximè capax Sacramenti Pœnitentiæ, utpote immunis ab omni peccato: fuit tamen capax Baptismi, etsi concepta sine originali peccato; quia capax erat characteris, & augmenti gratiæ sanctificantis, de se deletivæ peccati: sicut & qui ante Baptismum per contritionem perfectam fuit justificatus. Unde habet communis, quòd B. V. fuerit baptizata, ut aggregaretur Ecclesiæ Christi, & capax esset Eu-

charistiæ, quam suscepit de manu S. Joannis Evangelistæ.

Dixi 2. *Excepto Ordine*: cujus, Christo sic volente, mulier est incapax.

QUÆSTIO II.

Quæ dispositio requiratur in suscipiente, ad Sacramentum validè suscipiendum?

62. Certum est 1mò, ad valorem Sacramentorum (excepto Pœnitentiæ Sacramento) non requiri fidem supernaturalem, & probitatem in suscipiente: constat ex definitione Ecclesiæ apud Suar. D. 14. S. 2. Et praxi ejusdem, quæ non permittit iterari Baptismum, & Ordinem hæreticis, & in mortali constitutis collatum.

Non requiritur fides supernaturalis, nec probitas. Excipe pœnitentiam.

Certum est 2dò, requiri, ut suscipiens non habeat voluntatem efficacem contrariam; quia Christus non voluit sua beneficia conferri invitis.

Certum est 3. Ut infantes, & perpetuò amentes suscipiant validè, & cum fructu Sacramenta, quorum capaces sunt, non requiri intentionem, aliamve dispositionem. Patet iterum ex praxi Ecclesiæ, quæ est Magistra veritatis, & in his errare non potest. Sunt autem capaces Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, & Ordinis, non verò Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis, & Matrimonii. *Ratio 1mæ partis est*; quia per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem confertur supernaturalis dignitas: per Eucharistiam autem homo spiritualiter nutritur; ad quæ in suscipiente non requiritur usus rationis. *Ratio 2dæ partis est*;

quia

quia ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur dolor supernaturalis de peccato personali; ad Matrimonium consensus liber in contractum; ad Extremam Unctionem, aut peccatum antecedens, aut facultas luctæ contra tentationes, ut constabit ex dicendis; hæc autem non possunt habere locum in iis, in quibus constans est carentia usus rationis. Quæstio ergo tantùm est de adultis, qui ratione utuntur, aut aliquando usi sunt. Ad quam.

Resp. Ut adulti, qui usum rationis habent, aut aliquando habuerunt, validè suscipiant Sacramentum transiens, requiritur in illis aliqua intentio directa, & absoluta subjectivè, non quidem ad omnia formalis, aut virtualis; sed sufficit ad quædam Sacramenta suscipienda habitualis, eaque quandoque solùm confusa, implicita. 63. *In adultis requiritur intentio aliqua directa, subjectivè absoluta.*

Explico responsionem. 1mò requiritur intentio; quia non est conveniens adultum sanctificari, nisi velit, aut aliquando voluerit, vel meritò censeatur velle; Et patet ex praxi Ecclesiæ, ac Rituali Romano.

2. Intentio debet esse directa, quâ Sacramentum in se sit volitum: cum indirectâ enim potest stare voluntas contraria. Sic Judæus prævidens se in somno baptizandum potest velle somnum, & nolle Baptismum.

3. Debet esse absoluta, excepto Matrimonio; quia Sacramenti valorem suspendendi potestas non est concessa à Christo, præterquam Matrimonii, quod est contractus, & imitatur rationem aliorum contractuum, quam Christus in Matrimonio non mutavit. Debet tamen etiam in hoc intentio transire in absolutam.

4. Suf-

Sufficit habitualis, ùt conſtat ex *Concil. Carthaginenſi Can.* 3. ubi dicitur ; *Ægrotantes, ſi pro ſe reſpondere non poſſint , eùm voluntatis eorum teſtimonium ſui dixerint , baptizentur* ; *Et ex Arauſicano Can.* 11. dicente : *Subitò obmuteſcens , prout ſtatutum eſt , baptizari , & Pœnitentiam recipere poteſt , ſi voluntatis præterita teſtimonium aliorum verbis habet* ; Item ex Cap. *Majores* : ubi dicitur, ut dormientes, & amentes baptizentur , ſi priùs Catechumeni extiterint , & propoſitum Baptiſmi habuerint. Quòd autem valet de Baptiſmo, & Pœnitentia, valet & de aliis Sacramentis. Et ratio eſt ; quia collatio Sacramentorum eſt quædam donatio , & beneficium , ad quod acceptandum ſufficit voluntas habitualis. Aliud eſt de conferente Sacramentum , qui cùm debeat agere humano modo , habere debet intentionem actualem , à quo actio ejus conſtituatur humana ; ſuſcipiens autem Sacramentum eſt tantùm patiens, voluntarium tamen ſaltem habitualiter.

5. In quibuſdam ſufficit habitualis confuſa, & implicita , nempe incluſa in voluntate Chriſtianè vivendi , & moriendi. Hæc ſufficit 1mò ad Confirmationem juxta Con. Arr. etſi non ſoleat dari ſenſibus deſtituto ; quia ad ſalutem non eſt neceſſaria, darique debet ab Epiſcopo cum ſolennitate. 2. Ad Euchariſtiam recipiendam à moribundo , jam ratione privato : Quæ ei dari poteſt , modò abſit periculum irreverentiæ, & adſint cætera. 3. Etiam juxta multos ad Pœnitentiam ſecundum dicta in Neo-Conf. N. 218. 4. Ad Extremam Unctionem. 5. Etiam ad Baptiſmum : uti, ſi quis habuiſſet voluntatem ſuſcipiendi omnia ad ſalutem

lutem necessaria, etsi de Baptismo nihil audivisset. Non sufficit tamen ad suscipiendum sacrum Ordinem, nec ad Matrimonium contrahendum: prætérquam enim, quòd ad salutem hæc non sint necessaria, grave onus inducunt, in quod homo non censetur consentire per confusam illam intentionem. Et de hac intentione intelligendi sunt Authores, qui dicunt ad aliqua Sacramenta sufficere in recipiente intentionem interpretativam, quam cum implicita confundunt. Si suscipiens habeat intentiones contrarias, de iis loquendum, ùt de contrariis intentionibus Ministri Sacramentorum diximus.

Dixi in responsione; *Sacramentum transiens*: Nam Eucharistia, quæ consistit in re permanente, existitque extra usum, materialiter potest validè suscipi ab ignorante cum intentione non suscipiendi Sacramentum.

Dices: Etiam infantibus per Baptismum, & Ordinem sacrum imponitur gravis obligatio, & tamen in iis non requiritur intentio; ergo nec in adultis R. C. A. N. C. Infantibus quidem imponitur obligatio per Baptismum Christianè vivendi, sed hanc compensat necessitas, & magna utilitas in iis, qui consensûs non sunt capaces: Baptismus enim est iis necessarius ad salutem, datque jus ad auxilia gratiæ secundùm legem naturæ, quæ ab omnibus observanda est, suo tempore vivendi, & æternam salutem consequendi. Adulti possunt consentire: nec aliter Christus iis Sacramenta conferri voluit; quia conveniens non erat. Per Ordinem infanti nulla imponitur obligatio, sed potest postea usum rationis adeptus eligere, quem vult statum, nisi Ordinatio-

tionem ratificet: tunc enim tenetur servare castitatem.

QUÆSTIO III.

Quæ dispositio requiratur in adulto ad recipiendum Sacramentum cum fructu, & licitè?

64. *Necessaria ad effectum primarium Sacramenti.* Resp. Ut adultus, rationis compos, licitè, & cum fructu Sacramentum suscipiat, requiruntur præter intentionem eæ dispositiones tam ex parte animi, quàm corporis, per quas fiat capax fructum primarium, seu gratiam sanctificantem, aut ejus augmentum percipiendi. *Ratio est*; quia finis per Sacramentorum institutionem ità à Christo est intentus, ut noluerit ea conferri, aut suscipi ab adulto sine dispositionibus debitis; quem finem frustrat, & gravis, per se loquendo, se sacrilegii reum facit, qui debitè se non disponit; quia Sacra indignè tractat, & quodammodo illudit Christo.

65. *Corollaria.* Hinc 1mò suscipiens Sacramentum debet esse liber ab excommunicatione, & interdicto personali, & Ordinem suscipiens etiam ab irregularitate; aliàs peccat contra præceptum Ecclesiæ graviter obligans, estque indispositus.

2. Ut adultus cum fructu, & licitè suscipiat Sacramentum Pœnitentiæ, requiritur fides, & spes supernaturalis, & contritio, vel attritio efficax, seque extendens ad omnia mortalia. Fides quidem supernaturalis, quia hæc dirigere debet voluntatem ad eliciendos actus ad justificationem, vel augmentum gratiæ necessarios, secundùm dicta de fide N. 32. Spes verò

verò requiritur, quia homo lapsus propter infirmitatem suam, non potest, prout oportet, excitari satis ad dolorem efficacem de peccatis personalibus, nisi eò disponatur per spem veniæ. Denique requiritur aliqua contritio; quia peccatum personale non remittitur, nisi efficaciter retractetur. Similiter, ut suscipiat cum fructu adultus Baptismum, requiritur fides, sique lapsus sit in mortale personale, etiam dolor, & detestatio cum spe veniæ.

3. Ut Sacramenta vivorum suscipiantur cum fructu, per se loquendo requiritur status gratiæ; quia ex primaria sua institutione à Christo sunt ordinata non ad conferendam primam gratiam, sed augmentum ejus. Secùs est de Sacramentis mortuorum; quia ex primaria sua institutione ordinata sunt ad conferendam primam gratiam.

4. Ut fructuosè suscipiantur Sacramenta vivorum, non requiritur fides actualis explicita de efficacia, & veritate Sacramenti; sed sufficit implicita, & confusa, quæ consurgens ex memoria notitiæ, per fidem comparatæ, dirigat intentionem suscipiendi tale Sacramentum, velut conferens fructum aliquem spiritualem. Similiter non requiritur spes explicita consequendi fructum Sacramenti; sed sufficit implicita ex voluntate suscipiendi tale Sacramentum, velut operativum effectûs supernaturalis, seu spiritualis animæ.

5. Ad fructuosè suscipiendum Sacramentum Eucharistiæ, per se loquendo, requiritur tum jejunium naturale à media nocte ex præcepto Ecclesiæ, tum absolutio directa Sacramentalis ab omni mortali, cujus habetur conscientia; idque ex præcepto divino juxta com-
munio-

muniorem, non tamen actualis devotio ad consequendum per eam gratiæ habitualis augmentum, quanquam illa multùm conferat tum ad gratias actuales abundantiores percipiendas, tum ad gratiæ sanctificantis majus augmentum. Imò videtur veniale sine pio motu actuali voluntatis illud Sacramentum suscipere; & multo magìs, si fiat cum veniali actuali: quod tamen mortale non est; quia non impeditur augmentum gratiæ habitualis. Si tamen quis susciperet cum veniali habituali, excusatur à peccato, si cætera adsint. Idem videtur de aliis Sacramentis.

6. Ut alia Sacramenta vivorum cum fructu suscipiantur, sufficit status gratiæ, per contritionem procuratus; quia non constat de præcepto, & ex nullo alio capite ostendi potest, prærequiri absolutionem Sacramentalem.

QUÆSTIO IV.

66. An suscepturus Sacramentum possit illud licitè petere à Ministro indigno?

Peccatur, si minister non possit validè administrare.

Resp. 1. Peccat mortaliter, qui petit, vel suscipit Sacramentum à Ministro, quem scit, non posse id validè administrare; quia concurrit ad invalidam Sacramenti administrationem, quæ est actio intrinsecè graviter mala: utpote cedens in gravem irreverentiam, & injuriam institutoris Sacramentorum.

Qui privati sint jurisdictione?

Hinc extra articulum mortis mortale est petere Sacramentum Pœnitentiæ à Ministro non tolerato: qualis est notorius percussor Clerici, hæreticus publicè denuntiatus, notoriè excommuni-

municatus, publicè in perpetuum degradatus, publicè irregularis per sententiam, publicè & nominatim suspensus: nam tales privati sunt jurisdictione terminativè completâ.

Dixi: *Extra articulum mortis*: Pro hoc enim Ecclesia dat, vel non aufert jurisdictionem, ùt patet ex *Trid. sess.* 14. *de Pœnit. Cap.* 7.

Resp. 2. Peccat quoque, per se loquendo, mortaliter, qui petit Sacramentum etiam validè administrandum à Ministro, quem scit illud non posse licitè, & sine lethali peccato administrare, eò quòd v. g. non possit tollere id, cujus sublatio est necessaria ad id licitè administrandum. *Ratio est*; quia cooperatur alterius peccato, qui actionem, de se licèt aliàs indifferentem, vel etiam honestam, petit, quàm is sine peccato ponere non potest. Hinc extra casum extremæ necessitatis, seu articulum mortis non licet petere Sacramentum, etiam validè conferendum à Ministro non tolerato; quia Ecclesia gravissimè prohibet extra articulum mortis cum tali communicare præsertim in Sacris. 67. *Item si non possit licitè.*

In articulo tamen mortis, ubi alius haberi non potest, permittit Ecclesia Baptismi petere Sacramentum, & Pœnitentiæ à tali Ministro, ne animæ mediis priventur necessariis ad salutem. Probabiliùs quoque est, quòd, dum quis Sacramentum Pœnitentiæ suscipere non potest, licitè possit à tali Ministro suscipere Eucharistiam, & Extremam Unctionem, eò quòd illa probabiliter per accidens possint causare primam gratiam, nec credibile sit, Ecclesiam velle fideles tunc privare tali remedio. Addit Suar. posse à quocunque Ministro eti- 68. *Quid in articulo mortis?*

am non tolerato in articulo mortis, ubi alius deest, administrari Eucharistiam, petenti eam, licèt non deesset absolutio Sacramentalis à peccato; quia *Cap. Quòd in te, de pœnitentia, & remissione* dicitur: *in illo verbo, per quod pœnitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quòd verè pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegetur.* De Extrema Unctione tamen oppositum dicit Innoc. III. ibid.

69. *Si adsit causa rationabilis, à tolerato peti potest.*

Resp. 3. Ex causa rationabili, quando deest alius, licet petere Sacramentum à Ministro excommunicato tolerato, qui id possit dignè administrare; quamvis prævideatur indignè ministraturus, non tamen, dum adest alius, aut non est causa rationabilis. *Ratio 1mæ partis est:* quia, quando actio est honesta, & potest ab alio fieri licitè, non tenetur quis eam impedire; sed & petere potest, quando ad id est gravis, & rationabilis causa. Jam verò Sacramenti administratio est actio honesta: proinde quando Minister potest eam licitè ponere; possum ex gravi causa ab ipso petere: præsertim cùm Christiano jus sit ad Sacramenta. Neque petens tunc est causa peccati, sed id ex rationabili causa permittit, adeoque non peccat contra charitatem, nec contra præceptum Ecclesiæ; nam in Bulla Martini V. habetur, neminem imposterum teneri in susceptione Sacramentorum vitare excommunicatos toleratos. *Ratio 2da partis est;* quia, quando adest alius, vel deest rationabilis causa, charitas exigit, ut impediam proximi peccatum, cùm facilè possum, ne saltem consummetur, continuetur, aut augeatur: Si tamen esset causa ratio-

rationabilis petendi potius à tali indigno, quàm ab alio, peti posset sine peccato.

Porro causa rationabilis est magna utilitas, maximè spiritualis, non facilè aliàs recuperabilis; & gravis necessitas, quæ prudenti judicio pro varietate rerum, & circumstantiarum ponderanda est. Tales causæ sunt probabile vitæ periculum, aliàs subeundum; occasio lucrandi Jubilæum, vel Indulgentias, dum occasio has lucrandi rarò occurrit, liberatio à notabili incommodo, aliàs subeundo, necessitas implendi præceptum Confessionis & Communionis annuæ; quia talia præcepta sunt in possessione, nec certum est in his circumstantiis eorum obligationem non urgere. 70. *Quæ causæ rationabiles?*

Hinc 1. Quando sponsus sciens sponsam esse in statu peccati, non potest sine gravi incommodo differre Matrimonii contractum, nec potest eam reducere ad statum gratiæ, licitè contrahit Matrimonium; idque, licèt sponsa esset publicè indigna, modò conditiones requisitæ ad contrahendum cum tali non desint, & absit scandalum; quia sponsus utitur jure suo, & sponsa posset contrahere in statu gratiæ. Nec sic ministrat Sacramentum indignè: nam tantùm ponit consensum suum, & principaliter tantùm contractum ex parte sua indirectè verò Sacramentum, sicque peccatum solùm permittit. 71. *Corollaria.*

2. In dubio an Minister sit in statu gratiæ, peti ab eo potest Sacramentum; quia præsumptio est pro innocentia. Quodsi scires eum antè peccâsse mortaliter, præsumendum esset, quòd se sit per contritionem dispositurus; nisi tamen obstaret, quò minùs id præsumi posset; uti si esset consuetudinarius, aut in oc-

casione proxima peccandi : Atque hoc casu sine gravi causa Sacramentum ab eo petere non liceret ; uti nec intra tempus, quo se disponere non potest.

CAPUT IV.

De Effectibus Sacramentorum novæ Legis, & de Sacramentalibus.

QUÆSTIO I.

Quid Sacramenta novæ Legis conferant illa dignè suscipientibus ?

72. *Effectus primarius sacramentorum est gratia sanctificans* Resp. 1. Conferunt velut causæ immediatæ instrumentales, saltem morales, ex opere operato gratiam sanctificantem dignè illa suscipientibus, eamque infallibiliter, & statim, atque ultimò essentialiter completa suscipiuntur, non tamen æqualem omnibus, sed inæqualem pro inæqualitate dispositionis, ubi aliqua præ-requiritur. Prima pars est de Fide contra Hæreticos varios, contendentes Sacramenta mediatè solùm, excitando fidem, operari ; constat tum ex S. Scriptura, tum ex Conciliis P. P. & communi sensu Ecclesiæ : nam 1. Petri 3. dicitur : *salvos nos fecit Baptisma.* Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto.* Actorum 8. & 19. dicitur : *spiritus sanctus datus* per impositionem manuum, id est, Confirmationem. Joannis 6. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me*, & : *Qui man-*

manducat meam carnem , vivet in aeternum. Joan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Jacobi 5. de Extrema Unctione dicitur : *si in peccatis fuerint, remittentur ei.* 2da ad Timoth. C. 1. de Ordine dicit Apost. *Admoneo te, ut resuscites gratiam, quae est in te per impositionem manuum.* De Matrimonii effectu Scriptura quidem signanter non meminit ; attamen, quia verum novae legis Sacramentum est, de fide quoque est, quòd id suscipientibus sine obice conferat gratiam. Deinde *Florent. in Decreto Eug. IV.* agens de Sacramentis veteris legis ait : *Illa non causabant gratiam, sed solùm per passionem Christi dandam figurabant ; haec verò nostra continent gratiam, & dignè suscipientibus conferunt.* Tridentinum autem *sess.* 7. *Can.* 8. ait : *si quis dixerit, per ipsa novae legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam : anathema sit.* Et *Ratio est* ; quia conferri gratiam ex opere operato, est illam conferri vi operis , secundùm institutionem Christi positi, independenter à meritis Ministri, & suscipientis. Sic autem Sacramenta conferunt gratiam v. g. Baptismus Confirmatio infanti : aliàs enim Ecclesiae non foret bene provisum , & posset quisque angi de fructu Sacramenti suscepti, si is dependeret à Ministri meritis.

Nec obstat , quòd in adultis requirantur aliqui actus boni, certaque dispositio ; quia illa non requiruntur, ùt meritum gratiae sacramentalis , sed tantùm ùt conditio à Christo requisita : hinc, si quis suscipiens per illos actus mereatur, duplicem gratiam consequitur : unam merito, & alteram Sacramento respondentem,

quæ Sacramentalis dicitur. An autem hanc Sacramenta causent physicè, an verò solum moraliter velut actiones Christi movendo Deum, ut intuitu passionis ejus conferat gratiam, relinquo Scholasticis. Hoc certum est, quòd causæ sint tantùm instrumentales; principalis verè efficiens Deus; meritoria autem passio Christi.

Quam conferunt statim.

Ratio 2dæ partis est; quia Sacramenta sunt causa necessaria gratiæ, adeoque operantur non antè, sed quando completa suscipiuntur à subjecto apto; quod addo: nam, si suscipiantur cum obice, seu impedimento gratiæ, tum vel, adveniente requisitâ dispositione, reviviscunt, vel, si hæc constanter deficiat, gratiam nunquam conferunt.

Secundùm dispositionem suscipientium.

Ratio 3tiæ partis est; quia Sacramenta causant gratiam per modum causæ necessariæ; causa autem necessaria in subjectis inæqualiter dispositis producit effectum inæqualem v. g. ignis calorem inæqalem; ergo pariter Sacramenta inæqualem gratiam in subjectis inæqualiter dispositis: ordo enim gratiæ sequitur ordinem naturæ. Unde Tridentinum *sess.* 6. *Cap.* 7. dicit: *Quòd unusquisque gratiam quâ per Baptismum justificatur, recipiat secundùm propriam cooperationem & dispositionem.* Cur autem Deus sic voluerit, ratio congruentiæ est; quòd sic homines magis excitentur ad Sacramenta cum devotione majore suscipienda. Porrò dispositio actualis cæteris paribus est melior, quàm habitualis: illa inter actuales melior est, quæ perfectiùs conjungit, aut parat ad conjunctionem cum Deo, ùt actus Fidei, Spei, Charitatis, &c. magis efficaces & intensi. Unde meliùs dispositus majorem accipit

cipit gratiam, etiam virtute Sacramenti. Item adultus, qui baptizatur, per actus proprios dispositus, majorem, quàm infans. Quantam autem hic accipiat, non constat.

Resp. 2. Quodlibet Sacramentum, præter gratiam habitualem, causat quoque gratias actuales speciales, sibi proprias, quæ, intuitu Sacramenti suscepti, suo tempore ratione utentibus conferuntur ad obtinendum finem proprium cujuslibet Sacramenti, nisi se illis indignos reddant peccatis suis. Est communis Theologorum cum S. Thoma P. 3. Q. 61. A. 2. 73. *Secundarius* *Gratiæ actuales speciales*

Ratio est; quia gratiæ actuales necessariæ sunt ad finem cujuslibet Sacramenti; finis autem diversus est, v. g. finis Baptismi est vita Christiana; Confirmationis, fortitudo ad profitendum fidem &c. qui fines, cùm sint supernaturales, viribus naturæ obtineri non possunt.

Dixi 1. *Conferri illas gratias suo tempore*; non enim conferuntur statim & simul, sed successivè, quando occurrunt occasiones, spectantes ad finem istius Sacramenti. statim tamen acquiritur jus ad illas gratias vi Sacramenti habendas.

Dixi 2. *Ratione utentibus*; alii enim gratiæ actualis, sitæ in illustrationibus intellectûs, & piis ad bonum motibus voluntatis, non sunt capaces. Hinc, si infans baptizatus moriatur ante usum rationis, illum Baptismi effectum non percipit.

Dixi 3. *Nisi se illis indignos reddant*: si enim in mortale lapsi amittant gratiam sanctificantem, etiam jus ad illas gratias actuales amittunt quia jus illud in gratia sanctificante fundatur, vi Sacramenti collata. Probabiliter tamen jus il-

lud reviviſcit, ſi gratia ſanctificans per pœnitentiam recuperatur.

Dixi 4. *Conferri gratias ſpeciales*; quia generales conferuntur ſufficientes omnibus; at ſpeciales, & uberiores ad finem, cuique Sacramento proprium, intuitu Sacramenti ſuſcepti, non tamen ſemper efficaces.

74. *Diſcrimen gratiæ ſacramentalis à non ſacramentali.* Porrò gratia ſacramentalis differt à non ſacramentali, ſeu collatâ extra Sacramenta ob actus bonos, per hoc, quòd jus quoddam habeat annexum ad gratias actuales ſpeciales.

75. *Baptiſmus, & pœnitentia per ſe conferunt gratiam primam reliqua ſecundâ* Reſp. 3. Baptiſmus, & Pœnitentia vi primariæ inſtitutionis ſuæ conferunt gratiam primam ſanctificantem: vi inſtitutionis ſecundariæ conferunt gratiam ſecundam, ſeu augmentum gratiæ ſanctificantis. Reliqua autem Sacramenta, vi inſtitutionis primariæ, gratiam ſecundam, ſeu gratiæ augmentum; vi autem inſtitutionis ſecundariæ, & per accidens cauſare probabiliùs poſſunt gratiam primam.

Ratio 1mæ partis eſt; quia Baptiſmus inſtitutus eſt, ut renaſceremur juxta illud Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit &c.* Pœnitentia verò, ut relapſi redeant ad gratiam, juxta illud Joan. 20. *quorum remiſeritis &c.* Et hinc Sacramenta mortuorum dicuntur. Si tamen, antè juſtus, ſuſcipiat tale Sacramentum, augmentum gratiæ accipit; quia quodlibet Sacramentum validè, & ſine obice ſuſceptum, confert gratiam, ùt jam audivimus.

Ratio 2dæ partis eſt; quia Confirmatio inſtituta eſt primariò ad conferendum robur Spiritûs pro tuenda fide; Euchariſtia autem, ut nutriamur, & creſcamus in virtutibus & gratia; Ordo, ut conferat gratiam & auxilia ad Eccleſiaſtica munia ritè obeunda; Extrema ve-

ro

rò Unctio, ut conferat gratiam ad vincendos extremos insultus dæmonis, & usque ad finem vitæ Deo inhærendum; Matrimonium denique gratiam, ut conferat ad onera ferenda, & actiones, statui illi convenientes, ritè obeundas. Atque ità supponunt jam gratiam sanctificantem primam; & hinc Sacramenta vivorum appellentur.

Ratio 3tiæ partis est; quia, si quis bonâ fide procedens, & mali sui statûs ignarus, cum attritione universali tale Sacramentum suscipiat, non adest obex gratiæ: peccatum enim substans attritioni, gratiam non impedit per se, ùt patet in Sacramentis vivorum: & de Extrema Unctione dicit S. Jacobus, quòd peccata remittat. Eucharistiam PP. vocant panem vivificantem, & Trid. Sess. 13. Cap. 2. docet, hoc Sacramentum conferre gratiam, & remittere peccata: est autem par ratio de aliis Sacramentis.

QUÆSTIO II.

Quæ Sacramenta characterem imprimant?

Resp. Præter gratias, qui sunt effectus omnibus Sacramentis communes, tria Sacramenta, nempe Baptismus, Confirmatio, & Ordo imprimunt ea validè suscipientibus characterem. Est de Fide ex *Florent. & Trid. Sess. 7. Can. 9.* fuitque ea constans Ecclesiæ doctrina, tradita etiam à S. Scriptura: nam ad Eph. 1. dicit Apostolus; *In quo & credentes signati estis.* Et Cap. 4. *Nolite contristare Spiritum sanctum,*

76. *Baptismus, Confirmatio, & Ordo.*

Sanctum, in quo signati estis. 2da ad Cor. Cap. 1. *Qui unxit nos Deus, & signavit nos.*

77. *Cur illa characterem imprimant, & is quid significet?* *Ratio* autem congruentiæ, cur Christus voluerit ab his tribus Sacramentis imprimi characterem, datur à S. Th. & Scoto; quia per ea homo constituitur in speciali gradu, & officio in Ecclesia Christi; per Baptismum enim fit de familia Christi, ejusque domesticus, capax, ut in mensa ejus spiritualiter reficiatur, & reliqua Sacramenta percipiat. Per Confirmationem Christianus transit in militiam Christi, ut fidem fortiter propugnet. Per Ordinem constituitur Minister Christi, & elevatur ad gradum dignitatis, ut pro eo varias functiones obeat, v. g. ut præparet, & dispenset cibum Eucharisticum, vel ad id juvet, ut sit Judex in tribunali Pœnitentiæ, & Doctor in Cathedra, & hinc congruebant illis signa stabilia pro diversitate potestatis, & officii. Secùs est in aliis Sacramentis, per quæ homo non deputatur ad speciale officium, & cultum peculiarem Dei.

78. *Quid sit character?* Unde character definitur: Signum specialis potestatis, & deputationis ad cultum Dei secundùm finem Sacramenti, vel: Signum spirituale, supernaturale, indelebiliter inhærens animæ, significativum Sacramenti validè suscepti, & specialis potestatis, & deputationis ad cultum Dei secundùm finem Sacramenti. Hoc signum manet in Beatis ad gloriam, & in damnatis ad eorum confusionem; cumque indelebile sit, non possunt Sacramenta, per quæ imprimitur, iterari: neque enim potest esse seria intentio conferendi quod jam collatum est, & augeri non potest; essetque hoc Christo quodammodo illudere.

QUÆS-

QUÆSTIO III.

Quid ſint Sacramentalia, & qui eorum effectus, & decens uſus?

Reſp. 1. Sacramentalia propriè dicta ſunt actiones externæ Sacramentis accidentales, in eorum adminiſtratione ex præſcripto Eccleſiæ adhibendæ: ùt inſufflatio in Baptiſmo, exorciſmus, percuſſio confirmati ab Epiſcopo, elevatio oculorum, inclinatio ante conſecrationem &c. Latiùs accepta ſunt tum res ab Eccleſia conſecratæ, & inſtitutæ; tum earum uſus: ùt aqua benedicta, & ejus aſperſio, panis benedictus, & ejus eſus, Eccleſia dedicata & oratio in ea, aliæque actiones piæ: ùt benedictio Epiſcopi, eleëmoſyna, Confeſſio generalis, facta per formulam ab Eccleſia præſcriptam, Oratio Dominica. 79. *Sacramentalia propriè dicta.*

Reſp. 2. Nec latè, nec ſtrictè dicta Sacramentalia per ſe immediatè, & ex opere operato conferunt effectum aliquem ſupernaturalem, aut corporalem, ſed ex opere tantum operantis. Eſt communis ſententia cum Suar. Et *Ratio eſt*; quia Eccleſia non habet poteſtatem ejuſmodi rebus, aut actionibus dandi vim infallibilem cauſandi gratiam, aut effectum ejuſmodi: nec conſtat, quòd Deus iis illam virtutem contulerit: proinde dicendum, quòd effectum tantùm habeant ex opere operantis, vel per modum impetrationis ob preces Eccleſiæ annexas, quæ multùm apud Deum valent, etſi non ſemper infallibiliter obtineatur, quod petitur. Hinc gratiæ prævenientes, & pii motus, qui conferuntur in uſu Sacramentalium 80. *Eorum effectus.*

talium v. g. aspersione aquæ benedictæ, proveniunt per modum impetrationis à precibus Ecclesiæ. Idem est, si per ea conferatur sanitas, fugetur dœmon &c.

Resp. 3. Res per actiones etiam latè sacramentales, aliquo modo consecratæ, id est affectæ benedictione non tantum invocatoriâ, sed etiam consecratoriâ, decenter tractari debent: ùt sunt Calices, Corporalia, Purificatoria, aliaque, quæ immediatè deserviunt ad Sacrificium Missæ. Item cera à Pontifice benedicta, quæ ob figuram Agni, super impressam, Agnus Dei dicitur, & alia, quæ benedictione constitutivâ sacrantur. *Ratio est;* quia specialiter ad cultum Dei deputantur, ob quem reverenter tractari debent.

81. *Res sacra, & benedicta sunt in duplici genere.* Dixi: *Res affecta benedictione consecratoria*; nam, quæ tantùm habent benedictionem invocatoriam, non sunt res in rigore consecratæ, sed solùm invocatur specialis assistentia Dei in illarum usu; quæque sic benedicuntur, possunt adhiberi ad omnem usum honestum, ad quem poterant, antequam benedicerentur. Hinc ossa Agni, in Paschate benedicti, possunt dari canibus. Item licet uti candelâ benedictâ pro lumine ad studium, aquam benedictam affundere vino; Missalia tamen, & sacra Biblia non facilè usibus profanis sunt adhibenda; quia cùm tantùm sint ad continendas res sacras, censentur sacra, sicut & imagines Christi & Sanctorum; quia repræsentant Sanctos. Aliud est de chartis aliis, quibus sacra nomina sunt inscripta: hæc enim tantùm se habent velut accessoria, & chartæ non ideo censentur sacræ.

Quares.

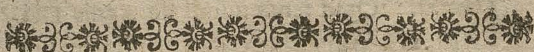
Quæres. Quid sentiendum de Agnis Dei ? 82. *Agni Dei.*

Resp. 1. Agni Dei vocantur imagines circulares, ex cera virginea, à solis Romanis Pontificibus benedictæ, quæ communiter Agnum referunt, erantque olim donum solis Imperatoribus, Regibus & Principibus mitti solitum.

2. Agni Dei habent hos effectus: Defendunt 83. *Eorum effectus, & usus.* ab adversis, peste, morbo caduco, incendiis, sedant tempestates terrâ & mari, liberant à subitaneæ mortis periculo, impetrant auxilium divinum, piè usurpati, ad dolendum de peccatis: qui effectus omnes recensentur in *Bullâ Sixti V. ad Joannem Fernandez de Valasco Castellæ.* Hinc licet Agnum Dei mittere in mare, vel flumen ad sedandam tempestatem; vel in ignem pro suffitu adversus tonitrua fulmina, incendia, illusiones dæmonis &c. quia ad hos effectus à Pontifice benedicuntur. Non licet tamen illum illuminare picturâ, vel inaurare: id enim Gregorius XIII. prohibuit sub pœna excommunicationis. Antecedenter tamen pictum licet retinere.

3. Si frangantur Agni Dei, non amittunt benedictionem; quia hæc cadit supra materiam, non supra formam, quæ pro ornatu additur.

4. Licèt suadendum sit Laicis, ut eos non attingant immediatè, eò quòd consecrentur oleo sacro; non peccant tamen, si ex justa causa attingant, v. g. ut imponant capsulæ: hæc enim fiunt ex pietate, & morali quadam necessitate. Imò Sanch. & alii putant, usum jam obtinuisse, ut etiam Laicis liceat eos attingere immediatè.

TRACTATUS II.

DE

Sacramento Baptismi.

84. *Baptismus triplex.* BAptismus, latinè ablutio, triplex est; nempe Baptismus fluminis, qui confertur in aqua sub certa verborum forma; Baptismus flaminis, qui est votum, seu desiderium Baptismi aquæ, inclusum in actu charitatis, vel contritionis perfectæ; & Baptismus sanguinis, seu martyrium, quod est perpessio mortis, vel cruciatûs lethalis pro vera fide, vel virtute revelatâ in odium ejus illati, passo non resistente; sive jam mors sequatur, sive non.

Martyrium. Ex speciali Dei privilegio ejus effectus est, remissio omnis culpæ & pœnæ; In rationis tamen compote requiritur voluntas, eâ causâ acceptandi mortem, saltem habitualis implicita, quam aliqui interpretativam vocant. Item dolor supernaturalis, vel actualis, vel habitualis, quo peccata non retractata retractentur. Solus Baptismus aquæ, de quo nobis est Tractatus, est Sacramentum; duo reliqui dicuntur Baptismi propter similitudinem effectûs, quo aliquando possunt defectum Baptismi aquæ supplere.

CAPUT

CAPUT I.

De Essentia, materia, forma, & necessitate Sacramenti Baptismi.

QUÆSTIO I.

Quid sit Sacramentum Baptismi?

RESP. Est Sacramentum novæ legis, spiritualiter regenerans hominem. Vel exactius: Est Sacramentum characteristicum, à Christo institutum ad spiritualem regenerationem hominis per ablutionem aquæ, & hanc vel æquivalentem verborum formam: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.* Baptismus in Scriptura dicitur ad Ephes. 5. *Lavacrum aquæ in verbo vitæ*; quia per aquam cum forma spiritualiter regenerante, & vivificante confertur. Ad Titum 3. *Lavacrum regenerationis*; quia hominem à statu peccati, in quo spiritualiter mortuus nascitur, transfert ad statum gratiæ, vitæque spiritualis. Ad Romanos 6. dicitur: *Crucifixio, & sepultura cum Christo*; quia in eo in similitudinem Christi mortui, & sepulti morimur peccatis, & eâ in Baptismo veluti sepelimus. 85. *Definitio.*

Est autem Baptismus à Christo institutus probabiliùs ante passionem, & juxta plures Patres circa tempus, quo ipse à Joanne Baptistâ est baptizatus: nam Joannis 3. v. 22. dicitur: *Post hæc venit JEsus in Judæam, & ibidem morabatur, & baptizabat.* Et Cap. 4. v. 2. dicitur baptizâsse per Discipulos, utique diu ante passionem, & ferè sub initium prædicatio- 86. *Institutio.*

nis

nis suæ : non baptizavit autem per Discipulos Baptismo Joannis : aliàs enim non Christus, sed Joannes baptizâsset per Discipulos. Et Joannis Discipuli non fuissent questi, ùt habetur Joannis 3. quòd Christus baptizaret per Apostolos. Deinde Christus in ultima Cœna suos Apostolos creavit Sacerdotes, utì definit Trid. Sess. 22. Can. 2. ergo jam antè erant baptizati, cùm Baptismus sit janua reliquorum Sacramentorum.

QUÆSTIO II.

Quæ sit materia remota, certa, & quæ dubia Sacramenti Baptismi?

87. *Materia remota, certa.* Resp. Materia remota, certò ad valorem sufficiens, & necessaria, est aqua elementaris ad abluendum apta. Est de fide ex Joannis 3. ubi dicitur : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Quòd autem Scriptura sit intelligenda de aqua elementari, seu naturali, declaravit Conc. Lateranense Cap. *Firmiter*, & Florent. in Decreto Eugen. IV. dicens : *Materia hujus Sacramenti est aqua vera, & naturalis.* Item Trid. Sess. 7. Can. 2. de Baptismo contra Lutherum, qui in colloquiis symposiacis Cap. 13. dixit : Vinum & lac sufficere.

Materia dubia. Dixi 1. *Aqua elementaris*, id est simplex, quæ est unum de quatuor elementis, sive jam sit ex fonte, mari, fluvio, puteo, palude, aut pluviâ : sive resoluta ex grandine, glacie, vel nive, aut sit ros. Talis certò non est saliva, sudor, atramentum crassum, succus ex pyris, vel pomis : an talis sit jusculum, tenuis cerevisia,

viſia, aqua roſacea, humor fluens ex vite, betulâ, aliâve arbore, dubium eſt. Unde aliâ deficiente in neceſſitate adhiberi deberet; aliàs licitè non poteſt.

Dixi 2. *Sufficiens ad valorem*: nam, licèt in neceſſitate adhiberi poſſit non benedicta, extra illam tamen ſub peccato, & quidem juxta multos ſub mortali, adhibenda eſt benedicta; ſeu conſecrata ex fonte baptiſmali in Baptiſmo ſolenni. In non ſolenni autem adhiberi poteſt non benedicta, etiam à Sacerdote juxta Gobat; quod magis valet de Laico, cui fas non eſt aquam benedictam illam attingere.

Dixi 3. *Ad abluendum apta*: nam, licèt glacies, nix, grando, pruina ſint ſubſtantialiter aqua; quamdiu tamen reſoluta non ſunt; non ſunt apta ad abluendum, adeoque nec materia idonea ad Baptiſmum. Unde, ſi adhuc concreta admoverentur corpori baptizandi, non valeret Baptiſmus; quamvis deinde calore corporis reſolverentur: valeret tamen certò, ſi, antequam admoveantur, reſolverentur in manu baptizantis: uti &, ſi à baptizante ipſo ità baptizando applicarentur, ut frictione reſolverentur, & fluerent; quia tunc baptizans verè diceretur per ea abluere. Quodſi minima pars aquæ v. g. una, alterave guttula affunderetur, quæ immobiliter corpori adhæreret, non valeret Baptiſmus; quia non fieret lotio morali & humano modo.

QUÆSTIO III.

Quæ ſit materia proxima Sacramenti Baptiſmi ?

Reſp. Eſt ablutio per aquam, quâ animo
88. baptizandi à baptizante factâ, corpus baptizan-
Mate- di abluitur. Ità omnes Doctores Catholici.
ria pro- Et *Ratio eſt;* quia illa ablutio immediatè per
xima. formam ſignificatur, perque eam materia remota Baptismi applicatur baptizando. *Ex his deduco.*

1. De eſſentia Baptiſmi eſt ablutio activa;
89. quâ baptizans abluit, & paſſiva, quâ baptizan-
Corolla- dus abluitur: non eſt tamen neceſſe, ut reipsâ
ria. ſordes corporis abluantur; quia ablutio non eſt emundatio, ſed hæc illius effectus eſt.

Quæ pars corporis abluenda, & quomodo?

2. Sufficit quælibet vera corporis ablutio; ſive fiat per affuſionem. ſive per aſperſionem, ſive per immerſionem: quælibet enim eſt vera ablutio. In praxi tamen ſervandus eſt ritus Eccleſiæ, in qua Baptiſmus confertur, niſi hìc & nunc juſta cauſa excuſet: utì, ſi non adeſſet aqua ſufficiens immerſioni; ſi Miniſter tam debilis eſſet, ut immergere non poſſet; aut baptizandus ſine periculo gravis mali non poſſet immergi &c. Docet tamen Gobat & alii, fore tantùm veniale, ſi praxis ea Eccleſiæ ſine gravi cauſa non ſervaretur.

3. Debet ea pars corporis & eâ quantitate aquæ ablui, ut homo dicatur propriè & ſimpliciter ablutus: ad quod ſufficit certò, quòd caput abluatur; quia eſt præcipua corporis pars, & ſenſuum ſedes; præcipuâ autem parte ablutâ, homo dicitur ſimpliciter ablutus: paſ-

ſiones enim & actiones ſunt ſuppoſitorum. Ob eandem rationem dicunt Suar. La Croix & alii, certò ſufficere ad valorem, ſi abluatur pectus, ſcapulæ, vel humeri; quanquam id negent Paludanus, Durandus & Sotus, quibus favet D. Th. 3. p. q. 68. a. 11. ad 4. An autem ſufficiat, quamcunque corporis partem v. g. manum vel pedem ablui, controvertitur; unde, ſi in neceſſitate ſic quis eſſet baptizatus, eſſet ſub conditione rebaptizandus, deberetque ablutio fieri in capite, ne violetur praxis univerſalis Eccleſiæ in re gravi.

4. Debet aqua cum ſucceſſivo motu in corpore immediatè tangere corpus baptizandi, aliàs non eſt vera ejus ablutio. Hinc non ſufficit, aquam applicare panniculis, vel utero materno, in quo adhuc continetur infans, vel ſecundinæ ſeu pelliculæ, quâ ſubinde involuti naſcuntur infantes; quia hæc non ſunt pars corporis baptizandi: hinc etiam, quia probabilius eſt, capillos & ungues non eſſe partes corporis, nec vivere animâ rationali, ſed tantùm eſſe excrementa in corpore humano velut in ſolo nata, is, qui in ſolis capillis, aquâ caput non tangente immediatè, eſſet baptizatus, ſub conditione rebaptizandus eſſet: & idem eſt, ſi infans, adhuc totus clauſus in utero, per artem ab obſtetrice etiam in capite eſſet baptizatus: ſunt enim, qui putant, neminem poſſe renaſci ſpiritualiter, niſi ſit naturaliter natus, quanquam oppoſitum probabilius eſt; quia exſectus de utero matris mortuæ baptizari poteſt, & in matre poteſt dici infans natus ante partum: dixit enim Angelus Matthæi 1. v. 22. de B. Virgine: *Quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.*

5. Ad valorem Baptismi non requiritur trina affusio, vel immersio; quia unica potest esse ablutio simpliciter dicta: servandus tamen est ritus Ecclesiæ, quando potest & curandum, ut singulæ ablutiones singulis SS. Trinitatis personis invocatis respondeant, & ne ablutio tota absolvatur, priusquam sit forma absoluta totalis.

6. Si Baptismus fiat per immersionem, non requiritur ad valorem emersio, vel extractio; quia sine hac potest haberi vera ablutio: unde, si quis infantem animo baptizandi projiceret in flumen, vel puteum, formamque proferret convenienter, Baptismus valeret: quanquam juxta communiorem non licet infantem, etsi sine Baptismo moriturum aliàs, sic baptizare: id enim esset eum occidere; contradicunt tamen Suar. & alii; quia directè intenderetur salus, & non præsumitur Deus prohibuisse medium, in tali necessitate unicè necessarium ad salutem animæ. Hæc sententia probabilis est, si mors non multùm acceleretur. Simile est in Bellíduce, oppugnante in urbe hostem, unde prævidet occidendos innocentes.

QUÆSTIO IV.

Quæ sit forma essentialis Baptismi?

90. *Quinque exprimenda.* Resp. Est hæc, vel æquivalens: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.* Constat tum ex verbis Christi Matthæi ultimo: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti*; tum ex perpetua praxi, & sensu Ecclesiæ. Ut autem in forma

forma æquivalente sit, maneatque sensus à Christo intentus, quinque exprimi debent.

1mò. Persona Ministri baptizantis saltem implicitè, & indirectè. *Ratio est*; quia, cum forma Baptismi sit practica actio baptizantis, ejus veritas requirit, ut procedat, & exerceri significetur à baptizante, saltem implicitè indirectè, & connotativè per verba significantia actionem, ùt fit in forma Græcorum hac: *Baptizatur, vel baptizetur v. g. Petrus in nomine Patris &c.* ubi verba in circumstantiis iis significant simul tò *à me*, non secùs, ac si quis volens donare dicat: hic liber sit tuus, hic liber tibi donatur. Quare Minister dicendo: *Baptizetur v. g. Petrus*, imperat non alteri, sed potentiis suis executivis, sensusque est: Baptizetur à me Petrus; atque ità valet forma Græcorum, & approbata est à Concil. Florent.

2. Exprimi debet actio Baptismalis, seu ablutio, facta à Ministro proferente formam.

3. Persona suscipiens Baptismum, ùt constat ex praxi Ecclesiæ. Sufficit tamen ad valorem, si dicatur: *Ego baptizo Petrum: Baptizo hunc: Baptizo dominationem vestram: Baptizatur Servus Christi: tu baptizaris à me*; quanquam peccet Minister, si aliam formam, quàm ab Ecclesia præscriptam, adhibeat.

4. Exprimi debet unitas essentiæ divinæ.

5. Trinitas divinarum Personarum sub nominibus propriis. Constat ex verbis Christi, pro forma Baptismi Matthæi ultimo cit. præscriptis: in quibus per tò *in Nomine*, exprimitur unitas naturæ divinæ, per reliqua Trinitas personarum. Et ità habet perpetua pra-

xis, & sensus Ecclesiæ, hac in re infallibilis. Ex his deduco.

91. Corollaria. Forma dubia.

1mò. Non valet Baptismus sub hac forma: *Baptizo te in nomine Dei unius, & trini; in nomine Deitatis, Trinitatis.*

2. Nec sub hac: *Baptizo te in nomine JESU.* Quando in Actis Apostolorum dicuntur aliqui baptizati in nomine JESU, intelligitur de Baptismo à JESU instituto. Item nec sub hac: *In nominibus Patris &c.* quia non exprimitur unitas naturæ. Item probabiliùs nec sub hac: *Baptizo te in nomine Genitoris, & Geniti, & spirati;* quia persona Filii, & Spiritûs sancti significatur adjectivè.

3. Dubius est Baptismus sub hac forma: *Baptizo te in virtute, vel authoritate Patris, & Filii &c.* quia tò *in nomine* significat non tantùm virtutem, potestatem, & authoritatem, sed etiam invocationem, & professionem SS. Trinitatis. item sub hac: *Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritûs sancti*; est enim forma æquivoca, cujus determinatio pendet ab intentione loquentis; Unde valere potest, si intendatur tantùm singularitas; sicut valere potest sub hac: *Baptizo te in nomine Dei Patris, & Dei Filii, & Dei Spiritûs Sancti.* Item dubius est sub hac: *Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, & B. Virginis*: Si enim ministrans intendat conferre similiter Baptismum in nomine B. V. Baptismus erit nullus; si autem intendat tantùm eam invocare, valebit.

4. Quamvis omittere: *Amen*, nec obsit valori; nec per se peccatum sit, cùm non sit pars formæ, utpote à Christo omissum, & in quibusdam

busdam ritualibus non expressum : omittere tamen tò *Ego* in quibusdam linguis invalidat Baptismum ; quia non manet sensus à Christo intentus : ùt si omittatur in lingua germanica, & gallica.

5. Si omittatur utraque conjunctio, *Et*; Baptismus dubius est : utì si dicatur : *Baptizo te in nomine Patris, & Filii, Spiritûs Sancti*; quia non videtur satis distingui Spiritus Sanctus à Filio, qui & Sanctus, & Spiritus est. Si autem omittatur particula & tantùm inter Patrem & Filium dicendo: *Baptizo te in nomine Patris, Filii, & Spiritûs Sancti*, valet Baptismus; quia adhuc satis intelligitur, Patrem non esse Filium. Si omittatur particula *in*; iterum Baptismus dubius est.

QUÆSTIO V.

An, & quomodo Baptismus sit necessarius ad salutem ?

Resp. 1. Extra Martyrium Baptismus est infantibus, in re susceptus, necessarius necessitate medii ; adultis verò pro omni casu est necessarius necessitate medii, in re, vel voto susceptus. Est de fide ex illo Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei* : quem locum intelligendum esse de Baptismo, definit *Trid. Sess.* 7. *de Baptismo Can.* 5. & generaliter etiam de Infantibus definivit *Innocentius III. in Cap. maj. de Baptismo.* Quòd infantibus sit necessarius in re, constat ; quia voti, seu desiderii, in actu charitatis inclusi, sunt incapaces. Quòd autem adultis sufficiat in voto susce-

92. *Necessitate medii.*

susceptus, dum illum in re habere non possunt, etiam certum est; quia actus charitatis perfectæ vim habet justificandi. Dicitur autem talis actus votum Baptismi, quatenus includit voluntatem saltem implicitam servandi omnia præcepta, adeoque & præceptum de Baptismo suscipiendo, deque necessariis necessitate medii in re, vel in voto.

93. *Et præcepti.* Resp. 2. Baptismus est adultis, in re susceptus, necessarius etiam necessitate præcepti: seu, ubi agnoscunt Baptismi necessitatem, tenentur curare se instrui, & ubi instructi sunt sufficienter, jure naturali, & divino obligantur sub gravi ad Baptismum, in re cum debita dispositione suscipiendum; tum quia quisque tenetur jure naturæ, & lege charitatis adhibere media necessaria ad salutem; tum quia quisque tenetur ex præcepto Christi ingredi Ecclesiam ejus per Baptismum, & fidem in eum profiteri: hæc autem præcepta per se obligant ad non diu differendam suî observationem: unde etiam infantibus, in lege veteri justificatis per remedium contra originale, postmodum in lege Christi conferri debuit Baptismus. Hæc tamen obligatio incepit priùs post passionem Christi, cujus morte confirmatum est novum testamentum, & vetus abrogatum, juxta Apost. ad Hebr. 9. adeoque tunc priùs accepit Baptismus rationem medii ad salutem necessarii.

94. *Obligatio parentum.* Resp. 3. Parentes tenentur sub gravi peccato curare, ut liberi sui brevi post eorum nativitatem tempore baptizentur; tum quia consuetudo universalis Ecclesiæ, baptizandi infantes brevi post eorum nativitatem tempore, habet vim legis graviter obligantis ob materiæ gravi-

gravitatem : tum quia charitas, & pietas obligat eos, ne exponant suos periculo amittendæ salutis, hinc tenentur attendere Pastores, ne parentes suæ obligationi desint. Quod dico de parentibus, idem dic de aliis, quorum curæ subsunt infantes. Quanto autem tempore differri possit, spectandæ sunt circumstantiæ, & causæ. Ex decretis particularium Diœcesium tenentur non differre ultra triduum, vel quatriduum. Ex justa causa plus concedi potest, si absit mortis periculum, quod raró omne abest : unde ad mensem differre esset mortale. Vid. N. 112. Quòd quidam, ùt S. Ambrosius, S. Martinus, jam adepti usum rationis per plures annos manserint Catechumeni ; facta sunt particularia, quæ vim legis non tollunt, proque iis speciales potuerunt esse rationes. Suar. D. 25. S. 2.

CAPUT II.

De Ministro Baptismi.

QUÆSTIO I.

Quis validè possit baptizare ?

Resp. Validè in quovis casu baptizare potest alium quivis homo viator, ratione utens. Est definitum in *Concil. Florent. & Lateranensi Cap. firmiter*, constatque ex praxi Ecclesiæ, nunquam rebaptizantis â quovis baptizatum cum debita materia, forma, & intentione. 93. *Quilibet homo viator.*

Dixi 1mò. *Validè* : nam Laicus non potest extra casum necessitatis, suam personam

 requi-

requirentis, licitè baptizare, nec alius, per se loquendo, præter Pastorem sine ejus licentia.

Dixi 2. *Alium* : nam nemo potest validè baptizare se ipsum; quia inter regenerandum, & regenerantem requiritur distinctio realis; & Christus Ministrum, & subjectum Baptismi apertè distinguit.

QUÆSTIO II.

Quis validè simul, & licitè baptizare possit?

96. *Regulariter solus Sacerdos.* Resp. Validè, & simul licitè regulariter potest solus Sacerdos baptizare eos, quorum animarum curam habet, & is, qui ab eo commissionem habet, vel licentiam expressam, aut saltem prudenter præsumptam. *Ratio est* ; quia homo per Baptismum admittitur in Ecclesiam, fitque ejus membrum; admittere autem ad Ecclesiam, pertinet ad Pastorem, qui Ecclesiæ præest: qualis est Papa respectu totius Ecclesiæ; Episcopus respectu suæ tantùm Diœcesis; Parochus solùm respectu suæ parochiæ: unde licèt baptizare non sit actus jurisdictionis quoad valorem Sacramenti, est tamen quoad modum & exercitium licitum ob rationem datam, & dispositionem Ecclesiæ, sic ordinantis in reverentiam Sacramenti.

Dixi 1mò. *Regulariter* : nam si Diaconus promoveretur ad Parochiam nondum Sacerdos, posset licitè baptizare etiam solenniter; quia in eo casu ad eum pertineret regere parochiam, quantùm ordo Diaconatûs permittit, proinde etiam ad eam recipere: ad solenniter autem baptizandum non requiritur Ordo;

do, nisi Diaconatus, unde Episcopus promovendo illum ad Parochiam, videtur id ei commisisse.

Dixi 2. *Et is &c.* nam ex commissione Papæ, Episcopi, Parochi licitè possunt baptizare alii Sacerdotes, imò & per se loquendo, Diaconi, Sacerdos enim in sua ordinatione accipit potestatem in Christi corpus mysticum; illi autem deest subjectio subditorum, quam Minister ordinarius conferre potest. Dein Diacono in sua Ordinatione dicitur: *Diaconum oportet ministrare, baptizare, & prædicare*, non ex officio, ùt patet, cùm subditos non habeat: ergo ex commissione. Potest autem Parochus vices suas committere Sacerdoti pro arbitrio suo, Diacono tamen non nisi ex rationabili causa; præsertim hoc tempore, quo usus ille Diacono committendi officium baptizandi jam dudum exolevit, ùt observat Sotus.

Et hinc dixi: *Per se loquendo*: Causa autem sufficiens erit, si Parochus vel ob infirmitatem, vel ob excommunicationem, aut absentiam, aliudve gravis momenti negotium per se ipsum baptizare non possit; præsertim, si non habeat Sacerdotem, cui vices suas committat. Ex his deduco seqq.

1mò. Peccat Parochus, & quivis alius graviter, qui sine licentia, saltem præsumptâ prudenter, baptizat infantem alterius Parochi, & quidem peccato tum sacrilegii, quia indignè administrat; tum injustitiæ, quia usurpat jus, & officium alterius in re gravi. 97. *Corollaria.*

2. Peccant quoque graviter parentes, qui liberos baptizandos offerunt alteri, quàm suo Parocho, sine ejus licentia, saltem tacitâ, vel prudenter præsumptâ; tum quia violant jus sui *Quid, si mulier pariat in aliena parochia?*

sui Parochi ; tum quia alteri dant scandalum, inducendo ad id , quod licitè facere non potest. Excipe casum , quo mater iter faciens in aliena Parochia pareret : quamvis enim tunc illa posset infantem ad propriam Parochiam deportare baptizandum , idque, salvo saltem infantis periculo , consultiùs foret , ut ità infans in Ecclesiam admittatur à proprio Pastore, qui pro anima illius Deo redditurus est rationem , ideoque etiam in eo impediri non potest à Parocho loci, in quo mater peperit ; eò quòd nec mater, nec proles jurisdictioni illius quoad vim coactivam subsit : non peccaret tamen mater , si prolem Parocho loci , in quo peperit , baptizandum offerret : nec peccaret Parochus prolem sibi oblatam baptizando ; quia in hoc casu mater in tantùm gaudet privilegio loci peregrinorum ; Peregrini autem possunt sibi eligere locum Baptismi , ubi volunt;in loco tamen electo debet Baptismus conferri à Parocho istius loci. Quæ intentio , & dispositio requiratur in baptizante, dixi N. 16. & N. 25.

QUÆSTIO III.

Quis teneatur baptizare?

98. *In necessitate quilibet.* Resp. 1. In necessitate sub mortali quilibet tenetur baptizare, etiam Pater, & mater propriam prolem ; quia lex charitatis obligat ut etiam cum periculo vitæ , in casu, quo periclitatur salus animæ , succurratur.

Quid, si plures adsint? In hoc tamen casu , si plures adsint , præferri debet , per se loquendo , dignior minùs digno ; quia reverentia Sacramenti exigit , ut tracte-

tractetur modo, quo poteſt, digniore: hinc Chriſtianus præferendus eſt Judæo, vel Pagano, Catholicus hæretico; inter Catholicos vir mulieri, Clericus Laico; inter Clericos, Sacerdos Diacono, hic Subdiacono, hic in minoribus conſtituto, & hic Clericali tonſurâ tantùm initiato; denique non excommunicatus excommunicato: eſtque mortale, ſi ſine juſta cauſa Sacerdos poſtponatur non Sacerdoti, Catholicus hæretico, Chriſtianus non Chriſtiano, non excommunicatus excommunicato; quia tunc gravis fit irreverentia Sacramento. Inverſio ordinis quoad alios non excedit veniale; quia irreverentia non cenſetur gravis.

Dixi: *Per ſe loquendo:* nam aliquando honeſtas, & ſalus proximi aliud exigit: ùt, ſi adeſſet vir, neſciens modum baptizandi, vel infans, adhuc non plenè egreſſus de utero, eſſet baptizandus: tunc enim viro, etiam Sacerdoti, præferenda eſſet mulier, ſciens praxin baptizandi: quæ & parenti præferenda eſſet. Cæterùm non poſſunt validè baptizare duo, quorum unus affundat aquam, & alter pronuntiet formam; quia ex voluntate Chriſti debet phyſicè abluere, qui formam pronuntiat. Si tamen ſinguli affunderent aquam, & formam proferrent ſimul v. g. dicendo: nos te baptizamus; juxta communiorem valeret Baptiſmus, eſſetque moraliter tantùm unus; ſicut valet conſecratio, eſtque moraliter una, dum Neo-ordinati Sacerdotes, cùm Epiſcopo celebrantes, eodem tempore abſolvunt formam conſecrationis.

Reſp. 2. Cùm Parochus ex juſtitia, & graviſſimè obligetur ad procuranda ſuis Parochianis Sacramenta neceſſaria ad ſalutem; debet 99. *Obligatio Parochi.*

omni, quo poteſt modo, curare, ut per ſe, vel per alium, aut aliam ſuis conferatur Baptiſmus.

100. *Obſtetrix instruenda.* Unde imò tenetur ſub mortali docere obſtetrices, & examinare, an ſciant modum baptizandi; tenenturque hæ eum diſcere, ne exponant ſe periculo non ſatisfaciendi ſuo officio, & infantem etiam non obtinendi ſalutem. Expedit autem, ut formam doceantur in lingua patria, ut ſic faciliùs, & ſecuriùs procedant: licèt enim Sacerdos peccet ſaltem venialiter, non baptizando linguâ latinâ; excuſantur tamen obſtetrices ob periculum errandi.

101. *In periculo etiam Miſſa interrumpenda.* 2. Si vocetur ad infantem moribundum, omnibus relictis, tenetur accurrere. Quodſi ſtaret ad Altare, nec alius poſſet ſuccurrere infanti, gnarus baptizandi, aut ſi longiùs abeſſet; etiam depoſitis ſacris veſtibus interrumpat ſacrificium, etſi ultra conſecrationem productum, & peracto Baptiſmo illud perficiat: charitatis enim, & juſtitiæ obligatio hìc prævalet obligationi religionis.

102. *Quando in domo baptizandum?* 3. Si infans, jam editus in lucem, putetur non poſſe portari ad templum ſine periculo mortis, baptizetur domi, & poſtea Ceremoniæ ſuppleantur, ſi tempus non patiatur eas adhiberi. Si periculum aliter non ferat, unâ affuſione aquæ Baptiſmum abſolvat, eâque moderatâ, ne noceat.

103. *Quando tantùm probabiliter Baptiſ-* 4. Si Baptiſmum, certò validum, adhibere non poſſit; adhibeat probabiliter validum. Hinc, ſi infans necdum plenè ſit in lucem editus, jubeat, ut obſtetrix partem in lucem editam abluat; ſi illa rudis eſt, Parochus intentionem, & verba formæ ſuggerat, & ipſa præeun-

tuntem sequatur. Si adhuc nulla pars infantis appareat, & is timeatur ante nativitatem moriturus, obstetrix, si possit sine periculo occidendi infantem, aut matrem, faciat, ut appareat; si non possit, tentetur, an possit in utero aquâ aspergi, & baptizari. *mus conferendus?*

Demùm, si contingat matrem mori, puteturque infans adhuc vivere, secetur mater, & infans eximatur: baptizetur absolutè, si baptizatus nullo modo est; aut rebaptizetur sub conditione, si probabiliter tantùm est baptizatus. Interim, dum mater moritur, jubeat aliquid ori ejus ingeri, quo os apertum retineatur, ne infans, si per os matris respiret, ùt aliqui putant, suffocetur. 104. *Quid, si mater moriatur ante partum?*

QUÆSTIO IV.

An Catholicis, inter Hæreticos habitantibus, liceat suos infantes deferre ad prædicantem hæreticum, ut baptizentur, si aliàs gravissimè puniantur parentes: ùt, si 100. Imperialium mulctam debeant pendere, vel Catholicus baptizans ejiciatur ex patria?

Ratio dubitandi est 1mò. Quia peterent à prædicante, quod ipse licitè facere non potest, adeoque cooperarentur ejus peccato. 2. Quia petere Baptismum, cujus collatio est actus religionis, à prædicante, est tacitè profiteri illum esse Ministrum legitimum talis ritûs, & Sacramenti ordinariè conferendi; hoc autem est intrinsecè malum, & nullo casu licitum. 3. Nullus à tali potest licitè ullo casu 105. *Ex gravissima causa licet permittere, non petere.*

su

su petere, aut admittere cœnam Lutheranam, vel Calvinisticam; ergo à pari. 4. Juxta declarationem Clementis VIII. non licet extra necessitatem extremam Sacramenta à Schismaticis recipere; quia non licet cum illis communicare in sacris ritibus; ergo multò minùs cum hæretico. Ob has rationes Less. Verj. Pignatelli apud La Croix L. 6281. tenent peccare parentes, si positivè petant suos à prædicante baptizari; putatque La Croix, hanc sententiam absolutè tenendam esse tanquam veram.

Nihilominùs, si mali valde gravis certò subeundi metu tantùm deferant, & tentatis omnibus declinare non possint, videntur posse excusari, si protestentur se non agnoscere prædicantem pro Ministro, cui baptizare ex officio conveniat, vel dicant, Ministrum ex officio esse solum Sacerdotem Catholicum, se permittere tantùm, ut conferatur Baptismus. Sic enim 1mò non cooperantur ejus peccato, sed id permittunt, quod & omittere potest prædicans. 2. Sic non petunt Baptismum, sed solùm permittunt conferri; nec agnoscunt eum ùt Ministrum Ecclesiæ, sed ad summum tanquam potentem validè baptizare. 3. Non erit par ratio cum Cœna; quia certum est, prædicantem non esse validum Ministrum Eucharistiæ; adeoque res sacra agnosceretur, ubi non est. Et hinc omnes judicarent meritò, talem directè communicare in illa ceremonia cum Hæreticis. 4. Non obstabit declaratio Clementis VIII. quia, quamvis non liceat etiam in Germania communicare cum Hæreticis in Sacris, quando hoc est profiteri eorum religionem, aut agere contra externam fidei

pro-

professionem ; attamen , quando simile nihil occurrit , licet quandoque interesse quibusdam Sacris. Sic permitti potest hæreticis, ut intersint nostris Concionibus , & etiam Missæ Sacrificio, & Catholicus eorum Concioni interesse potest ad eos confutandos , quando scitur , quòd non consentiendi causa intersit. Tales autem parentes in iis circumstantiis non agunt contra externam fidei professionem , nec petunt à prædicante ceremonias ; sed eas permittunt , cùmque iis conferre Baptismum pro tali necessitate , in quantum ille potest. Certè , si adultus in necessitate à prædicante , ubi alius haberi non posset , vel à gentili peteret sibi conferri Baptismum , agnoscendo eum tantùm Ministrum sufficientem , contra fidem non ageret. Quodsi parentes prohibeantur protestari signatè , vel dicere , se edicto Principis cogi , ut Ministro legitimo suos baptizandos tradant , major erit difficultas ; excusari tamen fortassis poterunt ; quia circumstantiæ coactionis , & aliæ loquuntur simul , indicantque , non requiri prædicantem , sed permitti illi conferre Baptismum , agnoscique ùt potentem validè baptizare : unde nec ullus seu Catholicus , seu Acatholicus aliter judicabit. Sed hæc iis , ad quos pertinet , ex circumstantiis loci ponderanda relinquo.

Dixi tamen : *Et tentatis omnibus* : nam regulariter tenentur sub mortali impedire , ne infantes sui deferantur baptizandi ad Ministrum talem Laicum indignum ; aliàs censentur ejus peccato cooperari , & eum agnoscere velut Ministrum ordinarium Baptismi.

CAPUT III.

De Subjecto Sacramenti Baptismi.

QUÆSTIO I.

Quinam validè baptizari possint?

Resp. Validè baptizari potest, invitis etiam
106. parentibus, omnis homo viator, tam infans,
Omnis quàm adultus. *Ratio est*; quia omnis talis
homo est capax regni cœlorum; ergo & medii ad id
viator. necessarii, ad quod etiam jus habet. Neque Christus voluit Baptismi valorem dependere à voluntate parentum, constatque ex praxi Ecclesiæ. Dein sine voluntate parentum possunt omnia essentialia Baptismi poni; ergo. Nec obstat, quòd quis fortè ante per actum perfectæ charitatis fuerit justificatus: nam adhuc manet vera forma Baptismi: significat enim conferri gratiam de se remissivam peccati, si adsit. Unde & Bma Virgo baptizari potuit, & creditur baptizata, ut esset capax Eucharistiæ &c. adscriberetur que Ecclesiæ Christi, uti dixi sub N. 61. Quæ intentio, & dispositio requiratur in baptizando, dixi N. 62. 63. & sequentibus.

QUÆSTIO II.

An fœtus abortivos, seu præmaturos, monstraque oporteat baptizare.

107. *Vide, an motum notes.* Resp. 1. Omnes fœtus humani abortivi mulierum, etiam imperfectè figurati, si per mo-

mortum dent aliquod signum vitæ, possunt, & debent, sub conditione saltem, baptizari; quia incertum est, quo die animentur animâ rationali. Si signum fœtus non det, nec tamen sit certum esse mortuum, sub conditione baptizandus est; quia licèt vita non appareat, potest tamen ad breve tempus vivere.

2. Si monstrum natum sit ex mare humano, & fœminâ bestiâ, baptizari debet sub conditione; quia probabiliter est homo: incertum enim est, an semen mulieris ad fœtum activè concurrat: quòdsi non concurrat activè, poterit matrix bestiæ ità fovere semen virile humanum, ut inde nascatur proles humana: qualis probabiliter erit, si caput, & pectus sit humanum; quia organum, & sedes animæ est caput, deinde cor. Si verò procreatum sit ex fœmina humana, & mare bestia, baptizandum non erit; quia non est homo: solum enim fœminæ semen juxta omnes ad generationem naturalem hominis non sufficit. Si verò dubium sit, an procreatum sit ex homine, vel bestiâ mare, sub conditione baptizandum erit: *Si es homo, ego te &c.* 2. *An monstrũ sit homo*

3. Si dubium sit, an monstrum sit homo unus, an duo, v. g. quia habet duo capita, duo pectora; tum primus, de quo minùs dubitatur, baptizandus absolutè, alter sub conditione. Si verò ex diversitate effectuum; qui ex membris relucent multiplicati, constet esse duos homines, quilibet absolutè seorsim baptizari debet sub forma ordinaria. Si nullius indicia prævaleant; uni Baptismus absolutè, dein conditionatè alteri conferendus est, v. g. *Si es distinctus homo, ego te, &c.* In his dubiis securissimum est, dum abest periculum

mortis, exſpectare, donec certiùs cognoſcatur, ſitne homo, an brutum; homo unus, an duplex; & Medici, ſi poſſint, conſulantur.

Denique ſi ex mare, & fœmina homine naſcatur monſtrum, quod referat formam bruti, v. g. canem capite, & pectore; niſi alia ſint indicia, baptizandum non erit; quia vitio naturæ ſeminis materia corrupta fuit, & concurrentibus aliis cauſis extrinſecis tertium quid mixtum conſtitutum fuit, quod matrix excepit, & fovit, & in tale monſtrum nutrivit. Quòd infans, adhuc totus utero clauſus, validè baptizari poſſit, ſi aqua per inſtrumentum infundatur, cujus praxin docet Gobat Tract. 2. N. 57. & Schildere Tr. 6. N. 9. dixi ſuprà.

QUÆSTIO III.

An plures ſimul poſſint validè baptizari ab uno?

108. *Affirmatur.* Reſp. Poſſunt ſimul ab uno validè baptizari, ſi enim forma in plurali, v. g. *ego vos baptizo &c.* & ablutio debitâ intentione, & modo adhibeatur, dicentur verè abluti. Talis modus baptizandi, etſi extra neceſſitatem ſit illicitus, utpote contra conſuetudinem Eccleſiæ, licet tamen in neceſſitate: utì, ſi plures Catechumeni eſſent in præſenti periculo mortis, nec tempus pateretur ſingulos ſeorſim baptizari, vel ſi eſſent tot baptizandi, ut ſine gravi difficultate ſeorſim ſingulis Baptiſmus conferri non poſſet. Hâc praxi multi putant uſos fuiſſe Apoſtolos, quando Act. 2. ſemel tria millia, & non multò poſt iterum quinque millia uno die baptizârunt.

QUÆS-

QUÆSTIO IV.

An infantes Hæreticorum parentum, his invitis, licitè possint baptizari?

Resp. Affirmativè, saltem si sine perturbatione publicæ pacis fieri possit; quia tales parentes per Baptismum susceptum Ecclesiæ sunt subjecti, adeoque cogi possunt ad servandum præceptum, Ecclesiæ consuetudine introductum, de infantibus baptizandis. Aliter loquendum de infantibus, ex Anabaptistis, non baptizatis usque ad annum 30mum; quia hi antè non subsunt Ecclesiæ. 109. *Possunt, per se loquendo.*

Dixi: *Saltem si &c.* nam tales infantes abstrahendi essent à parentibus, ne in hæresi, & odio veræ fidei educarentur; per Concordata autem Germaniæ sine perturbatione pacis abstrahi non possunt. Hinc Ecclesia illo suo jure uti non vult. Si tamen abstraheret, non faceret injuriam parentibus; quia, cùm in Spiritualibus subsint Ecclesiæ, ex hujus voluntate tenentur liberos instruere in vera Religione: quod si detrectent, infantes in pœnam sine injuria possent abstrahi.

QUÆSTIO V.

An infantes Infidelium, qui nullo modo Ecclesiæ, aut Principibus Christianis, etiam quoad temporalia, subsunt, invitis parentibus, licitè baptizari possint?

110. *Negativè.* Resp. Per se loquendo, non possunt. Est communis. Et *Ratio est*; tum quia Ecclesia nec solet ejusmodi sic baptizare, nec factum approbare; idque patet ex ejus praxi, quòd talem potestatem in se non agnoscat; tum quia sic baptizati nec relinqui apud parentes Infideles licitè possunt, nec abstrahi. *Non primum*: quia sic educarentur in eorum secta v. g. in Judaismo, Paganismo, Turcismo: quod cederet in injuriam Baptismi, & probrum Religionis Christianæ, daretque parentibus ansam majoris in Christum odii, eumque blasphemandi, Baptismum irridendi, & superstitionibus profanandi, multoque graviùs peccandi, quàm aliàs peccaturi fuissent; cùm scilicet infantes, jam Christo consecratos, dæmoni, vel superstitionibus immolarent, quos aliàs sine nova formali injuria in dæmonis potestate fuissent relicturi. *Non secundum*; quia parentes habent jus, à Deo & natura illis concessum, liberos tanquam rem suam apud se retinendi, eos instituendi, regendi, donec sibi ipsi per rationem prospicere possint: quo jure sine gravi injuria per violentam liberorum abstractionem privari non possunt, cùm Ecclesiæ non subsint. Dein verteretur id in odium

Chriſtianæ Religionis, & perturbationem humanæ Reip. Et hinc Eccleſia, talem ſibi poteſtatem conceſſam eſſe, nunquam agnovit.

Dixi 1. *Infantes*; quia ratione utentes parentibus, negantibus neceſſaria ad ſalutem, non ſubſunt; ſed in iis ſunt ſui juris. Unde, ſi petant Baptiſmum, poſſunt, invitis parentibus licitè baptizari.

Dixi 2. *Parentibus invitis*: nam, ſi unus tantùm ſit invitus, ſtandum eſt pro alio in favorem Baptiſmi, Religionis, & ſalutis prolis; modò infans ſit educandus in vera Religione. Ità Suar. Layman L. 5. T. 2. Cap. 6. N. 10. aliique Theologi paſſim, & definitum eſt à Concil. Toletano IV. Cap. 61. Idem eſſet, ſi patre mortuo avus conſentiret; quia tunc filius juxta jus civile recedit in patriam poteſtatem avi. Idem à fortiori dicendum, ſi unus parens eſſet Chriſtianus. Imò tunc licitè baptizaretur infans, utroque invito, conformiter dicendis N. 634. ſub finem.

Dixi 3. *Per ſe loquendo*: quia in caſu mortis certò imminentis poteſt licitè, imò debet baptizari, etiam invitis parentibus; nam tum præceptum charitatis urget, nec abſtrahitur à poteſtate parentum per Baptiſmum, ſed per ipſum mortis periculum, nec Baptiſmus exponitur profanationi. Hoc quibuſdam videtur poſſe fieri, etſi non ſit omnino conclamatum de omni ſpe vitæ.

QUÆSTIO VI.

An saltem infantes parentum Infidelium, Principibus Christianis solùm politicè subjectorum, ipsis invitis, licitè possint baptizari, quales sunt Judæi inter Christianos habitantes?

III. *Sententia affirmativa probabilis.* Resp. Affirmant cum Scoto Scotistæ. 1. Quia Christus Matthæi ultimo præcepit Apostolis, ut baptizarent omnes gentes; teneri autem non possunt ad illicitum. 2. Parentes, si nolint suis infantibus conferri Baptismum, abutuntur patriâ potestate; ergo à Principe Christiano, cui subsunt, puniri possunt, & cogi, ut sinant infantes suos baptizari, & sibi subtrahi: nam, si parentes vellent suos infantes occidere, aut sacrificare eos idolo, à Principe Christiano possent iis eripi. 3. Recta ratio dictat, suscipiendum esse Baptismum, ubi ejus necessitas est sufficienter proposita; ergo tunc tenentur parentes curare, ut infantibus suis conferatur; ergo & cogi ad id possunt, sicut ad servanda præcepta alia naturæ.

Negant, per se loquendo, cum S. Thoma Thomistæ & alii communiùs, & magìs cohærenter. *Ratio est* 1. Quia parentes liberorum suorum dominium retinent, nisi sint mancipia, adeoque inviti illis privari non possunt; deberent autem iis privari ob incommoda, in responsione præcedente relata. 2. Quia ipsi parentes non possunt directè cogi ad fidem suscipiendam, & Baptismum; ergo nec cogi directè possunt, ut offerant liberos suos ba-

pti-

ptizandos. *Ratio* utriusque *est*; quia potestas Principis sæcularis non extendit se ad supernaturalia, qualis est susceptio Baptismi & Fidei; sed tantùm ad ea, quæ spectant ad Justitiam & honestatem, naturali lumine cognitam, bonumque naturale Reipublicæ. Et quamvis potestas Ecclesiæ & Pastorum versetur circa supernaturalia; exerceri tamen in invitos non potest, nisi sint subditi. Secùs tamen dicendum, si parentes essent vera Principis Christiani mancipia, justeque servituti strictæ subjecti: tunc enim jus in proles spectaret ad dominum Christianum, qui licitè eas posset separare à parentibus, & à subjectione liberare, imò & vendere: proinde posset quoque curare, ut, invitis etiam parentibus, baptizarentur. Hinc, quando Princeps Christianus v. g. Imperator contra Turcas justum bellum gerit, infantes in eo capti licitè baptizantur, invitis parentibus: nam sicut licitè potest tales spoliare aliis rebus, ità & liberis. Non tenetur tamen tales curare baptizari, nisi eos velit retinere: licèt enim teneatur eorum curam gerere, quamdiu retinet eos sub suo dominio; potest tamen eorum dominium & curam abdicare: imò, si, antequam baptizentur, parentes justum pretium pro redemptione offerant, videntur esse restituendi, ne jus gentium de captivis redimendis, ab omnibus receptum, violetur, Infidelesque occasionem nanciscantur non restituendi captivos Christianos, sed cogendi ad illicita, & duriùs tractandi.

Sententia D. Thomæ videtur probabilior. 112.
Nec obstat 1mum Scotistarum argumentum: *Negativa probabilior.*
nam Christus ibi loquitur de adultis, cùm jubeat baptizandos primùm doceri, Nec 2dum:

nam Consequentia non tenet: licèt enim abutantur patriâ potestate, spectando præcisè supernaturalia; in his tamen non subsunt Principi Christiano sæculari, qui potest corrigere eorum errores contra naturaliter cognita, ùt sunt superstitiones, cultus idolorum, occisio liberorum &c. Nec obstat 3tium: nam recta ratio, inadæquatè supernaturalis, id dictat: etsi enim tale dictamen sit ex parte principii naturale; est tamen supernaturale ex parte objecti & finis, quò potestas sæcularis se non extendit. Nec obstat denique, quòd infantes Infidelium parentibus mortuis possint, si Principi Christiano subsint politicè, invitis tutoribus baptizari; quia tutoris tum nuncupativi, seu nominati à patre, tum dativi, seu à Republica constituti potestas est à Jure civili, in quo Princeps dispensare potest. *Ex his deduco*

113. *Corollaria.* 1. Si parentes Catholici ad Hæreticos transfugiant, possunt, iis invitis, eorum liberi à Pastore Catholico retineri, quia huic incumbit cura animarum.

Quid, si duo præcepta concurrant? 2. Si puer petat Baptismum contra voluntatem parentum, & dubium sit de pleno usu rationis, videaturque, nunc satis consultum ejus constantiæ; periculum autem adsit, ne postea ejus parentes sint impedituri; potest statim baptizari: quia, quando duo præcepta concurrunt opposita, per se loquendo, servandum est majus; præceptum autem de Baptismo, ab adultis suscipiendo, majus est, quàm de non agendo contra jus parentum, quod pro hoc casu nunquam fuit in possessione, cùm periclitetur salus animæ, & innocenti potiùs favendum sit, quàm reo. Hinc Layman dicit, id verum esse, licèt puer necdum sit egressus septennium. Vide eundem hic N. 303.

3. Si

3. Si parentes Infideles petant, infantem baptizari, ut à morbo liberetur; non potest baptizari, nisi velint eum tradere Catholicè educandum. Si tamen Hæreticus peteret suum infantem à Sacerdote Catholico baptizari, in Germania id Sacerdos licitè faceret; quia causa Baptismi bene ageretur: sic enim certiùs confertur validè, & puer, audiens se Catholicè baptizatum, invitatur, & allicitur ad veram Religionem, estque periculum perversionis ex eo valde remotum, cùm dimidia pars infantum moriatur, priusquam ratione utantur, aut fiant hæretici formales, & absque eo baptizarentur ab alio; unde nec formaliter cooperatur ad Baptismi dehonorationem, quam negando Baptismum non impediret. Imò honorat Baptismum, impediendo, ne conferatur ab indigno, & invitando puerum ad Catholicam Religionem. Aliud est, si Gentilis peteret baptizari suum infantem, & velit eum educare in sua secta: negando enim impediret Sacerdos dehonorationem. Si mater conversa peteret infantem sibi tradi, marito repugnante, matri obsequendum, & tradendus infans esset. Filii baptizati inquit Conc. Tolet. 4. C. 59. patrum infidelium potestate, & consortio liberantur, ne eorum erroribus involvantur.

QUÆSTIO VII.

Quinam possint, & debeant rebaptizari?

114. *Quando est prudens dubium de valore.*

Resp. Possunt, & debent rebaptizari sub conditione, de quibus prudens est dubium, an baptizati reipsâ sint, aut, an baptizati sint validè.

dè. Constat ex dictis N. 59. Est autem hîc prudens dubium, quod tollit certitudinem moralem, ità, ut vir prudens, spectatis circumstantiis, non possit ferre absolutum, firmum & moraliter certum judicium, quòd validè collatus sit Baptismus; estque perinde, an sit dubium positivum; quia scilicet sunt rationes utrimque probabiles; sive negativum; quia nempe non adsunt indicia ad moraliter certò judicandum, Baptismum esse validè collatum; quia utroque casu exponitur homo periculo æternæ damnationis, & omnia Sacramenta reliqua invalidè & irreverenter suscipiendi.

115. *Corollaria. Rebaptizandi expositi infantes*

Hinc 1. Infantes expositi, etiam cum scheda testante, Baptismum esse collatum, sub conditione regulariter sunt rebaptizandi; quia hic Baptismus ordinariè confertur à matre, quæ fortè nunquam vidit baptizari, nec didicit, nec præ pudore instrui voluit, metuens tamen, ne proles fortè moreretur, baptizavit, ùt scivit, idque fortè magna cum perturbatione, & in tenebris, ne videretur, ubi præ angustia nescivit, quid faceret. Deinde potuit infans esse expositus à mendace Judæo, execrante Baptismum. Quare non est moraliter certum, esse baptizatum.

116. *Item baptizati à muliere obstetrice.*

2. Si infans baptizatus fuit ab obstetrice, omnia diligenter examinanda sunt; ac primò quidem, quam formam, & quam materiam adhibuerit? An ad abluendum sufficientem, quâ intentione processerit? Deinde, quam corporis partem abluerit? An formam simul, dum aquam affundebat, protulerit? Item etiam exquiratur ab aliis, an perturbata, vel vigiliis defatigata, gravata somno, aut liberaliùs pota baptizaverit? Item, an bonæ famæ, aut suspectæ sit vitæ; Si, omnibus diligenter expensis,

sis, sit moraliter certum, omnia ritè esse peracta, Baptismus quidem repetendus non esset; sed quia mulier est animal verecundum, & superbum, errorémque suum ægrè fatetur, exstántque non pauca exempla, quorum aliqua refert Gobat in Alphabeto N. 146. 164. 178. 179. 191. 218. 680. 682. mulieres baptizâsse in nomine diaboli, aliosque errores substantiales commisisse; hinc diversarum Diœcesium Agenda statuunt, ut baptizati pueri ab obstetricibus sub conditione rebaptizentur.

3. Si quis sit v. g. convertendus ad Fidem, ab Hæretico baptizatus, omnia iterum sunt diligenter examinanda: ac 1. An in loco Baptismi collati adhibeatur aqua elementaris, & quæ forma? 2. An, qui formam pronuntiat, ipse affundat aquam? 3. An putent Baptismum esse necessarium ad salutem? 4. An aspergillo ex Cathedra Ministellus baptizet? 5. In quo territorio sit baptizatus? Gobat enim putat, certum esse, quòd in Anglia, ubi longo tempore arbitratu suo vivunt, nullâ habitâ fere ratione Religionis, & in Hollandia, ubi est colluvies omnium sectarum, baptizati ab Hæreticis sint rebaptizandi. Universim in quocunque loco quis natus, aut baptizatus sit, si non sit certitudo moralis de valore Baptismi, hic repetendus est sub conditione. Quodsi quis natus esset inter Anabaptistas, & sui Baptismi non recordaretur, moraliter certum esset, quòd non sit baptizatus: hi enim non baptizant nisi ætate grandiores, & Baptismum petentes. Imò aliqui illorum non baptizant, nisi ingressos annum trigesimum. Lutherani, & Calvinistæ baptizant quidem

117. *Quid de baptizatis ab Hæretico?*

infantes in ea ætate, in qua Catholici, & hinc præsumitur, puero, qui eam ætatem superavit, Baptismum esse collatum; sed videndum, quomodo sit collatus.

118. *An peccata confitenda, post dubium Baptismũ commissa?* *Quæres.* An adultus, qui in dubio de Baptismi valore rebaptizatus est, teneatur confiteri mortalia, in quæ post Baptismum dubium lapsus est? Respondet P. La Croix hìc N. 323. videri probabile, quòd non teneatur; quia, priusquam baptizaretur, certò non tenebatur confiteri peccata antè commissa, sed obligatio sequitur post Baptismum confitendi peccata subsequentia: hic autem dubius est, proinde libertas manet in possessione. Verùm, etsi hoc rectè dici posset, in dubio, an quis sit baptizatus; si tamen dubium sit de Baptismi certò collati valore, oppositum videtur dicendum; quia Baptismus est in possessione, & potiùs validus, quàm invalidus præsumitur: & hinc talis debet, in quibus potest, se gerere, etiam stante dubio, tanquam Christianum: gauderetque, si moreretur ante iteratum Baptismum, Ecclesiasticâ sepulturâ. Non teneretur tamen, quæ confessus est post Baptismum, nunc dubium, iterum confiteri post iteratum sub conditione Baptismum; quia ea sunt remissa vi Sacramenti Pœnitentiæ, si prior Baptismus valuit; si non valuit, remissa sunt per Baptismum validum, postea collatum.

CAPUT

CAPUT IV.

De Effectibus, Patrinis, & Ceremoniis Baptismi.

QUÆSTIO I.

Qui sint effectus Baptismi?

RESp. Sunt sequentes. 1. Ritè dispositis 119.
confert ex opere operato gratiam sanctifi- *Effectus*
cantem, & virtutes supernaturales, Fidem, *unde-*
Spem, Charitatem &c. 2. Remittit origi- *cim.*
nale, omneque mortale peccatum ipsum ante cedens. Est de Fide. Nam *ad Ephes.* 5. dicitur: *Christus mundans Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ.* Ad Romanos 6. dicit Apostolus: *Nos per Baptismum justificari à peccato, mori peccato, vivere Deo.* 3. Remittit etiam venialia debitè retractata. Est item de Fide, tum ex Scriptura, tum ex Conciliis, Florentino dicente: Effectum Baptismi esse remissionem omnis culpæ originalis, & actualis: & *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 2. *de Pœnitentia*, docente, quòd per Baptismum consequamur plenam, & integram remissionem peccatorum omnium, dummodo non sit obex. 4. Remittit omnem pœnam æternam, & temporalem peccatorum. Est quoque de Fide, *ex Trid. Sess.* 5. *Can.* 5. in quo baptizati dicuntur immaculati ità, ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur. Ut tamen pœna etiam, veniali respondens, remittatur, debet id esse retractatum: pœna enim non remittitur, nisi remissâ culpâ; hæc autem sine retractatione non re-

remittitur. Dixi : *Remittit pœnam* : nam pœnalitates, ùt sunt rebellio concupiscentiæ, quæ fomes peccati dicitur ; sitis, fames, morbi. mors per Baptismum non tolluntur. 5. Baptismus validè susceptus confert suo tempore gratias actuales speciales, suo fini respondentes, & accommodatas : nimirum, ut homo Christianè vivat, juxta dicta sub N. 73. 6. Constituit hominem membrum Corporis Christi mystici, seu Ecclesiæ, cujus caput est Christus. 7. Imprimit characterem indelebilem, sicque homo admittitur in familiam Christi, & signatur, tanquam pertinens ad ovile ejus. 8. Tribuit capacitatem, & jus ad alia Sacramenta, bonaque reliqua, Ecclesiæ communia. 9. Facit hominem subditum Ecclesiæ jurisdictioni spirituali, atque ità inducit obligationem servandi etiam mandata ejus. 10. Confert jus sepulturæ sacræ. 11. Denique Jure Ecclesiastico inducit cognationem spiritualem inter baptizantem, & baptizatum ; inter baptizantem, & baptizati parentes ; inter baptizatum, & patrinum, ac matrinam ; inter patrinos, & baptizati parentes. *Trid. Sess.* 24. *cap.* 2 *de Reform.*

QUÆSTIO II.

An, & quot Patrini in Baptismo debeant, aut possint adhiberi, & quod illorum officium ?

120. *Unus, & una tantùm.* Resp. 1. In Baptismo solenni sub mortali adhibendus est Patrinus, seu Susceptor, isque unicus ; aut matrina, seu susceptrix, eaque unica ; vel ad summum unus, & una. Haberur ex per-

perpetua praxi Ecclesiæ, vim legis habente à traditione Apostolica, & ex *Trident. Sess.* 24. *cap.* 2. *de Reform.*

Dixi: *In Baptismo solenni*, id est, collato cum ceremoniis Ecclesiæ, saltem præcipuis: ùt sunt terna insufflatio, abjuratio dæmonis, inunctio in formam crucis &c. sive jam in Ecclesia, sive in privata domo fiat. Nam in Baptismo non solenni, in necessitate collato, opus non est Patrino.

Resp. 2. Officium Patrini est 1. Offerre baptizandum baptizanti. 2. Respondere pro baptizando, si hic nequeat, & hinc dicitur sponsor, fidejussor. 3. Tenere illum, dum baptizatur. 4. Vel levare de fonte. 5. Vel eum suscipere de manu baptizantis. 6. Curare, ut baptizatus, si alii id non præstent, instruatur in rebus Fidei, doctrinâ Christianâ, & vitâ: ad hoc enim se obligat solenni sponsione, & ideo dicitur suscepti pædagogus, patronus, pater spiritualis. 121. *Officiũ patrini.*

Ab officio Patrini excluduntur 1mò, carentes usu rationis. 2. Non baptizati, cùm non subsint legibus Ecclesiæ, per quas susceptoris officium inductum est. 3. Excommunicati, & interdicti. 4. Hæretici. 5. Abbates, & Religiosi, nisi aliud alicubi consuetudo obtineat. 6. Pater, & mater, stante Matrimonio, relatè ad propriam prolem. Secùs, si proles esset illegitima, aut uxor in puerperio moreretur. 7. Baptizans, nisi per alium respondeat: juxta Lessium etiam Catholicus, respectu infantis hæretici, à ministello hæretico baptizandi. Juxta Gobat tamen, Layman, La Croix, in Germania non excluditur; modò ministellus non agnoscatur legitimus minister, & 122. *Exclusi ab illo.*

non censeantur approbari ritus hæretici : quæ ordinariè in Germania putantur abesse.

QUÆSTIO III.

Quæ requirantur, ut aliquis reipsâ fiat Patrinus, & contrahat cognationem spiritualem?

Resp. Requiritur 1. Ut sit baptizatus. 2.
123. Ut Baptismus, uti docent probabiliter aliqui, sit solennis; quia Ecclesia pro illo solo ordinavit ceremonias, inter quas est assistentia Patrini. Verùm probabilior est sententia opposita; quia in Baptismo non solenni fit vera regeneratio, in eoque baptizans contrahit cognationem spiritualem, utpote adhuc verè regenerans: ergo cognatio oritur ratione Sacramenti; cumque jus hìc non distinguat, nec nos debemus distinguere. 3. Ut Baptismus sit absolutus, & reipsâ validè conferatur: unde cognatio non contrahitur, dum supplentur ceremoniæ, vel sub conditione Baptismus iteratur; quia non confertur Sacramentum, aut, an conferatur, incertum est. 4. Ut sit designatus à parentibus, aut ab iis, quorum curæ subest baptizandus, aut saltem in horum defectu à Parocho; quia parentes non sunt cogendi, ut contrahant cognationem cum quocunque, cui fortè conjuncti esse nolunt. 5. Ut susceptor habeat intentionem agendi Patrinum, & cum ea infantem suscipiat per se, vel per deputatum. 6. Ut baptizandum teneat, aut physicè saltem mediis vestibus, vel fasciis ità tangat, ut verè dicatur eum suscipere, aut tenere; idque in ipso Baptismo, dum aqua affun-

Requisita, ut contrahatur cognatio spiritualis.

affunditur, aut debet infantem immersum suscipere de manu baptizantis, aut saltem Sacerdoti illum tradere baptizandum, ùt docet Barbosa in *Trid. Sess.* 24. *Cap.* 2. Quare, si tantùm digito tangat, non fit patrinus, nec oritur cognatio spiritualis. Similiter, si obstetrix immediatè suscipiat infantem de manu baptizantis, & deinde tradat Patrinis, non contrahitur cognatio spiritualis ab obstetrice, quia designata non est; nec à Patrinis; quia non suscipiunt de Baptismo, sed de manu obstetricis. Ob eandem causam, si solus Patrinus eum immediatè susciperet, & dein traderet Matrinæ, hæc non contraheret cognationem. *Excipe*, nisi antiqua consuetudo alicubi contrarium obtineat: hæc enim potest & in hac materia habere vim legis, utì satis indicat Alexander III. in Cap. *Super eo. de cognatione spirituali.* 7. Requiritur, ut per se, vel alium suscipiat nomine proprio. Hinc Procurator, nomine principalis suscipiens, non contrahit cognationem spiritualem; contrahit tamen eam principalis, ùt habet communior, & moraliter certa, per consuetudinem, & declarationem Cardinalium firmata, contra Sanch. Idque verum est, etsi principalis nescivisset cognationem contrahi, modò voluerit officium Patrini suscipere; quia cognatio resultat ex actu, exercito per modum Ceremoniæ sacræ cùm intentione faciendi, quod alii faciunt. Quodsi Magistratus, vel Communitas per Procuratorem levaret infantem, nullus contraheret cognationem; quia contra mentem Tridentini ea nimis multiplicaretur. Teneretur tamen curare instrui infantem. *Ex his deduco*

124. *Corollaria. Agenda Pastori.* 1. Tenetur Pastor non plures, quàm unum Patrinum, vel unum, & unam admittere ad baptizandum levandum, aliàs in re gravi ageret contra præceptum Ecclesiæ. Hinc, si plures à Parentibus, Tutoribus, aut Curatoribus sint designati, tenetur non admittere, nisi unum, & unam ex designatis. Si non unus, vel una potiùs quàm alii sint designati, designet Pastor: illi enim incumbit providere, ut omnia rectè fiant. Debet autem designatio esse externa, ut constet, quis cognationem contrahat. Si non possit aliquos v. g. personas illustres sine gravi offensa, & indignatione excludere, in principio dissimulet, permittatque, ut tanquam testes Baptismo assistant, postea verò dicat, satis esse, si unus, & una infantem tangant; nec permittat, ut alii eum tangant; aut saltem non eo modo, qui requiritur, & sufficit ad contrahendam cognationem spiritualem; sed designet signo externo unum, vel unam, quibus solis infantem tradat, eosque solos annotet, ût Patrinos: etsi enim primariò spectet ad parentes designare, ideoque ab iis, qui à parentibus designati sunt, si contra voluntatem Pastoris infantem tangerent, contraheretur cognatio, ad Pastorem tamen pertinet designare, ubi parentes vel omnino non, vel malè designârunt contra Tridentini præscriptum.

125. *Quid, si Hæreticus Patrinus esse vellet?* 2. Si Hæreticus pro Patrino se ingerat, & repelli non possit sine gravi incommodo, Pastor omittat omnia, quæ ad Patrinum pertinent: infantem baptizatum immediatè tradat obstetrici, vel alteri, nec interroget Hæreticum, ut pro infante respondeat. Vel Parochus simul designet Catholicum, qui infantem suscipiat, assistente Hæretico, quasi honoris causâ,

causâ, & solum Catholicum inscribat libro tanquam Patrinum; hæreticum verò ad summùm, ùt testem. Non est autem intrinsecè malum sic admittere Hæreticum. Cæterùm, si sine incommodo fieri possit, meliùs est nullum Patrinum admittere, quàm hæreticum. La Croix hìc N. 373.

QUÆSTIO IV.

Quid circa ceremonias, & ritus Baptismi sit observandum?

Resp. In Baptismo solenni variæ adhibentur ceremoniæ, videndæ in agendis, tum ut consulatur dignitati, æstimationi; & reverentiæ ejus, tum ut conservetur unitas, & uniformitas Ecclesiæ in ejus administratione; & populus fidelis ab aliis discernatur; tum ut mysticè exprimantur varii effectus Baptismi, quos explicat S. Thom. 3. *P.* *Q.* 71. Bellarmin. *de Baptismo Cap.* 25. Suar. *Disp.* 30. Layman. *Tr.* 2. *Cap.* 8. P. Scouville *in Catechismo de Bapt. à Quæst.* 93. Unde Baptismus solennis est complexum ex Baptismo, & variis ceremoniis sacris, qualis potest esse, ùt dixi suprà, privatim in domo collatus: licèt enim locus sacer sit inter requisita ad solennitatem, tamen reliqua sunt potiora, à quibus sumitur denominatio. 126. *Solennis Baptismus varias habet ceremonias.*

Resp. 2. Baptismus solennis, per se loquendo, conferendus est sub mortali in Ecclesia, vel loco ad cultum Dei deputato, etsi in eo fons baptismalis non esset: hoc enim Ecclesia præcipit. 127. *Conferendus est per se in Ecclesia.*

Dixi: *Per se loquendo*; nam si infans pericli-

ricliterur, & deferri non posse videatur ad Ecclesiam, domi baptizandus est. Dein ex concessione Pontificis liberi Regum, & Principum domi baptizari possunt, quod aliqui extendunt ad filios comitum, & Baronum: sed attendenda est recepta consuetudo, vi cujus, teste Gobat, in quibusdam Diœcesibus permittitur id omnibus nobilibus.

128. *Si in domo conferatur, adhibendæ sunt ceremoniæ.*

Resp. 3. Quando permissum est baptizare privatim, videntur adhibendæ ceremoniæ; quia absolutè extra necessitatem prohibetur Baptismus sine iis conferri; & Pontifex in uno dispensans, non ideo dispensat in alio: unde si nobilis peteret differri ceremonias in aliud tempus, dum aderunt amici, id ei concedendum non esset.

129. *Grave est, omitte[illegible] t[illegible]m.*

Resp. 4. Mortale est omittere ceremoniam, etiam unam notabilem, v. g. inunctionem Chrismatis: est enim ex fine materia gravis, sicut mixtio aquæ cum vino in Missa. Diaconus tamen baptizans, etiam solenniter, Chrisma adhibere non potest.

130. *Ceremoniæ omissæ supplendæ.*

Resp. 5. Si Baptismus, cum ceremoniis collatus, postea deprehendatur invalidus, ceremonias, nisi aliud consuetudo alicubi habeat repetere probabiliter non est necesse; quia etiam separatæ valent. Si autem Baptismus sit ex justa causa collatus sine ceremoniis, hæ postea supplendæ sunt, quod tamen non fit ubique in hæreticis conversis, ne censeatur improbari Baptismus ab hæretico collatus.

131. *Conferendus est in aqua consecrata.*

Resp. 6. Baptismus, dum potest, conferri in aqua consecrata debet: quæ si facilè haberi non possit, consecretur formulâ brevi, quæ reperitur in agendis quibusdam.

Resp.

Resp. 7. Si nascatur illegitimus, ubi exstat lex, vel consuetudo, mater interrogata tenetur edicere patrem baptizandi; secùs non tenetur, si sine gravi suo, vel alterius incommodo non possit. 132. *An mater illegitimi teneatur indicare patrem?*

TRACTATUS III.

De Sacramento Confirmationis.

QUÆSTIO I.

Quid sit Confirmatio, ejus materia, & forma?

RESP. 1. Confirmatio est characteristicum novæ legis Sacramentum, quo homo baptizatus roboratur ad fidem firmiter tenendam, & fortiter profitendam. Vel: est Sacramentum characteristicum, à Christo Domino institutum, quo homo baptizatus, per unctionem Chrismatis, in fronte ab Episcopo factam sub certa verborum forma, consequitur augmentum gratiæ sanctificantis, & spirituale robur ad fidem liberè, & fortiter tenendam, & profitendam. Videtur autem hoc Sacramentum institutum in ultima Cœna; quia Fabianus Papa *in Ep. Cap.* 1. ait, suos Antecessores ab Apostolis accepisse, quòd in ultima Cœna Christus docuerit Apostolos conficere Chrisma, quod non adhibetur ex Chri- 133. *Definitio.*

ſti inſtitutione, niſi in Confirmatione; licèt Eccleſia illo etiam utatur in Baptiſmate, in Templorum, & Altarium conſecratione.

134. *Materia remota.* Reſp. 2. Materia remota Confirmationis eſt Chriſma, ſeu unguentum, ab Epiſcopo benedictum, confectum ex oleo olivarum, & balſamo. Conſtat ex *Florentino in decreto Eug.* dicente: *Secundùm Sacramentum eſt Confirmatio, cujus materia eſt Chriſma, confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & Balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, ab Epiſcopo benedicto.* Quibus verbis, cùm Concilium eodem modo loquatur de balſamo, ſicut de oleo; probabiliùs balſamum eſt de eſſentia materiæ. Sunt tamen, qui id probabiliter negant, contendentes Conc. loqui de materia ex præcepto Eccleſiæ adhibenda; uti intelligitur, dum dicit materiam Euchariſtiæ eſſe vinum, aquâ mixtum: unde infert La Croix N. 376. non peccaturum, qui, ubi non poteſt haberi Chriſma ex oleo, & balſamo, in articulo mortis confirmaret aliquem ſolo oleo infirmorum. Sed quidquid ſit de hoc, peccaret, qui ſic confirmaret extra caſum neceſſitatis, quia exponeret Sacramentum periculo nullitatis. Similiter peccaret, qui habens poteſtatem à Summo Pontifice confirmandi, adhiberet Chriſma à ſimplici Sacerdote benedictum; quia tale Chriſma probabiliter non ſufficit, & Eccleſia nunquam dedit poteſtatem confirmandi, niſi per Chriſma ab Epiſcopo benedictum. Sufficit tamen ad validè, etſi non ad licitè conferendum Sacramentum Chriſma vetus, quo juxta rituale Trevirenſe uti licet, donec novum habeatur.

135. *Materia proxima.* Reſp. 3. Materia proxima Confirmationis eſt unctio Chriſmatis, in fronte confirmandi

facta

facta manu Episcopi in formam Crucis: forma verò essentialis est hæc: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.* Constat ex *Florent.* Porro inunctio fieri debet immediatè manu Episcopi, & non medio instrumento, & quidem pollice manûs dextræ, etsi validè fieri possit digito manûs sinistræ. *Ratio est*; quia inunctio est impositio manûs. In forma exprimi debet unitas essentiæ divinæ; quia Confirmatio fit ad plenitudinem roboris fidei in Baptismo acceptæ. Item referre debet Crucis signum; quia per Confirmationem baptizatus adscribitur militiæ Christi, cujus vexillum est Crux.

QUÆSTIO II.

Quis sit Minister, & quis Subjectum, quique effectus Confirmationis?

Resp. 1. Minister ordinarius est solus Episcopus. Ità *Trid. Sess.* 7. *Can.* 3. *& Florent.* hæc addens: *Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili, & urgente admodum causa, simplicem Sacerdotem, Chrismate, per Episcopum confecto, hoc administrâsse Confirmationis Sacramentum*: unde simplex Sacerdos ex commissione non quidem Episcopi, sed Summi Pontificis potest validè, & licitè confirmare; imò probabiliter Chrisma conficere: in vita enim S. Sylvestri legitur, quòd instituerit, ut Chrisma à solo Episcopo conficeretur. Vide *Breviarium Romanum ultimâ Decembris.* Episcopus autem potest validè confirmare potestate 136. *Minister.*

ordinariâ, etsi foret hæreticus, etiam excommunicatus, & vitandus; quia Confirmatio non est actus jurisdictionis, sed ordinis. Unde resolves

137. *Corollaria.* 1mò. Validè confirmat Episcopus subditos alienæ Diœcesis; peccat tamen confirmando sine licentia, saltem tacita, proprii Episcopi, quæ adest, dum in sua Diœcesi confirmat, & alii aliunde adveniunt, cupientes confirmari, utì declarat consuetudo. Illicitè tamen confirmaret existens in aliena Diœcesi: prohibetur enim in ea sine speciali licentia exercere Pontificalia, v. g. ordinare, Chrisma conficere, Altaria consecrare.

2. Peccat graviter Episcopus, si ad octo, vel decem annos non circumeat, & confirmet, nisi excuset moralis impossibilitas; quia tenetur ad hoc ex officio, & stipendio: hinc tenetur circumire ad confirmandum suis expensis, nisi longa, & rationabilis consuetudo jus tribuerit illas exigendi.

3 Peccat Episcopus venialiter, si confirmet ipse necdum confirmatus: confirmat tamen validè, modò ipse sit consecratus: & quamvis convenientius sit, ut confirmet in Ecclesia; ex rationabili tamen causa potest licitè confirmare extra illam, etiam à prandio, & non jejunus.

138. *Subjectum.* Resp. 2. Subjectum capax Confirmationis est omnis homo baptizatus, nondum confirmatus: nam Christus, ùt constat ex praxi Ecclesiæ, pro omnibus id instituit, & omnes sunt capaces, per se loquendo, saltem aliquando ejus effectûs. Expedit tamen differre pueris hoc Sacramentum, dum usum rationis habeant; sic enim consulitur reverentiæ, & majori

jori utilitati propter actualem devotionem. Ex rationabili verò causa antè confirmari possunt licitè: ùt, si timeatur longa absentia Episcopi, vel longè distet, & rarò veniat; si infans sit debilis, & in periculo vitæ brevis. Confirmari possunt etiam perpetuò amentes: sed hoc pendet à libera voluntate Episcoporum.

Resp. 3. Effectus Confirmationis sunt hi: 1mò. Confert augmentum gratiæ sanctificantis cum jure quodam ad speciales gratias actuales; imò probabiliter aliquando per accidens conferre potest primam gratiam habitualem. 2. Confert suo tempore gratias actuales speciales ad Fidem contra tentationes, & tyrannos tuendam, & publicè profitendam. 3. Imprimit characterem, & ideo iterari non potest. 4. Jure Ecclesiastico inducit cognationem spiritualem, & impedimentum Matrimonii inter easdem personas, inter quas Baptismus. Patrinus etiam debet esse designatus, & tenere confirmandum: Pro quo vide dicta 119. 123. & dicenda 540. Quòd hoc Sacramentum suscipi, per se loquendo, debeat in statu gratiæ, patet ex dictis N. 65. 139. *Effectus*

QUÆSTIO III.

An sit obligatio suscipiendi Confirmationis Sacramentum?

Resp. Per se loquendo, & spectando præcisè objectum, videtur non esse; quia nullum præceptum ad id obligans ostendi potest. Sique aliquando fuit præceptum Ecclesiasticum, quod putat Dicastillo hìc N. 105. colligi ex Conciliis, & dictis SS. PP. id jam, ùt tenet com- 140. *per se est obligatio sub veniali tantùm.*

communis sententia per desuetudinem desiit. Nec probatur obligatio ex eo, quòd Christus hoc Sacramentum instituerit : nam etiam instituit Sacramenta Ordinis, & Matrimonii, nec tamen ad ea obligavit singulos. Si sit obligatio, illa saltem gravis non est ; quia licèt materia sit gravis, non est tamen hoc Sacramentum necessarium ; sed tantùm utile : idque sine onere, fidelesque id libenter suscipiunt, si non desint Episcopi. Unde sufficit obligatio sub levi : nam hâc satis adiguntur Fideles ad suscipiendum illud.

141. *Per accidens est quandoque sub mortali.*

Dixi : *Per se loquendo, & spectando objectum :* nam est obligatio per accidens 1mò. Si quis judicet se sine illo remedio non posse resistere tentationibus. 2. Si quis velit suscipere ordines, præsertim majores ; quia *Trid. Sess.* 23. *Cap.* 4. *de Reformatione* prohibet conferri etiam primam tonsuram non confirmatis. Putant tamen aliqui eum, qui ordines susciperet non confirmatus, peccaturum tantùm venialiter ; quia non videtur gravis deordinatio. Sed Palao Tr. 20. P. 8. & alii censent esse mortale. Vid. N. 452. 3. Si quis sine justa causa, oblatâ occasione, non facilè reditura, negligeret suscipere hoc Sacramentum, videtur peccare contra charitatem propriam, privando se gratiâ, quam secundùm se confert majorem, juxta communem cum S. Th. quàm Baptismus, & exponendo se periculo aliquando succumbendi tentationibus. Cæterùm sine dubio mortale foret omittere ex contemptu, judicando, rem esse vilem, puerilem, &c. vel sic se gerendo, ut præferatur species contemptûs.

QUÆS-

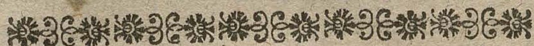
QUÆSTIO IV.

Quæ sint ceremoniæ Confirmationis?

Resp. Sunt hæ: 1mò debet adesse Patrinus unicus ejusdem sexûs cum confirmando. 142. *Quinque.*
Hic contrahit cognationem spiritualem similem illi, quæ contrahitur in Baptismo, saltem si confirmatus sit: nam secùs probabiliter illam non contrahit. Oppositum tamen etiam probabile est. La Croix hìc N. 400. Debet etiam, per se loquendo, à Patrino in Baptismo esse distinctus; ex rationabili tamen causa potest esse idem. Designatur autem à parentibus, vel Episcopo, si illi desint. 2. Recitantur solennes preces ab Episcopo super caput confirmandi. 3. Frons Chrismate inuncta ligatur fasciâ, ut significetur, gratiam Confirmatione collatam, sollicitè custodiendam esse. Gestatur hæc fascia aliquot diebus pro consuetudine loci, fronte interim illota, Potest etiam statim ex causa tolli, & frons ablui; ipsa autem fascia comburi, vel honestè conservari debet ob contactum Chrismatis, ne veniat ad usus profanos. 4. Episcopus confirmato alapam impingit leviter, ut intelligat, se ad probra, & verbera, pro Christo perferenda, paratum esse debere, & ad hæc perferenda specialem gratiam accipere. 5. Episcopus dat pacem confirmato, ut intelligatur, pacem æternam in cœlo illi esse repositam.

Ex dictis sequitur, à Pastore referenda in librum esse nomina confirmatorum, parentum ejus, & Patrini; tum ut sciatur, inter quos intervenerit cognatio spiritualis, & impedimen-

mentum matrimonii; tum ut suscepturis Ordines testimonium dari possit Confirmationis. Quodsi confirmatos non sciat, interroget Parentes, & Patrinos, jubeatque, ut parentes sibi deinceps indicent, ubi liberi fuerint confirmati.

TRACTATUS IV.

De Sacramento Eucharistiæ, & Missæ Sacrificio.

CAPUT I.

De Essentia, Materia, & Forma Eucharistiæ.

QUÆSTIO I.

Quid sit Eucharistia?

143. *Definitio, & constitutiva.* RESp. Eucharistia, latinè: *Optima gratia*, est Sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi, per certam formam verbalem veramque conversionem positi sub speciebus panis, & vini, à Christo Domino institutum ad spiritualem animæ refectionem. Physicè non consistit in solis speciebus, ùt voluit Sotus, & alii Thomistæ; quia est cibus cœlestis, & adorari debet cultu latriæ: dicit enim Christus Joan. 6. *Caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè*

verè est potus. Nec consistit in solo corpore, & sanguine Christi, sed simul in speciebus: sine his enim non habetur signum sensibile gratiæ. Juxta Suar. Lug. & alios etiam verba consecrationis, moraliter perseverantia, intrinsecè hoc Sacramentum constituunt; quia, his non intellectis, species non deducunt in cognitionem corporis, & sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini. Nec tamen verba dicuntur portari ad infirmum, in Altari prostare; quia non est opus, ut denominatio, conveniens toti, conveniat singulis partibus. Perseverant autem moraliter, quatenus perseverat semper eorum significatio, quamdiu species Sacramentales perseverant. Itaque Eucharistia physicè est corpus, & sanguis Christi, species panis, & vini, unio cum speciebus, probabiliter etiam verba consecrationis. Et quando dicitur Sacramentum Corporis Christi, corpus sumitur intransitivè: ùt si dicam, emi vas vini. Sumptio tamen non est de essentia illius, sed est applicatio tantùm Sacramenti.

Porro licèt tot physicè sint Sacramenta, quot numero species, moraliter tamen est unicum ratione finis, nempe refectionis spiritualis; & hinc qui plures species sumit, unicum dicitur suscipere Sacramentum.

QUÆSTIO II.

Quæ sit materia necessaria, & sufficiens, quâ hoc Sacramentum conficitur?

Resp. 1. Materia remota, sufficiens, & necessaria, est panis triticeus, & vinum de vite, vel in substantia tale. Constat tum ex perpetua 144. *Materia remota.*

tua Ecclesiæ traditione, & praxi; tum ex Concil. *Trid. & Florent.* dicente: *Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite.* Et ratio est; quia materia hujus Sacramenti est panis, & vinum simpliciter tale; solus verò panis triticeus est panis simpliciter talis, & vinum de vite simpliciter vinum; alius autem panis (idem est de vino) est tantùm talis cum addito, & in defectu alterius adhibetur.

145. *Corollaria. Materia panis invalida & dubia.* Hinc 1mò invalidè consecratur panis confectus ex oriza, lente, fabis, milio, avena, hordeo, radicibus herbarum, fructibus arborum, &c. Item ex amydo, amydum enim est quasi flos farinæ, vel quasi lac, ex tritico in aqua diu macerato expressum; quia panis is est substantialiter mutatus, saltem moraliter, cùm nomen panis usualis non retineat, ùt habet S. Th. Suar Lugo, & alii contra Palud. Bonac. &c.

2. Non licet consecrare panem ex siligine confectum; quia etsi sit probabile admodum, siliginem accidentaliter tantùm differre à tritico, & reipsâ esse triticum, utì docet S. *Th. Q.* 74. *A.* 3. *ad* 2. aliique plurimi, eò quòd ex tritico in terra sterili seminato quandoque nascatur siligo, ùt experientia docet, & ex siligine in terris bonis crescat triticum, utì testatur *Arriaga D.* 30. *N.* 3. At hæc ratio non probat certò: nam ex tritico quandoque etiam nascitur avena, vel aliud frumentum vile, ùt testatur Suar. *Disp.* 44. S. 2. Dicast. Aversa. Dein potest res unius speciei propter diversas dispositiones degenerare in rem alterius speciei, etiam melioris ad eum modum, quo aqua sæpe

sæpe degenerat in lapidem, stannum in argentum.

Nec obstat authoritas aliter sentientium; quia non dicunt sententiam suam certam esse. Imò testantur Arr. & Haun. antiquos per siliginem intellexisse triticum. Hinc peccaret mortaliter, qui sciens consecraret hostiam ex siligine. Nec excusaret necessitas audiendi Sacrum, dandi viaticum infirmo: quamvis enim liceat materia dubia uti in defectu certæ, quando alioquin periclitaretur anima; non licet tamen ex quacunque causa, putatque Suar. cùm Eucharistiæ sumptio non sit necessaria necessitate medii, vix posse occurrere casum, in quo liceat illud Sacramentum conficere in materia dubia, Quod dico de pane ex siligine, idem valet de pane ex spelta, vel zea. Licèt enim multis videatur magis accedere ad triticum, quàm nostra siligo; panis tamen ex ea confectus est materia dubia: nam *S. Thom. Q.* 74. *A.* 4. *& Dist.* 11. *Q.* 2. *ad* 2. *Castrop.* & alii dicunt, esse materiam absolutè ineptam. Platel. & alii vocant dubiam. Unde non juvat, quòd Haun & Gobat dicant, esse certò validam, & Illsung vocet indubitatam, testeturque in Suevia adhiberi.

3. Validè consecratur panis ex tritico, paucis alterius speciei granis mixto; quia manet adhuc simpliciter panis triticeus, parsque minor absumitur à majore: secùs dicendum, si pars media, vel major esset hordeum; quia non esset panis triticeus; sed partim triticeus, partim hordeaceus, vel simpliciter hordeaceus, si hordeum prævaleret. An autem parva quantitas non tollens rationem panis usualis simul convertatur in Corpus Christi, du-

bium est. Negat Suar. affirmat Lugo, & alii. Cæterùm in reverentiam Sacramenti curandum est, ut sit triticum quàm purissimum; quanquam vix fiet, quin aliquid præter triticum sit admixtum, putatque Gobat cum aliis, si per errorem aliquid salis esset additum, posse hostiam ex rationabili causa consecrari, etiam extra casum necessitatis.

Materia calicis invalida.

4. Non potest validè consecrari 1mò succus expressus ex pomis, pyris, cerasis, &c. 2. Agresta, seu omphacium, id est, succus expressus ex uvis immaturis; quia necdum habet naturam vini, 3. Acetum, quia non ampliùs est vinum, sed fit ex vino substantialiter corrupto. 4. Succus intra uvas adhuc contentus, quia in tali statu non habet rationem vini usualis, sed potiùs habet rationem cibi; neque succus ille potest sufficienter demonstrari per pronomen hic: continetur enim in uvis ùt pars in toto, & non ùt in vase. Jam verò quod in toto continetur, non potest sufficienter designari per pronomen hic, vel hoc: nam sicut dici non potest de homine: hoc est anima; ità de uva dicere non possum: hoc est liquor. 5. Sapa, seu defrutum, id est, mustum ad dimidiam, vel tertiam partem decoctum, quia non est amplius potus. 6. Lora, id est, aqua expressis acinis superfusa. 7. Vinum nimis mixtum, vel aromatibus ità conditum, ut nomen vini amiserit. Secùs si alteratio sit exigua, quamvis illicitè consecraretur. 8. Vinum in pane, vel simili materia contentum; quia non habet rationem potûs, & non potest sufficienter designari seorsim à pane.

pane. Sunt tamen, qui probabiliter in hoc contradicunt.

Econtra validè consecrari potest imò Mustum, seu vinum recens ex uvis expressum, quia verè vinum est de vite: illicita tamen foret consecratio ob sordes immixtas. Quanquam in necessitate juxta *S. Thom.* 3. *P. Q.* 74. *A.* 5. *ad* 3. licitè consecraretur. An liceat ob devotionem populi uvas maturas in calice exprimere, & succum consecrare, sunt, qui affirmant, sunt &, qui negant. 2. Vinum acescens, modò non desierit esse vinum. 3. Vinum congelatum, sed postea resolutum, modò per gelu non fuerit corruptum. Vinum autem congelatum, & non resolutum est materia dubia. Affirmant enim multi illud esse materiam validam, eò quòd de vase congelato adhuc rectè dicatur esse vas vini. Contradicit tamen Vasquez cum aliis; quia in eo statu non habet rationem potûs. Quare, si in hyeme vinum in calice congeletur, debet resolvi priùs, quàm consecretur. 4. Vinum mixtum ex albo, & rubro, Gallico, & Hispanico; quia quodlibet est verè vinum. 5. Vinum, quod à Deo crearetur, vel si converteretur aqua in vinum; quia foret substantialiter vinum de vite. *Valida.*

Dixi in responsione: *Materia remota*: nam proxima, ex qua Sacramentum constituitur, est Corpus, & Sanguis Christi, & accidentia panis, & vini secundùm dicta; quia illa per verba consecrationis determinãtur ad symbolicè significandam, & conferendam gratiam per modum cibi, & potûs. *Materia proxima, quâ constituitur*

Resp. 2. Ut panis triticeus sit materia sufficiens Eucharistiæ, debet esse aquâ naturali sub- 146. *Qualis*

 actus, *debeat*

actus, & igne coctus, uti modò panis coqui consuevit, sive id fiat in furno, sive supra cineres, sive inter calidas ferri laminas; sive vase fictili. *Ratio est*; quia requiritur panis usualis, qualis est solus aqua naturali subactus, & igne coctus: Christus enim talem consecravit, jussitque, ut Apostoli idem facerent. Hinc si farina subigatur lacte, vino, aquâ rosaceâ, aut alio liquore, ab aqua naturali distincto, aut magna quantitas talis liquoris misceatur, non fiet apta materia consecrationis. Secùs tamen, si parva quantitas adderetur, ità, ut pro nihilo haberetur: tunc enim adhuc maneret panis usualis. Porro ex usu, & præcepto Ecclesiæ panis consecrandus debet esse figuræ orbicularis, & integræ; si tamen post oblationem adverteret Sacerdos fracturam hostiæ, licitè consecraret, nisi esset periculum scandali: hoc enim casu adhibenda esset alia, & fracta sumenda post ablutionem La Croix 432.

esse panis triticeus?

147. *Latinis azymus, Græcis fermentatus.*

Resp. 3. Panis usualis triticeus est materia validè consecrabilis, sive sit azymus, sive fermentatus; in Ecclesia tamen Latina tantùm azymus à Latinis, & in Græcia tantùm fermentatus à Græcis est licitè consecrabilis. Est communis, & certa sententia definita à *Florent.* his verbis: *Definimus, in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in altero Corpus Domini conficere debere: unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ, sive orientalis, sive occidentalis consuetudinem.* Ratio 1mæ partis est; quia uterquè est panis verus, & usualis simpliciter dictus, si aquâ naturali subactus igne coquatur. Pro ratione 2dæ partis est præceptum

ptum Ecclesiæ, & consuetudo vim legis habens. Hinc Sacerdos Græcus veniens in partes Ecclesiæ Latinæ, ubi Græci templum habent; utì Romæ, tenetur in illo celebrare in fermentato; quia hoc ipso, quòd Græci ibi templum stabile habeant, perinde est ad Sacrificium, acsi essent in sua patria. Si verò Græcis non esset ibi templum, & is peregrinus esset, posset celebrare in fermentato, si absit scandalum populi, & in azymo; quia peregrinus potest se accommodare ritui Ecclesiæ, in qua est, & etiam retinere ritum Ecclesiæ propriæ. Si autem in Ecclesia Latina, ubi templum stabile Græcis non est, domicilium figeret, non posset celebrare, nisi in azymo. Idem est; si esset vagus; quia vagus, cùm nullibi domicilium speciale habeat, censetur incola loci, in quo existit. Quod dixi de Sacerdote Græco, applica cum proportione Latino, qui ad Ecclesiam Græcam veniret.

Sed quid, si moribundo viaticum dari non posset, nisi Sacerdos in his partibus consecraret fermentatum? Resp. Id ei non liceret; quia, licet præceptum de sumendo viatico sit divinum, tamen, cùm tantum sit affirmativum, non obligat, nisi decenter observari possit, & in debitis circumstantiis. Neque Eucharistiæ sumptio est ità necessaria, ut ideo tam conveniens, & universalis ritus negligi debeat. Unde id multò minùs licebit, ut populus audiat Missam. Secùs dicendum, si Sacerdos, peractâ utrâque consecratione, adverteret, panem esse corruptum, & non nisi fermentatum habere posset; quia circumstantia illa accidentalis in materia cedere debet integritati Sacrificii.

148. *Origo hujus diversitatis.* *Petes.* Unde orta sit illa diversitas inter Græcos & Latinos? Resp. Ex hæresi Ebionitarum. Hi volebant, cum Evangelio servanda esse legalia veteris testamenti, quorum hæresis ut extingueretur, universalis Ecclesia, quæ à Christi tempore in solo azymo consecraverat, voluit, ut aliquamdiu consecraretur in fermentato, quem morem postea retinuerunt Græci, non verò Latini, qui, extinctis Ebionitis, resumpserunt azymum, præcipiente Alexandro I. uti refert Henno, ex Gonet, & Amicus Disp. 16. Sect. 2. Quòd autem Christus verisimiliùs consecrârit azymum, ostendit Platel. hîc, aliique Scholastici.

QUÆSTIO III.

An, & quantum aquæ vino consecrando admisceri debeat?

149. *Miscenda est modica aqua.* Resp. Ex præcepto Ecclesiæ in Missa ante oblationem Calicis aqua modica vino admiscenda est; valeret tamen sine ea consecratio vini. *Prima Pars* constat ex *Trid. Sess.* 22. *Cap.* 7. & *Florent.* *Ratio* congruentiæ *est* 1. Quia Christus, ùt ait Florent. creditur, aquam vino consecrando miscuisse. 2. Est commemoratio sanguinis, & aquæ, quæ de latere Christi in Cruce fluxerunt. 3. Ut significetur unio Christi, qui per vinum, cum populo, qui per aquam indicatur. 4. Ut significetur unio humanitatis cùm verbo divino, qui fines cùm sint admodum graves, materia præcepti, etsi secundùm se sit levis, gravis constituitur.

Pars secunda constat ex praxi Ecclesiæ, quæ

quæ non reperit consecrationem vini factam, omissâ per oblivionem aquâ. Imò in *Rubricis de defectibus Missæ cap. 4. n. 8.* expressè dicitur, non esse ponendam aquam post consecrationem, quando antè omissa est; quia non est de necessitate Sacramenti. Et *Ratio est;* quia sine aqua vinum est verè vinum usuale, quod solum Christus præscripsit tanquam essentiale; neque enim omnia, quæ ipse fecit, præcepit; sed multa Ecclesiæ pro circumstantiis, prout magìs conveniret, reliquit determinanda. Et hinc *Florent.* non dixit, vinum, & aquam esse materiam hujus Sacramenti, sed vinum, cui misceri debeat aqua. Debet autem aqua esse valde modica, tum quia sic meliùs significatur Majestas Christi per vinum, & populi fragilitas per aquam repræsentata; tum quia sic magìs consulitur valori Sacramenti; vinum enim debile potest, magnâ quantitate aquæ affusâ, facilè corrumpi, aut non manere vinum usuale. Sufficit gutta unica. Quodsi Sacerdos oblitus esset affundere aquam, & illius recordaretur ante consecrationem, adhuc addenda esset, & Calix iterum offerendus, saltem mentaliter; secùs, si consecratio peracta esset; quia præceptum Ecclesiæ ampliùs impleri non potest, & indecens foret sanguini Christi addere aquam; posset autem adhuc impleri, si ante consecrationem recordaretur; quod præceptum, cùm sit de re gravissima, non licet celebrare sine aqua, etsi gravis urgeret causa.

QUÆSTIO IV.

An, & quomodo, ut valeat Consecratio, materia consecrabilis debeat consecranti esse præsens, & determinabilis?

150. *Sit moraliter præsens.* Resp. Ut valeat consecratio, debet materia consecranda consecranti esse moraliter præsens, & ab alia sensibiliter discernibilis, si consecranda sit absolutè. *Ratio 1mæ partis est*: tum quia sic habet praxis Ecclesiæ nunquam consecrantis, vel benedicentis res absentes; tum quia consecratio habet rationem Sacrificii, quod requirit hostiam præsentem; tum denique, quia id requirit veritas formæ, quæ continet pronomina demonstrativa *Hic* & *Hoc*: nihil enim verè per sola verba demonstrari potest ad sensum, nisi moraliter præsens.

Ut autem sit moraliter præsens, requiritur 1. Ut consecrans sciat; materiam adesse. 2. Ut materia sensu aliquo possit percipi, vel immediatè in se, vel in alio, ut suo toto, vel proximo continente, aut vase ad illam continendam destinato; videri enim, vel tangi in se necesse non est. Sic hostiæ, quæ latent sub aliis multis, in cumulo sunt sufficienter præsentes; quia per pronomen *Hoc* ad sensum demonstrari possunt sine alio signo. 3. Ut sit demonstrabilis independenter ab alio signo v. g. nutu, aliâve circumstantiâ; nam forma sacramentalis constare debet solis verbis, ut in circumstantiis hîc & nunc sufficienter significent materiam &c. Unde pronomina *Hoc* & *Hic* in hac materia strictiùs accipiuntur, quàm in

in multis aliis,in quibus signa, & circumstantiæ consignificant : ùt, si dicam : hæc Stella est major illa. Cujus *Ratio est* ; quia forma Eucharistiæ est practica, quando autem dicimus, nos hoc facere, sub hoc aliquid præsens sistere, major propinquitas requiritur : quæ, qualis debeat esse, cùm absolutè non possit definiri, servanda est praxis Ecclesiæ, & materia debet esse ante Sacerdotem, & sub mortali in Altari, & Corporali.

Pars 2da est communior contra aliquos, qui putant, non esse necesse, ut sit externè discernibilis ; sed satis esse, si mente designetur? *Ratio* nostra est ; quia alioquin non potest demonstrari per particulas *Hoc* & *Hos* materia, quæ convertatur, ùt, si hostia non consecrata misceretur consecratis, aut inter hordeaceas aliquæ tantùm essent triticeæ, quæ ab invicem discerni non possent : tam parum enim demonstrari possent convertendæ, quàm, si astans multitudini hominum diceres : Hic est fur, per pronomen *Hic* demonstraretur, quis ille præ aliis esset : debet autem per pronomina materia ità demonstrari, ut aliis, si adessent, possit innotescere, quæ materia demonstretur. Dixi : *Si consecranda sit absolutè*, quod addidi propter jam dicenda. *Ex dictis colliges sequentia.*

1. Non potest validè consecrari materia, licèt vicina, si sit post tergum celebrantis, vel sub Mappa, aut in Missali, vel post parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habeat rationem continentis eam, proximè ad id destinati ; quia tum non est moraliter præsens, & demonstrabilis in se, nec in continente ad id designato. Econtra hostiæ clausæ in Ci- 151. Corollaria.

 borio.

borio, aut pixide validè consecrari possunt; quia sunt moraliter præsentes, & demonstrabiles sensibiliter in suo continente ad id destinato. Sic vinum in vase, vel lagena censetur moraliter præsens, demonstrabile præsentibus vasi.

2. Materia debet esse præsens usque ad finem formæ, tunc enim convertitur, estque sensus, *Hoc*, puta in fine propositionis, *est Corpus meum.*

3. Cavendum, ne particulæ consecratæ relinquantur in Ciborio, dum novæ hostiæ consecrandæ immittuntur, aut ne Sacerdos in Natali Domini ter celebrans, in secundo, vel tertio Sacro pro vino consecrando adhibeat vinum, quo post sumptum Sanguinem purificavit Calicem; facilè enim adhuc aliqua gutta adhæserit Calici, & vino illi inerit, sicque bis eadem materia consecrabitur etiam absolutè.

152. *Quid, si hostia non consecrata miscerentur consecratis?*

Petes. Quid agendum, si una, vel plures hostiæ non consecratæ miscerentur consecratis? Resp. Diversæ sunt opiniones. Platel. & alii putant, non posse consecrari; quia non sunt discernibiles, & demonstrabiles. Alii putant, posse consecrari, & satis esse, si mente designentur non consecratæ. Lugo, Suar. Dicast. tenent, posse consecrari omnes sub conditione, nempe intentione, quâ Sacerdos omnes, & singulas velit consecrare, si non sint consecratæ. Hæc Sententia videtur vera: sicut enim, si pluribus hostiis minoribus esset una, vel altera mixta hordeacea, vel corrupta, & intentio consecrantis, saltem implicita, esset non consecrandi, nisi materiam aptam, hæc esset consecrata; ità in præsenti. Cæterùm consultius est, nisi circumstantiæ aliud exigant, ut hostiæ

hostiæ asserventur, paulatim à Sacerdote, vel Sacerdotibus celebraturis absumendæ, & novæ pro populo consecrentur. Si enim plures non consecratæ essent mixtæ, non possent populo, etiam monito, dari duæ singulis; quia fortè darentur alicui duæ non consecratæ. Aliud fortè esset, si unica non consecrata mixta esset.

QUÆSTIO V.

An, ut Consecratio sit valida, debeat materia determinari per intentionem Sacerdotis?

Resp. Debet determinari in particulari. Est communis. *Ratio est* 1. Quia, ut hostia aliqua consecretur, debet consecrantis intentio in illam ferri; ergo, ut hæc præ illa consecretur, debet in hanc præ illa ferri. 2. Actiones sunt circa singularia; ergo intentio Ministri, quæ est causa practica consecrationis, debet tendere in materiam in singulari determinatam. 3. Forma Eucharistiæ est demonstrativa; ergo ejus veritas requirit, ut intendatur consecratio materiæ determinatæ: res enim indeterminata nequit demonstrari. Non requiritur tamen, ut singulæ hostiæ determinentur quoad numerum; sed sufficit, quòd determinentur in toto objecto, quod proponitur. Nec opus est, ut signo aliquo externo intentio manifestetur. 153. *Debet determinari, saltem in toto.*

Hinc 1. Invalidè consecraret, qui ex 100. hostiis, sibi præsentibus, vellet tantùm 50. consecrare, non determinando illas. At validè consecraret, si vellet omnes consecrare præsentes, etsi putaret esse tantùm 80. aut si duas 154. *Corollaria.*

hostias

hostias majores haberet in manu, putans esse unicam, quia intendit consecrare materiam præsentem, cui intentioni non obstat error speculativus.

2. Si guttæ fortè exteriùs Calici adhæreant, non consecrantur; quia in eas non fertur intentio; uti nec ordinariè, si adhærerent interiùs, ob eandem rationem: Sacerdos enim intendit tantùm consecrare, quod habet se in Calice per modum unius continui. Pro praxi guttæ sunt exactè abstergendæ, sique advertantur aliquæ Calici adhærere, dum jam consecratio facienda, levi Calicis inclinatione jungantur alteri vino, si hoc fieri nequeat, excludantur per intentionem. Cæterùm expedit, ut Sacerdos generalem faciat intentionem non consecrandi, nisi quod se habet in Calice per modum unius continui. Idem servit pro particulis hostiæ, in Corporali fortè jacentibus sine hostiis minoribus, aut etiam cum his. Secùs est de particulis in Ciborio, quæ non facilè perdentur.

3. Potest validè consecrari quæcunque parva, sensu perceptibilis & demonstrabilis materia. Item quæcunque magna, modò tota de-
155. monstrari possit: sed servanda est praxis Ecclesiæ, contra quam agere illicitum est.

An hostiæ minores sint consecratæ, dum Sacerdos ad eas non reflectit.

Petes. Quid ad hunc casum: dum Sacerdos jam est in Altari, Sacristanus affert minores hostias consecrandas, & populo distribuendas: sed Sacerdos, dum hostiam majorem consecrat, de minoribus non cogitat, an hæ censebuntur consecratæ?

Resp. 1. Si Sacerdos non advertit afferri, aut allatas esse hostias minores, non sunt consecratæ;

secratæ ; quia non intendit consecrare, quod non cognovit.

2. Si autem advertit poni in Corporali, intenditque consecrare, secundùm communem sententiam, sunt consecratæ; quia saltem intentio virtualis perseverat consecrandi minores, dum major hostia consecratur.

3. Si advertit, Ciborium poni extra Corporale, intendens consecrare, postea autem oblitus est ponere in Corporali, dubium est, an sint consecratæ. Affirmant probabiliter aliqui cum Tann. quia, quamvis noluerit extra Corporale consecrare, potuit tamen absolutè velle consecrare, quamvis oblitus sit assumere in Corporale. Negant esse consecratas probabiliùs Suar. & alii; quia Sacerdos non præsumitur voluisse facere, quod sub mortali non licet. Unde tales hostiæ sub conditione iterum essent consecrandæ.

4. Si antè intendisset, hostias præsentes consecrare, non advertens, esse positas extra Corporale, videntur consecratæ; quia Sacerdos processit bonâ fide, nec ideo censetur, voluisse agere contra legem Ecclesiæ, aliàs dicendum esset, quòd deficeret intentio in operante, quoties operatur contra legem invincibiliter ignoratam, aut hîc & nunc non cognitam v. g. in baptizante, ordinante, contrahente Matrimonium, deesset intentio, quando subjectum Sacramenti suscipiendi non haberet dispositionem, requisitam ad fructum Sacramenti, à conferente Sacramentum invincibiliter ignoratam. Et quamvis in hoc sit discrimen, eò quòd gravia incommoda inde sequerentur, adeoque ex voluntate Christi debeat adesse nihilominus intentio; ex intentione autem non

consecrandi hostias extra Corporale positas nullum sequatur incommodum, tamen in multis aliis dicendum foret, deesse intentionem operandi, dum agitur contra legem invincibiliter ignoratam.

5. Si Ciborium sit positum in Corporali, Sacerdosque intenderit consecrare, sed, dum hostiam majorem consecrat, oblivisceretur illud aperire, nec reflectat ad hostias minores, videntur consecratæ; quia, licèt Ecclesia velit aperiri pro majore reverentia, tamen cum irreverentia non videatur magna, possitque hoc frequentius contingere, pro eo casu præceptum non urget. Utì, quod est de non consecrando extra Corporale, id quod communis Doctorum declarat. Pro praxi bene faciet Sacerdos, si formet intentionem generalem, nunquam consecrandi hostias extra Corporale positas.

QUÆSTIO VI.

Quæ sit forma Sacramenti Eucharistiæ, & quomodo pronuntianda?

156. *Forma essentialis.* Resp. 1. Forma essentialis, & sufficiens ad validam consecrationem panis, est hæc, vel huic æquivalens: *Hoc est corpus meum.* Ad consecrationem autem vini validam hæc, aut æquivalens: *Hic est Calix Sanguinis mei.* Est communissima contra quosdam antiquiores Thomistas, quibus videtur favere *D. Th.* 3. *p.q.* 78. *a.* 3. & *q.* 60. *a.* 8. & *l.* 6. *in cap.* 11. 1*mæ ad Cor.* Ubi omnia verba, in forma Calicis ab Ecclesia usurpari solita, esse de substantia formæ, docet. Verùm, ne sibi contradicat 3. *p. q.* 28. *a.* 3. *in O.* dicens, per verba hæc: *Hic*

Hic est Sanguis meus, significari conversionem vini in sanguinem; sicut per hæc : *Hoc est Corpus meum*, significatur conversio panis in Corpus Christi, explicant eum Thomistæ recentiores, quòd voluerit esse partes substantiales integrales. Est item ex parte contra Scotum, qui in 4. *d.* 8. *q.* 2. *n.* 5. docet, verba : *Qui pridie, quàm pateretur*, etsi de essentia formæ non sint, essentialiter tamen requiri ad validam panis consecrationem; eò quòd aliàs Sacerdos non assumeret personam Christi, sed loqueretur in persona propria. At hæc ratio non subsistit: nam verba illa potiùs significant, quòd forma solùm dicatur recitativè, & historicè, velut à Christo prolata in Cœna, quàm quòd proferatur in persona Christi.

Ratio autem nostra est ; tum quia Script. PP. & CC. non assignant alia verba formæ ; tum quia verba illa perfectè significant conversionem panis in Corpus, & vini in Sanguinem Christi ; verba autem practica, qualia sunt hæ formæ, efficiunt, quòd perfectè significant ; tum quia, si reliqua verba in forma Calicis essent essentialia, sola Ecclesia Romana hactenus validè consecrâsset : in nulla enim Liturgia, sive Græcorum, sive Arabum, sive Æthiopum reperiuntur omnia illa verba: consequens autem est absurdum ; quia aliàs pars Ecclesiæ, olim maxima, & nunc magna hactenus erràsset in puncto substantiali fidei, nec habuisset integrum, perfectumque Sacrificium, proposuissetque puram creaturam adorandam cultu Latriæ. Qui error redundaret in ipsam Ecclesiam Romanam, quæ talem errorem corrigere neglexisset, cùm eum corrigendi occasionem in variis Conciliis habuerit, nec tamen

men unquam correxerit. Imò in *Florent.* examinati ſunt ritus Græcorum; attamen non reprehenſi: abſurdum autem illud admitti non poteſt ſine gravi injuria totius Eccleſiæ, & ipſius Chriſti.

Dixi 1. *Ad validam conſecrationem*: nam ad licitam requiritur, ut adhibeantur omnia verba, quæ in Canone Miſſæ habentur expreſſa, videlicet: *Qui pridie quàm pateretur, accepit panem &c. dicens &c.* Item: *Simili modo, poſtquam cœnatum eſt, accipiens & hunc præclarum Calicem &c. dicens: Hic eſt enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti. Myſterium Fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Sic enim præcipit Eccleſia, & quidem ſub mortali; ità ut Vaſq. dicat, peccaturum mortaliter, qui vel ſolam particulam *enim* omitteret voluntariè; alii tamen in hoc non agnoſcunt, niſi veniale, ſi abſit contemptus, qui facilè aderit, ſi voluntariè directè omittatur, præſertim ſæpius.

Dixi 2. *Vel æquivalens*; quia formæ Sacramentorum à Chriſto determinatæ ſunt, non quoad ſonum materialem verborum, ſed quoad ſignificationem; ut autem æquivaleat, requiritur 1. Ut verba ſingula ſingulis, pro quibus ſubſtituuntur, in ſignificatione reſpondeant. 2. Ut maneat idem ſenſus, eademque propoſitio, ità, ut in utràque propoſitione ſit idem ſubjectum, idem prædicatum, eademque copula; nam, ſi alterutrum horum deſit, non valet forma.

157. *Corollaria.* Hinc non valet conſecratio 1. Si pro *Hoc*, ſubſtituatur *illud*, vel *iſtud*: quia non demonſtratur res præſens.

2. Si

2. Si pro *est* substituatur *erit*, vel *fit*; quia variatur sensus: nam sensus hujus propositionis: *Hoc est corpus meum*, est hic: hæc res, vel substantia, quæ in fine hujus propositionis sub his accidentibus continetur, est corpus meum. Idem cum proportione dic de sensu formæ Calicis; quia iterum mutatur sensus.

3. Si dicatur: *Hoc est corpus Christi*; quia hæc verba non proferuntur in persona Christi.

4. Si τὸ *Hic* sumatur adverbialiter; quia significaretur tantùm sanguis esse in vino. E-contra valida, sed illicita foret consecratio his verbis facta: *Hic cibus est corpus meum*: *Hic potus est sanguis meus. Hoc est corpus meum, quod de Virgine sumpsi. Hic est sanguis meus infiniti valoris. Hoc est meum Corpus. Hic est meus Sanguis &c.* Ratio horum est; quia manet idem sensus, & mutatio substantialis non fit.

Dubia est hæc forma: *Hæc est caro mea*; quia corpus plùs significat, quàm carnem; constat enim ex ossibus, simul & nervis. Item probabiliùs non valet facta his verbis: *Meum est hoc corpus. Hoc corpus est meum*; quia significatur tantùm illud pertinere ad loquentem, non exprimendo mysterium conversionis. Valet tamen sub hac forma: *Hoc est Sanguis meus. Hic est Corpus meum*, modò tò *Hic* non sumatur adverbialiter; quia est error tantùm grammaticus.

Resp. 2. Verba consecrationis proferenda sunt non solùm recitativè, tanquam prolata à Christo, sed simul assertivè, seu cum intentione significandi hoc, quod efficiunt; quia Sacerdos consecrando sustinet personam Christi, cujus nomine, & in cujus persona dicit: *Hoc* 158. *Verba assertivè proferenda.*

est Corpus meum : unde profert illa tanquam dicta à Christo, & simul affirmando identitatem inter subjectum & prædicatum, quod cùm non adsit, nisi in fine propositionis, uti contingit in propositionibus practicis, nec ante illud adesse asserit. In reliquis Sacramentis Minister agit nomine Christi, sed non in ejus persona, saltem in eo rigore.

CAPUT II.

De Ministro Eucharistiæ.

QUÆSTIO I.

Quis Sacramentum Eucharistiæ conficere, & dispensare possit?

159. *Omnis, & solus sacerdos* Resp. 1. Sacramentum Eucharistiæ conficere potest solus, & omnis Sacerdos. *Ratio 1mæ partis est*; quia, cùm potestas conficiendi Euchatistiam sit supernaturalis, solus illam potest conficere, qui accepit eam à Christo, aut ejus Ministris, ad eam dandam ordinatis. Solus autem Sacerdos eam accepit: in hujus enim ordinatione tantùm dicitur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium*, & solis Apostolis, & eorum in Sacerdotio Successoribus dixit Christus: *Hoc facite in meam commemorationem*. *Ratio 2dæ partis est*; quia potestas consecrandi est annexa characteri sacerdotali, qui indelebilis est, manetque in Excommunicatis, Apostatis, suspensis, degradatis, & quomodolibet ab Ecclesia præcisis. Unde omnes illi validè consecrare possunt. Plura de hoc, ubi de Sacrificio.

Inte-

Interim pro uberiore doctrina juvat notare hæc.

1. Consecratio, seu ratio, quâ Christus fit præsens sub speciebus panis, & vini, est vera conversio totius substantiæ panis in Corpus & totius substantiæ vini in Sanguinem Christi, eaque conversio rectè vocatur transubstantiatio. Ità definivit *Trid. sess.* 13. *Can.* 2. Et *Ratio est*; quia fit verus transitus substantiæ panis, & vini sub speciebus in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi: desinit enim substantia panis, & vini sub accidentibus ad exigentiam præsentis Corporis Christi, & Sanguinis, quæ speciebus uniuntur: si enim non desineret substantia panis, sed unita maneret hæc propositio: *Hoc est Corpus meum*, non esset vera; quia pronomen: *Hoc*, principalius illam designaret, quamvis simul adstet Corpus Christi; species enim naturaliter indicant panem. 160. *Consecratio est vera conversio.*

2. Formaliter, seu vi verborum sub speciebus panis ponitur tantùm Corpus, & sub speciebus vini tantùm Sanguis Christi. *Ratio est*; quia hoc ponitur formaliter vi verborum, quod verba significant; verba autem tantùm significant Corpus, & Sanguinem, præscindendo ab unione naturali, & hypostatica; per concomitantiam tamen propter connexionem ponitur sub speciebus panis Sanguis, & sub speciebus vini Corpus, & sub utriusque anima Christi, unio hypostatica, personalitas verbi, imò tota Sanctissima Trinitas. An autem Corpus, & Sanguis Christi fiat præsens per novam suî productionem, an per adductionem, vel substitutionem, controvertunt Scholastici utrimque probabiliter.

162. *Modus præsentiæ Christi.* 3. Christus in Eucharistia præsens est ad modum rei spiritualis, ità, ut existat sub unaquaque specie totus; & totus sub quibuslibet specierum partibus. Prima pars est de Fide, definita à *Trid. Sess.* 13. *Can.* 3. & colligitur ex verbis Christi *Joan.* 6. dicentis: *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi. Qui manducat me, vivet propter me.* 2da pars secundùm multos contra Suar. etiam est de Fide: nam *Trid. loc. cit. Can.* 3. definit quòd sit post divisionem sub qualibet divisionis parte: si autem ità est post divisionem, etiam sic fuit ante divisionem; non enim divisio, sed consecratio eum præsentem ponit, ità, ut partes Corporis inter se penetrentur, & quasi in punctum confluant, & quidem sub singulis specierum partibus, id quod Deo difficile non est. Hinc Christi Corpus in Eucharistia non habet figuram quidem actualem, seu locationem partium extra partem, habet tamen radicalem, sitam in partibus coordinatis, & ordine suo unitis. An autem ea præsentia Christi dicenda sit definitiva, quæstio est de voce: si enim cum Scoto dicatur præsentia definitiva ea, quâ aliquid existit per modum rei spiritualis in loco definito, & determinato, jam erit definitiva; si autem præsentia definitiva dicatur ea, quâ res ità loco definitur, & terminatur, ut extra illam non sit, jam non erit definitiva, sed sacramentalis dici poterit, & sic intelligunt Thomistæ. Cæterùm præsentia sacramentalis propriè dicta consistit in unione Corporis Christi, & Sanguinis cum speciebus; præsentia autem sacramentalis localis sita est in ubicatione.

4. Chri-

4. Christus manet in Eucharistia, quamdiu species non corrumpuntur, quando autem corrumpuntur, seu ad eum corruptionis gradum perveniunt, ut substantia panis, & vini, si adessent, sub iis desinerent, tum etiam Christus desinit esse præsens, desinente nempe ejus conservatione, ubicatione sub speciebus, & harum unione cum corpore, & sanguine ejus. *Ratio est;* quia Corpus, & Sanguis Christi succedunt sub species in locum substantiæ panis, & vini, & cum speciebus constituunt cibum, & potum animæ, sicut substantia panis, & vini constituunt cibum, & potum corporis; hinc quamdiu species designâssent substantiam panis, & vini tanquam cibum, & potum corporis, tamdiu designant Corpus, & Sanguinem Christi tanquam cibum, & potum animæ; jam autem species panis, & vini tamdiu significant; quamdiu non corrumpuntur, desinuntque significare, dum corrumpuntur; ergo & tam diu designant contentum sub se Corpus, & Sanguinem Christi, & desinunt designare, dum corrumpuntur, adeoque & desinit Sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi, cujus sacramentalis præsentia consistit in unione cum speciebus, quæ cum his perseverat & desinit. Id quod & patet ex praxi Ecclesiæ adorantis hostias consecratas, quamdiu species non sunt corruptæ. 163. *Quamdiu maneat Christus sub speciebus?*

5. Accidentia panis & vini omnia in Eucharistia manent post consecrationem sine subjecto saltem substantiali, Est de Fide ex Concitatis. Et ratio est; quia non adest substantia, nisi Corpus; & Sanguis Christi. In his autem subjectari non possunt; quia modo inextenso, & indivisibili existentia non possunt recipere accidentia extensa. 164. *Accidentia sine subjecto.*

Dixi: *Sine subjecto substantiali*; quia sunt, qui putant, quod accidentia cætera, ut sapor, color, gravitas, &c. subjectentur in quantitate panis, & vini, quæ simul manet. Possunt tamen agere, & pati; quia retinent antè habitam virtutem agendi, & capacitatem patiendi. Sic potest sapor afficere gustum, calor, vel frigus tactum, possunt quoque frigefieri, moveri, dividi, condensari, rarefieri, &c. ut antè. Item possunt corrumpi, potest quoque ex iis aliquid generari: nam nutriunt, si sumantur, si putrefiant, nascuntur ex iis vermes. Quod, quomodo fiat, optimè explicat Suar. hoc modo: 1mò inducuntur in ea dispositiones necessariæ ad alicujus generationem, seu productionem, v. g. vermis. 2. Deus ad illarum exigentiam, ut author naturæ creat materiam, ut perficiatur generatio substantialis; ad quam istæ dispositiones naturaliter ordinantur: neque enim generatio substantialis ex solis accidentibus fieri potest.

Quâ ratione nutriant &c. 3. In illa materia subjectatur quantitas panis cum reliquis dispositionibus. 4. Ex materia illa ad exigentiam dispositionum Deus educit formam substantialem, & unionem cum illa materia, v. g. in nutritione 1mò formam chyli, deinde formam partialem, v. g. carnis & unionem illius cum materia, & anima rationali, & sic de aliis, estque hæc generatio naturalis, uti est, quando inductis dispositionibus producit animam rationalem, & ex semine arboris arborem, ex putri ligno vermes, &c.

165. *Corpus Christi impassibile.* 6. Licèt Christus motis speciebus indirectè moveatur, elevetur, feratur de loco in locum, non potest tamen dici tangi, calefieri, &c. quia corpus gloriosum, & modo inextenso exi-

existens, non potest recipere qualitates alterativas, & extensas.

Resp. 2. Ut Minister ordinarius, licitè potest dispensare Eucharistiam solus Sacerdos, habens jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, aut rationabiliter præsumptam. 1*ma Pars* constat ex *Trid. sess.* 13. *C.* 8. Et ratio est; quia conveniebat, ut ille solus esset Minister ordinarius Eucharistiæ dispensandæ, qui eam potest conficere. *Pars 2da* habetur in *Conc. Lateran. C. omnis.* Et ratio est; quia pascere oves, est Pastorum munus, adeoque qui invitis iis oves pascit, arrogat sibi illorum munus, peccatque graviter. Secùs, si à Pontifice, ùt Religiosis, aut ab Episcopo, aut Pastore concedatur facultas saltem tacitè. Pastore absente potest in necessitate quilibet Sacerdos administrare Eucharistiam, quia tunc habet facultatem ab Ecclesia. 166. *Dispensator Eucharistiæ per se Sacerdos est.*

Dixi: *Ut Minister ordinarius*: nam ex commissione in necessitate potest Diaconus dispensare Eucharistiam; etsi non ùt Minister ordinarius. Imò secundùm Suar. Valent. Con. Subdiaconus, & Laicus potest in gravi necessitate, v. g. articulo mortis, dum alius deest sibi, vel alteri ministrare Communionem, quia morituri indigent robore spirituali, quod Eucharistia confert, referuntque historiæ, olim, Laicos secum domum tulisse sacras species panis consecratas, ut in necessitate sumerent, & Anachoretas Laicos secum in eremum contulisse, & sibi ministrâsse; imò viri olim manu excipiebant, & sibi ministrabant. Oppositum autem hodie conformius est praxi Ecclesiæ, quæ vetat Laicis tangere Eucharistiam. Potest tamen Sacerdos sibi ex devotione eam mini- 167. *Quandoque Diaconus.*

ſtrare, ſi alius abſit, qui poſſit, & velit, & ipſe ſit ſolus, ut non oriatur ſcandalum.

QUÆSTIO II.

Quæ in Miniſtro requirantur, ut licitè diſpenſet Euchariſtiam?

Reſp. Præter jurisdictionem requiritur 1mò, ut ſit liber ab omni cenſura, prohibente communicationem cum Fidelibus, aliàs incurret irregularitatem.

168. *Status gratiæ, & ritûs obſervatio.*

2. Ut ſit in ſtatu gratiæ, aliàs probabiliùs tot peccata ſaltem venialia committet, quot hominibus Communionem diſtribuit.

3. Ut eam diſtribuat ritu Eccleſiæ conſueto; quia legitimus Eccleſiæ ordo ſub peccato obligat. Hinc graviter peccat, qui extra neceſſitatem diſtribuit ſine ſtola, & ſuperpelliceo, vel Alba &c. Putat Gobat omittere lumen, & Confiteor, eſſe tantùm veniale. Similiter admittunt omnes, fore tantùm veniale ſine ſacra veſte, & ſtola Sacramentum movere, deferre ab uno Altari ad alterum. Dixi: *Extra neceſſitatem*: nam in hac, ubi iſta vix adhiberi poſſunt, ùt ſi auræ eſſet tempeſtas, & in magna loci diſtantia, deferri deberet ad infirmum moribundum, non foret illicitum, ſed in pixide ad pectus pendula ſaltem in locis inter hæreticos clam deferri poſſet.

4. Ut diſpenſetur reverenter. Hinc putant aliqui permittendum potiùs, ut æger moriatur ſine viatico, quàm ut Sacerdos currat cum Euchariſtia per publicum; verùm ab irreverentia juxta Gobat excuſat neceſſitas, præſertim ſi clam, aut monito populo id fieret.

Quòd

Quòd certò verùm est, si aliàs sine pœnitentia moriturus esset infirmus. Similiter putant aliqui Communionem non posse dari licitè, nisi inter pollicem, & indicem, sed probabiliter, si absit scandalum, & Sacerdos aliter non possit, v. g. ob chiragram, vacare culpâ potest; quia licèt tantùm primi digiti sint inuncti, videtur tamen tota manus esse benedicta: hinc infert Gobat, Sacerdotem tantùm peccaturum venialiter, si sine justa causa tangeret ultimis digitis hostiam.

QUÆSTIO III.

Quæ præterea circa Eucharistiæ dispensationem, & asservationem sint observanda?

Resp. Sequentia: 1mò. In nigris Communio non est danda: ità statuit sacra Congregatio 22. Jan. 1701. unde si quis eam petat in Missa *de Requiem*, Sacerdos debet ante, vel post Missam eam dare indutus stolà aliâ. 169. *Varii casus resoluti.*

2. Non est danda die Veneris sancto, nisi pro viatico. Negat tamen Leander satis constare de præcepto, vel consuetudine obligante sub gravi.

3. Sacerdos, in Sacro daturus Communionem, potest sinistræ pollicem, & indicem abluere, & disjungere, saliva tamen communicantium, fortè digitis adhærens, decentiùs alio linteo, quàm purificatorio abstergitur.

4. Si dispensanti decidat hostia, locus tegendus est re mundâ, & postea abluendus; vestis tamen ablutio, in quam cecidit, non est præcipienda, ut vitetur offensio, & pertur-

batio populi. Sunt, qui putant, Rubricam de ablutione loci non obligare ſub gravi. Aliud videtur, ſi ſpecies vini decidiſſent; quia imbibuntur. Putat quoque Paſqual. opus non eſſe comburi id, in quod ſanguis cecidit, ſed ſatis eſſe ablui, & ablutionem mitti in ſacrarium.

5. Si hoſtia decidat in ſinum, vel intra veſtes mulieris, permitti poteſt, ut illa, vel alia mulier eximat ſuâ manu, & reponat in Ciborium: eſt enim indecens, ut Sacerdos eam eximat, & vix fit ſine ſcandalo. Quodſi eximi inde decenter non poſſit coram aliis, poterit mulier ſeorſim decedere ad privatam domum, ibique eximere, & referre. Abluendi tamen erunt digiti mulieris, & ablutio mittenda in ſacrarium.

6. Si advertat, quòd communicans hoſtiam demittat in ſtrophiolum, non tenetur publicè arguere, vel ſtatim repetere; quia infamaretur fortè innocens, eò quòd præſentiat vomitum, aut putet hoc eſſe melius, quàm ſumere in peccato, cujus fortè recordatur; debet tamen advertere Sacerdos, ut poſtea recipiat hoſtiam.

7. Si perſonæ gravitas, vel devotio ſit magna, vel adſit alia cauſa rationabilis, deſitque hoſtia parva, poteſt Sacerdos ei dare partem de ſua majore, in Sacro conſecrata; quia Chriſtus ipſe hoc fecit, nec jam ſcitur prohibitum. Quòd id ordinariè non fiat, ex eo eſt, quòd plerumque adſint minores, quæ etiam dividi poſſunt, ubi non ſunt ſufficientes, ità tamen, ut non offendatur populus.

8. Qui bis celebrat eodem die, non poteſt in prima Miſſa ablutionem dare Laico communi-

municanti; quia Laico non licet communicare sub utraque specie, excusat tamen Gobat à mortali, eò quòd non sit propriè communicare sub speciebus vini.

9. Ciborium renovari debet, & purificari circiter singulis mensibus, ne species corrumpantur, præsertim tempore, vel in loco humido. Non debet esse consecratum; conveniens tamen est, & usus habet, ut benedicatur, uti & lunula monstrantiæ.

10. Vermis inventus in Ciborio, & natus ex speciebus, aliæque sordes ibi contractæ comburi debent, & cineres mitti in sacram Piscinam.

11. Si infirmus rejiciat sacras species, non debent comburi, sed mundari, & aquâ dissipari in vitro, ità ut non maneant species panis. Secùs si sordibus ità essent permixtæ, ut discerni non possent; cineres tamen mittendi essent in sacram Piscinam.

12. Curandum est, ut lumen constanter ardeat ante venerabile Sacramentum, peccatque Pastor mortaliter, nisi justa causa excuset, per notabile tempus id negligendo.

CAPUT III.

De Sacramenti Eucharistiæ Subjecto, Effectibus, & Necessitate.

QUÆSTIO I.

Cui cum fructu, & licitè possit Eucharistia administrari?

Resp. Omni, & soli Baptizato ritè disposi- 170.

to

Soli Baptizato dispoſito

to cum fructu, ſeu Sacramentaliter, & ſpiritualiter dari poteſt; illicitè tamen datur pueris ante uſum rationis, & perpetuò amentibus. *Ratio 1ma partis eſt*; quia omnis, & ſolus baptizatus diſpoſitus eſt capax augmenti gratiæ, huic Sacramento reſpondentis, ùt conſtat ex dictis: ſi enim ſumatur à non baptizato, ſumi dicitur tantùm materialiter; ſi ſumatur à Baptizato indiſpoſito, ſumi dicitur Sacramentaliter, ſed non ſpiritualiter, ſi à Baptizato diſpoſito, ſumitur Sacramentaliter, & ſpiritualiter, ſeu cum fructu.

An pueris, & amentibus?

Ratio 2da partis eſt; quia licet pueri, & perpetuò amentes baptizati ſint in gratia, nec aliâ diſpoſitione indigeant ad fructum hujus Sacramenti, hocque olim fuerit pueris datum, nunc tamen id vetat conſuetudo Eccleſiæ in reverentiam Sacramenti inducta, & fortè ſimul ex ea ratione, quod olim ſpecies vini inſtillatæ fuerint pueris, nunc autem illas Laicis dare non liceat.

Danda tamen eſt 1. Semifatuis, ſeu debilem uſum rationis habentibus in articulo mortis, imò & in Paſchate, ſi aliquâ pietate afficiantur; quia non ſunt actualiter indiſpoſiti, & non carent omni devotione, nec exſpectari poteſt, ùt in pueris, plenior rationis uſus. Requirit tamen reverentia Sacramenti, ut non frequenter ipſis detur.

2. Amenti, qui olim habuit uſum rationis, & laudabiliter vixit, vel qui ante amentiam dedit ſigna pœnitentiæ, danda Euchariſtia in articulo mortis, modò abſit periculum irreverentiæ: quia nec lex, nec Eccleſiæ conſuetudo id prohibet, cùmque talis cenſeatur in gratia, poteſt hujus augmentum accipere, imò

imò ejus saluti meliùs consulitur, cùm valde sit probabile, quòd in attrito possit causare gratiam 1mam, tali tamen amenti non est danda quotannis, ut consulatur reverentiæ Sacramenti, sed in solo articulo mortis pro viatico, modò præsumatur esse in bono statu, quòd ordinariè præsumendum est, nisi constet mortaliter peccâsse ante amentiam, nec constet de pœnitentia. Quodsi præsumendo erretur, non committitur irreverentia, nisi materialis, cui minister Sacramenti, bonâ fide procedens, non censetur cooperari.

3. Danda quoque est energumenis, ratione utentibus, & pœnitentibus; quia licèt fortè ob peccata à Dæmone torqueantur, miseris tamen, & afflictis non est neganda saluberrima medicina, cujus beneficio obsessi quandoque liberantur. Quàm frequenter autem talibus dari possit, relinquitur prudentis Sacerdotis judicio, cujus est considerare circumstantias, & advertere, an absit periculum irreverentiæ.

4. Dari quoque potest surdis, & mutis à nativitate, ubi per signa sunt instructi, & per nutus confessi. Surdo, muto, & simul cœco danda non est; quia instrui non potest, & infanti æquiparatur.

QUÆSTIO II.

Qui sint effectus Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Sunt hi: 1mus est nutrimentum, seu spiritualis refectio animæ, quæ est augmentum gratiæ cùm jure ad gratias speciales actuales, quæ 171. *Gratia nutritiva.*

quæ suo tempore Eucharistiæ perceptæ intuitu dantur ad charitatem, vitamque spiritualem conservandam, & augendam per opera bona, nisi tamen gratiis illis per peccata seu mortalia, seu venialia frequentata ab homine obexponatur. Porrò gratiam habitualem causat in ipsa sumptione, seu trajectione ex ore versus stomachum, aut saltem dum pervenit in stomachum, sique dispositio augeatur, dum species permanent, probabiliùs addit augmentum, quia causa necessaria causat secundùm dispositionem passi: secùs si dispositio non augeatur.

2dus est remissio venialium, modò saltem virtualiter sint retractata.

3tius est præservatio à mortalibus; quia confert gratias actuales, quibus vincamus tentationes, mandata, dum urgent, servemus, sicque perseveremus in gratia, & gloriam tandem consequamur secundùm illud Christi Joan. 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Qui manducat me, vivet propter me.*

4tus est dulcedo, & delectatio spiritualis, quæ tamen sæpe sensibilis non est, & impeditur per communicantis negligentem præparationem, distractiones, affectum ad terrena.

5tus est imminutio fomitis concupiscentiæ: auget enim charitatem; augmentum autem charitatis est imminutio cupiditatis, & gratiis, quas Eucharistia confert, actualibus excitantur pii motus contrarii motibus concupiscentiæ inordinatis.

6tus est influxus in gloriosam corporum resurrectionem: conjunctio enim, quam habuerunt cum vivificante carne Christi, movet Deum ad illa vivificanda ex illo Christi Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum* san-

sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum resuscitabo in novissimo die. Alii, qui non refecti fuerunt Corpore Christi, suscitabuntur quidem, sed non isto speciali titulo. Ex his patet, quàm utilis sit frequens digna Communio.

QUÆSTIO III.

Quæ dispositio ad dignam Eucharistiæ sumptionem in suscipiente requiratur ex parte Corporis?

Resp. 1. Jure naturæ requiritur imò exterior habitus, & corporis decens compositio, quæ internam animi devotionem, & reverentiam exhibeant: nam Sacramento huic debetur etiam externa veneratio, & adoratio; si enim terreno Regi ea debetur, multò magis Christo deferenda est. Hinc Sacerdos more Laico communicans debet esse indutus stolâ, ejus omissio tamen ad summum veniale est. La Croix N. 556. 172. *Decens compositio, & dispositio corporis.*

2. Requiritur, ut stomachus sic sit dispositus, ut potens sit retinere species. Quare si stomachus continuò revomat, vel statim per secessum cibos planè immutatos dejiciat, gravis est irreverentia communicare; quanquam qui bonâ fide sumpsit hostiam, & statim è stomacho rejicit, fructum Sacramenti accipit. Si tamen post Communionem incideret in gravem morbum, vel cum Communione sumpsisset venenum, & judicio Medici necessarius foret vomitus, posset potio ad eum procurandum sumi; rejectæ autem species tractandæ essent secundùm dicta sub N. 169.

3. Quamvis sordes corporeæ secundùm se non impediant Communionem, cùm hæc sit cibus animæ, cujus munditiès exigitur; si tamen pateant, & auferri possint, decens est, ut auferantur ante Communionem, si fieri commodè possit.

173. *Corollaria. Quæ non impediant?* Hinc non impedit Communionem 1mò fluxus sanguinis, lepra, menstruus fluxus mulierum, & alia similia, quæ sine culpa patientis eveniunt, & potiùs merentur commiserationem, quàm pœnam: cui Christus prælusit in parabola invitantis ad Convivium cœcos, & claudos,

2. Frequens etiam excreatio: licèt enim materia, quæ tussiendo ejicitur, plerumque ascendat ex pectore, via tamen, per quam ejicitur, non est ea, quâ cibi in stomachum descendunt, Unde non est periculum species, in stomachum demissas, ejiciendi. Decet tamen ad vitandum scandalum, ut sputum saltem ultra quinque Pater, & Ave, si nimiùm abundet, strophiolo excipiatur.

3. Pollutio involuntaria; quia, hac non obstante, potest justus devotè, & reverenter accedere, mentisque evagationes, imaginationesque venereas, præviâ meditatione, & ferventiore devotione coërcere. Si tamen eas pateretur vivaciores, consultiùs abstinet eo die ob majestatem Sacramenti; nisi tamen adsit rationabilis causa, v. g. obligatio celebrandi ex justitia, vel obedientia, fructus magnus festivitatis, regula Ordinis; tunc enim spernat illas imaginationes, & incongruitatem devotione ferventiore compenset. Imò expedit spernere, si advertatur pollutio ante Communionem sæpiùs evenire: nam conatur Dæmon

&

& sic à Communione impedire. Canones contrarii sunt tantùm Consilii, quando non adest rationabilis causa.

4. Nec per se actus conjugalis debito fine exercitus. Congruit tamen ab eo abstinere pridie Communionis, aut differre Communionem; quia impedit devotionem, & debitam tanto Sacramento reverentiam. Quæ contra afferri solent, sunt consilii tantùm. Nec obstat, quòd in lege Mosaica continentia à mulieribus requisita sit ante esum panis propositionis: nam illa fere tota in exterioribus occupabatur ceremoniis; lex autem Evangelica interiorem maximè requirit devotionem. Porro, nisi adsit rationabilis causa, non convenit statim post Communionem comedere, vel bibere, sed exspectandum, dum species sint consumptæ, quod in sanis, & calidioris stomachi fieri potest intra quadrantem horæ, & in Laicis citiùs, in aliis præsertim infirmis seriùs, regulariter in omnibus intra horam, nisi interveniat miraculum, ùt in S. Rosa La Croix N. 476. Spuere statim, etsi hostia tota descenderit, etiam non est conveniens, sed ad breve tempus exspectandum est regulariter loquendo. Quodsi hostia adhæreat faucibus, non est digito, sed saliva, vel vino solvenda; ne autem adhæreat, aliquamdiu in lingua retinenda est, donec humectetur.

Resp. 2. Ex lege Ecclesiæ, & consuetudine, vim legis habente, & sub mortali obligante, requiritur in suscipiente regulariter jejunium naturale, consistens in eo, quod nihil per modum cibi, vel potûs, vel medicinæ ab ore in stomachum trajecerit à media nocte præcedente. Quòd jejunium naturale requiratur, 174. Jejunium naturale.

constat ex Conc. *Africano Cap.* 8. *Carthag.* 3. *C.* 29. *Trid. Seff.* 10. Et ex perpetua praxi Ecclesiæ descendente ab ipsis Apostolorum temporibus teste S. *Aug. Epist.* 118. *ad Januarium.* Voluit quidem Christus post Cœnam instituere Eucharistiam, ut memoriale passionis cum hac quasi conjungeret, & eam præbere Apostolis non jejunis; unde etiam mos olim fuit, ut in Anniversario die Cœnæ Domini Eucharistia sumeretur à cœnatis; sed eum tandem abrogavit Ecclesia, cui Christus potestatem dedit ordinandi circa Sacramenta, salvâ illorum substantiâ, quæ successu temporis judicaret ad majorem eorum reverentiam cedere, uti cedit ad reverentiam Eucharistiæ abstinentia à cibo, & potu ante sumptionem ejus: sic enim significatur cibum cœlestem cuilibet terreno esse præferendum, Christum velut cibum animæ primo debere in Fidelibus fundari, ut sic discerent discernere inter cibum divinum, & alium communem. Atque ob hunc finem graviter prohibetur cibus, & potus ante Communionem, vel prohibetur Communio non jejunis. Hinc deduco seqq.

175. *Corollaria. Quibus frangatur, vel non frangatur jejunium.*

1mò. Qui audito pulsu primo pro medio noctis adhuc comedit, vel bibit, etiam, quod ante in ore habuit, probabiliùs frangit jejunium; quia una pars media noctis tum completur, & altera incipit, sicut qualibet hora antecedens completur, dum sonat primus quadrans sequentis, & subsequens incipit: aliàs enim horæ essent inæquales, v. g. duodecima noctis esset longior primâ post meridiem toto illo spatio, quod intercedit inter primum, & ultimum pulsum duodecimæ noctis. Hoc etsi, physicè loquendo, non neget Dicastillo, putat tamen

tamen non censeri moraliter duodecimam esse, nisi audito ultimo pulsu, eò quòd horologium habeat se instar præconis, qui non censetur commissa proclamâsse, nisi dum finit proclamationem.

2. Non frangit jejunium naturale, qui deglutit lapillum, osciculum fructuum, fragmentum metalli, auri, plumbi, filum ex serico, vel lana, aut pilum; quia non habet rationem cibi, vel potûs: ad hoc enim requiritur, ut sit aliquid digestibile à stomacho, & aliquo modo, saltem secundùm suî partem convertibile in substantiam sumentis. Itâ Lugo, & alii. Contra frangit jejunium, si mulier prægnans comedat corium, carbones, terram; vel domicella cretam, ut albescat; quia in iis continentur partes alterabiles, aut saltem ex modo, & intentione sumendi censetur in usu communi comedisse. Unde dicitur: talis mulier comedit terram, cretam &c.

3. Si cui musca involaret in fauces, & se ipsam in stomachum inferret, non violaretur jejunium; quia non censetur quis comedisse vel bibisse nisi trajecerit ipse in stomachum. Unde si is muscam, in faucibus hærentem, deglutiret, frangeret jejunium, juxta La Croix. Item non violatur jejunium, si quid per respirationem attrahatur, v. g. pulvis, vel quid aëri permixtum, ut nebulæ, fumus, & similia. Item sumptio tabaci per nares, sive in pulvere, sive in folio, vel fumo; imò secundùm Henno, & alios nec guttula humoris, v. g. aquæ, quam vulgo dicunt Reginæ Hungaricæ, licèt aliquid delabatur in stomachum; quia sic non fit comestio, vel potatio, sed potiùs est trajectio salivæ, vel respiratio, vel attractio, seu afflatio

tio narium. Similiter fumatio tabaci non facilè solvet jejunium; quia etsi parum fumi attrahatur, attrahitur tamen per modum respirationis. Masticare autem, sicut indecens est, sic & faciliùs jejunium solvet; quia vix impediri poterit, quin multæ particulæ succulentiores deglutiantur.

4. Vinum sumptum à Laïcis pro ablutione post hostiam non violat jejunium, etsi priùs descendat; quia sumptio hostiæ, & vini manet una moraliter: nec obest jejunio, si saliva ex capite defluens, vel sanguis ex gingiva, aut sanies ex pustula oris fluens, deglutiatur, quia non sumuntur ab extrinseco. non enim sumitur ab extrinseco, quod spectat ad corpus, & in hoc permansisse censetur. Si tamen quis sanguinem ex vulnere digiti sugeret, & deglutiret, aut mulier lac ex suis mamillis, solveretur jejunium; quia, cùm sumatur à membro tam distante, censetur sumi ab extrinseco. Idem tenet La Croix, si quid, ex oculis, vel naribus effluens in os, deglutiatur.

5. Non solivit jejunium, quod se habet per modum salivæ, etsi planè ab extrinseco salivæ advenerit; quia non censetur venire ab extrinseco. Hoc autem habet se per modum salivæ, quod cùm sit minimum, à saliva inseparabile, etsi nondùm in illam sit conversum, tamen cum saliva trajicitur: ùt si quis aquâ os abluat, cujus stilla salivæ mixta trajiciatur, saltem si præter intentionem fiat.

6. Si id, quod adhæret dentibus ex cœna, vel stillam aquæ quis præter intentionem deglutiat, jejunio non obest; ità Missale de defect. in celebratione Missæ: Secùs tenent multi, si cum intentione fieret. Obesset tamen si

si quis vesperi in os sumeret saccharum, & post mediam noctem deglutiret; quia, cùm sumptum sit in os, ut deglutiatur paulatim, tamdiu censetur durare comestio, quamdiu saccharum est in ore.

Denique non obest Jejunio, si quis in os sumeret aromata, ad confortandum caput, vel arcendum aërem infectum, si nihil deglutiat: utì nec, si inter Communionem, & Cœnam somnus non intercedat.

Resp. 3. Aliquando sufficiunt reliquæ dispositiones corporis & animæ sine Jejunio, ac Primò quidem, si infirmus prudenter judicetur moriturus sine viatico, nisi communicet non jejunus. 176. *Quando non requiratur jejunium?*

2. Si infirmus non possit, nisi cum magna molestia, exspectare, dum sit jejunus; vel, si longè distet, & periculosè ægrotet. Item, si laboret febri, ex qua meritò timetur brevi deliraturus. Ubi diligenter observet Pastor, curandum esse, ut tales maturè confiteantur; quia experientiâ constat, quòd labantur in delirium, dum minimè putabatur, maneantque subinde privati ratione, & in eo statu moriantur. Quare, si febris sit vehemens, quamprimum detur viaticum, &, si sit periculum mortis, etiam Extrema Unctio: præstat enim, Sacramenta suscipi cum devotione, quàm à privato ratione.

3. Si Pastor exspectare non possit, pro infirmo muniendo, diem sequentem, v. g. quia manè occupandus est in Ecclesia: praxis enim Ecclesiæ docet, jejunium pro viatico non tam rigorosè requiri, viderurque *Conc. Constantiense* absolutè eximere periculosè infirmos, si commodè non possint manere jejuni. Porrò

rò potest idem sæpius fieri in eodem morbo; si æger, cessante priore periculo, sæpius in idem relabatur; modò inter utramque Communionem sufficiens tempus intercesserit, puta juxta plerosque septem, vel octo dies, vel etiam tantùm quatuor secundùm aliquos; quia Sacramentum hoc magnum est ægro levamen, magnumque præsidium contra dæmonis tentationes. Præcipit quidem *Rituale Rom.* ut infirmi ex devotione communicantes sint jejuni non minùs, ac cæteri; sed intelligitur de iis, qui non infirmantur ad mortem. De cætero non licet solo ægritudinis titulo communicare sine jejunio: unde, quando sine notabili molestia fieri potest, nec est periculum in mora, curandum est, ut sit æger jejunus, v. g. bibat aut comedat paulò ante medium noctis, & summo manè communicet.

4. Si aliàs Eucharistia ventura esset ad manus Hæreticorum, vel Infidelium, & profananda, nisi à non jejuno absumeretur.

5. Si Sacerdos post consecrationem hostiæ recordaretur, se non esse jejunum, vel, si pro vino per errorem in Calice habuerit aquam, & in Communione eam ex parte sumpserit, vel, si post consecrationem deficeret, & non haberetur nisi Sacerdos non jejunus, qui Sacrificium perficeret. In his enim casibus Sacrificium à non jejuno perficiendum, & sacræ species sumendæ essent.

6. Si Sacerdos post sumptam ablutionem inveniat particulas à se consecratas: has enim sumere potest, priusquam ab Altari decedat; quia spectant ad idem Sacrificium: non tamen, si peracto Sacro jam discesserit; quia actio sacrificandi jam censetur completa.

Dixi

Dixi : *à se consecratas*; quia, si ab alio sint consecratæ, vel ab ipso in alia Missa, reservandæ sunt, si commodè possint, donec in alia Missa sumantur à jejuno; si autem asservari commodè non possint, sumuntur licitè à Sacerdote, etiam post vestes sacras depositas, ùt docet Suar. Lugo, & alii. Si dubium sit, an particulæ, quas invenit, sint consecratæ, sumendæ sunt post utramque sacram speciem, vel post ablutionem. Post hanc tamen non licet sumere integram hostiam; quia usus Ecclesiæ tantùm se extendit ad fragmenta, quæ unam moraliter Communionem constituunt cum prioribus speciebus sumptis.

Ex dictis patet, tria ad violationem jejunii naturalis requiri. 1. Ut hoc, quod sumitur, habeat rationem cibi, vel potûs, vel medicinæ. 2. Ut sumatur per modum comestionis, vel potionis. 3. Ut sumatur ab extrinseco. Quid in dubio, an violatum sit Jejunium, liceat, colligitur ex dictis 1. P. N. 89.

QUÆSTIO IV.

Quæ dispositio animæ requiratur in Suscipiente ad dignam, & fructuosam Sacramenti Eucharistiæ susceptionem?

Resp. 1. Ad dignam, & fructuosam Communionem requiritur 1. Baptismi character. 2. In adultis intentio, saltem habitualis, secundùm dicta N. 63. 3. Per se loquendo, sub mortali requiritur status gratiæ: alioquin enim, cùm Eucharistia sit Sacramentum vivorum, indignè quis suscipit illam in statu inimicitiæ, Chri- 177. 1. Status gratia.

sto quodammodo illudens, tractansque magnâ irreverentiâ Sacramentum. Hinc gravissimum committit sacrilegium, quod eò gravius est, quò sanctior est res, vel persona, quæ violatur. 4. Jure divino requiritur, per se loquendo, ut, qui sibi conscius est peccati mortalis, antè confiteatur, & absolvatur: ait enim Apostolus 1. ad Cor. 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat.* Quæ probatio juxta unanimem DD. consensum, Ecclesiæque declarationem, & traditionem intelligenda est, de sacramentali Confessione. Id, quod etiam colligitur ex *Trid. Sess.* 13. *C.* 7. ubi, postquam dixisset, plena formidinis verba apud Apostolum legi: *Qui manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Subdit: *Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus præceptum: probet autem se ipsum homo: Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus, sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Idem repetit *Can.* 11. Et contrarium asserentem excommunicat.

3. Prævia mortalium confessio.

Nihilominus aliqui in dubium revocant, an, qui confessus, & absolutus postea ante Communionem recordatur peccati mortalis, inculpabiliter omissi, teneatur id ante Communionem confiteri, vel possit illius Confessionem differre in tempus, quo iterum confitebitur; quia, inquiunt, est in statu gratiæ, & absolutus indirectè à peccato inculpabiliter omisso; proinde ratio non est, cur antè teneatur id confiteri; cùm peccata, quæ post diligens examen memo-

memoriæ non occurrerunt, in Confessione inclusa censeantur. Verùm hæc sententia, quamvis Honorato Fabri probabilis videatur, *in Apoleg. Tr.* 1. *p.* 384. à Moya dicitur improbabilis, ab Arriaga, defendi non posse, à La Croix non tuta in praxi, rationesque pro illa nihil evincunt, ùt ostendit Lugo hîc N. 126. Et *Ratio est*; quia contra eam est non tantùm communissima, sed praxis etiam, & sensus Fidelium, tenentium, omnia mortalia ante Communionem esse confitenda.

Dixi autem: *Per se loquendo*: quia in necessitate sufficere potest perfecta contritio; ùt 1. Si deesset Hostia consecrata, & Sacerdoti non esset copia Confessarii, dum viaticum dandum est infirmo. 2. Si Sacrificium, vel Communio non posset omitti sine gravi infamia: utì si Laicus, sedens in scamno communicantium, vel Sacerdos, Missâ jam inchoatâ, recordaretur peccati mortalis: neque enim tunc teneretur recedere, vel ad se vocare, cui confiteretur cum periculo infamiæ. 3. Si Sacerdos teneatur ex Justitia celebrare, ut populus die sacro audiat Missam &c.

Porrò Sacerdos, in tali necessitate celebrans, tenetur ex præcepto *Trid. Sess.* 13. *C.* 7. postea confiteri quamprimum, id est, statim, atque copiam Confessarii habuerit, etiam ipso die, quo celebravit, si sine magno incommodo fieri possit, ne exponatur periculo iterum celebrandi sine Confessione: tunc autem non est copia Confessarii, quando sine gravi incommodo, vel damno haberi non potest, cui possit confiteri. Cæterùm, si aliud non obstet, tò *quamprimum* per alios extenditur ad triduum. V. Anal. N. 168.

178. 3. *Devotio.* Resp. 2. Ad spiritualem dulcedinem, & delectationem requiritur insuper devotio, & actualis intentio; quia spiritualis dulcedo oritur ex piis cogitationibus, & affectibus, quæ per distractionem, & carentiam devotionis impediuntur. Imo impeditur etiam majus augmentum gratiæ habitualis, & copiosior gratia specialis actualis: licèt enim ad aliquod augmentum gratiæ accipiendum sufficiat immunitas ab omni mortali, cùm hoc solùm sit obex gratiæ, & Sacramenta non ponentibus obicem conferant, tanquam causæ necessariæ gratiam; attamen, cum eam causent majorem, vel minorem pro dispositione suscipientis, ubi deest devotio, aut est minor, minùs conferunt gratiæ. Hinc, quamvis aliquod augmentum gratiæ accipiat, peccat tamen venialiter peccato speciali irreverentiæ, qui communicat cum veniali actuali, ipsum actum Communionis afficiente, v. g. cum affectu vanæ gloriæ, cum voluntaria distractione, cum actuali complacentia in peccato veniali; quia ratione Eucharistiæ redundat specialis irreverentia in peccatum illud veniale comitans, aut etiam in ipsam Eucharistiæ susceptionem: sicut enim irreverentia est, voluntariè distrahi, cùm communicas; sic est irreverentia communicare, dum es distractus. Omnis quippe actus Religionis debet fieri cum aliqua reverentia. Hoc tamen non impedit, quin susceptio sit adhuc simpliciter bona.

Dices. Si ad augmentum gratiæ sanctificantis non requiritur actualis devotio, omnes Sacerdotes, qui in statu gratiæ celebrant quotidie, magnum acquirent illius augmentum; quod tamen de aliquibus credi vix potest, cùm

cùm ſint, qui in ſpiritu parum proficiant; ergo. Reſp. Neg. min. Quia gratia habitualis, & virtutes ſupernaturales ſub ſenſum & experientiam non cadunt: neque per eas formaliter excluduntur habitus vitioſi contrarii, nec paſſiones, ad ſenſibilia inclinantes, formaliter temperantur; ſed tantùm virtualiter, quatenus actus eliciunt tendentes in oppoſitum. Cæterùm conſtat, quòd tales Sacerdotes exiſtant in omnibus arduis pro gloria Dei fortiores, quàm vulgus hominum, & præſerventur à mortalibus longo ſaltem tempore; ab his autem præſervari magnum eſt gratiæ beneficium.

Reſp. 3. Devotio actualis, quam exigit Euchariſtia, poſtulat, tum ut ſuſcipiatur cum viva fide, ſpe firmâ, charitate ardenti, & magnâ humilitate; tum ut cor abſtrahatur ab omni affectu terreno, & peccato veniali; tum ut, ſuſcepto jam Sacramento, tempore aliquo anima occupetur gratiarum actione, colloquiis cum Chriſto per actus Fidei, Spei, Charitatis, ſuî oblationis, petitionis gratiæ ſibi, & aliis &c. tum denique, ut dies illa tranſigatur ſingulari curâ, cohibente inanes cogitationes verba otioſa, converſationes non neceſſarias, & inutiles, & excitante frequentem Chriſti memoriam, pioſque erga eum affectus. Id enim exigit Chriſti majeſtas, & charitas, tam amanter ſe communicantis creaturæ, & tam ardenter ejus profectum, & ſalutem deſiderantis. Hinc, qui voluntariam pollutionem nocte antecedente commiſit, non eſt permittendus die immediatè ſequenti communicare, niſi urgeat neceſſitas, vel alia adſit ratio prudens; quia eſt indecens ob ſordes, & haberi vix po-

179. *Qualis eſſe debeat devotio?*

teſt

tent actualis devotio : carnalis enim voluptas, præsertim vehemens, mentem deprimit, distrahit, & à spiritualibus avocat. Idem dicendum de conjugatis, qui ob voluptatem præcisè copulam habuerunt.

QUÆSTIO V.

An, & quando Christi - Fideles teneantur Eucharistiam sumere ?

180. *Tenentur omnes baptizati sæpius in vita, si ratione utantur.* Resp. 1. Tenentur omnes, ratione utentes, ex præcepto divino eam sumere sæpiùs in vita ; quia Christus eam instituit per modum cibi spiritualis, quo anima nutriatur, & roboretur ; cibus autem sæpius sumendus est. Intelligitur ex illo Christi Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Christus tamen tempus non determinavit, sed terminandum reliquit suo in terris Vicario, prout magis congruet. 2. In quovis probabili mortis periculo, uti in gravi morbo, instante conflictu, difficili partu, periculosâ navigatione &c. *Excipe*, nisi paucis diebus antè communicaverit, ùt docet Suar. Constat ex praxi, & usu perpetuo Ecclesiæ ministrandi omnibus in periculo mortis constitutis, & ideo eam asservandi. Deinde in articulo mortis, & periculo ejus probabili maximè opus est robore spirituali ad difficultates, quæ solent tum esse majores, superandas, & in eo de animæ æternæ vita agitur.

Dixi : *Tenentur omnes* ; quia verba Christi sunt universalia. Hinc quoque adulti non baptizati tenentur Baptismum etiam ideo suscipere

spere, ut huic præcepto satisfaciant, peccantque speciali peccato, si eum negligant: sicut & peccant excommunicati, si non procurent absolutionem ab excommunicatione, ut possint communicare. Sotus tamen, Sanch. in Decalogum Lib. 1. Castrop. & alii apud La Croix docent probabiliter, hoc præcepto obligari solos baptizatos, sicut hi soli tenentur præcepto Confessionis. Nec tenetur non baptizatus Baptismum suscipere, ut præcepto Confessionis satisfaciat. Verùm est in hoc clarum discrimen; quia peccata ante Baptismum commissa non sunt materia Confessionis. Porrò, ut huic præcepto satisfiat, debet Eucharistia sumi sacramentaliter, & cum fructu: Christus enim voluit sumi, ut cibum animæ. Vide *Anal.* 148.

Resp. 2. Sub mortali tenentur omnes & singuli baptizati utriusque sexûs, cùm ad annos discretionis pervenerint, singulis annis, saltem in Paschate, per se loquendo, in propria Parochia ex manu Parochi sui, vel ab eo delegati, & in fine vitæ pro viatico sumere dignè Eucharistiam, ex præcepto etiam Ecclesiæ, idque sub pœna interdicti ingressûs Ecclesiæ, & privationis Ecclesiasticæ sepulturæ. Ità statuitur in *Concil. Lateran. sub Innoc. III. Cap. Omnis, de pœnit. & remiss.* & *Concilio Nicæno Cap. de his. Causa* 26. his verbis: *De his verò, qui recedunt ex corpore, antiqua legis regula observabitur etiam nunc; ità ut, si quis fortè recedit ex corpore, necessario vitæ sua viatico non defraudetur.* Quòd autem in Parochia è manu Parochi sumi debeat, declarat consuetudo Ecclesiæ, vim legis habens. Hinc 181. *Et ratione utentes in Paschate de manu Parochi.* 182.

Deduco 1. Pueri, secundùm dicta 1. P. n. 167, tenentur communicare, non præcisè, *Quando danda pueris?*

quan-

quando usum rationis sunt adepti; sed quando ad eam discretionem pervenerunt, ut per ætatem sint idonei ad cibum cœlestem, à terreno distinguendum, ac reverenter, & devotè sumendum: id quod Pastoribus dijudicandum committitur. Ità habet praxis Ecclesiæ. In periculo tamen mortis puero, capaci Confessionis, & sufficienter instructo, dandum est sacrum viaticum, etsi aliàs sacra Communio nec data, nec modò danda fuisset: nam est in eo statu, ut tempus commodius, & melior dispositio non possit exspectari præceptum implendi. Dari etiam potest in dubio de usu rationis pleno. Lugo, La Croix N. 648.

183. *In quo loco non satisfiat in Paschate?* Deduco secundò sequentia. 1. Non satisfacit, qui Communionem Paschalem sumit in Ecclesia Cathedrali extra suam Parochiam; quia singulæ Parochiæ habent suos terminos, & singuli Parochi sua Jura distincta. Potest tamen Parochus suo subdito dare licentiam, ut extra Parochiam communicet, & Communionem etiam illi dare alibi ad implendum præceptum. Licentia autem non facilè præsumi debet; quia petitio est agnitio Pastoris: si verò non petatur, non recognoscitur Pastor, sicque est rationabiliter invitus.

2. Sæculares non satisfaciunt in Paschate communicando in Ecclesiis Regularium.

3. Licèt Sacerdos, per consuetudinem receptam, celebrando ubique satisfaciat pro Communione Paschali; si tamen non celebret, tenetur communicare in Parochia; quia, agendo more Laici, tenetur ùt Laicus.

4. Vagi, cùm Parochiæ nullius sint, possunt tempore Paschali, quod à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis in his locis, & in

quis

quibusdam diutius durat, communicare, ubi volunt. Idem est de iis, qui intra tempus Paschale domum redire nequeunt. Hi non tenentur tamen, si brevi sint redituri, & in anno semel communicârint; quia possunt postea velle communicare è manu proprii Parochi.

5. Non satisfit præcepto Communionis Paschalis per Communionem sacrilegam; quia ex determinatione Ecclesiæ tum obligat præceptum divinum, quod exigit Communionem fructuosam. Et *Innoc. XI.* damnavit doctrinam oppositam. Hinc, qui ex ignorantia invincibili infructuosè communicâsset, non satisfecisset. Qui tamen in sua Parochia communicâsset sacrilegè, non teneretur iterum in ea de manu Parochi communicare, sed satisfaceret communicando alibi; quia Parochum jam recognovit, illamque partem præcepti implevit.

An teneatur prævenire, qui non poterit in Paschate?

6. Qui prævidet, se toto tempore Paschali impediendum à Communione, an teneatur prævenire, distinguendum est: nam, si semel in anno communicâsset, aut esset communicaturus, non tenetur prævenire; quia præceptum necdum urget: neque tum illi satisfit; sed teneretur, impedimento cessante, denuo communicare in Paschate; si verò nec antè eo anno communicâsset, nec postea habiturus esset occasionem communicandi, teneretur prævenire; quia præceptum hoc Communionis est virtualiter duplex: nempe obligans ad communicandum semel in anno, & in Paschate; hocque partiale præceptum etiam graviter obligat, cùm sit magni momenti ratione finis, qui est commemoratio tum Cœnæ Domini, tum cruenti Sacrificii in Cruce circa id tempus

pus

pus peracti. Quare, si intra annum non communicavit, nec communicandi habiturus sit occasionem, tenetur prævenire, ut satisfaciat præcepto communionis annuæ. Varii autem variè tempus anni computant. Quidam numerant à prima Januarii; alii ab ultima Communione; alii à Paschate ad Pascha cum Suar. Quomodocunque autem computetur, non potest unâ Communione satisfieri pro duobus annis, cùm præceptum singulis annis unam exigat. Quodsi quis prævideret, se non posse secundâ hebdomade communicare, teneretur in prima; quia præceptum jam urget.

7. Si quis in Paschate neglexit, vel non potuit communicare, iterum distinguendum est: nam, si per annum, lapso tempore Paschali, finitum non communicavit, probabiliùs tenetur statim communicare, ubi moraliter poterit; totiesque peccat, quoties habet occasionem, vel habere facilè potest, eamque negligit; quia præceptum primariò obligat, ut singulis annis sumatur Communio, & secundariò determinat tempus Paschale, non ut obligatio finiatur; sed ut urgeatur impletio præcepti divini, & non nimium differatur, ùt patet ex verbis legis: nam Lateran. dicit, sumendam esse Eucharistiam semel in anno, ad minus in Paschate, & Trid. singulis annis, saltem in Paschate. Si autem communicavit illo anno, non tenetur statim communicare post Pascha, nisi fortè per accidens, ad tollendum scandalum, vel recognoscendum suum Pastorem; quia præcepto annuæ Confessionis satisfecit, præcepto autem communicandi in Paschate præterito satisfacere ampliùs non potest.

8. Famuli commensales Regularium mendican-

dicantium satisfaciunt in eorum tempo'o com-municando ex *Bulla Leonis X.* Idem dic de studiosis in scholis Societatis JESU ex tacito consensu Pastorum, qui sciunt meliùs à Professoribus invigilari, quàm possint ipsi.

9. Puerperæ, necdum in Ecclesiam introductæ, debent vel domi communicare, vel petere, ut tempus extendatur; quod potest ex rationabili causa Sacerdos proprius, quo nomine venit Episcopus, & Parochus, & ex horum tacito consensu etiam Confessarius, teste La Croix N. 650.

Deduco 3tiò sequentia. 1. Qui manè sanus communicavit, vel celebravit, & posteà incidit in periculum mortis, non tenetur iterum communicare: quia periculum erat moraliter præsens, adeoque satisfecit præcepto de viatico pro felici transitu ex hac vita in alteram. Idem dicunt multi apud La Croix ad casum, quo quis ante octo dies communicâsset; eò quòd mors fuerit vicina, & ad eam per Communionem se disposuerit, sicque habeatur finis præcepti; sed probabilius est oppositum; quia mors necdum imminebat. An autem, qui manè ex devotione communicavit, & à prandio incidit in periculum mortis, iterum sumere possit Eucharistiam pro viatico, majus dubium est. Negat communior; eò quòd non liceat eodem die bis communicare, & præcepto sit satisfactum. Affirmat cum quibusdam Illsung; quia non communicavit in periculo mortis. 184. *Quid de viatico sacro?*

2. Qui prævidet, in periculo mortis impendenti se non posse communicare, tenetur prævenire; quia periculum proximè prævisum est moraliter præsens.

3. Judex tenetur reo concedere spatium communicandi pro viatico, quod dari potest

post horam occidendo, & ægro statim morituro.

4. Viaticum potest, debetque peti ab excommunicato, etiam non tolerato, si alius haberi non possit: Ecclesia enim censetur id in necessitate permittere, in qua Sacerdos, & Diaconus potest se ipsum communicare.

5. Qui tempore Paschali in periculo mortis non communicat, duplex specie peccatum committit; quia præcepta sunt specie diversa ex diverso fine.

6. In dubio, an æger sit per vomitum rejecturus viaticum, posset ei dari parva particula, etiam in liquore, quam crederetur non rejecturus, aut primò hostia non consecrata, quam si retineat, poterit dari consecrata; monendus tamen, ne adoret primam. De frequenti, & quotidiana Communione dixi in *Neo Conf. practicè instructo*. N. 254.

CAPUT V.

De Ritu Eucharistiæ, & Sacrificio Missæ.

QUÆSTIO I.

Quid sit Sacrificium in genere?

185. *Sacrificiũ propriè dictum.* RESp. Sacrificium, propriè dictum, & formaliter spectatum, est oblatio rei sensibilis externæ, authoritate publicâ determinatæ cum suî destructione, aut immutatione aliqua, à legitimo Ministro facta Deo in contestationem supremi ejus dominii in vitam, mortem, esse

esse, & non esse omnium creaturarum, nostræque erga eum subjectionis.

Dixi 1. *Sacrificium propriè dictum*; quia latiùs acceptum est quælibet actio in- vel externa, quâ Deus colitur, & sic dicitur Psal. 4. *Sacrificate Sacrificium Justitiæ.* Et Psal. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.*

Dixi 2. *Spectatum formaliter*: nam materialiter, & objectivè sumptum est res oblata, complete verò est oblatio, simulque res oblata;

Dixi 3. *Oblatio rei externæ sensibilis;* quia, cùm Sacrificium sit institutum ad cultum publicum, ab hominibus Deo exhibendum, debet esse sensibus perceptibile.

Dixi 4. *Cum aliqua suî immutatione, vel destructione*, sive illa sit physica, uti, quando olim mactabantur pecora: sive moralis, uti, quando res illa inutilis reddebatur ad usum humanum, cùm v. g. effundebatur liquor. Sic enim indicabatur Dei dominium in esse & non esse rerum vitam & mortem.

Dixi 5. *A legitimo Ministro.* id est, deputato authoritate publicâ; quia Sacrificium offertur nomine Communitatis, adeoque Minister deputari debet authoritate publicâ ejus, qui illi præest.

Dixi 6. *Facta Deo*; quia illi soli offertur Sacrificium. Ex quo intelligitur, finem immediatum Sacrificii esse cultum Dei &c.

QUÆSTIO II.

An, & quale in lege nova offeratur Deo in Missa Sacrificium?

Nomen *Missa* quibusdam videtur vox Hebraica, idemque significare, quod spontanea oblatio: aliàs videtur vox Latina, & significare Hostiam missam, seu oblatam Deo: & hinc in fine dicitur ad populum: *Ite Missa est*, scilicet hostia. Cæterùm per Missam ordinariè intelligitur totus ille ritus, quem Sacerdos in Altari à principio usque ad finem peragit. Unde hìc quæritur, an in Missa Deo offeratur Sacrificium. Ad quod

186. *Offertur in Missa.* Resp. In Missa offertur Deo verum, proprieque dictum Sacrificium. Est de fide; tum ex Scriptura, *ad Hebr. cap.* 3. & 1. *ad Cor. cap.* 10. tum ex Conciliis *Constantiensi Sess.* 13. & *Trid. Sess.* 22. *Can.* 1. tum ex perpetua traditione Ecclesiæ. *Ratio* autem *est*; quia omnia, quæ ad veri, proprieque dicti Sacrificii rationem pertinent, reperiuntur in Missa: nam 1mò in ea offertur Deo res sensibilis, nempe Christus sub speciebus panis & vini, idque per Ministrum legitimum, nempe Christum, qui est Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech, & Sacerdotem ad id ordinatum.

Quomodo in Missa, fiat immutatio rei obla- 2. Res oblata Deo in recognitionem supremi ejus dominii in vitam & mortem, in esse & non esse creaturarum omnium destruitur tum misticè, cùm Corpus, & Sanguis Christi vi verborum separentur ab invicem, tum quadam ratione realiter; quia tota Christi humanitas

manitas sub speciebus corruptibilibus constitui- tur in statu realiter diverso, modoque quasi mortuo, & inutili ad omnes functiones corporeas exercendas, atque tendente ad desitionem, quatenus speciebus corruptis, necessariò desinit ibi esse. Atque ità Christus accipit novum modum essendi; quo Deus intelligitur Author vitæ; quia autem modus ille essendi tendit ad corruptionem, intelligitur Deus & mortis habere potestatem. *ta, seu Christi?*

3. Res oblata etiam est determinata à suprema potestate, nempe à Christo Domino; quia idem, quod ipse in ultima Cœna obtulit, offerri jussit ab Apostolis, eorumque in Sacerdotio Successoribus, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.*

Ex his colliges sequentia: 1mò. Sacrificium 187.
Missæ adæquatè acceptum, ùt communiter accipitur, supponit pro consecratione, & victima; inadæquatè verò, activè, & formaliter sumptum essentialiter probabiliùs consistit in sola consecratione. *Ratio est*; quia sola Consecratio fit in nomine, & persona Christi, qui est principalis offerens, & hostia; materialiter denique, & passivè acceptum est ipsa Victima, seu Christus oblatus sub speciebus panis, & vini. Unde definitur adæquatè spectatum Sacrificium, in quo Christus per conversionem panis in ejus corpus, & vini in ejus sanguinem, sub speciebus eorum offertur Deo in contestationem supremi ejus dominii in vitam, & mortem, esse, & non esse omnium creaturarum, nostræque erga eum subjectionis. *Corollaria* *Sacrificii Missæ definitio.*

2. Eucharistia, ùt Sacrificium, differt ab Eucharistia, ùt est Sacramentum; quia, ùt Sacra-

mentum, ordinatur immediatè ad hominis sanctificationem, ùt Sacrificium, immediatè ad cultum Dei refertur; quanquam & sanctificatio hominis ultimata referatur ad Dei cultum.

3. Christus in Cruce verum, propriéque dictum obtulit Sacrificium juxta illud ad *Ephes.* 5. v. 2. *Tradidit se ipsum pro nobis in oblationem, & hostiam.* Et ratio est; quia omnia ad Sacrificium requisita ibi reperiuntur: nam Christus, quà homo, mediator inter Deum, & hominem, ad id se obtulit, & à patre positus est Sacerdos maximus, ut infinito cultu-latriæ hostiam se offerret, essetque propitiatio pro peccatis nostris, & redimeret nos in sanguine suo, transferens de morte ad vitam. Nec obstat, quòd Christus se ipsum non occiderit: nam sufficit, quòd mortem, quam impedire poterat, Sacerdos destinatus acceptaverit, & liberè sibi inferri permiserit.

4. Differt Sacrificium Missæ à Sacrificio Crucis; quia hoc in ara Crucis peractum est cum physicâ effusione sanguinis, & Christi destructione, fuitque meritorium, & non significativum Sacrificii alterius; illud verò peragitur cùm sanguinis effusione solùm mystica, estque significativum Sacrificii Crucis, non meritorium ex parte Christi, sed applicativum Sacrificii Crucis, & meritorum Christi. Sunt tamen idem quoad rem oblatam.

5. Sacrificium Missæ differt accidentaliter à Sacrificio, quod Christus in ultima Cœna obtulit: nam in hac Christus obtulit se ip m adhuc passibilem, vel mortalem, idque in signum mortis suæ futuræ, in Missa autem offertur jam immortalis, & impassibilis in signum rememorativum mortis præteritæ. An

res

res oblata sit simul substantia panis, & vini, & horum species, controvertitur, Affirmant aliqui, alii negant, eò quòd eadem nunc hostia offeratur in Missa, quæ oblata fuit in Cruce: verùm hoc alii intelligunt de hostia primaria, & quo ad substantiam. An essentia Sacrificii salvetur in Consecratione unius speciei, etiam dubium est. Probabilis est affirmativa, quia in consecratione v. g. panis intelligitur adhuc mystica Christi destructio, & reliqua ad Sacrificium requisita. Utriusque tamen Consecratio est de præcepto.

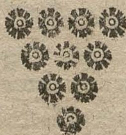
QUÆSTIO III.

Quis, quotuplex, & quantus sit valor Sacrificii Missæ?

Resp. 1. Valor Sacrificii Missæ est condignitas ejus 1. Ad infinitam Dei complacentiam; quia est cultus latriæ infinitus. 2. Ad agendas pro beneficiis gratias Deo. 3. Ad propitiandum Deum peccatis offensum. 4. Ad impetrandum beneficia, & gratias: unde vis ejus quadruplex est, nempe Latreutica, quâ valet ad colendum Deum; Eucharistica, quâ valet ad agendas Deo pro acceptis beneficiis gratias; Propitiatoria, quâ valet ad placandum Deum peccatis offensum, ne in ira contineat misericordiam suam, sed peccata remittat; Impetratoria, quâ valet ad impetranda beneficia. Et hinc Sacrificium Missæ est Latreuticum, Eucharisticum, propitiatorium, & Impetratorium, æquivaletque, imò præcellit omnibus veteris legis Sacrificiis simul sumptis. 188. *Valor quadruplex.*

189. *Infinitus certo respectu.* Resp. 2. Valor Sacrificii Missæ, ùt à Christo oblati est in actu primo, seu secundùm se simpliciter infinitus, tam ex parte rei oblatæ, quàm personæ offerentis, quæ est Christus; valor tamen ejus, ùt impetratorium, & satisfactorium est in actu secundo finitus, id est, non causat infinitum effectum; quia Christus id non ordinavit, nisi ad obtinenda beneficia, & remittenda peccata finita; & hinc Ecclesia multiplicat Sacrificia ad eundem effectum. Et ratio congruentiæ est; quia expediebat illud repeti, tum ut sæpiùs Deo cultus latriæ, Majestati ejus condignus, deferretur, & memoria Passionis Christi frequenter recoleretur; tum ut homines excitarentur ad id frequentandum, & curandum. Ut verò Latreuticum, & Eucharisticum, est valoris infiniti in actu secundo; quia Deus in eo sibi infinitè complacet, & pro beneficiis Deo redditur cultus actu infinitus.

Dixi: *Sacrificii, ùt à Christo oblati*: nam ùt offertur â Sacerdote nomine suo, & Ecclesiæ, ab assistentibus, aut ad id concurrentibus, etsi sit infinitum ex parte rei oblatæ; non tamen ex parte offerentium; quia in oblatione honorifica spectatur personæ offerentis dignitas, quæ si finita sit, oblatio est tantùm valoris finiti: est enim submissio tantùm finita: & sic oblatio, quâ Beatissima Virgo obtulit in templo Filium suum, fuit tantùm valoris finiti.

QUÆS-

QUÆSTIO IV.

Qui sint effectus, fructusque Sacrificii Missæ, & quomodo hi causentur, & dividantur?

Cùm Sacrificium Missæ sit cultus Dei excellentissimus, certum est, quòd illud offerre cum debita dispositione, sit magni meriti; proinde optimè sibi consulent, qui quotidie dignè celebrant, aut illi intersunt: sed de hoc fructu hìc non quæritur; sed de eo, qui ex opere operato provenit, de quo

Resp. 1. Effectus ejus, ùt est latreuticum, est complacentia Dei tum ratione rei oblatæ, tum ratione principalis offerentis, qui est Christus Dominus, quà homo ratione unionis hypostaticæ dignitatis infinitæ, exhibens per illud Sacrificium sanctissimæ Trinitati cultum latriæ perfectissimum, utpote ipse dignitatis infinitæ. 2. Ejus effectus, ùt est Eucharisticum, est quædam exsolutio debiti gratitudinis, pro acceptis beneficiis, cùm sit oblatio reciproca hostiæ pro illis cum eorum recognitione. 3. Ut propitiatorium est, ejus effectus est placatio Dei, & remissio peccatorum, & eatenus etiam satisfactorium est: eâ enim sub ratione exhibendo passionem, & satisfactiones Christi movet Deum ad clementiam, ne pœnas inferat, pergat irasci, ulcisci: juxta illud *Trident. Sess.* 22. C. 2. *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.* Denique effectus ejus, ùt est impetratorium, sunt gratiæ 190. *Effectus & fructus.*

supernaturales, aliaque beneficia etiam temporalia, quatenus ad salutem conducunt: ad hos enim effectus omnes Sacrificium Missæ est institutum; uti declarat praxis Ecclesiæ, illud in eum finem offerentis.

Unde patet, quòd fructus Sacrificii Missæ sint gratiæ, aliaque beneficia, & remissio peccatorum: quatenus enim est impetratorium, movet Deum ad conferendas gratias, & beneficia, & hic fructus impetratorius dicitur; quatenus verò est propitiatorium, movet eum ad misericordiam, ne pœnas promeritas inferat; sed placatus donum pœnitentiæ concedat, peccataque intuitu satisfactionum Christi remittat: & hic fructus dicitur satisfactorius, sicque indirectè hoc Sacrificium confert ad auxilia gratiæ impetranda, quatenus directè aufert indignationem, quæ obstabat quò minùs gratiæ uberiores conferrentur; & non solùm impetrando, sed etiam placando confert ad peccata delenda.

191. *Aliquos fructus causat mediatè tantùm alios immediatè.* Resp. 2. Sacrificium Missæ non causat hos fructus omnes immediatè ex opere operato, sed aliquos tantùm mediatè, alios immediatè; nam imò, nec sic gratiam primam sanctificantem, & remissionem peccati mortalis quoad culpam, nec in justis augmentum gratiæ sanctificantis causat, sed solùm mediatè.

Ratiò 1mæ partis; quia ad ea sic causanda instituta Sacramenta sunt, non verò Sacrificium: hoc enim immediatè institutum est ad cultum Dei, constatque à posteriori: nam nemo dicet posse justificari immediatè peccatorem attritum per Sacrificium, pro eo oblatum, aut dormientes justos, & parvulos cres-

cere

ere in gratia ſanctificante, ſi pro iis offeratur Miſſæ Sacrificium.

Ratio 2dæ partis; quia immediatè, & ex opere operato cauſat auxilia gratiæ, quibus peccator moveatur ad perfectam eliciendam contritionem, vel ſuſcipiendum cum attritione Sacramentum pœnitentiæ; atque ſic mediatè gratiam ſanctificantem, & remiſſionem peccati mortalis cauſat, ùt conſtat ex *Trident. cit.* Auxilia tamen non ſemper cauſat efficacia, uti conſtat experientia: nam peccatores, pro quibus Sacrificium offertur, non omnes convertuntur; & aliàs donum finalis perſeverantiæ poſſet infallibiliter obtineri. 3. Alicujus pœnæ temporalis pro peccatis, quoad culpam remiſſis, adhuc debitæ remiſſionem cauſat ex opere operato infallibiliter; quia ex inſtitutione Chriſti vim habet ſingularem applicandi fructus paſſionis, & ſatisfactiones Chriſti, ut colligitur ex *Trident. Seſſ.* 22. *C.* 1. & *Seſſ.* 23. ubi & docet hoc Sacrificium ritè offerri pro Vivis, & Defunctis. 4. Ex opere operato cauſat etiam mediatè ſaltem in juſtis remiſſionem venialium, quatenus impetrat auxilia gratiæ, quibus excitantur ad actus virtutum peccatis oppoſitos; imò probabiliter venialia juſtis remittit immediatè, ubi nullus ad illa eſt affectus etiam habitualis. 5. Cauſat beneficia temporalia, ſed non infallibiliter; quia, quod Sacerdos petit, ſæpe non eſt ſecundùm leges divinæ providentiæ, adeoque nec ſecundùm voluntatem Chriſti; neque expediebat tam ampla poteſtas hominibus impetrandi, quod vellent. An autem quæ cauſat non infallibiliter, ſint propriè ex opere operato, controverſia eſt de nomine. Affirmat Vaſq. eò

quòd

quòd procedant ex opere propter ipsius dignitatem non attentâ Ministri probitate, vel malitiâ. Negat Suar. & Lugo, requirentes ad hoc, ut insuper procedant sine frustrationis periculo, certâ lege, & infallibiliter, ubi non est obex.

192. *Fructus ex parte participantium.* Resp. 3. Fructus Sacrificii Missæ ex opere operato procedens, dividitur in generalem, specialem, specialiorem: & specialissimum.

1mò. Generalis est, qui respondet Sacrificio, quatenus est opus positum à Sacerdote, ut operante nomine Ecclesiæ; hunc fructum, per se loquendo, participant omnes fideles, scilicet per modum impetrationis. Neque potest Sacerdos eum sibi applicare, vel alteri; quia Sacerdotes jure divino sunt constituti à Deo, ut pro peccatis populi offerant Sacrificia ad Hebr. 5. An omnes fideles participent fructum satisfactorium, dubium est. Affirmant aliqui cum Vasq. Tannero hic D. 5. Q. 8. putantes omnes Fideles capaces, Vivos, & Defunctos ex eo participare infallibiliter ex opere operato, ità ut aliquid de pœna peccatis quoad culpam remissis debita deleatur, eò quòd Christus sic Sacrificium potuerit instituere, & sic institutum esse congruat Majestati tanti Sacrificii. At aliis id videtur minùs credibile: ex tot enim millenis Sacrificiis quotidie oblatis, quivis justus, vivus, & defunctus immensæ pœnæ remissionem consequeretur. Proinde ii solùm pœnæ alicujus remissionem accipiunt, pro quibus specialiter oratur, vel offertur, vel qui Sacrificio assistunt, &c. Fatendum tamen, quòd Fideles singuli non ideo minùs participent de fructu impetratorio, quia ferè sunt innumeri: nam omnes per legatum Ecclesiæ offerunt, Unde quò plures sunt digniores,

res, eò plus fructûs confertur ; quia singuli etiam offerunt pro aliis , ùt habetur in his verbis Canonis : pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerant.

2. Fructus specialis Sacrificii est, qui obvenit assistentibus, & cooperantibus ad illud.

3. Specialior est, qui obvenit illi, vel illis, quibus Sacerdos specialiter Sacrificium applicat : ùt, qui dederunt stipendium, Missam in eum finem fundarunt, &c. Hi participant ex opere operato de Sacrificio , ùt est impetratorium , propitiatorium , & , si nihil obstet, satisfactorium , possuntque fructum suum applicare alteri , sicut reliqua sua bona opera : Sacrificium enim offertur per modum cultûs publici , repræsentatque Christi merita omnibus communia. Quare fructus ille est omnibus communicabilis. Aliud est de fructu, à Sacramentis ex opere operato proveniente : forma enim Sacramentorum v. g. Baptismi demonstrat personam abluendam , Confirmationis forma personam spiritualiter roborandam, Eucharistiæ Sacramentum causat suum effectum velut cibus spiritualis , qui per se tantùm prodest sumenti illum. Fructus specialior ab aliis dicitur ministerialis ; quia pro arbitrio Ministri applicatur.

4. Fructus specialissimus est , qui obvenit Sacerdoti offerenti , velut personæ privatæ offerenti. An hunc possit alteri applicare , incertum est , & hinc pro eo nequit stipendium accipere speciale , ùt constat ex Damnata VI. ab Alexandro VII.

QUÆS-

QUÆSTIO V.

Pro quibus Sacrificium Missæ offerri possit ?

193. *Per se pro omnibus fructûs alicujus capacibus.* Resp. Per se loquendo, pro omnibus, qui fructûs ejus alicujus, vel effectûs sunt capaces. Sicut enim Christus pro omnibus hominibus se obtulit in Ara Crucis ; sic & offerri potest in Sacrificio Missæ pro omnibus, qui effectûs alicujus ex illo sunt capaces. *Si quis dixerit*, inquit Trident. Sess. 22. Can. 3. *Missæ Sacrificium non esse propitiatorium, vel soli prodesse sumenti : neque pro Vivis, & Defunctis, peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere ; Anathema sit.*

194. *Corollaria.* Hinc 1. offerri potest pro adultis fidelibus justis, & injustis : illi enim capaces sunt fructus impetratorii, & satisfactorii : hi verò impetratorii.

2. Pro Infantibus baptizatis ; quia iis impetrari possunt beneficia suo tempore danda.

3. Pro Catechumenis, & energumenis ; quia nullibi reperiuntur exclusi.

4. Pro Infidelibus, Turcis, Judæis, ut convertantur : si enim licet offerre pro impetranda pluvia, aliisque beneficiis temporalibus ; cur non pro salute animarum infidelium ?

5. Pro excommunicatis toleratis, non verò pro non toleratis ; quia id Ecclesia prohibet: & hinc dixi : *Per se loquendo.* Privatim tamen pro iis orare Sacerdos posset.

6. Pro animabus in purgatorio, quia capaces sunt fructûs satisfactorii, imò & impetratorii,

torii, quatenus à Deo impetrari potest, ut homines in hac vita degentes piis inspirationibus excitet ad succurrendum animabus illis, precibus, eleëmosynis, sacrificiis, aliisque sanctis operibus. An autem per Sacrificium Missæ animæ in Purgatorio, pro quâ offertur, infallibiliter remittatur, saltem pars pœnæ, adhuc debita, aut liberetur infallibiliter ea, pro qua celebratur in Altari privilegiato, utrimque probabiliter controvertitur. De quo videri potest La Croix L. 6. P. 2. N. 53. N. 59. & N. 524.

7. Offerri potest Deo in gratiarum actionem pro beneficiis, concessis humanitati Christi, Bmæ Virgini, aliisque Sanctis, proque eorum honore gloriaque accidentali augenda. Est enim illis honori, quòd in tanto Sacrificio nominentur; quòd per eorum intercessionem supplicetur Deo; quòd Deus, eorum intercessione interveniente, nobis beneficia conferat, sicque Sanctos suos honorificet. Hinc Sacerdos post Offertorium in Missa petit, ut prosit Sanctis ad honorem, & nobis ad salutem. Et hoc est offerre in honorem Sanctorum Sacrificium, quod fit soli Deo.

8. Offerri non potest pro damnatis; quia fructûs nullius sunt capaces.

QUÆSTIO VI.

Quando Sacrificium Missæ majorem, & quando minorem fructum conferat?

Resp. 1. Oblatum pro meliùs disposito, plùs ei prodest ex opere operato, quàm oblatum 195. *Plùs prodest*

melius dispo-sito. pro minùs diſpoſito. *Ratio eſt*; quia ex opere operato prodeſt per modum cauſæ neceſſariæ; ergo ſicut Sacramenta meliùs diſpoſitis conferunt majorem gratiam ; ità & Sacrificium. Et hinc etiam patet, cur unum Sacrificium non ſufficiat ad impetrandum omne bonum, & placandum Deum pro omnibus peccatis: hoc enim provenit tum ex defectu noſtræ devotionis, tum quia non conveniebat.

196. *An etiam, ſi à ſancto Sacerdote offeratur?* Reſp. 2. Sacrificium, oblatum à ſancto Sacerdote, ex opere operato non plùs prodeſt, quàm oblatum à malo ; quia ſic ſpectatum eſt opus Chriſti, & continet eandem virtutem, nempe merita Chriſti, & hoc ſenſu dicitur Miſſa Sacerdotis mali tanti valere, quanti valet Miſſa Sacerdotis boni. Ex opere tamen operantis plùs prodeſt, ſi nempe, & hunc fructum alteri donet. Etſi enim Sacrificium, quatenus à Chriſto, mali etiam Sacerdotis miniſterio, offertur, effectus ſuos, & quidem ſtatim complacentiam Dei, & ſolutionem gratiarum, juſtisque remiſſionem pœnæ ſaltem quoad partem; auxilia verò gratiæ, aliaque beneficia, ſi non in ſe, attamen in æquivalenti opportuno tempore ex opere operato (quod ſoli conſecrationi, quâ Chriſtus miniſterio Sacerdotis ſe ſacrificat) convenit, cauſet infallibiliter; atque ritus & orationes in Miſſis, aliisque officiis publicis, quatenus ab Eccleſia, utpote ſemper Deo grata, fiunt per malum Sacerdotem, ſint fructuoſæ ; quò tamen dignior eſt Sacerdos, & quantò majori cum devotionis, & charitatis affectu ea peragit, tantò majorem vim habent impetrandi, & ſatisfaciendi ex opere operantis: Unde ſimpliciter fructuoſior eſt Miſſa, à bono, quàm à malo Sacerdote cele-

celebrata. Idem est de ministrantibus, & coofferrentibus, qui assistunt.

Resp. 3. Oblatum specialiter pro multis non tantum prodest singulis, quàm oblatum pro uno tantùm: sic habet communis Fidelium sensus, qui dant stipendium, ut pro sua intentione offeratur: pro ratione est voluntas Christi, ut sic homines excitarentur ad procuranda Sacrificia, & sustentandos Ministros, quæ ex magna parte non obtinerentur. si Missa pro civitate, vel regno, vel toto mundo, oblata, singulis tantum prodesset, quantum, si pro uno tantùm. Et aliàs posset Sacerdos, qui à duobus stipendia accepisset, satisfacere legendo unam Missam, quod falsum esse constat ex opposita opinione damnata. Econtra, si plures audiant Sacrum, non minùs singuli participant, quàm si unus audiret: est quoque communis sensus, sicque conveniebat à Christo ordinari, ne Fideles arcerentur à concursu, & communi devotione; sed potiùs allicerentur, ut conjuncto fervore cum majore solennitate divinis interessent. Vide Analis. n. 152. 197. *An si pro uno tantùm?*

Porrò, ut Fideles generalem fructum participent, non requiritur in Sacerdote intentio expressa; sed sufficit virtualis, quâ intendat celebrare secundùm Christi institutionem, & Ecclesiæ praxin. Nec in Fidelibus requiritur intentio, aut cognitio, sed sufficit, quòd sint membra Ecclesiæ, & sic omnes de plenitudine Christi accipimus. Ut tamen quis specialem fructum participet, requiritur intentio celebrandi pro ipso in Sacerdote: Sacerdotes enim Christus constituit dispensatores mysteriorum Dei, quorum operatio non extendit se ultra intentionem eorum.

QUÆSTIO VII.

An Sacerdotes teneantur aliquando celebrare Missam vi Ordinis?

298. *Tenentur aliquoties in anno.* Resp. Tenentur omnes jure divino sub mortali etiam vi Ordinis: nam 1. teste *Trid. Sess.* 22. *C.* 1. Christus, in ultima Cœna Apostolos ordinans Sacerdotes, illis, eorumque Successoribus id præcepit his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. 2. Sacerdotes in sua ordinatione accipiunt non tantùm potestatem, sed munus Sacrificium offerendi suscipiunt potestati illi per se annexum, dicente Apostolo ad Hebr. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat Sacrificia.* Jam verò quisque tenetur munus susceptum obire, & quidem sub mortali in re gravi, uti hic est, & potestate sibi traditâ uti in honorem Dei, & salutem proximi. Aliàs cum servo inutili, qui Matthæi 25, talentum abscondit, condemnabitur. Hinc Pius V. sententiam Cajetani, contrarium docentis, tanquam improbabilem jussit expungi, & *Trid. Sess.* 25. *C.* 14. monet Episcopos, ut quoscunque Sacerdotes etiam non curatos adigant ad celebrandum diebus Dominicis, & Festis solenniorìbus. Putant tamen *S. Thom.* 3. *P. Q.* 82. *Art.* 10. satisfacere præcepto illum, qui per annum quater, vel quinquies Festis solennioribus celebrat; modò aliunde v. g. ratione Beneficii non obligetur ad frequentiùs celebrandum.

QUÆS-

QUÆSTIO VIII.

Quo die, quâ horâ, quoties liceat celebrare?

Resp. 1. Regulariter licet omni die celebrare cuilibet Sacerdoti, excipitur Feria 5ta, & 6ta cum Sabbato majoris Hebdomadæ; nam Feria 5tâ ex laudabili consuetudine, una tantùm dicitur Missa publica in qua reliqui Sacerdotes communicant in memoriam Cœnæ ultimæ, in qua Christus Sacrificium obtulit, & Apostoli communicârunt. Privatim tamen celebrare saltem ex causa rationabili licere cuilibet Sacerdoti, habet satis communis sententia cum Suar. Lugone, & aliis passim teste La Croix. Si Decretum aliquod S. Congreg. in contrarium exstat, id aut non est legitimè promulgatum, aut non receptum in Germaniâ, ut declarat consuetudo. Deinde Feria 6. prohibetur Missa sub mortali, nec datur Communio, nisi fortè infirmus sit viatico muniendus; quia eo die Ecclesia recolit cruentum Sacrificium in Cruce oblatum. Hinc si pridie non reservâsset Sacerdos hostiam majorem, adhibenda esset minor, si adsit consecrata; si desit, curet Parochus, ut alius Sacerdos celebret privatim, & duas hostias consecret. Si alius haberi nequeat, & timeatur inevitabile scandalum, Parochus privatim celebret servato jejunio, & duas hostias consecret; quia præceptum naturale de scandalo vitando prævalet Ecclesiastico. Denique Sabbato sancto celebratur quoque tantùm unica Missa publica; nec consultum est plures privatim dici, etsi id li-

199. *Omni die, exceptâ hebdomadâ sanctâ.*

An Feria 5. & Sabbato majoris hebdomadæ?

cere multi doceant. Imò nec eo die licet præsente funere; quia Ecclesia id prohibet.

200. *Quâ hora.* Resp. 2. Jure communi Missa non est absolvenda ante auroram, id est sesqui hora ante solis ortum, nec post meridiem inchoanda: sic habent Rubricæ, & generalis consuetudo. Excipe 1mò diem Nativitatis Domini. 2. Nisi sit necessitas pro viatico infirmi conficiendo. 3. Nisi consuetudo; & tacita ordinarii licentia aliud permittat, aut justa causa excuset: nam in multis locis hora antevertitur, vel differtur, vel in hyeme in gratiam opificum maturiùs celebratur; idemque fieri potest, si in magna solennitate alioquin non omnes Missæ dici possent, aut quis iter suscepturus, non posset commodè seriùs celebrare. Possunt quoque Superiores Religiosi cum suis dispensare, ut ex justa causa maturiùs celebrent; quia possunt cum suis, quòd Episcopi cum Sæcularibus. La Croix N. 225. An cæteroquin liceat Missam inchoare post duodecimam, spectanda est consuetudo, & ordinatio Episcopi. Pius V. prohibuit celebrari vesperi, id est, post Tertiam. Ex rationabili causa, ubi specialiter non est prohibitum, putant multi licere celebrare post meridiem, modò incipiatur ante Primam, imò juxta Dicast. Nav. Gobat ante Tertiam. Noctem Nativitatis quod attinet, voluit quidem Sacra Cong. non omnes Missas dici de nocte; contrarium tamen obtinet consuetudo non improbanda, si ob copiam Sacerdotum non omnes Missæ reliquæ aliàs commodè dici possint. An Missa licitè dici posset, Matutino cum Laudibus non persoluto, dubium fuit ob *Rubricas Missales*: sed nunc communis affirmat, si adsit aliqua-

lis causa; quia Rubricæ vel non sunt præceptivæ, vel loquuntur de Missa conventuali in Collegiatis, vel non obligant, nisi sub veniali, ubi non adest causa: non enim est specialis connexio Missæ cum Matutino.

Resp. 3. Etsi olim Sacerdos toties licitè potuerit celebrare quotidie, quoties placebat; nunc tamen non licet, nisi semel quolibet die. *Cap. Consuluisti de Celebrat. Miss.* 201 *Per se tantùm semel de die licet celebrare.*

Excipitur 1mò dies Nativitatis, in quo cuilibet licet ter celebrare, etsi ad id non sit obligatio, utì nec ad audienda tria Sacra. Non potest tamen, qui bis celebravit, dein licitè Laico more communicare; quia sola celebratio terna permittitur. Ordinatus Sacerdos in Natali Domini potest dein duas Missas dicere; quia non communicavit more Laico, sed de suo Sacrificio.

2. Si Parochus habeat duas Parochias, aut sit casus alius necessitatis, vel causa gravis, v. g. si Parochus vicinus die festo ægrotet, aut absit, & populus Missæ alibi interesse non posset. In his tamen spectanda consuetudo, & ordinatio Episcopi, cujus licentia requiritur, si accessus non sit nimis difficilis. Secùs potest quisque prudens de causa judicare.

3. Si in subito casu viatico muniendus esset infirmus, & deesset hostia consecrata: in hoc casu multi cum Tambur. censent, posse celebrari etiam à non jejuno. Si tamen Sacerdos in primo Sacro moneretur ante sumptionem hostiæ, particula de majore hostia danda foret infirmo. Denique qui habet duas parochias, potest in Natali Domini sex Missas celebrare, si aliis diebus ei liceat in qualibet celebrare semel

QUÆSTIO IX.

An locus, in quo Missa celebratur, debeat esse sacer? à quo consecratus, vel benedictus? & quomodo is polluatur, exsecretur, seu profanetur?

Resp. 1. Sub mortali, per se loquendo, debet esse locus consecratus, vel authoritate Episcopi benedictus, vel saltem ab eo ad cultum divinum deputatus. Constat ex *Trid. Sess.* 22. *& ex Cap.* 12. *de Consecratione Dist.* 1 Idque exigit reverentia tanti mysterii, & augmentum devotionis populi.

202. *Per se locus debet esse sacer.*

Dixi 1. *Per se loquendo*: nam in Altari portatili, seu lapide, ab Episcopo consecrato, licet celebrare extra locum sacrum in necessitate, ùt si Ecclesia sit deruta, vel combusta, & populus aliàs audire Sacrum non possit; vel si Ecclesia desit, ùt in castris, in longa navigatione: tunc enim in litore maris, imò in ipso mari pacato, alio Sacerdote, vel Diacono tenente calicem, celebrari poterit. Item tempore pestis, quando in templo sine periculo legi non potest: tunc enim in privatis ædibus fieri poterit.

Dixi 2. *Vel ab eo ad cultum divinum deputatus*: nam imò potest Episcopus facultatem concedere in ædibus privatis non tantùm Sacellum publicum, id est, quod ingressum ex via publica habeat; in quo perpetuò celebrari Missa possit; sed etiam Oratorium privatum, ad quod ex via publica non sit accessus, ex gravi causa erigendi, v. g. nobili constanter infirmo. Sic enim in his partibus

tibus habet praxis Episcoporum. Nec obstat Decretum *Clementis XI.* apud La Croix L. 6. P. 2. post N. 258. quia non loquitur de casu infirmitatis, aut necessitatis.

Circa hoc tamen notandum, causam allegatam concessionis debere esse veram; alias privilegium non subsistit: & locum debere servari mundum, clausum saltem cortinâ. & in eo non exerceri profana, v. g. convivia, non collocari lectum &c. Deinde, si in concessione exprimatur, ut una tantùm Missa quovis die dicatur, secundam legere sub mortali non licet. Unde celebraturus in tali Oratorio, bene se informet. Excipiuntur quoque certa Festa, quod aliqui putant non habere vim legis, maximè, ubi consuetudo est contraria. An extranei in tali Oratorio satisfaciant præcepto audiendæ Missæ, dixi P. 2. N. 387. *Oratorium privatum.*

2. Regulares ex privilegio speciali, non requisito Episcopo, possunt in suis domibus, cellis infirmorum, grangiis, & villis, ubi resident, erigere Oratoria, & Capellas domesticas, & Sacra dicere in Altari portatili, seu lapide consecrato; estque hoc privilegium locale, vi cujus etiam externi possunt ibi celebrare, & satisfacere præcepto audiendi Missam. Nec huic privilegio derogavit *Trident.* quod loquitur tantùm de domibus privatis & profanis, quo nomine non veniunt domus Religiosorum. Nec Decretum *Clementis XI.* quia solùm declarat, quæ privilegia à *Trid.* sint revocata, & non afficit post *Trid.* concessa, quale est præsens Societati JESU à *Greg. XIII.* concessum.

3. Potest simplex Sacerdos ex licentia Epi-

ſcopi Eccleſiam benedicere aſperſione aquæ communis benedictæ.

203. *Sacrare & reconciliare locum quis poſſit?* Reſp. 2. Locum conſecrare, benedicere, pollutum reconciliare de jure eſt ſolius Epiſcopi; poſſunt tamen Superiores Religioſi, vi privilegii à *Leone X.* conceſſi, ſolenniter benedicere ſui Ordinis Eccleſias, Cœmeteria, Oratoria ubicunque exiſtentia, & polluta reconciliare. Poteſt quoque ſimplex Sacerdos, de licentia Epiſcopi, Eccleſiam benedictam tantùm, & dein pollutam reconciliare, aſperſione aquæ benedictæ: conſecratam, & dein exſecratam, reconciliare poteſt ſolus Epiſcopus *Cap. 9. de conſecratione Ecclef.* Porrò non reconciliatur per ſolam Miſſæ celebrationem, etſi bonâ fide in ea factam; quia conſecratio, & benedictio Eccleſiæ eſt inſtituta Jure Canonico, adeoque fieri debet per ritus, ab eo præſcriptos, deputatioque ejus fit per poteſtatem Eccleſiaſticam ad cultum divinum; nullus enim Canon id per celebrationem Miſſæ fieri poſſe ſtatuit.

204. *Quando Eccleſia polluatur.* Reſp. 3. Eccleſia polluitur, ità, ut reconciliatione egeat, nec antè ſub mortali liceat in ea celebrare ex præcepto Eccleſiæ.

1. Per injurioſam humani ſanguinis effuſionem, quæ vox copiam ſanguinis indicat. *Cap. ult. de conſecrat. Eccleſia.*

2. Per homicidium voluntarium, & injurioſum, factum in Eccleſia, etiam ſine ſanguinis effuſione v. g. per venenum, ſtrangulationem &c. Secùs ſi ſit involuntarium. Dixi: *Factum in Eccleſia*; nam non polluitur, ſi quis foris percuſſus ad eam confugiat, ibique moriatur, aut multum ſanguinis effundat; at polluitur, ſi, vulnere in Eccleſia accepto, foras

exeat;

exeat, & ibi moriatur, vel sanguinem copiosum fundat; quia mors & effusio causata est in Ecclesia. Idem dicendum, si quis in Ecclesia existens vulneretur v. g. jactu lapidis, vel glande plumbea ab existente extra Ecclesiam, ex *Cap.* 4. *De Consecrat.* Delbene ait, non esse improbabile, quòd sanguinis effusio debeat fieri in Ecclesia: La Croix N. 282. quia jus Canonicum hoc dicit, & materia est odiosa.

3. Per voluntariam humani seminis effusionem, si fiat publica, ex *Cap. ult. de Consecrat.* Etiam per actum conjugalem, nisi inclusos excusaret periculum incontinentiæ lethalis; *quia ubi lex non distinguit*, nec nos distinguere debemus: effusio iterum denotat copiam seminis, qualis non est distillatio.

4. Per sepulturam excommunicati non tolerati: secùs est de tolerato, & hæretico non denunciato speciatim. Hinc non polluitur Ecclesia in Germania, ubi hæretici permixti habitant Catholicis, per illorum sepulturam, etsi hæc illicita foret.

5. Per sepulturam infidelis, non baptizati. *Cap.* 27. & 28. *de Consecrat. Dist.* 1. Per Catechumeni sepulturam in loco sacro probabiliter non polluitur; quia est professione fidelis. An per sepulturam infantis non baptizati polluatur, distinguendum est: nam si sit ex parentibus infidelibus, polluitur; quia censetur infidelis professione parentum: si autem sit ex parentibus fidelibus, pollui negant Palud. Pasq. & alii; quia nec in se, nec professione parentum est infidelis positivè, jura autem odiosa intelligi debent de positivè infideli, saltem professione parentum: & quando-

que nominatur paganus, quo nomine venit positivè infidelis. Pollui affirmat communior cum Suar. Lug. & aliis apud La Croix N. 287. quia talis infans est infidelis saltem negativè. Quidquid sit de hoc; talis infans sepeliri non debet in loco sacro, fidelium sepulturis destinato; sed in loco diviso à cœmeterio per murum, vel sepem, ut habet consuetudo.

Quæ hactenus dixi de Ecclesia, procedunt etiam de Cœmeterio benedicto; ità ut mortale sit in eo sepelire non baptizatos &c. & eodem modo reconciliatur. Cæterum nec Ecclesia, nec Cœmeterium censetur pollui, adeoque nec indiget reconciliatione; nisi factum publicè constet, & sit notorium, ità, ut nulla tergiversatione celari possit.

205. *Quando exsecretur?* Resp. 4. Ecclesia exsecratur, seu consecrationem amittit, si parietes secundùm majorem suî partem corruant, aut destruantur, vel omnis eorum crusta, vel saltem major ejus pars simul auferatur, secùs si per partes parietes paulatim, & successivè auferantur, & reficiantur; quia censetur tunc manere idem numero templum, modò tamen pars addita non sit major; quia traheret ad se minorem. Neque si solum tectum cum fornice corruat, aut auferatur; quia Consecratio adhæret potissimum parietibus, & exterioribus crustis, in quibus linitio, & Cruces fiunt. Ex *Can.* 20. *de Consecrat. Dist.* 1. juncto *Cap. ligneis de Consecrat.* Si tamen unus paries totus simul destrueretur, videtur desinere Consecratio; quia desinit forma templi veri, quod constare debet 4. parietibus.

Porro exsecratâ Ecclesiâ non ideo exsecrantur

tur Altaria, nec viciſſim. Polluta tamen Eccleſia polluuntur Altaria, imò & Cœmeterium, ſi ſit contiguum; quia acceſſorium ſequitur conditionem ſui principalis: ſecùs ſi ſit remotum. Econtra, polluto Cœmiterio, non polluitur ideo Eccleſia; quia minus non trahit ad ſe majus, nec acceſſorium principale.

Nota. Nomine Eccleſiæ hìc venit non quivis locus ſacer, ſed locus communis ab Epiſcopo conſecratus, vel benedictus, ut in eo publicè celebretur: unde eo nomine non venit Sacriſtia, campanile, turris; ſed tantùm ſpatium interius à tecto interiore uſque ad pavimentum, & à pariete ſummi Altaris ad parietem oppoſitum ſecundùm dicta P. 2. N. 197. Quare, ſi quid ex prædictis committatur ſupra fornicem templi, vel tectum, vel in cameris adhærentibus, vel in Sacriſtia illo ſpatio non incluſa, vel in ſpecu ſubterranea, non deputata ad ſepulturam; vel in Oratorio privato, vel in domo, ab Epiſcopo deputata ad celebrandum; non prohibetur ideo in hoc, vel in Eccleſia celebrare. Sunt tamen, qui putant nomine Eccleſiæ etiam venire loca publica, ſine conſecratione, & benedictione ab Epiſcopo deputata, ut ibi celebretur, ùt ſunt Eremitoria aliqua, & hoſpitalia. In dubio, an Eccleſia ſit polluta, habenda eſt pro non polluta; quia poſſeſſio eſt pro ejus ſanctitate. Si aliqui pollutam affirment, alii negent, ſtandum eſt judicio Epiſcopi, qui, ſi toleret, hoc ipſo tollit pollutionem. La Croix N. 293. Quando exſecretur Altare, Calix, &c. patebit Q. ſequente.

206. *Quid hic veniat nomine Eccleſiæ*

QUÆS-

QUÆSTIO V.

Quæ præterea requirantur ad licitè celebrandum?

207. Resp. Requiritur 1mò. lapideum Altare
1. Altare lapideum. ab Episcopo consecratum, fixum, vel portatile, tam amplum, ut hostiam, & majorem partem calicis capiat. Ex *Miss. Rom.* Utrumque amittit suam consecrationem, si non maneat moraliter secundùm formam artificialem idem, aptumque ad finem suum. Hinc perit consecratio, si lapis ità frangatur, ut nulla pars ejus calicem cum patena capere possit: si ità destructa sit forma artificialis, ut, qui antè vidisset, non agnosceret pro eodem: Item si in Altari fixo removeatur lapis à basi. Econtra non perit Consecratio per fissuram, modò ambæ partes lapidis nec à se, nec ab inferiore structura separentur: Fissura enim non tollit formam; sed est instar vulneris, potestque glutine uniri, sicque manet unus lapis. Nec si structura Altaris fixi tota, integra ad alium locum Ecclesiæ transferatur; Imò notat Gobat non perire Consecrationem per separationem lapidis à Basi, si non sit consecrata pars utraque nec si lapis sit fractus; tantùm in quatuor cornibus. Nec portatile exsecratur, si addatur, vel tollatur lignea circa circum capsula; utì nec hoc polluitur, pollutâ Ecclesiâ. Imò, si divideretur in duas partes; quarum quælibet calicem cum patena caperet, posse servire in duabus aris, habet communis, teste La Croix N. 301. quia totus lapis est consecratus. At si neutra pars sit eò sufficiens, & uni

Quando Altare exsecretur?

uni aliquid agglutinetur, non ideo recipit consecrationem.

Controvertitur, an pereat Consecratio Altaris, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum cum reliquiis. Affirmant multi Canonistæ, & cum iis Azor, Sporer, & alii. Negant probabiliter Lugo, Dicast. Vasq. aliique multi; quia ista adduntur decentiæ causa, & non sunt de essentia Altaris consecrati: nemo enim dicit, in Altari portatili necessariò poni debere reliquias. Consuetudo tamen habet, ut tunc Altare de novo consecretur, quod tamen tantùm Consilii esse dicunt Castrop. & alii. Hæc fusiùs discussa videri possunt apud La Croix N. 306. 208. *An exsecretur, si sigillum frangatur?*

2. Requiritur Calix cum patena, ab Episcopo, vel alio ex privilegio Papæ consecratus; debetque esse ex auro, vel argento: aut, si paupertas cogat, saltem ex stanno; quod sufficere putat *S. Thom.* 3. *P. Q.* 83. *A.* 3. *ad* 6. etsi non cogat paupertas, quem sequuntur alii contra alios. Non est tamen necesse, ut patena sit ejusdem materiæ cum calice, modò sit talis, ex qua calix esse potest. 209. 2. *Calix consecratus.*

Porrò calix exsecratur 1. Dum cuppa calicis fixi per fractionem separatur à pede; quia consecratio cadit in totum calicem per modum unius indivisibiliter; secùs est, si pes sit tornatilis: tum enim consecratio cadit in solam cuppam. 2. Si interior cuppæ superficies denuò inauretur; quia superficies, utpote immediatè contingens Eucharistiam, debet esse consecrata. Idem dic de patena. 3. Si fiat inutilis ad Sacrificium v. g. ob foramen in cuppa. Econtra calix non exsecratur, idem est de patena, si inauratio paulatim pereat: quia remanens est *Quando Calix exsecretur?*

con-

consecratum, neque, si quis eum sacrilegè adhibuisset ad usus profanos, vel artifici detur reficiendus, modò fractura non sit notabilis, nec superficies interior cuppæ mutetur: nam nullibi jus, quod in istis casibus exsecretur, statuit.

210. 3. *Tres mappæ lineæ.* 3. Requiruntur in Altari tres mappæ lineæ, ab Episcopo, vel Sacerdote, habente potestatem, benedictæ. Ex consuetudine sufficiunt duæ, & pro tertia servire potest Corporale: imò una longa potest servire pro pluribus, si duplicetur, vel triplicetur, saltem quoad illam partem, in qua est lapis consecratus; aut, si totum Altare sit consecratum, in qua ponitur calix & patena. Extra necessitatem celebrare absque omni mappa, est mortale; in gravi necessitate juxta Suar. culpâ, vacat; imò tunc posse adhiberi non benedictam, quæ dein ad usus profanos redeat, docent cum Suar. Laym. Spor. & alii.

211. 4. *Corporale.* 4. Requiritur Corporale lineum, mundum, benedictum ab Episcopo, vel ab alio, potestatem habente, quod sit sufficiens ad continendum calicem, & patenam. Item palla similiter benedicta, & linea, saltem quâ parte calicem tangit, & purificatorium lineum, quod non necessariò debet esse benedictum. Hinc in defectu posset pro eo adhiberi strophiolum mundum, quo tamen postea non erunt amplius tergendæ nares. Purificatorium lavandum primò debet à persona sacra lavari; sufficit tamen, si sit Clericus tonsuratus; nec est mortale, si prima lotio fiat à Laico, nec, si aqua non mittatur in Sacrarium, sed in alium locum decentem. Econtra, mortale est celebrare sine Corporali benedicto, nisi excuset necessitas.

Idem

Idem dicit Suar. de palla ; sed negant alii. Si palla desit, & intra quadrantem horæ haberi nequeat, potest calix tegi alio Corporali, quod esse posse ex canabe, vel gossipio probat usus, inquit Gobat.

5. Requiritur lumen ex duplici candela cerea. 212.
Non esset tamen mortale cum una sine contemptu celebrare : imò in necessitate sufficit una, quin & lumen ex sebo, vel lampade. Sine omni autem lumine, etiam in gravi necessitate, celebrare, juxta communiorem est mortale. Probabilis tamen etiam est opposita sententia : quia non est secundùm se necessarium ad reverentiam, sed solùm ex præcepto Ecclesiæ, à quo excusat gravis necessitas. Unde, si Missa sit incepta cum lumine, & perducta post Offertorium, citra Consecrationem, & tum utrumque lumen extinguatur, nec possit reaccendi, probabiliùs Missa est continuanda ; quia talis abruptio magìs inconveniens est, quàm ista carentia luminis. Ità contra alios Lugo & La Croix ob eandem rationem. Si una candela extinguatur sub Missa, monito Ministro, pergat Sacerdos ; Si verò utraque, judicet ex circumstantiis : si enim id fiat ante Consecrationem immediatè, & statim accendi possint, exspectet, dum accensæ sint : si post Consecrationem, pergat ; quia continuatio Missæ est decentia intrinseca, quare præferri debet decentiæ extrinsecæ luminis. Porrò candelæ profanæ in Missa possunt adhiberi ; sique ex cera haberi possint, & adhibeantur ex alia materia, non est mortale ; sebum tamen in defectu ceræ debet præferri oleo. Quodsi sebaceæ tantùm candelæ haberi possint, ex sola devotione cum iis celebrare licitum dicit cum aliis Gobat.

5. Lumen.

6. Re-

213. 6. Requiritur, nisi expositum sit Venerabile, Crucifixus, & quidem, per se loquendo, sculptus: nam Benedictus XIV. declaravit, non sufficere Crucem, in qua non est imago Crucifixi, nec parvam Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur, sed debere esse aliam positam inter candelabra; sufficere tamen Crucem in majore tabula pictam, modò hæc primarium in ea locum obtineat præ cæteris in ea expressis. Si Venerabile sit expositum, non est opus Cruce, nisi alicubi consuetudo vigeat, quam Pontifex ait observandam esse: Crux enim ponitur tanquam signum triumphantis Christi; quò quid confert, si indecorè ponatur v. g. ad latus inter candelabra supra mensam Altaris, vel præfigatur Tabernaculo Crux parva? non enim videtur obtineri finis. Aliud est in Partibus, ùt in Italia, ubi Venerabile alto in loco ponitur, & locus Crucifixo est conveniens. At in his Partibus Venerabile prostat ad faciem Celebrantis, eique fit hæc reverentia. Cæterùm, si Crucifixus non habeatur, melius est cum Cruce, vel Crucifixo puro; imò & sine his ex devotione solùm celebrare, quàm Missam omittere: nam ad summum sub veniali Crux requiritur, ùt habet communis, & probabilior sententia: non enim inducendæ sunt obligationes sub mortali, quando de iis non constat; in casu autem tali obligationis levis excusat impotentia. La Croix N. 320.

6. Effigies Crucifixi.

214. 7. Antipendium, quod potest esse ex asseribus, vel alia materia coloribus inducta, vel lapis politus. Item requiritur pulvillus, candelabra, velum, manutergium, sed non benedicta, sique ex his quid desit, possunt adhibe-

7. Antipendium.

ri

ri profana congruenter munda, quæ dein priori usui reddi possunt. Tamb.

8. Requiritur Missale, continens saltem Canonem, non tamen benedictum. Si desit, satis est, habere Missam descriptam in charta; quia præcipitur Missale ob periculum errandi, quod tunc cessat. Si quis, ex defectu visûs, nequeat legere, attamen adhuc videre possit hostiam, absitque periculum perdendi particulas, vel Sacramentum irreverenter tractandi, potestdicere Missam, quam scit de memoria; non tamen sine licentia Episcopi illis diebus, quibus Missa illa non convenit; debet autem omnia agere cum Missali, ac si posset legere, ne ignorantes ejus defectum scandalizentur; qui, si judicent eum legere, est error purè permissus. Porro celebrans uti debet Missali, vel Romano, quo, tanquam matricis Ecclesiarum, ubique uti licet; vel suæ Diœcesis, dum in ea residet. Unde Treviris beneficiatus, & residens non potest uti Missali Coloniensi, nec Sacerdos alterius ritûs potest in Ecclesiis Regularium uti Missali talis Ordinis, v. g. Carmelitarum, Prædicatorum, Carthusianorum, sed tenetur sub mortali uti ritu suo, quem servare potest: tales enim Missæ sunt concessæ solis illis Ordinibus. Et idem est de Missis certis Regularibus, vel certis tantùm locis concessis, quæ non reperiuntur in Missali communi. Ità Sacra Congreg. Anno 1622. 19. Nov. Peregrinus tamen ritûs Romani, sive sit Sæcularis, sive Regularis. licitè utitur ritu, & Missali Diœcesis, in qua existit, ùt habet communis; quia juxta jus commune, quod Pius V. non revocavit, potest advena se accommodare consuetudini Diœcesis, quam transit. Demum,

215. 8 *Missale.*

etsi Missalia, in quibus habetur in Canone: *Et pro Rege nostro, pro Imperatore*, qui est Rex Germaniæ, sint prohibita; hoc tamen non servatur in Gallia & Hispania, imo nec ab omnibus in Germania.

216. 9. *Minister.* 9. Requiritur Minister, isque, per se loquendo, masculus, non fœmina, ex *Missali Rom.* & *Cap.* 1. *de cohabitatione Clerici, & mulieris*: *Nulla fœmina ad Altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare*. Si tamen deesset Minister, qui respondere posset; & viaticum dandum esset moribundo; aut aliàs Sacerdos die festo non posset audire Missam; posset celebrare sine Ministro, qui respondere noverit.

Dixi: *Per se loquendo*: nam putant aliqui, per consuetudinem in quibusdam locis & circumstantiis licere fœminæ ministrare: verùm hæc consuetudo abroganda est, videturque meliùs, ut ministret masculus, nesciens respondere, quàm fœmina: respondere enim potest ipse Sacerdos. Porrò Ministri instruendi sunt, ut omnia integrè, articulatè, & voce intelligibili pronuntient: aliàs non est oratio communis. Errores tamen Ministri in ipsa Missa non facilè corrigendi sunt; quia turbatur ordo, & assistentes, ipseque Sacerdos: si aliquid omittat, suppleat Sacerdos, si commodè potest.

217. 10. *Vestitus sacer.* 10. Ex parte Celebrantis vestes ab Episcopo, vel alio, habente privilegium (quale habent, saltem pro suis Ecclesiis, Superiores Ordinum Mendicantium, & Abbates) benedictæ, nempe amictus, seu Humerale, Alba, Casula, Manipulus, Stola; sine aliquo horum celebrare, per se loquendo, non licet. Omittere

tere tamen Humerale non est grave in eo, qui id fert in humeris; imò, quando haberi non potest, sine eo celebrare ex causa, non est peccatum: uti non est, celebrare tunc sine velo Calicis. Si Parochus die festo nullam habere possit Albam benedictam, posset celebrare in non benedicta. Sine Stola tamen, vel Alba aut Casula celebrare, est mortale. Putat nihilominus Laym. quòd gravis necessitas omissionem Stolæ excusare possit.

Amittunt sacræ vestes benedictionem; quando ità franguntur, lacerantur, vel imminuuntur, ùt ampliùs aptæ non sint ad suum usum: ùt, si ab Alba manica separetur; si cingulum ità frangatur, ut nulla pars ad cingendum sufficiat; secùs, si pars una sufficiat: hæc enim tum manet benedicta, uti & totum cingulum, si, priusquàm frangatur, quid addatur, quo firmetur, etsi per nodum. Idem est de Alba, Casula, si, manente figurâ, successivè aliqua assuantur. Manipulus pro Stola, & Stola pro Manipulo servire potest, si Manipulus sit satis longus; quia hæc sunt benedicta, & apta ad usum. Vestes sacras adhibere ad comœdiam profanam vix vacat culpâ mortali: Suar. nec detritæ adhibendæ sunt ad usus profanos; sed vel comburendæ, vel ex majoribus faciendæ minores, v. g. ex Albis Humeralia, & Superpellicia, ex Stola Manipulus. *Quando vestes sacræ amittant benedictionem?*

QUÆSTIO XI.

Quæ observanda Sacerdoti tum ante, tum in, & post Missam?

Resp. 1. Sequentia: Primò. Juxta multos

sub veniali tenetur ante Missam lavare manus; & dicere juxta Communem orationes inter induendum præscriptas. Post Sacrum omittere lotionem manuum non est peccatum, uti nec omittere Orationes præparatorias in Missali contentas; quia tantùm positæ sunt pro commoditate Sacerdotis.

218. 1. *Lavandæ manus.*

2. *Capite nudo.* 2. Debet esse indutus calceis, vel crepidis, sine annulo, & capillitio ficto, spectatâ lege communi, & nudus capite.

3. *Sint omnia munda.* 3. Curare debet, ut omnia sint munda: celebrare tamen in non valde immundis mortale non est; imò, quando haberi non possunt alia munda, in iis celebrare non est peccatum, nisi sint enormiter immunda. La Croix N. 336.

4. *Verba integrè proferenda.* 4. Debet verba integrè, voce articulatâ aliquâ submissâ, aliqua altâ secundùm præscriptum proferre. Unde, qui notabilem partem verborum ità format intra labia, & dentes, ut, secluso omni impedimento, se ipsum audire non possit, peccat graviter; quia non ponit Orationem vocalem, quæ, ùt à mentali distinguitur, importat sonum; sonus autem omnis, utpote objectum auditûs, est audibilis. Dein: qui omnia, quæ altè debent dici, profert submissè, probabiliùs non peccat (modò non excedant terminos secretæ Orationis) etsi populus non audiat, præsertim, si in Altari Laterali legatur: Rubrica enim id præscribens, aut præceptiva non est, aut per usum ei derogatum.

Econtra, qui secretò dicenda, quoad notabilem partem, altè pronuntiat, peccat, & quidem mortaliter, si verba Consecrationis sic proferat, ut audiri possint ad 40. passus, imò, si ad 10. quando frequens populus intra illud

lud spatium solet esse; quia ratio prohibitionis est, ne populus, verba illa sciens, iis ad jocum abutatur. Veniale tamen tantùm erit, sic proferre, ut ad sex tantùm passus audiri possint; nullum verò, si à solis Ministris. Mediâ voce dicuntur: *Orate fratres. Sanctus. Nobis quoque peccatoribus. Domine non sum dignus.* Denique, qui nimiâ festinatione mutilat ultimas syllabas, aut intermedias, peccat quidem; attamen, si sensus maneat, & absit scandalum, nonnisi venialiter: si ex defectu naturali id faciat, culpâ vacat.

Resp. 2. Debet legere cum attentione: hanc enim exigit illa sacra functio; distractio tamen, quamvis longa, extra Canonem & sumptionem, est tantùm venialis; longa autem sub Canone est mortalis: quamvis enim probabiliùs sine attentione interna haberi possit essentia Orationis secundùm dicta P. 2. N. 266. vix tamen aberit periculum errandi: Distractio voluntaria sub Communione videtur tantùm venialis; quia, ubi non est periculum errandi, distractio sub tam brevi actione videtur non excedere materiam levem. Cæterùm non est obligatio eliciendi omnes affectus, quos verba indicant: cùm Missa absque eo sit oratio, & actus Religionis. Nec necesse est, ut dicendo *Credo*, eliciantur interni omnes actus Fidei; sed satis est, id dici recitativè: adhibenda tamen in omnibus conveniens attentio, & devotio, ad quam confert, si Sacerdos consideret omnes actiones, velut repræsentativas alicujus mysterii patientis Christi. 219. *Cum attentione.*

Resp. 3. Curandum, ut nihil omittat, vel addat, aut mutet: nam 1mò. Si quid notabile omittat ex partibus ordinariis, seu, quæ in 220. *Nihil addendum, vel*

omittē- dum. in omni Missa dicenda sunt, peccat mortaliter: ùt, si omittat affusionem aquæ, ante Offertorium calicis, elevationem hostiæ, vel calicis consecrati, fractionem hostiæ, vel immissionem particulæ in calicem; si Epistolam, vel Evangelium, vel in Canone aliquam orationem, vel verba aliqua in eo omittat, vel variet, aut corrumpat, ità, ut mutetur sensus. Secùs tamen, si sensus maneat. Omittere verò partem non ordinariam, id est, quæ non in omni Missa dicitur, vel fit, ut sunt *Gloria*, *Credo*, orationes secundariæ, Epistolæ præter unam, Sequentia diversitas in Præfatione, & intra Canonem: *Veni Sancte Spiritus*, *Lauda Sion*, *Dies iræ*: similia omittere, est tantùm veniale. Idem est de aliquibus Benedictionibus de Evangelio S. Joannis in fine, quod extincto lumine dici potest. Potest quoque ultima ablutio sumi in solo vino; quia Rubrica, illam præscribens, non præscribit modum, aut non est præceptiva. La Croix N. 423. Qui non potest elevare hostiam, & calicem, potest celebrare privatim; quia defectus ille non est tantus, ut privet jure celebrandi; non potest tamen celebrare publicè, nisi monito populo.

2. Mutare voluntariè preces in alias non approbatas in materia notabili est mortale. Secùs, si preces in Missali approbatæ sint; sic unam Epistolam, Evangelium, Præfationem in aliam mutare est tantùm veniale, uti & dicere: *Credo*, vel *Gloria*, cùm omitti deberet; vel Collectam ultra præscriptas addere, sine causa; quæ si adsit, culpa non erit; uti & modestè orare, vocaliter, dum cantatur *Gloria*, vel *Credo*, aut meditari ea, quæ geruntur

runtur in Missa ; quia censetur moralis continuatio, cùm mens maneat applicata Missæ.

Resp. 4, Missam inchoatam sub mortali tenetur absolvere ; nisi parvitas materiæ in initio, vel fine excuset ab eo, aut adsit justa causa, qualis est 1mò : Si consecratâ hostiâ immineret Sacerdoti mors ab impiis : tum enim posset eam absumere, & fugere, nisi hoc cederet in contemptum Religionis ; sic enim non intenderet, sed permitteret imperfectum Sacrificium. 2. Si mentis deliquium pateretur, vel morte subitaneâ, aut gravi infirmitate impediretur, quo casu, si prosequi non posset, alius Sacerdos, si consecratio facta jam esset, deberet etiam non jejunus in defectu Sacerdotis jejuni perficere Sacrificium incipiendo, ubi deficiens desiit. Secùs, si consecratio facta non esset. 3. Si tempore Missæ Ecclesia pollueretur, v. g. notabili effusione sanguinis ante consecrationem : tum enim abrumpi deberet Missa. Item, si ante inceptum Canonem excommunicatus non toleratus ea egredi nollet. *Missale Rom.* sic habet ; *Si timeatur incursus hostium, vel alluviones, aut ruina loci, ubi celebratur, ante consecrationem dimittatur Missa ; post consecrationem Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omissis omnibus aliis.* 221.

Missa non abrumpenda sine causa.

Causa abrumpendi.

Resp. 5. Missam non licet interrumpere, postea continuandam, sine justa causa, qualis est Concio, & promulgatio edictorum Ecclesiæ &c. ante oblationem ; administratio Baptismi, & Pœnitentiæ in necessitate. In hoc casu 1mò. Si Concio habeatur ab alio, quàm celebrante, hic vestes Sacerdotales non debet exuere, multò minùs exire ex templo ; quia, 222.

Non est interrumpenda sine justa causa.

 quoad

quoad potest, debet moraliter permanere in celebratione. 2. Interruptio per mediam horam non est notabilis; si autem facta sit per horam, in negotio impertinente, præsertim exutis sacris vestibus, & ante consecrationem, debet Missa reincipi, nisi talis interruptio prævisa esset, & per intentionem interrumpentis conjungerentur partes. 3. Si aliquis moriturus esset baptizandus, aut absolvendus, succurrendum est morituro etiam post consecrationem; ante consecrationem autem potest tantisper interrumpi Missa, ut ministretur Viaticum, & Extrema Unctio moribundo, licèt receperit alia Sacramenta. Idem potest fieri post consecrationem, si sit in vicinia, & Sacerdos possit indutus vestibus sacris accedere: post consecrationem autem, si moribundus receperit Sacramentum pœnitentiæ, videtur indecens abrumpere, nisi sit in propinquo.

223. *Servandus communis bonus modus.* Resp 6. Denique servandus est bonus, communis, Missam legendi modus, ità, ut nec ità festinet Sacerdos, ut non expleat mediam in ea horam, nec ità protrahat, ut eam multùm excedat; sic enim consulitur & reverentiæ erga mysterium, & ædificationi, devotionique Fidelium, quorum multi malunt Missis duabus interesse, quàm uni nimium productæ. Ut autem quis discat accuratè Missam legere, legendæ sunt magna cum intentione Rubricæ, & in praxin sollicitè redigendæ; si enim in principio Neo Presbyter negligens sit, nunquam bene addiscet, & assuetudini malè legendi semper inhærebit. Juvat in initio habere bonum Instructorem, à quo discat practicè modum decorum faciendi

di inclinationes, elevationem manuum, formandi Cruces,&c. Et dein singulis saltem annis legere Rubricas, & errores notare, atque corrigere. Item attendere aliis, qui exactè peragunt omnia.

QUÆSTIO XII.

Quæ quotidie Missa sit legenda?

Ordinariè respondens officio Canonico.

Resp. 1mò. Regulariter legenda est Missa secundùm Rubricas concordans officio, à quibus non recedendum ob votum petentis, vel promissionem, ratione stipendii de alia Missa legenda; quia ad illicitum vel minùs laudabile, votum, & promissio illa non obligat, & quælibet Missa ex opere operato suos effectus habet, & in honorem non tantùm Dei, sed & Sanctorum offerri potest. Non est tamen peccatum grave, secluso scandalo, Missam unius pro Missa alterius diei dicere. 224.

Dixi: *Regulariter*: quia licet quandoque dicere Missam officio non concordantem, v. g. votivam, vel de defunctis, ùt mox dicetur, licet quoque Sacerdoti dicere Missam secundùm officium publicum illius Ecclesiæ, in qua celebrat, quamvis discordet ab officio, quod ipse recitat; & quamvis possit etiam legere conformem suo officio, meliùs tamen est se conformare publico ritui illius Ecclesiæ. Imò Sacellanus Monialium, quæ non utuntur Breviario Romano, quo ipse utitur, debet ex Missali Romano Missam conformem, si adsit, aut affinem dicere Monialium officio. Missas autem certis Religiosis concessas non licet aliis non ejusdem ordinis legere secundùm dicta.

225. *De quo Sancto dici possit?* 2. Potest Missa legi de quovis Sancto Canonizato, quamvis nondum relato in Martyrologium ; Canonizati autem sunt omnes, qui habentur in Martyrologio Romano. De Beatis verò non Canonizatis non licet nisi in die festo ; sunt tamen, qui putant, posse legi votivam de iis etiam per annum. Differt præcipuè Canonizatio à beatificatione, quòd in hac tantùm permittatur cultus publicus, isque cum multis restrictionibus ; illâ verò definiatur talem cultum ab omnibus deberi Sancto.

226. *De Dedicatione.* 3. Si Ecclesia sit consecrata, debet singulis annis in die Dedicationis Officium, & Missa fieri de Dedicatione, quam etiam Episcopus consecrans non potest in alium diem sine consensu Papæ transferre. Facta tamen semel translatio manere potest. Si verò Ecclesia sit tantùm benedicta, non potest fieri officium, vel Missa de Dedicatione. Contradicit tamen Quintanadven. & Gobat.

227. *Quæ Missa dici possit, ubi sunt Reliquiæ?* 4. De omni Sancto potest, sine obligatione tamen celebrari Missa, & Officium sub ritu duplici in ea Ecclesia, in qua, vel in cujus Sacristia, vel loco vicino, spectante ad Ecclesiam, habetur insignis Reliquia. Secùs est, si habeatur in Sacello privato alicujus Laici. Debent autem Reliquiæ ab Ordinario esse approbatæ, quod facere potest extra Diœcesin existens ; si tamen per decennium cultæ sint publicè tales Reliquiæ, opus non est approbatione.

Nec obstat, quòd approbatæ sint mixtæ non approbatis, ut discerni nequeant. La Croix N. 384. uti nec, quòd translatæ sint ad eam Ecclesiam, v. g. metu militum, & non spectent ad eam. Inter insignes Reliquias non numerantur digitus, dens, auris, maxilla. Dif-

fractæ

fractæ possunt uniri glutine, &c. La Croix N. 379.

5. Missa votiva, seu quæ pro arbitrio Sacerdotis, & devotione est difformis officio, est licita, si adsit rationabilis causa, sine qua non est recedendum à ritu communi; prohibetur autem diebus Dominicis, & Festis duplicibus, nisi hæc sint ad libitum. Item infra Octavas Epiphaniæ, & in ejus Vigilia: Die Paschæ, Pentecostes, & ejus Vigiliâ, Festo Corporis Christi, die Cinerum, Septimanâ sanctâ, Vigiliâ Nativitatis Domini; die tamen prohibita legere votivam sine rationabili causa, est tantùm veniale. Suar. & alii; quia Rubricæ illæ sunt probabiliter tantùm directivæ: si tamen sine rationabili causa ab illis, & à communitate se Sacerdos difformet, non vacaret omni culpâ. Causa autem sufficiens est causa publica, pro qua votiva solennis haberi potest in duplicibus, & Dominicis, & Festis de præcepto etiam primæ classis. Ad privatam vero votivam in duplicibus non primæ classis sufficit publica gratiarum actio, preces 40. horarum, Item notabile incommodum ex Missa nimis longa. In votiva omittitur *Gloria*, nisi sit de Angelis, vel B. Virgine in Sabbatho, aut solenni pro causa publica, vel in die, quo Sanctus obiit; si tamen sint paramenta violacea, semper omittitur *Gloria*. Omittitur etiam *Credo*, nisi fiat in Dominica: tum enim semper dicitur. In votiva solenni est unica oratio: si quis velit addere alteram pro gratiarum actione, utraque dicitur sub una clausula. In privata sunt plures orationes. Vide La Croix N. 497. In fine semper dicitur Evangelium Sancti Joannis.

228. *Quando dici possit votiva?*

6. Missa pro Defunctis licet, & prohibetur iis diebus, quibus votiva, potestque similis causa excusare,

229. *Quando permissa*

Missa Requiem. culare, ut aliquibus diebus prohibitis legi possit; non legitur tamen exposito Venerabili. Præsente funere licet una solennis etiam die Dominico, aut Festo de præcepto. Privatæ autem non licent etiam præsente funere in festis duplicibus, aut, dum duplicia sunt transferenda. Sic statuit *Alexand. VII.* 5. *August.* 1662. eò quòd æquè utiles sint, quæ sunt conformes officio, & applicantur. In festo autem de præcepto nec solennis haberi potest anniversaria, vel de die 3tia, aut 7ma. In festo duplici non de præcepto possunt dici pro implenda voluntate testatorum. Ità S. *Congreg.* 1. *Sept.* 1607 & 10. *Junii* 1626. Missa *de Requiem* cum cantû, à testatoribus disposita quot annis in die ipsorum obitus dicenda, permissa est ab *Alexand. VII.* in duplici majore. Privatæ tamen non permittuntur in duplicibus, & quando est officium excludens duplicia; sed anticipari vel differri possunt. Solennis in festo animarum, die depositionis, & anniversariâ, die 3. 7mâ 30mâ habet unicam orationem, diciturque in ea *Dies iræ*: in aliis sunt plures, & in his oratio *Fidelium* semper est ultima; liberumque est dicere *Dies iræ*, vel omittere. Quæ sint omittenda in Missa de Requiem, habetur in Missali.

QUÆSTIO XIII.

Quomodo commissi in Missa defectus sint corrigendi, vel supplendi?

230. *Spectandum, an sint sub-* Resp. 1mò. Defectus non substantialis non est supplendus, si jam Sacerdos sit longiùs progressus, aut aliàs perturbaretur ordo, & connexio, v. g. in Canone. Rubricæ de defectibus

cor-

corrigendis sunt tantum directivæ, ubi non agitur de substantia Missæ Hinc, si Sacerdos omisit *Credo*, vel *Gloria*, dicto *Dominus vobiscum*, non tenetur supplere, quia non fiet sine perturbatione populi, & confusione Sacerdotis. *stantiales, vel non?*

2. In dubio, an aliquid non essentiale omiserit, nihil tenetur repetere; si tamen esset aliquid grave, possetque commodè repetere, sine turbatione Sacri, consultum est repetere, vel supplere. Universim id eligendum, quòd minùs offendet adstantes: in hac enim Sacerdos actione debet se ostendere irreprehensibilem. Si fiat perplexus, nesciatque, quia potiùs agendum, consideret, quid videatur minus incommodum, & hoc bonâ fide faciat, inquit *Suar. Disp.* 84. *Sect.* 2.

3. Si prudenter dubitet, an validè consecraverit, repetenda est consecratio: aliàs Sacramentum manebit in periculo nullitatis: ùt, si prudens sit dubium an formam protulerit, an materia sit valida. Quodsi de hac prudens dubium oriretur ante consecrationem, materia certa esset afferenda, & aliquamdiu exspectandum. Monent tamen A. A. non esse facilè admittenda ejusmodi dubia; quia ordinariè sunt scrupuli, non rarò à Dæmone excitati.

4. Si aliquid omissum suppleat, non repetat, nisi quod omisit, modò suam de se significationem habeat, adeoque se solo suppleri possit.

5. Si supplenda sit consecratio panis, incipi debet à verbis: *Qui pridie, quàm, &c.* Si calicis, à verbis: *Simili modo*: præmittenda tamen est oblatio saltem mentalis; nec hostia, nec calix post consecrationis suppletionem elevari debet.

6. Si, post consecratam utramque speciem, una

una v. g. sanguinis inficeretur veneno, vel is totus effunderetur, ità, ut nihil lambi possit, solum vinum de novo consecrandum foret: si autem utraque species veneno inficeretur, nihil supplendum esset: aliàs fieret novum Sacrificium; uti & per se loquendo, si neutra species esset validè consecrata; eò quòd neutra materia fuisset valida.

7. Si hostia è manu decidat in calicem consecratum, tum, si sit tota madefacta, non est extrahenda, sed omnia dicenda sunt de more, & ceremoniæ faciendæ super utramque speciem, & hæc simul sumenda dicendo: *Corpus & Sanguis Domini nostri &c.* Si verò non esset hostia tota, madefacta, & pars non madefacta posset recipi, recipienda esset, & ceremoniæ circa illam faciendæ.

8. Si Sacerdos in Communione advertat, se habere aquam in calice pro vino & aliquid aquæ in ore habeat, hoc deglutiat; quia indecens est id refundere in calicem. Hinc præceptum jejunii tum cessat obligare. Si simul deglutivit sacram particulam, quæ erat in calice, quod de aqua superest, infundat vasi mundò, & deterso calici infundat vinum, & aquam, vel retineat parum aquæ in calice, & novum vinum infundat, offerat, & consecret. Si autem sacra particula mansit in calice, aqua cum illa effundenda est in alium calicem super corporale, sumptoque vino consecrato, sumat & aquam reliquam cum prima ablutione: si alius calix non adsit, potest parum aquæ relinquendo in calice affundere vinum super sacram particulam, & oblatum consecrare. An in hoc casu etiam nova sit consecranda hostia, dubitatur. Affirmant multi cum S. Thom. eò quòd species panis jam

sumptæ

ſumptæ non poſſint conſtituere Sacrificium cum vini ſpeciebus nec oblati, nec poſiti ſimul cum pane in Altari. Negant cum Scoto Suar. aliique multi; quia duo Pontifices Cap. *Paſtoralis*, & Cap. *Presbyter*, *de Sacramentis non iterandis*, dicunt, in talibus non eſſe aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum. Et *Ratio eſt*; quia prius Sacrificium non compleretur; ſed fieret novum. Rubrica Miſſalis utramque ſententiam approbat, ſi in publico celebretur. 1ma tamen ratio non tenet; ſi particula conſecrata adhuc ſit in calice, videturque utraque ſpecies, etſi ſucceſſivè phyſicè, moraliter tamen ſimul eſſe in Altari.

Quodſi Sacerdos, poſtquam ab Altari diſceſſiſſet, adverteret, vel moneretur de defectu v. g. in Sacriſtia, ſe unicam tantùm ſpeciem validè conſecrâſſe, redire non debet, nec ſupplere aliquid; quia prior actio jam cenſetur completa. La Croix N. 543.

9. Si animalculum incidat in calicem ante conſecrationem, aliud vinum infundatur, offeratur, & conſecretur. Si poſt conſecrationem, ſumatur ſimul, ſi commodè fieri poteſt; ſi minus, animalculum extrahatur, & ſumantur ſpecies conſecratæ. Finito Sacro animalculum comburatur. hoc autem ſi venenatum eſſet, ſumi non poteſt cum periculo vitæ; quia nemo eſt Dominus ſuæ vitæ. Itaque alia materia conſecretur, & finito Sacro ſpecies vini infecti excipiantur decenter linteo, vel ſtupâ, & hæc ſiccata comburatur, & cineres projiciantur in ſacram piſcinam. Si contingat, ut Sacerdos utramque ſpeciem evomat, nihil ſupplendum; quia Sacrificium peractum eſt cum ſumptione etiam fructuoſa. Excipiantur autem ſpecies reverenter, &

imponantur aquæ mundæ, ac tam diu bacillo aqua agitetur, donec species panis omninò dissolvantur, quo facto aqua excipiatur linteo, & stupâ, & fiat, ùt suprà.

10. Si celebrans in Altari deficiat, ut pergere non possit, vel moriatur ante consecrationem panis, etsi Canon sit inceptus, & formæ pars pronuntiata, nihil per alium est supplendum; quia Sacrificii nulla pars est posita. S. Thom. & alii contra alios; si autem una species sit consecrata, alius Sacerdos etiam non jejunus, vel etiam excommunicatus in defectu alterius supplere debet, quod deest; ne maneat Sacrificium substantialiter incompletum. Econtra, si deficiat post sumptionem utriusque speciei, nihil supplendum est, si post sumptionem solius Corporis adhuc videtur supplendum; quia de substantia Sacrificii est sumptio utriusque speciei. Bonac. putat, tum calicem posse sumi in alia Missa: eò quòd substantia Sacrificii videatur completa. Porro tempus, quo alius succedat, interpositum non debet esse nimis longum; aliàs non erit una actio moraliter. Gobat putat, non debere excedere horam circiter. Si Sacerdos deficiens sumpto liquore posset restitui, melius esset, ut ipse perficeret Sacrificium non jejunus, quàm alius jejunus: præceptum enim, ut, quod cœpit, perficiat Sacrificium, prævalet præcepto de jejunio. Denique si Episcopus ordinans Sacerdotes, deficeret post consecrationem panis, posset alius Sacerdos in defectu alterius Episcopi præire Neo-Presbyteris: si post consecrationem utramque; possent Neo Presbyteri pergere, & unus ad Altare, si intelligat, reliqua peragere, sumereque utramque speciem. Potestas tamen absolvendi à peccatis ab alio Episcopo esset danda.

In

In dubio, an celebrans consecraverit, v.g. panem, sub conditione reiteranda est illius consecratio vel solius, vel simul cum alia materia, quæ absolutè consecretur, ut habet S. Thom.

QUÆSTIO XIV.

Quæ de applicatione, stipendiis, & reductione Missarum sint tenenda?

Resp. 1. Applicare fructum Missæ, est præcipuè Sacerdotis offerentis per intentionem suam; quia est actus potestatis Sacerdotalis. Possunt tamen assistentes, vel positivè cooperantes applicare aliis hoc, quod ad ipsos spectat; quia sunt simul offerentes. 231. *Applicatio.*

Hinc 1mò. Si Sacerdos nulli applicet Sacrificium antè, vel in Sacrificio; fructus specialior, seu ministerialis, manet juxta Suar. in thesauro Ecclesiæ, vel cedit ipsi Sacerdoti, qui censetur velle sibi prodesse, si non transferat in alium. Dixi: *Vel antè*: quia sufficit, quòd pridie sit applicatum: est enim applicatio velut donatio de præsenti, vel assignatio rei futuræ, quæ fieri potest anticipato sub conditione, & à Deo acceptatur: applicare enim non est offerre Sacrificium actu, sed transferre jus ad illius fructum Nec Sacerdos applicat præcisè, ùt Minister actualis functionis, sed ùt Minister officii. Hinc non requiritur formalis, aut virtualis intentio in ipso Sacrificio, etsi illa suadenda sit; sed sufficit habitualis, ùt docet Suar. & alii contra Vasq. & alios. An sufficiat interpretativa, incertum est. Ut autem generalissimum participent Fideles, & Sacerdos specialis-

ſimum, non requiritur applicatio, vel intentio ſpecialis; utì nec, ut coofferentes fiant Sacrificii participes.

2. Applicatio fieri debet ante conſecrationem; quia hæc aliquem ſaltem effectum producit, quamprimùm exiſtit; v. g. remiſſionem pœnæ, quæ non ſuſpenditur. Unde valida quidem eſt applicatio illius ſub conditione jam impleta, non tamen ſub conditione de futuro contingente.

3. An, qui accepit ſtipendia ab hominibus ad legendas 10. Miſſas, ſatisfaciat, ſi omnes conjunctim, & in confuſo applicet, incertum eſt. Affirmant aliqui, alii negant. Item, ſi in ſingulis Miſſis ex 10. vellet obvenire ſingulis 10. hominibus decimam partem fructûs. Unde in praxi ſic facienda non eſt applicatio,

4. Si quis applicavit ad unum finem Sacrificium, & poſtea immemor intentionis illius applicet ad alium , tum, ſi non fuit ſpecialis cauſa ſecundam intentionem faciendi, & primam mutandi, valet prior. Si fuit ſpecialis cauſa, prævalet poſterior, & priorem interpretativè revocat, quam Deus non acceptavit, omnia prævidens. Certum eſt, quòd pro uno ſatisfecerit: hinc ſatisfaciet, ſi alteram Miſſam offerat pro eo, cui prima non profuit.

5. Miſſa poteſt hoc modo applicari, ut ſi non poſſit huic prodeſſe, poſſit alteri: Si quantum debetur Titio, hic acceperit, reliquum habeat Cajus.

6. Si quis petat offerri Miſſam, ad ſuam intentionem, poteſt is applicare alteri; non tamen, ſi petat pro ſe offerri, & celebraturus pro illo offerat.

7. Valet applicatio pro eo facta, pro quo magis

magis Deo placet applicari : sic enim Deus in rigore non applicat, quod est Sacerdotis ; sed acceptat applicationem hominis pro majore suo beneplacito.

Resp. 1, Ad legendam Missam, non applicandam ex obligatione alteri, imò licitè potest accipi stipendium justum. 2. Hoc autem admisso, tenetur Sacerdos sub gravi legere Missam secundùm intentionem stipendium dantis, vel fundatoris. 3. Idque, licèt stipendium esset ordinario minus. 232. *De stipendio.*

Ratio 1*mæ partis est* ; quia stipendium non datur tanquam pretium, vel compensatio Missæ, sed ùt medium ad sustentationem Ministri ; nec respondet sacris functionibus, ùt talibus, sed personis ùt occupatis in aliorum gratiam, seque suâ pro Fidelibus libertate ad varia privantibus : id quod & declarat praxis Ecclesiæ. Atque ità Sacerdos, erga stipendium legens Missam, adhuc dicitur legere gratis : sicut famulus dicitur Domino servire gratis, & miles Regi gratìs militare, à quo non nisi victum habet.

Ratio 2*dæ partis est* ; quia initur pactum onerosum in materia gravi, adeoque sub gravi peccato servandum. *Nec obstat*, quòd stipendium fortè sit materia levis, & promittens illud non peccaret mortaliter, si postmodum non exsolveret. Nam id acceptans se obligavit proportionatè ad id, quod se præstiturum addixit. Explico in simili : si famulus per diem omitteret laborem, ex quo Domino magnum emolumentum esset proventurum, non facilè recuperandum, aut ex cujus omissione sequeretur grave damnum ; peccaret graviter, etsi merces famuli isti diei respondens non foret quid grave ; ergo à pari. Gobat

tamen, Sporer, & alii apud La Croix N. 134. negant, esse mortale, omittere Missam unicam, pro qua leve stipendium Sacerdos accepit.

Ratio 3tiæ partis est; quia Sacerdos se absolutè obligavit, & defectum ordinarii stipendii remisisse censetur, nisi aliud declaravit.

Dixi in responsione 1mò. *Missam non applicandam ex obligatione alteri*: Si enim debeatur alteri, non licet pro ea stipendium admittere.

Dixi 2. *Stipendium justum*: quale censetur, quod lege, vel consuetudine taxatum est.

233. *Corollaria. Pactum de stipendio.* Ex his deduco sequentia: 1mò. Licitè potest Sacerdos pacisci de stipendio, modò non excedat justum. *Ratio est*; quia non inducit novam obligationem, sed eam exprimit, quæ ex natura rei inest, utì inest obligatio ad justum stipendium: nam ex natura justitiæ debetur Ministro sustentatio proportionatè ad functionem. Unde, si cantanda sit Missa, aut legenda tempore, vel loco incommodo, aut multùm distante, plus exigi potest. Id, quod etiàm verum est de Sacerdote divite; quia occupato in gratiam alterius debetur sustentatio: *Nemo enim*, teste Apostolo, *propriis stipendiis militat.* Non potest tamen plus exigi, eò quòd victualia nunc sint cariora: tum quia tunc & pecunia est rarior, tum quia id praxi repugnat.

2. Si detur stipendium, ut celebrentur Missæ in certo numero, in tali loco, Altari, vel tempore, pro tali causa; hæc omnia ex Justitia servari debent; quia accipiens stipendium ad hæc se obligat, & dans illud non vult aliter

transferre dominium ejus. Hinc peccat graviter Sacerdos, si citra necessitatem Missas fundatas legat alibi, quàm in loco, vel Altari designato à Fundatore; excusatur tamen à mortali, si per annum tantùm quinquies, vel septies alibi celebraret. Neque talis tenetur ad restitutionem, quia damnum inde ortum non est considerabile. Causa autem rationabilis mutandi locum, vel tempus est: si inveniat Altare occupatum, vel aliquid desit ad Sacrificium, & nimis diu exspectandum esset &c. Item peccat, si Missas diu differat; quia injustè privat magno fructu spirituali eos, quibus ex Justitia debet. Imò tenetur ad restitutionem, si ideo Missa non profuerit ad specialem intentionem ejus, qui stipendium dedit v. g. ad aliquem successum, cujus occasio jam præteriit. Hinc peccat, qui stipendia admittit pro Missis pluribus, quàm possit intra longum tempus dicere: facilè enim continget, ut ad finem, ab offerente stipendium intentum, ampliùs dici non possint, v. g. pro infirmo, pro felici successu negotii, pro vincenda tentatione, pro beneficio obtinendo, quod postea obtineri non potest. Quis autem censendus sit diu differre, non potest unâ regulâ definiri; sed attendendæ sunt circumstantiæ, præsertim causæ, ob quas petitur Missa: nam, si petatur pro defuncto, minùs differri debet, quàm si pro vivo; si pro necessitate, quæ moram non patitur, adhuc minùs. Hinc Urbanus VIII. in suo Decreto mandat, ut non plures Missæ suscipiantur, quàm intra modicum tempus legi possint.

Quodsi quis plures suscepisset, quàm possit legere, debet curare legi per alios, dando sti-

pendium, si possit; vel si non possit, rogando, ut gratis legat. Item peccat, non tamen nisi venialiter, qui Missam legit de tempore, quando alia petita est, v. g. *de Requiem*, & per Rubricas licet eam legere; quia cùm in Missa illa sint speciales Orationes pro defuncto, aliquantò plus prodest. Ità La Croix N. 158. Excusat tamen Lugo, si Sacerdos speciali devotione ferretur ad aliam Missam; quia Missa est substantialiter eadem, & major devotio Sacerdotis fructum accidentalem compensaret. Si autem per Rubricas non liceat legere eo die Missam petitam, potest legi Missa de tempore, & per hanc obtinetur ad Altare privilegiatum omnis Indulgentia, quæ obtineretur per Missam *de Requiem*. Ita statuerunt *Alexander VIII. die* 5. *Aug.* 1662. & *Clemens IX.* 23. *Sept.* 1669. ut sic nulla sit rationabilis causa mutandi ritum Ecclesiæ.

3. Non licet anticipatò dicere Missas pro iis, qui sunt daturi stipendium; tum quia est contra praxin Ecclesiæ; tum quia sæpe non obtinetur finis, intentus à dante stipendium, & hic vult sibi applicari post datum stipendium, seque meliùs disponit ad fructum Sacrificii percipiendum. Unde sic legens non satisfacit, uti sæpe nec, qui legeret pro eo, quem Deus novit primò daturum stipendium; quia Missa, cùm consistat in actione transeunte, si non prosit, quando fit, fructus ejus satisfactorius, reponitur in Thesauro Ecclesiæ: quando autem sic fieret, sæpe prodesse non posset; quia petiturus necdum præfixit sibi finem, & intentionem, & forte est in peccato, & incapax fructûs satisfactorii. Et hinc Paulus V. sic legere prohibuit Anno 1601.

4. Qui ſtipendium non fundatum majus pro Miſſis accepit, tenetur integrum dare iis, quibus Miſſas committit legendas, peccatque graviter, vel leviter pro quantitate materiæ aliquid retinendo, teneturque ad reſtitutionem faciendam iis, qui Miſſas legunt, vel ſaltem, quia ſtipendia dederunt. R*atio eſt*; quia pecunia data eſt, non ut conſtitueret Miſſas ſtipendio, quo poſſet, ſed ut eam acquireret titulo Celebrationis. Proinde, ſi non celebret, non habet titulum quid retinendi; alter autem, qui celebrat, hoc ipſo habet jus ad illud ſtipendium: dans enim intendit, ut celebrans id haberet. Quodſi is, cui committitur Miſſa, ſponte remitteret partèm, poſſet retinere, verùm remiſſio ſæpe non erit ſpontanea, ſed ex timore, ne deinceps Miſſæ non committantur, aut ne videatur ingratus, ſicque potiùs coactus cedit ſuo juri. Unde *Alexander VII.* damnavit hanc propoſitionem: *Poſt Decretum Urbani poteſt. cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, aliâ parte ſtipendii ſibi retentâ.* Si dans tamen ſtipendium pinguius dediſſet ex ſpeciali affectu v. g. erga hoc Monaſterium, ſpecialiter juvandum in ſua paupertate, putant aliqui, poſſe, quod ſupra ordinarium ſtipendium eſt, retineri, & Miſſas aliis erga ordinarium committi; ſed hoc non videtur admittendum, niſi dans ſpecialem ſuum affectum expreſſerit. Si dediſſet ſtipendium, quia putavit Miſſam devotiùs eſſe celebrandam; non poſſet pro eodem ſtipendio committi, niſi æquè, aut magis devotis; non facilè tamen peccabitur mortaliter, minùs devotis committendo, nec orietur obligatio re-

ſtituendi ; quia exceſſus devotionis non eſt tantus.

Dixi : *Stipendium non fundatum* : nam non tantùm beneficiatus poteſt, alteri committere Miſſas legendas, dato ſolùm ordinario ſtipendio, etſi majus ipſe ſoleat ex beneficio percipere ; ſed id etiam poteſt quoad ſtipendium fundatum, Capellaniam habens, etſi ipſe amovibilis ſit : Decretum enim de non committendo alteri, retentâ ſibi parte ſtipendii, non comprehendit beneficiatos, uti declaravit Sacra Congreg. apud Lugonem de Euchar. D. 21.N. 30. Idem dicendum, ſi Miſſæ fundatæ ſint perpetuæ : tunc enim abeſt ſpecies turpis lucri, fuitque mens Fundatorum, ut beneficiatus viveret de beneficio, & Sacra legeret, vel legenda curaret. Imò. ſi Cajus hodie teneretur legere Miſſam, proque ſtipendio accepiſſet tres ſolidos, peteretque à Titio, ut pro ſe legat, ſpondens, ſe cras lecturum loco Titii, qui pro ſtipendio tantùm accepiſſet duos ſolidos, non videtur illicitum ; quia in hoc tantùm permutantur Miſſæ, & dies.

5. Non licet pro una Miſſa plura ſtipendia accipere, nec pro pluribus ſatisfit legendo unam : nam propoſitio oppoſita eſt damnata ab Alexandro VII. Et *Ratio eſt* ; quia dans ſtipendium intendit totum fructum, quem poteſt participare ex Sacrificio, illumque tenetur celebrans ei applicare ; & quia incertum eſt, an alteri poſſit applicare fructum ſpecialiſſimum, non poteſt pro eo applicando quidquam admitti. *Nec juvat*, quòd Sacrificium pro pluribus oblatum probabiliter proſit tantùm ſingulis, ac ſi pro uno offerretur. Nam hoc incertum eſt ; debito autem certo non ſatisfit

tisfit

tisfit per solutionem dubiam. Unde Neo-Presbyter celebrans cum Episcopo non potest accipere stipendium : quia Episcopus plerumque prævenit : sique petatur Missa pro defuncto, non potest Sacerdos applicare fructum impetratorium alteri ; quia mens dantis stipendium est, ut sibi, vel familiæ suæ prosit: imò juxta dicta potest Sacrificium etiam, ùt impetratorium, prodesse defunctis. Qui pro pluribus determinatis numero Missis seu ab uno, seu à pluribus accepit stipendia justo minora, non potest eas reducere ad minorem numerùm ; sed ex Justitia tenetur tot dicere, in quot consensit, ùt dixi. Si autem accepisset pecuniam pro stipendio, ut Missas diceret, numero non determinato ; satisfaceret tot legendo, quot respondent justis stipendiis : alia enim mens dantis esse non censetur.

6. Qui ex voto tenetur celebrare, an possit stipendium admittere ad celebrandam Missam, ad quam ex voto tenetur, distinguendum est ; nam, si vovit Missam in gratiarum actionem pro accepto beneficio, nequit admittere stipendium pro Missa ex voto debita ; quia censetur vovisse Missam offerre Deo, distinctam à Missa, ex Justitia debitâ. Quodsi Missæ per votum promissæ fructum sibi reservâsset, posset saltem gratìs hunc alteri applicare, & juxta Tamb. etiam pro stipendio ; quia adhuc simul occuparetur in gratiam offerentis stipendium.

7. Parochi, etiam tantùm actuales, diebus Dominicis & festis, quibus populus tenetur interesse Missæ, etsi post eam per consuetudinem liceret labor servilis, non possunt pro Missa accipere stipendium ; quia, licèt ante hac *Diebus Dominicis, & festis pro stipendio*

celebrare non possunt Parochi docuerint multi graves Doctores, non teneri Parochos iis diebus applicare Missam suis Parochianis; nunc tamen, ubi recepta est Constitutio *Benedicti XIV. Papæ* edita 19. *Aug. Anno* 1744. ad id tenentur, nisi tenues adeò habeant reditus, ut vivere alioquin non possint convenienter suo statui: hoc enim casu potest Episcopus dispensare, ut iis diebus stipendium admittant, si Missa petita differri non possit; hâc tamen lege, ut alio die pro suis Missam offerant. In Constitutione decrevit Papa Missam Conventualem applicandam esse Fundatoribus, & Benefactoribus: ubi habentur duæ, spectandam esse consuetudinem, an utraque sit applicanda; sique sit pro utraque, eam servandam esse.

Nec alii pro Missa ex beneficio Capellæ, fundatione debitâ. 8. Sacerdotes, quibus diebus tenentur celebrare Missas ratione Beneficii, Capellæ, Legati, aut Salarii, non possunt stipendium pro iis celebrandis admittere aliud, sique pro Missis celebrandis aliis admiserunt, nequeunt eâdem Missâ duplici obligationi satisfacere. Ità *Sacra Cong.* approbante *Urbano VIII.* Idem est, si Sacerdoti stipendium offeratur, ut in certo loco v. g. in templo Monialium, vel Beatissimæ Virginis celebret. *Ratio est*; quia aliàs pro una Missa duplex reciperet stipendium: Proventus enim Beneficii habent rationem stipendii. Hinc Canonici, Capellani fundati tenentur Fundatoribus Missas applicare, quas ex fundatione celebrare tenentur: nam hæc est praxis communis, quæ, sicut legum, ità optima interpres est mentis Fundatorum, & pro his, ubi aliud non constat, est præsumptio, saltem, nisi aliud insuper onus

impo-

imponant. Idem est de offerente stipendium, ut celebretur in certa Ecclesia.

Dubium est, an, si de Fundatoris mente non possit constare, & is Missam fundaverit v. g. omni die, vel diebus Dominicis & festis legendam in certo loco, & horâ v. g. summo manè ante labores, & populus ille interesse possit, an, inquam, tunc censeatur obligari Sacerdos applicare Missam Fundatori, vel possit pro ea stipendium admittere, aut applicare, quibus voluerit. Affirmant plures, obligari, eò quòd censeatur Fundator sibi, modo, quo potuit, optimo, consulere voluisse. Non obligari, tenent Suar. Vasq. Lugo, Aversa, Diana, Schmalzgruber, aliique multi, teste La Croix hic N. 145. sed posse admittere stipendium. *Ratio est*; quia, cùm Fundator aliud onus imposuerit, nec intentionem suam obligandi ad applicandas sibi Missas expresserit, non censetur illam obligationem voluisse imponere: unde valet illud: *Quod quis facilè exprimere potuisset, & non expressit, non voluisse censendus est;* præsertim, quando est res notabilis, uti est in præsenti. *Nec obstant*, quæ afferuntur ab Adversariis ex declaratione Sacræ Congregationis: hæc enim loquitur de casu, quo Fundator vel intentionem suam expressit; vel non imponit speciale onus, cui non respondeant fructus fundationis; tale autem, nisi Missis respondeat stipendium extraordinarium, adest, quando imponitur onus celebrandi certâ horâ & loco, ut populus Missæ interesse possit. Et certè, si alia mens fuisset Congreg. eam secuti fuissent Lugo & Diana, qui Romæ in facie Ecclesiæ, & libris sub Censura Apostolica editis, eam obligationem negârunt. Imò Diana, qui ante. *P.* 1.

234. *An id teneat in aliis, ubi distinctũ onus imponitur.*

Tr.

Tr. 4. Resol. 8. eam affirmaverat, postea *P.* 2. *Tr.* 24. *Resol.* 26. & *P.* 5. *Tr.* 13. *Resol.* 37. suam sententiam priorem revocavit.

In hoc dubio duo insuper consideranda sunt. Primum est proventus ex fundatione: si enim ex illo non respondeat Missis stipendium nisi ordinarium, non est obligatio dicto modo applicandi; quia Fundator non censetur duplex pro eo onus imposuisse; si autem sit ordinario notabiliter majus, censetur fundator exegisse applicationem illam. Alterum est praxis constans Antecessorum, qui si non applicaverint, non erit obligatio, quia non censentur ignorâsse mentem Fundatoris, aut malâ fide processisse; si verò applicaverint constanter, cùm non censeantur gratis obligationem suscepisse, standum est pro obligatione tot Missas applicandi, quot Fundator in fundatione præscripsit, etsi iis non responderet stipendium modò ordinarium, v. g. per injuriam temporum, vel ob imminutum auri, & argenti pretium, quod teste P. Zech. *in rigore temperato Dist.* 3. §. 199. ex Joanne Bodeno *de auri incremento, & decremento*, ante Sæculum XV. tantum erat, ut quod tunc uno floreno haberi poterat, nunc 10. sit comparandum. Dixi: *Omnes*, puta, nisi legitimè reducantur.

235. *Reductio Missarum.* Resp. 3. Missas fundatas in hoc casu reducere ad minorem numerum, etsi olim vi Tridentini Sess. 25. Cap. 4. de Reformatione potuerint Episcopi; nunc tamen post Decretum Urbani VIII. ubi hoc viget, potest id solus Papa. Dixi: *Ubi hoc viget*; nam testantur AA. etiam penes Episcopos facultatem in Germania esse eas reducendi, quæ præscriptis in primæva fundatione ex Fidelium fundatione postea accesserunt: sic enim

enim habet consuetudo in Germania teste Schmaltzgruber L. 3. T. 41. etiam de iis, quæ post Trid. fundatæ sunt. At reducere non possunt, si pro iis bona, immobilia relicta, in utilitatem Ecclesiæ, vel monasterii versa sint, vel onera hujusmodi Ecclesiis, vel Altaribus in ipso fundationis limine sint imposita. Si tota fundatio sine culpa provisi perierit, cessat tota obligatio, quia non præsumuntur fundatores, mutato rerum statu, voluisse indebitè gravare Clericos. Si autem ex parte solùm perierit, non potest numerum imminuere privatus.

TRACTATUS V.

DE

De Sacramento Pœnitentiæ.

PROOEMIUM.

1mò. POenitentia dicta à pœna, quâ quis ob mala commissa, vel bona omissa se ipsum dolendo affligit, sumitur tum pro virtute, tendente ad peccatorum destructionem, tum in lege nova pro Sacramento, per se reconciliativo hominis baptizati cum Deo. Considerata, ùt virtus, à sacra Scriptura, & Patribus plerumque sumitur pro complexo omnium virtutum, prout tendunt ad destructionem peccati, potestque defi-

236. *Pœnitentia virtus, & Sacramentum.*

definiri : virtus inclinans ad dolorosam peccati detestationem ex motivo aliquo supernaturali : nam omnis virtus, sicut prosequitur suum bonum ; sic fugit, & detestatur malum oppositum. In exemplis : Charitas prosequitur amore benevolo Deum secundùm se ; & fugit, ac detestatur peccatum, ut illi malum : Spes prosequitur æternam beatitudinem ; fugit, ac detestatur peccatum, ùt ab illa excludit, vel retardat : Religio prosequitur cultum Dei ; & fugit, ac detestatur peccatum, ùt est inhonoratio Dei : Obedientia intendit honestatem in eo, quo quis se Superiori suo subjiciat ; & aversatur, ac detestatur inhonestatem in eo, quòd quis se Superiori suo non submittat, eumque quodammodo contemnat : Justitia amat tribuere cuique jus suum ; detestatur ejus læsionem, exigitque juris læsi reparationem : Gratitudo inclinat ad gratum se exhibendum benefactori ; & detestatur peccatum, ùt est quædam ingratitudo in Deum Benefactorem summum. Idem est de Pietate, Observantia, aliisque virtutibus. Unde quælibet virtus, prout ex motivo speciali proprio detestatur peccatum, & ad ejus destructionem tendit, pœnitentia dici potest, etiam specialis, in sensu latiore. Pœnitentia vero pressiùs, & more scholastico considerata, est virtus specialis, saltem in sensu formali exclusivo, detestativa peccati commissi, quatenus est offensa & injuria Dei, cum intentione illud abolendi, & compensandi, ùt tenet S. Thomas, qui eam ad Justitiam reducit. Vel, ùt alii loquuntur, est virtus detestativa peccati commissi, quatenus est offensa Dei, homini mala.

2. Pœ-

2. Pœnitentiæ virtus alia est habitualis, quæ est habitus inclinans ad dolorosam detestationem peccati commissi; alia actualis, quæ est detestatio, ac animi dolor de peccato commisso, ùt est offensa Dei, cum intentione illud abolendi & compensandi.

3. Actus virtutis Pœnitentiæ alii sunt immediati, & eliciti, qui procedunt immediatè ex motivo ejus proprio; alii sunt mediati, & imperati, ad quos actus Pœnitentiæ elicitus inclinat, ut ex alterius virtutis motivo, vel ab alia potentia producantur. Talis potest esse actus Charitatis, Oratio, Jejunium, Eleëmosyna, flagellatio, gestatio cilicii &c. Unde patet, quòd virtus Pœnitentiæ Sacramento subministret actus, ad illud conducentes, & necessarios, de quibus simul proin agemus hoc Tractatu.

CAPUT I.

De Institutione, Essentia, tum Metaphysica, tum Physica Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

Quando, & quomodo institutum sit Sacramentum Pœnitentiæ.

237. *Completè post Resurrectionē Christi.*

RESP. 1. Christus Dominus Sacramentum Pœnitentiæ instituit completè primùm post Resurrectionem suam. Est communis nunc omnium sententia, docetque *Tridentinum* *Sess.*

Seſſ. 6. *Cap.* 14. dicens: *Chriſtus Jeſus Sacramentum Pœnitentiæ inſtituit, cùm dixit Joannis* 22. *Apoſtolis: Accipite Spiritum S. &c.* Et *Seſſ.* 14. *Cap.* 1. *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè inſtituit, cùm à mortuis excitatus inſufflavit in Diſcipulos ſuos dicens: Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quòd autem addat *præcipuè*, per hoc inſinuat, aliquod ejus fundamentum, vel initium præceſſiſſe: præceſſerat autem promiſſio poteſtatis remittendi peccata Matthæi 16. & 18. ubi Petro dixerat Chriſtus: quòd daturus illi eſſet claves, & Diſcipulis, quòd, quæcunque eſſent ſoluturi, vel ligaturi in terris, ſoluta, vel ligata forent in Cœlis. Præceſſerat etiam Ordinatio Apoſtolorum in Sacerdotes, facta in ultima Cœna: poteſtas autem in Ordinatione Sacerdotum collata in Corpus Chriſti phyſicum, omninò requiritur ad poteſtatem clavium exercendam in Corpus ejus myſticum, ſeu Fideles: ſic, ut dici poſſit Chriſtus inchoativè tunc Sacramentum Pœnitentiæ inſtituiſſe: impreſſio enim characteris ſacerdotalis inchoatio eſt poteſtatis. Completè autem id inſtituit poſt Reſurrectionem: non enim legitur, in ultima Cœna Apoſtolis contuliſſe poteſtatem remittendi peccata, nec antè contulit, cùm ex ejus voluntate præcedere debeat poteſtas ſacerdotalis, ſeu Sacrificium offerendi; & hoc exemplo Chriſti hodiedum Eccleſia, in Ordinatione Sacerdotum, primò confert poteſtatem offerendi Sacrificium, & dein abſolvendi à peccatis. Ratio autem congruentiæ eſt; quia

quia per Sacramentum Pœnitentiæ peccator resurgit spiritualiter, cujus resurrectionis exemplar erat Resurrectio Christi corporalis: sicut enim Christus resurrexit à mortuis; sic oportet nos in novitate vitæ ambulare.

Resp. 2. Christus Dominus Sacramentum Pœnitentiæ instituit per modum Judicii, deditque in ejus institutione Apostolis, & in iis eorum Successoribus Sacerdotibus potestatem cognoscendi, vereque remittendi peccata, quoad culpam & pœnam æternam. Est de Fide ex Scriptura & Conciliis, constantique Ecclesiæ sensu, & praxi. Pars 1ma & 2da probatur: nam in omni vera ratione Judicii invenitur 1mò Reus, Accusator, & Judex: Reus quidem, qui accusatur, aut spontè fatetur delictum suum, seque accusat, vel de eo convincitur. 2. Judex, qui pronuntiat sententiam, & absolvit, vel Reum declarat, & pœnam dictat. Hæc autem reperiuntur in Sacramento Pœnitentiæ; quia in eo ex Christi institutione pœnitens se accusat, & personam Rei sustinet, ejusque delictis auditis, Sacerdos eum aut absolvit, aut ligat, negando absolutionem, vel injungendo satisfactionem: illa autem sic à Christo esse instituta, rectè colligitur ex verbis ejus *Joannis* 22. antè citatis, quibus Apostolis dedit potestatem solvendi & ligandi, inque illis eorum successoribus Sacerdotibus; eam autem non possunt exercere, si desit reus & accusator, vel se ipsum reum confitens; docetque *Trid. Sess.* 14. *Can.* 13. unanimi PP. consensu sic illa verba semper fuisse intellecta. Probatur pars 3. nam peccatum propriè & primariò importat reatum culpæ, in quo fundatur reatus pœnæ, nec hic remittitur,

238. *Per modum judicii.*

nisi illo remisso. Unde, nisi Christus dedisset potestatem remittendi reatum culpæ, non dedisset potestatem simpliciter peccatum remittendi, imò nec secundùm quid. Probatur etiam pars 4ta: nam remissio culpæ, saltem mortalis, in hac Dei providentia non fit, nisi cum infusione gratiæ, adeoque non nisi cum jure ad filiationem Dei, & vitam æternam, quod jus stare non potest cum reatu pœnæ æternæ damnationis. *Ex dictis*

239. *Discrimen inter judicium sacramentale, & forense.* *Colliges* discrimen inter Judicium sacramentale, & forense: nam sacramentale inter duas personas, nempe Judicem & Reum clam peragitur. Reus, accusator, & testis est ipse pœnitens; Judex est Sacerdos, qui, causâ cognitâ, sententiam, quam Deus ratam habet, profert, & exequitur; ad cujus executionem tamen reus, seu pœnitens in tantum concurrit, in quantum pœnitentiam sibi impositam acceptat, & peragit. Atque hic processus est Judicii sacramentalis. In forensi Judicio præter Reum & Judicem sunt 1mò Assessores, qui consilio Judicem juvant. 2. Sunt Accusatores, qui Reum tergiversantem convincunt. 3. Sunt Procuratores, & Advocati, qui defendunt. 4. Sunt Apparitores, & Carnifices, qui sententiam capitalem exequuntur. Ex quibus patet, quòd Judicium sacramentale & forense partim conveniant, partim disconveniant.

QUÆS-

QUÆSTIO II.

Quid metaphysicè sit Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Est Sacramentum novæ legis, ministerio Sacerdotis remissivum peccatorum hominis Christiani de iis se accusantis; vel Sacramentum, à Christo Domino institutum per modum Judicii, perfectè reconciliativum hominis Christiani cum Deo. Unde dicitur Sacramentum reconciliationis, absolutionis, confessionis, græcè, exomologesis, latinè, accusatio; ut ex usu recepto etiam confessio, ità, ut hoc nomine veniat totum Sacramentum. Frequentissimè dicitur Sacramentum Pœnitentiæ; quia partes illius pœnam habent, nempe, contritio dolorem, confessio confusionem, satisfactio afflictionem, vel molestiam. 240. *Quidditas, & varia appellatio.*

QUÆSTIO III.

Quæ sint partes essentiales, seu intrinsecè constitutivæ Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Partes essentiales Sacramenti Pœnitentiæ sunt: Contritio, seu detestatio, & dolor de peccatis cum proposito non peccandi de cætero; confessio & absolutio; satisfactio autem est tantùm pars integralis. *Prima pars* est communis contra Scotum & Scotistas plerosque, contendentes, essentiam Sacramenti Pœnitentiæ consistere in sola absolutione; dolorem autem & confessionem esse partes solùm 241. *Dolor, confessio, absolutio.*

essentialiter prærequisitas. *Ratio* nostra est 1. Quia præcisè sublato dolore, vel confessione, non habetur Sacramentum Pœnitentiæ: est enim sicut cætera Sacramenta transeuntia, constans materiâ & formâ; nihil autem hìc assignari potest, quod habeat rationem materiæ, nisi dolor & confessio, quæ absolutio, velut forma, determinat ad esse compositum, quasi physicum; institutio verò Christi ad rationem signi practici gratiæ. 2. Sacramentum Pœnitentiæ institutum est per modum Judicii, ùt suprà vidimus; sublato autem præcisè dolore, aut confessione, non habetur essentia Judicii: nam ad hoc intrinsecè spectat accusatio, quæ hìc est confessio; dein, cùm hoc Judicium sit reconciliativum hominis peccatoris cum Deo; hic autem sine dolore & retractatione peccata non remittat; intrinsecè eò quoque spectat dolor, ac retractatio. Demum Judicium ultimò completur per sententiam Judicis, tanquam per formam reliqua determinantem. 3. *Tridentinum Sess.* 14. *cap.* 3. dicit, actus pœnitentis esse partes hujus Sacramenti, & quasi materiam. Unde physicè loquendo, describi potest: *Sacramentum novæ legis, constans ex dolorosa detestatione, confessioneque peccatorum, & absolutione legitimâ.* Vel: *Sacramentum dolorosæ confessionis, & absolutionis sacerdotalis.*

Pars 2da est communis omnium. Et *Ratio est*; quia effectus primarius, nempe gratia & remissio peccatorum, quoad culpam & pœnam æternam, haberi potest sine satisfactione tam activâ, quæ est impositio pœnitentiæ, quàm passivâ, quæ est acceptatio, & impletio operis, pro satisfactione injuncti: utì patet in eo,
qui

qui absolvitur confessus antè, sed non est amplius in statu, ut satisfactionem admittat, & impleat. Proinde pars essentialis non est, attamen est integralis; quia elevata vi clavium ex opere operato confert ad plenam peccatorum, etiam quoad pœnam, remissionem, qui est finis hujus Sacramenti. Et quamvis hoc non integret, ùt est simpliciter remissivum peccatorum; integrat tamen, ùt est perfectiùs illorum remissivum, idque velut pars materialis, à forma determinabilis: ab illa enim satisfactio, tam activa, quàm passiva determinatur. Satisfactio activa quidem præcedit plerumque absolutionem; at, quia opus injunctum constituit in ratione obligatorii, huicque, ùt tali, supervenit absolutio, rectè dici potest quasi materia, non essentialis, sed integralis.

Hinc actus pœnitentis significant cum absolutione, & causant ex opere operato gratiam; quia Judicium sacramentale ad id à Christo elevatum est; quod quia non habetur, nisi accedente absolutione, ante eam nec significant, nec causant gratiam; etsi dolor antè significet peccati destructionem in ratione voluntarii, & confessio egressum peccatorum de anima, saltem inchoatum. Non dicitur tamen pœnitens se absolvere; quia hæc denominatio convenit ponenti non materiam, sed formam Sacramenti: sic Episcopus dicitur solus ordinare; quia formam Sacramenti ponit, non verò suscipiens Ordinem, etsi materiam v.g. contactum instrumentorum ponat. Nec actiones sacramentales ponuntur nomine Christi, nisi quæ fiunt à Ministro.

242. *Quomodo actus pœnitentis significent gratiam*

CAPUT II.

De Contritione primâ parte materiali essentiali Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Contritio, & quo ordine ad eam procedatur?

243. *Definitio.* Resp. 1. Contritio in genere, & ut præscindit à perfecta, & imperfecta, est detestatio, & animi dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Ità *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. Vel: est detestatio dolorosa peccati commissi, excludens voluntatem peccandi de cætero. Dicitur 1mò detestatio; quia excludere debet voluntatem peccandi de præterito. Dicitur 2. Dolor; quia excludere debet voluntatem peccandi de præsenti. Dicitur 3. cum proposito non peccandi de cætero; quia eam etiam excludere debet pro futuro. Dicitur 4. Dolor animi, ut ostendatur, quòd debeat esse actus voluntatis, isque liber. Unde de essentia Contritionis est detestatio, quâ homo aversatur peccatum pro præterito, & dolor, quo excluditur cum animi afflictione pro præsenti, & destruit in ratione voluntarii; & propositum deinceps non peccandi, quo excluditur peccatum pro futuro: uno enim horum deficiente, non excluditur perfectè. Cæterùm qui dolet de peccato suo, simul illud aversatur: fertur enim

in illud aversativè simpliciter, dumque de eo, ùt à se commisso, sibi proposito conteritur, deque illo ùt præsente dolet; ùt præteritum id ipsum aversatur: & quia id aversatur, ùt præteritum; in subjecto capace connaturaliter sequitur dolor de eo, ùt præsente: qui & in eo esse potest, qui per revelationem sciret peccata sua sibi esse perfectè remissa; quia malum præsens est, Deum semel offendisse, & privatum esse absolutâ immunitate à peccato, quæ privatio semper manet: ex quo moveri potest homo ad dolorem, quamdiu hujus capax est. Detestatio differt ab odio peccati; quia hoc fertur in peccatum secundùm se; illa verò in illud, ùt commissum.

Resp. 2. Contritio alia est perfecta, & simpliciter Contritio dicitur; alia imperfecta 244. quæ attritio appellatur. Perfecta est, quæ *Divisio* concipitur ex motivo absolutæ bonitatis Dei *Contritionis.* super omnia propter se amabilis. Vel est detestatio, ac dolor de peccato commisso, ùt Deo summè amabili malum est. Ut si quis expendens Dei infinitas perfectiones, infinitam nempe sapientiam, sanctitatem, benignitatem, clementiam, misericordiam, liberalitatem, longanimitatem, omnipotentiam, Majestatem, &c. illisque opponens peccata, tanquam ejus offensas, illa detestetur, deque illis doleat, ac deinceps proponat vitare, & expiare propter Deum summè amabilem. Imperfecta, seu attritio, est dolorosa detestatio efficax peccati cum proposito non peccandi de cætero, concepta ex motivo supernaturali inferiore, v. g. ex motivo spei, honestatis oppositæ turpitudini peccati, ex gehennæ, & pœnarum metu, ex damnis, ùt quia spoliat animam

mam gratiâ, jure ad gloriam &c. ùt si quis, prælucente fide, expendat, peccatum esse injuriam in Deum, inobedientiam, ingratitudinem post tot accepta beneficia, impietatem in tam benignum, & sollicitum de nobis Patrem, &c. per id se meritum esse, siquidem grave sit, excludi cœlo in æternum, & ad perpetuas inferni pœnas detrudi, insuperque in hac vita gravissimis involvi malis? si verò sit veniale tantùm, meritum se esse non tantùm hic non donari gratiis copiosioribus, variisque malis affligi; sed etiam purgatorii pœnis, omnibus hujus mundi pœnis gravioribus; atque ità concipiat horrorem peccatorum, eaque detestetur; de iis ex animo doleat, quòd tam ingratum, immorigerum, &c. se exhibuerit, dignumque, & obnoxium fecerit tot, tantisque malis, à Deo justo Judice merito infligendis, proponatque deinceps vitare, & pro iis satisfacere.

245. *Ordo actuum, quibus ad dolorem proceditur.* Resp. 3. Ad detestationem, & dolorem de peccatis hoc ferè modo proceditur: 1mò. Peccator excitatus à Deo illustratione spirituali supernaturali, & piâ inspiratione motus, elicit fidem, quâ credit peccatum esse offensam Dei, mereri ejus iram, indignationem, & pœnam. 2. Sequitur timor aliquis pœnæ, ut à Deo infligendæ. 3. Cognoscit iterum per fidem se non posse offensam Dei delere propriis viribus, nec pœnas avertere; posse tamen per gratiam ex meritis Christi, quam Deus homini, nisi per eum steterit, paratus est dare. 4. Ex ea cognitione nascitur spes veniæ, & salutis per Christum consequendæ. 5. Quia cognovit, Deum beneficum, & misericordem esse erga hominem, sequitur ali-

qua ad eum conversio, & veluti inchoata dilectio cum aliquo, etsi adhuc inefficaci, timore filiali: qui enim sperat aliquod bonum ab aliquo consequi, incipit erga eum bene affici. 6. Dictat fides, non esse aliud medium placandi Deum, pœnasque vitandi, nisi per Pœnitentiam cum proposito non peccandi de cætero. 7. Accedit actus prudentiæ dictans, hìc & nunc esse pœnitendum, idque honestum esse. 8. Hoc dictamine directa voluntas statuit pœnitere, & operari ad destructionem peccati, eliciereque actus placativos Dei in, vel extra Sacramentum Pœnitentiæ. Atque hic est actus Pœnitentiæ elicitus, quo imperantur actus aliarum virtutum ex propriis earum motivis eliciendi. Demum sequitur dolor, & detestatio peccati vel ex motivo charitatis, vel alio inferioris virtutis, prout voluntas se determinaverit. Atque actum illum elicitum Pœnitentiæ licèt ordinariè præcedant, aut comitentur actus prædicti; non tamen omnes sunt necessarii; sed potest quis bonitate Dei sibi per fidem proposita, sine tali Pœnitentiæ imperio elicere dolorem de peccato, tanquam Dei malo. Videri potest. *S. Thom. hic Q.* 85. *A.* 3. *ad* 4 *Suar. L.* 8. *de gratia*, ubi accuratè dictum ordinem exponit, & *Trid. Sess.* 6. *Cap.* 6. ubi modum, quo impius ad justificationem in Baptismo consequendam disponitur, gravioribus verbis eâdem ratione exponit.

246. *Cur dolor perfectus dicatur Contritio?*

Petes. Cur dolor perfectus Contritio, & imperfectus attritio dicitur? Resp. Est locutio metaphorica: sicut enim res dura corporalis conteri dicitur, quando in minutissimas partes, & quasi in pulverem contunditur, ità, ut qua-

 quà

quà versum tangatur, facilè cedat; tunc verò dicitur atteri, quando comminuitur quidem, sed in partes grandiusculas, itá, ut ad tactum non ità facilè cedat: sic cor pœnitentis conteri dicitur, quando vi doloris perfectè ad Deum convertitur, atque ad omnes divinas motiones facilè flexile mollescit; quando verò cor ob peccatum compungitur quidem, sed non eâ perfectione ad Deum convertitur, atteri dicitur.

QUÆSTIO II.

Qualis universim debeat esse dolor requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Debet esse 1mò verus, & rationalis. 2. Formalis. 3. Honestus, & supernaturalis. 4. Efficax. 5. Universalis per se loquendo, respectu omnium mortalium, quæ commissa, & non remissa sunt. 6. Sensibilis. Explico membra singula.

247. *1. Debet esse verus.* 1mò. Debet esse verus, & rationalis, id est, re ipsâ verè à voluntate procedere; aliàs non erit Pœnitentia verè libera, & honesta, nec esse poterit pars Sacramenti. Unde non sufficit voluntas suscipiendi Sacramentum cum negatione affectûs actualis ad peccatum; nec quòd quis putet se verè dolere, aut doleat se non dolere; quia per hoc non habetur dolor. Notat tamen bene Arriaga *D.* 37. *N.* 23. fieri vix posse, ut quis efficaciter doleat de carentia doloris de peccatis suis, quin re ipsâ de iis doleat: quamvis enim non experiatur dolorem sensibilem, aderit tamen spiritualis, atque

que hoc observandum iis, qui anguntur, putantes se non dolere, etsi paratos se inveniant ad serviendum Deo, vellentque se non peccâsse: neque enim hic dubium prudens esse potest de dolore, & horrore peccati, idque licèt querantur se non posse elicere ullum actum.

2. Debet esse formalis, id est animi afflictivus, seu cum displicentia ex memoria peccati commissi. *Ratio est*; quia *Florent. & Trid.* ad Sacramentum Pœnitentiæ tanquam ejus partem dolorem simpliciter requirunt, qualis non est, nisi formalis; unde etsi actús charitatis justificet extra Sacramentum, ad hujus tamen constitutionem, & valorem non sufficit: quanquam qui, memor peccatorum, elicit actum perfectæ charitatis, angi nullatenus debet de defectu doloris formalis: est enim moraliter impossibile, ut memor peccatorum amet Deum super omnia, quin sua peccata detestetur, ùt Deo, sibi super omnia dilecto, opposita. Et idem est de proposito de vitandis amore Dei peccatis: neque enim hoc sine formali dolore esse moraliter potest. *2. Formalis.*

3. Debet esse honestus, & supernaturalis; quia est dispositio ad gratiam sanctificantem, qualis esse non potest, nisi sit actus honestus, & supernaturalis: nam dispositio debet in eodem ordine esse cum forma, ad quam disponit; ut autem sit supernaturalis, debet motivum ejus per fidem vel formalem, & explicitam, vel virtualem, & implicitam proponi; aliàs enim principium supernaturale non influit in eum. Non est tamen necesse, ut fides subjectivè explicita præcedat de unitate Dei, vel Trinitate personarum, Incarnatione; sed sufficit actus *3. Honestus, & supernaturalis.*

tenuis,

tenuis, quo pœnitens credat Deum peccatis offendi, & ea, si quis inexpiatus moriatur, post hanc vitam severè puniturum; promisisse tamen veniam verè pœnitentibus per merita Christi, & gratiam, quâ possit vitam suam emendare, & pervenire ad vitam æternam. Ratio hujus est; quia secundùm omnes in tantum requiritur fides, in quantum requiritur proportionata cognitio ad spem, dolorem, & propositum efficax eliciendum; sed talis fides est ad hoc proportionata cognitio: quia proponit objectum horum actuum. Unde, si Pœnitens dolorem, & propositum efficax præferat, non debet Confessarius esse anxius, an actus illi ex fide procedant; non enim scit pœnitens, nisi per fidem, Deum peccatis offendi, & intentare impœnitentibus supplicia post hanc vitam, & nisi spes adesset, non subiret illam confusionem, aperiendo sua occulta Sacerdoti. Itaque si Pœnitentes antè sint instructi in mysteriis fidei, modumque sciant eliciendi fidem, & spem, semper adest sufficiens actus fidei, & spei. V. dicta P. 2. N. 31.

4. Efficax. 4. Debet esse efficax, non quidem quoad effectum, ità, ut vi illius deinceps Pœnitens non peccet; sed quoad affectum ità, ut excludat voluntatem peccandi deinceps, & affectum ad peccatum commissum de præsenti, & præterito: aliàs enim non est conversio simpliciter ad Deum, adeoque nec dispositio requisita ad justificationem.

5. Universalis quoad mortalia. 5. Debet esse universalis, seu se extendere ad omnia mortalia commissa, non remissa: nam nullum peccatum remittitur sine efficaci de eo dolore, unum autem mortale non remittitur sine altero, cùm remissio fiat per infusio-

fusionem gratiæ sanctificantis, quæ connaturaliter cum nullo mortali stare potest. Nec juvat, quòd non semper sit necessaria omnium mortalium Confessio: nam hæc tantùm est necessaria necessitate præcepti; dolor autem de omnibus mortalibus non remissis est necessarius necessitate medii.

6. Debet esse sensibilis, id est, sensu perceptibilis; quia Confessio debet esse dolorosa: alias nec Confessarius Pœnitentis dispositionem cognoscet, nec ipsa Confessio censeri poterit vera accusatio Pœnitentis: unde debet dolor aliquo modo manifestari, v. g. per humilem Confessionem, vel per verba, aut signa. Cæterùm necesse non est, ut in corpore sentiatur: sed sufficit merè spiritualis, à voluntate elicitus. Nec necesse est, ut extendat se ad omnia explicitè cogitata; cùm, motivo universali secundùm se movente, extendens se ad unum, extendat se ad omnia, secundùm dicenda, sicque sit medicina contra omnes morbos animæ.

6. Sensibilis.

Dixi in Resp. 1. *Debet esse universalis respectu omnium mortalium*: nam in eo, qui mortale confitetur, non est necesse, ut se dolor extendat ad venialia: nec ut se extendat ad omnia venialia in eo, qui non nisi talium reus est: sed satis est, si de uno, quod confitetur, verè doleat, cum proposito id emendandi. *Ratio est*; quia mortalia sine venialium remissione deleri possunt, & unum veniale sine altero remitti. An autem sufficiat in eo, qui plura venialia confitetur, dolor de uno, controvertitur, negat Castrop. & alii apud Suar. putantes, peccare mortaliter eum, qui plura venialia confitetur, & de uno, vel aliquibus tantùm dolet,

248. *An debeat se extendere ad omnia venialia, quæ quis confitetur?*

cò

eò quòd apponat materiam ineptam. Affirmat sententia communis, & in praxi tuta: nam potest unum veniale remitti sine altero, prudenterque supponit Pœnitens Confessarium non intendere absolvere, nisi à peccatis, pro quibus offertur sufficiens dispositio; præsertim, cùm Pœnitentes, etsi conentur de omnibus dolere, & propositum concipere; tamen sæpe actus se non extendat efficaciter ad omnia, adeoque debeat Confessarius intentionem habere absolvendi tantùm ab illis, ad quæ se extendit dolor efficax. Deinde potest Confessarius absolvere ab uno veniali, & non ab altero, quod Pœnitens non confitetur, nec detestatur: cur non ab uno, quod confitetur, & non ab altero, quod apponit, & non detestatur efficaciter. Putat tamen Suar. culpam aliquam admitti, si quis scienter non doleat de omnibus, quæ confitetur: sed nullam in hoc agnoscit Arr. & Rhodes; quia si peccatum illud, de quo non dolet, omitteret confiteri, non peccaret: cur ergo, dum confitetur, saltem, si id humilitatis gratia addat, & non tanquam materiam absolutionis: quod quilibet censetur facere hoc ipso, quòd, sciens peccatum non retractatum, non remitti, confiteatur.

Nec obstat 1. Quòd talis pœnitens apponat materiam ineptam, non secùs, ac qui validæ consecrationis materiæ, v. g. hostiis triticeis adderet hordeaceas, qui utique peccaret graviter: nam manet nihilominus vera forma absolutionis, cùm Sacerdos non intendat absolvere à peccatis, nisi de quibus quis verè dolet, & dirigat formam ad pœnitentem, quem intendit absolvere secundùm suam dispositionem: unde nec opus est, ut discretivè determinet

net peccatum, à quo abſolvit, ùt patet, ſi abſolvatur moribundus, qui tantùm dat ſignum Pœnitentiæ. Aliud eſt, ſi apponantur hoſtiæ non conſecrabiles : cùm enim forma conſecrationis ad ſingulas dirigatur, & tot Sacramenta phyſicè diſtincta intendantur, quot ſunt hoſtiæ ; forma falſificatur in iis, quæ non ſunt materia apta conſecrationis : Proinde peccatur mortaliter. Secùs is faceret, qui tritico miſceret aliqua grana hordei pro hoſtiis pinſendis.

Nec obſtat 2. Quòd talis Pœnitens videatur mentiri : nam hoc non obeſt valori Sacramenti ; ſi de veniali confeſſo perſeveret dolor, cùm non ſit mendacium circa materiam neceſſariam. Dein niſi dicat ſe dolere de omnibus, excuſari poteſt, ùt ſi dicat ſe dolere de peccatis, & plura v. g. ex præterita vita addat, de quibus dolet : ſcitur enim, quòd dolor ſæpe ſe non extendat ad omnia venialia.

Nec obſtat 3. Quòd plura mortalia verè commiſſa confitens, peccet graviter ; ſi unum mortale addat non commiſſum : nam talis deciperet Confeſſarium in materia gravi, daretque occaſionem in ea ferendi judicium falſum, ſicque gravem irreverentiam inferret Sacramento.

Dixi 2. *Quæ commiſſa, & non remiſſa ſunt* : nam de non commiſſis nequit eſſe dolor ; de remiſſis autem non requiritur novus dolor, niſi ea Pœnitens confiteatur ; quia non ſunt materia hujus Confeſſionis. Juxta Trid. Contritio eſt deteſtatio, & dolor de peccato commiſſo : unde validè abſolveretur, qui reus unius tantùm mortalis, v. g. furti gravis doleret ex ſpeciali illius peccati 249. *An neceſſarius dolor de remiſſis?*

tur-

turpitudine, cum proposito non peccandi de cætero.

250. *Sacramentum validũ, & informe.* Dixi 3. *Per se loquendo*: nam si quis, admissis duobus mortalibus, ex speciali motivo de uno tantùm doleret, inculpabiliter alterum oblitus, & confiteretur cum proposito debito, probabiliùs Sacramentum esset validum, licèt informe, nec teneretur, quod sic est confessus, denuò confiteri. In praxi tamen, cùm homo non sciat, an non sit reus alterius peccati, dolor eliciendus est ex motivo uviversali, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis.

QUÆSTIO III.

An Contritio, procedens ex motivo universali, detestetur omnia peccata, & quomodo?

251. *Contritio efficax ex motivo universali, absoluto ut tali, se extendit ad omnia mortalia.* Resp. 1. Contritio, seu detestatio, & dolor efficax de uno peccato mortali, procedens ex motivo universali, præcisè secundùm se, & sine restrictione movente, detestatur omnia mortalia, etsi Pœnitens, de his explicitè non cogitaret. Est communis, & certa sententia. *Ratio est* 1. Quia, cùm motivum universale opponatur, vel insit omni mortali; non potest quis unum mortale detestari efficaciter propter illud motivum præcisè secundùm se, quin detestetur omne, cui id opponitur, vel inest: aliàs motivum universaliter non moveret: sic qui detestatur unum mortale; quia opponitur bonitati divinæ, secundùm se super omnia dilectæ, detestatur simul omne. Qui detestatur illud ob turpitudinem aliis communem, v.g. quia est injuria, inobedientia, inhonoratio,

con-

contemptus Dei, &c. simul detestatur omne mortale. Idem est, si detestetur illud efficaciter ex metu gehennæ. *Ratio est* 2. Quia voluntas non potest efficaciter velle finem, v. g. honestatem subjectionis Deo debitæ, cultûs, venerationis, beneplacitum Dei super omnia dilecti secundùm se, quin exercitè velit impedimenta removere: ergo non potest velle illa excludere, quin velit exclusa omnia mortalia; quia hæc omnia, & singula sunt impedimenta debitæ obedientiæ, cultûs venerationis, &c. unde talis actus cum nullo mortali in ratione voluntarii stare potest.

Dixi 1. *Contritio ex motivo universali efficax de uno mortali, detestatur omnia mortalia*: nam si motivum id non opponatur, vel non insit veniali; ad hoc se detestatio non extendet: ùt si quis conteratur de mortali; quia est dissolutivum amicitiæ cum Deo; quia meretur infernum, non detestatur ideo virtualiter venialia, cùm hæc non dissolvant amicitiam cum Deo, nec reum inferni constituant. Econtra si quis conteratur de venialibus ex motivo communi mortalibus, v. g. quia sunt offensa Dei, ingratitudo in Deum, merentia pœnam purgatorii, etiam detestatur, & dolet de mortalibus: nequit enim quis horrere ea, quæ à fine efficaciter intento retardant, quin horreat ea, quæ ab eo simpliciter excludunt. Nec obstat, quòd veniale, & mortale sint diversæ rationis: nam in hoc conveniunt saltem analogicè, quòd sint offensa Dei, ingratitudo, &c. Non potest autem quis detestari efficaciter ex motivo universali offensam levem, quin & detestetur gravem.

252. *Non semper se extendit ad venialia.*

253. *Nec ad mortalia, si motivū non sit commune omnibus.* Dixi 2. *Ex motivo universali* : nam si motivum sit quidem commune multis, sed non universale, & respectu omnium; dolor, & detestatio ex eo præcisè, se non extendit ad omninò omnia : uti si esset de homicidio propter specialem turpitudinem injuriæ; vel de blasphemia, quia est tanta Dei injuria, non se extenderet ad ea, quibus non inest talis turpitudo, vel tanta injuriæ gravitas. Aliud foret, si tenderet in ea præcisè; quia sunt injuria Dei gravis.

254. *Uti nec, si restrictè moveat.* Dixi 3. *Ex motivo universali, præcisè secundùm se, & sine restrictione movente* : nam potest voluntas motivo, etiam de se universali, nolle moveri universaliter, sed restrictè, proque sua libertate adhærere uni objecto malo, quamvis ob motivum, cæteroquin universale, ab alio v. g. graviore recedat. Sic potest ex motivo bonitatis Dei velle vitare mortalia, non verò venialia, vel vitare mortale gravius, v. g. blasphemiam; nolle tamen vitare occasionem proximam peccandi, v. g. contra castitatem : sicut potest velle quis ex eo dare eleëmosynam, non tamen amplecti statum Religiosum; sicut potest quis ex motivo misericordiæ velle dare uni, & non alteri, parvam, & non magnam eleëmosynam; ex motivo temperantiæ velle uno die jejunare, quin velit jejunare omnibus diebus; ex motivo charitatis benefacere amico citra grave detrimentum, vel periculum vitæ, quin velit recum illis; quia per quid aliud voluntas restringitur, v. g. ne privetur omni libertate; ne gravetur nimiùm; ut suam libertatem ostendat. Et quamvis, sic restringendo motivum virtutis moralis, possit hujus exerceri actus :

cùm intra lineam talis virtutis opera etiam minus intensa, aut extensa laudabilia esse possint: si quis tamen detestetur unum mortale, v. g. gravius, & non alterum ex motivo bonitatis Dei restricto, non erit actus virtutis Theologicæ, nec fortè supernaturalis; quia deest digna motivi appretiatio. Cæterùm si quis ex motivo universali non restricto virtutis etiam moralis operaretur, v. g. amico benefaceret, non posset velle beneficium illi, quin vellet omnia, quæ præstare posset; quia non est in potestate voluntatis, ut ratio honestatis beneficentiæ non participetur ab omnibus ejus objectis materialibus, licèt in potestate ejus sit illam ob causas restringere. Ex dictis sequitur quod intendens peccatum præcisè, quia est offensa Dei, implicitè, & connexivè velit omnia peccata.

Resp. 2. Contritio, procedens ex motivo universali secundùm se præcisè, & universaliter movente, detestatur peccata inæqualia personalia proprii subjecti inæqualiter: cùm enim unum magis opponatur motivo ejus, propter hoc etiam peccatum graviùs magis detestatur interpretativè saltem: est enim perfectè contritus sic constitutus, ut, si eligendum esset majus, vel minus peccatum, eligeret potiùs hoc quàm illud, v. g. veniale præ mortali, pauciora præ pluribus. 255. *Detestatur inæqualia inæqualiter*

Dixi: *Personalia proprii subjecti*: nam detestatur veniale sui subjecti magis, quàm alienum mortale, seu contritus mallet alienum mortale permittere, quàm venialiter peccare ad mortale alienum impediendum. Cujus ratio est; tum quia rectus ordo creaturæ rationalis erga Deum postulat, ut quisque se primum 256. *Et peccata propria magis quàm aliena.*

 mum

mum rectè ad Deum ordinet : cùm neminem habeat conjunctiorem, quàm se sibi; tum quia omnis virtus, utpote dispositio sui subjecti ad optimum, ordinat hoc principaliter ad suum finem. Hinc veniale proprium est odio practico magìs odibile, quàm alienum mortale, nec hoc licet eligere pro vitando mortali alieno; quod patet : aliàs enim peccatum non esset. Speculativè tamen, & præscindendo, à quo mortale ponatur, est magìs odibile, quàm veniale. Imò veniale actuale personale magìs est practicè odibile, quàm mortale habituale proprium : hujus enim macula potiùs permittenda, quàm venialiter peccandum.

Resp. 3. Contritio tum perfecta, tum imperfecta, concepta ex consideratione turpitudinis peccati, detestatur peccatum exercitè super omne malum physicum possibile. *Ratio 1mæ partis est*; quia Contritio perfecta est amor Dei appretiativè summus; id est, vi cujus contritus ità Deo adhæret, ut omnia mala physica malit tolerare, quàm ab eo per peccatum recedere, cùmque peccatum cognoscat esse summum Dei malum, non potest non id detestari super omne malum. *Ratio 2dæ partis est*; quia contritus ex consideratione turpitudinis peccati, hoc detestatur ordinatè, & pro merito suo; est autem peccatum malum gravius omni malo physico, & in ordine altiori : reddit enim hominem simpliciter malum, odibilem Deo, & abominabilem, pœnaque dignum; malum verò physicum pœnæ non facit, sed supponit hominem malum, estque pœna malum creaturæ nocentis, peccatum verò oppositum fini ultimo hominis.

257. *Contritio efficax detestatur peccatum super omne malum physicum.*

minis. Unde, si hoc ob turpitudinem suam detestetur, magis appretiativè detestatur, quàm quodcunque malum physicum. An idem dicendum sit de attritione, concepta ex metu gehennæ, resolvetur infrà.

258. *Non est opus formali comparatione.*

Dixi in conclusione: *Exercitè magis detestatur*: nam necesse non est formalem comparationem instituere dicendo: malo quæcunque mala sustinere; malo amittere honorem, divitias, vitam, quàm Deum offendere. Imò in rudibus, & in virtute minùs provectis sæpè periculosum est; quia mala sensibilia magis à nobis apprehenduntur, & plerumque vivaciùs terrent, avertuntque appetitum sensitivum, quem voluntas facilè sequitur. Quare vitandæ sunt illis tales comparationes, multòque magis hypotheses impossibiles, v. g. si deberem vel demergi in infernum, vel peccare, quid agerem? si Deus periret, nisi peccaretur, &c. quid eligerem? stultitia enim est talia à se, vel ab alio quærere, & exponere se tentationi periculosæ, cùm sufficiat peccata seriò detestari propter Deum, vel turpitudinem suam, & ab ejusmodi abstrahere: experimur enim, an seriò detestemur, velimusque vitare peccata: sicut experimur, nos revelatis à Deo super omnia alia firmiter assentiri, etsi de nullo alio objecto cogitemus; quia experimur nos illis ob authoritatem Dei revelantis ità adhærere, ut nulla creata authoritas possit nos ab assensu divellere: quæ adhæsionis firmitas sicut provenit formaliter ab entitate actûs, causaliter autem ab excellentia motivi, & pia affectione voluntatis; ità appretiatio contritionis formaliter est ab ipso actu, causaliter à motivo, & voluntate, divinæ gratiæ auxilio elevata, &

adjuta. Cæterùm necesse non est, ut contritio sit intensivè summa: potest enim nihilominus esse summa appretiativè, cum intensio, & appretiatio, proveniant ex diversis principiis; illa nempe ex cogitatione vivaciore, præeunte imaginatione, & appetitu sensitivo; hæc verò ex majore dignitate, excellentiâ, vel indignitate & malitia objecti.

QUÆSTIO IV.

An Contritio omnis, charitate perfecta, justificet extra Sacramentum, idque sine certa intensione, & duratione?

259. *Justificat.* Resp. Affirmativè. Est communissima tum contra Le Drou, & quosdam alios recentiores, ejus sequaces qui contritionem, depuratam ab omni spe & timore, requirunt; tum contra paucos alios, quorum alii certam intensionem, alii certam durationem exigunt, ut contritio perfecta justificet: contra quos probatur assertio nostra imò ex Scriptura Ezechielis 18. *Si impius egerit pœnitentiam &c. vitâ vivet.* Et Cap. 33. *Justitia justi non liberabit eum, in quacunque die peccaverit, & impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit.* Deuter. 4. *Cùm quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen ex toto corde quæsieris eum.* Quibus verbis omni contritioni, quoád substantiam perfectæ, tribuitur vis justificandi, per modum scilicet dispositionis ultimæ, idque sine restrictione ad tempus, intensionem, & vehementiam actûs. Probatur 2. ex *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. Ubi docet, per contritionem, charitate perfectam, hominem

nem reconciliari Deo, priusquam Sacramentum Pœnitentiæ suscipiat. 3. S. Pius V. & Greg. XIII. damnarunt hanc Baji propositionē: *Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum vero voto suscipiendi Sacramentum, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii sine actuali susceptione Sacramenti.* 4. Perfecta contritio est actus charitatis Dei secundùm se super omnia (nam detestatur peccatum, ùt Deo malum, hujusque carentiam vult Deo, idque ex motivo bonitatis Dei absolutæ (atqui actus charitatis Dei secundùm se super omnia, justificat extra Sacramentum, utì dictum P, 2. N. 82. & 83. ergo. 5. Duratio & intensio actûs non est de substantia ejus; ergo ad justificationem non requiritur: est enim nihilominus contritio perfecta conversio ad Deum, cui tribuitur à *Scriptura, Concil. Trid. & PP.* vis justificandi, modò sit appretiativè summa.

QUÆSTIO V.

An, ut contritio perfecta justificet extra Sacramentum, debeat se extendere ad omnia etiam venialia?

Resp. Cum communi omnium negativè. 260. *Ratio est* 1. Quia veniale non pugnat cum gratia, & habituali charitate, ùt constat ex Scriptura, quâ teste justus in die cadit septies; sicut ergo jam semel habita non amittitur per veniale, sic nec hoc impedit ejus introductionem. 2. Qui elicit contritionem, quâ appretiat Deum super omnia, quæ pugnant cum ejus amicitia, simpliciter diligit Deum, etsi

Non requiritur.

contritio illa se non extendat ad omnia venialia; ergo justificatur. 3. Si contritio extra Sacramentum justificans deberet se extendere ad omnia venialia; homini infirmo justificatio extra Sacramentum esset nimis difficilis: cùm enim cum ordinariis gratiæ auxiliis non possit vitare omnia, licèt possit vitare singula hic & nunc; propositum vitandi omnia homini, in mortale lapso, est admodum difficile; & tamen venialia non remittuntur, nisi ad quæ se propositum extendit.

Contritio perfecta, perfectior, perfectissima.

Nec obstat, quòd motivum contritionis perfectæ, quod est bonitas Dei absoluta, cui veniale opponitur, sit universale: nam non ideo movet semper in omni sua universalitate; sed, sicut intellectus potest eidem objecto modò firmius, modò minùs firmiter adhærere, prout nempe diversimodè à voluntate applicatur; ità multò magis voluntas, in se libera, potest ex eodem motivo diversimodè detestari peccata; ac 1mò quidem omne solùm, quod dissolvit amicitiam Dei, vel malum est grave ejus & hæc est contritio perfecta infima. 2. Omne, quod magis deliberatè fit: & hæc contritio extendit se ad venialia peccata plenè deliberata, estque priore perfectior. 3. Omne, quod ullo modo Deo displicet, & hæc extendit se ad quæcunque peccata, estque perfectissima. Qui primo modo detestatur peccatum, etsi non appretiet Deum super omnia perfectissimè, appretiat tamen simpliciter dignè; quia ponit actum incompossibilem cum peccato, finem ultimum excludente, adeoque justificationi nihil obstat, cùm veniale sit tantùm inordinatio circa media; & charitatem, quæ est circa finem ultimum, non attingat: unde

unde nec habitum tollit, vel minuit. Vide S. Thom. 2. 2. q. 24. a. 10.

QUÆSTIO VI.

An ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur contritio perfecta?

Resp. Non requiritur. Est communis, & certa sententia. *Probatur*: nam contritio perfecta justificat ante actualem Sacramenti susceptionem; atqui talis contritio non requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ: tum quia aliàs Sacramentum hoc non esset Sacramentum mortuorum, contra ac habet communis omnium Theologorum; tum quia alioquin Sacerdotibus non esset potestas solvendi à peccatis in actu secundo; absolutio non liberaret à peccatis; non esset functio remittendi peccata; res & effectus Sacramenti Pœnitentiæ non esset reconciliatio cum Deo: quæ omnia repugnant *Trident. Sess.* 14. *de Pœn. Cap.* 3. *& Can.* 9. Unde sententia quorundam antiquorum amplius sustineri non potest, qui vel dicebant, à Sacerdotibus tantùm denuntiari remissa peccata; vel, remissâ jam culpâ, & pœnâ æternâ, per absolutionem remitti tantùm pœnam aliquam temporalem. hoc enim non est simpliciter absolvere à peccatis, quæ primariò important reatum culpæ. 261. *Sententia negativa certa.*

Nec juvat, quòd *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. dicat, reconciliationem cum Deo ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in ea includitur, non esse adscribendam: nam, licèt contritio non justificet, nisi talis sit, ut voluntatem includat peccata confitendi, reliquaque

præcepta, graviter obligantia, servandi v. g. sumendi suo tempore Eucharistiam &c. nihilominus, si ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur perfecta contritio, hoc non erit magis Sacramentum mortuorum, quàm Eucharistia; nunquam re ipsâ in actu secundo reconciliabit peccatorem cum Deo.

Confirmatur authoritate Pontificum: nam Julius Papa *Can. Si Presbyter. c. 26. q. 3.* ait: *Si Presbyter pœnitentiam morientibus negaverit, reus erit animarum.* Et Cœlestinus, eum sequens, ait: *Morientibus negare pœnitentiam quid aliud est, quàm morienti mortem addere, ejusque animam suâ crudelitate occidere:* Quæ vera non essent, si ad Pœnitentiæ Sacramentum requireretur contritio perfecta. Videri potest S. Aug. *sermone 44. de verbis Domini*, ubi manifestè communem nostram docet sententiam.

QUÆSTIO VII.

An attritio, concepta ex consideratione turpitudinis peccati, & amore ingenuo, seu honestatis, vel spe beatitudinis, sufficiat ad valorem, & fructum Sacramenti Pœnitentiæ?

262. *Sententia affirmans certa.* Resp. Si sit supernaturalis, seu ex fide orta, efficax, & universalis, cum proposito non peccandi de cætero, sufficit: id enim 1mo docet Scriptura. 2. Concilia. 3. Idem tenent SS. PP. nominatim S. Augustinus. 4. Idem tenet S. Thom. Theologi plerique contra respectivè paucos. 5. Idem probat praxis Ecclesiæ, & com-

communis Fidelium sensus. 6. Ratio id ipsum evincit.

Probatur 1. *ex S. Scriptura* : nam Joannis 20. Apostolis, & eorum in Sacerdotio Successoribus, data est à Christo potestas remittendi & retinendi peccata ; atqui, si ad Sacramentum Pœnitentiæ non sufficeret attritio, saltem concepta ex amore ingenuo honestatis, vel desiderio fiduciali beatitudinis, talis potestas non esset concessa : nam requireretur contritio ex motivo bonitatis Dei super omnia dilecti, quæ antè justificaret. *Probant S. Scriptura.*

Probatur 2. *ex Conciliis* : nam *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 3. contritionem in genere dicit esse quasi materiam, & partem Sacramenti Pœnitentiæ. *Cap.* 4. eam definit, quod sit animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. D. in contritionem perfectam distinguit per motivum ab impefecta : illa enim ex ejus mente, si sit charitate perfecta, reconciliat peccatorem cum Deo ante actualem Sacramenti susceptionem ; hæc verò communiter concipitur ex consideratione turpitudinis peccati, vel gehennæ, & pœnarum metu. Demum de attritione addit hæc verba : *Quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat ; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.* Quæ verba si rectè expendantur, manifestum fit, quòd ex mente Concilii ad justificationis gratiam in Sacramento consequendam sufficiat attritio : nam, sicut contritio perfecta perducit ad justificationis gratiam extra Sacramentum dispositivè, seu velut dispositio ultima : sic ad eam non perducere potest attritio *Concilia.*

tritio, nisi velut dispositio; jam verò Concilium dicit, quòd attritio extra Sacramentum ad eam per se non perducat, seu, quod idem est, non sit dispositio sufficiens, & ultima; tamen ad eam disponat, seu sit dispositio ad eam in Sacramento impetrandam: ubi intelligi non potest, nisi de dispositione proxima: aliàs sensus foret: quamvis non sit dispositio extra Sacramentum, est tamen dispositio in Sacramento; cujus propositionis prima pars falsa foret, cùm extra Sacramentum attritio utique sit dispositio remota ad justificationem: sensus ergo esse debet; quamvis non sit per se sufficiens dispositio ad justificationem extra Sacramentum, est tamen sufficiens cum Sacramento. Idem docent *Concil. Florent.* & *Africanum*, ùt ostendit P. Franciscus Penthereau *in libello de sufficientia attritionis à pag.* 157.

S. *Augustinus* *Probatur* 3. *ex* S. *Aug.* nam *Epistolâ* 254. *aliis* 104. docet, sufficere dolorem ad correctionem, & fructum confitentibus, qui præviâ fide ex formidine divini Judicii concipitur; ergo & sufficiet dolor ingenuus. *Sermone* 44. *de verbis Domini* dicit, quòd peccatores, sibi displicentes, resurgant quidem, puta, cum proposito servandi mandata, tamen adhuc solvi debeant potestate, à Christo discipulis concessâ; solvi autem necesse non foret, si essent perfectè contriti; ergo solvi possunt tantùm attriti. Idem docent alii PP. apud Penthereau & Francolinum.

S. *Thomas.* *Probatur* 4. *ex* S. *Thoma*, qui *in* 4. *d.* 6. *q.* 1. *a.* 3. *Quæstiunculâ* 1*mâ ad* 5. ait: *Ad hoc, ut præparet se homo ad gratiam in Baptismo præcipiendam, præexigitur Fides, sed non Charitas; quia sufficit attritio præcedens, etsi non*

non sit contritio. Idem autem est de Sacramento Pœnitentiæ. Ibidem *distinct.* 22. *quæst.* 2. *art.* 1. hæc habet : *Quando aliquis accedit ad Confessionem attritus, non plane contritus; si obicem non ponit, in ipsa confessione, & absolutione sibi gratia, & remissio peccatorum datur.* Idem docet Scotus *in* 4. *dist.* 14. *q.* 4. & alii Theologi passim.

Probatur 5. ex praxi, & tacita approbatione Ecclesiæ, communique sensu Fidelium : nam 1. Sententia de sufficientia attritionis docetur passim in universa Ecclesia, estque in Italia, ut testantur AA. Itali, communissima, ac nominatim docetur Romæ, consciis Pontificibus, in Collegio Urbano de propaganda Fide, in Collegio Pancratii in Collegio S. Thomæ ad Minervam, & aliis, nec tamen contradixerunt Pontifices, nec Concilii Trid. Interpretes, etsi non ignorent, ejus assertores niti potissimùm authoritate dicti Concilii. 2. Traditur passim pueris & rudibus in Catechismis, In Concionibus, editis libris, & *Catechismo Romano p.* 2. *cap.* 5. his verbis : *Ex Fidei Catholicæ doctrina omnibus credendum, & constanter affirmandum, si quis ità animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulque impostèrum non peccare constituat, licèt ejusmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit, ei tamen, cùm peccata ritè confessus fuerit Sacerdoti, vi clavium scelera omnia remitti, & condonari; ut meritò à sanctissimis viris PP. nostris celebratum sit, Ecclesiæ clavibus aditum in cœlum aperiri : de quo minimè dubitari fas est, cùm à Concilio Florentino Decretum legamus, pœnitentiæ effectum esse absolutionem à peccatis.*

Praxis Ecclesiæ.

Catechismus Romanus.

3. Sæpe

3. Sæpe Rigoristæ sententiam nostram exhi-
Pontifi-ces. buerunt Pontificibus cum instantiis urgentibus, ut damnaretur; tantum verò abfuit, ut iis deferrent Pontifices, ut *Innoc. XI.* & *Alexander VII.* graviter vetuerint, eam censurâ afficere, permiserintque publicè doceri.

4. Ea est praxis confessariorum, qui, licèt pœnitentes excitent ad dolorem perfectum, acquiescunt tamen, si prudenter judicare possint, adesse saltem imperfectum cùm spe veniæ.

5. Is est sensus communis Fidelium, qui satisfecisse se ex communi instructione putant, si dolorem, saltem imperfectum, cum proposito elicuerint; jam verò non est credibile, quòd Spiritus Sanctus, regens Ecclesiam, permitteret doceri passim sententiam, ex cujus praxi, si falsa foret, sequeretur tot animarum ruina, tanta sacrilegiorum tum in Confessione, tum in Communione multitudo. Nec sine reatu æternæ damnationis potuissent dissimulare Pontifices; fecerunt tamen, & faciunt, etiam vetando eam censurâ notari. Imò Concilii Tridentini PP. qui accuratam de Sacramento Pœnitentiæ doctrinam tradituros se promiserunt, debuissent eam damnare. Hoc argumentum reflexum moraliter certam reddit sententiam nostram, eliditque omnem sententiæ oppositæ probabilitatem veram, & solidam.

Probatur denique triplici ratione. *Prima*
Ratio triplex. est: In Lege nova, postquam Christus factus est propitiatio pro peccatis nostris, debent peccata faciliori, & humanæ infirmitati magìs accommodatâ dispositione remitti, quàm in Lege veteri: hoc autem non esset, si ad justificationem in Sacramento non sufficeret attritio; sed

requireretur contritio perfecta Minor patet. Major probatur: nam in Lege nova Sacramentum Pœnitentiæ adferre debet aliquod privilegium; nullum autem adferret, si ad id non sufficeret attritio; sedècontra adferret majus gravamen: nunc enim deberent pœnitentes habere contritionem perfectam, peccata sua, quoad numerum & speciem cum suî confusione confiteri, injunctam satisfactionem ex obligatione præstare; in Lege autem veteri sufficiebat perfecta contritio. 2*da*. Si attritio non sufficeret ad Sacramentum Pœnitentiæ, esset odiosum pœnitentibus, & Confessariis: pœnitentibus quidem; quia non tantùm tenerentur ad contritionem perfectam, relapsis in mortalia plerumque valde difficilem, sed etiam ad pandendam omnem suam turpitudinem Confessario; Confessarii autem, quia essent perpetuis expositi anxietatibus, hærerentque passim in dubio de danda vel neganda absolutione: hoc autem repugnat intentioni Christi, qui noluit, tribunal sacramentale esse torturam Confessariorum, & lanienam pœnitentium; sed voluit, jugum suum esse suave, & onus leve, ne daretur ansa omnibus fugiendi munus Confessarii. 3*tia* à priori est: nam talis attritio directè respicit Deum, utpote detestans peccatum; quia est contemptus, vel vilipensio Dei &c. Proinde est conversio ad Deum, & absoluta aversio à peccatis.

QUÆS.

QUÆSTIO VIII.

An attritio, concepta ex metu gehennæ, & pœnarum, sufficiat ad justificationem in Sacramento?

263. *Sententia affirmans ostenditur vera*

Resp. Attritio supernaturalis, absolutè efficax, concepta ex metu gehennæ, & pœnarum, si conjuncta sit cum spe veniæ, sufficit ad justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ consequendam. Est communissima contra respectivè paucos, præsertim Rigoristas.

Probatur 1mò ex *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. ubi cùm dixisset, attritionem communiter concipi ex consideratione turpitudinis peccati, vel gehennæ, & pœnarum metu, addit: quòd, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, sit donum Dei, & impulsus Spiritûs sancti moventis, quo Pœnitens adjutus viam sibi ad Justitiam parat; & quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponat. Quibus verbis sicut declarat, attritionem non esse sine Sacramento dispositionem sufficientem ad justificationem; sic declarat, eam esse talem ad justificationem in Sacramento consequendam; alias nihil dixisset Concilium: sicut enim manifestum est, quòd sit dispositio remota extra Sacramentum; sic ignorari non poterat, esse saltem remotam etiam in Sacramento, sicque frustra fuisset particula: *tamen*, & valet hìc, quod de mente ejus dixi ad quæstionem præcedentem: loquitur enim pariformiter de attritione utraque.

Pro-

Probatur 2. uti conclusio præcedens, ex praxi, tacitaque approbatione Ecclesiæ, sensuque communi Fidelium, & authoritate S. Augustini.

Probatur 3. *ratione*: nam talis attritio est vera, licèt imperfecta, ad Deum conversio, & aversio à peccato, voluntatem peccandi deinceps excludens; proinde ei nihil deest, quò minùs in Sacramento perducat ad justificationem, velut dispositio ultima.

Dixi 1. *Attritio supernaturalis*: puta entitativè; nam dispositio ultima ad gratiam supernaturalem, & sanctificantem, debet esse proportionata, & in eodem ordine, dicitque *Trid. Sess.* 6. *Can* 3. anathema illi, qui assereret, sine Spiritûs sancti inspiratione, & adjutorio posse hominem pœnitere, sicut oportet. Unde & *Innocentius XI.* damnavit hanc ordine 57. propositionem: *Probabile est sufficere attritionem naturalem, modò honestam*, ut autem sit supernaturalis, debet ejus motivum proponi per fidem, vel lumen supernum æquivalens, adeoque attingi cum aliquo respectu ad Deum: ut enim si detestetur peccatum propter suam turpitudinem, debet id attingere, ùt contrarium legi divinæ; ut verò detestetur id, ùt privans aliquo bono, debet attingere, ùt privans bono Dei: ità, ut detestetur ex metu gehennæ, vel pœnarum, debet attingere malum, ùt à Deo infligendum, vel privans aliquo bono Dei. *Ratio est*; quia esse debet conversio ad Deum, & aliqua Dei dilectionis inceptio Debet fieri, cum spe veniæ, quæ non possunt haberi sine aliquo respectu ad Deum. Sufficit tamen juxta Suar. & alios respectus implicitus, & confusus: ùt, si turpitudo peccati, ùt disconvenientis cum re-

264. *Si supernaturalis attritio sit.*

cta ratione, prævio lumine superno cognoscatur, vel jactura bonorum confusè repræsentetur, ut à Deo obventura &c.

265. *Et efficax, qualis esse potest, concepta ex metu gehennæ.* Dixi 2. *Attritio absolutè efficax*, id est, quæ voluntatem omnem peccandi excludat: posse autem talem concipi ex metu gehennæ, dubitari non potest: quidquid quidam cum aliquibus Lovaniensibus, & Le Drou contradicant: nam, sive gehenna consideretur, ùt complectens pœnam sensûs, & pœnam damni, consistentem in privatione afflictiva visionis Dei æterna; sive, ùt complectitur solam perpetuam pœnam sensûs, à Deo ob peccatum infligendam; potest quis efficaciter eam velle vitare: jam verò, quisquis efficaciter vult vitare gehennam, etiam vult efficaciter vitare omne mortale, tam internum, quàm externum, utpote inductivum gehennæ: aliàs vellet efficaciter vitare, & non vellet vitare gehennam: quisquis enim absolutè efficaciter vult finem, necessariò vult media, ad eum necessaria.

Confirmatur 1. Timor pœnæ cohibet, juxta Adversarios, aut potest saltem cohibere externum peccatum v. g. timor patibuli furtum; ergo timor gehennæ potest cohibere peccatum, etiam internum, seu affectum ad peccatum. Probatur Conseq. Ideo timor pœnæ cohibere potest externum peccatum; quia propter illud pœna incurritur; atqui gehenna propter peccatum internum incurritur; ergo gehennæ timor potest cohibere peccatum internum. Nec dici potest, quòd timor gehennæ excludat peccatum internum tantùm negativè, velut somnus, vel vehemens distractio excludit à mente cogitationem de aliquo objecto: nam timor efficax gehennæ excludit peccatum per positivam cum eo

repug-

repugnantiam, quatenus ex natura sua cum eo, quamdiu ipse durat, stare non potest.

Confirmatur. 2. Potest quis efficaciter æternam beatitudinem amare, & intendere, ùt sibi bonam, & ad eam consequendam omnia media necessaria adhibere ex ejus amore; ergo potest quis efficaciter etiam aversari, & fugere pœnas gehennæ, ùt sibi malas, & ex metu earum velle, & adhibere omnia media ad eas non incurrendas necessaria. Subsumo; atqui ex mediis, ad gehennæ pœnas non incurrendas necessariis, unum est excludere omnem voluntatem peccandi graviter; ergo ex metu pœnarum gehennæ potest quis excludere omnem voluntatem peccandi graviter.

Confirmatur 3. Authoritate Sedis Apostolicæ: nam Clemens XI. inter centum, & unam Quesnelli propositiones damnavit hanc ordine sexagesimam: *Si solus timor supplicii animat pœnitentiam, quò hæc est magis violenta, eò magis ducit ad desperationem.* Item sexagesimam primam hanc: *Timor non nisi manum cohibet; cor autem tam diu peccato addicitur, quàm diu ab amore Justitiæ non ducitur.* Item damnavit hanc sexagesimam secundam: *Qui à malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam reus est coram Deo.*

His propositionibus contradictoriæ ab omnibus Catholicis DD. recipiuntur, ùt veræ; ergo fatendum est, quòd timor pœnæ possit & cor cohibere à peccato etiam interno &c.

Dixi 3. *Conjuncta cum spe veniæ*, id est, cum desiderio fiduciali gratiæ remissivæ peccati quoad culpam, seu condignitatem inimicitiæ Dei, & quoad pœnam, seu condignitatem ad pœnam, saltem perpetuam; quæ spes esse potest 266. *Cum spe veniæ.*

 etiam

etiam in eo, qui sciret, perfectè sibi peccata esse remissa. *La Croix L. 2. n. 26. Inst. 3. V. De Spe p. 2. N. 63.*

267. *Non obstat Trident.* *Dices* 1. *Tridentinum* ad justificationem peccatoris requirit amorem Dei; ergo non sufficit attritio, concepta ex solo metu gehennæ, vel turpitudine peccati; sed debet procedere ex motivo Charitatis simul, tanquam motivo suo inadæquato, aut conjuncta esse cum amore Dei secundùm se. Probatur antecedens: nam Concilium *Sess. 6. Cap. 6.* agens de dispositione, in adultis requisitâ ad justificationem in Baptismo consequendam, ait: quòd peccatores ad eam disponantur per fidem, timorem divinæ Justitiæ, spem, & amorem, quo Deum, tanquam fontem omnis Justitiæ, incipiunt diligere, ac per odium peccati, hujusque detestationem inde consequentem. Resp. Transeat Antec. Neg. Conseq. Concilium dixit, quòd prælucente fide timore concussi in spem erigantur, fidentes, Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque, tanquam omnis Justitiæ fontem, diligere incipiant, ac propterea moveantur adversus peccatum per odium aliquod, ac detestationem, hancque esse pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oporteat. Ex his autem verbis argui minimè potest, requiri actum Charitatis Dei, super omnia propter se dilecti: aliàs Baptismus nulli conferri posset, nisi jam antè justificato; sed docet Concilium, quòd peccatores, sic in spem erecti, incipiant Deum diligere, vel præscindendo ab amore perfecto, & imperfecto, vel amore, quo in eum feruntur, tanquam sibi benignum, & misericordem: nam, ùt ait *S. Thom.* 1. 2. *q.* 90. *a.* 7. *in O.* Ex hoc

hoc, quod speramus, per aliquem posse nobis provenire bona, movemur in ipsum, sicut in bonum nostrum, & sic incipimus eum amare, amore utique, ut vocant, concupiscentiæ, qui initium est amoris perfecti, utpote nos ordinans ad finem nostrum ultimum, amicamque cum Deo conjunctionem: hic enim finis est omnis actûs supernaturalis; & hinc actus spei, propositum servandi mandata Dei, omnisque actus honestus supernaturalis est initialis, & virtualis amor Dei secundùm se, sicut timor Dei Eccles. 25. dicitur: Initium dilectionis ejus.

Dixi: *Transeat Antec.* Nam Concil. ibi docet, quomodo ordinariè ad justificationis gratiam peccatores disponantur; non verò dicit, omnes illos actus esse necessarios: nam certo non requiritur timor Justitiæ divinæ, vel pœnæ, sed sufficit dolere ex motivo Charitatis, vel honestatis peccati turpitudini oppositæ, aut; quia amissa est gratia Dei, jus ad Cœlum &c. Deinde *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. agens de dispositione ad justificationem, in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, nullam facit mentionem amoris benevoli, sed distinguens contritionem, & attritionem unicè per motiva adæquatè diversa, dicit, attritionem, conceptam ex consideratione turpitudinis peccati, vel gehennæ, & pœnarum metu, disponere ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ; imò ex Decreto priùs concepto deleri jussit hæc verba: *Cùm sine aliquo dilectionis in Deum motu vix esse queat.*

Unde ruit imò sententia Illorum, qui cum Ledrou ad justificationem in Sacramento requirunt contritionem ex amore Dei appretiativo super omnia; quem tenent non justificare extra Sacramentum, nisi sit depuratus ab omni spe, & timore, vel tam fortis, ut stet in omni occasione contra quævis adversa. V. P. 2. à N. 83.

2. Ruit sententia P. Simmonet, & P. Antoine in editione prima, qui præter attritionem requirunt amorem benevolentiæ simplicem, qui stare tamen possit cum peccato mortali actuali. Nam præterquam quòd talis amoris necessitas nullum habeat fundamentum in Concilio, vel authoritate Theologorum, nihil ad justificationem conferre potest, cùm voluntatem peccandi non excludat, ad Deum non convertat, quod tamen præstat attritio.

Sententia Pallavicini.

3. Ruit sententia Pallavicini, qui contendit attritionem debere procedere ex amore Dei secundùm se, qui non appretiet Deum super omnia, super ea tamen, quæ cum amicitia Dei non stant, attritionisque motivum debere esse tum Dei bonitatem absolutam, tum aliud inferius, ità ut neutrum sine altero moveat ad efficacem peccati detestationem, sed utrumque simul: nam hujus sententiæ nullum est vestigium in Concilio; imò fundamentum contrarium, cum motiva attritionis, & contritionis adæquatè distinguat. Dein non apparet, quomodo amor ille non sit perfectus, si Deum appretiet super omnia, quæ repugnant amicitiæ Dei; videatur Pallav. *de Virtute Pœn. Cap.* 11. *de Contrit. Cap.* 12. *N.* 148. & deprehendetur, quòd valde obscurè suam sententiam proponat, & nullatenus faveat iis, qui requirunt ad Sacramentum Pœniten-

nitentiæ contritionem ex amore Dei ſecundùm ſe, ſuper omnia appretiati, etſi non depurato à ſpe, & timore.

Dices 2. Poteſt quis velle vitare gehennam, & non modò, ſed poſtea, velle adhibere media, v. g. vitare peccatum, agere Pœnitentiam in fine vitæ, cùm intentio finis non determinet ad media, niſi quando finis intenti obtentio urget; ergo poteſt quis ex metu gehennæ velle vitare peccata, quin excludatur voluntas peccati. Reſp. Poteſt quis velle abſolutè efficaciter vitare gehennam, ità, ut nunc ſe ponat extra periculum, omniaque vitare, ex quibus reatum ejus contrahat, & tamen non modò, ſed poſtea velle media N. Ant. poteſt velle vitare gehennam non abſolutè efficaciter, ſed reſtrictim ad circumſtantiam, v. g. temporis, & non velle modò adhibere media &c. C. Ant. & N. Conſeq. qui abſolutè efficaciter vult vitare gehennam, vult vitare, quantum eſt in ſe omnia ejus incurrendæ pericula, adeoque & peccata; ſecùs, qui vult ſolùm vitare gehennam cum reſtrictione ad tempus; ſicut, qui actum ſpei efficacem abſolutum concipit, ſic conſtituitur, ut velit omnia, quæ à bono ſperato impediunt vitare; non verò, qui actus ſpei habent inefficaces & ad tempus reſtrictos. Hi enim, ùt evenit peccatoribus multis, ſperant beatitudinem, & tamen non determinantur ad vitanda peccata, quia actus non ſunt abſolutè efficaces. Idem eſſe poteſt, de voluntate peccata fugiendi, & agendi Pœnitentiam; ſecùs eſt, ſi intentio finis ſit abſolutè efficax, extendens ſe ad vitanda pericula, & reatum. 268.

Non inefficax, sed absolutè efficax voluntas excludit peccatū.

Dices 3. Attritus ex metu gehennæ propriè & 269.

Attritus odit peccatū secundùm se.

& in se non odit peccatum, sed gehennam, ob quam odit peccatum, sicut, qui odit hominem propter scelera, non ideo odit propriè, & in se hominem, sed scelera. R. N. Ass. Nam odit peccatum secundùm quod est offensa Dei, justi Judicis, inductiva gehennæ, seu ut suâ malitiâ gehennæ pœnis, a deo, justo Judice infligendis, obnoxium facit. Quare gehenna est objectum attritionis formale primarium, peccatum verò objectum ejus materiale est, & formale secundarium dici potest, quatenus offensa Dei justi Judicis est inductiva gehennæ: peccator Dei gratiâ excitante motus ad pœnitentiam 1mò, Fide prælucente de fine ultimo, & beatitudine, gehennâque, peccatoribus impœnitentibus præparatâ, concipit amorem efficacem beatitudinis. 2. Spem veniæ pœnitentibus promissæ, & amorem aliquem Dei secundùm dicta N. 245. 3. Fugam efficacem gehennæ, peccatoribus præparatæ. 4. Efficacem, dolorosam detestationem peccatorum, ut sunt offensa Dei justi Judicis, & sua malitia inductiva gehennæ, cum proposito non peccandi de cætero. Atque ità attritio tollit affectum ad peccatum in, & secundùm se tum directè, tum indirectè, quia is stare non potest cum efficaci fuga gehennæ, & proposito deinceps servandi mandata Dei. Simile adductum non est ad rem: cùm enim homo peccator maneat proximus noster, capax beatitudinis &c. est nihilominus amabilis, odiumque ejus secundùm se non necessariò inducitur per odium peccatorum, quorum reus est. At cùm infernus secundùm se non sit odibilis, sed tantùm, ut substat malis meritis peccatorum non potest odio efficaci haberi, nisi in consortio pec-

peccati, seu hoc simul repræsentetur, ut inductivum illius.

Dices 4. Attritus ex metu gehennæ non curat, quod peccatum sit contra Deum; ergo non odit peccatum, ùt oportet. R. D. A. Non curat, quod peccatum sit contra Deum ùt vindicem justum peccatorum N. A. Non curat, quod sit contra Deum, ùt suprà omnia propter se amabilem, subd. positivè hoc non curat, seu id vilipendit, vel contemnit N. A. præcisivè hoc non curat, id est vi motivi attritionis non elicit actum, quo aversetur peccatum, ut est contra Deum super omnia propter se amabilem, sed ab eo proscindit C. A. & N. C. sicut qui amat Deum consideratâ solâ ejus misericordiâ, aliis Dei perfectionibus ad illum actum non movetur, & tamen non contemnit, nec parvi pendit illas; sic qui inferni metu movetur ad detestandum peccatum, non contemnit alia motiva, etsi hic & nunc iis non moveatur, utpote non propositis. Et quamvis, cessante motivo inferni, non detestaretur illo actu peccatum, inde tamen non sequitur, quòd non esset detestaturus per alium ex alio motivo, præsertim cùm præeunte spe veniæ, & desiderio suæ beatitudinis jam incipiat amare Deum, ùt suum bonum: sicut, si cessaret in amante Deum propter suam misericordiam cognitio hujus, cessaret amor Dei ob misericordiam, nec tamen sequitur, quòd eum non sit amaturus propter alias perfectiones.

Dices 5. Vera pœnitentia debet esse de peccato, ùt est offensa Dei. Resp. Ut est offensa Dei, ùt justi retributoris bonorum, vel vindicis malorum, vel ùt primæ regulæ moralitatis

omnis C. Necessariò ùt summi boni secundùm se N. Attritio autem ex metu inferni est de peccato, ùt offensâ Dei velut justi Judicis, & malorum vindicis.

270. *Non appretiat pœnam supra culpam.* *Dices* 6. Detestans peccatum propter gehennam appretiat Pœnam supra culpam; ergo agit inordinatè, & se non disponit ad justificationem. Resp. N. Antec. Sicut Deum amare possum propter collata mihi beneficia, quin appretiem beneficia supra Deum; sic attritus potest propter gehennam detestari peccatum, quin appretiet pœnam supra culpam: neque enim necesse est, ut appretietur objectum formale supra materiale. Cujus ratio est; quia in se optimum amari, & in se pessimùm odio haberi potest propter diversa motiva, quæ hoc odio, illud amore simpliciter dignùm reddunt, etsi ejus amabilitatem, vel odibilitatem non adæquent, sed relinquant amabile, vel odibile propter alia motiva. Hinc detestans peccatum ob gehennam, non instituit comparationem, etiam virtualem inter utrumque malum; sed præscindit; aliud est in contritione perfecta, quæ cùm debeat Deum appretiare super omnia, virtualem involvit comparationem; quæ & requiritur ad appretiationem unius super aliud.

Dices 7. Attritus ex metu inferni detestatur peccatum propter pœnas, ergo has magìs detestatur: nam juxta axioma: *Propter quod unumquodque est tale, hoc magìs est tale:* unde dixit: *S. Thom. in supplemento q. 2. 1. ad 4. Quod propter alterum oditur, hoc minùs oditur.* Resp. Distinguo Conseq. ergo has magìs detestatur appretiativè. N. Conseq.
magis

magìs deteſtatur intenſivè, tranſeat : fieri poteſt, ut pœna magìs vivaciter proponatur intellectui, quàm malum culpæ, ſicque voluntas intenſiùs per actum ſuum averſetur pœnam, quàm culpam, in quo nulla eſt inordinatio, cùm non teneamur ad actus ſemper perfectiſſimos.

Axioma illud in multis fallit, ac 1mò quidem, ſi motivum propter quod non ſit unicum : ſic non tenet : amo Deum propter beneficia, ergo magìs amo beneficia. 2. Si actus non ſuſcipiat magìs, & minùs: ſic non valet : Credo Deum eſſe trinum propter teſtimonium ejus ; ergo hoc magìs credo. 3. Si denominatio quoad augmentum pendeat ab arbitrio voluntatis. Sic non ſequitur : amo Paulum propter ſuum patrem, ergo hunc magìs amo. 4. Si motivum non ſit capax talis denominationis : ſic non valet : Deus creavit omnia propter ſe, ergo magìs ſe creavit. Valet axioma, ſi per τὸ magìs intelligatur prioritas ſubſiſtendi conſeq. Sic bene infero : propter pœnam deteſtor peccatum, ergo priùs deteſtor pœnam, non contrà. Et ſic intelligitur dictum S. Thomæ. *Exponitur axioma.*

Dices 8. Saltem attritio non deteſtatur appretiativè peccatum ſupra gehennam. Hoc autem videtur neceſſarium ad juſtificationem.

Reſp. 1. Cum communiore : Nego Minorem : ad veram enim pœnitentiam ſufficit, quòd quis ſeriò, & efficaciter deteſtetur peccatum, ſicut pro nullo caſu poſſibili peccare velit, & deteſtatio, quàm diù durat, ſtare non poſſit cum peccato, præſcindendo, quid quis in caſu impoſſibili facturus eſſet ; nec actus ille inordina- *An attritus magis deteſtetur infernum, quam peccatū?*

natus est, cùm non appretiet pœnam supra peccatum, nec obligatio sit ad actum semper perfectissimum; aliàs inordinatus esset actus spei, teneremurque semper ad actum charitatis. Resp. 1. Cum aliis N. Maj. nam 1mò cùm attritus detestetur absolutè efficaciter omnem actum inductivum gehennæ, actus autem, quo mallet peccare, quàm subire gehennam, sit inductivus gehennæ, implicitè etiam detestatur illum actum, sicque virtualiter, & implicitè præfert malum peccati malo gehennæ; deinde seriò volens vitare gehennam, ideoque detestans peccatum, seriò fugit in inferno afflictivam visionis beatificæ privationem, adeoque intendit efficaciter beatitudinem suam, Deumque tanquam fontem æternæ suæ felicitatis possidere, & illustratus Dei gratiâ per fidem agnoscit peccatum, quo fit odibilis Deo, & pœnis inferni dignus, gravius adeoque detestabilius esse malum omni malo pœnæ, sicque magìs potest appretiativè detestari peccatum, pœnæ reatum, & causam pœnæ, quàm ipsam pœnam, cùm gravius sit malum, reum esse pœnæ, eamque cum reatu pati, quàm pati innocenter.

Si replices: Tota efficacia actûs est à motivo, ergo non possum peccatum propter pœnas magìs detestari, quàm pœnas. Resp. Motivum attritionis non sunt pœnæ secundùm se, cùm sic movere non possint ad peccati commissi detestationem, utì movere non possunt eum, qui nunquam peccavit; sed sunt pœnæ peccatis commissis debitæ, seu pœnæ unà cum reatu, seu condignitate ad eas; gravius autem malum est reatus cum pœnis, quàm pœnæ secundùm se: unde efficacia actûs hìc est

est à motivo, ùt relato ad objectum materiale detestationis, velut causam motivi, seu pœnarum, sicque efficacia actûs est ab utroque. Unde attritus, etsi non sit determinatus formaliter, & explicitè ad eligendum potiùs infernum sine reatu, quàm peccatum, potest tamen implicitè, & æquivalenter esse determinatus; quia cognoscit esse gravius, reum esse inferni, & eo detrudi nocentem, quàm ejus pœnas pati sine reatu, inque salutem animæ suæ eam considerationem suscipit, & dolet, non quia peccatoribus inferni pœnæ sunt præparatæ, sed quia peccatis suis eas meruit. Cæterùm nec necesse est, ut attritus formalem, & explicitam comparationem instituat, volendo potiùs infernum subire, quàm peccare; quia virtutes supernaturales ordinant nos ad beatificam Dei possessionem, non verò ad separationem.

Dices 9. Attritio concepta ex metu gehennæ, est secundùm quid involuntaria; ergo ad justificationem in Sacramento non sufficit. R. N. Ant. non enim est contra inclinationem voluntatis liberam: nam attritio efficax ex metu gehennæ excludit & hanc volitionem, vellem peccare, si infernus non esset; quia illa volitio, utpote inductiva inferni, repugnat efficaci intentioni attriti; secùs est de projectione mercium in mare, ex metu naufragii. Nam fini projicientis merces non obest hæc volitio: vellem retinere merces, si periculum naufragii non esset. Potest quidem in attritis esse displicentia in difficultate vitandi peccata, sed illa non est libera, verùm naturaliter orta, & absorbetur ab efficaci intentione justificationis. 271. *Attritio non est secundùm quid involuntaria.*

Dices

Dices 10. Timor pœnæ est timor servilis;
272. ergo attritio ex eo procedens non excludit voluntatem peccandi. Probatur Conseq. quia timor servilis eam non excludit. R. Timor pœnæ est timor servilis semper cum servilitate conjunctus. N. Antec. Pro arbitrio operantis sæpe cum ea non conjunctus C. Antec. N. Conseq. Timor pœnæ, quando adjunctam retinet voluntatem peccandi, si pœna non timeretur, dicitur serviliter servilis, seu conjunctus cum servilitate peccati: peccatum enim est servitus, seu servilitas juxta illud: *Qui facit peccatum, servus est peccati*: Et tunc dicitur servilis formaliter; at non semper habet adjunctum affectum ad peccatum, quando nempe absolutè efficax est, & tunc dicitur materialiter servilis. S. Thom. paulò aliter loquitur, & timorem servilem vocat, qui est conjunctus cum peccato actuali, vel habituali, & hinc dicit, quòd charitas stet cum timore servili, sed non cum servilitate. Vid. dicta P. 2. N. 61.

Timor pœnæ non necessariò est conjunctus cum servilitate.

273. *Dices* 11. Juxta S. Thom. 1. 2. Q. 113. *A.* 9. Majus opus est justificatio impii, quàm cœlum, & terra, & omnia in iis contenta, quia justificatio terminatur ad bonum æternum divinæ participationis, creatio cœli & terræ terminatur ad bonum naturæ mutabilis: ad opus autem tam excellens non videtur homo dispositus per attritionem, conceptam ex metu gehennæ: nam est similis rebelli, qui à Rege offenso peteret veniam dicendo: O Rex! doleo de rebellione mea, non quidem tuî gratia; sed quia timeo pœnam à te, justè infligendam, peto tamen veniam: huic autem Rex offensam non remitteret: multò minùs

Non obstat paritas, petita à Rege terreno.

eum admitteret in amicitiam. Sic autem ad Deum, qui cor intuetur, dicit attritus; ergo. R. N. Min. ad prob. Resp. 1. Retorquendo: si rebellis iste diceret, doleo de offensa, equidem tui gratiâ, sed remissè, ità, ut facilè rediturus sim ad offensam novam, nec te pro dignitate tua appretiem; quia tamen pœnam timeo, peto veniam: etiam talis à Rege non reciperetur in gratiam, multò minùs in amicitiam; atqui sic constitutus, & exercitè dicit ad Deum, qui attritus ex metu gehennæ simul habet amorem benevolum, sed imperfectum; ergo nec is est dispositus ad impetrandam veniam, & justificationem, quod tamen asserunt adversarii. Item, qui diceret Regi, se dolere propter ipsum de offensa gravi, se tamen paratum non esse vitare leves ejus offensas, non impetraret veniam: ergo nec, qui non dolet de omnibus simul venialibus, à Deo veniam mortalium meretur. Resp. 2. Est latum discrimen inter rebellem illum, & peccatorem attritum. Nam verbis suis rebellis Regi, qui cor non intuetur, indicat se positivè excludere dolorem Regis gratiâ, & præfert aliquem contemptum Regis; at peccator attritus nec verbis, nec animo Deo dicit, se positivè excludere dolorem ejus gratiâ; sed dicit: doleo, quòd justum te Judicem ad iram provocaverim, & à te fine meo recesserim; confugio ad te fontem gratiæ, & ob merita filii tui, peto veniam, paratus servare mandata tua, & deinceps te diligere super omnia. Ubi patet, quòd longè sit dispar ratio pro utroque. Ut sit aliqua paritas, pone imò, quòd Rex videat à subdito non excludi positivè amorem Regis propter se, sed adesse

initialem in adhuc infirmo. Pone 2. Subditum paratum esse ad fideliter deinceps serviendum Regi. Pone 3. Quòd filius Regis sua merita interposuerit, ut subditus, reus rebellionis, sic dispositus recipiatur in gratiam, Rexque filio suo annuerit. Jam hic recipiet subditum, offensamque remittet, etsi id subditus non mereatur. Sic autem res habet in attrito: Nam Christus Dominus merita Passionis, & mortis suæ obtulit Patri, ut homini lapso offensam remitteret, eumque in gratiam reciperet, etiam extra Sacramentum, si per perfectam contritionem, vel in Sacramento Baptismi, & Pœnitentiæ, si per attritionem dispositus accederet. Pater, sciens hominem per peccatum originale sauciatum, & in mala pronum, ad bona debilem, difficulter posse à lapsu resurgere per contritionem perfectam, voluit ostendere divitias misericordiæ suæ, & miserationibus suis ad suî amorem nos attrahere, annuit petitioni filii, atque intuitu ejus attrito in Sacramento dat veniam, & gratiam, atque ità faciliorem voluit esse in lege nova, quæ idcirco lex gratiæ dicitur, justificationem, quam fuit in lege veteri, quæ lex timoris dicebatur; quia Judæi terroribus adigebantur ad ejus observationem.

274. *Infirmũ Pallavicini argumentum.* *Dices* 12. Habitus fidei, & spei, semel amissi, non recuperantur, nisi præviis actibus fidei, & spei; ergo nec habitus charitatis, semel amissus, recuperatur, nisi prævio actu charitatis. Hoc argumentum vocat Pallavicinus fortissimum; at nullius est roboris. Nam si valeret, sicut ad recuperandum habitum fidei, spei requiritur actus perfectus utriusque; sic requireretur ad recuperandum habitum charita-

tis actus charitatis perfectus, adeoque extra Sacramentum justificans, quod nemo dicet. Deinde disparitas clara est: nam ex Dei dispositione actus fidei, & spei sunt dispositio omninò necessaria ad habitus supernaturales recuperandos: vel enim hi non recuperantur, nisi infundatur gratia sanctificans, ùt habet communior cum Lugone, & jam cum gratia non recuperetur, nisi præcedentibus actibus fidei, & spei, patet nec sine illis recuperari habitum fidei, & spei; vel recuperari possunt ante infusionem gratiæ: nempe dum actus fidei, & spei eliciuntur, ùt docet Suar. & jam patet iterum requiri actus illorum, sicut requiritur actus charitatis, ut extra Sacramentum recuperetur habitus; at verò ad recuperationem habitûs charitatis, & gratiæ sanctificantis Deus duplicem dispositionem constituit, nempe vel perfectam contritionem, vel attritionem cum Sacramento, ùt constat ex Trid. Si argumentum Pallavicini teneret, nullus habitus virtutis moralis sine prævio ejus actu recuperari posset, quod constat esse falsum.

Hæc sunt argumenta, quæ Adversarii adferunt, sed omnia, ùt expendenti patet, levis momenti: nec graviora sunt, quæ congerunt Primò ex sacra Scriptura. Nam hæc loquitur vel de habituali charitate; vel de charitate operum, quæ ex charitate præstanda sunt, quæ, si perseverante odio præstentur, homo manet in morte; vel de justificatione extra Sacramentum. 2. Quæ congerunt ex S. Augustino, & aliis P.P. nam hi vel hortantur ad charitatem; vel loquuntur de merito condigno augmenti gratiæ; vel de justificatione extra Sacramentum; vel per charitatem intelligunt voluntatem 275. *Non obstant alia.*

servandi mandata, omnemque actum virtutis, qui inchoata est charitas. 3. Quæ afferuntur ex S. Thoma: is enim requirens charitatem ad justificationem, agit de virtute Pœnitentiæ, quæ non justificat extra Sacramentum, nisi actus sit charitatis. Ex dictis

276. *Attritio est amor finis ultimi.* *Colliges 1mò.* Efficaciter attritus seu ex timore gehennæ, vel pœnarum, seu ex consideratione turpitudinis peccati, Deum tanquam finem suum ultimum præfert omni creaturæ, ejusque possessionem fruitioni omnis boni creati: habetque Deum pro fine *Cui* inchoativè; quia per actum supernaturalem ordinat se ad Deum amore perfecto amandum, paratus servare mandata, quorum primum, & maximum est de amando Deo ex totocorde super omnia propter se: est enim attritio efficax actus supernaturalis, procedens vel ab habitu spei, cujus objecto opponitur damnatio, quam fugit, vel ab alia virtute, aut principio supernaturali ejus vices supplente, ob honestatem, cui opponitur turpitudo peccati: omnis autem actus supernaturalis quandam habet participationem charitatis propter ordinem intrinsecum, quam dicit ad objectum ejus, uti dictum P. 1. N. 54. ex D. Thoma.

277. *Non est dolor purè formidolosus.* *Colliges 2.* Attritio non est dolor purè formidolosus, ut à quibusdam appellatur: nam 1. concepta ex consideratione turpitudinis peccati non tantùm est amor finis ultimi, sed etiam boni honesti: ideo enim sic attritus dolet de peccatis ob turpitudinem; quia amat honestatem illi oppositam. 2. Attritio concepta ex gehennæ & pœnarum metu est simul amor beatitudinis, seu Dei, ut est bonum nostrum summum: gehenna enim non tantùm importat pœ-

nam

nam sensûs, sed etiam damni, seu privationem visionis Dei, & amoris beatifici: attritus autem efficaciter fugit gehennam; quia amat beatitudinem, quâ privat gehenna. Itaque sicut, qui dolet de peccatis, quia sunt offensa, & malum Dei, super omnia dilecti, non habet dolorem purè formidolosum; sic nec attritus. Quod si lubet cum quibusdam admittere actus puræ fugæ; attritioni efficaci adjunctus erit amor beatitudinis, & spes veniæ, sine qua homo peccator assurgere non potest ad detestationem, doloremque de peccatis efficacem. Quare sicut, dum attritioni adest amor Dei benevolus, non dicitur attritio dolor purè formidolosus; quia est amor Dei benevolus, saltem virtualis inchoatus; sic nec dici debet, si conjunctum habet amorem finis ultimi. Hinc quærere, an sufficiat dolor conceptus ex puro metu gehennæ sine spe veniæ, & beatitudinis, est quærere, quod in statu hominis lapsi, utpote non potentis ad efficacem assurgere sine spe, nunquam eveniet.

QUÆSTIO IX.

An sententia de attritionis sufficientia sic explicata, sit in praxi tuta, & moraliter certa?

Resp. Affirmativè. Ità A. A. passim apud La Croix hîc N. 893. Nam ex una parte id evincunt argumenta ab authoritate, & ex ratione, pro illâ allata; Ecclesiæ praxis, tacitaque approbatio, irrefragabilisque doctrina S. Concilii Trid. quod in initio *Sess.* 14. promisit exactiorem, & pleniorem instructionem de Sacramento Pœnitentiæ, quàm dederat Sess. 6. de justifica- 278. *Est moraliter certa.*

catione; & tamen ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ, non requisivit amorem benevolum; sed sufficere implicitè declaravit attritionem efficacem cum spe veniæ, conceptam etiam ex metu gehennæ, & pœnarum; ex altera parte argumenta contra producta facilè, & clarè diluuntur: ùt, sine propensione prævia in unam partem, omnia expendenti patebit. Confirmatur: illa sententia est moraliter certa, de cujus veritate, omnibus in utramque partem maturè expensis, non relinquitur prudens dubium: atqui talis est sententia affirmativa de sufficientia attritionis; ergo.

279. *Negativa opinio non est respectivè probabilis.*

Dices 1. Opposita sententia negativa est probabilis; ergo affirmativa non est moraliter certa.

Resp. 1. Est probabilis spectatis principiis directis, transeat: spectatis principiis reflexis N. antec. & conseq. si darem, esse rationem aliquam prudentem directam pro ea, illa tamen eliderctur tum per praxin, tacitamque approbationem Ecclesiæ contrariam, tum per authoritatem Tridentini. Resp. 2. Et peto, cum quibus tenes, an cum iis, qui docuerunt attritionem ex metu inferni conceptam nec honestam, nec supernaturalem esse? Horum sententia ab Ecclesia est reprobata. An cum iis, qui præter attritionem requirunt amorem benevolum simplicem, qui Deum non appretiet super omnia, stareque possit cum actuali peccato mortali? Horum sententia non habet vel apparentem probabilitatem: quid enim talis amor, qui hominem nullatenus avertit à peccato, ad justificationem conferret? An cum iis, qui cum Ledroue contendunt, non justificare extra Sacramentum amorem, vel contritionem, nisi depuratam ab omni spe,

ſpe, & timore, & ad Sacramentum Pœnitentiæ requiri, vel hanc, vel aliam quæ appretiet quidem Deum ſuper omnia propter ſe, non tamen juſtificet extra Sacramentum, eò quòd adſit amor ſpei, vel timor pœnæ. At nec horum ſententia ſolidè probabilis eſt, ùt conſtat expendenti dicta tum P. 2. N. 83. tum ſuprà N. 259. An denique tenes cum Pallavicino, qui ſententiam ſuam defendit, priuſquam hiſtoriam Tridentini ſcriberet, nec quidquam pro ea poſtmodum in Tridentini actis reperit præſidii, nec ullum ſui ſequacem, ſi ejus ſententia rectè inſpiciatur, hactenus, quem legerim, habuit, conſtatque ex dictis nullum eſſe ſolidum pro ea fundamentum.

Si dicas. Multi tamen requirunt amorem benevolum, fateturque Platelius hìc N. 816. & Oviedo *de juſtificatione controverſia* 1. *N.* 109. eorum ſententiam eſſe probabilem. R. Multitudo Doctorum, præſertim quando tam diverſas vias ineunt, & deſtituuntur ſolido fundamento, non facit ſententiam probabilem. Imò primi quandoque fundamenta non ſatis examinârunt, & alii ex aliis transſcripſerunt. Aliqui ſunt quandoque præoccupati, aut jubentur docere per Superiores, vel ſtatuta ordinis certas ſententias: alii ſequuntur ſuos collegas, vel anteceſſores ex timore, ne eos offendant, aut iis minùs placeant. Neque deſinit ſententia aliqua eſſe practicè certa, quòd unus, alterve ejus patronus oppoſitam vocet probabilem, aut pro ea ſtet aliqualis ratio; ſed ſufficit, quòd, omnibus diligenter expenſis, judicetur vix eſſe apparentia veritatis pro illa, & clarè diſſolvantur argumenta illi faventia. Platelius non tantùm docuit, attritionem conceptam ex metu gehennæ, prout

hæc complectitur pœnam damni & sensûs, sed etiam ùt pœnam sensûs tantùm, sufficere ad justificationem, & in fine ait, oppositam sententiam non esse improbabilem, suam tamen putat practicè satis certam. *Oviedo* non negat oppositæ probabilitatem, eò quòd benigna non sit de fide, sintque, qui requirant contritionem saltem existimatam. *Maurus* requirit amorem primæ regulæ moralitatis, quem ipse vocat benevolum.

Si instes: Dicere sententiam esse improbabilem, est eam censurare, vetuit autem *Alexander VII.* censurare sententiam, quæ requirit ad justificationem amorem simul, & Innoc. XI. in virtute obedientiæ præcepit An. 1679. ne quis censuret propositiones inter Catholicos adhuc controversas, donec à Sede Apostolica super iis judicium proferatur. Resp. Neg. Maj. Dicere, sententiam esse improbabilem, est dicere, quòd careat gravi fundamento comparativè ad fundamenta sententiæ oppositæ; cum quo stat, quòd possit à viro docto ob rationes ei apparentes, bonâ fide, & sine temeritate doceri: aliud foret, si diceretur temeraria; quia temeritas significat vel inconsultam præcipitationem ex parte intellectûs, vel inordinatum affectum ex parte voluntatis, ùt habet *S. Thom. 2. 2. q. 52. Alexander VII.* pacis studio vetuit sententiam, quæ aliquam dilectionem requirit, censurare, quam non nego; vetuit & censurare oppositam, quam ait videri inter Scholasticos communiorem. *Si replices:* Dicere, quòd viri docti teneant sententiam improbabilem, est eos arguere levitatis judicii, vel inordinatæ passionis, adeoque temeritatis. Resp. Neg. Ass. Est dicere, eos aliquid humanum pati ex ratione, re ipsâ quidem non gravi, ipsis tamen ap-

apparente, ùt non imprudenti. Certè, qui dicit, S. Augustinum in principio Episcopatûs sui in multis errâsse, non arguit eum fuisse levis judicii, vel inordinatæ passionis: ùt nec, qui dicit de viris doctis, & bene Catholicis, quòd ante hac docuerint sententias falsas, & S. Thomam in summa aliquas sententias retractâsse, eos levitatis insimulat.

Dices 2. Benigna sententia non est de Fide, nec evidens; ergo non èst certa. Resp. Factâ revelatione, quòd Christus gubernet Ecclesiam suam, est certa & evidens: nam rectè infero: Post Tridentinum est Fidelium in eam consensus, communis Ecclesiæ praxis, Christi Vicario, & universæ Ecclesiæ Capiti nota; quæ, si falsa foret sententia benigna, inveheret damnationem plurimorum, foveretque innumera sacrilegia; ergo est moraliter certa & evidens. Et quamvis à Tridentino non sit definita per Canonem, nec proposita tanquam de Fide, est tamen asserta in Capitibus, certâque certitudine dogmatica.

Reflexè moraliter evidens affirmativa.

Dices 3. Pallavicino favent etiam aliqui ex Societate JESU, quos citat. Resp. Neg. Ass. Malè eos citat, deceptus, ùt advertit Esparsa, æquivocatione vocum harum: *Dilectio, & Charitas*, quibus & actus Spei, & quivis alius honestus significatur, in Deum tendens: nam S. Augustinus L. 8. de Trinit. Cap. 10. ait: *Quid est Dilectio, vel Charitas, quam tantopere Scriptura commendat, nisi amor boni*, & S. Th. in 3. Dist. 26. q. 2. a. 2. ad 3. *Omnes aliæ virtutes participant aliquid de Charitate, scilicet desiderium summi boni, propter quod operantur.* Hâc in significatione cùm quidam nonnunquam utantur his vocibus: *Dilectio, Charitas,*

Nemo est secutus Pallavicinum.

vitas, Pallavicinus existimavit, eos sentire secum.

Demum peto ab Adversariis: Ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ cum attritione vel requiritur amor Dei initialis benevolus formalis, vel solùm virtualis. Si dicant primum: quæro, amor ille vel est efficax, & Dei dilectio super omnia propter se, excludens voluntatem peccati; vel est inefficax, & simplex complacentia, compossibilis secundùm se cum peccato mortali. Si primum: jam requiritur ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ amor Dei de se extra Sacramentum justificans, quod falsum esse constat ex dictis. Si secundum, amor ille ad justificationem nihil confert; cùm voluntatem peccandi non excludat. Si autem dicant, requiri tantùm amorem initialem virtualem benevolum, verum dicunt: sed hoc nemo negat; talis enim amor est tum attritio cum proposito non peccandi de cætero, & servandi mandata Dei; tum spes veniæ à Deo consequendæ, uti dictum suprà n. 267. tum omnis actus honestus supernaturalis, ùt dictum P. 1. N. 54. Ex his jam judicari potest de probabilitate sententiæ oppositæ.

QUÆSTIO X.

An ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficiat etiam attritio, concepta ex metu pœnarum temporalium, à Deo infligendarum in hac vita?

280. *Affirmativa probabilissima.* Resp. Probabilissimè sufficit talis attritio, si efficax & supernaturalis sit; in praxi tamen, eâ conceptâ ex metu pœnarum hujus vitæ temporalium, non debet esse contentus pœnitens.

tens. *Primam partem* docent AA. plurimi & gravissimi cum Suar. Lugone &c. *Ratio est;* quia Tridentinum inter motiva sufficientia ponit gehennam & pœnas, ubi per gehennam intelligitur pœna æterna, per pœnas præscinditur ab æterna & temporali; potestque talis attritio esse supernaturalis, & efficax. *Ratio 2dæ partis est;* tum quia aliqui talem attritionem habent suspectam, tum quia sic difficiliùs vitæ æternæ aderit amor, possetque esse fortè actus fugæ tantùm, tum quia motivum actûs supernaturalis debet cognosci per fidem, vel lumen æquivalens; sæpe autem incertum est, an mala infligenda sint propter peccata, an verò probationis causâ, pœnis in futurum reservatis.

Dixi: *Concepta ex metu pœnarum temporalium hujus vitæ:* nam non videtur dubitandum, quin pro venialibus, in Sacramento remittendis, sufficiat attritio concepta ex metu pœnæ damni & sensûs in purgatorio: ùt, si quis de iis doleat; quia meruit ad tempus à beatitudine excludi, & plecti pœnâ sensûs: tunc enim motivum cognoscitur per fidem, adestque amor Dei ùt finis ultimi; & alioquin non posset homo de venialibus sufficienter pro Confessione dolere ex metu pœnarum, quod videtur inconveniens, & repugnare Trident. nam frustra adderet: *Et pœnarum*, cùm per gehennam intelligatur pœna æterna.

Dices cum Arrig. *Tridentinum* non dixit, sufficere attritionem, conceptam ex jactura beatitudinis æternæ, & tamen non dubitamus de ejus sufficientia; ergo nec dubitare debemus de sufficientia attritionis ex metu pœnarum temporalium hujus vitæ. Resp. Neg. 281. *Dolor ex metu gehennæ est ex amo-*

 Con-

re beati-tudinis. Conseq. Nam hoc ipso, quòd docuerit, attritionem ex metu inferni sufficere, satis significat, sufficere attritionem conceptam ex jactura, vel spe beatitudinis; tum quia hæc attritio est perfectior; tum quia metus gehennæ, saltem ordinariè movet, quia illa est privatio beatitudinis, adeoque ex amore beatitudinis procedit. Idem enim est aversari privationem boni, & hoc desiderare. *Ex dictis.*

282. *Ex quibus motivis dolor possit elici?* *Colliges* 1. Potest quis dolere de peccatis. 1. Quia sunt offensa Dei summè secundùm se dilecti. 2. Quia peccatum turpe est. 3. Quia per id, si mortale sit, amisit gratiam, & amicitiam Dei, jus ad Cœlum, & hæreditatem Dei factus bustum inferni, & mancipium diaboli; si verò veniale sit; quia demeruit specialem Dei protectionem, & gratiam, seque ad mortale disposuit. 4. Quia per mortale meruit gehennam, per veniale purgatorium, & retardationem à visione Dei.

283. *Conandum ad contritionem perfectam.* *Colliges* 2. Etsi attritio ex metu gehennæ sufficiat ad justificationem, etiam in articulo mortis; attamen tam in nobis, quàm pœnitentibus, quoad fieri potest moraliter, procuranda est perfecta contritio; tum quia plus obtinebitur gratiæ, & plus pœnæ delebitur; tum quia sic faciliùs assurget homo ad efficacem saltem attritionem, & præcepto Charitatis, sæpiùs in vita obliganti satisfiet, imò, si quis voluntariè in motivis infimis sisteret, præsertim pœnæ, signum esset animi non satis conversi ad Deum, timerique posset, ne lateat adhuc sinister affectus peccandi, si pœna timenda non esset: si tamen quis conatus procurare contritionem, non satis in se eam adverteret, esset nihilominus certus de attritione efficaci;

tutò procederet, ùt fatentur plerique etiam Adversarii: sic enim sententiam tutiorem non relinquit, cùm in tali casu eam moraliter sequi non possit; sed potiùs censebitur necessitas procedendi juxta tutam, etsi non tutissimam. In articulo tamen mortis actus Charitatis non quidem tanquam necessarius ad justificationem cum Sacramento, sed ex præcepto eliciendus est, quo & meliùs consulitur saluti: posset enim aliquis non esse ritè baptizatus, aut Confessiones excipiens non esse ritè ordinatus &c.

Colliges 3. Cùm sublime & difficile sæpe sit conteri ex motivo bonitatis Dei solius, in praxi non expedit motiva alia excludere positivè dicendo: Doleo, non quia peccatis meis præmia demerui, & pœnas merui, sed unicè quia Deum offendi summum in se bonum: hoc enim in hominibus, in virtute necdum provectis sæpe falsum est: unde fieri posset, ut dolorem tam perfectum non assecutus, aliis motivis exclusis, nullum haberet ad Sacramentum sufficientem: sic ergo ordinariè eliciendus est dolor: ut quis doleat tum ob damna peccati, & pœnas promeritas, tum ob turpitudinem peccati, tum dèmum ob Deum infinitæ bonitatis offensum. Cæterùm cùm non adeò certum sit, dolorem ex metu pœnarum sensûs in inferno sufficere, eliciendus est etiam ob pœnam damni; quò tamen sufficit dolere, ob pœnas inferni, ùt à Deo infligendas; quia per fidem scitur, inferni pœnas importare simul exclusionem beatitudinis: sicque adest amor Dei inchoatus, cùm adsit spes veniæ, & voluntas servandi mandata. 284.

Non tamen sunt positivè excludenda alia motiva inferiora.

QUÆS-

QUÆSTIO XI.

Quomodo dolor, ac deteſtatio de peccatis ſe habere debeat ad Confeſſionem?

285. *Debet elici ex intentione confeſſionis, & hanc præcedere.*

Reſp. 1. Practicè loquendo, debet elici ex intentione Confeſſionis, hancque, & abſolutionem præcedere. *Ratio 1mæ partis eſt;* quia dolor, ut Sacramentum conſtituat, debet ad id ordinari, non videtur autem ad id ordinari, niſi per intentionem Sacramenti ſuſcipiendi: nam ex natura ſua eò non ordinatur, cùm poſſit elici de venialibus, & peccatis aliàs confeſſis, cum intentione non confitendi. Ità Dicaſt. La Croix, & alii, quorum ſententia, cùm probabilis ſit, & agatur de valore Sacramenti, in praxi tenenda. Cæterùm ſententia oppoſita ſpeculativè probabilior eſt, & communior: nam per Confeſſionem dolor ſufficienter ordinatur ad conſtituendum Sacramentum, fatenturque omnes, neceſſe non eſſe, ut eò ſignatè referatur; ſed ſufficere, quòd cum implicita intentione confitendi eliciatur. *Ratio 2dæ partis eſt*; quia, ſi pœnitens dolorem differat uſque poſt Confeſſionem, periculum eſt, ne in tanta temporis brevitate ad efficacem non aſcendat, aut per abſolutionem præveniatur, antequam ſit diſpoſitus. Unde inſtruendi ſunt pœnitentes, ut, antequam ad Sacerdotem accedant, expendant pœnas, peccatis prætem paratas, beneficia Dei ſibi collata, ſuamque ingratitudinem, Dei majeſtatem, & ſuam viliatem, Chriſti amorem, quo animarum ſalutem quæſivit, & ſuam tepiditatem, & ſocordiam

diam &c. & ità conentur ad contritionem perfectam ascendere. Hoc periculum si absit, potest explicita peccatorum, Confessio fieri, salvo valore Sacramenti, non præmisso adhuc dolore : neque enim Concilia, & PP. exigunt, aut ulla ratio probat, explicitæ peccatorum Confessioni præmittendum esse dolorem formalem & efficacem ; sed Confessarii, prout faciendum monet Rituale Romanum de ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ §. 12. auditâ Confessione conantur efficacibus verbis adducere pœnitentes ad dolorem, neque tamen jubent iterum confiteri.

Si dicas, ut dolor sit pars Sacramenti, debet esse sensibilis ; atqui non fit sensibilis, nisi Confessionem præcedat. Dein Confessio debet esse dolorosa ; ergo debet sequi ex dolore præcedente. Respondet Lugo : Sufficienter fit dolor sensibilis, quòd Confessio procedat ex voluntate suscipiendi Sacramentum, ad quod dolor requiritur : qui enim confitetur peccata in ordine ad absolutionem, significat efficax desiderium consequendi eorum remissionem, adeoque &, quòd velit ponere omnia eò requisita, consequenter, quòd vel actu doleat, vel doluerit, vel sit eliciturus dolorem, sicque necesse non est, ut dolor fiat sensibilis per Confessionem, velut effectum suum. Resp. Fit sensibilis per exspectationem, vel petitionem absolutionis, continuatam genuflexionem, vel per tunsionem pectoris &c. hæc enim sunt continuata & iterata Confessio, eaque dolorosa, & certò sufficiens priorum repetitio. Unde, licèt probabile sit, quòd dolor debeat præcedere Confessionem ; probabile tamen non est, quòd debeat præcedere Confessio-

fessionem peccatorum explicitam. Quare, quamvis laudabiliter fiat, ut pœnitens, deprehensus non elicuisse dolorem ante Confessionem, elicito dolore, jubeatur dicere: Accuso me de peccatis: si tamen id Confessarius obliviscatur, angi necesse non est. *Ratio 3tia partis est;* qui peccata non remittuntur, nisi sint retractata; consequenter, si dolor non præcedat absolutionem, peccator est indispositus.

286. *Debet absolutioni coëxistere moraliter saltem.* Resp. 2. Non est necesse, ut dolor Confessioni, vel absolutioni coëxistat physicè, debet tamen coëxistere moraliter, adeoque non esse retractatus. Est communis, & certa. *Ratio 1mæ partis est;* quia Sacramentum hoc est institutum per modum judicii, cujus partes non coëxistunt necessariò physicè, essetque nimia difficultas, si Confessioni subinde longæ deberet coëxistere dolor physicè, nec posset absolvi, qui antè cum dolore confessus, lapsus esset in deliquium, aut sensibus destitutus moreretur. *Ratio 2dæ partis est;* quia actus illi sunt partes unius totius moralis, ejusdem scilicet judicii; ergo debent moraliter conjungi, ità, ut vi doloris absolvendus possit adhuc dici verè pœnitens, sive jam dolor perseveret in se, sive in aliquo suo effectu. Quamdiu autem dolor ipse physicè præteritus censeatur perseverare moraliter, non ità facilè pro praxi statuitur. Certum est, quòd possit esse sufficiens conjunctio, etsi tres, vel quatuor horæ intercesserint, Gobat putat, id verum esse, licèt intercederet unus, aut alter dies, quod Cardenas *in 2. Crisi D. 2. N.* 88. putat esse certum. Gormaz admittit tempus adhuc longius, modò dolor in aliquo suo effectu perseveret. Ad mo-

moralem doloris perſeverantiam faciunt actiones ordinatæ ad Sacramentum, & interea exercitæ, v. g. examen conſcientiæ, tardior ad Confeſſionale acceſſus, quia in magna pœnitentium frequentia exſpectandum eſt: in his enim caſibus dolor manè elicitus ſufficeret, etſi Confeſſio fieret primùm horâ duodecimâ, vel ſeriùs, modò non ſit retractatus. Quodſi quis poſt dolorem elicitum ſe applicâſſet ad alia negotia, conſultum eſt, ut dolor ante abſolutionem breviter renovetur; imò, ſi eſſet ante aliquot dies elicitus, meritò timendum, ne ſit revocatus, proin denuò eliciendus, ſi elici poſſit, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis. Quando dolor cenſeatur revocari, dicetur n. 288.

QUÆSTIO XII.

An idem dolor poſſit ſufficere pro pluribus abſolutionibus?

Reſp. Idem dolor, etſi phyſicè præteritus, ſi moraliter perſeveret, ſufficit pro pluribus abſolutionibus; in praxi tamen renovandus eſt: uti, ſi quis cum univerſali dolore confeſſus, aliquod mortale fuiſſet inculpabiliter oblitus, & poſtea, ante Communionem ejus memor, ab eo vellet abſolvi. *Ratio 1ma partis eſt;* 1. Quia eadem materia Sacramenti poteſt ſubſtare duplici formæ: nam ab iiſdem peccatis poteſt quis ſæpius abſolvi, tum ab eodem, tum à diverſis ſucceſſivè Confeſſariis. Item, qui pluribus Sacerdotibus ſimul ſua peccata confiteretur, poſſet à ſingulis ſucceſſivè abſolvi. Cujus *Ratio eſt*; quia Confeſſio fuiſſet æquivalenter multiplex; atqui etiam dolor univer-

287. *Sufficit.*

ſalis

ſalis de pluribus peccatis eſt æquivalenter multiplex. Imò, quatenus ſe extendebat ad peccatum, inculpabiliter omiſſum, non ſubſtabat primæ abſolutioni; utì nec peccatum: proinde poteſt, ùt extenſus ad peccatum illud dein ſubſtare novæ abſolutioni: ſicut, ſi quis cum dolore de omnibus, confiteretur tria venialia, & Confeſſarius, pro ſecuritate valoris Sacramenti, intenderet abſolvere tantùm ab uno, quod gravius videtur, poſſet pœnitens, vi Confeſſionis factæ, abſolvi deinde ab aliis; quia Confeſſio ſubſtabat tantùm primæ abſolutioni, quatenus extenſa erat ad unum peccatum, à quo abſolutus eſt. *Ratio eſt* 2. Ad abſolutionem non requiritur; niſi Confeſſio doloroſa; ergo, ubi eſt duplex Confeſſio doloroſa, ibi dari poteſt duplex abſolutio valida. 3. Si pœnitens doluiſſet de peccato, quod confeſſus eſt, ex motivo ſpecialis turpitudinis ejus, & de alio, quod inculpabiliter inter confitendum oblitus eſt, ob ejus turpitudinem ſpecialem etiam; non eſſet neceſſe, elicere novum dolorem pro Confeſſione peccati omiſſi: ergo nec, ſi dolor fuit univerſalis; quia æquivalet dolori elicito ex quibuſcunque motivis particularibus. *Confirmatur.* Idem dolor phyſicè perſeverans, etſi tantùm tenuiter, ſufficit pro pluribus abſolutionIbus; quia relatè ad aliud tempus, aliamque Confeſſionem eſt moraliter alius; ergo & dolór moraliter tantùm perſeverans; quia relatè ad diverſa peccata eſt moraliter alius.

Ratio 2dæ partis eſt; quia, etſi hæc ſententia videatur moraliter certa; quia tamen oppoſita aliquibus videtur non omninò improbabilis, & facilè dolor uno ſuſpirio renovari poteſt, conſulendum eſt majori reverentiæ Sacramenti;

menti; de cujus valore agitur. Quodsi pœnitens per oblivionem dolorem non renovâsset, non teneretur ideo iterum confiteri: tum quia in prima Confessione indirectè fuit absolutus, ab inculpabiliter omisso, & secunda absolutio probabilissimè fuit valida. Imò, cùm antè fuerit per detestationem, & dolorem universalem ab illo peccato efficaciter aversus, facilè aderit novus dolor de illo: ex odio enim illius redit ad Confessionem.

Si dicas: Una ejusdem peccati Confessio, facta eidem Sacerdoti, non potest substare duplici absolutioni; ergo nec idem dolor. Resp. Neg. Conseq. Disparitas est; tum quia eadem ejusdem peccati Confessio, facta uni Sacerdoti, non est moraliter duplex, etsi adesset duplex dolor, quia hic, utpote internus, non est signum Confessionis, nec proinde eam bis exhibet; sicut duplex Confessio bis exhibet eundem physicè dolorem, sicque moraliter multiplicat; tum quia in Sacramento Pœnitentiæ fertur sententia judicialis, & ad novam sententiam requiritur nova accusatio, & novus processus: Sententiâ enim latâ, Judex est functus officio. Ad sententiam Sacramentalem requiritur quidem antecedens dolor; at ubi is est moraliter duplex, physicè unicus sufficit ad duplicem sententiam.

Si replices: Absolutio terminat actum illum judicialem; ergo, ut detur nova, debet alia materia proxima subjici. Resp. Debet alia moraliter, non adæquatè distincta physicè subjici; est autem moraliter alius dolor: quia exhibetur per novam Confessionem, & extendit se ad aliud peccatum. Certè, si quis de singulis peccatis physicè distinctum dolorem

elicuisset, non esset opus, in casu novum elicere; cur ergo id requiretur, si præcesserit dolor, æquivalens pluribus distinctis?

QUÆSTIO XIII.

Quandonam censeatur dolor per peccatum subsequens revocari, & tolli moralis ejus perseverantia?

288. *Colligitur ex motivo doloris, & hujus extensione.* Resp. Attendendum est, ex quo motivo, universali, an particulari processerit dolor, & ad quæ peccata se extenderit. Nam 1. Si dolor fuit universalis de peccatis mortalibus omnibus, revocatur per quodcunque mortale subsequens; si verò dolor fuit ex specialibus motivis v. g. de blasphemia, furto, dehonoratione parentum, ob specialem, in iis repertam turpitudinem; dolor de blasphemia non revocatur per novum furtum, etsi ad justificationem non sufficiat, cùm unum peccatum grave sine altero non remittatur. 2. Si dolor ex motivo universali extendat se ad mortalia omnia, & venialia, per subsequens veniale non revocatur, quominùs maneat moraliter de mortalibus; quia, licèt fuerit unicus physicè actus; erat tamen virtualiter multiplex, aliterque tendebat in mortalia, aliter in venialia: alia enim erat comparatio animi, respectu mortalium, quàm respectu venialium, proinde potest manere respectu illorum, etsi respectu horum desinat. Declaratur in simili: qui ex amore perfectæ amicitiæ statuit, nunquam offendere amicum, si offendat leviter, non revocat voluntatem non offendendi graviter; aliàs per offensam etiam

etiam leviſſimam, quæ vix inter amicos vitari poteſt, revocaretur amicitia. Sic, qui vult colere amicitiam cum Deo, & cavere omnem offenſam, ſi offendat leviter, non ideò revocat amicitiam, voluntatemque Deum non offendendi graviter, & amicitiam continuandi. 3. Si dolor ſit de venialibus ex ſpecialibus motivis, ſingulis propriis, non revocatur per peccatum veniale ſubſequens alterius ſpeciei; revocatur tamen per peccatum ejuſdem ſpeciei gravius, vel æquale. Similiter non revocatur dolor præcedens de uno, ſi committatur alterum ſpeciei alterius, de quo fuit dolor ex motivo ſpeciali. Denique, ſi ſit de venialibus ex motivo univerſali, eaque ſint manifeſtè inæqualia, ità, ut homo advertat, quodnam ſit gravius; jam manere poterit dolor de graviore, etſi committatur levius; non verò, ſi admittatur gravius, vel æquale. Ratio patet ex dictis.

Interim optimè faciet pœnitens, ùt monet Lugo, ſi reus mortalis de eo ſeorſim doleat propter gravitatem offenſæ; quia dolor is non revocatur ullo modo per veniale ſubſequens. Item, ſi ſeorſim doleat de venialibus, ſaltem aliquibus, vel uno propter ſpecialem turpitudinem ibi repertam, vel gravitatem offenſæ, quàm continent, ùt, quòd ſint facta plenè deliberatè; quia dolori non opponitur veniale novum diverſæ turpitudinis, vel minoris gravitatis. Verùm, etſi hæc cautela non adhibeatur, videtur certum, per veniale ſubſequens non revocari dolorem de mortalibus.

* * *

QUÆSTIO XIV.

Quale propositum requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ?

289. Resp. Requiritur imò affectivè efficax, id
1. *Efficax.* est, tale, ut vi illius pœnitens sic sit constitutus, ut nullius mali metu, nullius boni spe velit deinceps peccare secundùm dicenda. Dixi: *Affectivè*: nam non requiritur efficax effectivè: aliàs nullus, qui relabitur, censeri posset ritè absolutus, essetque justificatio nimis difficilis. Satis itaque est, quòd seriò & absolutè excludat voluntatem deinceps peccandi. Quodsi quis confiteatur sola venialia, requiritur propositum, saltem vitandi seriò, & absolutè unum; alioquin Sacramentum invalidè, & sacrilegè susciperetur.

290. 2. Requiritur, practicè loquendo, respectu
Respectu mortalium universale. mortalium propositum universale, id est, extendens se ad omnia mortalia, tam non commissa, quàm commissa. *Ratio est*: quia, cùm agatur de valore Sacramenti, tutior pars est amplectenda; est autem sententia requirens tale propositum probabilis: nam *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. describens contritionem in genere, ait, *quòd sit dolor animi de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*; ubi dolor videtur restringi ad peccata commissa, propositum verò extendi ad nullum deinceps committendum mortale: promittit enim Deus veniam impio apud *Ezechielem c.* 18. *v* 21. sub hac conditione: *Si custodieris omnia præcepta mea*, id est, si paratus sis custodire: patet namque, quòd non requirat,

ut

ut omnia actu antè cuſtodierit ; aliàs peccata ante finem vitæ non remitterentur.

Dixi : *Practicè loquendo* : nam ſpeculativè probabiliùs eſt , ſufficere propoſitum poſitivum cavendi commiſſa cum negatione affectûs ad omne mortale impoſterum : licèt enim ad remiſſionem venialium requiratur propoſitum non peccandi , de cætero ex mente Trid. Nemo tamen ſic intelligit particulam *non* , ut requirat propoſitum , veniale nullum ampliùs committendi ; nec Trid. ſic eam intellexit ; cur ergo non dicamus ad remiſſionem mortalium ſufficere , quòd commiſſa poſitivè pro futuro excludantur efficaciter, & non adſit affectus ad alia , cùm Trid. plus non requirat , quàm ut attritio excludat voluntatem peccandi, quod habetur , ſi adſit voluntas abſtinendi à commiſſis , ab aliis habitualiter averſa ; quâ ratione vult Pœnitens perpetuam cum Deo amicitiam : ſicut eam vult attritus de tribus mendaciis ex ſpeciali motivo cum propoſito vitandi mendacia , & negatione affectûs ad omne mortale.

3. Regulariter loquendo, requiritur etiam, 291.
ut propoſitum ſit formale, & explicitum : tum *Regula-*
quia ſententia id requirens , non eſt omninò *riter*
improbabilis ; cùm id facilè elici poſſit , tum *etiam*
quia ſi quis memor vitæ impoſterum inſtituen- *formale.*
dæ non eliceret illud, argueretur non dolere efficaciter de peccatis, ſicque exponeretur Sacramentum periculo nullitatis.

Dixi : *Regulariter loquendo* : nam longè probabiliùs , imò juxta Gormaz hìc N. 224. Cardenam , & alios moraliter certò ſufficit propoſitum virtuale in dolore univerſali contentum : Trid. enim , quòd exactam ante Seſſ.

14. doctrinam promisit de Sacramento Pœnitentiæ Can. 4. tres tantùm pœnitentis actus enumerat: nempe contritionem, confessionem, & satisfactionem, & Cap. 4. explicat propositum per hoc, quòd contritio voluntatem peccandi excludat; neque propositum formale, vel distinctum ullibi requirit. Explicans quidem contritionem in genere dicit, esse animi dolorem cum proposito non peccandi de cætero; verùm per hoc non voluit, nisi vim explicare contritionis, quòd nempe debeat efficaciter excludere voluntatem peccandi: si enim aliud voluisset, postea dicens, quòd attritio, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, disponat, puta, proximè ad justificationem in Sacramento, non exactam, sed dubiam tradidisset doctrinam.

292. *Quid, si pœnitens judicet, se lapsurum?*

Dices. Multi peccatores consuetudinarii non videntur posse habere propositum efficax non peccandi impósterum: nam satis vident, vix esse probabile, quòd non sint relapsuri; ergo vel hoc non requiritur, vel non possunt absolvi, quantumcunque conentur propositum concipere. R. N. Assumptum. Esto, hoc judicium adsit; possunt nihilominus habere voluntatem adhibendi media, ut non relabantur, & nunc tali affectu velle vitare omnia, cum quo, si maneat, non stet peccatum: quod nisi sufficeret, jam illis desuadenda esset frequens Confessio, id quod nemo dicit; quin potiùs omnes suadent, ut adducantur ad frequentem Confessionem, tanquam medium necessarium, & excitentur ad cooperandum divinæ gratiæ, illis paratæ, quâ, quia multi adjuti non sunt relapsi, cur & ipsi non confidant?

QUÆS-

QUÆSTIO XV.

An, & quomodo elici possit propositum deinceps vitandi omnia peccata venialia?

Convenit inter A. A. ad valorem, fructumque Sacramenti Pœnitentiæ aliquem, sufficere in Pœnitente, sola venialia confitente, dolorem, & propositum efficax vitandi omnia, quæ confitetur. Ferè etiam convenit, sufficere dolorem, & propositum efficax de vitando saltem uno; quómodo autem possit quis concipere propositum vitandi omnia omninò venialia, hic quæritur? Cùm enim homo in statu naturæ lapsæ non possit, utì docet *Trid. Sess.* 6. *Can.* 23. sine speciali privilegio, quòd nemo spondere sibi potest, vitare omnia; non apparet, quomodo efficaciter velle possit vitare, quod novit, se exequi non posse. Ad hanc quæstionem respondet *S. Thom.* 3. *P. Q.* 87. *A.* 1. *ad* 1. sufficere ad Pœnitentiam venialium, quòd homo proponat abstinere à singulis, id est, ab iis, quæ in particulari occurrere possunt: si enim proponat abstinere à singulis distributivè sumptis, quæ occurrere possunt, abstinere proponit ab omnibus. Suar. dicit sufficere, quòd velit vitare omnia, quantùm in se est; Lugo existimat sufficere, quòd velit vitare frequentiam. Hæc omnia vera sunt, & ad valorem Sacramenti sufficiunt; sed necdum apparet, quomodo possit velle vitare omnia; quia, etsi possit vitare singula, quæ occurrunt, scit tamen, esse se in vaga quadam necessitate labendi in aliqua seu commissionis,

293. *Variæ sententiæ.*

onis, seu omissionis. Ad quæstionem propositam

294. *Exponitur quæstio.* Resp. Potest homo, adjutus Dei gratiâ ordinariâ, concipere sufficiens propositum ad remissionem omnium venialium. *Ratio est;* quia ad id sufficit, de omnibus commissis dolere, & statuere similia vitare deinceps, atqui hoc præstare potest homo, adjutus ordinariâ Dei gratiâ; ergo. Major probatur. Sicut enim non fecit omnia possibilia, sed tantùm aliqua, sic satis est, similia deinceps seriò velle vitare, etsi sciat, se non posse vitare simul omnia possibilia. Nec est opus spem concipere, fore, ut omnia vitet; sed sufficit desiderium vitandi omnia, si posset. Deinde vel loquimur de venialibus plenè deliberatis, & hæc potest moraliter omnia vitare cum ordinaria Dei gratia, adeoque & velle vitare, ùt rectè *Suar. Disp.* 4. *S.* 3. Vel etiam de semideliberatis, & de his sufficit dolere, quòd admissa sint, & paratum esse ad impendendam curam illis, quoad humano modo fieri poterit, imminuendis: Sufficit enim propositum esse affectivè efficax, quantùm cum Dei gratia in nobis est: aliàs remissio venialium esset homini moraliter impossibilis, essetque in dura necessitate incurrendi pœnam, quam expiare non posset.

295. *Praxis eliciendi propositum venialibus.* In praxi utiliter sic proceditur 1mò. Si Confessurus venialia aliqua admiserit plenè deliberata, de iis præ aliis doleat, & proponat, utpote plenè deliberatis, adeoque gravioribus. Dein de aliis minùs deliberatis dolorem concipiat, statuatque ea emendare, quantùm in se erit. 2. Unum quò magis offendit, quodque radix est plurium, inquirat, deque eo spe-

specialiter doleat, ac proponat tum ante Confessionem, tum manè, & vespere. 3. Si nullum plenè deliberatum memoriæ occurrat, de aliis, antè in vita priore commissis, specialem dolorem, & propositum concipiat, unumque, vel alterum denuò confiteatur: sic enim consulitur reverentiæ Sacramenti, & utilitati animæ. Hæc praxis suadenda est Pœnitentibus.

CAPUT III.

De Confessione Sacramentali, altera materiali parte essentiali Sacramenti Pœnitentiæ.

Confessio Sacramentalis est externa accusatio de peccato proprio, ordinata ad absolutionem, à Sacerdote præsenti accipiendam. Explicandum hìc, quæ sit ejus materia, tum sufficiens, tum necessaria, quæ in hac explicanda sint; qualis illa esse debeat, quæ ab ea excusent, & quomodo defectus in ea commissi corrigendi? 296. *Confessio Sacramentalis.*

QUÆSTIO I.

Quæ sit materia sufficiens, & libera, & quæ necessaria Confessionis?

Resp. Materia Confessionis sufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti est solum, & omne peccatum, post Baptismum à confitente verè commissum, etsi directè per absolutionem remissum. Est communis, & certa sen- 297. *Materia sufficiens.*

tentia, constatque ex Ecclesiæ praxi perpetua.

Dixi 1. *Solum peccatum*: nam in non peccatis remissio locum non habet: unde puræ imperfectiones materia Confessionis non sunt; quanquam Pœnitentes, qui eas confitentur, reprehendendi non sunt; quia sæpe intervenit culpa aliqua venialis, utì si dicant, quòd manè, & vespere non oraverint, die operario non audiverint Sacrum, cùm facilè potuissent, non præfixerint operibus indifferentibus rectam intentionem, &c. quia sæpè intervenit culpa venialis, v. g. acedia, sensualitas, curiositas, culpabilis negligentia, &c. Vid. 1. P. N. 31.

Dixi 2. *Et omne peccatum*: Nam Christus Dominus Joan. 20. dedit Ecclesiæ potestatem illimitatam remittendi peccata tam venialia, quàm mortalia.

Dixi 3. *Peccatum post Baptismum commissum*; quia commissa ante Baptismum ad hoc Sacramentum non pertinent, ùt constat tum ex communi consensu omnium, tum ex *Trid. Sess.* 14. *de Pœnit. Cap.* 1. 2. 4. 5. *& Can.* 10. Ratio est; quia Ecclesia non judicat de iis, quæ extra eam fiunt.

Dixi 4. *Verè commissum*: nam licèt Viva hìc *D.* 4. *Q.* 3. *A.* 3. *N.* 21. teneat, sufficere peccatum, quod pœnitens judicat esse commissum, etsi re ipsâ commissum non sit, dicatque sententiam illam inter R. R. esse communiorem, tamen sententia illa nec vera, nec in praxi tuta videtur; tum quia Concilia docent, Sacramentum Pœnitentiæ institutum esse ad delenda peccata post Baptismum commissa; peccatum autem, quod falsò putatur commissum, nec commissum est, nec peccatum est;

est; tum quia in aliis Sacramentis non sufficit materia reipsâ nulla, etsi putetur vera; uti, si consecretur hostia, vel vinum, tantùm putatitiè tale, &c. Unde, per se loquendo, non licet absolvere nisi in casu necessitatis, ubi alia materia haberi non potest, qui tantùm de peccato dubio se accusat. Nec juvat, quòd in judicio forensi valeat sententia legitimè lata de crimine probato, etsi falso: nam Sacramentum Pœnitentiæ non convenit ex N. 239. in omnibus cum judicio forensi; sed Christus istud instituit ad peccata commissa remittenda.

Dixi 5. *Etsi directè remissum per absolutionem*; quia revera manet verum, quòd homo peccaverit; sicut ergo, si peccatum fuisset remissum per contritionem perfectam, potest nihilominus ab illo absolvi, imò debet; sic, etsi in Sacramento Pœnitentiæ fuisset directè absolutus, nihilominus potest denuò absolvi directè ab illo. Quomodo autem nihilominus forma sit vera, dicetur N. 335.

Resp. 2. Ex præcepto divino graviter obligante materia necessaria, seu necessariò, per se loquendo, confitenda sunt omnia mortalia post Baptismum commissa, necdum directè per absolutionem remissa. Ratio à priori est voluntas Christi, nobis intimata ex traditione perpetua Ecclesiæ, & Conciliis: nam *Florent. in Decreto Eugen. IV. ad Armenos* dicit: *Pars secunda Sacramenti Pœnitentiæ est Confessio oris, ad quam pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter*, Et *Trid. Sess. 14. de pœn. Cap. 5.* ait, institutam esse à Domino integram peccatorum Confessionem, & omni-

298. *Materia necessaria.*

omnibus jure divino necessariam esse post Baptismum relapsis, contrariumque asserenti anathema dicit Can. 7. Idem docent PP. apud *Bellarm. L. 3. Cap. 2.* Ratio ex *S. Aug. Homil. 49. est;* quia aliàs sine causa dictum esset: *Quæ solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo.* Sine causa datæ essent claves Ecclesiæ Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur iis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Hinc peccata gravia in Confessione etiam inculpabiliter omissa, in alia sub mortali sunt subjicienda clavibus; quia Sacerdos à Christo Judex constitutus circa mortalia, necdum sententiam tulit de illis, neque satisfactionem imposuit, quòd Christus Dominus præcepit.

299. *Materia libera.* Resp. 3. Materia libera Confessionis sunt peccata tum venialia, tum mortalia, directè vi clavium remissa. Constat iterum ex traditione, praxique universalis Ecclesiæ. *Ratio 1mæ partis est;* quia venialia non excludunt gratiam sanctificantem, adeoque, etsi in hac vita non remittantur, jus ad beatitudinem non tollunt, neque effectum Sacramenti impediunt: unde utiliter potest homo ea confiteri; sed ad id non est obligatio, per se loquendo. Docet hoc *Trid. Seff. 14. Cap. 5.* his verbis: *Venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentiùs labimur, quamvis rectè, & citra omnem præsumptionem in Confessione dicantur, quod piorum usus demonstrat, citra culpam tamen taceri, multisque aliis remediis expiari possunt.* Dixi: *Per se loquendo;* quia, si quis haberet mortale dubium, teneretur addere saltem veniale, nisi

nisi certum esset, quòd dubio illo saltem venialiter peccâsset.

Ratio 2dæ partis est; quia, si peccata gravia sint semel directè remissa, jam tulit de iis sententiam Sacerdos, adeoque non est, per se loquendo, obligatio illa iterum confitendi. Dico rursus: *Per se loquendo*: nam per accidens potest esse obligatio: uti, si fuisses illud confessus in genere, & ejus jam recordareris in specie: si, quod est omissum, non posset explicari, nisi repeteretur directè remissum, &c.

Porrò peccatum per absolutionem directè remittitur, quod est materia, Sacerdoti per Confessionem cognita, & tanquam judici competenti, & idoneo respectu illius subjecta, rationeque sui independenter ab alio remittitur; indirectè verò remittitur, quod vel non est materia per Confessionem Sacerdoti cognita; vel, si est cognita, non est subjecta, illi tanquam Judici idoneo respectu illius; remittitur tamen dependenter ab alio peccato, huic Sacerdoti per Confessionem cognito, & subjecto tanquam Judici idoneo. Uti, si quis habens duo mortalia unum confiteatur, alterum inculpabiliter obliviscatur: ab hoc enim indirectè absolvitur; quia absolutio à primo confert gratiam, quæ nullum mortale in suo subjecto compatitur, & primum fuisset remissum, etsi alterum non adfuisset; non verò secundum, nisi primum fuisset subjectum Sacerdoti. 300. *Quæ peccata directè, & quæ indirectè remittantur.*

Ex dictis inferes. Mortale, quod in susceptione Baptismi committitur, si physicè cesset, antequam Baptismi Sacramentum compleatur, non est materia Sacramenti Pœnitentiæ: si autem continuetur, usque dum Sacramentum sit 301. *Mortale in Baptismi susceptione commissum.*

ſit completum, eſt materia ejus neceſſaria; quia eſt peccatum hominis Chriſtiani, moraliterque fieri non poteſt, ùt duret in inſtanti, quo completur Baptiſmus, quin duret inſtanti ſubſequenti.

QUÆSTIO II.

An materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ ſit peccatum in communi?

302. *Sufficit in caſu neceſſitatis.* Reſp. In caſu neceſſitatis eſt materia ſufficiens, ità, ut licitè, & validè ſuſcipiatur, & conferatur Sacramentum Pœnitentiæ, etſi peccata etiam mortalia Pœnitens confiteatur in genere dicendo: accuſo me de peccatis meis. Eſt communiſſima, probatque praxis Eccleſiæ, quæ abſolvit moribundos, etſi nullum peccatum in ſpecie potuerint exprimere. Et *Ratio eſt*; quia ſubjicitur materia apta abſolutioni; & ſicut impotentia excuſat ab expreſſione numeri, ità & ab expreſſione ſpeciei. In hoc caſu putat Lugo directè remitti ſolum prædicatum genericum peccati in communi; materialiter autem, & indirectè quodlibet peccatum, ùt in ſe eſt. Econtra Dicaſtillo putat, directè remitti omnia, ad quæ dolor, & Confeſſio ſe extendit. Rationem ſuæ ſententiæ dat Lugo; quia ſolum prædicatum genericum vi Confeſſionis Confeſſario innoteſcit. Similiter tenet, ſi quis dicto uno in ſpecie, accuſaret ſe de venialibus in genere, ex his remitti ſolùm ea, quæ ex Confeſſione, & circumſtantiis Confeſſario innoteſcunt. Idem dicit, ſi quis confiteatur venialia in ſpecie ſine nu-

numero, v. g. dicendo, sæpe mentitus sum; aliquoties fui impatiens leviter, quæ Confessio sufficit ad validam, & licitam absolutionem. Dicastillo econtra tenet directè remitti omnia, ad quæ se dolor extendit; quia unum non magis innotescit Confessario, quàm alterum, estque æqualis ratio pro omnibus.

Petes, an validè, & licitè possit absolvi persona rudis, quæ se accusat dicendo: sumus omnes peccatores: sæpè peccavi; vel: sæpè peccavi venialiter, doleo, quòd Deum unquam offenderim, & nolo offendere ampliùs. Resp. Etsi, si cætera adsint, possit validè absolvi, non tamen licitè, saltem si facilè à pœnitente elici possit peccatum in specie; quia est contra praxin Ecclesiæ, & in judicio, ut ordinatè procedatur, debet probari, vel aperiri delictum saltem in specie determinatum, ubi fieri id moraliter potest; si autem nullum in specie, nec ab ultima Confessione, nec in vita præcedenti commissum, elici possit, spectandæ sunt circumstantiæ, an nempe persona illa diu non sit confessa, an speretur brevì meliùs instructa reditura, an sit in periculo mortis, an ruditas ejus proveniat ex naturali stupiditate, vel senio, aut defectu instructionis. Ex his perpensis statuat Confessarius, quòd optimum factu videbitur; si sit infirma, & in periculo mortis, præmissis actibus Fidei, Spei, Charitatis, & Contritionis, absolvat eam; si sana, & diu non confessa sit, nec speretur brevì meliùs fore instructa, exploret, an sciat scitu necessaria; doceat modum examinandi conscientiam, jubeat, ut curet se meliùs instrui, & dein post tempus adeat Confessionem, excitatamque ad dolorem, præ-

303. *Quid, si a rudi nullum in specie peccatum possit elici?*

missis actibus fidei, &c. injunctâque convenienti pœnitentiâ eam absolvat ; quia est quædam necessitas, & impotentia ; dumque dicit in genere, se peccâsse, implicitè confitetur, se aliquando fuisse leviter impatientem, dixisse verba otiosa, mendacia, læsiva charitatis, fuisse inobedientem, &c. Quis enim est, qui in ejusmodi nunquam offenderit ? In hoc casu cognoscitur status Pœnitentis in confuso, & modo quo potest, materia Sacramenti immediata est determinata, remota quoque eâ ratione, quâ potest, & reipsâ sunt peccata commissa. Juxta S. Thom. in 4. D. 21. Q. 1. A. 1. & 2. qui solùm in genere meminisset, se peccâsse mortaliter, & hoc ità confiteretur, deberet absolvi, nec tamen materia esset magìs determinata, quàm in casu nostro. Vide Lugonem de Pœnit. D. 17. N. 8. & in Neo-Conf. N. 117.

QUÆSTIO III.

An peccata mortalia dubia sint materia necessaria Confessionis, adeoque sub gravi in ea aperienda?

304. *Dubiũ triplex.* *Nota.* Dubium circa peccata quoad præsentem quæstionem potest contingere tribus modis 1mò. Potest alicui esse dubium, an aliquid contra præceptum fecerit, aut omiserit. 2. Potest esse certus de actu, vel omissione peccaminosa, & esse ei dubium, an peccaverit mortaliter, vel venialiter tantùm ob defectum plenæ advertentiæ ad gravem malitiam, vel pleni consensûs in illam. 3. Potest esse

esse dubium, an mortale sit confessus, quod scit se commisisse.

Porro dubium circa hæc potest esse varium. Ac imò quidem utrimque, seu purè negativum, attamen non imprudens, quando nempe pro utraque parte est fundamentum non omninò leve; quod quidem sufficiat ad prudenter suspicandum, vel formidandum, sicque importet obligationem ulteriùs inquirendi, attamen non sufficiat ad prudenter judicandum. 2. Potest esse dubium utrimque positivum, quando pro utraque parte est fundamentum ad prudenter judicandum. 3. Dubium partim positivum, partim negativum, quando pro una parte est fundamentum grave, & ad prudenter judicandum sufficiens, ast non pro altera, etsi pro ea sit fundamentum pro formidine non omninò temeraria. Et hoc à quibusdam dicitur dubium negativum. Si pro neutra parte sit fundamentum rationabile dubitandi, suspicandi, est dubium negativum imprudens, & ejusmodi dubiis solent inquietari sæpè scrupulosi, quæ sine ulteriori inquisitione rectè contemnuntur: sine temeritate enim contemnitur, quod sine ratione oboritur. Quodsi quis ex prudenti ratione judicet de una parte cum formidine de opposita, est dubium vulgare; Theologicum verò, quando intellectus inter utramque partem suspensus hæret. His notatis

Resp. Peccata dubia pro diversitate dubii quandoque sunt, & quandoque non sunt materia necessaria, & sub obligatione confitenda. Nam 1mò. Si dubium sit utrimque positivum de peccato commisso, seu ratio gravis sit pro commissione, & simul gravis pro li- 305. *Quid, si dubium sit, an actus gravis sit positus?*

libertate, & innocentia, non est obligatio id confitendi. Est communis. *Ratio est*; quia tunc libertas est in possessione, à qua nemo dejicitur per rationem tantùm probabilem; idque verum censent Suar. Sanch. aliique communiùs, etsi probabiliùs peccatum sit admissum; neque enim hîc agitur de valore Sacramenti; sed licet sequi sententiam verè, etsi minùs probabilem. Suscepturùs tamen Sacramentum Pœnitentiæ teneretur elicere dolorem universalem, ne id exponat periculo carendi effectu, aut etiam valore suo.

306. *In dubio, an in actû certò commissum plenè consenseris?* 2. Si certum sit, actum esse positum contra legem graviter obligantem, & dubium sit utrimque positivum, an gravis malitia sit contracta. V. g. ad adfuerit plena deliberatio, & plenus consensus; habet quidem communior, non esse obligationem confitendi; quia & tunc innocentia est in possessione: ante actum enim illum possidebat; an autem nunc exclusa sit, dubium quidem est, at non probatur exclusa: verùm existimo, attendendum esse ad dubitantis conscientiam: si enim timoratæ est conscientiæ, & non solet plenè advertenter Deum graviter offendere, non tenetur confiteri in dubio tali: ex communiter enim contingentibus est prudens præsumptio. Si verò est conscientiæ laxæ, parumque timoratæ, & solet consentire cum plena advertentia, ad malitiam gravem, tenetur confiteri; quia ex communiter contingentibus præsumptio est contra ipsum.

307. *In dubio, an sis confessus.* 3. Si peccatum grave certò sit commissum, & dubium sit utrimque positivum, an sis illud confessus, probabilis quidem est sententia multorum, quòd non tenearis denuò con-

confiteri: eò quòd, ubi legi probabiliter est satisfactum, ejus obligatio hìc & nunc sit incerta; verùm conformiter dictis 1. P. N. 188. opposita sententia videtur probabilior; quia lex est in possessione. Excipe, nisi præsumptio sit pro Confessione, uti, si quis solitus sit sollicitè conscientiam discutere, & ritè confiteri: cum enim in dubio prudenter præsumit, se confessum esse peccatum, de quo dubitat. Secùs si obiter, & non cum debita diligentia ista præstiterit.

4. Si dubium sit negativum pro libertate, & positivum pro obligatione, v. g. si dubites, an certum peccatum commiseris, aut certò commissum sis confessus, & motivum probabile tibi sit, quòd illud commiseris, aut non sis confessus, at non sit motivum probabile pro tua libertate, etsi aliquod sit non omninò leve, teneris confiteri; quia non potes prudenter judicare, te non peccâsse, aut esse confessum, adeoque lex est in possessione. 308. *In dubio negativo respe. Etu libertatis tantùm.*

5. Si dubium sit purè, vel utrimque negativum, an peccatum commiseris, spectatâ saltem ratione probabiliùs non teneris confiteri, adeoque peccata purè negative dubia non sunt materia necessaria Confessionis. Ità *Stotz Con.* 8. *Marchant. La Croix n.* 609. *Viva d.* 4. *q.* 3. *a.* 2. *n.* 10. *Ulloa hic d.* 7. *C.* 2. *n.* 8. aliique multi contra multos, præsertim Antiquos, qui tamen, teste Ulloa, & Viva, non omnes eodem, quo nos, sensu acceperunt dubium negativum; sed aliqui locuti sunt de dubio negativo pro libertate, & positivo pro lege; alii non distinguentes inter dubium positivum, & negativum intelligendi sunt simul de dubio positivo, alii de dubio, an ad- 309. *In dubio utrimque negativo, an actus sit positus.*

verteris ad gravem malitiam in commisso actu graviter malo.

Probatur autem sententia nostra 1mò. In dubio melior est conditio possidentis; atqui in hoc casu libertas possidet; nam in priori ad dubium libertas est certa, quæ per rationem, non sufficientem ad prudens judicium, à possessione excludi non debet. 2. Juxta *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 5. *& Can.* 7. non est obligatio confitendi peccata, nisi mortalia, quorum pœnitens memoriam, vel conscientiam habet; atqui dubius purè negativè, de peccato commisso non habet hujus conscientiam, vel memoriam: nam meminisse non importat solam suspicionem, aut quodcunque etiam improbabile dubium; sed saltem opinionem probabilem: aliàs, qui negativè tantùm dubitaret, an solverit debitum, dixerit horas, impleverit votum, meminisset, se non satisfecisse obligationi suæ, & satisfecisse, adeoque adhuc teneretur, & non teneretur, quod falsum est. Unde rectè *Aristot. L. de memoria*, quem sequitur S. Thom. ait: *Cùm anima memoratur, pronuntiat se vel priùs audivisse aliquid, vel sensisse, vel intellexisse;* proinde, ut pœnitens dicatur meminisse peccati, non sufficit dubium negativum, & suspensio intellectûs.

Si respondeant Adversarii, de peccatis dubiis haberi memoriam, & conscientiam dubiam. Contra est 1mò. Concilium intelligendum est de memoria, & conscientia absolutè, & simpliciter prolata, & verba ejus in sensu proprio sunt accipienda, præsertim cùm exactam promiserit de Confessione doctrinam; at verò memoria, & conscientia negativè dubia

dubia non est absolutè, & simpliciter talis, ùt constat ex jam dictis, tum ex eo, quod nemo dicere simpliciter possit se meminisse, vel conscium esse ejus, de quo negativè dubitat. Unde dicit S. *Bern. de interiore domo Cap.* 11. *Conscientia est cordis scientia.* Et S. Thom. 1. p. q. 29. a. 1. *Conscientia importat ordinem scientiæ ad aliquid: nam conscientia dicitur cum alio scientia.* Contra est 2dò. Si Trid. comprehendit sub memoria, & conscientia etiam dubium, ex eo erit obligatio confitendi peccata etiam positivè dubia, quod Adversarii communiter negant. Contra est 3. Si verum est, quod dicitur, ergo scrupulosus posset dici habere conscientiam peccati, quod se commisisse valde timet, &c. Unde immeritò dixit Gormaz, oppositam sententiam esse certam. Argumenta, quæ Adversarii afferunt pro se, pariter militant contra ipsos, probarentque, si quam vim haberent, peccata etiam positivè dubia esse confitenda, etsi quis probabiliùs judicet, se non peccâsse.

Attamen fatendum, pro quiete conscientiæ consultius esse, peccata dubia, per se loquendo, confiteri; quia oriri facilè potest anxietas, an fuerit ratio probabilis pro libertate. Et sic habet praxis fidelium, quæ tamen obligationem non probat, sicut consuetudo confitendi venialia non probat obligationem ea confitendi.

Dixi: *Per se loquendo*: nam non expedit, ut scrupulosi sua dubia confiteantur; quia plerumque sunt ex levi, vel nullo fundamento, aliàsque inducerentur in gravissimas, perpetuasque molestias, & anxietates cum detri-

mento valetudinis, & profectûs in spiritu. Dein, qui solitus est sollicitè examinare se, & exactè confiteri, si dein dubitet, an omnia sit ritè confessus, consultius est, ut non repetat anxiè ex eo, quòd non recordetur, se hoc, vel illud peccatum rectè explicâsse, aut confessum esse: sic enim non erit repetendi finis.

QUÆSTIO IV.

Quomodo peccata mortalia in Confessione sint explicanda?

310. *Secundùm numerum, & speciē infimam* Resp. Jure divino, per se loquendo, omnia & singula mortalia in Confessione exponenda sunt, quoad morali diligentiâ fieri potest, prout sunt in conscientia, secundùm numerum, speciemque moralem infimam, & circumstantias speciem immutantes. Est de Fide. Probatur ex Scriptura Joannis 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ubi Christus Apostolis, & eorum in Sacerdotio Successoribus confert judiciariam potestatem remittendi peccata, quæ exerceri non potest exactè, & ùt per se convenit, nisi cognoscantur peccata tum quoad suam speciem, tum quoad numerum: dispositis enim impertienda est absolutio, & injungenda est conveniens satisfactio, id quod, prout oportet, fieri non potest, nisi peccata omnia secundùm suam speciem, & numerum exponantur; & hinc, qui in necessitate non potuit sua peccata quoad numerum & speciem exponere, tenetur ad id postea, ubi impotentia fuerit sublata. Probatur 2. ex *Trid. Sess.* 14. *Can.* 7. ubi definit, omnia, & sin-

singula peccata mortalia, quorum memoria ex debita, & diligenti præmeditatione habetur, etiam occulta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, jure divino oportere confiteri, idque ad eorum remissionem necessarium esse.

Dixi 1. *Per se loquendo*: nam in casu necessitatis, ubi non possunt exponi omnia, sufficit exponere ea, quæ possunt exponi, aut, si nullum possit, se in genere accusare: tunc enim adhuc servatur ratio judicii, quantùm humano modo servari potest hìc & nunc.

Dixi 2. *Quoad numerum moralem*: quia, cùm numerum physicum exponere sæpè sit impossibile; Christus non requisivit, nisi ut exponatur numerus in æstimatione humana. Vide dicta de peccatis 1. P. à N. 348.

Dixi 3. *Quoad speciem infimam*; quia aliàs natura, malitia, & gravitas peccati non cognosceretur à Judice Sacerdote. Unde nec sufficit, quamcunque speciem infimam explicare, sed explicanda est illa, quæ admissa est. Sic peccare delectatione turpi, & se exponere proximo illius periculo, etsi peccata sint ejusdem speciei, malè tamen confiteretur, se delectatum esse, qui se tantùm exposuisset proximo delectationis periculo. Item, ejusdem speciei peccata sunt, furari quinque, & furari decem, attamen furatus decem non rectè confiteretur dicendo: furatus sum quinque, aut contra. Cæterum, qui non posset explicare speciem infimam, potest autem subalternam, hanc teneretur explicare, ùt, qui sciret, se peccâsse contra Justitiam, & nesciret, in qua materia, teneretur dicere, se peccâsse contra Justitiam, sed nescire, in qua materia. Imò, qui sciret,

se peccâsse graviter, & nullius speciei recordaretur, deberet se accusare de peccato mortali in genere.

Dixi 4. *Quoad morali diligentiâ fieri potest:* plus enim Deus non requirit sed voluit, ùt docet Trid. peccata, quæ post diligens examen non occurrunt memoriæ, in eadem Confessione includi, & indirectè remitti dispositis.

Dixi 5. *Prout sunt in conscientia*, ut nempe, qui novit certò, se peccâsse, confiteatur peccacatum, ùt certum; qui dubitat, confiteatur, ùt dubium; qui scire potest numerum certum, confiteatur certum; qui non potest invenire, nisi dubium, confiteatur dubium, prout conscientia per prudens judicium dictat.

311. *Quale requiratur examen conscientiæ?* Ex his deduco 1. Tenetur pœnitens, per se loquendo, diligens examen conscientiæ ante Confessionem instituere: cùm enim teneatur numerum, & speciem confiteri, etiam tenetur, quoad morali diligentiâ potest, ea scire, adeoque & se examinare. Dico: *Per se loquendo:* nam, qui certùs esset, se non peccâsse graviter, aut semel tantùm, posset hoc, vel aliud ex vita priore confiteri, & absolutionem accipere sine ulteriori examine. Quanta autem diligentia ad examen sufficiens requiratur, non potest unâ regulâ definiri; Doctores communiter docent, requiri tantam, quantam homines diligentes adhibere solent in rebus seriis, & magni momenti; sed monent, spectandas simul esse circumstantias, quales sunt 1*ma*, lapsuum frequentia in confuso jam cognita: nam examen diligentius requiritur in eo, qui peccavit in consuetudine. 2*da*. Tempus, quod intercessit inter ultimam, & præsentem Confessionem:

nem : si enim longius est, major quoque diligentia, per se loquendo adhibenda est. 3*tia*. Status pœnitentis : si enim hic timoratæ sit conscientiæ, minus temporis requiritur ; quia talis peccatorum gravium non facilè obliviscitur. 4*ta*. Pœnitentis vires, ingenium, memoria, & doctrina : in sagacioribus enim, & doctis major, cæteris paribus, diligentia requiritur, quàm in rudibus ; major in sanis, quàm In periculosè decumbentibus ; quia Deus accommodavit legem suam viribus hominum. Cæterùm experientia docet, ùt rectè notârunt Vasq. & Lugo, rusticos, aliosque rudes rarò se bene examinare, & prudentem Confessarium aliquot interrogationibus plus proficere, quàm illi sibi relicti longo examine, quamvis conentur omnia in memoriam revocare. Unde tales, si diligentiam aliquam adhibuerint, non facilè sunt remittendi, ut se examinent, etsi aliquis defectus advertatur ; sed eum suppleat Confessarius, quod rectè præstare pœnitentis, sibi relicti, ruditas vix poterit. Universim satisfacit, qui recogitat, ubi quovis die fuerit, quæ negotia gesserit, quid in iis circumstantiis cogitatione, interiore affectu, verbo, opere, vel omissione deliquerit ? Quomodo domi, in templo, in conversatione cum proximo se habuerit ? Nec necesse est, ut eadem vestigia relegendo iterum, iterumque rimetur : mediocris enim diligentia sufficit ex communi DD. & ordinariè propria conscientia testimonium perhibebit, num debita diligentia huic examini sit impensa : nam, si quis sincerè volens omnia peccata confiteri, invocato divino auxilio, examen suscepit, eòque finito non audiat latratum conscientiæ, non

nimis laxæ, nec scrupulosæ, is tutò sibi persuadebit, se suæ obligationi satisfecisse: Conscientia enim non sileret, si quid culpabilis negligentiæ subesset. Atque hæc dicta sint de eo, qui se graviter peccâsse, prudenter suspicatur: si enim de hoc prudens dubium non habeat, aut, si illud grave occurrat quidem, putet tamen prudenter, aliud non latere, minor diligentia requiritur; imò scrupulosis nimia inquisitio vitanda, omnibus maxima cura impendenda, ut dolorem, & propositum serium, & efficax habeant. Quodsi quis à modico tempore confessus v. g. à duabus, vel tribus hebdomadis, exprimat numerum parvum incertum peccatorum palbabilium v. g. dicendo: Hâc septimanâ circiter quater fornicatus sum, vel: me pollui: merito redditur suspectus de defectu examinis; quia peccata, præsertim externa, & non ab adeò longo tempore commissa, facilè in numero certo invenientur in examine diligenti: unde talis adigendus est, ut se meliùs examinet.

312. *Si non inveniatur numerus certus.* 2. Qui, adhibitâ morali diligentiâ, non potest deprehendere certum numerum, tenetur exprimere magìs sibi verisimilem, adjectis particulis: *plus minùs*, vel *circiter*.

Quantum importet particula circiter? Quousque autem illæ se extendant, prudentis arbitrio æstimandum est: neque enim numerus modicus, qui illis implicitè comprehenditur, æstimandus est absolutè, sed respectivè ad numerum, cui adjicitur: quò enim hic major est, eò major intelligitur excessus, qui per eas voces comprehendi potest, v. g. excessus modicus respectu quinque, vel sex est unum; respectu verò decem sunt duo, & respectu viginti sunt tria, respectu triginta sunt qua-

quatuor, & sic de cæteris semper procedendo cum proportione Geometrica, ità, ut numerus, qui statuitur comprehendi illis vocibus, sit talis respectu majoris, qui censeatur ab eo absorberi. Unde, si quis, debito examine peracto, sincerè sic putans dicat in Confessione: ter circiter, sique postea resciat, se quater peccâsse, non tenetur vicem quartam denuò confiteri; quia, licèt unum sit pars tertia trium, est tamen aliquid in se parvum, & vox circiter aliquid consignificat. Si dixerit bonâ fide: feci centies circiter, & postea comperiat, se sexies, vel etiam octies fecisse ultra, pariter satisfecit. Si autem dixerit: feci circiter centies, & postea resciat, factum esse centies trigesies, excessus esset nimius, quàm illâ voce comprehendi potest: qui enim alicui centum circiter imperiales promisisset, non intelligeretur promisisse centum & triginta, & licèt triginta non sint tertia pars centenarii, attamen neque in se, neque respectu ad centum sunt aliquid parvi. Hinc debet postea excessus non comprehensus in Confessione exponi. Similiter, si dicas, te furatum esse rem gravem circiter decies, & postea deprehendas, factum esse decies octies, vel vigesies, debebis sex, vel octo furta denuò confiteri.

3. Si nullus numerus, neque verisimilis quidem haberi possit, opus erit, & sufficiet pœnitentem aperire statum suum, & consuetudinem peccandi, moramque temporis, quo in consuetudine peccandi mortaliter perseveravit, & frequentiam lapsuum in die, septimana, mense, dicendo nempe, quoties in iis tale, vel tale peccatum commiserit: ex his enim prudens Confessarius statum, & mali- 313. *Quid, si inveniri numerus verisimilis non possit?*

tiam

tiám peccatoris meliùs, & firmiùs cognoſcet, quàm ex numero à pœnitente determinato, qui ſæpe imprudenter magìs ab eo extorquetur, quàm benè percipitur. Sic meretrix communis ſatisfacit dicendo : tot annos in ſtatu meretricio perſeveravi, & quoties occaſiò fuit, quibusvis ſeu conjugatis, ſeu liberis, ſeu voto obſtrictis copiam mei corporis feci. Exprimere tamen debet ſpecies peccatorum, ſaltem principales, quantùm poteſt, imò & numerum aliquem, ſi poſſet, ſaltem in menſe, vel ſeptimana commiſſum. Ità Lugo. Similiter, qui domi habuit concubinam, ſufficienter confitetur numerum dicendo : tanto tempore habui concubinam, & eâ velut uxore uſus ſum. Item, qui ſolitus eſt obvias quaſcunque concupiſcere mulieres, ſatisfacit dicendo ſuam conſuetudinem, & ſpecies ſaltem principales : an conjugatas, an cognatas, an ſacras. Ità iterum Lugo, juxta quem etiam ſatisfacient aperiendo conſuetudinem, qui conſueverant paſſim colloqui de rebus turpibus ſine delectu circa materiam, vel ſocios : debent tamen tales dicere, quantùm poſſunt, majorem, vel minorem frequentiam peccandi intra tale tempus, v. g. quoties de die &c. quia poteſt eſſe magna inæqualitas in hac frequentia. Addit Lugo. Si tales poſtea magìs diſtinctè recordentur numerum, & ſpecies peccatorum, non teneri illas diſtinctiùs confiteri ; quia in illa confuſa narratione ſufficienter intellecta fuerunt à Confeſſario ; cùm potuerit de illis formare morale judicium, atque ità ab omnibus debitè abſolverit. Excipe, niſi tanta multitudo peccatorum poſtea in mentem veniret, ut notabiliter excederet numerum antè confusè dictum.

Quodſi

Quodsi quis numerum bonâ fide nimis magnum dixisset, non tenetur ideo denuò confiteri; quia numerus verus in majore inclusus, & remissus fuit.

QUÆSTIO V.

An circumstantiæ, intra eandem speciem notabiliter aggravantes, sint sub obligatione in Confessione explicandæ?

Quæ sint circumstantiæ speciem peccati mutantes, quæ intra eandem speciem malitiam ejus tantùm aggravantes, exposui 1. P. N. 36.

Quæritur hic, an, qui v. g. actum peccaminosum diu continuavit, aut eum vehementer intenso affectu posuit, aut furatus est rem gravem, teneatur in Confessione explicare durationem, intensionem actûs sui mali, & determinare materiam furti. Affirmant Cajet. Suar. Sanch. aliique multi apud La Croix hîc N. 977. Negat *S. Thom. in* 4. *Dist.* 16. *q.* 3. *a.* 2. *& Dist.* 22. *q.* 1. *a* 4. *S. Bonav.* S. *Anton. Scotus*, aliique multi apud La Croix N. 970. Cum quibus.

Resp. Per se loquendo, & ante interrogatio- 314.
nem Confessarii, circumstantiæ, intra eandem *Proba-*
speciem tantùm aggravantes, non sunt sub ob- *bilior*
ligatione in Confessione explicandæ. *sententia*

Probatur 1mò *ex Trid. Sess.* 14. *Cap.* 5. *& tia ne-*
Can. 7. Nam ibi explicans materiam necessa- *gativa.*
riam Confessionis, ostendensque obligationem confitendi non esse observatu impossibilem, *constat*, inquit, *nihil aliud exigi, quàm, ut ea peccata quis confiteatur, quorum memi-*

nit;

nit ; & docens ; quid in iis explicari debeat, ait , *numerum* , *ſpeciem* , & *circumſtantias*, *ſpeciem mutantes*, *explicandas eſſe*, nullamque unquam fecit mentionem de circumſtantiis intra eandem ſpeciem ſolùm aggravantibus neceſſariò confitendis ; hanc autem debuiſſet facere, ſi confitendæ eſſent : promiſit etenim in principio ſesſionis, ſe exactam doctrinam traditurum de Sacramento Pœnitentiæ , foret autem manca, ſi quid neceſſariò confitendum omiſiſſet. Unde valet hìc, utpote in doctrina dogmatica, illud vulgatiſſimum : *Incluſio unius eſt excluſio alterius.*

Probatur 2*dò*. Si circumſtantiæ illæ neceſſariò eſſent confitendæ , Confesſio eſſet difficillima, & moraliter imposſibilis, atqui hoc repugnat Trid. & legis eſſentiæ, ergo. *Major* probatur : nam nulla regula probabilis univerſalis asſignari poteſt, ex qua cognoſcatur, quæ ſit circumſtantia notabiliter aggravans, ità ut ſit obligatio eam confitendi.

Si enim dicas 1*mò*. Tunc illam eſſe, quando ad ſubſtantiam actûs peccaminoſi tantum accedit, ut ſe ſolo ſufficeret ad peccatum mortale : utì, ſi quis furetur duos florenos , ubi unus ſufficeret ad mortale *Contra eſt* : Ergo, qui peccatum mortale continuat per tria inſtantia, contrahit circumſtantiam notabiliter aggravantem, & neceſſariò confitendam; quia unum inſtans ſufficit ad mortale. Idem erit de eo, qui, ubi unus gradus intenſionis ſufficit ad mortale, actum ponit intenſum , ùt tria.

Si dicas 2. Tunc eſſe talem circumſtantiam, quando exceditur ordinarius modus operandi. *Contra eſt* : Fures non ſervant ordinariè eundem furandi modum : nam, quandoque unum, quan-

quandoque duos, quandoque furantur decem florenos simul. An non est notabilis excessus in furto decem florenorum?

Si dicas 3. Id judicio prudentum relinquendum esse. Peto, quis ille prudens, à quo hoc discam? quomodo rudes instruendi, ut integrè sua peccata confiteantur? an obligandi, ut semper addant durationem, & intensionem sui actûs, cùm scire non possint, quando sit circumstantia notabiliter aggravans? An, si pœnitentes non exponant, ùt fit communiter, actûs sui durationem, & intensionem, tenebuntur Confessarii interrogare? An in detractione exponendum, cui personæ, in qua materia facta sit &c. Hæc certè sunt contra praxin communem, forentque onus gravissimum.

Probatur 3. Si circumstantiæ aggravantes essent necessariò explicandæ, etiam explicandæ essent notabiliter minuentes: utì, si quis ex magno metu, & motu vehementis iræ ex justo dolore provenientis, si alterius inductus dolo, aut vehementi tentatione peccâsset. Consequens est contra sensum communem: Antecedens autem probatur: quia, sicut materiæ necessariæ Confessionis nihil detrahendum, ità nihil addendum, quod materia non est; hoc autem fieret: nam confitendo peccatum simpliciter, significaret, illud commissum esse modo ordinario, & sine imminutione malitiæ.

Dixi in conclusione 1mò. *Per se loquendo*: nam per accidens potest esse obligatio, ùt v. g. in furto intelligatur, an sit, spectatis circumstantiis, obligatio restituendi; an non ratione temporis peccata sint numero multiplicata, an

an modus non induxerit mutationem specificam? an peccatum non sit ratione circumstantiæ reservatum. Hinc *Catechismus Romanus* consulit, non præcipit, ut circumstantiæ notabiliter aggravantes, quando commodè possunt, explicentur, idque innuunt plures Canones.

Dixi 2. *Ante interrogationem Confessarii:* Si enim hic interroget, ordinariè pœnitens tenebitur respondere; quia gravis ratio esse potest interrogandi, ut sic suam, & pœnitentis obligationem, & statum necessariò exponendum intelligat.

Dixi 3. *Sub obligatione:* quia melius est eas, quas sine magna difficultate quis explicare potest, exponere, quales sunt objectivæ circumstantiæ: ùt, si quis furatus sit valde magnam summam v. g. 1000. aureos: quamvis enim is, per se loquendo, spectatâque obligatione præcisè confitendi hoc peccatum, satisfaciat dicendo: furatus sum rem gravem; ex alio tamen capite expedit, imò, quandoque necessarium est id exponere, tum propter jam dicta, tum ob lucrum cessans, damnum emergens damnificato &c.

315. *Malitia essentialis, non integralis necessariò explicanda.* *Dices 1mò.* Si non explicentur circumstantiæ, notabiliter aggravantes, non innotescit integrè gravitas peccati Confessario, ut rectè de eo judicare, & proportionatam possit imponere satisfactionem: ergo. R. Etsi non innotescat gravitas integralis: innotescit tamen substantialis, & essentialis, quod sufficit ad rectum judicium secundùm essentiam, nec Christus plus requisivit, ne Confessio esset pœnitentibus nimis difficilis, & odiosa Confessariis. Certè si plus requisivisset, Trid. id non

non tacuisset: aliàs enim & exactam doctrinam non tradidisset, & Hæreticis occasionem dedisset cavillandi, quòd nempe volens ostendere, Sacramentum Pœnitentiæ non esse conscientiarum carnificinam, aliqua necessariò confitenda attulisset, alia tacuisset explicatu difficiliora.

Si instes. Ergo sufficeret, si pœnitens diceret: Peccavi, vel semel peccavi mortaliter: sic enim habetur essentiale judicium. Resp. Neg. seq. Si enim sufficeret dicere: Peccavi, omnibus æqualis pœnitentia imponenda esset. Si sufficeret dicere: Peccavi mortaliter, non posset alia satisfactio imponi pro gravissimis mortalibus, quàm pro uno minùs gravi, quod est contra æquitatem hujus judicii, ubi aliter fieri potest. Deinde pœnitentiæ medicinali locus non esset, si species peccatorum non exponeretur.

Dices 2. Qui unâ v. g. explosione tormenti bellici intenderet occidere decem, aut uno actu tot scandalizare, juxta omnes teneretur saltem dicere: Intendi uno actu plures occidere, vel scandalizare, & tamen est unum numero peccatum notabiliter gravius. Resp. Sunt plura numero peccata. Qui dicunt, esse unum tantùm numero peccatum, tenent, esse explicandam pluralitatem personarum; quia, dicendo tantùm: volui homicidium committere, non confiteretur suum peccatum; quia intelligeretur de unius hominis nece. Sicut, qui furatus centum diceret: furatus sum decem: hic enim & suum peccatum non confiteretur, & subtraheret de eo, quod, dicendo: Furatus sum rem gravem, in confuso contineretur. 316. *Quid, si quis uno actu plures occiderit?*

QUÆSTIO VI.

An actus externus, effectus peccati, & consuetudo in Confessione sub obligatione explicari debeant?

317. *Est obligatio confitendi actum externum.* Resp. 1. Est obligatio confitendi simul actum externum, qui internum complet in ratione peccati externi. Est communis, & certa; quia actus externus facit cum interno unum simpliciter peccatum in genere moris completum, quod totum voluit Christus explicari, ùt constat ex communi consensu, & praxi Ecclesiæ Rationes congruentiæ dedi 1. *P. N.* 51. Dixi: *Qui complet internum in ratione peccati externi.* Quis autem compleat in ea ratione, dixi 1. *P. N.* 336.

318. *Non tamen effectum peccati, per se loquendo.* Resp. 2. Effectus ex peccato secutus, non substans actuali libertati, per se loquendo, non est sub obligatione confitendus. *Ratio est*; quia nec peccatum est, nec complet peccatum internum in ratione peccati externi. Dixi: *Per se loquendo*; quia per accidens est quandoque confitendus, v. g. ratione reservationis, censuræ, restitutionis faciendæ &c. Hæc explicavi 1. *P. de Peccatis à N.* 337.

319. *Nec consuetudinẽ, quæ per accidens tamen aliquando est aperiẽda.* Resp. 3. Consuetudo, per se loquendo, non est necessariò confitenda. *Ratio est*, quia vel est sermo de habitu ex actibus frequentatis generato; & hic vitium quidem est, sed non peccatum; vel de actibus malis frequentatis, & hi, ùt suppono, jam sunt clavibus subjecti, & directè remissi; peccatum autem præsens non est ideo gravius ex parte objecti, nec specie diversum.

Dixi:

Dixi : *Per se loquendo* : nam 1. Si Confessarius de ea interroget, est aperienda. Constat ex damnata 58. ab Innocentio XI. *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.* Et *Ratio est* ; quia Confessarius, ùt Judex, habet jus cognoscendi, an pœnitens serium habeat propositum emendandi, an adhuc sit in occasione proxima relabendi ; ergo & habet jus interrogandi, cui in pœnitente respondet obligatio fatendi, etsi hic doctus esset, & consilio Confessarii non egeret. Deinde Confessarius est Medicus simul, cui constare debet, quomodo infirmo sit medendum, adeoque debet cognoscere statum ejus, cui salutaria media tenetur præscribere. 2. Quando consuetudo est occasio, vel causa actuum objectivè malorum, v. g. imprecationum, blasphemiarum, perjuriorum, etsi sine plena advertentia fierent, tenetur se accusare de negligentia admissa eam emendandi, sicque indirecte aperire consuetudinem. Quodsi consuetudo esset adhuc voluntaria, pergeretque adhuc esse occasio proxima relapsuum, id aperiendum esset ; quia sic non peccaretur tantùm advertenter, malè operando ex consuetudine, sed etiam manendo in periculo proximo novorum peccatorum, adeoque peccaretur dupliciter : si nempe quis advertenter blasphemaret, advertendo, quòd sic augeat consuetudinem, vel eam continuet ; quia esset causa voluntaria blasphemiarum secuturarum objectivè malarum : sed quia id rarò advertitur, non semper est obligatio confitendi consuetudinem. Si contingeret, ejusmodi actûs ex consuetudine mala omnino inadvertenter fieri, non esset ne-

cesse, illos confiteri; sed confitenda esset negligentia, si admissa sit, in tollenda illa consuetudine.

Dixi: *Si contingeret*: nam plerumque adest advertentia, saltem tenuis, & quasi imperceptibilis, quæ ad peccandum sufficit, nisi tamen motus subitus iræ præverteret omnem deliberationem, seu advertentiam ad inhonestatem operationis. Cæterùm se exponere periculo proximo peccandi, & statim peccare, est unicum numero peccatum, quod satis explicatur dicendo actionem positam, vel ejus omissionem.

QUÆSTIO VII.

An pœnitens licitè possit, & teneatur aliquando detegere in Confessione complicem sui peccati, seu personam, cum qua peccavit?

320. *Non potest, si aliter suum peccatum possit integrè confiteri.* Resp. 1. Certum est, non teneri, imò nec licere. 1. Si pœnitens sine revelatione complicis possit peccatum suum sufficienter explicare. 2. Si sine gravi incommodo possit alium Confessarium adire, cui complex notus non sit. 3. Si peccatum suum ritè sit confessus, & nunc faciat Confessionem generalem. 4. Si possit commodè per aliquod breve tempus differre Confessionem, donec habiturus sit alium Confessarium, qui non novit complicem. *Ratiò* horum est; quia non adest justa causa diffamandi apud Confessarium personam complicem. Itaque quæritur, an teneatur pœnitens manifestare complicem, seu socium, vel sociam criminis, dum aliter non potest explicare peccati sui speciem, vel circumstantiam neces-

necessariò explicandam : uti, si peccâsset carnaliter cum matre sua, Confessario notâ, nec differre Confessionem , nec alium adire Confessarium, qui complicem non noverit, posset sine gravi incommodo.

Resp. 2. Tenetur manifestare complicem , si in casu debeat, vel velit confiteri. Ità S. *Th. in 4. dist.* 16. *q.* 3. *a.* 2. *S. Bonav.* S. *Bernardus*, S. *Antoninus Alensis*, *Suar. Vasq Lugo*, & alii communiùs contra *Valent. Navar. Dianam*, & alios. 321. *Secùs potest.*

Probatur Conclusio 1. Nam ex una parte, ùt supra audivimus , Christus voluit in Confessione explicari numerum peccatorum mortalium , speciem, & circumstantias , speciem mutantes , seu aliam novam introducentes , adeoque explicatio horum est onus Confessioni intrinsecum ; id autem non potest totum præstari , nisi detegatur complex , si ex ejus qualitate nova introducatur species : ùt, si quis incestum commisit cum matre sua ; ex altera parte socius , vel socia peccati , sciens obligationem peccatum illud confitendi , subjecit se judicio Sacramentali , & in tantum renuntiare debuit famæ suæ , faciendo se circumstantiam peccati necessariò explicandam. 2. Pœnitens, ut integrè confiteatur peccatum , tenetur apud Confessarium , cui notus est , dum aliter non potest, se ipsum infamare, ergo complex peccati non potest rationabiliter ægrè ferrè, quòd infametur apud eundem : nam ex natura rei plus requiritur , ut aliquis teneatur se ipsum infamare , quàm celare alterius crimen : licitè enim aliquando possum alterius crimen revelare ad avertendum damnum proximi temporale injustum, nec tamen ideo teneor detegere

crimen meum. 3. Ideò Christus voluit explicari integrè peccata quoad numerum, & speciem, ut Sacerdos possit prudenter judicare, punire, curare: ad hoc autem requiritur non minùs notitia complicis cum infamia etiam ejus, quàm cum infamia propria. Denique ex opposita sententia sequitur, conjuges, Confessario notas, debere frequenter novos quærere Confessarios, ne revelent conjugem peccati complicem; quod foret onus nimis grave.

Nec obstat 1. Quòd præceptum non infamandi proximum sit naturale, & præceptum confitendi sit positivum: nam præceptum hoc naturale cessat obligare, ubi adest causa rationabilis, & alter debet cedere famæ suæ: secùs, ubi hæc desunt; utì in casu, quo quis aliter sine incommodo peccatum suum potest confiteri.

Nec obstat 2. Quòd non teneatur quis detegere complicem, si Confessarius esset peccatum revelaturus: nam nec tunc tu tenereris peccatum tuum confiteri; & ratio disparitatis est; quia infamia illa non esset onus intrinsecum Confessionis; non enim sequeretur ex integritate Confessionis, sed ex abusu illius. Secùs est de infamia, quæ apud Confessarium sequitur ex revelatione complicis.

Nec obstat 3. Quòd ad integrè confitendum veniale non liceat infamare alterum v. g. dicendo, negligenter restiti sorori meæ, me sollicitanti ad incestum: nam non est obligatio confitendi veniale; jus verò manifestandi complicem oritur ex obligatione mortale integrè confitendi: ex eo enim, quòd peccans graviter se subjiciat judicio sacramentali, etiam se subjicit complex.

Nec obstat 4. Quòd videatur non licere per-

personam cum gravi ejus infamia revelare, quæ fuit objectum peccati : ùt, si quis sorori suæ invitæ stuprum, quod suppono specie differre, intulisset, aut eam gravidam occidisset, quam Confessarius sciret, non fuisse nuptam: nam, ut taceam, id negari à multis cum Lugone, eò quòd & hìc prævaleat præceptum integræ Confessionis, tenearque proprium defectum etiam inculpabilem detegere, si aliter peccatum explicare non possem : ùt, si occultè illegitimus sacros Ordines suscepissem ; ut, inquam, hoc taceam, disparitas est ex *Suar. Esp. Rhodes*, *D.* 2. *Q.* 4. *S.* 3. *A.* 3. Quando enim aliquis non est complex peccati, non est subjectus judicio, in quo cognoscitur de alterius peccato ; adeoque alter non habet jus eum declarandi in eodem : cessant enim omnes rationes, propter quas declarari posset ; institutio enim hujus Sacramenti tantùm fert, ut peccator, neglectâ famâ suâ, confiteatur peccatum suum totum, & neglectâ famâ illius, qui se voluntariè fecit circumstantiam illius peccati.

Ex dictis deduco. 1. Peccat, qui Confessario detegit in Confessione aliorum peccata, quos Confessarius aut novit, aut facilè novisse potest, quando illi complices non sunt, vel sine eorum revelatione suum peccatum explicare potest ; quia sine causa eos infamat: excusantur tamen aliquando matres, quæ filiorum, & uxores, quæ maritorum peccata indirectè tangunt apud Confessarios, qui filios, & maritos nôrunt : id enim quandoque faciunt consilii, & doloris leniendi causâ, quo medio eas privare nimis durum foret, uti & eas cogere, ut adeant alios Confessarios: unde 322. *Corollaria.*

videntur filii, agendo contra matres, & viri contra uxores peccati rei, excidisse jure suo ad illam famam retinendam. Consulendum tamen, ut, quoad fieri potest, de alienis peccatis sileant, & se solas accusent.

2. Non potest Confessarius obligare pœnitentem, ut complicem manifestet, quando ejus manifestatio non est necessaria ad integrè intelligendum ejus peccatum. *Excipe*, nisi à complice timeretur grave malum, quod non possit impedire pœnitens: tunc enim hic teneretur complicem revelare, & dare licentiam Confessario utendi notitiâ, in, vel extra Confessionem datâ, in ordine ad id malum impediendum; si alius possit malum illud impedire, tenetur pœnitens illi complicem manifestare: quod an facturus sit, si Confessarius meritò dubitaret, posset ei differre absolutionem, donec fecerit. Non expedit tamen, ut Confessarius se offerat ad complicem tunc manifestandum alteri, ne Confessio fiat odiosa, saltem apud alios.

3. Potest Confessarius interrogare pœnitentem, an sit in occasione proxima peccandi, licèt ità venturus esset in notitiam complicis: per accidens enim est, quòd etiam hujus peccatum manifestetur.

QUÆSTIO VIII.

Qualis debeat esse Confessio?

323. Resp. 1. Debet ordinariè esse secreta; va-
1. *Secreta.* leret tamen publica.

Prima pars constat ex praxi Ecclesiæ, contra quam, agere sine rationabili causa, juxta *Suar-*

Suar. non vacaret omni culpâ. Non foret tamen per ſe mortale; quia nulla ratio evincit, quod praxis illa obliget ſub gravi. *Ratio 2dæ partis eſt;* , quia etiam publica poteſt habere omnes conditiones ad valorem Sacramenti requiſitas. Quòd autem ad hanc nemo teneatur, conſtat ex *Trid. Seſſ.* 14. *Cap.* 5. & ex communi Doctorum.

Reſp. 2. Ordinariè debet fieri voce humanâ. Sic habet *Florent. in Decreto Eugen. IV.* & praxis Eccleſiæ. In neceſſitate tamen, ubi eſt impotentia phyſica, vel moralis, poteſt fieri aliis ſignis, v. g. per actus, geſtus, ſcripturam, interpretem: his enim poteſt fieri legitima accuſatio, nec Chriſtus plus requiſivit, quàm ut manifeſtentur peccata Sacerdoti velut Judici. V. g. Si infirmus ob guttur malè affectum loqui non poſſet, niſi cum magna difficultate, vel puella præ nimia verecundia non poſſet peccata ore proferre, ea in ſcripto legenda poſſet præbere Sacerdoti, & dein dicere, de his omnibus me accuſo: ſic enim foret oris Confeſſio. Imò nec hoc, etſi conſultiſſimum, neceſſe foret; quia, dum tradet ſcriptum, & exſpectat pœnitentiam, & abſolutionem, ſufficienter ſe accuſat. Qui ſine cauſa ſic legenda peccata traderet, peccaret ſaltem venialiter, agendo contra conſuetudinem Eccleſiæ; non tamen mortaliter, ſi adderet poſt peccata lecta, de his me accuſo; quia eſſet oris Confeſſio, & confuſio ferè eadem ſubiretur. Putant Scotus, & alii eum, qui non poteſt ore confiteri, non teneri ſcripto, eò quòd omnis Scriptura ex natura ſua ſit publica, ſed, per ſe loquendo, contrarium dicendum; quia, qui tenetur ad finem, tenetur

324. 2. *Vocalis ordinariè.*

 ad

ad media de se licita, & facilia, potestque averti periculum manifestationis, postea chartam lacerando, vel comburendo; quo casû Scriptura non est magis publica, quàm nutus, quos etiam alius ex insidiis latens observare posset.

325. *3. Sincera, & fidelis.* Resp. 3. Debet esse sincera, fidelis, & vera, ità, ut pœnitens confiteatur peccata, sicut conscientia, ritè discussa, nunc dictat esse commissa, dicatque dubia, ùt dubia, certa, ùt certa: unde si dubitet, an peccârit, vel an plenè consenserit, hoc addendum est. *Ratio est*; quia pœnitens est in judicio Sacramentali accusator suî, & testis coram Judice: accusator autem debet fideliter deferre delicta, prout novit, vel judicat esse commissa, reumque esse, quem accusat, non augendo, nec minuendo, nec falsa referendo, aut vera tacendo: aliàs decepit Judicem, & pervertit judicium.

326. *Mendacium circa materiã Confessionis.* Hinc 1mò. Mendacium in Confessione, afficiens ipsum Sacramentum, est sacrilegium, & grave quidem, si sit circa materiam necessariam: ùt, si pœnitens neget, vel omittat mortale, quod fecit, vel augeat numerum mortalium, nisi simplicitas excuset, utì excusat quandoque rudes, qui putant meliùs esse plus dicere, quàm minùs, ideoque numerum augent. *Ratio est*; quia pervertitur judicium circa substantialia. Et idem est, si dicat, certum mortale, ùt dubium, vel dubium ùt certum. Secùs tamen tenent Suar. Vasq. Lugo, & alii contra alios, si quis negaret veniale, quod fecit, aut affirmaret, quod non fecit, vel mentiretur circa mortalia, aliàs ritè confessa; quia non tolleret rationem veri judicii

dicii quoad substantialia, & deciperet Confessarium tantùm circa materiam liberam: unde peccaret solùm venialiter, modò tamen adsint reliqua ad Sacramenti valorem requisita, & non sit specialis obligatio alia fatendi veritatem. Universim attendendum, an inducat Confessarium in errorem circa materiam necessariam, exprimatque, vel neget malitiam gravem ex parte objecti.

Hinc 2. juxta Suar. qui confitetur mortale, 327.
quod antè ritè confessus est, non tenetur ad- *Confessio*
dere, an confessus sit, modò id non neget; *peccati*
quia confitetur malitiam ex parte objecti, vel *antè di-*
se subjicit Confessario, circumstantiaque factæ *rectè re-*
Confessionis tenet se ex parte pœnitentis; secùs *missi.*
est de ratione malitiæ mortalis, & venialis. Idem dicit Lugo de confitente mortale, in ultima Confessione inculpabiliter omissum. Idem dicunt Suar. Sanch. de eo, qui dubitat, an mortale sit confessus, vel an ante, aut post ultimam Confessionem id commiserit; quia sic non immutatur malitia peccati, pœnitensque se simpliciter subjicit Confessario tanquam reum; si tamen à Confessario interrogaretur, deberet fateri, ùt res est.

3. Facturus generalem Confessionem, etsi, 328.
nisi speciale quid obstet, non teneatur sepa- *In Con-*
rare confessa à non confessis, id tamen con- *fessione*
sultiùs est; quia de non confessis diligentiùs *generali*
examinandus est, & quandoque media melio- *an con-*
ra contra relapsum præscribere convenit. Qui *fessa à*
decipit tantum circa tempus, individuum, vel *non con-*
modum, quæ peccatum non mutent quoad *fessis se-*
essentialia, peccat tantùm venialiter, modò *paranda*
adsint reliqua ad valorem Sacramenti: sicut v.g. si quis dicat se commisisse peccatum ante men-

menſem, cùm commiſerit ante ſeptimanam; ſe occidiſſe Petrum, cùm occiderit Paulum, ſe occidiſſe gladio, cùm occiderit cultro; quia malitia peccati adhuc tota exprimitur. Vide La Croix N. 1184. Præterea Confeſſio, ut conveniente fiat, debet eſſe ſimplex, non immixta impertinentibus, non conſtare verbis obſcuris. Item debet eſſe pura, humilis, verecunda, atque ob honeſtum finem. Item debet eſſe Sacramentalis, id eſt, facta animo à præſente Sacerdote accipiendi abſolutionem.

329. *Integritas Confeſſionis duplex.* Reſp. 4. Denique Confeſſio debet eſſe integra ſecundùm dicta. N. 310. Eſt autem integritas Confeſſionis, alia materialis, alia formalis. Materialis eſt, cùm quis confitetur omnia mortalia ſecundùm numerum, ſpeciem, & circumſtantias, ſpeciem mutantes, quæ poſt diligens examen memoriæ occurrunt: hæc enim ſunt hîc & nunc per ſe materia neceſſaria. Formalis integritas eſt, cùm quis non confitetur quidem illa omnia ex cauſa juſta; attamen confitetur, quæ hic & nunc ſufficiunt ad valorem, & fructum Sacramenti, à quo formatum denominatur; vel, ùt alii loquuntur: Confeſſio eſt materialiter integra, quando quis confitetur omnia ſua peccata mortalia poſt Baptiſmum commiſſa, necdum per abſolutionem Sacramentalem directè remiſſa; integra autem formaliter eſt, quando confitetur omnia, quæ hîc & nunc tenetur confiteri, qualia ſunt, quæ poſt diligens examen memoriæ occurrunt, niſi ſit ſpecialis cauſa excuſans.

QUÆS-

QUÆSTIO IX.

Quænam excusent ab integritate materiali Confessionis?

Resp. Excusat impotentia tum physica, tum moralis, cum rationabili causa hîc & nunc confitendi; manet tamen obligatio confitendi integrè, ubi impotentia erit sublata. *Ratio 1mæ partis est;* quia, ubi est impotentia physica, non est per vires naturæ possibile omnia confiteri; ad impossibile autem Deus non obligat. *Ratio 2dæ partis est;* quia tunc censetur impotentia moralis, quando est valde gravis difficultas, Sacramento extrinseca, omnia confitendi, v. g. grave dispendium famæ, bonorum, periculum mortis &c. atqui cum tali difficultate præcepta etiam divina positiva non obligant, ùt habet communis, & certa: Christus enim voluit jugum suum esse suave, & onus leve, ne succumbat humana infirmitas, & Sacramentum sit fidelibus odiosum. 330. *Impotentia etiam moralis.*

Dixi tamen: *Cum rationabili causa hic & nunc confitendi:* Sine hac enim non licet confiteri dimidiatè: causæ autem tales sunt tum tempus urgentis præcepti annuæ Confessionis, vel Communionis, tum obligatio celebrandi Missam, tum occasio lucrandi Jubilæum non reditura, nec alibi habenda; tum etiam necessitas aliàs nimium differendi Confessionem: dilationem nimiam pro reo peccati mortalis esse censet Lugo, quæ ultra triduum excurreret. *Ratio 3tiæ partis est;* quia est obligatio omnia mortalia confitendi, quæ non est annexa tempori, quo elapso exspiret, sed pergit urge-

urgere, etsi suspendatur, dum est impotentia. Ex dictis deduco

331. *Corollaria.* 1mò. Si moribundus uno, alterove peccato exposito deficiat, statim absolvendus est. Si ad se redeat, tenetur, si quod mortale restet, id confiteri, & denuò absolvi debet. Qui tamen prævidet se non fore in statu omnia confitendi, debet à mortalibus incipere; quia hæc, quoad potest moraliter, confiteri tenetur.

Exempla impotentiæ

2. Mutus, qui nescit scribere, satisfacit confitendo per signa, & nutus; exprimenda tamen sunt omnia gravia quoad numerum, & speciem, quoad possunt: si autem sciat scribere, tenetur ex Scriptura confiteri, quæ per alia signa non potest. Idem dic de ignaro idiomatis, qui juxta communem contra Lugonem non tenetur confiteri per interpretem; est enim onus grave, extrinsecum Sacramento, alteri, quàm Sacerdoti sua peccata manifestare, quod Lugo putat non tam grave esse, ut excuset.

3. Qui rationabiliter timet, sibi à Confessario, aut huic, vel proximo ex revelatione peccati grave malum imminere, non tenetur hîc & nunc illud peccatum confiteri; sed potest omittere, si adsit rationabilis causa confitendi, nec adsit alius, cui sine periculo confiteri posset.

4. Si immineat conflictus, aut naufragium, plures altâ voce se fateri peccatores possunt, & simul una forma absolvi.

5. Si in hospitali sint simul plures moribundi, nec possit Confessarius omnium Confessiones integras excipere, nisi aliqui Sacramento priventur, potest, uno, alterove singulorum peccato audito, illos absolvere.

6. Qui

6. Qui prudenter timet, ne, si longior sit in examine conscientiæ circa materiam veneriam labatur, potest omisso longiore examine, petere absolvi (saltem donec aberit periculum labendi) confitendo in specie, quæ confiteri potest sine periculo; tum enim est impotentia moralis integrè confitendi. Idem est de scrupuloso, si prudenter timeatur, ne nimiâ fatigatione lædat caput: tunc enim breviore examine utendum.

7. Si nequeas peccatum tuum confiteri, nisi cum alterius infamatione, qui peccati socius non fuit, potes, imò teneris illam circumstantiam, ex qua is manifestetur, omittere; quia non amisit jus ad famam suam. Ex quo patet quòd aliquando sit obligatio non integrè confitendi, si nempe agatur de damno spirituali, proprio, vel proximi, aut hujus temporali, quod vitare charitas jubet: si verò agatur de damno temporali proprio pœnitentis, quod licitè subire potest; licèt possit ex rationabili causa confitendi non integrè confiteri; attamen ad id non tenetur.

8. Concursus magnus pœnitentium non est causa sufficiens non integrè confitendi, patet ex Damnata 59. ab Innoc. XI. Idque verum est, etsi aliqui non essent redituri; quia eorum negligentia non facit necessitatem absolvendi, aut impotentiam confitendi. Idem dicendum de difficultate pœnitentis ex confusione subeunda in revelatione sui peccati; quia illa est onus proveniens ex ipso peccato, & Sacramento intrinsecum, eamque Deus voluit esse partem satisfactionis; ut nimirùm, qui non erubuit peccare in conspectu Domini, in conspectu hominis se confundat.

QUÆS-

QUÆSTIO X.

An, qui confessus est bonâ fide peccatum mortale dubium, ut dubium, postea deprehendens illud út certum, teneatur illud iterum, út certum, confiteri?

332. *Sententia negativa ex ratione probabilior* Resp Etsi sententia affirmativa sit communior; tamen negativa, quam tenent *Arriag.* D. 31. N. 46. *Sporer* N. 398. *Henrinx, Bosco, Merolla* & *Leander*, & alii apud *Moya* Tr. 3. D. 1. Q. 6. N. 2. videtur ex ratione probabilior. Nam 1mò talis confessus est peccatum suum secundùm circumstantias objectivas, necessariò explicandas, & secundùm speciem infimam, ut supponitur, uti habuit in conscientia, nec induxit Confessarium ad aliter judicandum, adeoque confessus est totum, & ab eo directè est absolutus. Quòd autem peccatum antea dubium, nunc ei sit certum, non mutat malitiam peccati, cùm non sit circumstantia se tenens ex parte objecti: sed per accidens, & se tenens ex parte intellectûs: unde nec cognitio prior dubia impedivit, quò minùs peccatum integrè explicaretur, & pœnitens directè absolveretur; nec cognitio certa superveniens detegit aliquam circumstantiam diversificantem peccatum: proinde non est ratio, cur tale peccatum denuò sit confitendum.

2. Qui, discussâ diligenter conscientiâ, non invenit numerum certum, sed dubitat, an octies, novies, an undecies v. g. sit delecta-

tus objecto turpi, & confitetur se circiter decies esse delectatum, si dein deprehendat, esse factum undecies, non tenetur undecimum illud peccatum iterum confiteri, ùt habet communissima; atqui is confessus est peccatum undecimum, ùt dubium: idem enim erat, ac si diceret, fortè delectatus sum novies tantùm, fortè etiam undecies: ergo. Ad hoc argumentum nulla solida disparitas dari potest, sed vel dicendum cum Gobat, Cardenas, Schilderer, & Aversa contra communissimam, quòd undecimum illud peccatum teneatur iterum confiteri ùt certum; aut, qui se accusavit de peccato mortali ùt dubio, non teneatur denuò confiteri ùt certum, si ùt tale deprehendat.

3. In forensi judicio à crimine dubio absolutus non potest revocari in judicium, etsi crimen postmodum agnoscatur certò commissum, ùt habet communis cùm Covar. Sanch. Tamb. L. 2. Cap. 1. N. 25. ergo à pari. 4. Dispensatus super voto, vel censura dubia, etsi votum, vel censura certò postea innotescat, non tenetur novam petere dispensationem; ergo similiter hîc.

Si dicas 1. Peccata sunt confitenda, ùt sunt in conscientia; ergo cùm jam sit in conscientia ùt certum, ùt tale confitendum est. Resp. Sunt confitenda prout sunt in conscientia, quando quis ea primùm confitetur; itá, ut non subducat Confessario, quod necessariò exprimendum est, nec addat tanquam materiam necessariam, quæ talis non est, sicque Confessarium determinet ad errandum circa substantialia judicii, quodsi semel explicata sint peccata integrè, quoad numerum, & speciem, nulla

Solvuntur opposita.

nulla superest obligatio repetendi: aliàs teneretur repetere, qui numerum dubium bonâ fide dixit, si cognoscat certum.

Si dicas 2. Peccatum, ùt substans nunc certitudini, moraliter est aliud, mutatque judicium Confessarii, & aliam exigit satisfactionem. Resp. Inprimis idem valet, si quis confessus sit numerum dubium, dein peccatum non est moraliter aliud ex parte objecti; sed ex parte intellectûs tantùm, & ex hac tantùm mutat judicium Confessarii. Et quamvis aliquanto major fuisset injungenda pœnitentia, non ideo est obligatio repetendi. Patet in alio exemplo, si Titius osculatus puellam, se accuset, nesciens, vel etiam dubitans, an peccârit mortaliter, si postea sciat se peccâsse graviter, non tenetur repetere Confessionem, etsi etiam Confessarius nescivisset, vel dubitâsset, an sit mortale commissum, modò pœnitens suum actum dixerit, ùt habet La Croix N. 619. & alii communiter cum Suar. Lugone, Dicast. Sanch. &c. Et tamen si osculum priùs fuisset cognitum ùt mortale, aliud fuisset judicium Confessarii, aliaque injungenda pœnitentia.

Si dicas 3. cum La Croix, in iis, quæ pendent à voluntate Christi, tenendum est, quòd plerique tenent: atqui plerique tenent tale peccatum esse denuò confitendum; ergo R. Si plerique loquantur cohærenter, transeat Secùs, nego Majorem. Si argumentum teneret, ergo quamvis contra plerosque esset ratio probabilior, sicque lex Christi esset incerta, nihilominus obligaret, quòd adversarii non admittunt.

QUÆS-

QUÆSTIO XI.

An, & quando Confeſſio ſit repetenda, dum in ea error ex parte Confeſſarii, vel pœnitentis eſt commiſſus?

Hoc docebunt ſequentia : 1mò. Si Confeſſarius non abſolvit validè, & is amplius adiri non poſſit, Confeſſio mortalium eſt repetenda. 333. *Caſus varii.*

2. Si Confeſſarium ſcias aliquod mortale tuum non intellexiſſe; neſcias autem, quale, teneris, per ſe loquendo, repetere, totam mortalium Confeſſionem, vel ſaltem eorum, de quibus prudenter dubitas, an illud complectantur; quia certus es, te ab uno non eſſe directè abſolutum, & non eſt ratio de uno magìs dubitandi, quàm de altero. Si dubitares, an unum ſatis intellexerit, & neſcires, quale, ſupponere potes, quòd ſatis intellexerit; quia ſolent Confeſſarii interrogare, dum non ſatis intelligunt. Unde non teneris repetere Confeſſionem, ſaltem ſi longa fuiſſet.

3. Si Confeſſarius indoctus, audiens ruſticos, alioſve rudes, rudi modo confitentes, non interrogavit numerum, vel ſpeciem infimam mortalium, pœnitentes autem poſtea intelligant, ſe in multis defeciſſe; tenentur poſtea, per ſe loquendo, quantùm moraliter poſſunt, exponere numerum eorum, & ſpeciem infimam: nihil enim apparet, quod excuſet.

4. Si Confeſſarius omiſerit imponere pœnitentiam, aut illam pœnitens impoſitam per culpam omiſiſſet, & jam oblitus eſſet, quæ

fuerit imposita, non ideo tenetur repetere Confessionem; quia Sacramentum primarium suum effectum habuit, & peccata sunt directè remissa. La Croix N. 1215. & alii communiter.

5. Si Confessarius non agnovit peccatum mortale tanquam tale, vel judicaverit mortale esse veniale; non ideo est obligatio repetendi, modò pœnitens factum rectè, & fideliter dixerit; quia necesse non est ad valorem, nec ad directam absolutionem, ut Confessarius judicet esse mortale; imò id sæpè discernere non potest.

6. Si quis multa peccata mortalia commisit, & sciat se aliquoties invalidè, vel sacrilegè esse confessum mortalia, nesciat autem, quæ; per se loquendo, induci debet ad Confessionem generalem, saltem à tempore invalidæ Confessionis: generalis enim non semper est ità difficilis, ut censeri possit moraliter impossibilis; præsertim, si simul accedat instructio, & examen Confessarii. Et quidem si Confessarium adeat, qui ejus conscientiam non novit, omnia distinctè exponenda sunt; si verò adeat, cui solitus est confiteri, hicque habeat adhuc distinctam peccatorum notitiam, satis est, si se accuset generatim de omnibus antè confessis; imò &, si adhuc confusam habeat eorum notitiam, ità, ut de statu pœnitentis judicare possit: sufficit enim aliquando fuisse distinctam notitiam peccatorum in Confessario: ùt patet in eo, qui per plures dies fecit Confessionem generalem: nam tunc in fine satis est Confessarium confusè meminisse peccatorum, & statûs pœnitentis, ut congruam possit satisfactionem injungere: Priores

tamen Confeſſiones debent fuiſſe Sacramentales, id eſt, factæ cum intentione accipiendæ abſolutionis, aut nunc moraliter per poſteriorem repeti. Quòd videtur ſufficienter fieri, etſi tantùm in genere dicat pœnitens: accuſo me de peccatis, quæ unquam confeſſus ſum à tot annis; ſi autem nec pœnitentia fuit injuncta, nec Confeſſarius confusè meminerit peccatorum, non poterit prudens judicium formare de ſtatu pœnitentis, niſi pœnitens ea repetat, quibus auditis ea reducatur notitia, ut ſtatus pœnitentis ſaltem in confuſo conſtet illi, quod ſufficit.

7. Si pœnitens timeat, aut putet, ſe longo tempore invalidè eſſe confeſſum, tum ſi ſit timoratæ conſcientiæ, ſolituſque requiſitam diligentiam adhibere, nihil tenetur repetere; quia præſumptio eſt pro valore: ſecùs, ſi ob contraria ſigna præſumptio ſit contra ipſum.

8. Qui in Confeſſione ex inculpabili oblivione, vel ignorantia omiſit circumſtantiam, quæ peccato addit novam ſpeciem malitiæ, tenetur totum peccatum repetere, ſi aliàs illa circumſtantia explicari non poſſit; ſecùs eſt, ſi poſſit ſe ſola explicari ſatis: v. g. aliquis furatus eſt rem ſacram gravem, & bonâ fide accuſavit ſe: furatus ſum rem gravem; vel peccavit peccato adulterii, dicitque in Confeſſione: fornicatus ſum; non ſatisfacit poſteà dicendo: commiſi ſacrilegium, feci alteri gravem injuriam; quia ſacrilegium in furto rei ſacræ eſt diverſum ſpecie à ſacrilegio, v. g. in occiſione Clerici, & injuria adulterii eſt ſpecie diversâ ab injuria in bonis famæ, honoris, &c. Si verò voto ſe obligavit, v. g. ad jejunium in Quadrageſima, ad quod nihilo-

minus tenebatur, & violati jejunii se accusat dicendo: violavi jejunium Ecclesiasticum, inculpabiliter oblitus circumstantiam voti, satisfacit postea dicendo: violavi votum in re gravi; quia sic explicat totam malitiam sui peccati, nec indicat duo numero peccata. Aliud esset, si in Confessione prima diceret: violavi graviter jejunium Ecclesiasticum, violavi votum in re gravi.

9. Qui furatus 100. bonâ fide confessus est, se furatum esse 80. juxta aliquos satisfacit postea dicendo: se furatum esse 20. quia totam malitiam peccati explicat; contradicit Lugo; quia neutrâ vice explicat peccatum suum. Si furatus octo bonâ fide dicat; furatus sum decem; videtur satisfecisse; quia totam malitiam explicavit. Vide La Croix N. 930. & N.C. à N. 48.

CAPUT IV.

De Absolutione, parte formali essentiali Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

An, & quibus verbis constare debeat forma Sacramenti Pœnitentiæ?

334. *Essentia formæ consistit in his: Absolvo te à peccatis.*

Resp. Debet constare verbis formalibus Sacerdotis, ad ipsum pœnitentem directis: constat ex traditione Apostolica, & perpetua praxi Ecclesiæ. Poncius apud Sporer hic N. 608. putat, si moribundo non possit adesse nisi Sacerdos

cerdos mutus, hunc posse, imò teneri nutibus, v. g. formâ Crucis eum absolvere. Ast hoc ab aliis meritò rejicitur: nam Florent. ait, omnia Sacramenta verbis perfici tanquam forma, excipitque solum Matrimonium: unde non valet absolutio absenti data.

Formam hujus Sacramenti describit *Rituale Romanum*, jussu Pauli V. editum, his verbis: Cùm igitur pœnitentem absolvere voluerit, injunctâ ei priùs, ab eo acceptatâ salutari pœnitentiâ primò dicat: *Misereatur tuî omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam. Amen.* Deinde, dextrâ adversùs pœnitentem elevatâ, dicat: *Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & misericors Dominus. Amen. Dominus noster JESUS Christus te absolvat, & ego authoritate ipsius absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen. Passio Domini nostri JESU Christi, merita Beatissimæ Virginis: & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.* In Confessionibus autem frequentioribus, & brevioribus omitti potest: *Misereatur tuî omnipotens &c.* satisque erit dicere: *Dominus noster JESUS &c.* usque ad illas voces: *Passio Domini nostri JESU &c.* Urgente verò aliquâ gravi necessitate in periculo mortis breviter dicere poterit: *Ego te absolvo ab omnibus censuris, & peccatis in nomine Patris, &c.*

Forma ex Rituali Romano

Hactenus *Rituale Romanum*, quod & monet, si pœnitens sit Laicus, omittendam esse vocem *Suspensionis*.

An peccet omittens aliquid non essentiale? Porrò certum est ex *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 3. & communi consensu Theologorum, non omnia illa verba esse de essentia formæ, sed sufficere hæc: *Absolvo te à peccatis.* Et quamvis hæc forma recepta sit: *Dominus noster JEsus Christus &c.* qui tamen ista omitteret, negat Lugo peccaturum etiam venialiter, ubi abest suspicio prudens censuræ in pœnitente. Idem dicunt multi de his verbis: *In nomine Patris &c.* Aliud est de forma Confirmationis, quæ est Sacramentum roborativum in fide: fides autem tendit in Deum, ut unum in natura, & trinum in personis. Verba: *Passio Domini nostri &c.* raró, & non nisi in Confessione generali solent adhiberi, & sine peccato omitti possunt. Verùm, cùm sit inordinatio contra communem praxin Ecclesiæ, omittere aliquid de forma à verbis: *Dominus noster Jesus &c.* usque ad verba: *Passio Domini &c.* videtur omittere, aliquid sine rationabili causa, esse veniale; imò si prudens sit suspicio, pœnitentem censurâ aliquâ ligari, sub gravi præmittenda esset absolutio illa, quando prohibetur usus Sacramentorum per illam.

QUÆSTIO II.

Quem sensum habeant verba Sacramentalis Absolutionis: *Absolvo te à peccatis?*

335. *Sensus formæ duplex.* Resp. Sicut in aliis Sacramentis sensus formæ duplex est secundùm dicta N. 8. Unus nem-

nempe naturalis, proveniens ab humana institutione; alius sacramentalis, proveniens ab institutione Christi: sic sensus formæ verbalis Sacramenti Pœnitentiæ alius est naturalis, seu ex humana institutione; alius sacramentalis ex institutione Christi: Sensus naturalis formæ: *Absolvo te à peccatis*, est hic: *quantum est ex me, judicialiter te libero a peccatis*, vel: *Authoritativè tibi remitto peccata.* Sensus verò sacramentalis est: *Quantum est ex me, confero tibi gratiam per se remissivam peccati post Baptismum commissi. Ratio 1mæ partis est;* quia verba per assumptionem suî ad significandum effectum Sacramenti, non amittunt vim significativam suam, si compossibilis sit, naturalem. *Ratio 2dæ partis est*; quia sensus ille clarus, & obvius est, eumque verba audita cuilibet latinæ gnaro ingerunt, statque in eo pro omni casu formæ veritas. Sicut enim, si Judex humanus diceret reo accusato: *Absolvo te à tali delicto*, omnes linguæ gnari intelligerent, eum judicialiter liberum pronuntiari, vel authoritativè delictum remitti; ità in præsenti. Notat etiam S. *Thom. hic Q.* 84. *A.* 3. *ad* 3. Quòd, licèt in præsenti idem significet remitto, quod absolvo, Christusque instituens Sacramentum dixerit: *Quorum remiseritis peccata &c.* convenientiùs tamen adhibeatur verbum *absolvo*, quia distinctiùs exprimit remissionem authoritativam, & sententiam judicialem, cùm solius Judicis sit absolvere, privati autem etiam remittere. *Ratio 3tiæ partis est*; certum est, quòd verba in Sacramentis sint instituta à Christo ad consignificandam, causandamque gratiam; cùm ergo Sacramentum Pœnitentiæ sit Sacramen-

tum mortuorum, institutumque ad causandam per se gratiam primam; rectè dicitur, quòd sensus sacramentalis formæ ejus sit: *Quantum est ex me, confero tibi gratiam per se remissivam peccati post Baptismum commissi.* Itaque, licèt ex humana institutione non habeant verba illa vim illam significandi, habent tamen ex institutione Christi, sicut hæc verba, *Hoc est Corpus meum*, licèt ex institutione humana significent tantùm corpus proferentis illa verba; ex institutione tamen Christi significant non corpus Sacerdotis, ea proferentis, sed Christi. Hoc solum discrimen est, quòd forma Eucharistiæ proferatur in nomine, & persona Christi; forma autem absolutionis, rigorosè loquendo, proferatur tantùm in nomine Christi, & in persona hominis ministri, Christo subordinati: sicut Judex humanus in persona sua, sed authoritate Principis fert sententiam.

Dixi in utroque sensu: *Quantum est ex me*: nam à sola voluntate Ministri, non pendet, ut pœnitens liberetur à peccatis, vel accipiat gratiam per se remissivam peccatorum; sed multa requiruntur ex parte pœnitentis, v. g. ut verè doleat de peccatis, ut sit paratus præstare, ad quæ tenetur, ut sit baptizatus &c. Unde forma, licèt sit sensus ejus absolutus signatè. Imbibit varias conditiones, ùt fit & in aliis Sacramentis. Atque ità etiam manet veritas formæ, etsi Sacramentum esset validum, & informe: nam adhuc Minister, quantum est de se, liberaret à peccatis; quia conferret Sacramentum, per se, nisi aliunde impediretur, collativum gratiæ, remissivæ peccatorum; intelligitur quoque formæ veritas, etsi peccata jam

jam antè per contritionem, vel absolutionem essent remissa: nam licèt in actu secundo non tollat peccata, tollit tamen in actu primo, hoc est, profert sententiam, aptam tollere peccata, dum adsunt, & renovatoriam prioris remissionis, impenditque Sacramentum per modum judicii, collativum gratiæ remissivæ peccatorum, dum adsunt. Quare forma hujus Sacramenti præscindit, an in actu secundo, an tantùm in actu primo remittantur peccata. Si enim jam antè per contritionem perfectam, aut absolutionem sacramentalem remissa sint, jam remittuntur tantùm in actu primo, id est, confertur gratia, ad cujus exigentiam remitterentur mortalia, si adessent, & ad cujus præsentiam, intuitu meritorum Christi, remittuntur venialia, si adsint, aut remitterentur in actu secundo, si adessent. Quodsi gratia, aut ejus productio compleat decretum Dei, remissivum peccatorum; mortalia,& venialia remittuntur formaliter per infusionem gratiæ. Plura de hoc, quæ ad praxin non faciunt, vide apud Scholasticos.

QUÆSTIO III.

Quando danda, neganda, vel differenda sit Absolutio?

Resp. Pro hujus quæstionis resolutione ob- 336.
servanda sunt sequentia. 1. Regulariter danda est absolutio pœnitenti habili, & ritè disposito; quia per Confessionem acquisivit jus ad absolutionem ex tacito contractu inter ipsum, & Confessarium. 2. Neganda est absolutio pœnitenti, qui inhabilis est, vel indisposi-

Spectanda dispositio pœnitentis, & circumstantia

positus, talisque manet, ut, si nolit, offensam condonare, deserere occasionem proximam, cùm facilè posset, &c. *Ratio est*; quia non est capax absolutionis, adeoque irreverentia fieret Sacramento. 3. Differenda est absolutio, si ità exigat confirmatio pœnitentis in concepto proposito, vel examen non sit sufficiens præmissum, nec modò fieri possit. Vide *Neo-Confess.* à N. 21. N. 176.

CAPUT V.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, seu Confessario.

QUÆSTIO I.

Quis sit Minister Sacramenti Pœnitentiæ.

337. *Solus Sacerdos.* Resp. Est solus Sacerdos, plenè ordinatus, adeoque donatus potestate in Corpus Christi physicum, & mysticum, seu Fideles. Est de Fide. Nec in eo dispensare potest Pontifex. Pro ratione est indubitata voluntas Christi, quæ constat nobis ex perpetua traditione Ecclesiæ, *Conc. Flor* & clarissimè ex *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 6. & *Can.* 10. ubi ait: *Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in mortali sunt, potestatem ligandi, vel solvendi non habere, aut non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis, anathema sit.* Jam verò, qui caret alterutrâ potestate, plenè Sacerdos non est: nam post datam potestatem in Corpus Christi physicum, priùs confertur potestas absolvendi à peccatis.

QUÆS-

QUÆSTIO II.

Quæ requirantur in Ministro, ut validè administret Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Requiritur 1. Jurisdictio, seu potestas 338.
in pœnitentem, tanquam subditum, in ordine *Jurisdictio, & approbatio.*
ad forum sacramentale: est enim in eo Judex, ut in eo vel solvat, vel liget, id quod præstare non potest sine jurisdictione in pœnitentem, velut sibi in ordine ad id subjectum. 2. Requiritur approbatio pro absolutione sæcularium; sine illa enim jurisdictio in actum exire non potest: est autem approbatio authenticum Episcopi testimonium de idoneitate Sacerdotis, ut Judicem agat in foro Pœnitentiæ. Dicitur 1. *Testimonium*, puta, externum. Dicitur 2. *Authenticum*: quia debet procedere à jurisdictione. 3. Requiritur intentio secundùm dicta N. 16. 4. Ut perceperit saltem in confuso aliquod peccatum: aliàs enim sententiam ferre non poterit.

Dices: Papa potest absolvi à peccatis, atqui nemo habet in eum jurisdictionem: nam supremus Princeps nulli potest subesse. Resp. Dist. Min, Nemo potest in eum, ùt Vicarium Christi, habere jurisdictionem Conc. ùt personam privatam, Neg. Min. Ut Vicarius Christi potest alteri conferre potestatem se absolvendi, ùt personam privatam, sicque illi se subjicere.

* *
*

QUÆS-

QUÆSTIO III.

Quæ requirantur, ut Minister Sacramenti Pœnitentiæ id licitè administret?

339. *Status gratiæ immunitas à censura impediente, scientia.*

Resp. Præter jam dicta requiritur 1. Status gratiæ: Quare lapsus in mortale debet vel per Sacramentum Pœnitentiæ, vel per contritionem perfectam se Deo reconciliare. Requiritur 2. Ut non impediatur per impedimentum Canonicum v. g. per excommunicationem à licita Sacramenti administratione. Requiritur 3. Competens scientia: est enim Judex, Doctor, Medicus animarum.

Scientia Confessario necessaria.

Hinc 1. Scire debet omnia, quæ ad valorem, substantiam, integritatem, & effectum hujus Sacramenti, tum ex parte sua, tum ex parte pœnitentis requiruntur. 2. Præcepta Dei, & Ecclesiæ, obligationes communes, & proprias statuum, varias peccatorum species, eorumque numericam multiplicationem, circumstantias, speciem mutantes, & principia discernendi inter mortalia, & venialia. 3. Casus reservatos, censuras, & excommunicationes, quæ adhuc vigent; impedimenta Matrimonii, radices restitutionis, obligationes, & naturam contractuum. 4. Remedia idonea præscribenda pro peccatis vitandis, & vitiis emendandis. 5. Satisfactiones convenientes, & salutares. *Ratio horum est*; quia, qui tenetur ad finem, eâdem ratione tenetur ad media, eò necessaria: Confessarius autem tenetur sub gravi ritè obire munus suum, utpote gravissimum: in eo enim agitur de vindicanda

da offensa Dei, de justificatione, & salute animarum, de curandis animi morbis, & vitiis extirpandis. Quare, qui suscipit munus Confessarii, requisitâ scientiâ non instructus, peccat graviter; quia quisque tenetur habere scientiam, ad munus, quod suscipit, necessariam; aliàs exponit se evidenti periculo malè fungendi munere suo cum injuria, & damno proximi. Neque hìc excusat obedientia, vel approbatio Episcopi, bonâ fide facta: etsi enim in examine admissus possit ordinariè acquiescere judicio Episcopi; si tamen sine eo admitteretur, vel sciret, se multa requisita ignorare, tutus in conscientia non esset. Similiter peccat Superior, qui munus audiendi Confessiones committit inidoneo; utì & pœnitens, qui talem scienter adit. Confessio tali bonâ fide facta esset valida, si ex parte pœnitentis adsit debita dispositio, & ex parte Sacerdotis cognitio aliqua materiæ, quæ, licèt non omninò exacta, sufficientem hujus Sacramenti materiam repræsentet, quæ haud difficulter aderit: vix enim, utì notat Suarez, in homine, usu rationis prædito, & in Ecclesia versante, continget, ut ignoret generalem peccatorum distinctionem.

Porrò non est opus, ut prædicta tam perfectè possideat, ut semper nôrit statim omnia dubia dissolvere; sed satis est, si id possit in ordinariè occurrentibus, nôritque principia communia, ut sciat de difficilioribus dubitare, atque ità possit ex generalibus principiis investigare consulendo Authores, vel alios interrogando. Neque tenetur de omnibus peccatis sibi expositis judicare, hìc & nunc admissa esse mortalia, vel venialia, sed sufficit,

audire

audire singula, ùt facta sunt, & de illis judicare secundùm communia certa principia, remedia convenientia præscribere contra relapsum in peccata, quæ scit, vel dubitat esse mortalia.

CAPUT VI.

De jurisdictione, & approbatione Ministri Pœnitentiæ, seu Confessarii.

QUÆSTIO I.

Quid sit Jurisdictio, & quotuplex?

340. *Definitio, & divisio.* RESp. Jurisdictio in genere est authoritativa potestas gubernandi subditos Dicitur: *Potestas authoritativa;* quia vel residet in summo Principe, vel ab eo descendit immediatè, aut mediatè. Ejus actus sunt: præcipere, prohibere, permittere, præmiare, punire, absolvere, dispensare.

Est autem jurisdictio alia sæcularis, quæ respicit externam politicam gubernationem, felicitatemque subditorum temporalem, estque fori externi; alia spiritualis, quæ ad animarum gubernationem, felicitatemque spiritualem ordinatur. Estque duplex, nempe alia fori externi, quæ ordinatur ad animarum gubernationem etiam externam, talem habent supremi Ecclesiæ Prælati, quibus convenit ferre leges, publicè punire, dispensare, visitare ex officio subditos.; alia, quæ spectat tantùm bonum internum animarum statum, estque jurisdictio in foro interno. Talis est potestas dispensandi in

in votis, & juramentis, irregularitate, absolvendi à peccatis, & censuris non deductis ad forum contentiosum. Hæc dividitur in sacramentalem, quæ datur ad absolvendum à peccatis in foro pœnitentiæ; & in non sacramentalem, quæ confertur ad alios actus v. g. ad dispensandum in votis, absolvendi à censuris &c. Deinde jurisdictio alia est contentiosa, quæ afficit invitos, & exercetur cum contentione partium, vel cum coërcitione; alia voluntaria, quæ exercetur in volentes sine contentione partium, & coërcitione. A contentiosa procedunt leges, decisiones causarum &c. A voluntaria procedunt privilegia, dispensationes, legitimationes, administratio Sacramentorum &c. Denique jurisdictio alia est jurisdictio ordinaria, quæ alicui competit ratione officii, alia delegata, quæ ab habentis ordinariam concessione venit. Ordinariam spiritualem habent, quibus ex officio incumbit cura animarum, ùt Papa, Episcopi, Parochi, delegatam habent, quibus datur ab ejusmodi officium habentibus, absque cura animarum ex officio, ùt Religiosi, aliique non Parochi.

QUÆSTIO II.

Quando, à quo, & quibus modis pro foro sacramentali Confessario conferatur, vel acquiratur Jurisdictio?

Controvertitur, an Jurisdictio pro foro pœnitentiæ conferatur in ordinatione sacerdotali immediatè à Christo, vel postmodum ab Ecclesia. Primum affirmat *Scotus in* 4.

D. 19. *Q.* 1. *N.* 13. *Hirquæus* in eundem locum *Scoti*, *Vasq. Tr.* 4. *Q.* 93. *A.* 1. *Dub.* 2. *Lessius de divinis perfectionibus L.* 10. *c.* 2. *S. Antoninus*, *Becanus*, *Amicus*, *Arriag. Espurs.* & *alii.* Secundum tenent *Suar. Valent. Lugo*, *La Croix hic N.* 1549. & *alii.* Sed controversia multum habet de nomine: convenit enim, quòd in ordinatione sacerdotali conferatur potestas absolvendi à peccatis, adeoque potestas judiciaria, an autem illa dicenda sit jurisdictio sine subjectione Fidelium, ab Ecclesia facienda, controvertitur. Ad quæstionem propositam

541. *Confertur in ordinatione sacerdotali terminativè incompleta.* Resp. 1. Jurisdictio pro foro sacramentali pœnitentiæ confertur immediatè à Christo in ordinatione sacerdotali ex parte causæ efficientis quidem completa, non tamen ex parte termini, & materiæ, & eatenus quoad exercitium Vicario Christi subordinata.

Probatur pars prima. 1. Jurisdictio pro foro sacramentali pœnitentiæ est judiciaria potestas remittendi, & retinendi peccata; atqui illa confertur in ordinatione sacerdotali: nam Episcopus in ea utitur his verbis: *Accipe Spiritum sanctum*, *quorum remiseris peccata*, *remittuntur eis*, & *quorum retinueris*, *retenta sunt.* Verba autem sacramentalia operantur, quod significant. *Probatur* 2. ex *Trid.* Quod *Sess.* 14. *Cap.* 5. hæc habet: *Dominus noster Jesus Christus ascensurus in Cœlum Sacerdotes suî Vicarios reliquit*, *tanquam Præsides*, & *Judices*: tales autem non sunt, nisi habeant potestatem judiciariam, saltem secundùm se completam. *Capite verò* 7. ait: *Piè admodum*, *ne hâc occasione aliquis pereat*, *in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit*,

ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris absolvere possint. Ubi Concilium supponit, omnibus Sacerdotibus competere universalem jurisdictionem, & quamvis restricta sit, & impedita, donec assignentur subditi, attamen nunquam fuisse impeditam in Ecclesia pro articulo mortis. *Confirmatur* à *Lessio.* Potestas remittendi peccata est sublimissima; non erat proinde rationi congruum, eam conferri ab homine, aut conflari ex duplici potestate, unâ collatâ à Christo in ordinatione sacerdotali, alterâ ab homine. Sic enim potestas collata in ordinatione esset manca.

Probatur 2. *Pars;* quia, etsi conferatur in ordinatione Sacerdotali potestas judiciaria secundùm se completa, ut tamen exeat in actum, debent assignari subditi, & causæ, seu materia judicanda; Quæ assignare pertinet ex voluntate Christi ad Ecclesiæ Prælatos, utì constat nobis ex perpetua Ecclesiæ praxi, & hac ratione dicitur Ecclesia conferre jurisdictionem, conferendo nempe ultimum complementum. Nec mirum, quòd forma relativa, qualis est potestas judiciaria, completa licèt non possit exire in actum defectu materiæ, vel termini, aut applicationis. Sic enim potestas consecrandi est completa in Sacerdote, & tamen, pane, & vino deficiente, exire in actum non potest. Sic olim, ùt refert Hirquæus supra ex Sylvio, erant Judices, Chartularii dicti, qui judiciariam habebant potestatem; at in eos tantùm, quorum causæ ad eos speciali mandato mittebantur. Et similes hodiedum esse possunt.

Probatur pars tertia tum ex praxi communi

ni perpetua Ecclesiæ ; tum quia inconveniens erat, ut potestas illa, quoad exercitium, esset independens à Christi in terris Vicario : sic enim necdum apti ad eam debitè exercendam se ejus exercitio exposuissent, secutaque fuissent gravia incommoda, discordiæ, conflictio jurisdictionum, sacrilegia, aliaque mala, ùt expendenti facilè patebit. Unde patet, quâ ratione Ecclesia conferat, & tollere possit jurisdictionem, nempe subjiciendo Fideles, tanquam subditos, pro foro sacramentali, vel eos non subjiciendo, aut subjectos subtrahendo, vel saltem certa peccata.

Dixi in assertione : *Jurisdictio pro foro pœnitentiæ* : nam pro foro externo, & interno non sacramentali Papa, etiam non Sacerdos, accipit eam, suppositâ electione, immediatè à Christo; Episcopi verò à Papa per confirmationem electionis, vel collationem Episcopatûs, etsi necdum sint consecrati, ùt habet communissima Theologorum, & Canonistarum alicujus nominis : unde patet, posse eam separari à jurisdictione sacramentali. Similiter promotus ante susceptum sacerdotium ad Parochiam accipit jurisdictionem quandam, seu potestatem spiritualem suos Parochianos gubernandi, & vi hujus potest Sacerdoti approbato delegare jurisdictionem in foro conscientiæ, non quòd ei conferre possit potestatem judiciariam, quam non habet, sed quòd suos Parochianos illi, tanquam Judici, in foro pœnitentiæ subjiciat. Quare, licèt quis non possit per alium, quod non potest per se, si alius potestate ab ipso donari debeat, id tamen non procedit, si jam ante potestatem habeat alius.

Resp.

Resp. 2. Jurisdictio ordinaria, pro foro pœnitentiæ terminativè completa, acquiritur à Sacerdote primo ratione officii, cui per se annexa est cura animarum: quia omnis, in tali officio existens, tenetur suis vi illius ministrare Sacramentum pœnitentiæ; ergo debet etiam habere potestatem ordinariam. Hæc magìs respicit personam, quàm locum; hinc si Parochus cum suo subdito peregrinetur, potest eum absolvere ubique locorum. 2. Acquiritur ratione domicilii, vel quasi domicilii pœnitentis: hic enim fit subditus ordinarii ratione domicilii, vel quasi domicilii. 3. Acquiritur superiori familiæ, vel statûs in omnes, qui ad eum admittuntur: hinc Cardinali acquíritur in suos domesticos, Superiori Religiosorum in novitios, Capellano castrensi in milites saltem, dum sunt in castris suæ legionis. 342. *Ordinaria, terminativè completa, acquiritur diversis modis.*

Resp. 3. Jurisdictio delegata completè acquiritur imò immediatè à Papa, per privilegium. Talem habent, suppositâ Episcopi approbatione, & facultate à Superioribus suis obtentâ Religiosi Ordinum mendicantium, & cum illis participantes in privilegiis, in quosque Christi fideles sæculares, dico sæculares; quia quælibet Religio habet specialia privilegia, ùt illius Religiosi confiteri non possint sine licentiâ sui Superioris aliis, extra suum ordinem, quanquam habent plerumque licentiam in itinere, dum deest de ordine, confitendi alteri extra ordinem suum. 343. *Quomodo delegata?*

2. Acquiritur cuilibet approbato Concessione directa ab habente ordinariam facta: Potest autem eam delegare Papa pro tota Ecclesia inconsultis Episcopis, & Episcopus pro sua Diœcesi inconsultis Parochis, Parochus, per se lo-

quendo, alteri Sacerdoti in Diœcesi approbato, ex *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 7. Pastor enim habet potestatem in suas oves pascendas vel per se, vel per alios.

3. Acquiritur concessione indirectâ Sacerdoti, quando hic assumitur in Confessarium ab eo, cui fas est sibi eligere Confessarium. Tales sunt de Jure communi omnes Episcopi, Archi-Episcopi, Abbates exempti, Generales Ordinum, Provinciales, Rectores, Priores; Guardiani, salvis tamen privilegiis Ordinum. Nec necesse est talem Confessarium Religiosorum ab Episcopo esse approbatum, modò cæterum idoneus sit: Trid. enim circa Regulares nihil immutavit.

In articulo mortis cui competat?

4. Acquiritur cuicunque Sacerdoti, si alius desit, etiam excommunicato, hæretico, apostatæ ob articulum, vel periculum probabile mortis pœnitenti imminentis. Constat ex Trid. N. 341. citato: potestas enim absolvendi data est ad salvandas animas, proinde restringenda non est, ubi hæ periclitantur. Articulus mortis est, cùm ea moraliter certò proximè instat ex morbo, vulnere, sententia Judicis: periculum mortis est, cùm ea ex probabili timore imminet. In tali sunt milites inituri prælium, suscepturi iter periculosum, Banniti, inter pestiferos agentes, mulieres partui vicinæ expertæ in partubus periculum vitæ, laborantes morbo periculoso, non tamen damnati ad triremes; quia periculum non est semper proximum. La Croix N. 1559. Negant quidem Sotus, & alii id procedere etiam de periculo mortis, sed probabiliùs affirmant Suar. Vasq. Sanch. Lugo, & alii; quia aliàs non esset satis provisum animabus, & articulus, ac periculum mortis quoad hoc in jure pro

pro eodem sumuntur *Cap. Si quis suadente* 17. *q.* 4. *Cap. Eos, qui, de sententia excommunicationis n.* 6. Probabiliùs tamen id non procedit, si adsit alius Sacerdos speciali jurisdictione, & approbatione prædítus; quia Ecclesia dat facultatem pro necessitate pœnitentis, quæ tunc non est, esset tamen, si approbatus nollet absolvere. Quodsi non approbatus jam cœpisset audire Confessionem, fas ei esset, imò deberet pergere, ne pœnitens cogeretur eadem bis confiteri. Opposita sententia nihilominus probabilis est: quia Ecclesia voluit prospicere saluti pro omni casu; posset autem contingere, ut moribundus æquè confiteretur approbato, v. g. Pastori suo, & anima periclitaretur. Sic absolutus à reservato non teneretur postea adire Superiorem, nisi fortè excommunicatio fuerit annexa, aut specialia statuta ordinis id exigant; quia pro illo casu nulla est reservatio, fuitque directè absolutus. Quid possit in hoc casu Sacerdos sacrilegi concubitûs complex: dictum est P. 1. N. 305.

5. Requiritur per consensum etiam tacitum habentis jurisdictionem ordinariam, existentem re ipsâ antè, & declaratum per signum aliquod exterius, v. g. per consuetudinem approbatam: talis enim consensus æquivalet expresso verbis, vel scripturâ. Debet autem consensus re ipsâ existere; quia delegatio jurisdictionis est actualis translatio sui juris in alium, quæ fieri nequit sine actuali voluntate, cùmque ab altero acceptari debeat, necesse est, ut signo externo manifestetur illi. Unde non sufficit merè præsumpta, nec præsumptio de ratihabitione ordinarii, si rogaretur: hujus tamen de suæ jurisdictionis usu scientis taciturnitas

nitas potest esse indicium sufficiens consensûs, uti si videret suos subditos confiteri alicui, quem scit non habere jurisdictionem, & taceret, cùm facilè sine periculo offensæ, aut incommodi impedire posset, si vellet: qui enim tacet in his, quæ ad ipsum pertinent, & in quibus posset facilè, & deberet contradicere, censetur consentire secundùm *Reg. Juris.* 43. *in* 6. Aliud foret, si ex metu offensæ, vel scandali, aut murmuris in templo taceret. Tunc enim certum indicium consensûs non esset taciturnitas. Ex dictis deduco.

344. *Corollaria.* 1. Parochi, & simplices Sacerdotes possunt sibi eligere Confessarium, modò approbatus sit; quia est tacitus consensus Ordinariorum ob commoditatem celebrandi; non possunt tamen eligere non approbatum. Alexander enim VII. damnavit sententiam id asserentem. V. Anal. N. 182.

2. Possunt Fideles, extra suam parochiam existentes, alibi confiteri, & Parochus, vel Sacellanus approbatus potest excipere Confessiones alienorum, in suam parochiam accedentium, non requisito illorum Parocho; quia Ordinarii vident hæc fieri, & silent: unde habetur tacitus illorum consensus. Suar. Lugo, La Croix N. 155.

3. Ex eo, quòd delegata sit jurisdictio, non censetur concessa potestas, utpote diversa, subdelegandi. Excipe, nisi quis delegetur ad universitatem causæ, id est, nisi committatur illi officium habens annexam jurisdictionem ordinariam, ut, si quis substituatur loco Parochi, vel in perpetuum, vel ad modicum tempus, v. g. ad dies aliquos absente

Pastore : si enim primum fiat, est quasi Vicarius perpetuus, potestque delegare non secùs ac Pastor : si verò fiat secundum, poterit delegare nonquidem ad omnia simul Parochi officia, attamen pro certo casu, v. g. ad absolvendum infirmum ; non enim censetur Ordinarius erga suum ministrum tam rigorosè parcus, ut ei hanc deneget potestatem.

4. Potest jurisdictio ab Ordinario, v. g. Episcopo, vel Parocho necdum Sacerdote delegari ; quia potestas delegandi non fundatur in potestate absolvendi, sed in superioritate spirituali suos subditos gubernandi, & pascendi per se, vel per alium. Metu extorta probabiliùs valet, non tamen petita, & injustè negata ; quia non transfertur nisi per voluntatem.

5. Qui jurisdictionem accepit ab Episcopo, ut in ejus Diœcesi administret Sacramenta in subsidium, vel ad requisitionem Parochorum, si absente Parocho advocetur, validè, & licitè absolvit ; quia vocantes censentur nomine Parochi requirere, adestque tacitus Parochi consensus.

6. Etsi Sacerdos approbatus quidem, sed excommunicatus toleratus validè absolvat, absolvit tamen illicitè, nisi requiratur ; quia retinet potestatem quidem, sed prohibetur eam exercere. At excommunicatus non toleratus nec validè absolvit extra articulum mortis etiam à venialibus ; quia privatus est omni jurisdictione, nec potest alteri delegare jurisdictionem audiendi suorum Confessiones ; quia delegatio est actus jurisdictionis, quamdiu tamen retinet parochiam in titulum, probabiliter potest alteri dare potestatem assistendi

matrimonio sui Parochiani; quia assistentia illa non est actus jurisdictionis; sed tantùm testis qualificati, qualis esse potest suspensus, vel excommunicatus à Papa. Lugo ex Moral. Dub. 45. Quandò Ecclesia suppleat jurisdictionem, dixi suprà N. 47.

QUÆSTIO III.

An omnibus Confessariis necessaria sit approbatio?

345. *Est relatè ad sæculares necessaria.* Resp. Ad absolvendum validè sæcularem à mortali, etiam dubio extra articulum, vel periculum mortis omnibus necessaria est expressa, vel tacita approbatio, constat ex *Trid. Sess.* 25. *Cap.* 15. *de Reform.* ubi sic habet: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant: decernit tamen S. Synodus, nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliâs idoneus judicetur & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, & quâcunque consuetudine etiam immemoriali, non obstantibus.*

Dixi 1. *Sæcularem*: Quia circa Regulares Conc. quo ad hoc nihil immutavit, unde exceptis Monialibus possunt confiteri idoneo, non approbato ab Episcopo, quem Superior designavit.

Dixi 2. *A mortali*: quia à venialibus, & mortalibus directè per absolutionem remissis potest probabiliùs quilibet Sacerdos absolvere vali-

validè : dico *validè* : nam Innoc. XI. in Decreto de quotidiana Communione ait : *Ordinarii non permittant, ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato* : unde videtur Confessio talis reddi illicita.

Dixi 3. *Expressa, vel tacita* : Expressa est, quæ vel verbis formalibus, vel signo externo datur ; tacita verò, quæ vel per taciturnitatem Ordinarii habetur, vel in Officio, seu Beneficio Parochiali collato involvitur : hoc ipso enim, quòd quis modo, per Canones præscripto, obtineat Beneficium parochiale, approbatur. Canones autem volunt id obtineri per concursum, vel prævio alio examine, ût habet *Trid. Sess.* 24. *Cap.* 18. *de Reformatione.* Unde si quis per fraudem suam, vel in curiam Episcopi, vel aliter sine examine, vel judicio Episcopi pervenisset ad parochiam, non secùs, ac alii indigeret approbatione Episcopi. Qui parochiam accipit extra concursum ab aliquo non Episcopo, debet se sistere examini, & approbationem petere, hâcque obtentâ est approbatus, per se loquendo, pro tota Diœcesi : Beneficium enim parochiale à Trid. ponitur pro universali approbatione. Unde si consentiant alii Parochi, potest ubique in Diœcesi audire Confessiones, & tempore Jubilæi audire alienos. Porrò per approbatos vi talis Beneficii intelliguntur omnes, qui ordinariam habent in sæculares jurisdictionem, ùt sunt Episcopi, Vicarii Generales, Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem ; non tamen Abbates alii, nec Regularium Provinciales, Rectores, Priores, &c. quia in rigore non veniunt nomine Parochi; Parochus enim est, qui authoritate Episcopi

præ-

Præfectus est Ecclesiæ Parochiali, ut populum pascat, verbo Dei, & Sacramentis. Ex dictis sequitur, eum, qui vi tantùm Beneficii Parochialis est approbatus, si desinat esse Parochus, non manere approbatum.

QUÆSTIO IV.

A quo Episcopo approbatio haberi, seu Confessarius debeat esse approbatus?

346. *Quis possit approbare?* Certum est, quòd approbare possit solus Episcopus, aut qui habet jurisdictionem Episcopalem in sæculares, ùt Capitulum sede vacante, Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem: hanc autem habent in ordine ad approbandum, qui habent Diœcesin nulli Episcopo subjectam, vel qui solent dispensare in votis, visitare Parochias, excommunicare, jungere Matrimonio, non autem saltem vi officii Archidiaconi. An Nuntius Apostolicus possit approbare pro sua provincia, dubium est, multi affirmant. Cæterùm Episcopus potest approbare per se, vel per alium, quando est electus, & confirmatus, etsi necdum consecratus, non tamen nisi subditum saltem ad tempus ratione loci. Quæritur, à quo Episcopo Confessarius debeat esse approbatus?

Resp. Per se loquendo, debet esse approbatus ab Episcopo Diœcesis, in qua excipiendæ sunt Confessiones Sæcularium. *Ratio est;* quia ad Episcopum pertinet, ne quis in sua Diœcesi Confessiones audiat, non approbatus ab ipso, tanquam ad id idoneus; sicut ad Magistratum civilem pertinet, ne Medicus sine

ejus

ejus licentia in urbe medicinas præscribat. Quemadmodum enim Medicus inidoneus posset nocere corporibus; ità Confessarius animabus, quarum cura incumbit Episcopo: nam Confessarius, pro uno loco reputatus idoneus, potest pro alio loco inidoneus esse. Dein, si à quocunque Episcopo approbatus, posset ubique audire Confessiones, sequeretur conflictio jurisdictionum, & limites Diœcesium confunderentur. *Suar. Con. & alii* tenent, necessariam esse approbationem Episcopi, cui eam petens subest, eò quòd approbatio sit actus jurisdictionis; hic autem exerceri non possit, nisi in subditum. At verò, si sermo sit de Episcopo, cui subest approbandus ratione stabilis domicilii in ejus Diœcesi, jam non posset Sacerdos Diœcesis Moguntinæ, in Trevirensi ad tempus existens, approbari ab Episcopo Trevirensi, quod *Lugo* ait esse inauditum; si verò sermo sit etiam de Episcopo, cui, quemadmodum de jure communi potest, Sacerdos se subdit, quoad sacras functiones, & administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, in ejus Diœcesi exercendam, utì AA. illius sententiæ exponunt, jam coincidunt cum nostra sententia. *Viva* & alii docent, requiri, & sufficere, quòd Confessarius sit approbatus ab Episcopo pœnitentis, eò quòd ad Episcopum spectet, ne quis ejus subditum audiat, nisi ab eo judicatus fuerit idoneus: verùm, licèt requiratur approbatio saltem tacita illius Episcopi, ea tamen universim non sufficit, aliàs in hac Diœcesi Trevirensi approbatùs, alibi existens, posset quoscunque hinc ad se venientes absolvere sine approbatione Episcopi loci, in quo Confessiones audit, id quod tamen non admittitur, præsertim, si ibi habitet.

Dixi:

Dixi : *Per se loquendo* : nam excipitur 1.

348. *1. Excipitur Parochus.* Parochus, qui, itineris causâ in alia Diœcesi existens cum suo subdito, potest hunc ibidem audire, & absolvere absque approbatione Episcopi loci; quia, cùm ratione muneris sui sit Pastor, habeatque jurisdictionem ordinariam, censetur approbatus ipso jure ad suos ubique audiendos : neque enim jurisdictio ordinaria, qualis hìc est Parochi, arctatur ad locum, sed, nisi specialiter restringatur, ubique exerceri potest.

2. Confessarii Principum. 2. Excipiuntur Confessarii, etiam Religiosi Magnatum, & Principum, qui respectu illorum sunt velut Parochi, illosque per varias Diœceses comitantes possunt confitentes absolvere ubique sine approbatione saltem expressâ singulorum Ordinariorum; quia communis praxis ostendit consensum tacitum Ecclesiæ approbantis.

3. Missionarii Castrenses. 3. Excipiuntur Missionarii, seu Curiones Castrenses : hi enim milites, quibus tanquam animarum curatores præfecti sunt, possunt ubique absolvere, iisque reliqua Sacramenta ministrare, si, uti in bello anno 1744. cœpto, & dein subsequenti factum, authoritate Pontificis tanquam illorum curiones à suo Episcopo, aut Missionariorum Superiore deputati sint cum ea speciali facultate; si autem hanc non habeant, possunt quidem milites absolvere tum adhuc existentes in Diœcesi Episcopi approbantis, tum extra illam in castris ex tacito Episcoporum consensu. An autem idem possint extra Diœcesin in hibernis sine approbatione Episcopi loci dubium est. Affirmant aliqui hâc ratione ducti, quòd, licèt non sint Parochi strictè dicti, cùm Beneficium Parochia-

le

le non habeant ; sint tamen velut Parochi hoc ipso, quod ab Episcopo pro administratione Sacramentorum legionibus sunt præfecti, atque ità suam parochiam velut vagam circumducant : ac proinde sicut Parochus, in sua parochia existens, potest suos absolvere ; ità & illi inter suos existentes. Unde &, sicut si alieni veniant ad parochiam, Pastor potest eos audire confitentes, & absolvere ; ità possit curio Castrensis milites, ex aliena legione ad suam venientes, ex communi Episcoporum, & Missionariorum consensu audire, & absolvere. Idem dicunt de vagis in exercitu, etsi milites non sint. Ità *Layman L.* 5. *tr.* 6. *cap.* 10. *N.* 5. *La Croix L.* 6. *p.* 2. *N.* 1518. ubi ait difficultatem tantùm esse ; an, si Missionarius sit regularis, non debeat ob constitutionem Clementis X. mox citandam esse approbatus ab Episcopis omnium Diœcesium, per quas transit, pro negativa affert duorum Doctorum, quos interrogavit, rationes, & ipse quamvis nihil velit definire, adducit rationem jam allegatam, quòd nempe regularis ille sit velut Parochus legionis ; adeoque possit quoad eam, quod potest Parochus in sua parochia. Contradicunt tamen alii ; quia ex praxi, & consuetudine Ecclesiæ quilibet ibi sortitur parochiam, & Sacerdotem proprium, ubi domicilium, vel quasi domicilium habet. Quare Episcopus, ex cujus Diœcesi discessit Missionarius Castrensis, non potest illi dare jurisdictionem, & approbationem absolvendi milites in alia Diœcesi, in qua permanenter ad longum tempus existunt. Præterea si talis Missionarius posset absolvere, ex eo quod sit quasi Parochus, etiam posset in hibernis

sine

ſine licentia Epiſcopi, & Parochi loci jungere milites Matrimonio; contrarium autem decidit, teſte Schmalzgruber, *Sacra Congregatio* Anno 1677. 1683. 1694. Proin in hac controverſia ſpectanda eſt conſuetudo, mentem Epiſcoporum, quæ diverſa eſſe poteſt, declarans.

QUÆSTIO V.

An Religioſus, approbatus in Diœceſi una, poſſit in alia exiſtens abſolvere ſubditum Epiſcopi, à quo approbatus eſt, ſine approbatione Epiſcopi loci, in quo confitentem audit?

349. *Negativa communior.* Reſp. Si Religioſus permanſurus ſit in Diœceſi hac alia, non poteſt abſolvere talem ſæcularem. Conſtat ex Declaratione Clement. X. quæ incipit *Superna magni Patris &c.* extatque apud La Croix ſub N. 1502. In hac enim decernit Papa Religioſos, ab Epiſcopo ad Confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas audire abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione, quamvis pœnitentes ſubditi ſint illius Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi jam fuerant approbati. An autem hoc idem dicendum ſit, ſi Religioſus ſit tranſeunter in alia Diœceſi, ùt, ſi Religioſus in Trevirenſi approbatus exiſtat tranſeunter v. g. in Moguntina, in qua approbatus non eſt? Negant *Platelius*, *Reiffenſtuel*, *Sporer*, *Pichler L. 5. Tit. 38. N. 236. Schmalzgr. L. 4. Tr. 4. N.* 224.

224. *Taberna*, & alii. Horum ratio est; quia de jure communi voluntaria jurisdictio in alieno territorio exerceri potest, nec Clemens X. ei quoad Religiosum derogavit: nam nunquam fuit quæstio, an Religiosus habitans in Diœcesi A possit absolvere in Diœcesi B, in qua est transeunter, subditum Episcopi Diœcesis A, à quo est approbatus; sed tantùm quærebatur 1mò. An Religiosus, approbatus ab uno Episcopo, censeatur vi Tridentini ubique approbatus? 2. An Religiosus ubique possit in Confessarium eligi vi Bullæ Cruciatæ; & contrà decisum est, uti habetur apud *Cardenam Diss. 2. N. 263. 267. &c.* Clemens autem inhæsit Decretis suorum Antecessorum, uti apertè habetur in ejus declaratione apud La Croix N. 1503. apud eos autem nostra quæstio agitata non fuit: unde prædicti A.A. inferunt, Sacerdotes Societatis JESU, ab aliquo Ordinario semel approbatos, posse, dum iter agunt per alias Diœceses, audire Confessiones quorumcunque Sæcularium, exceptis locis, in quibus Ordinarii existunt, & dummodo Parochi non repugnent; id enim habet Societas JESU vi Bullæ Greg. XIII. *decet Romanum Pontificem.* Quo privilegio, ùt innuit *Lugo D. 21. N. 47.* fimus subditi, & censemur approbati ab Ordinario, in cujus Diœcesi existimus, putanturque Pontifices, qui videntur illam facultatem revocare, loqui tantùm de facultate audiendi Confessiones permanenter, non verò solùm transeunter. Oppositum tenet La Croix, & alii, eò quòd verba Constitutionis Clementinæ sint negativa, & generalia, requirantque, ut Regularis sit approbatus ab Episcopo loci,

in quo audit Sæcularium Confessiones, præscindendo, an in eo existant transeunter, vel permanenter, adeoque nos ea non debere restringere ad existentes permanenter in ea Diœcesi, præsertim cùm Pontifex revocet omnia quali. & quomodocunque data privilegia in contrarium. Ad hæc tamen dici potest, spectandam esse simul materiam Pontifici propositam, quæ videtur diversa fuisse ab hac quæstione nostra, & privilegium toti Religioni concessum esse favorabile, adeoque quod contra illud pugnat, velut odiosum esse restringendum, uti cum *Suar.* docet *Bonac. Reiffenstuel*, habetque communis.

QUÆSTIO VI.

An Parochus vi Beneficii Parochialis censeatur approbatus pro tota Ecclesia?

550. *Affirmativa communior.*

Resp. Videtur esse approbatus pro tota Ecclesia, adeoque quocunque in loco posse audire Fidelium Confessiones, si accedat jurisdictio, concessa ab Episcopo, vel Parocho. Ità *Suar. Lugo*, & alii communiùs; quia Trid. ponit Beneficium Parochiale pro titulo universalis approbationis, sic, ùt Parochi censeantur approbati ab omnibus Episcopis consensu tacito, & legali, sicut publici Ministri Ecclesiæ à jure, accedente consensu Episcoporum, deputati; secùs ac ii, qui Beneficium Parochiale non habent: *Confr.* jure antiquo erant Parochi pro tota Ecclesia approbati, hocque Trid. circa eos invariatum reliquit: proinde possunt ubique audire Confessiones Fidelium,

lium, si ab Ordinario, vel Parocho loci accedat jurisdictio. Atque recepta consuetudo habet, ut in confinio duarum Diœcesium Parochi unius evocent Parochos alterius in subsidium ad audiendas Confessiones in majoribus solennitatibus.

Resp. 2. Probabiliùs Parochus non est approbatus vi Beneficii Parochialis pro tota Ecclesia, sed solùm pro Diœcesi sua. Ità *Laym. L. 5. Tr. 6. Cap. 11. N. 8. Gutter, Roderiquez, Sa*, & alii. Ratio à priori est; quia Parochus non approbatur ab Ecclesia universali; sed tantùm ex dispositione Trid. à suo Episcopo, ipsi parochiam conferente, cujus solius judicium, & examen requiritur; ergo non est censendus approbatus, nisi pro Diœcesi Episcopi sui. Antecedens probatur. Inprimis non approbatur ab omnibus Episcopis tacito, & legali consensu: nam ad eos pertinet, à quibus dirigantur, & pascantur eorum oves; sæpe autem idoneus pro uno loco non est idoneus pro alio, cùm in diversis locis sint diversæ consuetudines, peccatorum reservationes, alia statuta, commercia, alius hominum genius: unde meritò possunt esse inviti, excipi suorum Confessiones ab aliquo, quem non cognoverint idoneum. Imò meritò quandoque timere possunt, ne aliqui Episcopi sint nimis faciles in admittendis ad excipiendas Confessiones, sicque quandoque admittant minùs idoneos. Et hinc S. Congreg. Episcopo Abulensi Anno 1593. respondit, Parochum unius Diœcesis, non posse vigore Jubilæi eligi in Confessarium in alia sine approbatione Ordinarii loci, & Trid. suprà dixit nullum posse audire Confessiones, nisi approbatum ab

351. *Negativa probabilior.*

ab Episcopis. Excipe tamen, nisi alicubi consuetudo vigeat, ut unius Diœcesis Parochus in alia possit ad requisitionem Parochi in hac audire Confessiones: tum enim adest tacitus Episcoporum consensus, & unus alterius approbationem ratam habet.

QUÆSTIO VII.

An Approbatus pro Diœcesi censeatur approbatus pro Monialibus?

352. *Non est ad audiendas in claustris.* Resp. Pro illis audiendis in claustris non est approbatus, sed eget speciali approbatione Episcopi, sive jam Moniales exemptæ sint, sive non: sic enim statuit Greg. XV. in Constit. *Inscrutabili*, quam roborat Clemens X. per Constitutionem, quæ incipit: *Superna magni Patris*, suprà relata, vigetque in his partibus.

Dixi: *In claustris*; nam si Moniales cum licentia degant extra monasterium, v. g. Eleëmosynæ, aut suos invisendi causâ, & à Superioribus suis licentiam habeant cuicunque confitendi; possunt audiri à non approbato, specialiter pro illis: nam licèt Greg. in Constitutione sua velit Confessarium pro illis esse specialiter approbatum; videtur intelligendus de Confessario Monialium, degentium in claustris: supponit enim juxta alias Constitutiones Moniales semper esse in claustris. Nec obstat Constitutio Clementis X. quia non videtur ponere novum jus; sed solùm declarare, & roborare Constitutiones priorum Pontificum, uti indicant verba Constitutionis §. *Nos attendentes*; ergo de Monialibus extra claustra degentibus non loquuntur Pontifices, consequen-

sequenter cùm non sit recedendum à jure antiquo, nisi quatenus per novum exprimitur, possunt tales absolvi à non specialiter approbatis. Id quod saltem valet per Epiikiam in Germania, ubi sæpe diu absunt à monasteriis, & vix habent pro iis specialiter approbatum: neque enim approbatus pro uno monasterio, ideo approbatus est pro alio; non est autem credibile Papam velle, eos tanto tempore carere Sacramentis Pœnitentiæ, & Eucharistiæ. *La Croix N.* 1527.

Porrò, ut audiantur in claustris etiam à specialiter approbatis exemptæ, præter approbationem Episcopi requiritur licentia Superiorum Ordinis, cujus sunt illæ exemptæ; quia approbans non intendit derogare Privilegiis Ordinum, vi quorum non possunt ejusmodi regulares confiteri, nisi Confessariis à Superiore deputatis. *La Croix* 1532. Quare Abbatissa non potest sibi eligere Confessarium non approbatum pro Monialibus, nec exempta sine licentia Abbatis, cui subest, approbatum: constitutio enim illa Papæ principaliter favorem intendit, ut nempe moniales discretum habeant animarum directorem, quo Abbatissa maximè eget. V. La Croix N. 1534.

QUÆSTIO VIII.

Quando Episcopus approbationem negare, limitare, & revocare possit?

Resp. Negare eam potest, & debet, quando admissus ad examen invenitur inidoneus: 353.
nam Trid. ideo requirit examen, ut inidonei rejiciantur; si autem admissus ad examen reperiatur idoneus, non potest sine injuria ei negari; quia licèt possit Episcopus non admit-

Potest ex justa causa negare.

tere ad examen, admittendo tamen init contractum eum examinando, sicut aliàs in concursu: examinandus enim æquivalenter dicit: subjicio me examini, ut, si reperiar idoneus, approber. Episcopus verò dicit: admitto te ad examen, ut si inveniaris idoneus, te approbem: unde facto examine, & repertâ idoneitate, approbatio non est favor, sed sententia.

354. *Limitare.* Resp. 2. Potest quoque Episcopus approbationem limitare ad certas personas, tempus, loca, & peccata, & quidem validè sine causa, & licitè ex justa causa: quia concessio pendet ab ejus voluntate, nec Pontifex supplet defectum, sed supponit adesse causam justam.

Causæ autem justæ sunt hæ: 1ma, si pro nunc approbandus habeat sufficientem scientiam, sed meritò major desideratur pro approbatione perpetua. 2da. Si prudenter timeatur, ne ùt sæpe fit, semel approbatus in perpetuum, negligat studium, per oblivionem evadat ineptus, aut saltem minus aptus. 3tia. Ut probetur, si necdum constet, an principia generalia bene applicet in praxi, an fortè sit heteroclitus, nimiùm laxus, aut severus. Atque ob has, similesque causas potest Episcopus etiam Parochorum approbationem limitare ad certum tempus: etsi enim hi hoc ipso, quòd Beneficium Parochiale accipiant, dicantur à jure approbari, hoc tamen non fit, nisi dependenter ab examine, & judicio Episcopi, qui sicut potest ineptos repellere, sic minùs aptos ad tempus tantùm approbare: hæc enim facultas ei necessaria est ad rectum animarum regimen, consequenter nullo jure negari potest; aliàs, quod concessum est in ædificationem, cederet in destructionem.

Resp.

Resp. 3. Potest etiam Episcopus approbationem, etiamsi illimitatè datam, ex justa causa revocare, uti, si approbatus esset nimis laxus, vel nimis rigidus, mali exempli &c. quia ad Episcopum pertinet cura suarum ovium; proinde facultas esse illi debet, ut oportet illis prospiciendi.

Dixi: *Ex justa causa*: nam sine hac illicitè revocaret: est enim approbatio quædam donatio, quæ acceptata sine causa licitè non potest revocari. Imò non desunt, qui teneant, sine causa approbationem illimitatè datam Regulari, non posse validè revocari; quia Cap. *Accepimus.* de qualitate & ætate ordinandorum dicitur: *Semel idoneus reputatus debet pro tali haberi semper, aliâ causâ non interveniente*, & Clemens X. in Bulla: *Superna.* statuit, Regulares, ab Episcopo illimitatè approbatos, non posse ab eodem, nisi superveniente causâ, quæ ipsas Confessiones concernat, revocari ad examen, vel suspendi ab audiendis Confessionibus. At, si Regularis revocetur ad examen, frustra se opponet: Episcopus enim præsumitur habere justam causam, statque pro ejus authoritate possessio. Vide *P.* 1. *à N.* 167. in Analysi. 355. *Revocare.*

QUÆSTIO IX.

Quibus modis cesset Approbatio, & Jurisdictio?

Resp. Approbatio, & Jurisdictio delegata regulariter cessat, & perseverat pro beneplacito concedentis. Hinc 1mò cessat, si revocetur, modò revocatio approbato & delegato inti- 356. *Regulariter pendet à*

voluntate concedentis, & modo concedendi.

intimetur, & innotescat subditis. 2. Cessat, si constet, tempus concessionis effluxisse. 3. Si approbans, vel delegans tantùm ad tempus vitæ suæ moriatur, & mors innotescat; quia, ùt approbatio, & jurisdictionis concessio, ità ejus perseverantia pendet à voluntate concedentis, & approbantis; si autem mors; vel revocatio communiter ignoretur; approbatio & jurisdictio adhuc perseverat ex Cap. *Si præbendam*, Donec innotescat; quia, si illa ignorentur, est error communis cum titulo, & concedens debuit velle dare, donec revocatio, vel mors innotesceret, aliàs imprudenter egisset, Fideles exponendo periculo invalidè suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ. 4. Si concessa sit hoc modo: *Quamdiu mihi visum fuerit, vel usque ad beneplacitum*, exspirat morte concedentis per Cap. *Si gratiose. De rescriptis in 6.* quia beneplacitum non censetur post mortem durare, secùs esset, si dictum fuisset: *Ad beneplacitum Sedis Apostolicæ*: quia hæc non moritur, sed per successionem Pontificum perseverat. Si verò dictum fuisset: *Donec revocavero*, non exspiraret morte concedentis: quia, ut tunc exspiret, requiritur actus positivus, qui præcisè per mortem non habetur. 5. Si indefinitè sit concessa, non exspirat morte concedentis; quia facultas absolvendi est gratia facta Confessario, quæ statim perfectè acquiritur; gratiæ autem factæ non exspirant morte concedentis, ex Cap. *Sicut in 6.* Et *Ratio est*; quia est quædam donatio, quæ non finitur morte donantis absolutè. Jura, quæ afferuntur in contrarium, loquuntur de facultate concessa pro foro contentioso, ùt, si quis denominetur Judex ad terminan-

minandam aliquam controversiam : hæc enim exspirat morte concedentis, quando res adhuc est integra, seu Judex necdum cœpit uti suâ jurisdictione : non verò intelligenda sunt jura de facultate gratiosa ad forum internum pertinente, uti facultas dispensandi in votis, impedimentis Matrimonii, quia est gratia facta, dum conceditur in gratiam delegati; secùs, si detur in gratiam tertii pro arbitrio delegati exequenda secundùm dicta P. 1. N. 211.
6. Si moriatur Parochus, non ideo cessat approbatio, & jurisdictio delegata Sacellano, vel Vicario, eum in finem approbato, ut juvet Parochum ; quia non approbatur præcisè ratione Parochi, sed Fidelium loci, & jurisdictio etiam est immediatè ab Episcopo. An facultas assistendi Matrimonio, delegata Sacellano à Parocho v. g. ægrotante, exspiret morte Parochi, spectanda consuetudo. In Trevirensi talis Sacellanus pro cura primaria vicaria, mortuo Parocho debet se iterum sistere examini, & facultatem regendi obtinere. 7. Approbatus titulo Parochiæ, si hanc dimittat, non censetur ampliùs approbatus, ùt dictum supra. 8. Jurisdictio Vicarii Episcopi, hujus morte exspirat ; quia est moraliter eadem cum jurisdictione Episcopi. 9. Si Regularis, v. g. in Trevirensi approbatus, mutet Diœcesin, non ideo desinit ejus approbatio Treviris obtenta ; hinc nisi tempus concessionis sit elapsum, si huc redeat, non indiget novâ approbatione, idque verum est, sive ab ipso Episcopo expressè, sive à suis Superioribus ex facultate, ab Episcopo obtentâ, sit approbatus ; quia, dum Superiores approbant, approbat Episcopus, & Regularis exemptus jurisdictionem habet à Pa-

pa, quæ licèt sit suspensa, usque dum accedat approbatio Episcopi, hanc tamen si Episcopus semel dederit, functus est suo officio, habentque Regulares jurisdictionem omnino expeditam, & inimpedibilem ab Episcopo conformiter dictis. 10. Jurisdictio cessat quandoque per Censuram, de quo vid. 1. P. *De Censuris n.* 274.

QUÆSTIO X.

An licet uti Jurisdictione dubiâ, vel tantùm probabili in pœnitentem, vel ejus peccatum?

Resp. 1. Si jurisdictio sit merè dubia abs-
357. *Licet, dum Ecclesia supplet.* que positiva probabilitate, non licet eâ uti, nisi in casu necessitatis proximi, quo extra articulum mortis absolvendus esset sub conditione. 2. Si verò sit vera pro ea probabilitas juris, quæ æquivaleat errori communi, licet eâ uti conformiter dictis N. 47. quia tunc Ecclesia supplet. 3. Si pœnitens confiteatur peccatum grave, ad quod remittendum Confessarius tantùm probabilem habet jurisdictionem, putat *Lugo, Sanch. Cardenas*, si addatur leve, in quod certò adest jurisdictio, certum esse, quòd Confessarius validè & licitè absolvat: Sacramentum enim non exponitur periculo nullitatis, nec ponitur obex gratiæ; quia remittitur veniale directè, & mortale saltem indirectè. juxta *Gobat* in tali casu non est procedendum sine aliqua necessitate; quia, si desit jurisdictio, à mortali directè non absolvitur, adeoque manet obligatus pœnitens ad peccatum illud iterum confitendum pro absolutio-

lutione directa; si non adderetur peccatum, in quod certa sit jurisdictio, non liceret absolvere extra casum necessitatis.

CAPUT VII.

De Jurisdictionis, & Approbationis restrictione à certis peccatis, seu de casibus reservatis.

QUÆSTIO I.

Quid sit Reservatio?

REsp. Reservatio est negatio, seu non concessio jurisdictionis ad absolvendum ab aliquo, vel aliquibus peccatis. Facultas reservandi competit omni Superiori, habenti jurisdictionem ordinariam, qui, sicut potest dare jurisdictionem in omnia subditi sui peccata, ab altiori potestate non reservata, ità & negare potest in aliqua inferiori. Unde 1. Papa reservare sibi potest aliqua peccata in tota Ecclesia. 2. Episcopus in sua Diœcesi. 3. Parochus in sua Parochia, nisi ab Episcopo detur jurisdictio, à quo, quia communiter datur, consuetudo non habet, ut Parochi sibi peccata reservent. Habent quidem Parochi suam jurisdictionem à Papa, sed subordinatam Episcopis, ac si essent Vicarii ab ipsis positi, habent & Regulares exempti suam immediatè à Papa, sed non expeditam, nisi secundum approbationem Episcopi. Unde hic sibi reservare potest casus, à quibus Religiosi,

358. *Est restrictio jurisdictionis.*

Qui poss. sint reservare casus?

si, & Parochi sine facultate, ab ipso obtentâ, nequeant absolvere. 4. Prælati Regulares reservare possunt, per se loquendo, in suis Ordinibus certa peccata. Causa autem reservandi est, ut homines, videntes difficiliorem remissionem, à certis peccatis gravioribus deterreantur.

QUÆSTIO II.

Quænam requirantur ex consuetudine Ecclesiæ, ut peccatum censeatur reservatum?

359. *1. Peccatum mortale formale.* Resp. Requiruntur sequentia. 1. Ut sit mortale: nam, cùm venialia non sunt materia necessaria Confessionis, sed possint aliis multis modis expiari, in iisque finis reservationis cesset, non reservantur: hinc, qui commisit peccatum, etiam in materia gravi, si defectu plenæ advertentiæ non sit mortale, reservatum non est. 2. Ut sit in sua specie internum: hinc, qui externè tantùm negavit fidem, non incurrit casum reservatum hæresis; etsi enim talis peccaverit graviter contra præceptum profitendi fidem, in foro tamen interno non est Hæreticus, & pœnam, Hæreticis statutam, in eo non incurrit; etsi in foro externo præsumatur Hæreticus.

Completum ac tum externo gravi. 3. Ut sit simul externum, quia, licèt Ecclesia peccata merè interna reservare posset, negando jurisdictionem, illa tamen non reservat, sed tantùm simul externa; quia hæc reservare ad bonum commune animarum ordinariè sufficit. Imò nec satis est, quòd actus externus denominetur malus mortaliter ab actu

actu interno mortali, sed insuper actus externus debet esse objectivè graviter malus: hinc, si furtum grave ex loco sacro esset reservatum, & aliquis grave quid volens furari ex eo, furaretur tantùm quid leve, aut volens graviter percutere Clericum, percuteret tantùm leviter, vel volens successivè furari summam gravem, hodie furaretur quid leve, non incurreret casum reservatum: reservatio enim cadit præcipuè in actum externum malum, ac proinde requirit actum externum objectivè graviter malum. Præterea actus externus debet esse talis *secundùm dicta p. 1. n. 266.* ut ducat in cognitionem interni: si enim esset indifferens, eumque non indicaret, casum reservatum non constitueret. *La Croix L. 6. p. 2. n. 1655.*

4. Requiritur, ut peccatum, nisi aliud exprimatur, sit externè in sua specie consummatum, & eo modo, quo à lege reservante exprimitur, ùt, si dicatur, qui temerè, scienter, præsumptuosè id fecerit, debet esse eo modo factum & completum in sua specie: verba enim legis sumenda sunt cum effectu, & debet esse peccatum simpliciter tale: Quare, si fornicatio reservaretur, non incurretur reservatio, nisi per copulam perfectam. *In sua specie & modo expresso.*

5. Requiritur, ut peccatum sit certum, & certò reservatum: nam, cùm reservatio sit odiosa, odia autem sint restringenda, non censentur peccata reservata, nisi in sua specie certa, certoque reservata. Quod verum quoque est de reservatis in Bulla Cœnæ: licèt enim Clemens VIII. à 1601. prohibuerit absolvere à casibus, etiam dubiè contentis in Bulla Cœnæ, attamen 29. Sept. 1602. in alio decreto de eadem re omisit illa duo adverbia: *clarè,* *Certum, certoque reservatum.*

& *du-*

& *dubiè*, adeoque videtur priùs revocâsse, inquit Viva in damnatam tertiam ab Alexandro VII. scribens. Cæterum, si pœnitens, vel Confessarius dubitet, an peccatum sit reservatum, tenetur inquirere : inscitia enim Confessarii non facit non esse reservatum, nec ei dat jurisdictionem. Aliud esset, si dubium foret cum ratione probabili pro non reservatione. Item, si dubitaretur, an peccatum sic sit commissum, ùt requirit reservatio. In hoc casu, si ùt sic dubium esset confessus pœnitens non habenti facultatem in reservata, & postea sciretur esse sic commissum, non esset opus denuò confiteri; quia jurisdictio in dubio non erat restricta. *Nec obstat*, quòd peccatum dubium fortè in foro externo habeatur pro reservato ; quia in hoc, quando actus externus est positus, internus præsumitur.

QUÆSTIO III.

An peccati reservationem incurrat ignorans eam?

360. *Reservatio triplex.* *Nota.* Reservatio triplex considerari potest. 1*ma.* Purè pœnalis, quæ fit tantùm ex motivo vindicandi delictum : talis de facto vix datur. 2*da.* Purè medicinalis, quæ fit in bonum Communitatis tantùm ex motivo homines deterrendi à peccatis : talis hodiedum est, quæ nullam annexam habet Censuram, vel aliam pœnam Ecclesiasticam. 3*tia.* Mixta, quæ fit ex motivo delictum vindicandi, & ab eo deterrendi : talis est juxta *Gobat*, quæ annexam habet Censuram ; juxta *Castrop.* per quam delictum specialiter prohibetur, & punitur.

tur. Et hæc passim pœnalis dicitur. Quæ autem sit purè medicinalis, quæ pœnalis, ex verbis decreti reservantis colligendum est. *Hoc notato*

Resp. Reservatio purè medicinalis incurritur ab ignorante; non vero pœnalis ab ignorante pœnam inculpabiliter v.g. excommunicationem; secùs, si pœnam sciverit, etsi ignoraverit reservationem. 361. *Incurritur ab ignorante reservationem.*

Ratio 1mæ partis est; quia reservatio est restrictio jurisdictionis, quâ sublatâ absolutio non subsistit, etsi pœnitens id ignoraverit.

Ratio 2dæ partis est; quia pœna ab ignorante non incurritur, consequenter nec reservatio ob illam facta. Imò, si diceretur, qui sciens fecerit, excusaret ignorantia etiam culpabilis; quia deficeret conditio requisita ad reservationem incurrendam. *Vide p. 1. n. 225.*

Ratio 3tiæ partis est; quia reservatio secundùm se est potiùs medicina, quàm pœna; proinde, si pœna incurratur, incurritur & reservatio, etsi ignorata ipsius peccati, & quamvis tam pœna, quam peccatum sit reservatum; tamen, una reservatione sublatâ, tollitur, & altera. Hinc casus Papæ reservati non incurruntur ab ignorantibus, vel non advertentibus ad pœnam, dum peccant. Idem est, si propter metum, vel aliam causam non incurratur Censura. *Ità Suar. De Pœnitent. Disp. 29. S. 2. N. 11. & alii apud La Croix hic N. 1614.* Qui cum *Stotz & Tamb.* aliud dicendum tenet de casibus ab Episcopo, vel Prælato Regulari, adjectâ etiam censurâ, reservatis, eò quòd horum mens sit, ut incurratur reservatio, etsi Censura non incurratur: Censuram enim dicuntur addere, ut reservatio sit gravior, & difficilior. His contradicunt Sporer, Burchaber & alii, qui pariformiter loquun-

quuntur de casibus, à Papa, & Episcopis reservatis; quia reservatio pœnalis sequitur naturam legis pœnalis, quæ pœnam ignoranti non imponit. Hæc sententia, saltem in illis, quæ à jure reservatione pœnali Episcopo reservantur, vera est

QUÆSTIO IV.

An valeat Reservatio facta sine justa causa?

362. *Regulariter valet.* Resp. Facta sine justa causa à Summo Pontifice illicita quidem est, attamen valida; quia ab ipso pendet omnium aliorum jurisdictio, neque transit unquam in dominium absolutum eorum, quibus confertur. An idem dicendum de reservatione facta per Episcopos, dubium est. Affirmat universaliter Suar. Lugo & alii, eò quòd aliàs daretur subditis occasio eludendi reservationem, cavillando causæ sufficientiam. His consentiunt Becanus & alii, si habenti tantùm delegatam jurisdictionem sine causa negetur, vel subtrahatur facultas absolvendi à certis peccatis; secùs verò, si subtrahatur habenti jurisdictionem ordinariam. *Ratio 1mæ partis est*; quia jurisdictio, gratis, & ex mero beneplacito concessa, semper validè, & faciliùs revocari potest licitè, cùm non transeat in jus absolutum alterius. *Ratio 2dæ partis est*; quia habenti jurisdictionem ordinariam v. g. Pastori debetur ratione muneris potestas competens, fitque injuria, si sine justa causa restringatur. *V. Anal. n.* 167.

* * *

QUÆS-

QUÆSTIO V.

Qui sint Casus tum Pontifici, tum Episcopis reservati?

Resp. Casus Pontifici reservatos retuli P. 1. N. 282. 283. reservatos verò Episcopis stabili jure cum annexa Censura ibidem N. 289. Præter illos solent Episcopi sibi quosdam specialiter reservare, qui videndi sunt in libris Agendorum cujusvis Diœcesis; solentque approbandis in Tabella tradi. 363. *Sunt varii.*

In hac Archi-Diœcesi Trevirensi Episcopo reservati sunt sequentes:

1. *Enormis blasphemia in Deum, vel Sanctos in loco publico.* 364. *Reservati Episcopo in Trevirensi Diœcesi.*

2. *Abusus sacræ Hostiæ, Chrismatis, Olei sacri, vel cujusve rei sacræ ad sortilegium, divinationem, incantationem, aliosve usus magicos.*

3. *Perjurium Clerici, attactis sanctis Evangeliis in judicio.*

4. *Crimen incendiarii, excisio notabilis segetis, arborum fructiferarum, vitium, vinearum ex odio tertii, vel communitatis.*

5. *Crimen falsarium tam monetæ, quàm litterarum, seu instrumentorum publicorum.*

6. *Sodomia, bestialitas, congressus carnalis cum dæmone.*

7. *Commixtio Sacerdotis cum filia spirituali.*

8. *Homicidium voluntarium, quamvis oc-*

cultum, & exhortatio, ex qua commissum est homicidium.

9. *Depulsio fœtûs sive animati, sive inanimati.*

10. *Percussio enormis parentum.*

11. *Matrimonium, à sciente, conjugem suam, vel alterius contrahentis adhuc vivere, contractum.*

Circa hos Casus juvat notare sequentia.

1. Per crimen incendiarii intelligitur etiam incendium, mandato efficaciter procuratum; quia is propriè incendiarius est. Si autem remotè sit procuratum, dubitatur, an sit casus reservatus, proin in partem benigniorem interpretatio est facienda. Cæterùm, quando reservatio simpliciter fertur in facientes, non intelliguntur mandantes, nisi id exprimatur.

2. Per Sodomiam ordinariè intelligitur sodomia perfecta, proprieque dicta, tam agentis, quàm patientis.

3. Per commixtionem sacerdotis cum filia spirituali intelligitur copula perfecta carnalis cum filia ex baptismo, vel confirmatione. An etiam copula sacerdotis cum sua pœnitente, dubium est: Pro parte negativa est, tum quod pœnitens non sit proprie filia spiritualis secundùm dicta P. 2. N. 316. tum quia, quod quis facile exprimere potuit, & non expressit, lege sua non voluisse comprehendere censetur, præsertim, si sit non levis momenti; quare cum reservatio sit odiosa non videtur extendenda ultra propriam verborum significationem. Pro parte affirmativa est, quod pœnitens, saltem ordi-

ordinaria, dicatur vulgari sermone filia spiritualis, legislator autem, cùm dirigat legem suam ad subditos, accommodet se communi modo loquendi, eúmque in dubio censeatur lege sua comprehendere, adeoque non fiat extensio, sed censeatur casus lege comprehensus. Dixi *saltem ordinaria*: Nam mulier, sacerdoti semel iterumque peraccedens confessa, non dicitur etiam vulgari loquendi modo filia ejus spiritualis. Pars affirmativa videtur probabilior.

4. Per homicidium intelligitur etiam lethalis percussio, vel vulneratio, ex qua mors sequitur.

5. Nomine percussionis parentum venit etiam trusio, projectio lapidum in illos: Nomine parentum autem venit etiam avus, & avia, non tamen socer, & socrus; nec juxta Arsdekin contra Chapeaville vitricus, & noverca,

QUÆSTIO VI.

Quis possit absolvere à Reservatis?

Resp. In articulo mortis potest quivis Sacerdos absolvere à quibuscunque peccatis, & censuris; extra articulum mortis à reservatis Episcopo absolvere potest Episcopus, ejus Superior, Successor potestate ordinariâ; potestate verò delegatâ omnes, quibus ab ipso, vel ejus Superiore, vel Successore facultas concessa est, à reservatis Papæ possunt absolvere, quibus est facultas absolvendi a Censuris ipsi reservatis. *Prima pars* constat ex *Trid. Sess. 14. de pœn. cap. 7.* 365. *Reservans, ejus Superior & cui ab his specialis est potestas.*

& ex 1.p. n. 303. & idem est de periculo mortis secundùm dicta *supra* 343. modo alius approbatus non adsit : tum enim juxta communiorem absolvere non posset non approbatus, & juxta hanc probabiliùs, uti dictum P. 1. N. 303. constitutus in articulo mortis non absolvitur à suspensiore reservata, si facultas ad id non sit extra illum Sacerdoti ; quia causa concessionis pro articulo mortis cessat, cùm non obsit saluti. Porrò absolutus in articulo mortis non tenetur se postea sistere Superiori, si casus non habet annexam Censuram reservatam ; secùs verò, si eam annexam habeat secundùm dicta P. 1. loc. citato. Ubi & dixi, ad quæ obligandus sit pœnitens, si convalescat, vel periculum mortis evadat. *Pars 2da* per se patet. Superior enim, & Successor Episcopi non habet minorem potestatem, quàm ipse. *Pars 3tia* constat ex 1. P. ibidem. Ubi tamen notandum, quòd habens potestatem absolvendi à reservatis Papæ non ideo habeat potestatem absolvendi ab iis, si & Episcopus eadem sibi reservavit, patet ex damnata 12. *ab Alex. VII. expositâ in Analys. n.* 178. Denique, qui in Trevirensi Diœcesi accepit facultatem absolvendi à reservatis, non potest absolvere à percussione Clerici in Jure Episcopo reservatâ, nec suam complicem in peccato carnali. Imo *Bened. XIV.* ab eo sustulit potestatem absolvendi eam etiam in articulo mortis à quocunque peccato inhonesto contra sextum præceptum, si alius, etsi non approbatus, sine gravi incommodo haberi possit. Qui Casus sint reservati in Religionibus, quisque ab iis possit absolvere, discat Religiosus ex suo instituto, & documentis domesticis.

QUÆS-

QUÆSTIO VII.

Quomodo intelligenda sit concessio delegatæ facultatis absolvendi à reservatis?

Resp. Intelligitur ex sequentibus. 1. Si Superior dicat: *Committo tibi omnem facultatem meam*, non extenditur ad casus reservatos, nisi id verbis, aut aliis indiciis exprimatur; quia in generali concessione non comprehenduntur, quorum specialis est ratio. 2. Si dicat Sacerdoti, habenti facultatem absolvendi à non reservatis: *Concedo tibi facultatem in omnes casus*, censetur concessa facultas in reservatos: aliàs enim frustra esset concessio. 3. Si verò dicat: *Concedo tibi facultatem absolvendi à peccatis, & censuris etiam reservatis*, facultas illa non extenditur ad Censuras, ab homine latas specialiter in personam, vel communitatem determinatam; quia turbaretur ordo tribunalium, & regimen Superiorum; secùs, si lata esset per legem, vel ab homine generatim v. g. quicunque hoc fecerit. 4. Quando in Jubilæo conceditur generalis facultas absolvendi à quibuscunque peccatis, & censuris, non intelliguntur reservata; quia specialiter excepta specialem requirunt concessionem. Si autem addatur generaliter: *etiam à reservatis Sedi Apostolicæ*, non intelliguntur Casus Bullæ Cœnæ; quia specialiter reservantur. Si denique addatur: *etiam à Casibus Bullæ Cœnæ*, putant *Sanch. Lugo D. 20. N. 162. Viva de Jubilæo Q. 11. A. 1.* non comprehendi hæresin, nisi signanter exprimatur; sed contradicunt alii, tenetque Tanne- 366. *Colligitur ex tenore concessionis.*

 rús,

rus, non esse dubium pro Germania, & hæresin, & lectionem librorum hæreticorum comprehendi cùm in Germania hic casus sit frequens, & ferè unicus per Bullam Cœnæ reservatus. 5. Si Parochus habeat facultatem suos absolvendi à reservatis, potest ipse in reservatum lapsus alteri committere, ut ab eo absolvatur. Itá habet sententia satis communis, & sumitur ex declaratione Cardin. *apud Suar. hîc Disp.* 30. *S.* 2. qui responderunt, posse Episcopos suo Confessario facultatem dare ipsos absolvendi à reservatis, à quibus Episcopi possunt suos subditos absolvere. Et ratio est, tum quia æquitas naturalis postulat, ut Episcopus, & Parochus non sint deterioris conditionis, quam subditi; tum quia facultas absolvendi, vel dispensandi, pro tota communitate ratione officii concessa, est quasi ordinaria, & Episcopus in præsenti casu transfert à se reservationem in Parochum pro tota communitate ejus, habens autem jurisdictionem quasi ordinariam pro communitate, eam delegare potest alteri, ùt & ipse absolvatur quia & is in communitate comprehenditur. Aliud foret si in concessione facultatis certæ personæ essent determinatæ: Ad alias enim tunc quæ illâ non comprehenderentur, extendi non deberet. Ita Laym. L. 5. T. 6. Cap. 1. N. 17. Suar. Disp. 30. S. 2. Sanchetz de Matrimonio D. 3. N. 10. L. 4. Moral. Cap. 37. N. 41. Roderiquetz, & alii.

QUÆS-

QUÆSTIO VIII.

Quæ præterea circa abſolutionem à Reſervatis ſint obſervanda?

Reſp. 1. Lapsus in peccatum reſervatum debet convenire præditum facultate abſolvendi ab eo. Hoc ſi nequeat, nec urgeat neceſſitas, vel cauſa gravis, non poteſt confiteri alteri; ſed per contritionem perfectam reſtituat ſe ſtatui gratiæ. Si autem urgeat neceſſitas, vel cauſa gravis, v. g. obligatio celebrandi, vel communicandi, aut abſque ſcandalo, vel gravi detrimento, v. g. famæ, vitæ, &c. Confeſſio omitti non poſſit; poteſt confiteri Sacerdoti inferiori approbato peccatum aliud, & ſimul indirectè abſolvi à peccato reservato cum obligatione habenti facultatem illud poſtea confitendi pro abſolutione directa accipienda: Abſolutio enim directa à mortalibus non eſt de eſſentia Sacramenti nec ſemper de præcepto. An autem tunc ſit obligatio ſimul confitendi reſervatum non habenti facultatem ab eo abſolvendi, controvertitur. Negat probabiliùs Suar. quia carens poteſtate in reſervatum non eſt Judex reſpectu illius. Quodſi peccatum non eſſet reſervatum, niſi dum eſt publicum, quale cenſetur, ſi in communitate, vel vicinia, vel etiam in domo, conſtante decem perſonis, notum ſit pleriſque, ùt habet *La Croix hic N.* 1656. & quis absolvatur ab eo adhuc occulto per Confeſſarium, non habentem facultatem in reſervata, manet abſolutus pro foro

367. *Conveniendus præditus facultate.*

interno, dum sit publicum, nec tenetur se sistere Superiori. Item si homicidium sit reservatum, & is, qui alterum lethaliter vulneravit, confiteatur ante mortem vulnerati, non habenti facultatem in reservatum, non tenetur denuò confiteri; quia necdum aderat reservatio. *La Croix N.* 1694.

368. *Quid, si non possit, & sit necessitas celebrandi?* Resp. 2. Quando est necessitas communicandi, vel celebrandi v. g. ad avertendum scandalum, vel infamiam gravem declinandam, lapsus in reservatum, si adhuc alio mortali gravetur, tenetur hoc confiteri etiam carenti facultate in reservatum, etsi hoc annexam haberet censuram reservatam excommunicationis. *Ratio est*; quia juxta *Trid. Sess.* 13. *Cap.* 7. nullus peccati mortalis sibi conscius absque Sacramentali Confessione, si copiam Confessarii habeat, ad S. Eucharistiam accedere debet, quantumvis sibi contritus videatur. *Confirmatur*, si pluribus mortalibus gravatus justam causam habeat unum non confitendi, tenetur alia confiteri, dum vult, vel hìc & nunc debet communicare; ergo à pari.

Dixi 1. *Si adhuc alio mortali gravetur*: Nam si nullius, nisi reservati reus esset, non teneretur in illo casu confiteri, modò de contritione satis certus esset; quia non haberet materiam necessariam, à qua directè absolvi posset. Si autem contritioni suæ diffideret, per accidens teneretur aliud peccatum confiteri pro statu gratiæ recuperando ante Eucharistiæ sumptionem. Dixi 2. *Etsi hoc annexam haberet censuram excommunicationis etiam reservatam*; quia præceptum Ecclesiæ, prohibens excommunicato usum Sacramenti, tunc non obligat. Et quamvis tunc censura maneat, pecca-

peccatum in ratione culpæ indirectè remittitur alia confesso.

Resp. 3. Si Pœnitens habenti potestatem in reservata confiteatur bonâ fide reservatum, sed inculpabiliter oblitus dolorem elicere invalidè absolvatur à peccatis, reservatio est sublata, & satisfacit postea peccata illa confitendo carenti potestate in reservata; quia satisfecit fini reservationis: stitit enim se Superiori, vel ejus delegato pro accipienda magìs fructuosa directione, magisque salutari Pœnitentia: unde non apparet, cur Confessarius, cùm possit, nollet reservationem tollere. Imò cùm intentio hanc tollendi debeat præcedere intentionem absolvendi à peccatis, censeri debet eam velle tollere. Idem dicunt multi: si Pœnitens inculpabiliter oblivisceretur confiteri reservatum, negant tamen id alii; eò quòd non satisfiat fini reservationis. Prima sententia tamen non est improbabilis. Secùs foret, si Pœnitens malâ fide procederet: nemini enim debet fraus sua patrocinari; unde non potest præsumi Confessarium habere intentionem tollendi reservationem. Secùs ac si Pœnitens bonâ fide procedat, meritòque speretur se emendaturus, tunc enim finis reservationis ex parte saltem obtinetur, memorque dein Pœnitens peccati omissi; & reservationis admonitus deterrebitur ab iterando illo peccato. 369. *Absolutio invalida an tollit reservationem.*

Resp. 4. Non potest Superior, auditis tantùm reservatis, pœnitentem absolvere, eumque remittere ad alium, ut illi reliqua mortalia confiteatur, & ab iis absolvatur; est enim integra mortalium Confessio præcepta jure divino in ordine ad absolutionem, adeoque sicut non licet sine justa causa dimidiare Confessionem, 370. *Absolutio non est dimidianda.*

nem, ſic nec abſolutionem : hinc ſi Superiori non vacaret audire omnia, deberet vel tollere per ſe ſine abſolutione Sacramentali reſervationem, hâcque ſublata mittere Pœnitentem ad alium, cui omnia confeſſus abſolvatur ; vel alteri delegare juriſdictionem in reſervata, & per Pœnitentem hanc delegationem, vel reſervationis ſublationem illi intimare.

371. *Abſolutio peregrini à reſervatis.* Reſp. 5. Si Pœnitens, lapsus in reservatum in ſua Diœceſi, peregrinus veniat in aliam Diœceſin, in qua id non eſt reservatum, poteſt à quolibet in ea approbato ibi abſolvi : reſervatio enim non extendit ſe ultra Diœceſin, & Peregrini gaudent privilegio loci, in quo degunt. Excipe, niſi Confeſſarius noverit, Pœnitentem in fraudem reservationis in alienam Diœceſin pro obtinenda absolutione migrâſſe. Ità ſtatuit Clem. VIII. in Bulla de privilegiis Regularium, & innovavit Clem. X. in Conſtit. *Superna.* Idem eſt, ſi Pœnitens eſſet nominatim excommunicatus. Ratio horum eſt ; quia aliàs Superiorum ſententiæ facilè contemnerentur. Si verò Pœnitentis grave peccatum non eſſet in ejus Diœceſi reſervatum, & confiteretur in Diœceſi, ubi eſt reſervatum, an poſſit abſolvi à non habente in reservata facultatem, dubium eſt; pro ſententia negante eſt ; quia hujus Confeſſarii juriſdictio eſt reſtricta & pœnitens debet judicari ut incola : pro affirmativa eſt ; quia abſolvit vi delegatæ juriſdictionis ab Epiſcopo, qui peccatum id non reservat. Sententia prima communior, & probabilior eſt. Denique ſi quis, obtentâ licentiâ, & facultate abſolutionis à reſervatis ante abſolutionem relabatur in reſervatum, an ab hoc vi prioris conceſſionis poſſit abſolvi,

colligendum est ex verbis, & mente præsumpta concedentis: si enim petitio fuit determinata ad certa peccata jam commissa, licentia non extendit se ad alia; si autem petitum fuit, ut posset aliquem Pœnitentem absolvere à reservatis, facultas extendit se ad commissa post obtentam facultatem, idque verum est, etsi Pœnitens ex confidentia illius gratiæ sæpiùs peccâsset, ità *La Croix hic N.* 1092. *Sanch, Lugo, Dicastillo,* & alii. Idem tenent, si quis committat reservatum; quia jam est Jubilæum, vel habet privilegium, ut absolvatur &c. quia tale peccatum nullibi excipitur. *La Croix ibidem & N.* 1451.

CAPUT VIII.

De Sigillo, aliisque Obligationibus Confessarii.

QUÆSTIO I.

Quid sit Sigillum Confessionis Sacramentalis?

Resp. Est obligatio non manifestandi unquam in ullo casu ea, quæ accepta sunt ex Confessione Sacramentali, & quorum manifestatio Sacramentum redderet odiosum. Ità A. A. communiter. Vocatur obligatio illa Sigillum; quia sicut literæ, quarum contentum occultum cupimus, obsignantur certo instrumento, quod Sigillum dicitur, nec aperiendæ sunt, sic dicta in Confessione habentur clausa, 372. *Definitio.*

clausa, & abscondita cæteris, obligatione tacendi.

Dicitur autem 1mò. *Obligatio* : puta gravissima ; quia nunquam leve est Sacramentum Pœnitentiæ, quod in hominum salutem institutum est, fieri hominibus odiosum. Ex defectu tamen plenæ advertentiæ poterit violatio Sigilli esse veniale tantùm, uti & ex eo secundùm Arriagam, quòd præbeantur prorsus tenuia tantùm indicia suspicandi delictum aliquod Pœnitentis.

Dicitur 2. *Non manifestandi* : id est nec directè, nec indirectè, indirectè autem manifestaretur, si diceretur, quòd Pœnitens non sit absolutus, vel remissus ad Superiorem, vel acceperit gravem Pœnitentiam. Unde illicitum est Confessario, comitanti reos ad supplicium, dicere de uno eorum, quòd fuerit innocens ; quia sic indirectè suspicionem saltem movet, quòd alii fuerint nocentes. Ità quoque periculosum est, unum ex paucis pœnitentibus, de quibus sermo est, præ cæteris laudare, commendare, &c.

Dicitur 3. *Unquam*, id est, nec vivo, nec mortuo Pœnitente : aliàs enim Confessio fieret valde odiosa, cùm nolimus etiam post mortem malè audire, unde cognita Sacramentaliter æterno sunt silentio sepelienda.

Dicitur 4. *In nullo casu* ; quia sigillum obligat quocunque casu, periculo, damno occurrente, non solùm proprio, sed etiam alieno, & excidio omnium regnorum. Unde permittenda sunt potiùs quævis sacrilegia, invalidæ Confessiones, à tuo Pœnitente faciendæ, collatio invalida Ordinum, quàm sigillum frangendum.

Di-

Dicitur 5. *Ex Confessione Sacramentali*; quia ex omni illa, & sola oritúr ista obligatio silendi. Dicitur autem Confessio Sacramentalis, quæ fit animo accipiendi absolutionem Sacramentalem, sive jam Confessio illa sit completa, sive inchoata, sive valida, sive invalida, sive detur absolutio, sive differatur, aut negetur. Unde

1mò. Si quis accideret pedibus ejus, quem falsò, sed bonâ fide putaret Sacerdotem; vel apud Sacerdotem carentem jurisdictione, aut approbatione, vel utraque præditum se accusaret animo, ut ipse agnoscens defectum attritionis, vel propositi dirigatur, & adjuvetur, à Sacerdote ad obtinendum perfectiorem contritionem, & dispositionem pro absolutione, talis Confessio, quamvis absolutio non detur, aut detur invalida, inducit obligationem sigilli. Idem est, si talem adiret consilii causâ pro pacanda conscientia volendo confiteri, si opus fuerit, quamvis nunc re ipsâ absit debita dispositio; quia est Confessio inchoativè, vel saltem reductivè Sacramentalis. 373. *Corollaria.*

2. Si Confessio fieret etiam Sacerdoti animo decipiendi, tentandi, irridendi, Confessarium, vel Sacramentum; vel animo non accipiendi absolutionem, non oritur obligatio sigilli Sacramentalis. Sic & non oritur, si velit tantùm consilium pro avertenda infamia, vel alio modo temporali, sicut &, si nullo peccato dicto, accedat volens habere schedam Confessionis; quia confessus non est. Et in his casibus monendus, quòd non oriatur sigillum Confessionis, licèt oriatur obligatio secreti naturalis. Sed quid, si quis Sacerdoti nolenti audi-

audire narret peccata ? Oriri obligationem sigilli tenet *Lugo*, sicut oritur Laico, qui audit invitus confitentem Sacerdoti. Negat tamen id *Suarez*. Si quis accuset se de peccatis non cupiens absolutionem, vult Lugo, posse negare schedam Confessionis, quod verum est, si constet, quòd non soleat dare aliis. Secùs Layman dicit dandam, si soleat dare aliis; quia negare in talibus circumstantiis est saltem indirectè dicere, quòd non sit ritè confessus, vel non absolutus. Denique si quis Laico confiteretur, sciens esse talem, putaret tamen, se posse ab illo absolvi, tenet *Suar. Vasquez*, & alii contra *Hurt. Navar. La Croix*, non oriri obligationem sigilli Sacramentalis; quia, cùm talis error non tantùm esset facti, sed etiam juris, non posset revelatio exinde orta homines sufficienter retrahere à Confessione.

QUÆSTIO II.

Quo jure inducta sit gravissima illa obligatio Sigilli?

374. *Variæ sententiæ.* Etsi certum sit ex traditione, & consensu totius Ecclesiæ, quòd nullo casu liceat aperire accepta ex Sacramentali Confessione; incertum tamen est, unde oriatur strictissima illa obligatio. Aliqui putant ex eo oriri, quòd Sacerdos revelans Confessionem &c. mentiretur: cum id, quod ex Confessione scitur, non sciat ùt homo, sed ùt Deus, ùt loquitur *S. Th. in Suppl. Q.* 11. *A.* 1. *ad* 1. Postea autem manifestaret ùt homo, sed hoc non subsistit: nam casus esse potest, in quo non mentiretur, ùt, si diceret, se scire ut gerentem vices

vices Dei, nunc autem manifestare ùt hominem. Item si revelet cum licentia pœnitentis, nullum est mendacium. Dein si tantùm ratione mendacii esset, ergo, si quis revelaret veniale, in Confessione auditum, peccaret tantùm venialiter, quod falsum est. 2. Alii dicunt ex eo esse, quòd revelatio illa opponatur significationi Sacramenti, eò quòd hoc significet peccata tegi, & aboleri, sicque efficiat, ut peccata se habeant, quasi nec sint, nec fuerint; sed nec hoc subsistit: nam sic non liceret revelare quidquam etiam cum venia pœnitentis, nec licita foret Confessio publica pœnitentis. Dein licebit revelare peccatum, cujus absolutio data non est: si impœnitens illi immoriatur, vel urgeat bonum publicum: tale enim peccatum nec tegitur, nec tollitur per Sacramentum. 3. Alii dicunt, scientiam, ex Confessione haustam, esse sacram, & Ordinis Superioris, adeoque illicitè ordinari ad alios fines extrinsecos inferiores. Nec hoc subsistit; quia sic saltem licebit revelare, ut vitetur relapsus pœnitentis, ut conservetur vera fides in regno aliquo. Denique res superioris Ordinis potest aliquando licitè ordinari ad bonum Ordinis inferioris, v. g. Sacrificium Missæ ad recipiendam sanitatem corporis pro fine honesto.

Resp.. Strictissima illa obligatio inducta est jure naturali divino. *Ratio est*; quia supposita Sacramenti, ùt nunc institutum est, institutione, & Confessionis præcepto ipsa rei natura exigit, ut nullo casu liceat revelare accepta ex Confessione Sacramentali: Cujus ratio est; quia, si in ullo casu liceret, Sacramentum hoc redderetur odiosissimum, ab eo 375. *Oritur ex jure divino, & naturali.*

aver-

averterentur fideles, & ejus fructu frustraretur Ecclesia : nam si aliquo casu liceret, pœnitentes meritò timerent, ne hìc & nunc esset casus, quo liceret, Confessariisque aperiretur via, ut existimarent, hìc & nunc licere, uti Epiikia; reverentia ergo Sacramento debita, & finis ejus exigit, ut nullo casu liceat. *Confirmatur :* Ideo mendacium jure naturali est illicitum, ità, ut in nullo casu liceat; quia aliàs fingerent facilè sibi homines alios casus similes, quibus licere mentiri tenerent, sicque Respublica humana turbaretur. Item ideo pollutio jure naturali illicita est; quia, si ullo casu liceret, homines, in carnis vitium propensi, facilè judicâssent, hìc & nunc esse casum licentiæ, sicque permissio gravissimè nocuisset educationi prolium, & generis humani propagationi, Ordinique in Republica humana. Ergo à pari. Hanc solam rationem *Lugo* & alii censent esse sufficientem ad strictissimam illam obligationem; *Vasq. Arr. Gormaz* censent esse simul ex præcepto Christi nolentis ullo casu licere revelare accepta vi Confessionis Sacramentalis. Saltem ergo ex utroque illo capite est strictissima illa obligatio.

Dixi : *Strictissima illa obligatio* : quia obligatio, Secretum servandi simul est ex justitia, & fidelitate; dum enim pœnitens aperit Confessario peccata sua, init tacitum contractum, ut Confessarius taceat, quasi dicendo : aperio tibi peccata mea, ut me absolvas, & serves secretum; & Confessarius admittens Confessionem ejus repromittit, se ea facturum. At obligatio illa, quatenus præcisè oritur ex justitia obligante ad secretum, non ità obligat, ut nullo casu exceptionem patiatur : quia secre-

tum

tum naturale non ità obligat, ut ne ex graviſſimis cauſis, ſaltem bonum commune concernentibus, id liceat revelare. Dein etiam obligatio eſt ad ſecretum ex præcepto Eccleſiæ, ſed nec illa ità graviter præcipere poteſt, ut nullo caſu liceret, ſi non eſſet aliunde intrinſecè malum, aut accederet præceptum Chriſti. Ex his deduco

Qui frangit Sigillum Sacramentale, peccat 316.
contra religionem, juſtitiam, & fidelitatem; *Frangẽs*
ſicque triplicem malitiam contrahit. Prima *ſigillum*
eſt ſemper mortalis, etſi leviſſimum ſit, quod *tripli-*
revelatur; quia valde odioſum quacunque re- *cem ma-*
velatione ſine expreſſa pœnitentis licentia red- *litiam*
ditur Sacramentum, quæ eſt graviſſima irre- *contra-*
verentia. 2da; & tertia poteſt eſſe venialis, *hit.*
ſi nimirùm tantùm leviter lædatur fama, & jus proximi. Quodſi abſit revelatio peccati, & tantùm reddatur odioſum Sacramentum, putat *Gobat Tr. 7. N.* 884. poſſe dari parvitatem materiæ: eò quòd poſſit eſſe tam leve incommodum pœnitentis, ut Sacramentum non ideo reddatur graviter odioſum, ſed contradicunt alii. Vide *Dominicum Viva in appendice ad propoſitiones damnatas* §.9 *Dub.* 1. Cæterùm debet in Confeſſione addi, an Sigillum ſit fractum in re levi, vel gravi reſpectivè ad perſonam, ut intelligatur, quale peccatum ſit admiſſum contra juſtitiam.

QUÆSTIO III.

Quæ cadant ſub Sigillum Sacramentale?

Reſp. Sub Sigillum cadit omne illud, quod 377.

Nota ex confessione sacramentali, quæ hāc reddunt odiosam

manifestat pœnitens in ordine ad absolutionem à peccatis accipiendam, & cujus revelatio Sacramentum hoc reddere potest grave, & odiosum. *Ratio est*; quia Sigillum inductum est, ne ex metu revelationis retraherentur Fideles ab hoc Sacramento, ergo cùm revelatio talium meritò possit homines retrahere à Confessione, necessariò in ea omne illud cadit sub sigillum.

Unde 1mò cadunt sub sigillum omnia peccata seu vera, seu putata; etsi aliis aliundè nota, uti & proposita peccaminosa, sive executioni data, sive non.

2. Omnes peccatorum circumstantiæ, imò & objecta eorum: sic, si quis dicat se impatienter tulisse, incarcerationem Petri, se gavisum esse de infamia Titii &c. non possunt revelari à Confessario incarceratio Petri, & infamia Titii; quia sunt objecta peccati confessi.

3. Peccata complicis, etsi absque necessitate, & cum peccato essent revelata; ùt docet Suar. quia ex intrinseca occasione Confessionis dicta sunt, imò sic veniri posset in notitiam peccatorum pœnitentis.

4. Pœnitentia pœnitenti injuncta, si talis sit, quæ solet imponi, vel pro mortali, vel pro veniali graviori, aut pluribus venialibus.

5. Defectus manifestati per Confessionem ad explicandam rationem sui peccati, ùt, si pœnitens dicat, se malè suscepisse sacros Ordines, eò quòd sit illegitimus, non posset manifestari, quòd sit illegitimus. Addit *Lugo Disp. 23. N. 60.* alios esse defectus cognitos ex Confessione, sive de quibus se accusat pœnitens, & hos nunquam posse manifestari.

Alios

Alios in Confessione, quales sunt v. g. si ex modo loquendi advertatur, pœnitentem esse blæsum, surdastrum, hebetis, vel pertinacis ingenii, naturæ irresolutæ, ac molestæ, scrupulosum, ac suis ineptiis, impertinentiis obtundere caput Confessariis, & hos materiam sigilli non esse censet cum Nav. eò quòd pœnitens de his se non accuset. Quod verum est, nisi ea sint talia, ut reddant Confessionem odiosam.

Econtra sub sigillum non cadunt 1mò, virtutes pœnitentis. 2. Peccata aliena, si narrentur merè historicè sine connexione cum peccato proprio. 3. Votum Religionis, propositum nubendi. Secùs esset, si ratione peccati explicandi referrentur. Cavendum tamen scandalum ubique. 4. Ea, quæ pœnitens non ægrè fert sciri, utì, quòd sit uxoratus, Sacerdos, Germanus, &c. 5. Peccata, quæ Acatholicus Prædicanti confitetur, intendens, ut Deus illa tegat; quia talis non credit pœnitentiam esse Sacramentum, nec peccata esse materiam absolutionis. Secùs esset, si exspectaret absolutionem à prædicante, quem ministrum Sacramenti putaret. Semper tamen prædicans tacere tenetur ex justitia. *Ex his deduco.*

1mò. Sigillum frangit, qui rem, sigillo comprehensam, etiam indirectè revelat, v. g. faciendo, aut omittendo aliquid, ex quo alius prudenter suspicari possit, quis sit ille, qui hoc fecerit. Aliud est de suspicione, imprudenti, & temeraria, quæ vitari non potest. Similiter, si narret peccata alicujus personæ, sibi extra Confessionem nota, non potest absque violatione sigilli notitia Confessionis uti ad 378. *Corollaria. De fractione sigilli.*

ad rem magìs individuandam, vel certiùs affirmandam, aut confirmandam.

2. Si de peccato pœnitentis per solam Confessionem sibi noto loquatur cum aliis, qui illud aliunde nôrunt, etiamsi audientes non advertant, quòd ex Confessione loqui incipiat. Lugo

3. Si cum pœnitente citra illius consensum, vel extra Confessionem, vel etiam intra illam cum ejus molestia nec utili, nec necessaria loquatur de rebus aliàs auditis in Confessione; Hæc enim omnia Confessionem reddunt odiosam. Secùs esset, si statim post absolutionem tum præsentem adhuc sibi, pœnitentem moneret de re antè sibi non occurrente; quia judicium censetur adhuc durare magìs integrandum, vel si in Confessione hodierna loqueretur in bonum pœnitentis, de rebus in alia Confessione auditis; quia hoc Confessionem odiosam non reddit, & loquitur Confessarius in eodem foro, pertinetque ad ipsum, velut Judicem, & Medicum. Aliud esset, si peccata haberet sub sigillo, non ex eo, quòd ipsi esset pœnitens confessus; quia notitia illa non pertinuit ad hujus Confessarii forum. Lugo.

4. Si diceret: Petro confitenti debui negare absolutionem, vel querenti publicè negatam sibi esse absolutionem, diceret. non potui; quia audientes prudenter suspicari possunt, vel habuisse casum reservatum, vel caruisse proposito emendationis, vel quid simile. Secùs esset, si diceret: negavi absolutionem; quia non est compos mentis, vel, quia puer est, & non attulit materiam sufficientem.

5. Si

5. Si nolit audire eum, quem aliàs erat solitus audire; quia jam putat esse indispositum, aut nolle occasionem peccandi vitare. *La Croix contra Viva in appendice ad damnatas.* §. 9.

6. Si quis diceret, se in tali Monasterio audivisse grave peccatum; quia id satis est ad reddendam ibi Confessionem odiosam. Item, si de oppido, vel urbe exigua diceret, in ea grassari v. g. adulteria, quæ tantùm novit ex Confessione, aut si coram paucis pœnitentibus sibi subditis, v. g. regularibus unius Monasterii concionaretur, de vitiis auditis in Confessione; quia, qui talia confessi sunt, facilè suffunduntur rubore. Item, si immediatus Superior scriberet Provinciali subditos sibi valde molestos esse, casibus reservatis.

7. Si quis pœnitenti tam altè loquatur, ut præsentes intelligere aliquod peccatum possint ex modo loquendi, vel corripiendi. Si injungat pro peccatis occultis gravem pœnitentiam, quam tantùm coram aliis, qui judicare poterunt, esse pœnitentiam, possit peragere; nisi pœnitens expresso, & libero consensu acceptet, vel aliunde teneatur. Vide dicenda N. 396. Dixi: *Pro peccatis occultis*: nam si peccatum fuerit publicum, tenetur pœnitens, nisi rationabilem non acceptandi causam habet, acceptare pœnitentiam publicam, si eam Confessarius, uti tunc potest, velit imponere, nec frangitur sigillum, quia fit consentiente pœnitente, qui tamen recusare poterit si habeat causam rationabilem.

7. Qui dicit de suo pœnitente: eum nondum absolvi; quia longa Confessio denotat plura peccata, aut indispositionem pœnitentis.

Tamb. contra *Suar.* Excipe, nisi sciretur: Confessionem esse generalem, vel longi temporis, ità, ut pœnitens non ægrè ferret. Si autem pœnitens coram Confessario, & aliis dicat, se ab eo non esse absolutum, hoc ipso dat Confessario licentiam hoc ipsum fatendi, attamen non potest ideo dicere causam, cur negata sit absolutio, saltem quæ ullo modo sit odiosa pœnitenti. Si Confessarius diceret. non absolvi defectu materiæ, non frangeret sigillum.

9. Qui dicit: primus, quem audivi, fuit adulter, exponit se periculo frangendi sigillum, quia fieri potest, ut alibi dicat, quæ persona fuerit prima. Idem esse potest, si nude dicat: audivi adulterium; quia fortè innotescit aliunde adulterium illi, cui hoc dicitur: unde possunt esse circumstantiæ, ut indirectè reveletur.

10. Qui pluribus præsentibus cum pœnitente dicit indeterminatè: unus vestrûm commisit tale peccatum.

11. Parochus intendens pueros absolvere, si publicè convocatos interroget, quid fecerint.

12. Qui dicit, Petrum sibi confessum plura venialia, præsertim in Confessione non generali. plus enim dicere non licet, quàm in genere, quod sufficit ad Confessionem. Si diceret: in genere confessus est veniale, secundùm multos non frangitur sigillum; quia confitens hoc saltem dicit omnibus, dum confitetur publicè. *La Croix. N.* 1972.

13. Si Cajus verbo, vel facto significâsset, nolle se sciri, quòd sit confessus tibi, v. g. Si accederet noctu, vel clam, ne ab aliis videretur

retur revelando esse confessum, illo modo frangeres sigillum: quia pateres suspicionem gravioris delicti, quod Ordinario suo noluisset confiteri. Idem dicunt quidam de eo, qui videt Confessario extraordinario occultè confitentem, si hoc aliis revelet. Aliud esset, si confessus sit in loco publico; quia hoc ipso licentiam dat Confessario, & aliis videntibus de ejus Confessione, & diuturnitate loquendi.

14. Qui pœnitentem de notis ex Confessione complicis interrogat in iis circumstantiis, in quibus prudens suspicio moveri possit, de ejus Confessione. Secùs, si ità interroget, ut prudentem suspicionem non moveat. *Suar. La Croix.*

15. Si quis peccatorem occultum, priùs confessum, & non absolutum torvo vultu deterreret à Communione, quia exprobraret illi peccatum. Vide tamen *Illsung*. 254. Secùs, si foret peccator publicus: tunc enim, etsi illum non posset arguere falsitatis, si diceret, se absolutum: posset tamen, & deberet publicè petenti negare Eucharistiam, dicendo v. g. Tu quidem confessus es, & ego functus sum meo officio, tamen peccator publicus ad Communionem non admittitur, nisi publicè priùs ostenderit, vitam mutâsse in melius. *Lugo*, *La Croix n.* 1974.

16. Si quis de fure notorio diceret: Confessus est mihi sua furta, frangeret Sigillum. Si autem diceret: Confessus est omnia sua peccata, vult *Diana*, adhuc frangi Sigillum: eò quòd æquivalenter sit dicere in illis circumstantiis, quòd etiam furta sit confessus. Negat tamen *Lugo* & *alii*: nam dici potest à Confessario, quòd sit confessus. Hoc autem est

æquivalenter dicere, quòd sit confessus sua peccata, etiam omnia, quæ judicavit esse confitenda. *La Croix* putat, sine scrupulo dici posse, quòd ritè sit sua peccata confessus; quia communiter non constat, an non aliàs sit confessus Sed hoc non tenet, si in furto deprehensus adduceretur ad carcerem. Potest tamen dici, quòd sit confessus; quia pœnitens petendo, vel admittendo publicè Confessarium, publicè dicit, se confiteri velle.

QUÆSTIO IV.

Quinam præter Confessarium teneantur ad Sigillum?

379. *Omnes, qui habent ex confessione sacramentali, quòd hanc possit reddere odiosã, si revelatur.*

Resp. Ad Sigillum Sacramentale non tantùm obligatur Confessarius; sed etiam omnes illi, ad quos cum vel sine licentia pœnitentis quomodocunque seu mediatè, seu immediatè pervenit notitia alicujus, quod pœnitens in ordine ad absolutionem manifestat, & cujus revelatio reddit Sacramentum odiosum: non tamen ipse pœnitens. Est communis.

Ratio 1mæ partis à priori est Voluntas Christi, qui, cùm Sacramentum Pœnitentiæ unum sit ex difficillimis in lege nova, meritò voluit celari omnia, quæ illud difficilius redderent; fieret autem difficilius, si qui præter Confessarium notitiam talis cujusdam vi manifestationis, à pœnitente ad absolutionem factæ, possent revelare. Unde obligatione Sigilli ligatur 1mò interpretes, per quem aliquis confitetur: item, per quem voluit confiteri, etsi postea non confiteatur. 2. Laicus fingens se Confessarium, & pœnitentem audiens 3. Superior,

perior, ad quem defertur casus reservatus. 4. Vir doctus, qui ex licentia pœnitentis consulitur à Confessario in rebus ad Confessionem pertinentibus. 5. Is, qui vel casu aliquid audit ex Confessione, vel nequiter attendit ad illam: imò & omnes illi, ad quos ex hujus revelatione pervenit immediata notitia talis peccati &c.

Dubitatur hìc, an, qui legit schedam, cui aliquis peccata sua in ordine ad Confessionem inscripserat, teneatur Sigillo? Negat *Castrop. Aversa*, aliique multi; quia obligatio Sigilli nascitur ex actuali Confessione, qualis non est scriptio illa, utpote tantùm facta, ut pœnitens ea sibi manifestet, & memoriâ teneat. Affirmant alii non pauci cum *Navarr.* quia talis scriptio fit propter Confessionem, & reipsa videtur esse inchoata Confessio. Si mutus per talem schedulam esset confessus peccata illi inscripta, juxta omnes forent materia Sigilli, eam legens teneretur Sigillo, utì &, si alius schedam tradidisset Confessario, & hic eam perdidisset, & repertam legeres, *La Croix hic n.* 1953.

Ratio 2dæ partis est; quia, cùm Sigillum sit in favorem pœnitentis, potest is tollere ejus obligationem, sicut, licèt sigillum Epistolarum sit in bonum commune, ejusque obligatio sit de jure gentium, tamen, quia principaliter est in favorem scribentis, hic potest tollere illud, & facere potestatem aperiendi suas litteras, etiam ad tertium scriptas, modò fiat sine injusto hujus incommodo. *Nec obest*, quòd Clericus non possit facere alteri potestatem se percutiendi; quia præceptum, vetans percussionem Clerici, latum est principaliter in fa-

Quid, si pœnitẽs det licentiam

vorem Statûs Clericalis; ficut ergo non poteſt Clericus facere, ut non ſit ipſe Clericus, ſic nec facere poteſt, ut Status Clericalis iſtâ percuſſione non violetur. Unde poteſt pœnitens Confeſſario dare veniam loquendi, etiam extra Confeſſionem ſecum, vel cum altero de dictis in Confeſſione, quâ datâ licitè loquitur Confeſſarius ſecundùm datam licentiam: debet autem licentia illa eſſe formalis & expreſſa, nec ſufficit tacita, aut præſumpta. Item debet eſſe libera, & ſpontanea, nec vi, precibus importunis, aut metu reverentiali extorta, qualis communiter cenſeri debet, ſi eam non ultro det, ſed tantùm ad petitionem Confeſſarii, adeoque erit data invalidè, vel ſaltem cum periculo invaliditatis, imò, etſi pœnitens dicat, ſe libenter eam dare, tamen animo refugit, & Sacramentum adhuc fit odioſum per uſum hujus licentiæ. Unde monent AA. non eſſe facilè petendam illam licentiam. Perinde tamen habet, ſive detur verbis, ſive facto tali, quod expreſſæ conceſſioni æquivaleat: unde, ſi pœnitens extra Confeſſionem ultro incipiat loqui cum Confeſſario de dictis in Confeſſione, poteſt Confeſſarius proſequi, quòd expedierit circa materiam ſubjectam à pœnitente. Quodſi Confeſſarius cum licentia pœnitentis dixerit Titio peccatum ejus, ſitne apud Titium ſub Sigillo, nec ne, pendet à voluntate pœnitentis: ſi enim velit eam notitiam communicari, utì eam habet ex Confeſſione Confeſſarius, erit ſub Sigillo; ſi autem permittat ea uti, ac ſi independenter à Confeſſione eſſet acquiſita, non manet ſub Sigillo, præſumi autem debet, quòd detur primo modo, niſi oppoſitum conſtet. Si pœni-

tens

tens veniat ad Confessarium, loquens de actis in Confessione sine ordine ad Confessionem novam, putat *Gobat*, tolli Sigillum, sed probabiliùs est oppositum: nam pœnitens potest loqui ità, ut maneat Sigillum: cur enim tractare non possit extra Confessionem quæ non ità in Confessione potuit; quin tollatur Sigillum? *La Croix n.* 1961. Si dederit pœnitens veniam monendi, vel revelandi complicem, probabiliùs sufficit venia data à pœnitente; ùt docet *S. Thom. Suar.* & *Lugo* ut certum; quia hic habet potestatem tollendi Sigillum, à quo, & propter quem solùm inducta est obligatio Sigilli. *Vasq. Bann.* & *alii* requirunt etiam veniam à complice. In praxi expedit, ut pœnitens extra Confessionem, id est, post absolutionem, vel in Confessionali ante eam, sed non sub Sigillo, manifestet complicem, si hic sit corrigendus, aut aliud malum impediendum; tenetur autem quandoque pœnitens complicem manifestare Confessario, ùt, si gravia damna timeantur à complice, & pœnitens non possit ea impedire, sed solus Confessarius, cùm enim teneatur pœnitens ea impedire, ùt suppono, nec sit aliud medium, tenetur ad id, Quodsi bonum commune, vel charitas non postulet specialiter, & necessariò operam Confessarii, v. g. ut suppleat pro pœnitente, in denuntiando sollicitatore, illud onus non facilè in se suscipiat: præceptum enim denuntiandi obligat ipsum pœnitentem, & non Confessarium.

QUÆS-

QUÆSTIO V.

An, & quomodo Confessarius aliquando possit uti scientiâ ex Confessione ad avertenda mala propria, vel aliena?

380. *Extra confessionem non licet cum gravamine pœnitentis.*

Resp. Non licet, sine expressa licentia pœnitentis, uti scientia ex Confessione haustâ, ubi peccata vel res aliæ clausæ Sigillo etiam indirectè revelantur, aut revelandi periculum est. Imo, e si absit omne periculum revelationis, si fiat cum aliquo pœnitentis gravamine, etiamsi nec pœnitens advertat, frangitur sigillum. Videtur nunc conclusio certa ex Decreto in generali Congregatione universalis Inquisitionis dato Ann. 1682 apud *La Croix n.* 1977. ubi sententia opposita plurium AA. imposterum doceri est prohibita. *Ratio autem est*; quia, quidquid tale gravamen afferre potest, meritò redderet Confessionem odiosam, si pœnitentes scirent, talia sibi incommoda oriri posse propter notitiam, datam in Confessione. Unde non possunt Superiores Ordinum tali notitiâ uti ad exteriorem suorum gubernationem, aut ratione illius novas leges condere, inquisitionem in illos instituere, visitare eos crebriùs, vel magis attendere, ùt constat ex *Decreto Clementis VIII. edito Ann.* 1594. Similiter non potest quis ex sola notitia ex Confessione negare alicui etiam secretò suffragium suum in electione, vel aliquem amovere ab officio, etiam ad nutum auferibili, aut ostendere se asperiorem verbo, vel facto, vel ostium claudere, per quod no-

ctu ingreditur ad peccandum ; aut famulum dimittere, quem scit ex Confessione esse furacem, aut negare alicui arma, quem scit habere aliquid contra se, aut impedire Matrimonium, cujus impedimentum ex sola Confessione notum tibi est, & similia plura ; quia, cùm talia in magnum pœnitentis gravamen cedant, possent reddere Confessionem odiosam, etsi abesset omne periculum revelationis. Si Confessarius ex Confessione suum famulum esse furacem sciret, juberetque in Confessione reddere clavem, aut sponte discedere, juxta *La Croix* frangeret Sigillum ; quia hæc jussio est actus non spectans ad Confessionem, sicque censeretur eam abrumpere, & extra illam loqui. At, si retentio clavis esset illi occasio proxima relabendi, cur non posset dicere : non absolvam te, nisi antè tollas occasionem proximam, & mihi clavem restituas ; sicut, si prævideret, eum non restiturum ablata, posset dicere : non te priùs absolvam, quàm ablata restitueris.

Dices. Eligere indignum ad Beneficium v. g. Parochiale, est intrinsecè malum ; ergo tenetur negare illi suum suffragium in electione, etsi ejus indignitatem ex Confessione sciat. Antec. patet. Conseq. probatur. Qui sciret ex Confessione Sacramentali suæ uxoris, suum Matrimonium esse invalidum, utì, si assedisset eâ confitente, & audivisset, eam peccâsse ante Matrimonium carnaliter cum mariti sui fratre, non posset uti Matrimonio, ùt habet *La Croix L. 6. P. 2. 1978.* R. Est intrinsece malum absolutè. N. A. Est intrinsece malum, si dignus haberi, & eligi possit C. Si aut haberi, aut eligi non possit. N. A. & C. Aliqua secundùm dicta P. 1. N. 32. sunt absolutè, & ratione sui in-

intrinſece mala, & ſemper illicita, ut blaſphemia, perjurium &c. alia ſunt talia non ratione, ſui ſed ratione circumſtantiæ, conditionis, vel periculi, & hæc, variatis circumſtantiis &c, depurantur ſæpe à malitia. V g. intrinſece malum eſt indigno miniſtrare Sacramentum Euchariſtiæ, non eſt intrinſece malum id miniſtrare occulte indigno, publice petenti, ſed ei eſt miniſtrandum, cenſeturque miniſtrans tantùm permittere illius, peccatum. Idem eſt in præſenti caſu, & eligens indignum ſolùm mala, ex electione oritura, permittit in reverentiam Sacramenti pœnitentiæ. Ratio eſt; quia ſi indigno occultè Sacramentum publice petenti negaretur, fideles ex timore confeſſionis ab eo abhorrerent: Si cum gravamine pœnitentis liceret uti ſcientia ex confeſſione, fideles averterentur ab ea: quæ forent graviſſima mala, in Eccleſiæ univerſalis everſionem redundantia: dictat autem recta ratio, præ illis permittenda eſſe aliena peccata. In probatione equidem non eſt paritas, quia vir ille non ſolum permitteret peccatum, ſed coiret cum muliere, ſciens matrimonium ſuum eſſe nullum; an autem licite negaret debitum, non ita liquet. Putant duo recentiores, poſſe reddere petenti debitum, eò quòd Deus præſumatur, ut ſalva ſtet reverentia, & uſus Sacramenti pœnitentiæ, viro tunc conferre jus in corpus putatitiæ uxoris, ſicque ceſſet fornicatio, verùm etſi hoc fortè dici poſſet, ſi uxori petenti debitum ſine gravamine negari non poſſet, extra tamen hunc caſum quamprimum petenda eſſet diſpenſatio ſine gravamine mulieris & Matrimonium revalidandum ſecundum dicta N. 610. Sed hic caſus vix eveniet.

Dixi: *Ubi revelandi periculum eſt*, aut *ſit*

cum

cum gravamine pœnitentis ; quia, ubi nullum est periculum, etiam indirectæ revelationis, neque ullum sequitur incommodum, vel gravamen pœnitentis, non frangitur Sigillum utendo tali notitiâ, etsi pœnitens advertat, Confessarium eâ uti, & ex ea aliquid facere: hinc, si Confessarius ex Confessione advertat, aliquid in se esse, quod displiceat, aut offensionem pariat pœnitenti, potest hoc emendare, & à tali facto, vel dicto abstinere. Item potest pœnitentem in confitendis peccatis singulari confidentiâ erga se usum singulari affectu prosequi, & signis exterioribus id manifestare, etsi intelligat pœnitens, hoc fieri ex notitia Confessionis; quia ipse hoc ægrè non fert, nec Confessio fit difficilior. *Gormaz n.* 410. Imò juxta *Con. Lay. Malderum*, *Henno Disp.* 10. *q*. 6. & *alios*, potest abstinere à Sacrificio, quando ex Confessione unius complicis scit esse vinum veneno infectum, vel declinare à sylva, ubi scit ex unius complicis Confessione, sibi insidias esse paratas, dum abest periculum revelationis. Consentit *Sanch.* quamvis pœnitens recogitet, id fieri ex scientia Confessionis. Pro hac sententia *Illsung. n.* 244. refert *Henriq. Castrop. Tamb. Sporer*, & *alios*. *Henno* etiam refert *Scotum*; quia talis usus illius notitiæ, si absit periculum revelationis, neque videtur redundare in gravamen pœnitentis, nec illi posse Confessionem odiosam facere. Imò videtur pœnitens manifestare talia, ut Confessarius mortem vitare possit, potestque omissio talis, aut actio fundari in cognitione independente à Confessione, & sub alio prætextu, & ex alio fieri simul motivo. Tenetque *Scotus*, actionem, vel

301. *Secùs, si nullum sit revelationes periculum, nec gravamen pœnitentis.*

vel omissionem non esse revelativam secreti, quando circumstantes vident, posse Confessarium ex alio motivo ità se gerere: actiones enim illæ de se sunt indifferentes, ut hoc vel alio motivo fiant, etiam in circumstantiis præsentibus. Unde non debent circumstantes credere fieri potiùs ad revelationem secreti, quàm alium finem. Deinde, si non liceret tunc abstinere à Sacrificio, deberet Confessarius adhuc celebrare, etsi moribundus esset negligendus, aut ipse existeret in mortali. *Nec obstat* juxta hos AA, quòd fortè complices advertant, Confessarium uti scientiâ ex Confessione; quia, licèt revelatio peccati confessi nunquam liceat, licet tamen usus scientiæ ex Confessione, quando nec revelatio fit, nec gravamen pœnitenti evenit; pœnitenti autem nihil simile evenit. Quòd enim fortè alii complices suspicentur, socium suum esse confessum, hoc socio potiùs gloriosum est, & suspicio non oritur ex actione, vel omissione Confessarii, sed ex notitia criminis antecedente. Cùm alii adstantes nihil simile possint colligere, ùt suppono; quia, si id possent, non posset Confessarius retrocedere, nisi res sibi innotescat extra Confessionem; ita citati AA. Quibus *Suar. Vasq.* & *alii*; plures apud *La Croix hic n.* 1976. contradicunt, volentes, Confessarium circa similia se gerere debere, ac si nihil sciat; quia, *quæ scit ex Confessione, minus scit, quàm quæ nescit*, inquit Aug. Et *ex Confessione scitum est quasi nescitum*, inquit S. Th. in Supplem. Quæst. 11. A. 1. ad 1. Sed D. Th. pro iis non est, qui apud La Croix N. 1976. docet, Confessarium, si unius ex Communitate nove-

ve-

verit ex Confessione peccatum, à quo sit periculum seductionis aliorum, posse, & ex charitate teneri dicere ei, qui illi præest, ut diligenter habeat curam super gregem suum.

QUÆSTIO VI.

Quomodo se geret Confessarius, si interrogetur de materia Sigilli?

Resp. Debet ità se gerere, ut nec loquendo, nec tacendo revelet etiam indirectè peccatum Pœnitentis: hinc, si interrogetur de peccato, quod notorium est, caveat, ne dicat, quòd pœnitens sit illud confessus, nec, quòd non sit confessus, aliàs frangit Sigillum; sed dicat: Pœnitens fecit, quod judicaverit esse faciendum, & ego munere sum meo functus. Quodsi hoc loquendi modo causaretur suspicio de peccato, aut indispositione pœnitentis, ùt, si Episcopus interrogaret, quo jure absolverit usurarium publicum, respondeat: De dictis, actis, vel non actis in Confessione nihil scio, vel loqui mihi non licet: si enim diceret: functus sum officio meo: in iis circumstantiis, idem esset, ac dicere: eum non absolvi. Si interrogetur simpliciter, an non sciat peccatum, etiam occultum pœnitentis? Respondeat: nescio, atque si necesse sit, respondeat sic, quascunque reflexiones faciat interrogans, v. g. an non sciat scientiâ incommunicabili? An non sciat loco Dei? Quia hìc simul loquuntur circumstantiæ, cum quibus verbum *Nescio* significet: non scio ità ut mihi liceat dicere, non scio, scientiâ communicabili. Quodsi sic Confessarius videatur si- 382. *Nec tacendo, nec loquendo quidquã revelet.*

bi, non posse evadere, utì poterit vocibus merè materialiter sine intentione significandi; quia homines non potuerunt eas instituere, ut in talibus circumstantiis significent, nec Deus acceptavit pro eo casu earum significationem. Advertat tamen Confessarius, ut sic utatur vocibus, ne arguant interrogantes, ipsi constare de peccato. Ex dictis patet, consultissimum esse, Confessarium de auditis in Confessione omnino silere: sic enim aberit à periculo violandi Sigillum, & dandi scandalum, quod facilè patientur audientes. Si casus aliquis in Confessione auditus sit consilii causâ proponendus aliis; proponatur non ùt factus, sed in generali, ùt possibilis, v. g. quid si contingeret casus &c.

QUÆSTIO VII.

Quæ sint aliæ obligationes Confessarii?

383. *Tenetur fungi officio Judicis, Medici, Doctoris.* Resp. Cùm Confessarius vices agat Christi, sitque Judex, Doctor, & Medicus animarum, tenetur 1. Sollicitè, fideliter, dignè, & sincerè Sacramentum administrare. Unde debet non tantùm esse in statu gratiæ, & habere competentem scientiam, & intentionem secundùm dicta, sed etiam attendere ad peccata pœnitentis, ut discernat inter peccata, & peccata quoad speciem, & numerum, & gravitatem, saltem ex objecto. Dico: *Saltem ex objecto:* nam, utì dictum suprà, quæ hìc & nunc in individuo sint mortalia, quandoque scire non potest; quare, licèt advertere debeat, quoad fieri rationabiliter potest, quoad mortalia, dum à

pœnitente proferuntur, non tenetur tamen ſemper hìc & nunc judicium ferre, eſſe mortalia, vel venialia; quia hoc judicium ſæpe doctiſſimis eſt impoſſibile, vel quia ſcire nequit, an adfuerit plena advertentia, vel quia pœnitens non poteſt ſe ſatis explicare. 3. Tenetur examinare pœnitentem, ſi prudenter judicet, illum aut id neſcire, aut non præſtitiſſe ſufficienter: Debet enim, quod alioquin ſæpe non poteſt, ſcire ſtatum Rei, ut convenientem ſatisfactionem imponat, remedia contra relapſum præſcribat, & doceat ignorantem; idque tenet, quiſquis ſit pœnitens; quia Deus vult, Principes, & Reges eâdem lege teneri, utpote æquè peccatores,

Dixi: *Si prudenter judicet*: quia, ſi nota ſit pœnitentis ſollicitudo, ſcientiaque ſufficiens, per ſe loquendo, non tenetur examinare, niſi fortè aliud ſuadeant circumſtantiæ. Unde regulariter non eſt neceſſe interrogare, an apprehenderit malitiam; quia præſumitur apprehendiſſe. Si tamen prudens dubium ingerat circumſtantia, v. g. ſimplicitas, vel ruditas perſonæ, ìd interrogandum eſſet: neque enim ſufficit, quòd Confeſſarius ſolis præſumptionibus nitatur, præſertim ex verbis, quando interrogando facilè haberi poteſt certitudo. Cæterùm, ſi Confeſſarius advertat, quòd pœnitens, ſciens ſe examinare, moralem diligentiam adhibuerit, ordinariè non tenetur eum Confeſſarius examinare, hoc enim ſufficit; nec tenetur Confeſſarius exactiùs examinare, quàm talis pœnitens, ſi ſciret modum ſe examinandi; præceptum enim Confeſſionis materialiter integræ non obligat, ubi integritas ſine gravi moleſtia haberi non poteſt, & in caſu,

quo Sacramentum redderetur odiosum. Caveat tamen, ex una parte, ne respectus humanus ab officio avertat, ex altera verò, ne limites prudentiæ transiliat: examinandi enim sunt pœnitentes, prout conditio, & status secundùm prudentiam postulat, & patitur. In peccatis carnalibus cautè procedendum, ne pœnitens doceatur peccare, aut is, vel Confessarius scandalum patiatur.

3. Tenetur præscribere convenientem satisfactionem, & remedia contra relapsum; de quibus dictum in *Neo-Confess.* & dicetur infrà à N. 391.

4. Tenetur ignorantem docere secundùm dicta ibidem.

5. Sequi, ubi agitur de valore Sacramenti, tenetur tutiora conformiter dictis suprà n. 44. &c.

6. Corrigere errores fortè commissos circa hoc Sacramentum juxta dicta in *Neo-Conf.* n. 48. & suprà n. 59. & n. 333.

CAPUT IX.

De Satisfactione Sacramentali parte integrali Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

An Confessarius teneatur satisfactionem pœnitenti injungere, & hic eam acceptare?

384. *Justus potest* NOta 1. Licèt pura creatura nequeat condignè satisfacere pro reatu culpæ mortalis;

talis; certum tamen est, quòd possit satisfa- *satisfa-*
ctionem, etiam condignam, præstare pro rea- *cere pro*
tu pœnæ temporalis, post culpam remissam *pœna*
adhuc restante. Colligitur tum ex *Trid. Sess.* *tempo-*
14. *Can.* 14. tum ex Scriptura *Actorum* 13. *rali re-*
Danielis 4. tum ex *damnatis* 59. & 77. Et *stante.*
Ratio est; quia filii adoptivi dignitas, & amicitia postulat, ut filius, & amicus Dei possit pro eo satisfacere, quod ab eo exigitur: præsertim, cùm possit per opera sua bona condignè mereri vitam æternam, quæ majus est bonum, quàm remissio pœnæ temporalis Purgatorii. Imò potest etiam unus viator justus condignè satisfacere pro alterius justi pœnæ temporalis debito, ùt constat ex communi sensu, & praxi Ecclesiæ, pertinetque hoc ad communionem Sanctorum, quæ satisfactio suffragium dicitur; etsi juxta multos non possit præcisè alterî impetrare remissionem pœnæ, sic exigente lege Justitiæ vindicativæ. Videatur *Suar.*

Nota 2. Satisfactio, ùt hìc accipitur, est 385.
voluntaria castigatio, quam Reus de se ipso su- *Satis-*
mit ad reparandum Dei honorem, per pecca- *factio.*
tum à se læsum, vel: voluntaria punitio suî ipsius ad compensandam injuriam, per peccatum Deo illatam. Dividitur 1mò in Sacramentalem, & non Sacramentalem. Sacramentalis est, quam imponit Confessarius pœnitenti ad reparandum Dei honorem, & præcavenda deinceps peccata. Non Sacramentalis est, quam eum in finem ipse pœnitens assumit, vel acceptat à Deo immissam. Utraque dividitur 1mò in condignam, & congruam. Condigna est, quæ in æstimatione morali est æqualis debito pœnæ, sicque proportionata,

& sufficiens ad extinguendum debitum Justitiæ vindicativæ. Congrua tantùm est, quæ per se debitum pœnæ non adæquat, sed eget gratuitâ simul condonatione, supplente defectum satisfactionis. Si per se, non spectatis circumstantiis tanta sit, quantum est debitum pœnæ, erit condigna, & proportionata proportione arithmeticâ; si verò in se sit impar, spectatis tamen circumstantiis v. g. conditione satisfacientis, modo satisfaciendi &c. tanta sit, ut acceptari meritò possit tanquam æqualis, erit condigna, & proportionata proportione quasi geometricâ. 2. Dividitur in vindicativam, & medicinalem. Vindicativa est, quæ tendit præcipuè ad punienda peccata; medicinalis est, quæ datur, vel assumitur præcipuè ad ea præcavenda deinceps. Tales sunt, quæ ex se ordinantur ad tollendas peccatorum radices, malos habitus, pravas cupiditates coërcendas &c. De quibus N. 393.

386. *Requisita ad actum satisfactorium*

Nota 3. Ut opus aliquod sit satisfactorium, requiritur 1mò ex parte operantis status viæ: extra hanc enim non est locus merito, nec satisfactioni, sed tantùm satispassioni, item status gratiæ; quia existens in statu mortalis peccati non est dignus, ut opera ejus acceptentur ad placandum Deum. 2. Ex parte Dei requiritur acceptatio: nam potest Deus aliis titulis opera nostra exigere: unde non sunt satisfactoria in actu secundo sine gratuita Dei acceptatione. 3. Ex parte operis requiritur, ut facienti sit liberum, moraliter bonum, aliquo modo supernaturale, & juxta communem contra *Scotum*, *Ledesma*, *Vasquez*, afflictivum, seu pœnale: est enim satisfactio propriè dicta,

dicta, voluntaria castigatio, quam reus de se ipso sumit ad movendum Deum, ut sit eâ punitione contentus: unde licèt possit quis per adversa à Deo immissa satis pati pro peccatis, & debitum pœnæ delere, non erit tamen satisfactio, nisi voluntariè & libere acceptentur, & in Christo tolerentur, consequenter nisi actus sit honestus, & supernaturalis, quæ omnia actui præcepto convenire possunt, & hinc satisfactorius esse potest, sicque duplici debito unâ solatione satisfieri.

Dices. Actus virtutum Theologicarum sunt satisfactorii, & tamen non sunt afflictivi, sed viris, præsertim perfectis, faciles, & jucundi, imò his molestum foret, illos diu omittere; ergo ad actum satisfactorium non requiritur, ut sit afflictivus. *Resp.* In hac mortalitate omnes actus virtutum sunt difficiles; quia abstrahunt à sensibilibus, ad quæ naturaliter propendemus, nec in perfectis desinunt ex natura sua esse tales, sed magnam, præsertim actus fidei & charitatis, continent naturalis in homine inclinationis abnegationem; jucunditas verò, quam experiuntur, provenit ex spiritu gratiæ, & fervore virtutis, quæ satisfactionem non minuit, sed quò actus ex natura sua est difficilior, eò est magìs, cæteris paribus, satisfactorius: sicut enim vis meritoria præcipuè respondet libertati, dignitati personæ, honestati, & intensioni actûs, ità vis satisfactoria pœnositati; hinc secundùm dicta P. 1. actus externus auget vim satisfactoriam; quia auget pœnositatem. Non desumitur tamen vis satisfactoria à sola pœnositate, sed ab hac ùt laudabili; hinc quò actus est laudabilior, eò est magìs satisfactorius: Deus enim

387. *Omnis actus honestus homini lapso difficilis ex se.*

magìs placatur per actum honestiorem. Quæstio proposita procedit de satisfactione sacramentali, ad quam

388. *Obligatio imponendi, & acceptandi satisfactionem* Resp. Regulariter tenetur Confessarius sub peccato ex genere suo mortali injungere pœnitenti satisfactionem vindicativam, & medicinalem, non per modum consilii tantùm, sed præcepti, eamque, si rationabilis sit, tenetur, per se loquendo, pœnitens acceptare. Constat ex *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 8. Et *Ratio est;* quia Confessarius, ùt Judex, tenetur uti potestate clavium, seu solvendi, seu ligandi, ùt Medicus tenetur convenientes medicinas præscribere, pœnitens autem se subjiciens ejus potestati præcipiendi, tenetur obedire, & pœnitentiam implere, & aliàs Sacramentum posset sine peccato relinqui absque integritate. Imò pœnitens nullam admittens pœnitentiam esset indispositus, adeoque peccaret mortaliter sic volens absolvi: pœnitentia enim in voto est de essentia Sacramenti.

Dixi 1. *Regulariter:* nam si pœnitens infirmus nullam implere possit, id per accidens est; si possit saltem parvam implere, v. g. corde, vel ore pronuntiare sacrum nomen, jubendus est id facere.

Dixi 2. *Sub peccato ex genere suo mortali:* nam sicut Judex humanus pro atrocibus delictis injungendo levem pœnam peccare potest mortaliter, ità & Confessarius, ùt patet ex *Trid. loc. cit.* Potest quoque peccare tantùm venialiter pro levibus peccatis citra contemptum nullam imponendo, ùt tenet Lugo, & alii contra Viva.

Dixi 3. *Si rationabilis sit:* nam irrationabilem implere saltem totam non tenetur, ùt nec,

nec, si foret impossibilis, si esset eam oblitus. Neque ideo tenetur eadem peccata bis confiteri. *Ex his deduco.*

1. Quando Confessio fuit invalida, non est obligatio ad injunctam pœnitentiam; quia sententia Judicis Sacramentalis fuit nulla, nec adest Sacramentum integrandum, & aliàs bis pro eisdem peccatis esset satisfaciendum. 389. *Corollaria.*

2. Si quis bis eâdem die eadem peccata confiteatur, iisque proportionata duplex respondeat satisfactio, probabiliter potest saltem sine mortali primam omittere; quia secunda complet utrumque Sacramentum; at consultiùs est saltem partem 1mæ etiam implere.

3. Qui omittit gravem materiam, pro mortali primâ vice confesso injunctam, peccat graviter: materia autem gravis est Confessio una, Communio una; quia sub mortali præcipiuntur ab Ecclesia; idem communiter dicitur de Rosario. Si ex 10 Communionibûs omitteretur una, probabiliter peccaretur tantùm venialiter; quia cùm per novem ferè idem finis obtineatur, per omissionem unius videtur parum subtrahi.

4. Qui materiam levem, injunctam pro mortalibus, omittit, peccat tantùm leviter; quia materia levis non est capax gravis obligationis, estque Sacramentum essentialiter completum, ad complementum integrale leve non est obligatio gravis, utì si quis materiam levem pro veniali injunctam omitteret.

5. Qui omittit materiam gravem, injunctam pro venialibus, vel mortalibus aliàs directè remissis, juxta aliquos peccat graviter; quia obligatio conformatur materiæ, sed oppositum tenent probabiliùs *Suar. Laym.* &

 alii;

alii; quia obligatio gravis est onus grave, quod imponi non debet pro venialibus, vel aliàs confessis, & directè per absolutionem remissis, quia liberum est ista confiteri: cùm enim Confessarius puniat ùt Judex, non debet pœnam delictis improportionatam imponere: unde non obstat, quòd quis vi voti, vel præcepti Superioris possit sub gravi obligari, ubi est materia gravis; nam nec vovens, nec Superior agit ùt Judex.

6. Si materia pœnitentiæ injuncta sit divisibilis, & pars major impleri non possit, est adhuc obligatio ad partem minorem possibilem; quia intentio Confessarii fertur divisibiliter, & singulæ partes conferunt ad finem intentum: hinc si cui injunctum sit jejunium in pane & aqua, probabiliùs tenetur ad jejunium more Ecclesiastico, si aliter non possit; quia manet substantia jejunii, quæ separari potest ab illa circumstantia. Cæterùm quandonam universim sit mortale omittere pœnitentiam, vel partem ejus, aut circumstantiam, attendendum est, an materia omissa, vel circumstantia multùm, vel parum conferat ad finem præcepti, an substantia præcepti impleatur: sic cui injunctum fuit rosarium flexis genibus recitandum, vel ante Imaginem B V. si recitet stans, vel in cubiculo, implet substantiam præcepti, nec peccat nisi venialiter. Aliud foret, si expansis manibus jussus esset orare; hæc enim esset notabilis mortificatio, quam subtrahere leve non foret.

7. Si absolutus pœnitens adferat novum peccatum, à quo absolvatur, nova pœnitentia saltem

ſaltem levis eſt injungenda, ut integretur Sacramentum.

QUÆSTIO II.

Quæ ſatisfactio pœnitenti ſit injungenda?

Secundùm Canones Sacramentales, decreto Gratiani adjectos: olim regulariter pro quovis mortali publico injungebatur ſeptennis pœnitentia, nempe jejunium in pane & aqua ſingulis ſeptimanis Feriâ 2dâ, 4tâ, & ſextâ; ſimilem pœnitentiam ſtatuit pro peccatis etiam occultis S. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus. Sed hic rigor jam remiſit; quia, ùt ait Leo Papa Epiſt. 90ma: *Multa ſunt, quæ neceſſitate temporum, aut pro conſideratione ætatum oportet temperare.* Quare Eccleſia velut prudens Medicus accommòdavit ſe infirmorum viribus, utilitati, qualitati temporum, & ea media pro diverſis temporibus præſcribit, quæ judicavit utiliora. Cauſæ autem ità temperandi fuerunt 1mò; ne Confeſſio, quam Hæretici velut impoſſibilem calumniabantur, redderetur odioſa. 2. Quia ſucceſſu temporis facti ſunt plures Sacerdotes, apud quos frequentata Confeſſio medium eſt ſatisfaciendi utiliſſimum, utì & præſervandi à relapſu. 3. Quia experientia docuit, benignas pœnitentias eſſe utiliores, eò quòd ſic fideles ad frequentem uſum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ allicerentur. 4. Quia occaſione belli ſacri introductus frequens Indulgentiarum uſus, per quas certiùs, & copioſius ſatisfit, quàm per obſervationem Canonum. 5. Quia ſucceſſu tem-

390. *Rigor antiquus mitigatus.*

temporis instituti sunt status religiosi, qui sunt status pœnitentium utilissimi, & ob diuturnitatem rigidissimi. Videri potest *Francolinus in Clerico Romano p. 2. Cap. 1. & Lib. 3. de disciplina Pœnit. Cap. 6. Item Lib. 3. Cap. 2. §. 2. La Croix N.* 1256. his præmissis.

391. *Proportionata peccatis, & pœnitenti attemperata.* Resp. Injungenda est, per se loquendo, satisfactio pro qualitate peccatorum, & pœnitentium facultate, & conditione. Constat ex Trid. suprà. Et ratio est; quia, cùm Confessarius à Christo constitutus sit Judex, & Medicus animarum; debet peccatis proportionatam dictare pœnam, ità tamen, ut non cedat Sacramentale judicium in animarum ruinam, & divinæ gloriæ detrimentum; sed in hujus augmentum, & illarum salutem: hinc Confessarius impositurus satisfactionem respicere debet ex una parte peccata, & pericula relapsûs, ut pro gravibus gravem, pro levibus levem pœnitentiam imponat, eamque simul medicinalem, ubi periculum est relapsûs; ex altera parte verò conditionem personæ, ne gravet eam supra vires, & in peccata nova præcipitem agat. Rectè monet S. *Thom. opusc.* 65. §. 4. *Sacerdos faciat temperamentum ex misericordia, & severitate, ut pœnitentia non sit nimis dissoluta, nec nimis rigida*, tutiùs tamen est imponere minorem debitò, quàm majorem; quia faciliùs excusamur apud Deum propter misericordiam, quàm propter nimiam severitatem: talis enim defectus in purgatorio supplebitur. *Summopere*, inquit Catechismus Rom. *timendum est, ne semel pœnitentes sine absolutione dimissi ampliùs non redeant.* Itaque spectanda spiritualis pœnitentium utilitas, cavendumque, ne laquei eis injiciantur,

trahen-

trahentes in novam ruinam, perque pœnitentias nimis graves absterreantur à frequenti Confessione, vel adeant Confessarium languidè bonum, à quo, ùt par est, non dirigantur. Finis pœnitentiæ est non tantùm castigare culpas præteritas, sed vel maximè cavere futuras, adeoque id pœnitentiæ genus injungendum, quò magìs creditur pœnitens præservandus à relapsu. Cavendum quoque tamen est & alterum extremum, scilicet ne pro gravibus peccatis nimis levis imponatur pœnitentia. Sic enim pœnitentes parvi pendent peccata, facilè ea repetent, & Confessarius se eorum reum faciet.

Causæ minuendi satisfactionem.

Dixi: *Per se loquendo, peccatis proportionatam injungendam esse*: Nam per accidens potest minor injungi, ac 1mò quidem, si quis advertatur valdè contritus. 2. Si lucrandæ sint indulgentiæ, quo casu tamen minuenda non est pœnitentia medicinalis; quia licèt indulgentiæ debitum pœnæ minuant, non tamen à relapsu præservant. 3. Si pœnitens sit valde debilis, vel infirmus. 4. Si pœnitens timeatur meritò majorem non acturus. 5. Si dubitetur, an hæc sit magìs obfutura, quàm profutura. 6. Si ità videatur alliciendus ad frequentem Confessionem. 7. Si sciatur, pœnitentem multa opera satisfactoria solere peragere. 8. Si pœnitens meritò speretur, sæpiùs ad eundem Confessarium rediturus. *Sapientis Medici est*, inquit S. Thom. N. 4. Dist. 18. Q. 2. A. 1. Quæst. 3. *à levioribus medicinis incipere, & minùs periculosis.* Et Dist. 19. Q. 2. A. 3. Q. 2. *Paulatim procedendum est, ut quàm minùs fieri potest, gravetur ille, cui medicari volumus.*

QUÆS.

QUÆSTIO III.

Quæ opera pœnitentibus injungi possint, & utiliùs injungantur?

392. *Opera quæcunque bona.* Resp. 1. Possunt injungi imò quælibet opera pœnosa, quorum triplex est genus: nempe oratio, quæ importat quemcunque cultum Dei; Jejunium, quo nomine hîc venit omnis mortificatio; Eleëmosyna, quæ omnem actum virtutis proximo impensum complectitur: hæc enim omnia sunt satisfactoria. Hinc licèt plerumque soleant imponi opera externa, utpote magìs pœnosa, possunt tamen etiam imponi actus interni Fidei, Spei, Charitatis, Adorationis, meditatio de extremis, beneficiis Dei, Passione Domini.

2. Potest injungi opus præceptum; quia & hoc satisfactorium est, & accipit vim satisfaciendi ex opere operato vi clavium; attamen suadet Sacramentalis Judicii vindicativi æquitas, ut simul aliud non præceptum imponatur, aut saltem, ut opus præceptum exactiùs, & devotiùs peragatur, utì, si quis se accuset de negligentia in audiendo Sacro, recitandis Horis, posset ei imponi, ut proximè audiat, recitet cum majore devotione. Cæterùm si opus v. g. Jejunium imponat Confessarius simpliciter, non censetur imponere aliunde præceptum, nisi id exprimat.

3. Injungi possunt orationes pro Defunctis; quia sic imponitur actus charitatis, & eleëmosyna spiritualis Deo acceptissima, nec sic privatur pœnitens omni vi satisfactoriâ; quia obe-

obedientiæ actus manet illi,& vis satisfactoria orationis ex opere operato.

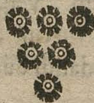
Resp. 2. Illæ pœnitentiæ utiliores sunt, quæ sunt accommodæ ad talem pœnitentem discretè affligendum, & efficaciter emendandum; ac primò eleëmosyna divitibus avaris, & injustis efficacissimum satisfactionis genus est; quia pecunia est illis quasi anima inordinati affectûs; caveat tamen Confessarius, ne sibi, vel suis velit eleëmosynam applicari. 2. Contra peccata carnis, ebrietatis, gulæ valent macerationes corporis per jejunia, cilicia, castigationes, substractionem commoditatum: sic enim incentiva peccatis subtrahuntur. 3. Contra peccata odii, invidiæ, iracundiæ maximè valent opera humiliationis, aut charitatis erga proximum, à quo est quasi naturalis aversio: unde hujusmodi obnoxii jubeantur orare pro iis, quos ægrè ferunt, alloqui illos; à silentio enim fovetur sinister affectus, & honestâ conversatione mitescit. 4. Illis, qui vix tempus orandi habent, aut aliunde tenentur diu orare, & tamen multis gravantur mortalibus, non longæ orationes, sed potiùs pauca opera facienda exactè, & cum fervore injungenda sunt, v. g. ut festis certis confiteantur, singulis diebus, si capaces sint, pro suo modo meditentur per aliquod tempus de mysterio, quo maximè afficiuntur, aut de materia, quâ maximè terrentur; ut usque ad proximam Confessionem manè proponant hoc, vel illud peccatum cavere, petantque saltem uno suspirio ad id à Deo gratiam, vesperi examinent conscientiam; si lapsi fuerint, doleant, petant à Deo gratiam emendandi cum firmo proposito;

393. *Pœnitentiæ utiliores.*

si

si relapsi non sint, referant in acceptis Deo, vel si soleant vesperi examen instituere, ut decumbentes cogitent, se aliquando morituros, & è lecto non surrecturos, quæque in fine exspectet sententia illos, qui malè vixerunt, in quem locum mittendi, quid passuri &c. manè evigilantes cogitent, se brevi vocandos ad judicium, ut rationem reddant etiam de verbo otioso. Si quis soleat tentari ad certum vitium, ingruente tentatione cogitet: Deus videt, Judex, & Pater; ego in conspectu ejus peccem, Filium ejus denuò crucifigam, qui tanto pretio meam animam emit? ego eam Diabolo vili voluptate tradam, &c. si lapsus fuerit, statim aliquam pœnam subeat, aut intra diem à lapsu confiteatur: juverit etiam injungere, ut frequententur actus Fidei, Spei, & Charitatis per diem. Plura pro consuetudinariis vide in *Neo-Confessario N.* 118. & 16. 74. 188.

394. *Increpatio humiliter accepta pars est pœnitentiæ.* Cæterùm magna pars efficacis pœnitentiæ est patienter tolerata increpatio post audita peccata à Confessario adhibita: proinde poterit Confessarius monere pœnitentem, ut bene accipiat, quæ dicenda à se sunt ex officio pro partiali pœnitentia, & tum gravibus verbis, sed sine conviciis proponat illi statum animæ suæ, pericula, ingratitudinem in Deum, & animet ad pugnandum strenuè contra hostem animæ suæ, quam habet unicam, quamque si perdiderit, perdita sunt omnia. Alia suggeret pro sua bonitate Spiritus sanctus.

QUÆS-

QUÆSTIO IV.

An aliquando imponi possit satisfactio, seu pœnitentia publica?

Resp. 1. Si necesse sit ad tollendum scandalum publicum pro peccatis publicis, non solùm posset, sed etiam deberet imponi juxta *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 4. *de Reform.* Ratio est; quia pœnitens tenetur tollere scandalum; ergo etiam tenetur ad medium necessarium, atque ità Confessarius non manifestat peccatum aliunde notum, sed inducit tantùm ad implendam suam obligationem, & manifestandam resipiscentiam, neque revelat, Confessionem esse factam, sed ipse pœnitens, ut suæ obligationi satisfaciat, seipsum voluntariè prodit; sic Confessarius injungere potest, ut pœnitens retractet sermones contra fidem, bonos mores, religionem, calumnias coram iis, qui audierunt: nam scandalum tolli debet, & justitiæ satisfieri. Raro autem, & non nisi authoritate Episcopi injungendæ sunt pœnitentiæ publicæ cum solennitate peragendæ, v. g. stando ante fores Ecclesiæ cum cereo accenso &c. 395. *Potest pro peccatis publicis.*

Resp. 2. Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus publica extraordinaria pœnitentia non est imponenda: nam esset improportionata, & contra usum modernum Ecclesiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis. Imò juxta S. *Thom. Suar. Vasq. Chapeaville de casibus reservatis P.* 1. *Cap.* 12. *Q.* 4. *Aversa apud La Croix N.* 1265. contra sigillum, rectè tamen docet *Suar hìc Disp.* 33. *Sect.* 7. posse Confessarium imponere aliquid necessa- 396. *Non tamen pro occultis.*

rium ad vitandum relapſum, v. g. dimittat hoc officium, vitet hanc domum, dimittat illam perſonam, & pœnitentem teneri obedire, etſi oriatur ſuſpicio, vel etiam notitia peccati pœnitentis. Neque hoc caſu frangitur ſigillum, aut à Confeſſario revelatur Confeſſio; quia adeſt conſenſus à pœnitente debitus, & præceptum illud non tam ponitur ab ipſo Confeſſario, quàm declaratur obligatio, quam de ſe habet pœnitens, cui, ſi nolit ſatisfacere, negari poteſt abſolutio: aliàs enim non poſſet Confeſſarius ſuo; ùt par eſt, officio fungi. Ob quam cauſam poteſt & imponere opera pietatis, v. g. Jejunia, frequentem Confeſſionem &c. ubi id conveniens eſt, etſi homines ſuſpicarentur, aut judicarent hæc à Confeſſario injuncta eſſe: debet enim pœnitens id ſibi imputare, & Confeſſario manere libertas ritè ſuo officio fungendi; præſertim cùm ſint opera talia, quæ poſſunt, & à multis liberè ex pietate fiunt. Videatur *Dicaſt. D.* 14. *N.* 86.

QUÆSTIO V.

Quem effectum habeat ſatisfactio Sacramentalis ex opere operato?

397. *Remiſſionem pœnæ.* Reſp. Delet debitum pœnæ, poſt culpam remiſſam adhuc reſtans, vel totum vel partem ejus, eòque majorem, quò ipſa major eſt, & majori cum devotione & diſpoſitione impleatur: eſt enim pars Sacramenti eatenus, quatenus ex divina inſtitutione cum contritione, & confeſſione ad integritatem ejus, & ad plenam perfectamque peccatorum remiſſionem requi-

requiritur, ùt docet *Trid. Seſſ.* 14. *Cap.* 3. Sacramenta autem plus conferunt meliùs diſpoſito, ùt idem Concilium docet *Seſſ.* 6. *Cap.* 2. ut verò cauſet illum effectum, debet moraliter affici ab abſolutione: quare ſi pars pœnitentiæ impleretur ante abſolutionem, non cauſabit ex opere operato remiſſionem pœnæ, donec accedat abſolutio: nihil enim ad Sacramentum pertinens cauſat ex opere operato effectum, niſi ubi Sacramentum completur, ſed neque remittitur pœna ante remiſſionem culpæ. Si poſt abſolutionem à relapſo in mortali impleretur, effectum quidem ſuum non cauſaret ſtatim ob indiſpoſitionem ſubjecti, ùt docet communior contra *Scotum Vaſq.* attamen reducto ſtatu gratiæ reviviſceret juxta probabiliorem cum *Suar. Lugone*, & aliis; quia etſi fuerit opus mortuum, & non proſit de condigno ex opere operantis, hoc tamen non obſtat, quò minùs proſit ex opere operato ad eum modum, quo Miſſa ab impio Sacerdote celebrata habet effectum ſuum ex opere operato.

Dubium eſt, an ſatisfactio Sacramentalis ex opere operato cauſet quoque gratiam habitualem, & actualem. Affirmat *Suar. Cajet. & plures Thomiſtæ cum S. Thom.* 3. *P. Q.* 9. *V. A.* 2. *ad* 2. Ratio eſt; quia ſatisfactio eſt pars Sacramenti integralis, partes autem etiam integrales cauſare poſſunt ex opere operato gratiam ſaltem integralem, ſicut partes eſſentiales primariam, & eſſentialem: nam cujuslibet peccati Confeſſio, & dolor cauſat gratiam, & tamen non omnis eſt pars eſſentialis Sacramenti. Dein Sacramenta cauſant gratiam, quam ſignificant; at ſatisfactio ſignificat gra-

398. *An etiam gratiam?*

tias actuales, cùm significet medelam, seu evitationem peccatorum in futurum; gratiæ autem actuales, vi Sacramenti conferendæ, radicantur in habituali cum jure quodam ad illas. Proinde etiam significat satisfactio gratiam habitualem aliquam. Sed negat illum effectum satisfactioni communior; quia non est fundamentum sufficiens illam vim ipsi tribuendi, cum specialiter non significet gratiam, sed deletionem tantùm pœnæ temporalis. Nec PP. aliam illi vim tribuunt. Unde satisfactio est tantùm pars integralis Sacramenti, ùt remissivi pœnæ temporalis, non ùt collativi gratiæ. Dolor, & Confessio alicujus peccati venialis in habente mortale non est de essentia Sacramenti absolutè spectati, est tamen de essentia Sacramenti, ùt remissivi illius peccati venialis. Ità *Lugo*, *Gormaz* & alii plurimi. Verùm quidquid sit de hac controversia, certum est, quòd opus, injunctum à Confessario pro satisfactione, sit fructuosiùs illo, quòd pœnitens pro arbitrio suo suscipit; unde iis, qui quotidie Missam audiunt, vel dicunt Rosarium, utiliter imponi potest pro solis etiam venialibus Missæ auditio, vel recitatio Rosarii.

QUÆSTIO VI.

Quando præstanda sit satisfactio, seu injuncta à Confessario pœnitentia implenda?

399. *Dum commodè potest* Resp. Si Confessarius non determinârit tempus, est implenda, quamprimum commodè potest. Hæc enim est mens Confessarii, nec tamen idcirco statim erit mortale, si aliquantum

cum differatur, etiam sine causa, animo tamen retento eam implendi; sed tum demum erit mortale, quando est pœnitentia gravis, & valde diu differtur judicio prudentum, spectatis circumstantiis; quamdiu autem sine mortali differri possit, non potest unâ regulâ definiri. Ordinariè non videtur mortale differre ad octo dies; quia præceptum Confessarii præcipuè cadit in rem ipsam. Differre sine rationabili causa ad medium annum, communiter censetur mortale, maximè si pœnitentia fuit medicinalis; si fuit tantùm vindicativa, non videtur mortale differre ad mensem. *La Croix N.* 1288.

Resp. 2. Si Confessarius tempus determinavit, jam illo est implenda, nisi justa causa excuset; quia hæc ordinariè est mens Confessarii: nec tamen est mortalis quæcunque dilatio sine causa, v. g. qui jussus jejunare pro pœnitentia proximâ Feriâ sextâ, & jejunat priùs sequenti, vel communicare proximâ die Dominicâ, & differt ad octiduum, ordinariè non peccat graviter; quia præceptum Confessarii non tam in tempus, quàm in rem præceptam tendit: unde non cessat obligatio jejunandi, etsi dies determinata præterierit; quia dies determinata fuit, non ad terminandam, sed ad urgendam obligationem, idque verum est, etsi injunxisset jejunium die Veneris in honorem Passionis, Dominicæ, vel Sabbathi in honorem Beatissimæ Virginis; quia Confessarius non censetur ità alligâsse diei, ut voluerit Sacramentum relinqui incompletum, si die determinatâ opus præceptum non poneretur. Similiter si injunctum fuisset, ut pœnitens singulis mensibus confiteretur, non peccaret

400. *Vel die determinato.*

mortaliter, si differret uno die ultra mensem; quia præsumitur mens Confessarii, ut tunc altero mense bis confiteatur; si ob indulgentias ad octiduum differret in alterum mensem, non peccaturum docent *Castrop Diana*, & alii. Sed in his videndum, annon specialis pœnitentis necessitas judicio Confessarii aliud exigat, ùt, si foret consuetudinarius, qui pœnitentiis medicinalibus valde egeret.

QUÆSTIO VII.

Quâ intentione, & in quo statu impleri debeat satisfactio Sacramentalis, & quæ ab impletione excusent?

401. *Sufficit intentio virtualis.* Resp. 1. Etsi conveniens, & utilissimum sit eam implere piâ, humili intentione explicitâ, ex honestate virtutis reparandi honorem Dei læsum, & injuriam Dei illatam compensandi; sufficit tamen virtualis implicita, & confusa. *Ratio 1mæ partis est;* quia quò majore devotione impletur, eò majorem fructum confert, majore autem devotione impletur, si fiat cum intentione explicita Dei honorem læsum reparandi, & injuriam compensandi. *Ratio 2dæ partis est;* quia ponitur adhuc opus præceptum. Habetur verò intentio virtualis implicita confusa hoc ipso, quòd pœnitens ità sit constitutus, ut velit ponendo opus suæ obligationi satisfacere. Quare non requiritur, ut fiat cum intentione reflectente ad Sacramentum, vel præceptum Confessarii: Pœnitens enim non agit ùt Christi Minister, quasi ipsius nomine complens Sacramentum, sed ex obligatione præcepti, ab alio impositi, ergo

ficut ad ſatisfaciendum aliis præceptis non requiritur intentio ponendi rem præceptam; quia præcepta eſt, ſed ſufficit ponere opus præceptum, ità hìc ſufficit acceptâſſe, & deinde implere. Nec obſtat, quòd debeat ſatisfactio eſſe Sacramentalis: nam fit talis, quòd poſitâ injunctione illius, & acceptatione Chriſtus eam acceptet, prævisâ, aut poſitâ abſolutione. Si dicas; qui vovit, aut pro pœnitentia audire debet Sacrum, non ſatisfacit, ſi immemor voti, aut Pœnitentiæ die feſto audiat unicum, ergo nec ſatisfacit, qui immemor Pœnitentiæ alio die id audit. R. C. ans. N. C. *Ratio eſt*; quia cenſetur vovens promiſiſſe, & Confeſſarius injunxiſſe Sacrum aliunde non præceptum: unde talis non poneret opus præceptum, vel promiſſum. Cæterùm poteſt quis implere Pœnitentiam eo tempore, quo aliud opus præceptum ponendum eſt, ſi ambo ſe compatiantur, v. g. injunctum pro Pœnitentia Roſarium, poteſt die Dominico ſub Sacro recitari. Vide *Dicta* 1. *P. N.* 185.

Reſp. 2. Pœnitentia ex multorum ſententia ſub veniali impleri debet in ſtatu gratiæ. Ratio datur; quia ſuſcipit partem Sacramenti indignè, & ponit obicem effectui, nempe remiſſioni pœnæ temporalis, quæ eſt effectus ſecundarius, pendens à primario, nempe à gratia ſanctificante. At id negat *Lugo*, *La Croix*, & alii; quia olim imponebatur, & adhuc hodiedum quandoque imponitur pars ſatisfactionis peragenda ante abſolutionem à mortalibus, non attento, quòd contritio perfecta in multis ſit ſatis rara, eſtque communis perſuaſio fidelium, non eſſe peccatum explere pœnitentiam, vel ejus partem poſt relapſum in

402. *Quid, ſi in ſtatu peccati mortalis impleatur?*

in mortale. Nec obstat, quòd sit pars Sacramenti: nam etiam dolor, & Confessio est ejus pars, & quidem essentialis, nec tamen peccat venialiter illa pœnitens in statu peccati mortalis, uti non peccat in mortali se aspergens aquâ benedictâ. Nec juvat, quòd effectum secundarium Sacramenti ad tempus impediat: nam in mortali assistens sacrificio Missæ impedit effectum ejus ex opere operato; nec tamen peccat venialiter ideo. Aliud est de eo, qui impedit effectum actionis Sacramentalis, quæ ponitur in nomine Christi; quia is assumit personam Christi tanquam operantis effectum Sacramenti, sicque ei quodammodo illudit, si effectus impediatur. Itaque pœnitens in mortali implens pœnitentiam, sicut juxta omnes satisfacit, cùm se verè castiget, ponatque substantiam operis, ità nec videtur peccare, neque Pœnitentia est infructuosa; quia postea, sublato obice, causat remissionem pœnæ partialis.

403. *Causæ excusantes.* Resp. 3. Ab impletione Pœnitentiæ excusatur Pœnitens. 1mò. Si constet Confessionem fuisse invalidam. 2. Si Pœnitentia integra, spectatis omnibus, fuit immoderata: tunc enim excusatur, saltem à parte, uti si fuisset injuncta etiam levis ad dies vitæ, vel in se nimis gravis. 3. Si fiat moraliter impossibilis. 4 Si Superior Religioso, vel vir uxori ex justa causa prohibeat opus injunctum, v. g. peregrinationem. Hoc tamen casu tantùm suspenditur obligatio.

QUÆS-

QUÆSTIO VIII.

An Pœnitentia possit persolvi per alium?

404. Resp. Ordinariè non potest; quia intentio Confessarii, eam injungentis, ordinariè est, ut is, qui deliquit, se castiget pro reparando Dei honore læso, & avertatur efficacius à peccatis, adeoque est obligatio personalis. *Ordinariè non potest.*

Dixi: *Ordinariè*: nam Confessarius concedere potest, ut pœnitentia, saltem quoad partem, per alium impleatur, & ipse quoque partem implere, ùt docent S. *Th.* S. *Bonav.* *Suar.* *La Croix* n. 1284. unius enim satisfactio potest applicari alteri, eique prodesse ad relaxandam pœnam, & impetrare, ut præservetur à relapsu, dumque se innocentem punit pro alio, movere ad vitam meliorem. Sic S. Xaverius militi injunxit *Pater & Ave*, seque flagellavit pro eo, & ad vitam meliorem eum reduxit. Non debet tamen tota pœnitentia committi alteri: dubium enim est, an pœnitentia ab alio peragenda sit pars Sacramenti, & ex opere operato causet remissionem pœnæ. Affirmat quidem *Suar.* etsi implens id faceret in mortali, sicut Missa prodest ex opere operato curanti illam, etsi Sacerdos in mortali celebraret. Sed negat id *Lugo*, *Vasq.* & alii; quia ex *Trid.* actus pœnitentis, contritio, confessio, satisfactio sunt Sacramenti materia; ergo sicut confessio ipsius pœnitentis, sic ejus satisfactio, & non alterius est pars Sacramenti. Spectandum tamen, quam actionem velit à pœnitente poni: nam si injun-

gat Eleëmosynam, hic satisfacit dando eam per famulum; quia injunctum illi tantùm fuit, ut daret ex suis seu per se, seu per alium, si injunctum fuit, ut curaret legi Sacrum, injuncta tantùm fuit illi procuratio &c. *Vide Analysin num.* 185.

QUÆSTIO IX.

An, & quis Pœnitentiam à Confessario injunctam mutare possit?

405. *Non potest ipse pœnitens.* Resp. 1. Pœnitens non potest propriâ authoritate eam mutare etiam in opus evidenter melius; tum quia satisfactio non potest esse Sacramentalis, nisi imponatur à Ministro Sacramenti virtute clavium, tum quia Reus non potest mutare sententiam Judicis, nec subditus opus præscriptum à Superiore: sequeretur enim perpetua mutatio legum, & abusus, magnaque difformitas. *Nec juvat*, quòd quis propriâ authoritate mutare possit votum in melius; quia hoc pendet à voluntate voventis, estque ejus obligatio implicitè conditionata: non enim censetur vovens se obligare, nisi cum retenta potestate mutandi in melius; præceptum autem Confessarii est absolutum.

406. *Potest tamen Confessarius, qui eam imposuit.* Resp. 2. Pœnitentiam ex justa causa imminuere, vel mutare potest Confessarius, qui eam imposuit, modò adhuc recordetur status pœnitentis, & peccatorum, saltem in confuso, ob quæ imposita fuit, & non sit tempus intermedium tam longum, ut non possit censeri moraliter unum judicium. *Ratio est*; quia hoc quandoque expedit ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur, potestque

Judex

Judex moderari, & cum consensu Rei mutare pœnam dictatam. Debet autem hoc fieri in confessione alia: nam impositio, mitigatio, mutatio pœnitentiæ est actus judicialis, qui non nisi cognitâ causâ exerceri potest à Judice sedente in suo tribunali. Si Confessarius non recordetur statûs pœnitentis, opus est novâ confessione explicitâ. An, si Confessarius sit memor statûs requiratur accusatio nova in confuso, dubium est, negat *Lugo*, *Haun. Arr. Vasq.* & alii; quia, quamdiu pœnitentia imposita non est impleta, Judex habet jus agendi de illius impletione, modo in hanc Reus consentiat sitque adhuc intra sacramentale judicium hoc ipso, quòd pœnitens à Confessario, adhuc memore ejus statûs, illam petat, referturque mutatio ad confessionem, & absolutionem priorem, ut componat cum illa integrum judicium, quod facere potest, quamdiu Confessarius recordatur statûs pœnitentis, sicut pœnitentiæ primæ executio, etsi seriò facta refertur, integratque Sacramentum, & constituit unum moraliter cum prioribus actibus. *Confirmatur.* Si Confessarius reservasset sibi facultatem mutandi pœnitentiam, posset eam mutare, quamdiu recordetur statûs pœnitentis, censetur autem implicitè sibi reservare illam potestatem, cùm censeatur minimum, libertati suæ repugnans voluisse seligere, modò tamen pœnitens consentiat; quia sententia semel lata videtur transiisse in rem judicatam, quasi per modum contractûs. Oppositam sententiam tenent apud *Illsung*, *Suar. Con. Laym.* requirentes ad pœnitentiæ mutationem, ut peccata, saltem in confuso, pœnitens iterum confiteatur, nisi brevis tantùm mora

mora intercesserit, eo quòd judicium exercere non possit circa causam, ubi non est accusatio. Verùm non apparet, cur id non possit vi prioris accusationis, si se pœnitens sistat, se confessum fateatur, mutationemque petat, & Confessarius ejus statûs recordetur, nec interposita sit mora nimis longa.

407. *Potest & alius, si iteretur confessio.* Resp. 3. Potest quoque alius Confessarius, habens jurisdictionem in illum pœnitentem, licèt cæteroquin inferior, mutare ex justa causa pœnitentiam, ab alio impositam pro peccatis, saltem non reservatis, debet tamen confessio fieri peccatorum, pro quibus imposita fuit. *Ratio* 1*mæ partis est*; quia alius talis Confessarius, licèt cæteroquin inferior, quoad forum pœnitentiæ, habet æqualem potestatem, nec se habet velut inferior, sed tanquam Judex succedens alteri in eodem tribunali, & munere; per eandem autem potestatem, quâ obligatio inducitur, potest solvi, si id Reus petat, & adsit justa causa, qualis esset, si pœnitentia fuisset ab initio, aut mutatis circumstantiis evasisset nimis difficilis, si novam majore cum fervore, aut cum minore peccandi periculo esset executurus, si interim multa bona opera fecisset. Aliud foret, si nulla esset mutandi causa; quia sententia justè lata sine causa ab alio mutari non potest. *Ratio* 2*dæ partis est*; quia mutatio pœnitentiæ est impositio novæ loco prioris, adeoque actus judicii sacramentalis; hoc autem judicium exercere non potest, nisi cognoscat causam, & in sacro tribunali absolvat, totumque Sacramentum conficiat, aut antè confecerit, quod nunc compleat. Non requiritur tamen tum exacta peccatorum repe-

repetitio, sed sufficit repetere præcipua, ob quæ talis pœnitentia fuit imposita.

Dixi: *Potest mutare pœnitentiam impositam pro peccatis non reservatis*; nam *Suar. Lugo* & alii tenent, quòd secundus Confessarius, non habens potestatem in reservata, non possit mutare pœnitentiam pro iis impositam, eò quòd tunc non succedat in tribunal prioris, consequenter potestatem non habeat circa sententiam ab eo latam, neque mutatio pœnitentiæ respicit peccata, nisi ùt erant in priore confessione, & velut necdum confessa, & judicata: secundus enim Confessarius revocat priorem sententiam quoad satisfactionis impositionem. Alii tamen cum *Vasq. Castrop. Bonav.* oppositum tenent; quia reservatio jam est sublata, & peccata non fuerunt directè reservata in ordine ad impositionem pœnitentiæ, sed in ordine ad sententiam absolutionis, quæ quia ob recursum ad Superiorem difficilior est, manet utilitas reservationis.

Dices. Non apparet, quomodo stet salva integritas Sacramenti prioris, si alius Confessarius mutet satisfactionem, & novum Sacramentum conficiat. Resp. Imprimis relinqui potest pars prioris pœnitentiæ, & jam stabit integritas prioris Sacramenti. Si pars non relinquatur, dicit *La Croix*, quòd prior pœnitentia transeat in secundam, sicque per hanc utrumque Sacramentum compleatur. *Lugo* putat, non esse inconveniens, quòd Sacramentum maneat integraliter incompletum, si nihil desit ad integritatem judicii. Dici quoque potest, quòd prior Confessarius obligârit ad executionem satisfactionis, aut petitionem 408. *Objectio soluta.*

nem mutationis, petitio autem hujus compleat primum Sacramentum.

CAPUT X.

De Indulgentiis.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Indulgentia?

409. *Definitio.* RESP. Indulgentia est relaxatio pœnæ temporalis, Deo pro peccatis quoad culpam remissis adhuc debitæ, posito certo opere bono, vel oratione, facta extra Sacramentum ab habente potestatem per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum: Christus enim Salvator noster Deo Patri pro plena peccatorum nostrorum remissione suas obtulit satisfactiones, quæ eum in finem manent in acceptatione Dei, & dicuntur thesaurus Ecclesiæ, ad quem Christus claves dedit suo in terris Vicario supremo, volens, ut eum dispensaret, solutumque esset in Cœlis, quidquid ipse solveret in terris.

410. *Divisio.* Resp. 2. Indulgentia variè dividitur: nam 1. Alia est totalis, seu plenaria; alia partialis, seu non plenaria. Plenaria est, quâ remittitur tota pœna, seu omnis tam in foro Pœnitentiæ, quàm in foro Dei debita, & in Purgatorio luenda; utì habet communis sententia cum *Suar.* Quando enim supremus Christi Vicarius, qui præstitis certis operibus ex justa causa potest omnem remittere, relaxationem non restringit, nec nos restringere debemus. Quarè *Cajet.* & quidam alii, dicentes, remitti solùm pœnam, respondentem pœnitentiis pro talibus

peccatis per Canones olim injungi solitis, communiter non audiuntur, uti nec *Nav.* volens per plenariam Indulgentiam solùm remitti pœnam, mortalibus, quæ quis confitetur, debitam; per plenissimam verò remitti omnem, Indulgentia partialis est, quâ tantùm pars pœnæ relaxatur, eaque vel indeterminata v. g. pars tertia, vel determinata. Hæc quandoque est tantùm unius anni, estque tantæ pœnæ remissio, quanta olim remittebatur per pœnitentiam unius anni, secundùm Canones injungi solitam; quandoque est septem, centum, & plurium annorum, quâ remittitur pœna, tanta, quanta remittebatur per pœnitentiam, tot annorum, per Canones antiquos injungi solitam. Alia est quadraginta dierum, & dicitur Carena à carentia ciborum præter panem, & aquam, quæ injungebatur olim. Item alia Quadragena, quæ erat pœna, quæ per Quadragesimam subiri debebat. Unde, quando in Bullis Pontificum dicitur, quòd detur Indulgentia Carenæ, Quadragenæ &c. sensus est, quòd remittatur pœna tali pœnitentiæ respondens. Ex quo etiam intelligitur, quo sensu dentur quandoque mille, & amplius annorum Indulgentiæ.

2. Indulgentia alia est pro vivis, alia pro defunctis: illa conceditur per modum solutionis, & absolutionis, hæc per modum solutionis tantùm; quia Papa in animas defunctorum jurisdictionem non habet; hinc eas absolvere à pœnis velut per sententiam non potest; sed per modum suffragii, præstitis per vivos operibus requisitis, offert Deo satisfactiones Christi in solutionem pro debito pœnæ, à defunctis adhuc luendæ. An infallibiliter prosit animabus in Purgatorio, quibus applicatur, dubium est. Negant ali-

aliqui. Affirmat S. *Th. Nav. Suar.* & alii, quorum ſententiam probabiliorem dicit *Palao.* Ludovicus Pius Rex Franciæ, Caroli Magni Filius, quia non ſatis ſtrenue ſe oppoſuit vagæ ſubditorum ſuorum libidini luit in Purgatorio 30. annis, ut refert Baronius in Annalibus Francorum anno 874. inchoante & tamen quis dubitet millena illi Sacra fuiſſe applicata?

3. Indulgentia alia eſt perſonalis, quæ per ſe directè perſonis ſine determinatione loci, vel rei materialis conceditur; alia realis, quæ rei certæ, v. g. Roſario, Cruci, Numiſmati; alia localis, quæ certo loco v. g. Eccleſiæ, Altari affixa eſt.

4. Alia temporalis, quæ datur ad certum tempus v. g. ſeptennium, eoque exacto finitur; alia eſt perpetua, quæ durat, donec revocetur, vel res intereat, vel ſine ſpe reædificationis deſtruatur locus, cui affixa eſt.

5. Alia eſt per modum Jubilæi, quæ eſt Indulgentia, qualis in anno ſancto concedi ſolet. An alia inſuper poteſtas ſpecialis concedatur cum illa, inſpicienda eſt Bulla conceſſionis.

Indulgentiæ ſtationum. Aliæ ſunt Indulgentiæ Stationum, quæ conceduntur viſitantibus certas Romæ Stationes, quarum origo hæc eſt: Tempore perſecutionum conveniebant Chriſtiani in Baſilicas Martyrum, tum ad cultum Dei, tum ad alia boni communis tractanda; ceſſante autem perſecutione cæperunt negligi conventiones illæ: hinc, ut earum uſus maneret, *Greg. Magnus* conceſſit maximas Indulgentias Stationibus. Has diebus determinatis poſſunt etiam extra Romam per orbem lucrari omnes Religioſi in ſuis Eccleſiis orantes, Sodales Annuntiatæ Virginis, & ſtudioſi in templis Societatis JEſu. Item Sodales Roſarii. Ad alios Fideles non reperitur extenſio; quia

quia autem in urbibus plerique sunt in aliqua Sodalitate, hinc rectè monentur, ut templa visitent pro Indulgentiis.

QUÆSTIO II.

Quis possit concedere Indulgentias?

Resp. 1. Potestate ordinariâ omnis generis concedere Fidelibus ex causa justa & proportionata potest Papa: hic enim, utpote supremus Ecclesiæ Princeps, à Christo generalem accepit potestatem dispensandi thesaurum Ecclesiæ, Fideles solvendi, & ligandi. 411 *Papa.*

Dixi: *Ex causa justa & proportionata*: nam Papa est tantùm dispensator, non verò Dominus sacri thesauri. Unde, si sine causa dispensaret, esset dissipator, & Indulgentiæ concessio esset invalida; si adesset causa, sed non proportionata, non valeret concessio quoad excessum; quia eatenus foret irrationabilis.

Causæ autem sunt: Exaltatio Ecclesiæ, ex- *Causa.* tirpatio hæresis, concordia Principum Christianorum, augmentum devotionis, cultus Beatissimæ Virginis, alicujus Sancti, promotio instructionis in doctrina Christiana, remuneratio obsequii spiritualis &c.

2. Episcopus dare potest Indulgentias pro *Episcopus.* sua tantùm Diœcesi, easque limitatas, nam in Dedicatione Ecclesiæ dare potest Indulgentiam unius anni, & in ejus anniversario die 40. dierum perpetuò recurrentem: talem & dare potest aliis diebus ex justa causa. Major non legitur quoad hoc concessa Episcopis potestas, quæ ordinaria dicitur; quia annexa officio. Idem potest Archi-Episcopus non tan-

tùm pro ſua Diœceſi, ſed etiam pro tota Provincia ſua, etſi actu non viſitet, aut ſit abſens, imò nec conſecratus, modò tamen ſit confirmatus; quia conceſſio Indulgentiæ non eſt actus ordinis, ſed jurisdictionis voluntariæ, quæ poteſt exerceri ab exiſtente extra Diœceſin, & in ſubditos Suffraganeorum ab Archi-Epiſcopo, etſi actu non viſitet.

Generales, & Provinciales Regulares. 3. Poteſtate delegatâ Indulgentias in certis caſibus concedere poſſunt Generales, & Provinciales ſuis ſubditis Religioſis. Cæterùm conceſſio Indulgentiarum reſervatur dignitati Epiſcopali. Unde nullas, ſecluſo ſpeciali privilegio, concedere poſſunt Abbates, Vicarii, Epiſcopi, Capitulum, Sede vacante, cæterique non Epiſcopi.

412. *Quid ſit communio meritorum Ordinis Religioſi* *Petes.* Quid largiantur Prælati Regulares, quando admittunt Sæcularem ad communionem ſpecialem meritorum ſui Ordinis? Reſp. Recipiunt eum in fratrem ſui Ordinis ſpiritualem, atque is fit particeps bonorum operum, quæ in Ordine fiunt, moveturque Deus ad majorem illi gratiam conferendam ob conjunctionem arctiorem cum Religioſis. Putat tamen *Lugo*, quòd ſic aſſumptus non participet ſatisfactiones Religioſorum præcisè vi aſſumptionis; quia ſatisfactio communicari non poteſt, niſi ab ipſo operante, ſicut ſubditi Miſſa non poteſt validè applicari à Prælato ſine intentione ſubditi offerentis. Vide *Suar.* D. 55.

QUÆS-

QUÆSTIO III.

Quænam requirantur ex parte operantis ad lucrandas Indulgentias?

Resp. Ut quis lucretur Indulgentias, debet esse baptizatus; quia dispensatio thesauri Ecclesiæ à dispensatore fieri potest tantùm in membra Ecclesiæ; his enim tantùm est præpositus. 413. *Ut baptizatus, & in statu gratiæ sit, nec excommunicatus.*

2. Debet esse liber ab excommunicatione majore, saltem affectu, & quantùm est de se; quia aliàs Ecclesia non vult, eum esse participem communionis bonorum spiritualium suorum; suspensus tamen, interdictus, irregularis est capax Indulgentiæ.

3. Debet esse in statu gratiæ, quando effectus Indulgentiæ conferendus, seu pœna relaxanda est; quia Indulgentia tantùm aufert reatum pœnæ: hic autem non aufertur, nisi auferatur & culpa.

4. Ut obtineatur plenaria omnium peccatorum Indulgentia, debent omnia, etiam venialia, ità retractari, ut quoad culpam remittantur; quia reatus pœnæ non remittitur sine reatu culpæ: cùm autem pauci plebeji eò assurgant, ut efficaciter detestentur omnia venialia, pauci etiam plenam in sensu absoluto Indulgentiam lucrantur. Nihilominus consequi possunt plenam in sensu accommodo, nempe remissionem omnis pœnæ restantis ex peccatis, quoad culpam dimissis: si enim ad hoc sint dispositi - non est mens Pontificis, ut omni fructu priventur; cùm Indulgentia sit gratia Principis, nulli præjudicans; & aliàs

Pontifex meliùs consuleret Fidelibus, si daret Indulgentias non plenarias: has enim faciliùs, & certiùs lucrarentur plerique omnes in gratia constituti.

QUÆSTIO IV.

Quænam requirantur ex parte operum, quæ præscribuntur?

414. *Ut fiat integrum.* Resp. Omnia opera injuncta debent impleri integrè in loco, tempore, ordine determinato, & ad finem præscriptum; quia Indulgentia non conceditur, nisi sub conditione. Proinde hâc omissâ non obtinetur: concessio enim non extendit se ultra intentionem concedentis.

Hinc 1. Qui opus injunctum, vel notabilem ejus partem omittit, quamvis ex ignorantia, vel oblivione inculpabili, vel ex impotentia, nihil consequitur; quia simpliciter non implet conditionem, seu formam præscriptam, cui alligata est Indulgentia: concessio enim sub certa conditione, vel forma corruit, si conditio, vel forma deficiat. *Excipe*, nisi Pontifex contrarium exprimat, sitque conatu contentus, si poni totum non possit, uti fit in itinere Romam.

2. Si præscribatur, ut opera fiant à verè pœnitentibus, vel ad placandum Deum, etsi necesse non sit, ut omnia fiant in statu gratiæ; cùm id Pontifex non requirat, & opera absque eo possint esse utilia ad finem concessionis Indulgentiæ, utpote de congruo impetratoria; nullum tamen ex præscriptis debet esse de se peccaminosum, quale foret sacrilega

lega Confessio, vel Communio ; secùs eleëmosyna data simul ex vana gloria.

3. Si injungatur actio personalis, v. g. oratio, jejunium, debet fieri ab ipso, qui lucrari vult Indulgentiam : secùs, si exigatur actio respiciens tantùm bona ejus extrinseca, utì, si præscribatur eleëmosyna : hanc enim ex suis dare per alium potest. *Quid, si actio personalis?*

4. Si in Bulla concedatur Indulgentia contritis, vel confessis, secundùm multos confessio non est necessaria habenti sola venialia : eò quòd confessio exigatur ad statum gratiæ, si desit, recuperandum ; proin si adsit, cessat finis. Alii tamen tenent, requiri confessionem per modum conditionis, & tanquam opus præscriptum ; quod saltem verum est, si dicatur : qui præmiserit confessionem, qui præmissâ confessione communicaverit, vel : quoties confessus communicabit. Cæterùm in dubio hìc tutius eligendum est : non enim probabilitas, sed veritas effectum conferet. Unde, si præscribatur oratio, fiat simul vocaliter : etsi enim *Viva* putet, sufficere mentalem, cùm verè sit oratio; alii tamen probabiliter contradicunt. Expedit etiam fieri cum cognitione, & intentione finis explicitâ, ob quem conceditur Indulgentia : nam quando præscribitur forma ad aliquid, debet servari sub sua ratione specifica ; communis tamen persuasio habet, satis esse, quòd fiant ad intentionem & finem Ecclesiæ, etsi non habeat explicitam cognitionem finis. *La Croix* N. 1324. Si dicatur in Bulla : *Qui ad tempus oraverit*, sufficit medius quadrans. *Quid, si confessio?*

5. Si præscribatur visitatio templorum, poterit id fieri vel comitando Processionem, vel *Visitatio templi.*

privatim adeundo : poterit etiam fieri curru vel equo ; uti & ab eo, qui in templo habitat, vel audit Missam. Quodsi illud ingredi non posset, satisfacit orando ad ostium etiam clausum ; nisi præscripta esset visitatio certi Altaris in templo : quanquam & tunc videatur sufficere, se ad illud vertere, etiam extra templum ad ostium. Sicut, si præscripta sit visitatio plurium Altarium, satis est, ex loco eodem se convertere ad singula. Porrò visitatio debet esse devota, ut nempe ingressus sit modestus, & oratio, etsi in via fabulæ præcessissent.

Jejunium. 6. Si, ut fieri solet in Jubilæo, præscribatur Jejunium feriâ 4tâ, 6tâ, & Sabbato; servari diebus præscriptis debet in una hebdomade etiam ab iis, qui cæteroquin ad Jejunium non tenentur ; satisfit tamen, etsi aliunde sit debitum v. g. ex voto : non enim desinit esse Jejunium. *La Croix* contra *Viva.*

Eleemosyna. 7. Si præscribatur eleëmosyna, uti & fit in Jubilæo, nomine ejus venit quodcunque opus misericordiæ corporalis : debet autem esse proportionata facultatibus, si ità præscribatur ; secùs satis est, si verè reputari possit eleëmosyna. Non debet esse quid ex Justitia etiam legali debitum ; uti debetur sustentatio parentibus, avis, fratribus ; quia tunc est solutio, & desinit esse eleëmosyna : habentes enim tale jus non sunt pauperes : esset tamen eleëmosyna relatè ad alios consanguineos pauperes, quales censentur omnes, qui juxta conditionem, & qualitatem suam non habent necessaria. Si quis eleëmosynam committeret famulo, ut daret pauperibus, aut, uti fieri potest, Ecclesiæ, Hospitali, Monasterio &c. & is non

non exſequeretur, probabiliter obtineretur Indulgentia, utì &, ſi daret pauperi ficto, quem bonâ fide putaret verè pauperem: quia ſua dediſſet ad ſublevandam miſeriam hominis ſuâ opinione pauperis.

8. Si præſcribatur Confeſſio, ea debet eſſe valida: poteſt tempore Jubilæi fieri unâ & alterâ die ante primam Dominicam, & etiam ultimâ die Communionis, utì declaravit *Gregor. XIII.* idque, etſi dicatur: *Ante omnia confiteatur*: quia τὸ *ante* ſignificat ibi, præcipuè præſcribi Confeſſionem.

QUÆSTIO V.

Quænam requirantur, ut Indulgentia proſit Fidelibus defunctis?

Reſp. Requiritur 1. Ut velut illis applicabilis in Bulla ſpecialiter concedatur, aut Pontifex ſpecialem det facultatem eam ipſis applicandi, prout dedit Societati JESU *Benedictus XIII.* Etſi enim *Gobat* putet, quemvis poſſe univerſim Indulgentiam ſibi conceſſam applicare defuncto, ſicut poteſt ſatisfactionem operum ſuorum transferre in alterum; communior tamen id negat: cùm enim Indulgentiæ pendeant à voluntate Pontificis, non poſſunt pluribus, aut aliis prodeſſe, quàm quibus prodeſſe ipſe velit, vel permittat; cenſetur autem velle, ut non ſint applicabiles vivis conceſſæ, niſi is id exprimat, cùm aliquando exprimat, aliquando non. Quare ſi dicatur: *Pro vivis, & defunctis*, his applicari poterunt; ſi autem ſimpliciter dicatur, concedi Fidelibus, applicari defunctis non poterunt; quia per Fideles ſimpliciter veniunt ſoli viventes.

415. *Conceſſio Papæ*

Intentio 2. Requiritur, ut adsit intentio lucrandi Indulgentiam pro Defuncto, & ut omnia opera rectè peragantur.

An status gratia. 3. Requirunt aliqui, ut saltem ultimum opus fiat in statu gratiæ; sed negant id alii: eò quòd opera illa habent se, ùt conditio, iisque positis animæ in purgatorio applicentur satisfactiones Christi, & prosint illi, sicut Domino prodest eleëmosyna, quam dat per impium famulum. At cùm hoc incertum sit, curandum, ut fiant aliqua saltem in statu gratiæ.

QUÆSTIO VI.

Quandonam cessent Indulgentiæ concessæ?

416\. *Secundum voluntatē concedentis.* Resp. Sicut concessio, ità & duratio earum pendet à voluntate concedentis. Hinc 1mò. Concessæ ad certum tempus, vel sub conditione, cessant tempore finito, vel conditione deficiente. 2. Concessæ ad beneplacitum concedentis cessant per ejus mortem; quia beneplacitum per mortem exspirat. 3. Annexæ certæ rei, vel loco cessant interitu rei, cui annexæ, vel deficiente loco, cui concessæ erant, si destructio talis fiat sine spe reædificationis, si autem sit spes reædificationis: hæcque post non longum tempus fiat, redit Indulgentia, quæ tempore destructionis suspensa erat; quia Ecclesia, ubi per consecrationem, vel benedictionem redit ad sacras functiones, est moraliter eadem. Ità *Laym. Suar.* de Indulgentiis, & alii. 4. Per revocationem concedentis, vel hujus Successoris, vel utriusque superioris intimatam. 5. Concessæ ad certum tem-

tempus, v. g. ad septennium cessant, redeunte die dati Brevis. Non enim incipit septennium currere, ùt ante hac erat communis opinio, à die subscriptionis Episcopi, & publicationis; sed à die dati Brevis, ût declaravit S. Congr. approbante Pontifice Anno 1711. die 18. Maji apud *La Croix L. 6. P. 2. N.* 525. Econtra non cessat Indulgentia absolutè concessa 1mò morte concedentis; quia est beneficium Principis, quod decet esse mansurum. Nec 2dò. cessante causâ, ob quam data est: potest enim dari Indulgentia perpetua ob causam temporalem. Sic unius anni Indulgentia conceditur ob dedicationem Ecclesiæ, quæ uno die finitur. Nec 3. ex eo, quod eidem loco similis concessa fuerit nullâ mentione prioris factâ in impetratione: nam ob hunc defectum secunda conformiter dicendis nullius est valoris; prior verò manet in suo vigore.

QUÆSTIO VII.

Quæ vis, & sensus sit clausulæ, volumus autem, ut præsentes literæ sint nullæ, si alia Indulgentia concessa sit eandem Ecclesiam visitantibus?

An hanc quæstionem respondit S. Congr. 1676. 23. Junii approbante Pontifice, eâ clausulâ minimè contineri Altaria privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias certo personarum generi concessas, ùt Confraternitati Regularibus, & Capitulo, aut certum opus pium in Ecclesia peragentibus, ùt Litanias, aliasve hujusmodi preces recitantibus, ac iis, 417. *Responsum S. Congregationis*

 qui

qui Christianâ doctrinâ erudiuntur, aut alios erudiunt, & qui sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti expositioni cum oratione quadraginta horarum intersunt, neque stationum urbis, & septem Altarium, instar septem Altarium Basilicæ vaticanæ concessas: neque demum, quæ pro unica vice conceduntur. Cæterùm si alia Indulgentia sive plenaria, sive non plenaria in perpetuum, vel ad tempus tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice generatim Christi Fidelibus Ecclesiam, vel aliquod ejus Altare, seu Capellam visitantibus eodem anni die vel diverso concessa fuerit, de quo non fiat in literis Apostolicis mentio, has literas ob adjectam clausulam esse prorsus irritas, ac nullas. Hoc Decretum extat apud *La Croix L. 6. P. 2. sub N.* 1379. Si tamen Indulgentiæ concessæ sint ad annos 7. non debet numerari annus Jubilæi, nisi esset additum ad 7. annos proximos; censentur enim concessæ ad 7. annos utiles, nisi aliter declaretur *Gobat, Viva apud La Croix N.* 1378.

QUÆSTIO VIII.

An quis possit eodem die diversas, aut bis easdem Indulgentias lucrari?

418. *Spectanda mens concedentis.* Resp. Pendet id à mente Pontificis, Indulgentias elargientis. Is, si facultatem sic lucrandi Indulgentias in literis concessionis neget, patet, fieri ista non posse. Sic bis eodem die lucrifieri non possunt Indulgentiæ stationum, ùt declaravit Pontifex apud *La Croix L. 6. P. 2. N.* 1370. Nec tribus diebus anteci-

recineralibus apud nos, ùt habet N. 1374. si autem nihil exprimatur à Pontifice, DD. in diversas abeunt sententias. Ac primò quidem; si Indulgentia sit concessa diversis Ecclesiis, & diversis titulis, v. g. titulo Festi, & titulo Confraternitatis, posse utrasque obtineri per eandem Confessionem, & Communionem, modò in utraque Ecclesia fiant preces ad fines præscriptos, tenet *Bonacina Escobar*, & alii, quibus consentit *Viva*, si opera eodem die omnia non possint repeti. At negant id *Suar. Gran. Con.* eò quòd ex mente Ecclesiæ, & praxi Fidelium singula opera pro singulis Indulgentiis requiruntur. 2. Si Indulgentia sit pro certo tempore concessa, posse intra illud tempus sæpiùs obtineri, si repetantur opera injuncta; quia favores sunt ampliandi, tenet *Henriquez*, & *Roderiquez*, negat *Lugo*, eò quòd mens concedentis videatur contraria. 3. Si Indulgentia sit concessa nùllo determinato tempore, v. g. visitantibus certam Ecclesiam, posse obtineri toties, quoties quis vult, putat *Layman*, sed spectanda mens rationabilis Pontificis: est enim tantùm dispensator thesauri Christi, nec potest eum dispensare sine legitima causa. In his dubiis tentare licet: Pietas enim ad omnia utilis est. Putatque *Viva*, & alii, quòd procedens juxta probabilem lucretur Indulgentias. 4. Quamvis Indulgentiæ tam agoniæ, quàm Communionis generalis possint applicari animabus purgatorii, non tamen quis eodem die bis orando septies *Pater*, & *Ave*, easdem semel sibi, & semel animæ potest applicare; quia sunt concessæ sub disjunctione, ut quis sibi, vel animæ eas possit applicare.

QUÆS-

QUÆSTIO IX.

Quæ præterea ſint obſervanda de Indulgentiis tempore Jubilæi?

419. *Origo Jubilæi, & favores.* Reſp. Sequentia: 1. Annus quiſque quinquageſimus in lege veteri Judæis erat Jubilæus, ſeu remiſſionis, in quo jubebantur vacare ab agricultura, remittere debita, poſſeſſiones acquiſitas Dominis prioribus abſque pretio reſtituere, ſervos libertate donare, ùt conſtat ex *Cap.* 25. & 27. *Levitici.* Hinc vocabulum Jubilæus, vel Jubilæum Bellarminus de Indulgentiis *L.* 1. *Cap.* 1. deducit ab hebræo Jubal, vel Jabal, quod ſignificat germinare; quia nempe Anno quinquageſimo non colebatur terra, ſed ſponte germinantibus Judæi veſcebantur, alii tamen derivant à voce hebræa Jobel, quæ ſecundùm aliquos ſignificat Quinquageſimum, ſecundùm aliquos ſonitum buccinæ, quo indicebatur annus quinquageſimus. Erat autem annus ille figura remiſſionis peccatorum futuræ in lege gratiæ per Chriſtum ad ingreſſum regni cœleſtis; ùt conſtat ex *Cap.* 61. *Iſaiæ*, juncto *Cap.* 4. *Lucæ.*

2. Ad imitationem teſtamenti veteris nunc annus Jubilæus dicitur, qui Romæ cum pleniſſima peccatorum Indulgentia magno gaudio, & ſolemnitate celebratur, diciturque annus ſanctus. Hic primis ſæculis celebrabatur tantùm anno quoque centeſimo, poſtmodum per *Clementem VI.* omni anno quinquageſimo, per *Urbanum VI.* omni trigeſimo anno, per *Paulum II.* omni anno vigeſimo quinto celebrari cœpit. Hoc Jubilæum promulgatur

gatur Romæ futurum die Aſcenſionis Domini, & incipit à primis Veſperis Vigiliæ Nativitatis Chriſti, duratque uſque ad ſequentes veſperas Vigiliæ ejuſdem Feſti, quibus finitur.

3. Hoc anno durante ſuſpenduntur omnes Indulgentiæ pro vivis conceſſæ, niſi Pontifex pro tempore exiſtens aliquas excipiat, non tamen conceſſæ immediatè pro Defunctis, v. g. in Altari privilegiato; ſic enim declaravit *Clemens X.* Secùs eſt per ejuſdem declarationem de conceſſis pro Vivis, quæ Defunctis ſunt applicabiles, ſaltem per ſe loquendo, quod addo: nam *Benedictus XIII.* Anno 1725. indulſit, ut Defunctis applicabiles illo anno manerent, & applicari iis poſſent. *Benedictus* verò *XIV.* conceſſit hoc anno 1750. ut omnes, etiam alioquin Defunctis non applicabiles, iis valeant applicari. Deinde non ſuſpenduntur Indulgentiæ Laureti, nec Portiunculæ Aſſiſii, licèt ſuſpendantur in aliis locis, ad quæ ſunt extenſæ. Nec ſuſpenduntur conceſſæ pro moribundis, ùt declaravit *Clemens X.* apud *Viva.* Denique non ſuſpenduntur facultates, conceſſæ Epiſcopis, & Confeſſariis in alium finem, quàm ad lucrandas Indulgentias. *Indulgentiæ ſuſpenſæ in anno ſancto.*

4. Anno ſancto Romæ finito, ſolet Pontifex, ſi Epiſcopi, aut Nuntii petant univerſale Jubilæum, ſeu Indulgentias concedere toti Eccleſiæ, & pro iis lucrandis præſcribere orationem, viſitationem templorum, jejunium in ſeptimanæ ejuſdem Feria quarta, ſexta, & Sabbato. Dein ſolet concedere ſpeciales facultates, & favores, ùt eligendi Confeſſarium approbatum, abſolvendi à reſervatis, commutandi vota &c. Quæ facultates, cùm ſint favo- *Facultates ſpeciales in Jubilæo univerſali.*

favores, latissimam admittunt interpretatio-nem, salvâ tamen proprietate verborum, & stylo Curiæ. Quia autem non semper conceduntur eædem, expendenda sunt Bullæ verba, de quo vide *suprà N 366.* Jubilæum durat in loco quoque diebus 15. nempe tribus diebus Dominicis, & 12. aliis. Quanquam Episcopus posset & alium diem, quàm Dominicum, pro initio determinare.

Absolutio à reservatis 5. Cùm dictæ facultates concessæ sint in favorem eorum, qui intendunt lucrari Jubilæum.

Hinc imò intendens illud lucrari potest absolvi à reservatis etiam primâ incipientis die, antequam ullum de præscriptis operibus peregerit. Si autem postea negligeret Indulgentias Jubilæi lucrari, quanquam maneret absolutus, peccaret tamen, & quidem juxta *Suar. Vasq.* & alios graviter, eò quòd non respondeat tacitæ promissioni in re gravi; juxta *Sanch.* tamen *Lug. Castrop.* non nisi venialiter.

2. Si conatus lucrari opera peregisset, & in Confessione reservatum esset inculpabiliter oblitus, vel ex justa causa omisisset; posset postea à non habente facultatem in reservata ab eo absolvi; quia prior Confessarius voluit facere, quod potuit, & reservationem sustulit. Secùs foret, si Confessio fuisset sacrilega; quia cùm hæc non sufficiat ad lucrandum Jubilæum, non tribuit jus ad favores Jubilæi.

3. Si lucratus primâ septimanâ Jubilæum in sequenti laberetur in reservatum, ab eo posset adhuc absolvi, saltem si opera repetat præscripta. Porro in Jubilæo reservatio tolli debet in Confessione: quanquam enim habens

po-

potestatem ordinariam absolvendi à reservatis, possit reservationem tollere extra Confessionem, hìc tamen facultas est delegata eâ lege, ut auditâ Confessione absolvatur Pœnitens.

4. In Jubilæo pro foro interno absolvi possunt excommunicati etiam vitandi, & publici percussores Clerici, etsi res deducta esset ad forum contentiosum, & necdum finita; quia verba absoluta Bullæ eos comprehendunt. Absolutio tamen talis non impediret, quò minùs Judex posset cognoscere causam, & pœnam injungere. Si autem excommunicatio esset occulta, posset absolutus pro foro interno se gerere instar non excommunicati, & Beneficium etiam Ecclesiasticum admittere: hoc enim nulli præjudicat, nec parit scandalum. Si denique fieret dein publica, ad absolutionem probandam sufficeret Confessarii attestatio; quia in iis, quæ nemini nocent, & alteri prosunt, sufficit unus testis *ex Cap. Parvulis de Consecratione Dist.* 4.

5. Facultas concessa ad absolvendum à reservatis, extendit se ad reservata ab Episcopo, etsi id in Bulla non exprimeretur, ùt habet communissima. Idque verum est etiam de hæresi, quam sibi fortè Episcopus reservâsset; dum concessa est facultas absolvendi ab hæresi Pontifici reservata; quia universalis gratia Principis non debet impediri per dispositionem inferioris, nisi aliunde constet oppositum. Videri potest *La Croix à N.* 1447. *ad N.* 1459.

6. Vi facultatis commutandi vota in Jubilæo imò commutari possunt omnia vota etiam jurata, & votum non vovendi, votum *Commutatio votorum.*

non

non petendi commutationem, modò non ſit in præjudicium tertii, nec ſit votum caſtitatis perpetuæ, aut Religionis reſervatum. Votum tamen caſtitatis, & religionis, ab impubere emiſſum, commutari poteſt; quia ex plerumque contingentibus præſumitur non fuiſſe plenè deliberata promiſſio. 2. Commutatio fieri poteſt extra Confeſſionem etiam ab eo, cui non cogitas confiteri, idque ante opus ex præſcriptis peractum, modò adſit animus lucrandi Jubilæum, & ſæpiùs etiam, ut ſi novum interim emiſiſſes. Debet autem commutatio fieri non ſub conditione, ſed abſolutè: quia Papa non reſtringit; proinde dat juſ commutationis abſolutæ. 3. Si vota aliqua reſervata excipiantur, & petatur commutatio voti conditionati, expendenda eſt conditio: nam quamvis vota conditionata non ſint reſervata, ſi ad ea potiùs moverit neceſſitas, vel indigentia, quàm bonitas materiæ, quæ vovetur, ſi tamen hæc principaliter moverit, ſunt vota reſervata: ut, ſi voveris religionem, ſi compleveris annum 20mum, ſi ubi Pater conſenſerit: hoc enim votum eſt abſolutum reipsâ ſub tali modo: hocque tenet communiter, dum particula *ſi* idem ſignificat quod particula *quando*. 4. Qui tempore Jubilæi opera præſcripta omiſit, non gaudet commutandi facultate poſt Jubilæum, ſecùs ſi implèverit: per hæc enim acquiritur jus ad favores, & non aliter. Quare qui ea implevit, poſt Jubilæum gaudet omnibus favoribus, quibus gaudere poterat tempore Jubilæi, & gaviſus non eſt, ut, ſi tempore Jubilæi oblitus eſt voti, vel noluit petere ejus commutationem, commutari adhuc poterit elapſo tempore Jubilæi. Si

Con-

Confessarius ex justa causa distulit absolutionem, v. g. constituto in occasione proxima peccandi usque post Jubilæum, poterit absolvi post Jubilæum à reservatis ante elapsum Jubilæum commissis. An etiam à commissis post Jubilæum controvertitur; negat *Lugo*, & alii, eò quòd jurisdictio tantùm prorogetur relatè ad peccata tempore Jubilæi existentia. Affirmat *Viva q.* 11. *a. ult.* cum aliis; quia Papa censetur permittere differri ex justa causa absolutionem, & relinquere facultatem lucrandi Jubilæum; hoc autem non poterit, nisi absolvatur à reservatis. Vide *La Croix N.* 1459. & 1473.

7. Tempore Jubilæi potest quilibet non tantùm sæcularis, sed etiam Regularis utriusque sexûs sine licentia, per se loquendo, sui Superioris eligere sibi Confessarium respectu sui approbatum ab ordinario loci, in quo audiendæ sunt Confessiones. Est communis, & certa ex responsis Romanis, teste *Suar.* &c. *Electio Confessarii.*

Dixi: *Per se loquendo*: nam Religiosus Societatis JESU sine licentia sui Superioris non potest confiteri extraneo, ut habet novum compendium privilegiorum ejus verbo *Absolutio* §. 15. Excipe, nisi aliquis Pontifex, non obstante hoc privilegio, id in Bulla concessionis indulgeat, cujus verba proin spectanda sunt.

Dixi 2. *Approbatum respectu sui*: neque enim approbatus pro aliquibus, est hoc ipso approbatus pro omnibus. Hinc 1mò non potest à Moniali eligi non approbatus specialiter pro Monialibus, nec approbatus tantùm pro uno

Monasterio à Moniali alterius Monasterii. 2. Nec approbatus pro viris tantùm, aut pro rusticis, eligi potest à fœmina, aut civè. 3. Nec excommunicatus, suspensus, irregularis, depositus, degradatus extra casum necessitatis; quia approbatio censetur, aut revocata, aut suspensa. 4. Nec complex à complice; quia deest approbatio. 5. Nec, per se loquendo, Regularis ab Episcopo approbatus invito Superiore; tum quia contra voluntatem sui Superioris excipere non potest licitè Confessiones; tum quia talis approbatio suspecta est, & communiter subreptitia: non enim censetur Episcopus velle regularem approbare sine consensu sui Superioris. *La Croix N.* 1469.

Satisfactio parti præstanda. 8. Si præstanda sit satisfactio parti, seu læso in honore, vel fama, aut bonis fortunæ; hæc præstanda est ante absolutionem à censura. Si non possit præstari modo, debet dari cautio pro exigentia rei, vel pignoratoria, aut fidejussoria, aut juratoria, nisi impotentia foret perpetua. *La Croix N.* 1453.

Quas speciales Indulgentias habeant Regulares, dixi *P.* 1. *in Anal. N.* 186. Quas perpetuas habeat Societas JESU refert *La Croix N.* 1357. De Indulgentiis Agoniæ, & Communionis generalis habet N. 1361.

CAPUT

CAPUT XI.

De necessitate, & effectibus Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

An, & quomodo Pœnitentia sit necessaria ad salutem?

Resp. Homini adulto, constituto in peccato mortali personali, de facto est Pœnitentia necessaria necessitate tum medii, tum præcepti specialis, naturalis, & divini positivi. 420. *Est necessaria necessitate medii, & præcepti.*

Ratio 1mæ partis est; quia de facto noluit Deus ulli constituto in peccato mortali personali conferri gratiam sanctificantem; nisi aliqua Pœnitentia, puta contritio perfecta formalis, vel virtualis, aut attritio cum Sacramento Pœnitentiæ præcederet velut dispositio ad eam, uti constat ex S. *Scriptura Luc.* 13. dicente: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* Et Eccles. 2. v. 22. *Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini.* Idem habetur in *Trid. Sess.* 14. *de Pœnitent. Cap.* 1. *&* 4. Ratio autem cur Deus sic voluerit, congrua hæc est; quia, quando homo, utpote agens liberum, per peccatum à Deo se avertit, æquum est, ut, si recipi in gratiam velit, iterum se per motum liberum ad Deum convertat: nec conveniens erat, ut Deus quasi nolenti peccatum dimitteret: aptissimus autem motus se ad Deum convertendi erat actus Pœnitentiæ.

Ratio 2dæ partis est; quia suppositâ hâc Dei ordinatione Pœnitentia est medium necessarium necessitate medii ad salutem; cùm ergo homo teneatur lege naturali ad suum finem tendere, & avertere malum animæ, præsertim æternum; etiam tenetur lege naturali ad Pœnitentiam, velut medium necessarium ad finem consequendum. Et quia idem Scriptura sæpè inculcat; accedit & lex Dei positiva. Oritur autem obligatio ex charitate erga Deum, & se ipsum, ex justitia, religione &c. & Pœnitentiæ virtute.

QUÆSTIO II.

Quo tempore pœnitendi præceptum per se obliget?

421. *Ut non differatur tempore valde notabili.* Resp. Per se non obligat quidem statim post admissum mortale; obligat tamen, tum in articulo, & periculo probabili mortis cognito, tum ante in vita, ità, ut qui lapsus in mortale tempore valde notabili Pœnitentiam differt, peccet mortaliter peccato speciali impœnitentiæ. *1ma Pars est communior* Theologorum contra *Cajet. Petrum Soto, Palud. S. Anton. Cardenam.* Et ratio est; tum quia lex illa induceret generi humano gravius periculum multiplicandi peccata, quàm ejus negatio, cùm statim post peccatum efficaciter pœnitere sit peccatori admodum difficile: ergo lex illa lata non est à Deo, qui nihil injungit imprudenter; tum quia lex illa est saltem dubia, nec satis intimata; cùm plurimi viri timorati eam negent; sitque praxis contraria Confessariorum, qui non jubent se accusa-

cusare pœnitentes, quòd non statim egerint Pœnitentiam ; ergo non obligat lex illa prætensa; tum denique , quia Adversarii non satis explicant illud *statim* ; Alii enim volunt intelligi tempus, quo homo deliberatè cogitat de peccato admisso cum remorsu conscientiæ ; alii, quo post peccatum fervor passionis remisit, & rationis lumen serenitati restituitur ; alii, quo peccator primum opus bonum faciet, aut facere conabitur, quæ discrepantia legem incertam reddit , & periculis , millenisque anxietatibus committit animas Fidelium.

R*atio 2dæ partis est*; quia, cùm post mortem observari nequeat, homo committeret se periculo illud non observandi, & æternum pereundi. Hinc tenetur per se ad Pœnitentiam periculosè ægrotus , miles ante conflictum , prægnans ante partum difficilem, viator ante periculosum iter, seu terrâ, seu mari ; & quidem si Sacramentum Pœnitentiæ suscipi non possit , ad perfectam contritionem : aliàs non erit extra periculum æternæ damnationis. An autem tum satisfaciat præcepto pœnitendi suscipiendo Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione , controvertitur. Affirmant *Amicus* , *Laym. Lug. Vasq. Sporer* , & alii. Negant *Suar. Gonet* & alii requirentes contritionem perfectam in mortis articulo ex præcepto naturali ; quia recta ratio dictat , in negotio salutis æternæ , eo tempore, quo præterito ejus jactura est irreparabilis, adhibendam esse viam tutiorem , & omnem securitatem moraliter possibilem; qualis est in adulto contritio perfecta : nemo enim scit , se ab omni mortali esse immunem per Sacramentum cum attritione ; cùm possit deesse Baptismus validus , sine quo nemo est capax

alterius Sacramenti ; posset Confessarius esse non rectè ordinatus, caruisse intentione absolvendi necessariâ.

Ratio 3tiæ partis est 1mò. Scriptura monet *Eccli.* 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Et Christus Dominus *Matth.* 24. *v.* 5. *Marci* 18. *Luc.* 12. jubet nos semper vigilare, & paratos esse ad mortem, quibus saltem hoc videtur dandum, ut dicatur esse præceptum non differendi valde longo tempore Pœnitentiam. 2. Valde notabilis dilatio Pœnitentiæ est graviter injuriosa Deo, contemptusque amicitiæ ejus, & gravis inordinatio hominis tamdiu à fine suo. 3. Per talem dilationem exponit se homo periculo labendi in nova peccata: nam ex communi doctrina homo non potest diu in statu mortalis esse, quin, nisi adsit specialis Dei protectio, iterum in nova labatur: hæc enim est voluntatis natura, ut quisque operetur juxta id, quod amat, & intendit, nec diu eligere possit media difficilia ad finem, quem minùs amat. Unde dixit S. Greg. *Peccatum, quod pœnitentia non diluit, ipso suo pondere mox ad aliud trahit. Et Ezechielis* 3. *Peccator adjiciet ad peccatum.* Denique 4. lege naturæ tenetur se homo non exponere periculo certo æternæ salutis: hoc autem faceret, qui differret Pœnitentiam valde longo tempore, præsertim usque ad articulum mortis: nam tum Pœnitentia raró seria est ob perturbationem animi, & indispositionem ad Pœnitentiam ex angore conscientiæ, infestatione Dæmonis, substractione specialis gratiæ propter illam dilationem, & neglectum Dei toties invitantis.

tantis. Nec dici potest illa obligatio esse per accidens : nam oritur ex periculo omnibus communi, & tali quidem ; quod amovere directè pertineat ad Pœnitentiam , ùt ad ipsam pertinet amovere periculum postea non pœnitendi seriò.

Dixi 1. *Per se* : nam per accidens obligat, quando Pœnitentia est necessaria ratione alterius, v. g. Sacramenti suscipiendi, vel administrandi, gravis tentationis superandæ, communis necessitatis avertendæ &c.

Dixi 2. *Ità , ut qui valde notabili tempore differt &c.* Quæ autem notabilis sit dilatio ad mortale sufficiens , morali judicio æstimandum est, spectatâ opportunitate, periculo, tentationibus, & aliis circumstantiis.

422. *Objectio soluta.* *Dices.* Etiam obligationi non valde diu differendi Pœnitentiam contrarius est sensus Fidelium : nam de illa dilatione se non accusant, nec Confessarii interrogant : ergo si non est obligatio statim post lapsum pœnitendi, nec erit intra longum tempus. R. N. C. nam Fideles de ea dilatione se non accusant, nec Confessarii interrogant ; quia vel præcepto communiter satisfaciunt per annum, aut Confessione saltem Paschali annuâ, & supponuntur ignorare obligationem aliam , vel ei satisfecisse: quòd quia ob maximam difficultatem statim post lapsum pœnitendi præsumi non potest ; hinc interrogandi essent pœnitentes, an, si daretur illa obligatio , ei satisfecerint. Videri potest *La Croix.*

QUÆSTIO III.

An, quomodo, & quibus Sacramentum Pœnitentiæ sit necessarium ad salutem?

423. Resp. Adultis baptizatis omnibus etiam hæreticis in mortale post baptismum lapsis necessarium est Sacramentum Pœnitentiæ necessitate tum medii in re, vel in voto, tum præcepti divini, & Ecclesiastici.

Baptizatis relapsis in mortale necessarium est necessitate medii in re, vel voto.

Ratio 1mæ partis est, quia, ùt habemus ex perpetua traditione, & praxi Ecclesiæ, medium post Baptismum lapsis in mortale ad justificationem, consequenter ad salutem necessarium est vel Sacramentum Pœnitentiæ, reipsà susceptum, vel perfecta contritio, in qua votum Sacramenti continetur tanquam supplens ejus vices in causanda 1ma gratia: cùm enim contritio perfecta voluntatem servandi omnia mandata contineat; continet etiam voluntatem suscipiendi Sacramentum, ubi suscipi poterit, præceptum: uti enim docet *Trid. Sess.* 14. *Cap.* 5. Christus Sacerdotes statuit Judices, ad quos voluit omnia mortalia deferri, in quæ fideles post Baptismum sunt lapsi juxta illud Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt &c.* Unde Christus Apostolis, & eorum Successoribus dedit potestatem aperiendi, & claudendi cœlum; quæ potestas frustranea esset, si relapsis in mortale non esset necessarium in re, vel in voto Sacramentum Pœnitentiæ: quomodo enim peccata retinendo clauderent, quomodo remittendo aperirent cœlum

si

si necesse non esset illa confiteri? Atque ex hoc etiam patet *Pars 2da. Pars 3tia* constat ex Concilio Lateranensi sub *Innoc. III.* Cap. *Omnis utriusque sexûs*, cujus verba mox referam.

Dixi: *Relapsis in mortale:* quia venialia confitendi non est obligatio.

QUÆSTIO IV.

Quandonam præceptum divinum obliget ad suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Obligat obnoxios mortali post Baptismum commisso, per se loquendo 1. In articulo & periculo mortis, aut alterius incapacitatis perpetuæ. *Ratio est;* quia, cùm sit obligatio confitendi omnia mortalia, talis exponeret se periculo non implendi illud præceptum: parum autem refert, unde periculum proveniat. Quodsi quis post Confessionem laberetur in mortale, teneretur ob rationem datam illud confiteri durante illo periculo: si autem in tali periculo confessus non esset, non ideo statim eo cessante teneretur; quia cessaret ratio urgentis præcepti. 424. *In periculo mortis.*

2. Obligat per se relapsos in mortale aliquoties in vita, uti tenet *Rhodes*, *Plat. Gormaz*, & alii contra *Palao*, *Dicast. Gonet*, & alios; tum quia Christus Dominus instituit hoc Sacramentum per modum judicii, & medicinæ; hic autem finis non obtineretur, nisi ex exigua parte, si homines lapsi non tenerentur aliquoties in vita confiteri: nam nec remedia præscribi, nec à peccatis deterreri *Et aliquoties in vita.*

reri possent à Confessario: tum quia, qui præcipit aliquid, & non determinat tempus, vult illud non differri ad longum tempus, & usque ad imminentem mortem: tum quia Ecclesia determinavit tempus anni, ultra quod noluit differri impletionem præcepti divini: ergo ex sensu Ecclesiæ obligat in vita extra articulum, & periculum mortis.

3. Per accidens obligat, si suscepturus, vel administraturus Sacramentum non possit fidere suæ contritioni existimatæ, vel confessio prærequiratur, vel periculum esset relabendi, nisi repetatur confessio; aut hæc aliunde requireretur ad aliquem effectum v. g. ad dispensationem in voto castitatis &c.

QUÆSTIO V.

Quando, & quos præceptum Ecclesiæ obliget ad suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ?

425. *Relapsos in mortale post Baptismum obligat semel in anno.* Resp. Per se obliget omnes baptizatos ratione utentes peccati mortalis reos ad semel in anno suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, idque à Sacerdote proprio, aut alio cum ejus licentia; illo tamen præcepto non præcipitur confessio quoad substantiam, sed tempus determinatur, quo implendum est præceptum divinum. Est communis. 1ma *pars* habetur in Conc. Lateran. sub *Inn. III.* his verbis: *Omnis utriusque sexûs Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata solus, saltem semel in anno, confiteatur proprio Sacerdoti: si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa peccata sua con-*

confiteri, licentiam priùs postulet, & obtineat à proprio Sacerdote; cùm aliter ipse non possit ipsum absolvere, aut ligare. 2da pars habetur in Trident. Sess. 14. Cap. 5. de Pœnitentia, ubi ait: *Neque per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi Fideles confiterentur, quod jure divino necessarium, & institutum intellexerat; sed ut præceptum Confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cùm ad annos discretionis pervenissent, impleretur.* Itaque Christus Fideles in mortale relapsos, obligavit quidem ad confessionem sacramentalem; tempus autem determinandum reliquit Ecclesiæ; quæ, postquam determinavit, ut saltem singulis annis semel facerent, jam præceptum divinum certò intra tempus anni obligat: quanquam simul obliget præceptum Ecclesiæ. An autem, si quis intra annum non haberet copiam Confessarii vi illius præcepti teneretur ad contritionem perfectam, ubi relapsus fuerit in mortale, dubium est. Affirmat *Henno*, eò quòd videatur præcepti reconciliatio cum Deo; quæ, cùm in casu nequeat fieri per Confessionem, procuranda sit per contritionem perfectam. Negat cum communiore *La Croix* hic N. 1052. quia ostendi non potest lex, quæ omni anno præcipiat contritionem ideo, quòd quis lapsus sit in mortale: neque,qui tenetur ad totum, semper tenetur ad partem, quando totum nequit ponere, sed tunc, cùm in parte obtinetur substantia præcepti. Accedit, qnòd perfecta contritio non sit pars necessaria Sacramenti Pœnitentiæ, cùm sufficiat attritio.

Portò proprius Sacerdos est Papa, Episcopus, & Parochus. Unde habentibus facultatem,

tem à Pontifice, uti habent Religiosi privilegiati, possunt confitendo Fideles satisfacere præcepto confessionis annuæ. *Ex his deduco.*

426. *Corollaria.* 1. Qui per annum non peccavit graviter, non tenetur eo anno præcepto confessionis, nisi per accidens v. g. ratione vitandi scandali, aut alterius circumstantiæ.

3. Si per annum confessus venialia, vel mortalia jam antè vi clavium directè remissa, labatur dein in mortale, tenetur præcepto annuæ confessionis; quia id non ante, sed post lapsum urget; idque verum est, si mortale inculpabiliter fuisset oblitus, aut peccaret ultimo die anni. Si tamen hoc anno esset confessus mortale etiam anni prioris, & in aliud relaberetur, non teneretur id eo anno confiteri; nisi fortè per accidens ratione Communionis, Missæ celebrandæ &c. quia semel in anno erat confessus materiam necessariam; cujus recordabatur; nec plus exigit præceptum: aliàs, qui decies eodem anno confessus esset mortale novum, non satisfecisset præcepto, si iterum laberetur in aliud.

3. Qui neglexit, aut non potuit hoc anno implere præceptum, tenetur anno sequenti, quamprimum potest; quia annus est determinatus non ad finiendam, sed ad urgendam obligationem, finisque ejus est, ne nimis diu differatur reconciliatio cum Deo; quæ cùm obtineatur per confessionem omnium mortalium: hinc qui pluribus annis omisit confessionem, semel postea confitendo satisfacit pro omnibus annis præteritis; secùs esset, si quis obligatus pluribus diebus jejunare ex præcepto Confessarii: is enim non satisfaceret semel

mel postea jejunando; quia non obtinetur finis præcepti.

4. Qui prævidet impedimentum, quò minùs satisfaciat deinceps præcepto confessionis annuæ, si lapsus sit in mortale, tenetur prævenire intra annum; quia is obligatur intra annum confiteri; cùm ergo postea non possit, tunc tenetur. Sicut, qui prævidet, die festo post Octavam impediendum se, quò minùs possit audire Sacrum, tenetur audire, quod antè celebratur. *Nec obstat*, quòd prævidens, se impediendum die sequenti à dicendo Officio Canonico, non teneatur pridie vespere dicere Matutinum, & Laudes; quia nemo tenetur uti privilegio; nisi fortè sit potestativum, seu habilitans ad præceptum, quod tunc urget, implendum: jam verò ex privilegio possent quidem pridie dici Matutinum & Laudes. At præceptum tunc non urget, uti & dixi 1. P. sub N. 208.

5. Qui intra annum confessus mortalia absolutus est, sed non ab aliquo reservato, vi præcepti præcisè non tenetur adhuc semel in anno confiteri; quia confessus est Sacerdoti proprio omnia, quæ hìc & nunc tenebatur confiteri; quod nisi verum sit, sequitur, quòd, si non potuisset habere intra annum, qui à reservato absolveret, non fuisset obligatus intra annum confiteri; quia nemo tenetur ad confessionem, quâ præcepto non satisfaciat.

6. Ut satisfiat præcepto, debet Sacramentum Pœnitentiæ suscipi validè; quia Ecclesia vult impleri præceptum divinum, quod requirit Sacramentum validum, & reconciliativum.

7. Hoc præcepto tenentur etiam Hæretici excommunicati, incarcerati, pueri, si ad an-

nos

nos discretionis pervenerint, & graviter peccârint.

Notandum, quòd pueri quandoque sint satis capaces peccati gravis, nec tamen instructi, nec intra breve tempus à Confessario instrui possunt ad veram sinceramque pœnitentiam; in quo casu oratio aliqua pro pœnitentia injungenda erit, & differenda absolutio: curanda interim melior instructio, monendus quoque puer desuper, ut sciat, se non esse absolutum, & præparatus redeat ad absolutionem proximè accipiendam.

QUÆSTIO VI.

Qui sint effectus Sacramenti Pœnitentiæ?

427. *Tres speciales, unus communis.* Resp. Effectus speciales sunt hi: 1mus. Remissio omnium mortalium quoad culpam, & pœnam æternam. 2dus. Remissio venialium quoad culpam, & pœnam, vel ex parte, vel totam pro dispositione pœnitentis. 3tius est Reviviscentia meritorum, & reductio gratiæ præhabitæ, & per peccatum mortiferum amissæ. Effectus verò ejus, qui & cæteris Sacramentis communis est, est gratia tum habitualis, tum actualis secundùm dicta.

428. *Remissio venialium.* Præterea notandum 1. Nullum mortale in hac Dei providentia sine altero remittitur; quia remissio fit per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ non stat cum peccato mortali.

2. Nullum veniale remittitur sine retractatione & aliqua pœnitentia. Constat ex Scriptura, & PP. *Ratio* data est suprà; quia decet, ut, qui propriâ voluntate peccavit, non

liberetur, nisi propriâ voluntate ab eo recedat.

3. Veniale non remittitur sine mortali in eodem subjecto; quia inimicus Dei, in inimicitia perseverans, non meretur veniam; & remissio venialis tendit ad familiaritatem cum Deo, quæ præsupponit amicitiam.

4. Veniale tamen unum sæpe remittitur sine altero; quia veniale stat cum gratia, & unum sæpe sine altero efficaciter retractatur.

5. Venialia remitti possunt non tantùm per Sacramentum Pœnitentiæ, sed & tum per alia Sacramenta, tum per actum charitatis, & contritionis perfectæ, se ad illa extendentem, tum per attritionem, saltem eam, quæ concipitur ex aliquo perfectiore motivo v. g. honestate reverentiæ, gratitudinis, obedientiæ. Dixi: *Saltem*: nam *Viva* cum aliis existimat, venialia extra Sacramentum non remitti per attritionem conceptam ex metu pœnæ. *Ratio* illorum *est*; quia Sacramentum Pœnitentiæ est saltem secundariò institutum ad remissionem venialium: si autem per omnem attritionem remitterentur, nunquam remitterentur per Sacramentum; quia jam antè remissa essent. Verùm, cùm venialia conjuncta cum mortali non remittantur per attritionem extra Sacramentum, hoc suo effectu saltem tunc non privatur. Et quotus-quisque est, qui ex solo pœnarum metu doleat de peccatis venialibus.

TRAC-

TRACTATUS VI.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

QUÆSTIO I.

Quid sit Extrema Unctio, quæ ejus materia, & forma?

429. *Definitio.* RESP. Extrema Unctio est Sacramentum novæ Legis, consistens in sacra per oleum olivarum benedictum unctione, à Sacerdote factâ, & ex certa deprecatoria verborum forma, à Christo Domino institutum ad salutem animæ, & corporis hominis baptizati, ex morbo in periculo mortis constituti.

Dixi 1. *Sacramentum*: Est enim signum sensibile practicum gratiæ, & symbolum: sicut enim oleum lucet, lenit dolorem, fovet, confortat, sic Extrema Unctio confert illustrationes sanctas, confortat ad luctam cum Dæmone &c.

Materia proxima. Dixi 2. *Constans ex sacra Unctione*, quæ est materia proxima hujus Sacramenti, debetque fieri per modum Crucis in quinque sensuum organis, videlicet in oculis, seu palpebris, auribus, naribus, ore, seu labiis, & manibus. Ut fiat per modum Crucis, de præcepto est, non de valore Sacramenti; quia

Florent. & *Trident.* referendo accuratè materias, & formas Sacramentorum, Crucis in hoc Sacramento non meminerunt, ùt fecerunt in Sacramento Confirmationis: præcipitur tamen Cap. *Nunquid. de Consecratione. Dist.* 1.

Dixi 3. *Per oleum olivarum*, quod propriè nomine olei venit, estque materia remota hujus Sacramenti, & nunc aliud à Chrismate, quod miscetur balsamo, per quod conferre Sacramentum hoc illicitum est; quia contra praxin Ecclesiæ. Valeret tamen probabiliùs per chrisma collatum; quia in Sæculis antiquioribus, ùt probat *Suar.* idem serviebat ad infirmos inungendos, & baptizandos Catechumenos; nec chrisma desinit simpliciter esse oleum per paucas balsami guttas, illi oleo affusas. Unde, si oleum non haberetur, in necessitate Sacerdos sub conditione posset infirmo hoc Sacramentum in chrismate conferre; imò teneretur, si infirmus alio Sacramento muniri non posset. Putat *La Croix*, in hoc casu, si postea haberetur oleum infirmorum, inunctionem sub conditione: *Si non sis valide inunctus*, repetendam esse; uti & in casu, quo Sacerdos loco olei per incuriam usus esset chrismate, modò sine perturbatione fieri possit; eò quòd Sacramentum non sit certò validum. Sed *Rhodes* dicit, certò valere. **Remota.**

Dixi 4. *Benedictum*, puta, ab Episcopo: hoc enim per traditionem acceptum, semper tenuit Ecclesia. An benedictum à simplici Sacerdote ex commissione Episcopi, vel Papæ sufficiat ad valorem, controvertitur: probabilis est sententia affirmativa; quia id in usu fuit in Ecclesia Græca, etiam ante schisma. Et *Clemens VIII.* in sua Constitutione ad Episco-

pos Latinos dicit, Græcos Presbyteros non esse ideo cogendos, ut accipiant olea sancta præter chrisma ab Episcopis Latinis Diœcesanis. Si huic oleo successivè ex justa causa affundantur guttæ olei non benedicti, in minore tamen semper quantitate, quàm sit benedictum, etsi primò benedictum guttæ affusæ tandem superarent simul sumptæ, adhuc licitè & validè in eo conferretur Sacramentum. Sic respondit S. *Congreg.* 23. *Sept.* 1682. habetque usus variarum Ecclesiarum, & Rituale Rom. Est tamen oleum quotannis novum adhibendum; nec vetere uti licet, nisi in necessitate.

Dixi 5. *A Sacerdote facta*, qui solus est Minister hujus Sacramenti; quod de Fide est ex *Florent. & Trid. Sess.* 14. colligiturque ex verbis Jacobi *Cap.* 5. Non potest tamen hoc Sacramentum licitè ministrare, nisi Parochus, & qui ab eo licentiam habet; quia Parochi est suas oves pascere. Quanquam quivis Sacerdos id validè possit ministrare.

Forma. Dixi 6. *Et ex certa deprecatoria verborum forma*, quæ de præcepto saltem adhibenda hæc est: *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum &c.* De essentia formæ sunt tantùm hæc: *Per istam Unctionem indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum &c.* Idem est de aliis sensibus; qui an omnes in particulari necessariò pro valore Sacramenti sint exprimendi, dubium est; quia nec in forma Græca, nec in Ambrosiana, nec in Veneta à *Leone X.* approbata fit mentio ullius sensûs. Quòd verò forma debeat esse deprecatoria, constat ex

per-

perpetua traditione, & praxi Ecclesiæ, & ex *Epist.* S. *Jacobi Cap.* 5. ubi ait: *Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, unguentes eum oleo in nomine Domini, & oratio Fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus.* Dicitur: *Inducat Presbyteros*; ubi ponitur numerus pluralis pro singulari, uti declarat praxis Ecclesiæ. Pluralitas olim erat solennitatis, non necessitatis: unus enim tantùm inungebat. *Ratio*, cur forma sit deprecatoria, est ex S. Th. hic q. 29. a. 4. quia hoc Sacramentum datur de Ecclesia jam exeuntibus, & viribus destitutis, qui orationibus adjuvari debent.

Dixi 7. *A Christo Domino institutum*: hic enim & hujus Sacramenti immediatus est Author, uti docet *Trid. Sess.* 14. *Can.* 1. ubi ait: Hoc Sacramentum à Christo Domino institutum, & à S. Jacobo promulgatum. Est autem probabiliùs, institutum post Christi resurrectionem, velut complementum Sacramenti Pœnitentiæ. *Institutio.*

Dixi 8. *Ad salutem animæ & corporis &c.* quibus indicatur effectus, & subjectum hujus Sacramenti capax.

QUÆSTIO II.

An de essentia hujus Sacramenti sint inunctiones omnium quinque sensuum?

Resp. Affirmat S. *Thom. Suar.* aliique, eò quòd hoc Sacramentum significet perfectam animæ sanitatem, eamque causet; perfectæ autem sanitatis signum & causa non habeatur, nisi 430. *An singula unctiones.*

Sunt Sacramentum partiale

nisi ubi positæ sunt omnes quinque sensuum inunctiones : adeoque nec priùs conferatur gratia sacramentalis. Alii cum *Scoto in 4. Dist. 22. q. unica, n. 7.* negant, docentque, quòd quælibet unctio cum partiali forma sibi respondente, sit Sacramentum partiale, statimque, si absit obex, conferat effectum gratiæ, sibi respondentis. *Ratio hujus sententiæ est* 1. quia, licèt *Florent.* dicat, septem unctiones esse materiam hujus Sacramenti; tamen unctio renum, & pedum de ejus essentia non est. Cur ergo dicemus, reliquas esse determinatè de essentia, ità, ut, si una omittatur, non sit partiale Sacramentum. 2. Unctio quælibet cum forma sibi respondente significat gratiam; ergo & statim confert; quia Sacramenta id, quod perfectè significant, statim operantur. 3. Nemo negat, ordinationem Sacerdotis esse duplex partiale Sacramentum, nempe unum, quo confertur potestas in verum Christi corpus; alterum, quo in mysticum. 4. Si unus Sacerdos inter inungendum deficeret, alter deberet reliquas inunctiones perficere : si autem singulæ essent determinatè partes essentiales, omnes deberent poni ab uno, ùt in reliquis Sacramentis.

Hæc sententia probabilis est. Unde, quamvis extra casum necessitatis adhibenda sit inunctio quinque sensuum, tum, ne violetur præceptum Ecclesiæ; tum; ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis : in necessitate tamen, quando infirmus judicatur moriturus, antequam omnia more ordinario perficiantur, inungantur, si fieri possit, quinque sensus, sub una forma exprimendo quinque sensus v. g. Per istas sanctas unctiones, & suam piissimam mise-

misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum deliquisti. Nec necesse est, inungi utrumque oculum: sed sufficit, inungi oculum unum, aurem unam &c. quia utriusque organi inunctio non est de necessitate Sacramenti: uti nec, ut servetur ordo, quo 1mò inunguntur oculi; quia adhuc verè inunguntur sensus. Quodsi mora non pateretur, ità fieri; inungi potest frons, sedes sensuum, per formam prædictam; aut per hanc: Per istam &c. indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per omnes sensus. Omnia hæc sub conditione fiant. Quodsi infirmus ad se redeat, Sacramentum sub conditione iterandum est. Extra talem casum servanda est praxis Ecclesiæ in loco usitata: in quibusdam enim locis inunguntur pedes; in aliis eorum unctio, utpote non de essentia Sacramenti, omittitur, & in mulieribus inunctio renum, in viris quoque in quibusdam locis, nec alia pars corporis pro renibus inungi debet. *Rituale Rom.*

Porrò, si quis careat parte aliquâ corporali, aliàs inungendâ, v. g. manibus, inungenda est pars proxima v. g. brachii. Si careat visu, debent nihilominus inungi palpebræ cum forma, visui respondente; quia potest appetere actus malos per sensum illum perficiendos. Caveat autem Sacerdos, ne inungendo v. g. utrumque oculum formam absolvat, priusquam utrumque inungat. Si infirmus decedat, antequam absolverit, cesset. Si dubitet, pergat sub conditione: *Si vivis.* 431. *Quid, si quis careat parte corporis, aliàs inungendâ?*

* * *

QUÆSTIO III.

A quo, & quibus possit, ac debeat conferri Extrema Unctio?

432. *A quo possit, & debeat conferri?* Resp. 1. Parochus, & Superior Regularium tenetur sub mortali eam ministrare suis subditis, ejus capacibus per se, vel per alium secundùm consuetudinem Ecclesiæ; quia tenetur ex officio Fidelibus, sibi commissis, ordinaria media salutis, à Christo instituta, & ab Ecclesia conferri solita, administrare, etiam cum vitæ periculo; si subditus Sacramento Pœnitentiæ non sit expiatus; quia fieri potest, ut Extrema Unctio sit tunc ad salutem necessaria tantùm attrito. Tempore tamen pestis potest ministrari virgâ longâ, oleo tinctâ, quæ dein comburatur, aut servanda purgetur; quo tempore, cùm faciliùs infectos possit absolvere, quàm inungere, non tenetur se periculo exponere inungendo absolutos; quia se sic aliis subtraheret subditis in necessitate.

433. *Quibus?* Resp. 2. Extrema Unctio conferri potest solis baptizatis viatoribus, aliquando ratione usis, & jam ex infirmitate corporis in probabili periculo mortis constitutis, seu periculosè ægrotantibus. *Ratio 1mæ partis est;* quia non baptizatus non est alterius Sacramenti capax, uti nec ullius non viator. *Ratio 2dæ partis est;* quia susceptio hujus Sacramenti debet esse voluntaria, saltem habitualiter implicitè, seu interpretativè: talis autem esse non potest respectu ejus, qui nunquam usus est ratione. *Ratio 3tiæ partis est;* quia hoc Sacramentum esse pro solis infirmis in periculo probabili

babili mortis institutum, colligitur ex verbis Jacobi citatis, declaratque *Florent.* in decreto unionis, & perpetua Ecclesiæ praxis.

Dixi: *In probabili periculo*: nam non est exspectandum, donec infirmus jam incipiat mori; sed dandum, si possit, quando adhuc est sibi præsens & integer sensibus: id enim exigit reverentia Sacramenti; & major fructus tum animæ, tum corporis tunc confertur. Cur, quærit Card. Bellarminus, hodiedum ex hoc Sacramento tam pauci beneficium sanitatis recipiunt; quia differunt, inquit, id suscipere, donec de vita desperatum sit, & sine miraculo non possint restitui.

In eodem tamen morbo, & statu sæpius, 434.
per se loquendo, suscipere non licet; secùs in *Quando*
diversis. *repeti*

Dixi: *Per se loquendo*: nam, si status mor- *possit?*
bi ità fuerit mutatus, ut prius periculum cessaverit; nunc verò in id relabatur, idque, etsi sæpius fieret, & mutationes non distarent longissimè, id licebit.

Hinc 1. Extremo supplicio afficiendi, aut prælium licèt periculosissimum inituri non sunt ungendi sacrâ unctione.

2. Contrà, inungendi sunt veneno infecti, lethaliter vulnerati, morsu rabido læsi &c. & ideo periculosè decumbentes; quia verè sunt in periculo probabili mortis ex infirmitate.

3. Inungendi etiam sunt pueri graviter infirmi, si peccati sint capaces, idque etsi antè necdum communicaverint. In dubio, an puer, vel alius sit usus ratione, sub conditione est inungendus; quia hoc Sacramentum etiam est institutum, ne homo succumbat tentationibus in fine vitæ. Hinc & inungendus, qui in

articulo mortis est baptizatus, & capax est hujus Sacramenti, qui nunquam peccavit, aut cui omnia sunt remissa quoad culpam, & omnem pœnam.

QUÆSTIO IV.

Quis sit effectus Extremæ Unctionis?

Resp. Effectus ejus triplex est. *1mus* est
435. collatio gratiæ sanctificantis cum jure ad gra-
Effectus tiæ actualis auxilia, tum pro tentationibus Dæmonis faciliùs superandis, tum pro fiducia in Deum concipienda, ferendisque leviùs morbi molestiis. *2dus* est remissio peccatorum, & liberatio ab eorum reliquiis. *3tius* est sanitas corporis, si ità expediat ad animæ salutem. Ità docet *Trid. Sess.* 14. *Can.* 2. Et colligitur ex verbis Jacobi dicentis: *Oratio fidei salvabit eum.* Ecce collatio gratiæ, & sanitatis: *&, si in peccatis sit, remittuntur ei.* Ecce remissio peccatorum, & abstersio reliquiarum, *& alleviabit eum Dominus.* Ecce collatio gratiæ actualis.

An peccata remittat etiam quoad culpam, dubitatur ab aliquibus; sed affirmat communissima de peccatis etiam mortalibus per Pœnitentiam non remissis; modò de iis adsit attritio vera universalis, & supernaturalis cum debito proposito; & inculpabiliter ignoretur, quòd remissa non sint. Quòd addo; quia aliàs essent, si possint, confitenda. *Ratio est;* quia Trid. docet, quòd delicta remittat, quæ propriè sunt mortalia. Per reliquias peccatorum *Rhodes* intelligit peccata necdum remissa: alii autem reatum pœnæ temporalis, pravas dispositio-

ſitiones ex peccatis adhuc remanentes, torporem animi, triſtitiam, & ſimilia ex peccatis præteritis oriri ſolita.

Porrò remiſſio peccatorum, & gratia habitualis confertur eo inſtante, quo Sacramentum eſſentialiter completur; alleviatio quoque radicalis, in gratia ſanctificante cum jure ad gratias actuales ſita, confertur eodem inſtante; alleviatio verò actualis confertur ſucceſſivè pro indigentia infirmi, & opportunitate occaſionum; quia hæc fit per gratias actuales, quibus infirmus erigitur contra adverſa, & moleſta. Sanitas autem corporis non confertur ſemper; ſed, ùt ait *Trid. Cap* 2. quando ad ſalutem animæ expedierit. Unde hic effectus non confertur, niſi conditionatè; quia non ſemper utilis. Reliqui conferuntur abſolutè; quia ſemper utiles. Atque ex his patet, quanto ſe beneficio privent, qui vel timent, ne citiùs moriantur, ſuſceptâ extremâ Unctione, vel ex timore humano eam differunt, donec dari amplius non poſſit. De diſpoſitione ad hos effectus percipiendos requiſita conſtat ſatis ex dictis N. 62. 436. *Quando conferatur?*

QUÆSTIO V.

An, & qualis ſit obligatio ſuſcipiendi Extremam Unctionem?

Reſp. Putant aliqui, eſſe obligationem gravem; eò quòd aliqua C.C. videantur innuere, & conſuetudo ſaltem obliget graviter ad non negligendum tam ſalubre remedium in lucta extrema. Communior tamen ſententia negat, per ſe loquendo, eſſe obligationem 437. *Non eſt per ſe gravis.*

nem gravem, eò quòd de lege graviter obligante non satis constet: & licèt materia sit gravis, non tamen sit necessaria; & cùm sit utilis, sine gravamine facilè fideles id suscipiant: asserit tamen, esse obligationem sub veniali; eò quòd sit deordinatio, in extrema lucta se auxilio illo divino ex negligentia privare. Dixi: *Per se loquendo*: quia mortale esse potest ratione contemptûs, vel scandali.

438. *Collatum extra periculum mortis invalidum est.* *Petes*, an Sacramentum Extremæ Unctionis, collatum infirmo, qui putabatur esse in periculo mortis, & re ipsâ non fuit, sit validum. R. cum communi contra Palao, & Amicum apud Viva de *Conf. q. 7. a. 1.* negativè; quia, sicut Sacramentum est nullum, si materia, probabiliter valida, sit invalida; vel subjectum, quod putabatur capax, sit incapax: utì, si fœmina, putata mas, ordinaretur; vel infirmus putaretur adhuc vivere, & reipsâ esset mortuus; sic invalidum hoc erit, si reipsâ non adfuerit periculum mortis.

TRAC-

TRACTATUS VII.

De Sacramento Ordinis.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex ſit Ordo?

Nota. ORdo accipitur 1mò pro rectâ 439.
rerum, vel perſonarum in *Ordinis*
ſuo gradu, vel loco collocati- *diverſa*
one. 2. Pro ipſo gradu, ſeu poteſtate in illa *acceptio.*
ordinis diſpoſitione. Et ſic etiam in civilibus diverſi ſunt hominum gradus, & ordines, ùt Equeſtris, Senatorius, Plebejus: In prima acceptione illa ſubordinatio, quæ datur in Eccleſia Dei, dicitur Ordo, eſtque unicus: in 2da verò acceptione Ordo dicitur quilibet gradus, quem quis in Eccleſia obtinet. Quia verò gradus miniſterii Eccleſiaſtici aliqui ſunt à Chriſto inſtituti, aliqui jure humano; hinc Authores in numerandis Ordinibus non conveniunt: quique ſtrictiùs nomen Ordinis accipiunt ſolùm pro inſtitutis à Chriſto, ſeptem tantùm Ordines numerant: qui verò latiùs pro inſtitutis etiam jure humano nomen illud uſurpant; illis ſeptem primam tonſuram annumerant, ſicque octo recipiunt Ordines; imò & novem, qui Epiſcopatum volunt eſſe Ordinem à Presbyteratu diſtinctum. Nos verò

hic

hìc Ordinem in speciali, & strictâ significatione sumimus. In qua

440. *Ordo quid, & quotuplex?* Resp. Ordo, seu ordinatio est signum stabile collativum potestatis ad aliquod officium Altaris ritè peragendum. Vel: ritus sacer, quo confertur potestas officium aliquod, ad Missæ Sacrificium pertinens, ritè peragendi. Hujusmodi Ordines ex *Trid. Sess.* 23. *Cap.* 2. Communiter septem enumerantur: nimirum tres majores sic dicti; quia proximè ad Altaris officium concurrendi potestatem conferunt; dicunturque etiam sacri; quia votum castitatis perpetuæ, quo persona Deo consecratur, annexum habent: Et quatuor minores sic dicti; quia potestatem tantùm remotiùs concurrendi ad Missæ Sacrificium tribuunt, nec dicuntur sacri; quia votum castitatis annexum non habent; utì nec primis temporibus Subdiaconatus habuit.

Ordines majores Inter Ordines majores collatione *primus* est Subdiaconatus, quo confertur potestas ex officio Diacono necessaria ad Sacrificium Missæ ministrandi; nempe porrigendi calicem, & patenam, aquam vino miscendam affundendi, cantandi Epistolam. 2*dus* est Diaconatus, quo confertur potestas immediatè ministrandi Sacerdoti in Sacrificio Altaris, cantandi Evangelium, ex commissione Sacerdotis baptizandi, prædicandi verbum Dei. 3*tius* est Ordo Presbyteratus, quo confertur potestas in Corpus Christi verum, & mysticum, id est, offerendi Sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi, & dimittendi peccata. Hi Ordines quandoque sumuntur pro ipsa potestate, & sic sunt permanentes; transeuntes verò physicè, si pro ipsa collatione potestatis acci-

accipiantur. Ex his patet, quid sit officium Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri.

Ordines minores hi sunt: 1*mus* Ordo ostiarii, cujus est aditum ad Sacrificium aperire dignis, claudere indignis & pulsare cymbalum tempore Sacrificii. *Minores.*

2*dus* Ordo Lectoris, cujus est legere ea, quæ à Sacerdote, vel Diacono populo annuntiantur, ac prædicantur, ut sic præsentium animi ad Sacrificium præparentur.

3*tius* est Ordo Exorcistæ, cui incumbit, dæmones ex obsessis ejicere, ut dignè & cum debita reverentia Sacrificio intersint; aquam ad Baptismum præparare.

4*tus* est Ordo Acolyti, cujus munus est, luminaria accendere, vinum & aquam pro Eucharistia ministrare.

Tria hìc controvertuntur, 1*mum.* An singuli tres Ordines majores sint Sacramentum. De Presbyteratu dubium non est; cùm de Fide sit, aliquem Ordinem esse Sacramentum. De Diaconatu plerique omnes affirmant quoque contra *Caj. & Durandum:* expresse enim ejus fit mentio *Act.* 6. *& ad Philipp. cap.* 1. *In* 1*ma ad Timoth. cap.* 3. De Subdiaconatu pauci aliqui præter citatos negant. Verùm alii passim, non obstante authoritate *D. Thomæ in* 4. *dist.* 24. *q.* 3. *a.* 2. *quæstiunculâ* 2. Et *ad* 2. idem negantis, affirmant; quia *Florent in Decreto Eugenii IV.* §. *Sextum Sacrament.* enumerans materiam Presbyterii, Diaconatûs, & Subdiaconatûs agit de Ordinis Sacramento; sicque dicit implicitè, Subdiaconatum esse Sacramentum. 441. *An singuli majores sint Sacramentum?*

2*dum*, quod controvertitur, est, an Ordines minores sint Sacramentum. Negant *Na-* 442. *An & minores*

var.

var. Sotus, *Vasq.* Affirmat tamen communior, omnes septem Ordines esse Sacramentum, non physicè, sed moraliter unum propter relationem ad eundem finem, nempe Eucharistiam; quia *Florent.* suprà cùm statuisset, Ordinem esse Sacramentum; & materias majorum Ordinum retulisset, addit, similiter alios Ordines per rerum ad ministeria sua pertinentium, assignationem conferri: ergo censuit, etiam alios Ordines esse Sacramentum; quia tantùm agebat de Ordine Sacramentali. Deinde tota Hierarchia Ecclesiastica est divinitùs instituta; & habetur ab initio Ecclesiæ, ùt expressè definit *Trid. Sess.* 23. *Cap.* 2. & *Can.* 6. Proinde Ordines etiam minores non debent esse inanes Ceremoniæ; sed conferre gratiam cuique ad munus suum sacrum ritè obeundum; cùm specialis sanctitas in Ministro sacro requiratur. *Nec obstat*, quòd in Sacra Scriptura non fiat explicita mentio de septem Ordinibus: nam sufficit traditio à *Trid.* confirmata; & omnium officia, & nomina ab initio Ecclesiæ fuerunt agnita.

443. *An Episcopatus sit Ordo distinctus?*

3tium est, an Episcopatus sit Ordo distinctus ab Ordine Presbyterii. Negant *Vasq. Bellarm. Layman*, & alii; quia, inquiunt, sicut Ordo Sacerdotalis principaliter consistit in collatione potestatis offerendi Sacrificium, & collatio potestatis absolvendi à peccatis est tantùm perfectiva Sacerdotii; ut nempe per absolutionem à peccatis homines aptiores fiant ad offerendum Sacrificium, & participandum ejus fructum: ità potestas confirmandi, ordinandi, quæ confertur Episcopo, est tantùm perfectiva Sacerdotis simplicis. Affirmant *Nav. Tannerus*, & plures Canonistæ; eò quòd conce-
datur

datur potestas distincta ab omni Sacerdotis simplicis potestate, idque per novam materiam, & formam. Alii hoc admittentes dicunt, Episcopum collocari in altiore gradu; & hoc sensu Episcopatum esse alium Ordinem; non verò Sacramentum adæquatè distinctum præsupponens Sacerdotium: sed hoc tantùm perfici per Episcopatum. Sicut collatio potestatis absolvendi à peccatis, etsi fiat per aliam materiam & formam, non facit Sacramentum à Sacerdotio distinctum; novus tamen character imprimitur significans istam potestatem: utì &, dum Episcopus consecratur, ùt probabiliùs contra *Vasq.* docet *Bellarm.* & alii.

QUÆSTIO II.

Quæ sit materia, & forma prædictorum Ordinum?

Resp. 1. Materia remota Presbyterii in 444.
Latina Ecclesia est calix, qui probabiliter de- *Materia*
bet esse consecratus, cum vino, & patenâ cum *Presby-*
hostia: proxima est eorum traditio. Non *teratûs.*
tamen, saltem probabiliùs, impositio manuum, ante traditionem calicis fieri solita: hujus enim non meminit *Florent.* assignans materiam Presbyterii; nec respondet aliqua illi forma, fitque etiam à Presbyteris assistentibus, quibus nulla est ordinandi potestas. Itaque est tantùm Ceremonia accidentalis, quâ significatur, & petitur plenitudo gratiæ. Hæc sententia, licèt reputetur certa, tamen posset talis licitè reordinari, juxta *La Croix hic n.* 2145. si ei manus non fuissent impositæ. Impositi-

positio tamen manuum, cùm confertur potestas absolvendi à peccatis, est essentialis materia. Denique forma Presbyterii (idem est de aliis Ordinibus) sunt verba, quibus traditur, vel applicatur materia. De materia Episcopatûs & forma vide Scholasticos.

445. *Materia Diaconatûs.* 2. Diaconatûs materia remota est liber Evangeliorum; proxima ejus traditio; & juxta aliquos etiam impositio manuum Episcopi: quod tamen alii cum S. *Th. in 4. dist.* 24. *q.* 2. *a.* 3. *ad* 5. probabiliùs negant; quia *Florent.* in decreto supra pro materia hujus Ordinis tantùm assignat traditionem libri Evangeliorum. Proinde etiam non agnovit: aliàs manca esset ejus doctrina; soletque affirmatio unius tantùm in talibus esse negatio alterius. Olim quidem conferebatur Diaconatus, antequam Evangelium conscriberetur, & cantaretur, per manûs impositionem: postea verò, sicut in aliis Ordinibus officium, ad quod ordinandus deputatur, per instrumenti traditionem indicatur; sic Ecclesia ex potestate, à Christo sibi concessâ, determinandi signum externum deputationis ad quodcunque ministerium Ordinis, elegit pro ordinatione Diaconi jam deputandi ad cantandum solenniter Evangelium, librum Evangeliorum in Ecclesia Latina: in Græca enim adhuc confertur Diaconatus per manuum impositionem. Officium primarium Diaconi quidem non est cantare Evangelium, sed Sacerdoti ad oblationem Sacrificii proximè servire; Ecclesia tamen voluit, instrumentum eligere muneris secundarii; quia, inquit S. *Thom. loc. cit.* Potestas actûs principalis non poterat exprimi; cùm potestas Diaconi sit media inter potestatem

Sub-

Subdiaconi, & Sacerdotis; Sacerdos enim directè habet potestatem super Corpus Christi; Subdiaconus super vasa tantùm; Diaconus super Corpus in vase contentum. Hæc autem potestas non potest exprimi, nec per traditionem vasis tantùm, nec per traditionem materiæ; sed exprimitur ejus potestas ad actum secundarium per traditionem libri Evangeliorum. Et in hac potestate intelligitur alia; & ideo in ipsa libri datione imprimitur character. Opposita sententia in praxi tenenda est, ut nempe fiat etiam impositio manuum.

3. Subdiaconatûs materia remota est calix 446.
vacuus cum patena vacua: proxima horum traditio, ùt habet communis sententia ex *Florent.* quod non assignavit pro materia traditionem libri Epistolarum: ante tamen ordinatio non est completa quoad solennitatem. Hæc sententia etiam non est omnino certa, adeoque nec practicè licita.

Materia Subdiaconatûs.

4. In Collatione minorum Ordinum ab E- 447.
piscopo traduntur ostiario claves Ecclesiæ, Lectori liber lectionum, Exorcistæ liber Exorcismorum; in cujus locum etiam Pontificale, vel Missale tradi posset, in quo continentur Exorcismi. Acolyto candelabrum cum cereo seu candela extincta, & unus vel ambo urceoli vacui sub duplicis formæ prolatione. Itaque horum traditio, & acceptatio est materia proxima istorum Ordinum, quorum formas ex Pontificali describere non est operæ pretium.

Materia minorum Ordinum.

Prima Tonsura Ordo Sacramentalis non est. 448.
Appellatur quidem Ordo *Cap. Contingit de qualitate ordinandorum.* Sed Ordo ibi accipitur latiùs pro gradu quodam, quo tonsuratus distinguitur à Laico: non verò quo ad aliquod

Prima tonsura non est Ordo.

speciale ministerium Altaris peragendum deputatur; sed solùm disponitur, ut ad tale aliquod deputari possit.

QUÆSTIO III.

Quis sit Minister Ordinis?

449. *Ordinarius est Episcopus.* Resp. Ordinarius Minister omnium Ordinum est solus Episcopus ex *Florent & Trid. Sess.* 23. *Cap.* 4. & *Can.* 7. Potest tamen simplex Sacerdos ex commissione Papæ tanquam Minister extraordinarius conferre primam tonsuram, & Ordines minores: id enim *Trid. Cap.* 10. apertè supponit; habetque praxis recepta: nam Cardinales, etsi non sint Episcopi, in propriis Ecclesiis, & Abbates de facto eos conferunt; non possunt tamen validè conferre, nisi suis subditis; quia privilegium ad alios se non extendit. Aliud est de Episcopo, qui validè, etsi illicitè, ordinare potest alienos sine licentia proprii Episcopi; quia hic vi Ordinis sui habet facultatem universalem, & ordinariam, quæ stat sine jurisdictione. Abbas autem caret potestate ordinariâ, & aliunde concessam non habet, quæ se eò extendat: putant tamen *Laym.* & alii, posse validè ordinare alium ad se dimissum; eò quòd *Trid.* tantùm dicat: *Non liceat.* Imò possunt etiam conferre Subdiaconatum ex Papæ privilegio, quod de facto multi Abbates habent. De Diaconatu dubium est. De Presbyteratu negant omnes. Vide *Illsung hic N.* 35.

450. *An ad consecrationem* Quæri hìc potest, an ad ordinationem Episcopi necessariò requirantur tres Episcopi; quia Papa S. Anacletus decrevit, ut Episcopus non

non à paucioribus ordinetur, quàm à tribus Episcopis. Idem præscribit Rituale Romanum; sed hæc præcepti, non necessitatis pro valore sunt: si enim ordinatio fiat ab uno Episcopo, assistentibus duobus Sacerdotibus, ex dispensatione Apostolica, est certo valida. Ita La Croix hic N. 2147. & alii communissime. Constat ex praxi Ecclesiæ: nam S. Gregorius Magnus cum Anglis, Gregorius III. cum Patriarcha Æthiopiæ, Pius IV. cum Indis, aliique Pontifices cum aliis dispensarunt in assistentia duorum insuper Episcoporum: Quod non fecissent cum tanto salutis animarum periculo, si dubium cæteroquin fuisset de valore: nam à tali Episcopo ordinati invalide, nec Eucharistiæ Sacramentum conficere, nec absolvere à peccatis potuissent. Certè Apostoli à Christo teste S. Augustino, Paulo ante ascensum, Episcopi Ordinati, per orbem dein dispersi ordinarunt Episcopos, nec tamen ubique habuerunt duos, sibi assistentes Episcopos; qui si modò assistunt, nec inunctionem faciunt, nec formam aliquam proferunt, quod tamen ordinans & conferens Sacramentum, ut faciat, oportet. In his etsi plerique omnes conveniant, sunt tamen nonnulli, qui existimant non omnino certò valere talem ordinationem, si fiat absque dispensatione Sedis Apostolicæ, adeoque illam esse iterandam. Verùm non apparet, ex quo fundamento. Nam Pius IV. audiens in Indiis Episcopos aliquos consecratos esse ab uno tantum Episcopo sine dispensatione Apostolica respondit: se eos absolvere à suspensione & posse pergere in suo munere. Sacra Congregatio

Episcopi requirantur tres Episcopi?

gatio super hac quæstione interrogata 1657. 15. Decembris respondit : *Quantum spectat ad Sacramentum, & impressionem characteris ordinationem fuisse validam, quantum verò spectat ad licitam executionem Ordinis fuisse irritam, & inanem Episcopumque ita consecratum indigere absolutione* : Id est non posse officium Ordinis licite exercere sine dispensatione à suspensione : sæpe enim In jure actus dicitur irritus, quando collatæ per illum potestatis exercitium suspenditur : Credibile autem non est S. Congregationem in tanti momenti materia, ex qua pendet tot Sacramentorum valor, salusque animarum, sic fuisse absolute responsuram, nisi, erudito Pontifice, certa fuisset, non esse periculum invalidæ consecrationis Episcoporum, etsi consecrando duo præter consecrantem Episcopi non assisterent : proinde tenendum est eam respondisse ex mente Pontificis & mandato. Quare Pignatelli, qui Tomo 1. consultatione 182. Optimè hanc quæstionem tractat, certum esse dicit, quod assistentia duorum insuper Episcoporum nec sit de forma ordinationis Episcopi, nec ritus essentialiter requisitus.

QUÆSTIO IV.

Quæ requirantur ex parte ſuſcipientis ad ordinationem validam?

Reſp. Requiritur 1*mò* ſexus maſculinus, ſaltem prævalens fœminino. Ità ordinavit Chriſtus, ut ex perpetuo uſu Eccleſiæ colligitur. Et ratio eſt, quia mulier ſacro ordine initiata eum debuiſſet poſſe exercere : hoc autem inconveniens eſſet : nam teſte Apoſtolo 1. ad Cor. 14. *Turpe eſt mulierem in Eccleſia loqui, ſed decet eam eſſe ſubditam.* Quædam olim Presbyteræ vocabantur non propter ſacrum ordinem, ſed ob ſenium : Presbyter enim ſignificat quoque ſenem, prudentem. Quædam etiam dicebantur Diaconiſſæ non propter Ordinem ; ſed vel propter officium inſtruendi Catechumenas ; vel hoc nomen à maritis ſuis participabant. Cæterùm & tonſuræ Clericalis, utpote quæ diſpoſitio eſt ad Ordines, ſunt incapaces. 451. 1. *Sexus maſculinus.*

2*dò.* Requiritur in rationis capace intentio ſuſcipiendi Ordinem ſecundùm dicta; quæ tamen in puero rationis incapace ad validam ordinationem non requiritur : quanquam hic ad ſervandam caſtitatem niſi ordinationem ratam habeat, & ad Horas poſtea non tenetur. Si quis dicat, ſe dubitare de intentione : præſumitur adfuiſſe ; quia cenſetur non voluiſſe peccare, & ſtandum eſt pro valore actûs, dum conſtet contrarium. Si dicat, ſe noluiſſe; eò quòd putaret, ſe eſſe in mortali : adhuc ſtandum pro valore ; quia noluit peccare : gra- 2. *Intentio.*

viùs autem peccâsset simulando Ordinis susceptionem.

3. *Attactus instrumentorum.* 3tiò. Requiritur, ut instrumenta, quibus cum forma potestas conferenda significatur, ab Episcopo acceptet, & tangat. Sacerdos autem ordinandus pro quiete conscientiæ curet, ut non tantùm tangat calicem, & patenam, ùt præscribit Pontificale Romanum; sed etiam hostiam: si tamen hanc physicè non tangeret, communissima habet, sufficere; quia tactâ patenâ censetur acceptari, & tangi hostia. Sicut tacto calice censetur tangi, & acceptari vinum: nec Pont. Rom. ait, tangi debere hostiam. Opposita sententia Bernal à multis censetur improbabilis. Idem dicunt, si tangeret cuppam calicis, & hostiam super patenam non tangendo immediatè physicè patenam, estque ratio eadem. Putat tamen *La Croix* consultum esse, ut Ordo repetatur. Idem tanquam certum tenent multi, si tangeretur solus calix, cui superposita esset patena cum hostia: sed *Castrop. Dicast. & Diana.* dicunt, non esse certum, & Ordinem repetendum esse. Sufficeret tamen, si materia unâ manu, aut etiam digito tangeretur; quia verè diceretur tangere. Nec obest valori, si Episcopus in collatione potestatis absolvendi à peccatis imponat manus Chirothecis indutas; quia adhuc dicitur verè manibus caput tangere; & Episcopus post primam manuum impositionem, quando jam manus presbyterandorum inungendæ sunt, tum prius in Pontificiali jubetur Chirothecas deponere. Hæc sententia certa est, & sic habet praxis in Germania. Quòd, si vinum non esset in calice, ordinatio Presbyteri probabiliùs foret invalida.

QUÆSTIO V.

Quæ requirantur in ordinando, ut licitè Ordines suscipiat?

Resp. Requiruntur sequentia : 1mò. Status gratiæ, qui tamen ad primam tonsuram non requiritur ; quia Sacramentum non est. 452. *Requisita status gratiæ, certa ætas.*

2. Certa ætas, & quidem pro Clericali tonsura, & tribus primis minoribus saltem septennium completum, pro acolytatu annus 12mus completus ; pro Subdiaconatu 21mus, pro Diaconatu 22dus, pro Presbyteratu 24tus, pro Episcopatu 33tius, omnes completi. Potest tamen Episcopus habens privilegium dispensare infra annum.

3. Ut non sit Neophytus, infamis, quales non sunt in Germania nati ex parentibus hæreticis. *Immunitas ab irregularitate.*

4. Ut non sit hermaphroditus, vel illegitimus, aut ex alio capite irregularis, suspensus, vel excommunicatus. Putat quidem *Gobat* cum aliis multis, quos refert *Tr.* 8. *N.* 429. probabiliter, quòd Episcopus possit dispensare cum illegitimo occulto, sed alii cum *Suar.* id communiùs negant. Potest tamen Episcopus cum illegitimo etiam notorio dispensare pro Ordinibus minoribus, & Beneficio simplici, pro majoribus autem, & Beneficio duplici probabiliùs solus Papa. Cæterùm in petitione dispensationis exprimendum, an natus sit illegitimus ex utroque parente soluto, vel uno conjugato, aut in Sacris constituto, aliàs dispensatio erit invalida.

Animus clericandi. 5. Requiritur animus clericandi, etiam in suscipiente primam tonsuram, aliàs peccat saltem venialiter; quia fraus est, etsi levis.

Confirmatio. 6. Confirmatio etiam ante primam tonsuram ex *Trid. Sess.* 23. *de Reform. Cap.* 4. probabiliùs tamen tantùm sub veniali; quia gravis obligatio non est imponenda, ubi de ea non satis constat, & ordinandum satis movebit ad suscipiendam priùs confirmationem notitia obligationis sub veniali.

Scientia. 7. Scientia necessaria ad usum cujusque Ordinis. Pro prima tonsura ex *Trid. loco citato* requiritur, ut sciat rudimenta fidei, & insuper scribere, & legere, pro minoribus notitia linguæ latinæ; pro Subdiaconatu, & Diaconatu scientia eorum, quæ spectant ad dictos Ordines; pro Presbyteratu scientia necessaria ad docendum populum necessaria ad salutem, & ad administrandum Sacramenta. De quibus etiam ante examen subeundum est.

8. Si suscipiatur Ordo major, requiritur animus recitandi Horas Canonicas, & servandi sub obligatione perpetuò castitatem. Quæ obligatio an sit ex voto, vel præcepto Ecclesiæ, dubium est. Sunt, qui tenent, esse ex tacito voto, alii ex præcepto Ecclesiæ, alii ex utroque simul esse existimant. Quidquid, sit talis peccans contra castitatem ejusdem speciei malitiam contrahit contra religionem simul; quia tam lex Ecclesiæ, quàm votum ex religione procedit.

Titulus. 9. Ut habeat titulum convenientis sustentationis.

10. Ut suscipiat Ordines ab Episcopo proprio, nisi ab hoc literas habeat dimissorias, quibus detur facultas alteri Episcopo eum ordinandi.

11. Ut

11. Ut suscipiat Ordines sine saltu, ùt vocant, id est non inverso Ordine, v. g. Diaconatum ante Subdiaconatum. Hoc enim foret mortale, & Episcopatus ante Sacerdotium susceptum esset invalidus.

12. Ut serventur interstitia temporum, sic ut Ordo major non nisi post annum à susceptione alterius majoris suscipiatur. In quo tamen Episcopus ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ dispensare potest, utì &, ut minores omnes eodem die suscipi possint, imò & eodem die cum Subdiaconatu. *Tempora ordinationis*

13. Ut suscipiantur temporibus, & diebus ab Ecclesia statutis; nisi ex justa causa dispensetur. Tempora statuta pro majoribus sunt dies Sabbati in septimana prima post festum Exaltationis sanctæ Crucis, post diem Cinerum, post Pentecosten, post festum sanctæ Luciæ, ùt habet antiquus versus:

Post Crux, post Cineres, post Spiritûs, atque Lucia.

Item dies Sabbati ante Dominicam Passionis, & Paschæ. Prima tonsura conferri potest quovis die, & horâ; minores diebus Dominicis, & festis duplicibus, etiam extra Missarum solennia; sed manè tantùm. Consuetudo etiam in Germania habet, ut conferantur Feriâ quartâ, & sextâ quatuor temporum. Practicè probabile est, inquit *La Croix*, quòd Ordines conferri possint in duplici, etsi tantùm in Choro celebretur. Denique requisita ad validam etiam requiruntur ad licitam Ordinum susceptionem.

* *
*

QUÆSTIO VI.

Qualis titulus ad licitam Ordinis Majoris susceptionem requiratur, & quæ de illo observanda?

453. *Pro sustentatione conveniente.* Resp. 1. Pro Ecclesiastico Sæculari requiritur titulus, seu jus ad proventum, ex quo convenientem statui Clericali sustentationem habeat, talis esse potest beneficium Ecclesiasticum, vel patrimonium. Dixi *pro Sæculari Ecclesiastico:* nam Religiosi ordinari possunt titulo paupertatis.

454. *Titulus Beneficii.* Resp. 2. Ut quis titulo beneficii licitè ordinetur, debet illud actu pacificè possidere, & esse sufficiens convenienti sustentationi, cui non obest fructuum primo anno carentia. Quodsi beneficium sustentationi convenienti non sufficiat; potest Episcopus cum suo subdito, non autem cum alieno titulum erigere ex beneficio, & patrimonio, utì habet praxis communis. Unde si origine Trevirensis haberet in Coloniensi Beneficium tenue, & pro titulo complendo adjiceret patrimonium, in Moguntina situm, regulariter approbari posset ab Episcopo Trevirensi, vel Coloniensi; quia his subditus esset, non verò à Moguntino; quia patrimonium non facit subditum, ordinari tamen à Coloniensi non posset; quia *Innoc. XII.* in sua *Const.* apud *La Croix* L. 6. P. 2. N. 2168. requirit, ut quis, ratione Beneficii subditus Episcopo, ad hoc possit promoveri ad Ordines, Beneficium sit se solo sufficiens sustentationi; unde nec à Coloniensi ad alium dimitti posset. Instrumentum tamen

men judiciale confici de patrimonio deberet in Moguntina.

Resp. 3. Titulus patrimonii debet habere has conditiones: 1. Debet esse bonum immobile, quale etiam censentur census redimibiles, cum cautione tamen, ut, si redimantur, pecunia re-applicetur censui. 455. *Vel titulus patrimonii.*

2. Debet esse irrevocabilis, & distinctus à lucris quotidianis: unde peccat graviter, qui titulum patrimonii sibi curat erigi sub pacto, ut illo non utatur, aut eum post Ordines susceptos reddat, vel ad certos tantùm annos habeat, aut ejus fructus cedant alteri. Putant multi, sic ordinatum esse ab Ordine suspensum, alii id probabiliùs negant; quîa non est ordinatus sine titulo: tali enim pacto probabiliter stare non tenetur, utpote turpi, quod pro non adjecto habetur, in quo contradicunt alii. Econtra erigi potest cum pacto, illum post mortem vel acceptum Beneficium Ecclesiasticum, sustentationi sufficiens, aut post habitam aliunde sustentationem cum licentia Episcopi reddendi. Bona enim, assignata in titulum ordinationis, non fiunt Ecclesiastica, etsi debeant secundùm Canones gaudere privilegio fori Ecclesiastici, quamdiu sunt bona tituli personæ Ecclesiasticæ. Hinc si pater (ad quod cogi potest) pro titulo ordinationis certa bona assignet filio, hoc mortuo, redeunt ad priorem statum: neque enim alienantur. Quodsi mortuo patre superesset filius in vivis, teneretur juxta *Molinam*, *Castrop. La Croix* hìc N. 2277. ea computare in legitimam, quibus tamen contradicunt quidam alii, opinantes, esse donationem à patre factam filio in quotidianam sustentationem.

3. Ti-

3. Titulus ordinariè debet erigi cum obligatione reali, & hypotheca, nec priùs esse ære alieno gravatus; bonaque assignata non possunt alienari, hypothecari aliis, vel permutari, licitè saltem, imò juxta *Gobat*, *Castrop.* contra *Suar.* nec validè. Non requiritur tamen institutio, vel investitura, sed sufficit instrumentum, à judicio publico confectum cum approbatione Episcopi, nisi alicubi aliud ordinata habeant, ùt in Trevirensi, ubi investitura requiritur. An ordinatus scienter titulo ficto, aut non habente prædictas conditiones, sit suspensus, dubium est. Negat *Toletus*, *Gobat*, & alii. Affirmat *Suar. Vasq. Sanch.* & alii; quia pœna illa statuta est per antiquos Canones. *Trid.* autem antiquas pœnas super hoc renovat. V. P. 1. N. 292. Quòd talis peccet graviter, certum est. Et idem est de eo, qui bonâ fide ordinatus Subdiaconus, deprehenso tituli vitio altiorem ordinem susciperet. Similiter dubium est, an titulus patrimonii, ubi super eo ordinatus competentem sustentationem aliunde habet, possit sine licentia Episcopi resignari. Sunt, qui affirmant, sunt &, qui negant. Verùm spectanda consuetudo Diœcesion. In aliquibus exigitur juramentum de non resignando sine Episcopi licentia. *Trident.* autem tantûm dicit: Non posse resignari, extingui, permutari, nisi aliunde habeatur conveniens sustentatio.

QUÆS-

QUÆSTIO VII.

A quo Epiſcopo ordinandi, tum Sæculares, tum Regulares, Ordines ſuſcipere debeant?

Reſp. Regulariter loquendo, Sæculares ordinandi Ordines debent ſuſcipere ab Epiſcopo, cui ſubſunt ratione vel originis, vel domicilii, vel Beneficii; Regulares verò ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi habitant. *Ratio 1mæ partis eſt*; quia quilibet ex iis eſt proprius eorum Epiſcopus, hinc ab eorum quolibet ordinari licitè poſſunt. *Pars 2da* conſtat ex *Conſtitutione Benedicti Papæ XIV.* editâ Anno 1746. incipiente: *Accepimus*, in qua declarat, ſi quæ privilegia ſpecialia alicui Ordini Religioſo ſint conceſſa in hac materia, iis non gaudere alios per privilegiorum communicationem; ſed debere expreſsè, & directè eſſe conceſſa. 456.

Sæculares ab Epiſcopo ſuo, Regulares ab Epiſcopo loci, in quo habitat.

Dixi 1. *Regulariter*: quia poſſunt Clerici Sæculares à ſuo Epiſcopo dimitti ad alium; Regulares verò à ſuo Superiore, quando loci Epiſcopus aut non adeſt, aut Ordines non eſt collaturus, de quo tamen teſtimoniales ab Epiſcopi Vicario, & Cancellario, aut Secretario, Epiſcopo, ad quem ordinandi mittuntur, afferendæ ſunt. Præterea debent dimiſſoriæ ex Conſtitutione *Clementis VIII.* non eſſe ex induſtria dilatæ in tempus, quo Epiſcopus loci vel abfuturus, vel non ordinaturus prævidetur: fraus enim nulli patrocinari debet.

Dixi 2. *Cui ratione originis ſubſunt*, id eſt, loci nativitatis, in quo pater domicilium habet,

bet, neque enim origo desumenda est à loco, in quo quis ex accidenti v. g. in itinere matris natus est, nisi pater jam, priore deserto, ibi domicilium haberet. Si pater id nullibi haberet, filius censeretur ejusdem originis, cujus est pater. *La Croix* N. 2169.

Domicilium quomodo acquiratur?

Dixi 3. *Vel ratione domicilii* : fit autem ratione domicilii in hac materia subditus Episcopi, qui ad ejus Diœcesin venit cum animo in ea perpetuò habitandi, huncque animum probavit vel per decennium in ea habitando, vel ad instructas in ea ædes majorem rerum suarum partem deferendo, ac insuper per notabile tempus in ea commorando, jurandoque se habere animum perpetuò in ea permanendi, quem animum non excludit intentio aliò migrandi, si promotio, casus improvisus, vel familiæ necessitas aliò vocaret, modò non prævideatur prudenter ex tali causa aliò migrandum fore : tunc enim animus in loco non quiesceret. Quodsi in ea ætate ex loco originis discessisset, ut contrahere impedimentum Canonicum potuisset, ab Episcopo originis habere deberet testimoniales libertatis ab illo.

Dixi 4. *Vel ratione Beneficii* : quo nomine venit Beneficium propriè dictum, idque pacificè possessum, se solo sufficiens sustentationi, & subjectum Episcopo, non quidem necessariò quoad præsentationem, aut institutionem, sed saltem quoad Episcopalia, super quo ut ordinetur, non indiget dimissoriis Episcopi originis, vel domicilii, cùm nemo dimittatur ad suum Episcopum, debet tamen ab illis habere testimoniales de natalibus, ætate, vitâ, & moribus, nisi dimissorias haberet ab iis, ut à quocunque Episcopo ordinari possit.

QUÆS-

QUÆSTIO VIII.

Quid de Literis dimissoriis sit notandum?

Resp. Sequentia. 1. Literæ dimissoriæ sunt, 457.
quibus conceditur Episcopo facultas alterius *Literæ*
Episcopi subditum ordinandi. 2. Illas dare *dimisso-*
potest Episcopus tum originis, tum domici- *riæ.*
lii, tum Beneficii, idque licèt necdum sit consecratus. Item Capitulum, Sede vacante, non tamen Vicarius Episcopi, nisi ex speciali hujus commissione. 3. Dimissus ad primam Tonsuram censetur dimissus ad Confirmationem, dimissus ad 4. Minores, dimissus est ad primam Tonsuram; dimissus ad omnes Ordines, est dimissus quoque ad Presbyteratum, quanquam melius est singulatim hunc exprimi. Si quis cupiat sine interstitiis ordinari, curare debet, ut Episcopus dimittens hoc exprimat. An, dum conceditur alieno Episcopo facultas non subditum ordinandi, concedatur tacitè facultas dispensandi in impedimento Canonico, si quo laboraret, dubium est Affirmat cum aliis *Gobat*: Regula enim Juris habet: *Uno concesso videtur concedi id, sine quo illud concessum non potest consistere*; sed negat *Sanch. Castrop.* & alii; quia privilegium non debet extendi ad disparata; & regula illa juris locum duntaxat habet, quando concessum habet alterum sibi connexum necessariò, quod hìc non est: potestas enim ordinandi potest stare sine potestate dispensandi; potestas autem ordinandi non stat sine potestate conferendi primam Tonsuram. 4. Dimissus

missus à Trevirensi, ut possit à Coloniensi ordinari, non potest adire Moguntinum, si Episcopo Trevirensi fuerit ex parte sua specialis causa dimittendi ad Coloniensem; secùs, si in gratiam dimissi fuit designatus Coloniensis, v.g. quia huic erat vicinior, aut, quia id petivit: *Quod enim in gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium detorquendum*, ùt habet regula sexta Juris in 6. & statuens aliquid censetur tacitè statuere, quod statuisset, si rogatus fuisset. *La Croix* N. 2257.

QUÆSTIO IX.

Quæ sit obligatio ad preces, quas in ordinatione solet ordinatis injungere Episcopus?

458. *Probabiliter gravis.* Resp. Gravem esse negant *Valent. Castrop. Gobat*, & alii; quia non censentur Episcopi obligare graviter aliis satis occupatos, gravem esse affirmant *Suar. Less. Laym.* & alii: nam in materia gravi censetur præceptum obligare graviter, nisi aliunde constet, aut præsumatur aliud de mente Superioris. Est autem materia hìc gravis: promotis enim ad primam Tonsuram, vel 4. Minores injungitur, ut semel dicant Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis, Versiculis, & Orationibus; promotis ad Sub-vel Diaconatum Nocturnus certi diei; promotis ad Presbyteratum injungitur, ut post primam suam Missam dicant tres, unam de Spiritu sancto, alteram de Beatissima Virgine, tertiam pro Fidelibus defunctis, quæ legenda sunt,

ſunt diebus, quibus licet legere Votivas, & de Defunctis.

Porrò. Nec Presbyter cum Epiſcopo conſecrans conari debet, ut verba Conſecrationis ſimul cum Epiſcopo abſolvat: ſi autem abſolvat ante, Epiſcopus non conſecrat, quod eſt inconveniens: ſi poſt, ipſe non conſecrabit. Quia autem difficile eſt, ut omnes cum eo abſolvant ultimam ſyllabam; faciant hanc intentionem: *Si verba abſolvero cum Epiſcopo, volo conſecrare, aliàs non.*

TRACTATUS VIII.

De Sacramento Matrimonii.

QUia Matrimonio plerumque præmitti ſolet ejuſdem promiſſio, quæ Contractus Sponſalitius, & Sponſalia dicitur, de ea priùs, quàm de Matrimonio tractetur, agendum eſt.

CAPUT I.

De Sponſalibus, ſeu Matrimonii promiſſione.

QUÆSTIO I.

Quid ſint Sponſalia, & quæ ad eorum valorem requirantur?

459. *Requiſita ad Sponſalia.*

REſp. Sponſalia propriè dicta, & ùt communiter accipiuntur, ſunt mutua promiſſio

ſio futuri Matrimonii inter perſonas determinatas jure habiles : unde, ut valeant, requiritur 1mò Ut promiſſio, ſicut alii contractus, ſit voluntaria, id eſt, procedat ex cognitione ejus, quod promittitur ſine errore tum circa perſonam, quâcum contrahitur, tum circa conditiones ſubſtantiales, aliàs promiſſio irrita eſt ſecundùm dicta de Contractibus. P. 3. N. 112.

2. Ut promiſſio ſit plenè deliberata : inducit enim obligationem gravem Juſtitiæ, utpote contractus oneroſus ; ad contrahendam autem per contractum obligationem gravem requiritur plena deliberatio.

3. Ut ſit mutua, id eſt, reciproca ; quia Sponſalia ſunt contractus oneroſus, vi cujus contrahentes reciprocè ad certa, eaque gravia onera obligantur, ùt in aliis contractibus oneroſis.

4. Ut ſit ſigno externo ſenſibili expreſſa, nempe verbis, nutu, vel ſcripturâ &c. quia ſine ſigno externo ſenſum internum exprimente, inter homines contractus celebrari non poteſt.

5. Ut ſit acceptata ; quia ſine acceptatione firma non eſt.

6. Ut ſit futuri Matrimonii ; quia habet pro objecto immediato & eſſentiali Matrimonium contrahendum, per quod Sponſalia diſtinguuntur à quovis alio contractu & promiſſione.

7. Ut futurum Matrimonium ſit licitum : ad illicitum enim non poteſt eſſe obligatio.

8. Ut ſit inter perſonas determinatas ; quia, ùt Matrimonium debet eſſe inter perſonas determinatas, ità & Sponſalia, quæ ſunt præambula Matrimonii.

9. Ut

9. Ut sit inter personas jure habiles, id est, inter marem & fœminam, qui suo tempore Matrimonium licitè & validè contrahere possint, adeoque nullo impedimento dirimente affecti.

10. Denique, ut promissio sit vera & sincera; quia ficta, sine animo se obligandi, obligationem non inducit se solâ ad ineundum Matrimonium.

Dixi: *Sponsalia propriè dicta*: nam per Sponsalia quandoque intelligitur Matrimonium necdum consummatum, & hinc conjuges, qui contractum Matrimonium necdum consummârunt, dicuntur Sponsi à verbo *Spondeo*, quod est, sponte promittere. Post conceptam prolem dicuntur maritus & uxor. Et hoc sensu dicit S. Hieronymus de S. Josepho: *Qui futuræ uxoris omnia noverat.* Ex his deduco

1. Ad Sponsalia non sufficit propositum, aut desiderium cum certa persona contrahendi Matrimonium, etsi huic esset manifestatum, v. g. his verbis: Volo te ducere uxorem, cupio te habere uxorem. Item, si quis voluit contrahere Sponsalia cum filia natu minore, si ei substituatur natu major, non tenent Sponsalia; quia est error circa substantiam, & promissio respectu illius personæ involuntaria. 460. *Corollaria.*

2. Non valent Sponsalia, facta in ebrietate auferente plenum rationis usum; valent tamen, per se loquendo, ex æstu amoris, libidinis, vel aliâ passione; quia cum iis stat libertas sufficiens ad peccatum mortale: ergo etiam ad contractum: neque ex eo, quòd sponsi non satis prudenter deliberaverint, sequitur, esse invalida; quia nihilominus possunt fuisse facta 461. *Inita ex vehementi passione an valent?*

cum plena libertate; imò impuberes statim post septennium ea validè contrahunt, modò adsit usus rationis, ùt constat ex Cap. 4. & 5. *De Desponsatione Impuberum.*

462. *Promissio simplex matrimonii an sufficiat ad ea?* 3. Si Cajus merè liberaliter Titiæ promitteret Matrimonium, & hæc non repromitteret, obligaretur quidem in conscientia Cajus, nisi eâ lege promisisset, ut & ea se obligaret, non tamen essent Sponsalia propriè dicta, nec inducerent impedimentum publicæ honestatis, nec parerent actionem in foro externo.

Dixi: *Nisi eâ lege:* nam ordinariè nemo censetur, sic se velle obligare, nisi & fiat repromissio; unde regulariter talis promissio nulla est. An autem hoc ipso, quòd quis promissionem Matrimonii acceptet, censeatur repromittere, dubium est. Affirmat *Vasq.* & alii. Negat *Sanch.* & alii; quia potest quis puellæ promittere Matrimonium liberaliter, vel ex gratitudine ob v. g. præstita in morbo obsequia, & ipsa acceptare promissionem, nec tamen statim repromittere, sed velle rem meliùs expendere: liberali enim promissioni non necessariò respondet repromissio; ordinariè tamen non promittitur Matrimonium, nisi sub ea conditione, si pars altera acceptet, & repromittat; & sicut, si sponsus contrahens Matrimonium cum sponsa dicat: Accipio te uxorem, & ipsa respondeat: Placet, contrahitur Matrimonium, ità hìc. Et sicut Matrimonium claudicare non potest, sic nec Sponsalia.

463. *Sponsalia cum secunda an valent?* 4. Si Titius contraxit valida Sponsalia cum Caja, & deinde promittat alteri, invalida sunt Sponsalia secunda; quia de objecto illicito, nempe traditione juris in corpus, ad quod jus habet Caja. Idem est, si quis voto per-

petuæ

petuæ caſtitatis, vel non nubendi, aut ingrediendi Religionem, vel impedimento dirimente, vel impediente perpetuò Matrimonium, ligatus attentet Sponſalia abſolutè contrahere.

Dixi: *Voto perpetuæ caſtitatis*: nam, qui ligaretur tali voto tantùm ad tempus v. g. ad triennium, poſſet validè Sponſalia inire, exequenda tempore ceſſantis voti; ſicut impuberes validè ea ineunt, exequenda tempore pubertatis.

Dixi item: *Si abſolutè attentaret*: nam eſſent Sponſalia conditionata, ſi utraque pars conſcia impedimenti promitteret Matrimonium ineundum, ſi obtineatur diſpenſatio.

5. Si Cajus pluribus v. g. ſororibus præſentibus dicat: Promitto, me unam ex vobis ducturum uxorem, & omnes repromittant, non contrahuntur Sponſalia propriè dicta ob rationem datam, nec oritur impedimentum dirimens, ùt habetur *Cap. unico de Sponſalibus in 6.* Teneretur tamen Cajus unam ex illis ducere; quia verba illa indicant veram promiſſionem acceptatam, ſi autem unam eligat, & illa renuat, non tenetur aliam ducere; quia per illum non ſtetit, quò minùs impleret ſuam promiſſionem; ſed per eam, quæ recuſavit ipſum; ſimiliter, ſi parens Titio promittat unam indeterminatè de ſuis filiabus etiam conſentientibus, non ſunt Sponſalia, tenetur tamen parens unam dare, quam ſi recuſet Titius, pater erit liber. 464. *An promiſſio ſimul facta pluribus*

QUÆSTIO II.

An persona Catholica licitè, & validè contrahere possit Sponsalia cum persona Hæretica?

465. *Regulariter illicitè, & invalidè.* Resp. Regulariter non tantùm illicitè, sed etiam invalidè contrahit, ità *Sanch.* L. 7. D. 72. N. 3. *Gobat* Tract. 9. N 216. & alii. *Ratio est*; quia Matrimonium inter tales ordinariè est graviter illicitum, ùt constabit ex dicendis N. 635. ergo & illius promissio est illicita, & quia nemo ad illicitum obligari potest, etiam est invalida; valere tamen possunt, ùt conditionata, quando ineuntur sub hac conditione: Si pars Acatholica ante contractum se converterit ad Fidem Catholicam. *Nec juvat*, quòd in Germania Catholici contrahant Sponsalia, & dein Matrimonium cum Hæreticis, Episcopis dissimulantibus: nam consuetudo illa est corruptela, & contra jus naturæ ob pericula perversionis, educationis liberorum in hæresi: Episcopi autem aut impedire non possunt, aut nolunt ad vitanda graviora mala, aut dissimulando peccant, si facilè impedire possint sine graviori incommodo.

QUÆSTIO III.

An licita, & valida sint Sponsalia inita sine consensu parentum, & clandestina?

466. *Regulariter sunt illicita.* Resp. Regulariter illicita sunt Sponsalia liberorum sine consensu, vel saltem consilio paren-

parentum: valida tamen ſunt, niſi in aliquo caſu Matrimonium ſit illicitum. *Ratio 1mæ partis eſt*; quia liberi tenentur revereri ſuos parentes, adeoque in re tam gravi tenentur eorum conſenſum, vel conſilium petere: imò niſi ſine juſta cauſa negent parentes conſenſum, etiam eorum voluntati obſequi. Probabiliter tamen non peccarent graviter non ſequendo, niſi prævideant gravem illorum triſtitiam. Imò ſi prævideren parentes irrationabiliter contradicturos Sponſalibus honeſtis, & convenientibus; poſſent non peccare clam parentibus contrahendo; cavendum tamen liberis, ne ſuo ſoli judicio fidant, præſertim ſi exceſſum amoris advertant. *Ratio 2dæ partis eſt*; quia electio ſtatûs debet eſſe liberrima, & independens ab aliena voluntate, valetque Matrimonium inſciis & invitis parentibus contractum, ùt conſtat ex *Trid. Seſſ.* 24. *Cap.* 1. *De Reformatione*; ergo multò magìs Sponſalia, quæ Matrimonium ſunt tantùm inchoativè & minùs firma.

Excipe caſum, quo Matrimonium eſſet illicitum, nempe cum perſona, quam irrationabiliter nollent parentes, ùt, ſi contrahi non poſſet ſine gravi ſcandalo, ſi ex eo ſequerentur graves rixæ parentum, vel conſanguineorum; tunc enim non teneret promiſſio; quia Juſtitia non obligat ad actum, qui ſine peccato fieri non poteſt. Diſparitas tamen perſonarum præcisè non irritat Sponſalia, ſi contrahentes illius fuerint conſcii; quia tunc dignior remittit exceſſum, & hinc Eccleſia cogit ſtare talibus Sponſalibus: ſed neque parentes poſſunt liberorum ſuorum Sponſalia irritare, ſicùt poſſunt vota; quia eorum voluntas 467. *Imò invalida, ſi matrimonium tale eſſet illicitum.*

luntas non subest parentibus quoad illa, sicut subest impuberum voluntas quoad vota. Nec hic attendi debet *Lex* 7. §. 1. *ff. de Sponſ.* requirens consensum parentum ad valorem Sponsalium : nam in re spirituali Lex Civilis locum non habet.

Quòd Sponsalia clandestina, seu facta clam Parocho & testibus valida sint, &, per se loquendo, licita, satis declarat praxis Ecclesiæ, neque ullo jure irritantur : quòd enim *Trid.* irritet Matrimonium clandestinum, ad Sponsalia extendi non debet, cùm non sit eadem ratio : Matrimonium enim clandestinum irritavit, ut frequentes concubinatus vitarentur: contingebat enim, ut, qui Matrimonium clam cum una contraxerat, publicè postea contraheret cum altera, & ità Ecclesia, cui nihil constabat de primo, cogebat ad standum secundo, sicque concubinatus injungebatur : nihil simile est in Sponsalibus.

Dixi: *Per se loquendo :* Possunt enim Episcopi justa ex causa non solùm prohibere Sponsalia clandestina, sed etiam impedimentum, ea contrahenda dirimens, statuere : quemadmodum pro Diœcesi Trevirensi Anno 1757. die decimâ Februarii statutum est, ità, ut non solùm sub pœna arbitraria sint prohibita; sed etiam irrita, nisi coram Parocho, vel duobus testibus, fide dignis, contrahantur. *Ratio est ;* quia, sicut in aliis materiis Episcopi possunt pro sua Diœcesi ferre leges, etiam irritantes contractus, ità possunt id in materia Sponsalium, nisi ostendatur potestas eorum quoad hæc restricta, id quod non ostenditur : nam licèt illis non sit potestas (quam tamen, teste La Croix Lib. 6, P. 3. N. 515. olim habuerunt) statuendi impedimenta,
Ma-

Matrimonium dirimentia, ſed hæc poteſtas ſit hodiedum reſervata ſummo Pontifici, illa tamen reſervatio, utpote odioſa, non eſt extendenda ad ſponſalia, quæ non ſunt Sacramentum (uti eſt Matrimonium fidelium, ideoque una de cauſis graviſſimis) ſed poſſunt variis de cauſis diſſolvi. Itaque Epiſcopi manent in poſſeſſione illius poteſtatis, cùm nec lege aliquâ, nec conſuetudine conſtet, illam ipſis eſſe ſublatam. Neque A. A. illam in dubium vocent, nec quæſtionem de illa, quos legi, inſtituant.

QUÆSTIO IV.

An Sponſalia metu gravi, injuſtè incuſſo, extorta valeant?

Reſp. Probabiliùs valent: nam imprimis valent jure naturæ; quia metus talis non tollit libertatem ſufficientem ad validè contrahendum; ſicut non tollit libertatem ſufficientem ad peccatum grave: dein contractus ille irritabilis eſt, ſecùs ac Matrimonium, ac Profeſſio Religioſa ſemel valida. Denique nullo jure poſitivo evincitur irritatio, aut nullitas: quòd enim *Cap. II. De Deſponſatione Impuberum* puellæ, quæ invita & nolens, miniſque parentum adacta contraxerat ſponſalia cum puero, permiſſum fuerit alteri nubere non exſpectatâ pubertate pueri, nihil evincit; quia permiſſio Pontificis fuit reſciſſio ſponſalium in favorem metum paſſæ. 468. *Probabiliùs valent.*

Nec obſtat, quòd Matrimonium ſic extortum ſit invalidum; quia Matrimonium ſemel validum eſt perpetuum, & indiſſolubile, deque eo exſtat clarus textus in *Cap.* 14. *&* 15. *de Sponſ.*

Secùs est de sponsalibus, ad quæ lex irritans, utpote odiosa, extendi non debet, neque statuta de Matrimonio, statuta censentur de sponsalibus, quæ rescindi possunt, & debent, si metum passus actionem instituat. *Quod metus causa*: vel repellat eum, qui executionem sponsalium urget per exceptionem. *Quod metûs causa.* Si neutrum faciat, censetur liberè inire Matrimonium: vel si metus duret, nulliter id contrahit. Atque ità patet, meliùs esse metum passæ, ut sponsalia valeant: habet enim alterum obligatum, ut possit, si expediat eum cogere ad Matrimonium secum contrahendum, ità tamen, ut etiam facilè possit se liberare. Neque si sponsalia valeant metum incutiens obligabitur ad Matrimonium invalidum: nam non obligant ad Matrimonium absolutè, sed si metum passa, excusso metu, spontè velit inire Matrimonium cum illo: tunc enim hoc valebit, nec in illud influet virtualiter metus, etsi influxerit in sponsalia. Ità *Haun. Less.* & alii contra *Sanch.* & alios probabiliter contendentes sponsalia talia esse jure positivo nulla.

QUÆSTIO V.

An contrahens Sponsalia, occultum, quo laborat, defectum teneatur aperire?

569. *Si defectus nuptiis sit valde noxius, tenetur &c.*

Resp. Laborans defectu occulto, qui reddit nuptias perniciosas, aut alteri parti notabiliter difficiliores; tenetur aut illum manifestare, aut abstinere à sponsalibus contrahendis; secùs si defectus reddat nuptias tantùm minùs appetibiles, & non afferat speciale incommodum; hunc

hunc tamen abesse non licet positivè verbo, vel facto simulare. *Ratio 1mæ partis est*, quia cum tali defectu contrahendo inferret gravem injuriam alteri ; cùm talis defectus sit valde nocivus ; ut, si sponsus laboraret morbo gallico, leprâ &c. vel mulier esset imprægnata ab alio. *Ratio 2dæ partis est* ; quia nemo tenetur se infamare aperiendo defectus, qui alteri non nocent, hi autem fini Matrimonii non nocent, ùt, si mulier sit occultè pauper, deflorata, rixosa, &c. confirmatur. Ex constanti contrahentium usu constat, quòd non detegant tales defectus, sed permittant sibi invicem licentiam inquirendi, unde æqua est sponsi, & sponsæ conditio, & consequenter nulla injustitia, si una pars decipiatur, sed sibi imputet, quòd non meliùs inquisiverit, & prospexerit, cum qua persona contraheret. Periculosum tamen est sic contrahere ; quia celebratis nuptiis, & detecto errore amor facilè vertetur in odium ; unde rixæ, & alia mala. *Ratio 3tiæ partis est* ; quia esset manifesta injuria, si mulier pauper se divitem, vel corrupta se virginem positivè simularet.

Dico *positivè* ; quia defectus non noxios potest dissimulare, imò & aliquo artificio tegere, si cum aliqua infamia sint conjuncti. Quando autem, simulando carentiam, defectus perniciosos non aperire sit grave, vel leve peccatùm, pensandum est ex quantitate defectûs, & damni in Matrimonio secuturi. In exemplis : si sponsa interrogata dicat se esse virginem, cùm sit deflorata, per se loquendo mendacium illud est tantùm veniale ; quia non est graviter perniciosum, posset tamen per accidens esse mortale, si sit prudens periculum, ne hoc detegatur,

gatur, graveſque inde oriantur diſcordiæ, quo caſu fatenda eſſet veritas, aut à ſponſalibus abſtinendum. Si tamen poſitivè ſe fingendo virginem induxerit ad ſponſalia, non poteſt cogere ad Matrimonium; quia continuaret injuriam; ſi autem ſponſus, vel ſponſa ante vel poſt ſponſalia commiſerit fornicationem, poteſt per ſe loquendo contractis ſponſalibus cogere ad Matrimonium; quia obligatio ad ſe diffamandum, aut abſtinendum à Matrimonio non noxio eſſet nimis dura: at verò ſi ſponſa ab alio imprægnata pro vitanda ſua infamia cum ſponſo ſuo, illius inſcio, ſponſalia contraheret, & Matrimonium iniret, peccaret mortaliter contra juſtitiam; quia in contractum deduceret rem valde vitioſam, & exponeret maritum damno gravi vix evitabili: cogeretur enim alere prolem non ſuam, eamque admittere in partem hæreditatis cum ſuis legitimis, neque ſponſa haberet ſe purè permiſſivè ad illa damna, ſed poſitivè illa cauſaret ineundo Matrimonium: hoc enim per ſe parit obligationem ad alendas proles etiam putatitias. *La Croix hic N.* 183.

QUÆSTIO VI.

Quinam poſſint validè contrahere Sponſalia?

470. *Regulariter omnes ratione utentes.* Reſp. Omnes regulariter loquendo rationis compotes, non tantùm per ſe, ſed etiam per Procuratorem, imò & parentes pro liberis ſaltem tacitè conſentientibus, aut contractum ratificantibus; modò tamen Matrimonium ſit licitum. *Ratio* 1*mæ partis eſt*; quia electio ſta-

tûs

tûs eſt libera, nec à jure impediuntur ratione utentes, quò minùs poſſint contrahere Sponſalia. *Ratio 2dæ partis eſt;* quia ſicut alii contractus, ità & Sponſalia per Procuratorem fieri poſſunt, declaratque id praxis Magnatum.

471. *Procurator qualis eſſe debeat?*

Requiritur tamen 1mò, ut Procurator ſpeciale ad id mandatum habeat, & quidem contrahat cum determinata, & individuali perſona. 2. Ut Procurator per ſe, & non per alium exequatur mandatum. 3. Ut mandatum nec expreſsè nec tacitè, etiam ignorante Procuratore, ſit revocatum. Habetur *Cap. finali de Procuratore in 6.* ſufficit tamen, ut conſenſus principalis maneat moraliter, etſi fortè actu dormiat, dum Procurator nomine ejus contrahit. *Ratio 3tiæ partis eſt;* quia cùm parentes ament liberos, jura præſumunt in iis præſentibus, & tacentibus conſenſum, ſi tamen ex reverentia tacerent, & non conſentirent, Sponſalia non ſubſiſterent. Oppoſitum præſumunt jura, ſi ſoror pro fratre, aut frater pro ſorore contraheret.

472. *Impuberes ante ſeptennium invalidè*

Dixi: *Regulariter loquendo:* nam impuberes ante ſeptennium phyſicè completum invalidè contrahunt, etſi ratione uterentur, habetur *Cap. 4. & 5. de Deſponſ. impuberum,* ubi ſtatuitur, ut Sponſalia, ante ſeptennium completum contracta, ſint invalida, quæ lex cùm fundetur in communiter contingentibus, ſeu præſumptione generali, non ſoleant autem pueri ante ſeptennium uti ratione, non ceſſat, etſi in particulari caſu adſit uſus rationis.

***

QUÆS-

QUÆSTIO VII.

An Sponſalibus licitè apponantur Arrhæ, & Pœnæ conventuales?

473. *Poteſt apponi arrha.* Reſp. 1. Licitè apponuntur Arrhæ, ſeu res quædam à ſponſis, vel eorum parentibus poſt contracta Sponſalia in ſecuritatem futuri Matrimonii. Habetur lege *Arrh.* & lege finali Cod. *de Sponſalibus*, ſecuto autem Matrimonio Arrha reddenda eſt danti; quia datur per modum pignoris. Per conſuetudinem tamen manet accipienti; ſi autem ex neutrius culpa non ineatur Matrimonium, redit ad donantem; ſi verò non ſequatur Matrimonium ex culpa dantis, hic perdit eam, ſi ex culpa accipientis, tenetur ad duplo tantùm. Ab arrha differt ſponſalitia largitas, quæ & jocalium donatio ante nuptias, & mundus muliebris dicitur; quod fiat præcisè in ſignum amoris, & non ùt pignus futuri Matrimonii. Hæc manet accipienti, ſi ſequatur Matrimonium, ſecùs de ea loquendum ſicut de arrha.

474. *Et Pœna.* Reſp. 2. Licitè quoque apponitur pœna conventionalis, pendenda illi, qui injuſtè à ſponſalibus reſilierit: ità *Laym. Haun. Gobat*, & alii contra *Sanch.* & alios; tum quia aliis contractibus juſtè apponitur talis pœna; tum quia in arrha duplicata exceſſus habet rationem pœnæ, & tamen juſtè apponitur; tum quia talis pœna ſervit ad ſervandam juſtitiam. Nec ſic minuitur libertas Matrimonii contrahendi; quia contrahens ſponſalia eo ipſo adimit ſibi liber-

libertatem moralem ſine cauſa reſiliendi à ſponſalibus.

QUÆSTIO VIII.

An Sponſalibus rectè addi poſſit conditio?

Reſp. Rectè poteſt adjici Conditio : ſicut enim in aliis contractibus liberum eſt conſentire vel abſolutè , vel ſub conditione , ità & in ſponſalibus : oritur autem ex ſponſalibus obligatio , nempe ad exſpectandam impletionem conditionis , ſi de futuro eſt , & eâ impleta ad contrahendum Matrimonium , modò tamen conditio non repugnet ſubſtantiæ Matrimonii , ſitque ſeriò adjecta, & non turpis. 475. *Etiam conditio*

Nam 1mò. Si contrahantur ſponſalia , ut una , vel utraque pars non habeat jus petendi debitum , vel ut Matrimonium teneat ad certos tantùm annos , ſponſalia ſunt invalida ; quia eſt promiſſio Matrimonii impoſſibilis. 2. Si conditio ſciatur eſſe impoſſibilis ùt : *ducam te , ſi cras fueris uno cubito major* , non eſt promiſſio ſeria , ſed ſatis indicat jocari. 3. Si conditio ſit turpis, v. g. *ducam te , ſi conſenſeris in copulam* ; non eſt obligatio exſpectandi impletionem conditionis ; ſed ea vitanda eſt , eâ tamen impletâ adeſt obligatio ad Matrimonium. 4. ſi ſponſalia ſint inita ab impeditis ſub conditione , *ſi Papa diſpenſet* ; , & Papa non ſoleat in tali impedimento diſpenſare , non valent; quia conditio eſt velut impoſſibilis de futuro. Nec tenent , ſed diſſolvenda ſunt , ſi Papa ſoleat quidem diſpenſare ; 476. *Quæ conditiones impediant valorem*

at

at hìc & nunc non adsit causa; quia illicitum peti non potest; si autem soleat dispensare, adsitque justa causa, probabiliùs valent sponsalia, & obtentâ dispensatione transeunt in absoluta; quia sunt sub conditione possibili, & honesta, relatè ad tempus, quo erunt habiles personæ. 5. Si conjux promittat Matrimonium sub conditione: *Si uxor mea moriatur*, illicitè agit, & juxta aliquos apud *La Croix N.* 55. invalidè, eò quòd jura resistant tali contractui; quia datur occasio captandæ mortis. 6. Si sponsalia sint contracta sub hac conditione: *si pater consentiat*, consentiente patre transeunt in absoluta sine novo consensu; quia prior habitualiter perseverat. Idem est, si pater taceat, quia censetur consentire, aliàs vel negaret, vel moram peteret. Item si pater moriatur, antequam rogetur; quia conditio adjecta est in reverentiam patris, quæ, eo mortuo, locum non habet: si pater primò contradicat, & pluribus rogatus tandem consentiat, absoluta fiunt sponsalia, secùs, si primo consentiat, & statim post contradicat; quia prior consensus non censetur moraliter absolutus fuisse; si autem priùs consenserit, & diu post contradicat, prior consensus censetur fuisse absolutus, & conditio impleta: circa hunc casum tamen attentè consideranda est intentio contrahentium; quia variant A. A. sententiæ.

477. *Quid, si sponsa impediat conditionê.* *Petes*: Quid dicendum, si v, g. sponsa impediat, quò minùs conditio honesta, vel licita impleatur? R. Sponsa manet obligata etiam non impletâ conditione: sponsus autem est liber. Ratio prioris est, quia quoties per aliquem, cujus interest conditionem non impleri,

pleri, stat, quòminùs impleatur, respectu illius est perinde, ac si impleta esset. Ratio posterioris est; quia impediens conditionem æquivalenter frangit fidem, & promissioni renuntiat: hinc pars altera potest resilire. *La Croix hîc N.* 92. Vide *P.* 2. *N.* 346. *& La Croix L.* 3. *P.* 1. *N.* 469. ubi de voto contrarium tenet.

QUÆSTIO IX.

Quibus verbis, vel signis perficiantur Sponsalia?

Resp. Perficiuntur, & constituuntur tam pro foro externo, quàm interno iis verbis, & signis, quibus juxta communem acceptionem, & loci consuetudinem manifestatur mutua Matrimonii promissio; quia quilibet censetur velle, quòd verba, & signa juxta communem acceptionem, & loci consuetudinem, spectatis simul circumstantiis, significant; si tamen intentio reipsâ deesset se obligandi; sponsalia non perficerentur; secùs, si intentio adsit, etsi verba forent dubia: ut autem non erretur in eorum explicatione, sciendum est, verba non significare alium consensum, aut obligationem, quàm qui ad eorum veritatem requiritur. Sic qui promittit alteri librum indeterminatè, satisfacit dando minimum; quia ad verborum veritatem sufficit qualiscunque liber, nisi tamen circumstantiæ, in quibus facta est promissio, aliud indicent. 478. *Quibus consensus satis manifestatur.*

Hinc imò hæc verba: *Promitto tibi Matrimonium, obligo me tibi, ad te ducendam uxorem: Deus me puniat, nisi te ducam &c.* 479. *Quæ verba*

Sponsalia significent. factâ repromissione constituunt sponsalia. Idem videtur de his : *Ducam te uxorem ; providebo tibi , ut uxori , ex nunc te habebo in meam.* Secùs est de his : volo tecum contrahere : volo te uxorem meam habere ; quia significant tantum propositum , nisi tamen circumstantiæ aliud ferant, v. g. si priùs actum fuisset de sponsalibus inter Cajum, & Titiam, & nunc coram Parocho , & testibus dicerent : volumus esse conjuges suo tempore.

2. Hæc verba negativa : *non aliam , sed te ducam : ducam & non aliam nisi te* , constituant sponsalia ; quia significant consensum absolutum. Secùs est de his : *nunquam aliam à te ducam* ; quia consensus est conditionatus : si aliquam ducam , te ducam.

480. *Annuli traditio.* 3. Subarrhatio, sive annuli traditio, vel acceptatio ex se non sufficit ad significanda sponsalia ; quia ex aliis causis fieri potest : possunt tamen circumstantiæ determinare ad ea significanda, ùt si sponsa peteret annulum in signum consensûs ; & sponsus daret, utì & , si Cajo, promittenti Matrimonium Titia det manum. Si tamen Cajus diceret Titiæ : propino tibi in futurum Matrimonium , & illa responderet, Deus tibi benedicat , plerumque non censentur sponsalia ; quia juvenes sciunt puellas non tam facilè repromittere , & responsio non satis indicat repromissionem, nisi tamen circumstantiæ aliud significent, aut seria fuerit intentio utrimque.

481. *Si verba sint dubia.* 4. Si omnibus consideratis dubia sint signa, vel verba , & proferens ea dicat se joci causâ dixisse, Judex debet eum absolvere, vel ad summum potest juramentum purgatorium illi deferre : si autem verba clarè significent promissionem

nem Matrimonii, & proferens dicat ſe ea joci causâ dixiſſe, Judex debet præſumere ſeriò eſſe prolata; niſi jocus aliunde probetur, vel de eo ſatis conſtet. Si dubium ſit, an joco, vel ſerio ſint prolata, locum habet juramentum purgatorium.

QUÆSTIO X.

Quinam ſint effectus Sponſalitiæ promiſſionis veræ, & quando implenda?

Reſp. 1. Effectus naturalis eſt obligatio ju- 482.
ſtitiæ, eaque per ſe gravis contrahendi ſuo tem- *Obligatio ju-*
pore Matrimonium cum perſona, cui promiſ- *ſtitiæ.*
ſum eſt: nam ſponſalia ſunt contractus oneroſus in materia gravi, voluntque ſponſi ſe obligare ſecundùm materiam, & uſum receptum in Eccleſia, quæ ſponſalia non reputat, niſi ſit promiſſio Matrimonii ſub gravi obligans. Unde ſi contrahentes vellent ſe tantùm obligare ſub veniali, vel ex fidelitate ſolùm, vera ſponſalia non forent, nec impedimentum inducerent dirimens; quia verò ſponſi ſibi nihil aliud ſolent promittere, quàm Matrimonium; hinc ſi fornicentur cum aliis, probabiliter rei non fiunt quaſi adulterii, promittunt enim tantùm ſe translaturos jus mutuum in corpora in ordine ad generationem, vi cujus obligandi ſint ad ſervandam fidem conjugalem, non verò ſe ante Matrimonium non habituros cum alia copulam, aliàs ſi ſponſus, vel ſponſa contra fidem datam Matrimonium contraheret cum alia vel alio, & ſuſpenſa manerent ſponſalia; non poſſet ſine peccato injuſtitiæ petere debitum

 con-

conjugale ; quia tamen fornicatio est abusus rei alteri debitæ, si notabiliter se viliores reddant, probabiliùs peccant contra justitiam, id quod maximè locum habet in sponsa. Inducunt quoque sponsalia obligationem gravem justitiæ omittendi omnia, quibus Matrimonium impediatur ; quia promittentes Matrimonium simul tacitè, & indirectè promittunt, quòd non velint ponere impedimentum illius : hinc absque injustitia sponsus invitâ sponsâ non potest suscipere sacros ordines, nec cum alia contrahere, etsi posset ex speciali dispositione juris ingredi Religionem.

483. *Impedimentum.* Resp. 2. Alter effectus sponsalitiæ promissionis veræ, à jure inductus est impedimentum dirimens Matrimonium cum consanguineis in primo gradu, quod impedimentum publicæ honestatis dicitur; quia sicut inhonestum censetur jungi Matrimonio cum consanguinea ejus, cui ipse priùs erat conjunctus per commixtionem carnalem, & factus verè affinis, ità inhonestum quoque visum est Pontificibus jungi Matrimonio consanguineæ ejus, cui antè per promissionem Matrimonii animo conjunctus erat, & sic quasi affinis per inchoationem Matrimonii, sed de hoc infra plura.

484. *Obligatio contrahendi tempore præfixo.* Resp. 3. Sponsalitia promissio implenda, & Matrimonium contrahendum est tempore præfixo, nisi excuset justa causa ; quia promissis standum est. Si autem dies præfixa non sit, urget obligatio, quando altera pars petit impleri ; si non petat, spectandæ sunt circumstantiæ : nam si ex verecundia non auderet petere, vel esset in periculo incontinentiæ, statim implenda esset, dum potest sine gravi incommodo. Si autem nihil simile sit, non est obliga-

gatio

tio statim implendi, etsi commodè possit; quia silentium indicat compartem consentire in dilationem. Non ità Deus in dilationem voti consentit, nisi fortè quando dilatio nihil tollit de fine voti, vel non affert periculum omittendi promissum.

Petes: An sponsalia dent sponsis jus ad oscula, & tactus, hæcque honestent? Resp. Negativè: sicut enim sponsis non dant jus ad copulam, sic nec ad tactus, & oscula venerea: tactus tamen in parte honesta, & oscula ex rationabili causa sine periculo consensûs in delectationem veneream sicut non sponsis quandoque licent, sic & sponsis conformiter dictis P. 1. N. 210. 485. *Quæ oscula liceant sponsis?*

QUÆSTIO XI.

Ad quid teneatur, qui fictè, vel habens impedimentum Matrimonii, contraxit Sponsalia?

Resp. 1. Qui fictè contraxit sponsalia cum persona, serio repromittente, si promissionem fateatur, vel ea probetur, in foro externo obligatur ad eam ducendam, non tamen vi promissionis in foro interno: 1*ma Pars* constat ex Jure Canonico, & Civili. *Ratio est*; Quia nisi Respub. promissionem externam plenè liberam, signis externis sufficienter expressam, & acceptatam teneretur ùt validam, contractus etiam veri sæpè nulli haberentur: quilibet enim impunè prætendere posset in contractibus, se non habuisse animum se obligandi. Si tamen promissio probari non posset, posset interrogatus à Judice negare se promisisse; quia non 486. *Fictè promittens an teneatur.*

promisit verè, de quo tantùm interrogat Judex: interrogat enim, ut compellat ad Matrimonium debitum. *Ratio 2dæ partis est*; quia ex promissione sine animo se obligandi non oritur obligatio, per se loquendo, quod addo; quia, si pars decepta damna inde pateretur, deceptor teneretur ea compensare, sique aliter non posset, teneretur deceptam ducere conformiter dicendis.

487. *Deflorator sub spe matrimonii* Resp. 2. Qui fictè promittendo Matrimonium induxit virginem ad copulam, eamque defloravit, per se loquendo, probabiliùs tenetur sub mortali etiam in foro interno eam ducere, nec sufficit dotare. Itá *Sanch. Dicast. Less. Mastrius* contra *Bonac. Perez. Krimer* probabiliter contendentes, sufficere dotare. *Ratio autem nostra est*, tum quia in omnibus contractibus *facio ut facias*, qualis hic est, quando una pars contractum implevit, tenetur & altera eum ex sua parte implere, faciendo id, quod altera pars meritò exigit: hìc autem deflorata eum ex sua parte implevit, & meritò exigit, ut & deflorator eum ex sua parte impleat, ut illam ducat; tum quia deflorator negando consensum fecit injuriam gravem defloratæ; hanc autem non reparat, nisi ponendo consensum verum, sicut furatus equum, quem adhuc habet, non satisfacit, nisi restituendo equum: ut enim Dominus equi habet jus ad equum hunc determinatè, sic deflorata habet jus determinatè ad consensum verum, & consequenter ad hanc determinatè personam: unde non sufficit, quòd omne damnum reale reparabile compensari valeat per dotem, quâ possit æquè benè nubere, acsi deflorata non esset; sed tenetur adhuc deflorator, etsi defloratio

ratio eſſet occulta, & æquè commodè nuberet. Si tamen ipſa ſe ſimulâſſet virginem, & non eſſet, fraus fraude compenſaretur.

Dixi: *Per ſe loquendo*: nam ſi gravis cauſa ſuperveniret, ut eam ducere omninò non poſſet, aut ſimulâſſet ſe nobilem, vel poſtea eſſet clam fornicata cum alio, deflorator ad nihil teneretur, etſi verè promiſiſſet. Idem dicendum, ſi deflorata ſcivit defloratorem eſſe nobilitate, & divitiis longè ſuperiorem, tunc enim voluit decipi. Item ſi deflorata nolit illi nubere.

Reſp. 5. Qui obſtrictus voto ſimplici caſtitatis, aut religionis ineundæ ſub ſpe, vel promiſſione fictâ Matrimonii obtinuit à ſoluta, voti ignarâ, copulam, probabiliùs, niſi ipſa obligationem remittat; tenetur eam ducere. Ità *Vaſq. Sanch. Lugo*, & alii; tum quia, quando intervenit notabilis mutatio, votum ſuſpenditur, hic autem intervenit; quia inducens ad copulam gravem intulit injuriam; tum quia obligatio juſtitiæ fortior eſt, quàm obligatio religionis, etiam antecedens. Sic ſi quis voviſſet dare Eccleſiæ 1000. aureos, & poſtea grave damnum intuliſſet aliis, quod reparare non poſſet, ſi voto ſuo ſatisfaceret; nemo dicet, quòd poſſit ſuum votum implere, & non reſarcire damnum. In hoc caſu, quia obligatio voti aliunde ſuſpenditur, non eſt opus diſpenſatione in eo ad hoc Matrimonium; ſecùs, ſi hâc uxore mortuâ vellet ducere aliam. *Hurtado*, *Perez*, *Gobat* tenent non teneri ducere, ſi aliter damna poſſit compenſare. *Laym.* & alii putant non teneri, etſi damna non poſſit reſarcire, eò quòd promiſſio ſit de re illicita. Verùm etſi vi promiſſionis præcisè non teneatur,

488. *Obſtrictus voto caſtitatis.*

tenetur tamen ratione fraudis, & injuriæ. Unde & petenda est Dispensatio, ut possit petere debitum: talis enim tenetur servare castitatem in omnibus, ubi jus alterius conjugis aliud non exigit. Vide dicta P. 2. N. 366. & La Croix L. 3. P. 2. N. 564.

Dixi 1. *A soluta voti ignara*: Nam si fuit voti conscia, ejusque obligationem sciverit, probabiliter nec ducere, nec damna compensare tenetur; quia mulier sibi imputare debet damnum; cùm spontè illud subierit. *Lugo* tamen conformiter dictis etiam probabiliter docet, quòd teneatur dispensationem petere; quia credi poterat, quòd sic promittendo Matrimonium se obligaret ad tollenda, si posset, illius impedimenta. Id quod maximè locum habet, si mas insinuârit petendam esse dispensationem.

Dixi 2. *Nisi obligationem remittat*: quod quandoque non potest, uti si sic inducta ad copulam concepisset prolem: tunc justitia, vel saltem charitas, & pietas in prolem exigeret, ut non remittat, ne proles maneat illegitima. Similiter pater obligaretur ex justitia ducere matrem prolis; quia per fictionem etiam proli injuriam, & damnum intulisset. La Croix hic N. 72. & L. 3. P. 2. N. 318. Lugo in Susp. M. L. 1. D. 44. N. 4. Hæc facilè applicabis conformiter dictis, casu quo laborans alio impedimento puellam induxisset sic ad copulam. *Vide La Croix hic N. 72. & L. 3. P. 2. N. 318.*

QUÆS-

QUÆSTIO XII.

Quomodo, & quibus cauſis Sponſalia diſſolvi poſſint?

Reſp. Diſſolvuntur imò licitè, & validè, 489.
per ſe loquendo, mutuo ſponſi, & ſponſæ con- *Per con-*
ſenſu libero, & ſpontaneo, ſaltem ſi adſit *ſenſum*
cauſa; quia ſinguli poſſunt cedere juri ſuo, *mutuũ.*
idque etſi juramento firmata; quia in omni juramento promiſſorio ſubintelligitur conditio: niſi promiſſarius remittat: modò tamen ambo ſint puberes: impuberes enim ante pubertatem reſilire non poſſunt, ex *Cap.* 7. *De Deſponſatione impub.* ſic ſtatuente, ne ſponſalia ſæpiùs contrahant, & ex levitate ſæpiùs reſiliant: ubi verò impubes ad pubertatem pervenerit, poteſt pro libitu ſponſalibus renuntiare, eaque diſſolvere, quod conceditur ob ætatis immaturitatem, modò tamen in continenti faciat, id eſt, intra triduum; quia intra hoc, quod fit, cenſetur in continenti fieri, & non ſe antè carnaliter cognoverint; quia, quibus eſt potentia generandi, non cenſentur impuberes. Quodſi non diſſolvantur intra triduum cenſentur ratificata, niſi cupiens reſilire, ante pubertatem ſuam intentionem declarâſſet. Si cum impubere contraxit pubes, hìc reſilire non poſſet, ſi autem contraxerint duo impuberes, unus pubes factus non tenetur exſpectare alterius pubertatem: ſi ſponſalia impuberum eſſent juramento firmata, *Sanch.* putat, non poſſe reſilire, invitâ alterâ parte, verùm Sponſalia impuberum, cùm imbibant hanc conditionem, niſi adeptâ puber-

tate placeat resilire, probabiliùs est oppositum.

Dixi: *Consensu libero & spontaneo*: quia, si una pars ab altera metu gravi injusto expresserit consensum in dissolutionem, non est libera in conscientia v. g. si sponsus dixerit: Sic te tractabo, ut dies quietos non habeas &c.

490. *Per matrimonium cũ alia.* 2. Matrimonium validum cum alia dissolvit Sponsalia, saltem ex parte innocentis; quia Matrimonium contrahens cum alia remittit obligationem, nec potest velle, ut altera pars exspectet mortem uxoris. An Sponsalia penitus extinguat, dubitatur. Affirmant *Sanch. Less. Layman*; quia res, tradita alteri per contractum indissolubilem, non potest alteri tradi. Negant *Mastrius* N. 82. *Castrop.* P. 21. N. 4. *Krimer* à N. 262. quia per iniquitatem unius non debet tolli jus alterius, & qui obstrictus voto castitatis init Matrimonium, non extinguit votum, sed tantùm suspenditur in favorem uxoris. Verùm etsi non sit necessarium extingui Sponsalia, ordinariè tamen omninò cessant; quia rarò pars innocens inhæret Sponsalibus, ei tamen debetur compensatio, quanti interest servatio Sponsalium; quia frangens fidem gravem ei injuriam fecit.

491. *Per impedimẽtum dirimens, vel constantem famam* 3. Per impedimentum, jure naturæ dirimens Matrimonium, Sponsalibus superveniens, uti est impotentia perpetua; quia reddit Matrimonium impossibile, adeoque cessat ad id obligatio, etiam juramentum firmata. Similiter dissolvuntur per impedimentum Jure Canonico dirimens post Sponsalia contractum v. g. per fornicationem sponsi cum consangui-

nea

nea sponsæ in 1mo vel 2do gradu. Hoc tamen solvit Sponsalia tantùm ex parte innocentis, non verò nocentis; quia hic non debet reportare lucrum ex sua malitia. Imò, quia violavit jus alterius, tenetur petere dispensationem, si pars innocens velit, & obtineri possit sine gravi incommodo, & magnis sumptibus; si autem sine iis non possit, debet compensare alteri, quantum damni tulit. *Nec obstat*, quòd sponsa necdum habuerit jus in re ad usum corporis sponsi: nam habuit tamen jus reflexum in jure ad rem, quod læsum exigit reparationem. *de illo supervenientem.*

Item, per constantem famam de impedimento, quæ superari & extingui non possit; quia tunc Matrimonium non potest sine scandalo contrahi.

4. Per fornicationem sponsæ cum alio, post Sponsalia factam, vel solùm cognitam, datur sponso causa resiliendi; quia fornicata post Sponsalia facta est notabiliter vilior, estque viro probrosum ducere etiam antè corruptam, hocque tenet, etsi foret vi corrupta. Quòd etiam sponsa possit resilire, si sponsus post Sponsalia sit fornicatus, habet communis; quia est notabiliter mutatus in ordine ad Matrimonium, potestque sponsa rationabiliter timere, ne post contractum Matrimonium fidem violet, cùm in fervore primo alienis amoribus abripiatur. Putat tamen *Sanch.* hoc non procedere, si ante Sponsalia fornicatus fuisse postea intelligatur, eò quòd, nisi deprehendatur sæpius fornicatus, non censeatur notabiliter vilior; verùm aliis & unica fornicatio posse videtur suspectum facere de fide postea non ser- 492. *Ob fornicationem.*

servandâ, & meritò deterrere honestam virginem à nuptiis cum tali. Hæc extendunt multi ad tactus turpes alteri à sponsa permissos: imò & ad frequentes tactus, aliosve actus turpes à sponso circa alias commissos. Pars tamen innocens v. g. sponsus non privatur jure suo, nisi hic, conscius fornicationis sponsæ, haberet copulam cum ea: tum enim in foro externo censetur condonâsse delictum commissum; secùs, si fuerit ignarus delicti sponsæ; imò & conscius potest habere animum non remittendi obligationem, sicque hæc manere pro foro interno.

Quodsi post Sponsalia uterque fornicatus esset cum tertia persona, facultatem resiliendi utrique concedunt *Castrop. Krimer* & alii. *Palud. Bona & Schmier* neutri. *Sanch. Laym.* & alii concedunt sponso non sponsæ; quia hæc se multò viliorem, quàm se sponsus, reddidit; ergo ob excessum hic potest resilire, non illa; cùm infra excessum sit par sponso in delicto. Hæc sententia videtur probabilior. *Nec juvat*, quòd fortè sponsus priùs fuerit fornicatus, sicque sponsa antè habuerit jus resiliendi: nam si suo jure ante fornicationem usa non sit, hâc positâ manet obligatio: habuit enim jus non perpetuum & absolutum, sed conditionatum, nisi fornicetur. Simile est in adulteriis utriusque conjugis, si enim vir priùs adulterium committat, uxor habet jus ad divortium, si tamen & hæc adulterii se ream faciat, jus illud extinguitur, & neuter potest petere divortium; quia utraque pars fregit fidem. *Nec juvat iterum*, quòd utraque pars possit meritò timere non servandam fidem in Matrimonio: nam in hoc sunt ambo pares.

5. Dis-

5. Dissolvuntur Sponsalia per Professionem, & emissa vota simplicia valida in Religione approbata; quia vel ex natura rei, vel ex dispositione Ecclesiæ hæc conditio in Sponsalibus includitur: nisi voluero ingredi Religionem. Dixi: *Valida:* nam Professio, vel vota invalida, ùt, si quis post corruptam sub spe Matrimonii virginem, cujus damnum aliter, quàm per Matrimonium, reparari non posset, ea emisisset, Sponsalia non solvunt, utì nec utrimque ea solvit ingressus in Novitiatum: nam licèt tunc persona, remanens in sæculo, esset libera, cùm non teneretur exspectare, dum tempus Novitiatûs sit elapsum, & ingrediens eum censeatur remittere obligationem, hic tamen necdum est liber, sed si egrederetur, teneretur, si altera pars petat, cum illa inire Matrimonium. Idem est, si quis post Sponsalia voveat Religionem inire, inque hac profiteri. *Nec juvat*, quòd Professio Religiosa dissolvat Matrimonium ratum: nam illa constituit statum perpetuum; non verò ingressus in Novitiatum: utì nec votum in ea profitendi, cùm ad Professionem possit non admitti. 493. *Per vota Religiosa.*

6. Per se loquendo, dissolvuntur Sponsalia per susceptionem Ordinis sacri; quia Ecclesia constitutum in sacro Ordine inhabilem reddit ad contrahendum Matrimonium, tum ob votum solenne castitatis, quod emittit; tum in reverentiam Ordinis sacri, idque licèt sic ordinatus esset impubes. Primum constat ex *Trid. Sess.* 24. *Can.* 9. ubi anathemate ferit dicentem: *Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares, castitatem solenniter professos, posse Matrimonium contrahere, contra-* 494. *Per Ordinis sacri susceptionē*

ctum-

ctumque validum esse, non obstante Lege Ecclesiasticâ, vel voto. Secundum probatur; quia pubes non est incapax præcepti, nec talis voti, etsi incapax sit voti Religionis. Aliud foret, si infans esset initiatus Ordine sacro: is enim nec præcepti, nec voti capax esset: Quare ad castitatem non tenentur, posseтque inire Matrimonium. An autem liceat post Sponsalia suscipere sacros Ordines, invitâ sponsâ, non convenit inter AA. Affirmant multi apud *La Croix* N. 200, si ex animo sincero Deo meliùs serviendi procedat. R*atio illorum est*; tum quia sacri Ordines constituunt statum valde perfectum, & includunt votum solenne castitatis, ob quod licitum est post Sponsalia statum ingredi Religiosum; tum præcipuè; quia Sponsalibus videtur inesse hæc tacita conditio: *Nisi voluero ad statum perfectiorem transire.* At alii cum *Sanch. Con. Castropalao* id probabiliùs contendunt, sub mortali non licere; quia frangitur fides alteri data in gravi materia Justitiæ: nec ullo jure probatur, talem conditionem esse Sponsalibus imbibitam, sicut constat, ob excellentiam statûs esse imbibitam hanc: *Nisi voluero ingredi* R*eligionem.* Unde non licet post Sponsalia sine consensu sponsæ absolutè vovere susceptionem sacri Ordinis. Imò nec castitatem, ùt probabiliùs docent *Sanch. Krimer*, *La Croix N.* 189. contra *Gonet*, *Less. Gobat*, esset enim votum illud de materia illicita: unde & foret invalidum, nec à Deo contra jus alterius acceptaretur. Sicut, si Petrus Paulo promisisset 100. & hic promissionem acceptâsset, Petrus illicitè, & invalidè voveret eos, Paulo invito, dare Ecclesiæ, & sicut promissioni non inest conditio:
Nisi

Nisi voluero illos dare Ecclesiæ; sic nec Sponsalibus inest hæc: *Nisi vovero castitatem.* Quare talis præsumi non potest vovisse, nisi in quantum à se servari potest, & sub hac conditione: si cesset obligatio Sponsalium. Votum tamen absolutum ingrediendi Religionem, utì & votum in ea profitendi emissum post Sponsalia, per se loquendo, est licitum, & validum, etsi tantùm dissolvat Sponsalia ex parte non voventis. Dixi: *Per se loquendo*; nam si sponsa pateretur grave damnum, quod reparari non posset, nisi per Matrimonium, teneretur eam ducere. Et idem est de eo, qui in tali casu, invitâ sponsâ, suscepisset sacros Ordines.

7. Quælibet notabilis mutatio, seu physica, seu moralis in una parte, quæ, si antè extitisset, aut cognita fuisset, communiter tales sponsos avertisset à contractu sponsalitio, causam sufficientem præbet alteri parti, ubi intervenit, vel intervenisse cognoscitur, si velit, dissolvendi Sponsalia, etiam jurata. Est communissima. *Ratio est*; quia, cùm Sponsalia obligent ad statum Matrimonii perpetuum, & indissolubilem individuæ societatis, contrahentes non intendunt se obligare ad inhærendum Sponsalibus, si talis mutatio detegatur, vel iis superveniat, quâ, si ab initio cognita fuisset, meritò ab iis deterriti fuissent. 495. *Ob mutationē notabilem.*

Unde una pars resilire potest 1. Si altera contrahat lepram, paralysin, perpetuam oris graveolentiam, vel alium morbum contagiosum, aut difficulter curabilem, vel talis defectus antè habitus post Sponsalia detegatur. 496. *Corollaria, & notabiles muta-*

2. Si altera pars amittat oculum, nasum, aurem, pedem, manum, vel fiat clauda, surda,

tiones, ob quas licet resilire. da, infamis, rea hæresis, veneficii, homicidii, furti, rapinæ.

3. Si sponsus fiat, vel deprehendatur moribus valde asper, durus, ebriosus, prodigus, aleator, vagabundus.

4. Si sponsa fiat notabiliter deformior, & causa contrahendi fuerit ejus formositas. Idem est, si sponsus extraordinariè fieret deformior, ità, ut afferretur horror, non tamen, si tantùm minueretur formositas: hæc enim non ità curatur in viris, ùt in fœminis, unde stibium & fucus, quæ fœminis permittuntur, virum deturparent potiùs, quàm ornarent. Deformitas quoque sponsæ non constans v.g. pallor ex morbo &c. non dat causam sufficientem resiliendi.

5. Si una pars incidat in magnam paupertatem, vel debita; si magnam bonorum partem amittat; si dos promissa, vel sperata solvi nequeat, ità, ut onera Matrimonii difficulter sustineantur: in actione enim nuptiali includitur promissio dotis, nisi sponsa sciatur esse pauper: nam receptum est, mulierem nubentem omnia sua bona in dotem promittere.

6. Si utraque pars fiat pauper, vel paupertas, aut privatio officii, jam habiti, prævideatur futura. Item, si sit prudens suspicio morbi gravis, & incurabilis, vel prudens metus exhæreditationis; quia nemo tenetur talis mali periculo se committere, videtur tamen exspectandum; quia, si causa non sit manifesta, Sponsalia manent in possessione.

7. Si mulier putabatur nobilis, vel virgo, & apta generationi, & inveniatur ignobilis, vel vidua, aut inepta.

8. Si vel inter ipsos sponsos, vel eorum parentes, aut consanguineos oriantur ob contracta Sponsalia odia, dissensiones, aut inimicitiæ graves sine spe reconciliationis, vel si ejusmodi incommoda, ex nuptiis oritura, prævideantur cum scandalis: non sufficiunt enim dissensiones quæcunque actu existentes, aut prævisæ, sed debent esse graves, stabilesque, & conjunctæ cum scandalis, estque hìc cautè procedendum: nam quandoque tantùm sunt minæ, & contracto Matrimonio, præsertim, si sponsi sint concordes, sæpe evanescunt; neque sufficit contradictio parentum, nisi esset ex causa gravi v. g. ob dedecus familiæ &c.

Notandum hìc, quod juxta communem facultas resiliendi ordinariè tantùm sit parti non mutatæ; non verò, quæ mutationem subiit. Hinc non licet resilire sponsæ, si possit consequi meliores nuptias, fiat formosior, si mutatio non sit in sponso, nec licet resilire uni parti, eò quòd facta sit ditior, & possit jungi ditiori; sic enim meliùs poterunt sustinere onera Matrimonii, & pars altera non ideo est facta deterior.

9. Dissolvi possunt Sponsalia ab una parte, si altera abeat in terras remotas, animo ibi figendi domicilium, aut emanendi; quia censetur renuntiare juri suo, quod pars altera potest acceptare, & Matrimonium cum persona alia inire. Idem dicendum, si v. g. sponsus discedat in terras remotas absque consensu sponsæ sine spe celeris reditûs; quia sponsus, sic discedendo, censetur fregisse fidem, & juri suo renuntiâsse; si tamen de animo mutandi domicilium, vel brevì revertendi non satis constaret, monendus esset per literas, ut re- 497. *Ob discessum unius.*

deat, & promissionem impleat. Hoc facto si implere recuset, vel præsens monitus tergiversetur, & moras nectat, liberum erit alteri parti resilire. Si sit in loco propinquo, & ob impedimentum justum detineatur, Sponsalia non sunt temerè dissolvenda, sique causa sit necessaria, tenebitur altera pars exspectare, postulante sic æquitate: necessitas enim legem non habet. Quodsi terminus contrahendo Matrimonio sit præfixus; attendi debet, an præfixus sit, ut finiatur, eo elapso, obligatio; an verò, ut ultra licitè non differatur; si primum, pars utraque, termino elapso, erit libera, si sine ullius culpa, vel ex culpa utriusque Matrimonium non est secutum; non tamen, cujus solius culpâ Matrimonium non est initum: tunc enim pars innocens retinet jus suum, modò tamen culpa fuerit gravis, monitioque facta sit sub interminatione resiliendi, nisi promissio intra tempus certum impleatur: si enim monitio facta non sit, judicare poterit alteram partem consentire in dilationem. Si 2dum, Sponsalia non solvuntur ex eo præcisè, quòd terminus elapsus sit; quia duplex tunc obligatio imponitur, una contrahendi Matrimonium, quæ manet, nisi alia causa accedat; altera non ultra differendi. Si dubium sit, quâ ratione præfixus sit terminus, expendenda sunt præfixionis motiva, & circumstantiæ.

498. *Authoritas judicis an necessaria?* *Petes.* An possint Sponsalia dissolvi propriâ authoritate, vel requiratur authoritas Judicis? Resp. Ut dissolvantur mutuo consensu, non requiritur authoritas Judicis; uti nec, si Sponsalia sint occulta, & causa pariter occulta, vel, si Sponsalia sint publica, & causa quoque dissolvendi sit notoria; si verò Sponsalia

salia sint publica, & causa dissolvendi occulta, ut pars una sine alterius consensu resiliat, requiritur authoritas Judicis Ecclesiastici ex *Cap. 7. de Desponsatione.* Id enim exigit ordo, & evitatio scandali. Idem dicendum, si causa dissolvendi sit dubia; quia vi contractûs utraque pars est in possessione juris acquisiti; nemo autem propriâ authoritate deturbare potest alterum de possessione sui juris. Porrò pro foro saltem externo causæ debet esse plena probatio: hæc enim requiritur, quoties agitur de præjudicio tertii. Excipitur tamen casus, quo causa resiliendi esset impedimentum Matrimonii, v.g. affinitas, vel votum simplex castitatis antecedens Sponsalia: tunc enim sufficeret semiplena probatio; quia agitur de periculo animæ, & peccato vitando ex *Cap. 22. de Desponsatione.*

CAPUT II.

De Natura, & Proprietatibus Matrimonii.

Sicut hæreditas, quia patris potissimùm est liberis de hac providere, isque principalior est in acquisitione possessionum, patrimonium dicitur; sic contractus, quo vir & mulier individuam vitæ societatem ineunt ad propagandum genus humanum, potiùs à matre, quàm à patre nomen accepit diciturque Matrimonium; quia matris potissimum est, prolem alere, ac primò quidem adhuc in utero existentem sanguine menstruo, deinde natam lacte, aliisque alimentis, quamdiu tenera est. Matrimonium dicitur etiam nuptiæ; 499. *Origo nominis & diversa appellatio.*

quia olim sponsæ in signum pudoris, & subjectionis ad virum velari solebant, & veluti nube tegi, quando tradebantur in matrimonium. Quanquam hodie per nuptias non tam contractus matrimonialis, quàm ejus celebritas intelligi solet. Item dicitur conjugium per metaphoram à jugo boum; quia vir & mulier mutuo consensu onera matrimonii simul portanda suscipiunt. Item dicitur connubium, & à Græcis γάμος, à verbo δάμω quod domare significat mutato δ in γ ideo; quia restringendo libertatem conjugum eos quodam modo domat, & hinc nomina monogamus unius, bigamus duarum, polygamus plurium uxorum vir. Item monogamia, bigamia, polygamia, matrimonium viri cum una, duabus, vel pluribus successivè uxoribus. His præmissis sit

QUÆSTIO I.

Quid, quotuplex, & quando institutum sit Matrimonium?

500. Resp. 1. Matrimonium tripliciter considerari potest. 1. Activè, & præscindendo à ratione Sacramenti, & sic acceptum est contractus legitimus, quo vir & mulier sibi mutuò tradunt, & acceptant potestatem in corpora in ordine ad actum generationis, seque obligant ad individuam vitæ societatem. 2. Passivè, pro statu, vinculo, seu mutuo jure, ex contractu resultante; & sic acceptum definitur: maritalis conjunctio individuam vitæ societatem retinens, seu: indissolubilis conjunctio maris & fœminæ in ordine ad prolis

Quidditas, & diversa acceptio

gene-

generationem. 3. Prout est simul Sacramentum; & sic spectatum definitur à Toleto: Contractus viri & fœminæ legitimus, quo mutua potestas traditur in corpora ad prolis generationem, ex institutione Christi collativus gratiæ spiritualis; à Canisio Sacramentum, quo vir & mulier legitimè contrahentes individuam vitæ societatem ineunt, gratiaque divina donantur, tum ut soboles honestè & Christianè suscipiatur ac educetur; tum ut fœdæ libidinis, & incontinentiæ peccatum evitetur. Ab aliis: Conjunctio maritalis, caussativa, gratiæ individuam vitæ societatem inducens. Quòd autem matrimonium in lege nova sit verum Sacramentum, constat est dictis N. 3.

Resp. 2. Matrimonium dividitur in legitimum tantùm, ratum simul, & consummatum. 501. *Divisio.* Legitimum tantùm est, quod legitimo consensu inter personas habiles contractum est. Tale est inter non baptizatos; ratum simul & legitimum est, quod legitimè contrahitur à baptizatis, qui quia subsunt Ecclesiæ, cujus est ratificare Matrimonium, hinc dicitur ratum; denique consummatum est, quod accedente copulâ carnali extrinsecè completur, & omninò indissolubile redditur.

Resp. 3. Matrimonium, in ratione contractûs, & vinculi perpetui, & indissolubilis, à Deo institutum est in principi mundi, quando emisso in Adamum sopore ex latere ejus Evam formavit: tunc enim Adamo revelavit Matrimonii finem, & naturam: unde Adam expergefactus, videns Evam, statim dixit: *Propter quod relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in* 502. *Institutio.*

carne una, quibus Deus postea benedixit pro fœcunditate, dicens: *Crescite, & multiplicamini.* In ratione verò Sacramenti institutum est à Christo probabiliùs post resurrectionem, quandò per quadraginta dies apparens Apostolis ordinavit, quæ ad Ecclesiam pertinent: nullum enim habemus argumentum, quo probabiliùs probemus, esse ante resurrectionem institutum. Ex dictis

503. *Finis.* *Colliges.* Finis proximus, & primarius matrimonii, ùt contractûs, est jus mutuum in corpora in ordine ad generationem: mediatus est generatio, & educatio prolis. Finis ultimatus est gloria Dei, Finis matrimonii insuper, ùt est Sacramentum, est gratia sanctificans cum jure ad specialia auxilia gratiæ suo tempore danda, ut proles honestè, & Christianè suscipiantur, & educentur; finis autem secundarius est remedium libidinis, seu incontinentiæ, qui introductus est occasione naturæ, per primi parentis peccatum vitiatæ, & ad carnalia factæ propensioris, ut illi, quibus continentia esset nimis difficilis, possent, matrimonio utendo, fornicationem vitare secundùm illud Apostoli 1. ad Cor. 7. *Propter fornicationem autem* (nempe vitandam) *unusquisque* (ad Cor. 1. loquitur) *uxorem suam habeat, & unaquaque suum virum.* Et infrà: *Qui se non continent, nubant.* Usus matrimonii propter prædictos fines licitus est, & meritorius esse potest, nisi ex circumstantia vitietur: si fiat voluptatis causâ, culpâ non vacat, quæ solùm tamen venialis erit; utì &, per se loquendo, si excedatur in modo, dummodo serventur, quæ pertinent ad actum generationis. De his vide in Opusculo de *Neo-Conf.* N. 121.

QUÆS-

QUÆSTIO II.

Quæ sit materia, forma, & quis Minister Sacramenti Matrimonii?

Resp. 1. Materia proxima illius probabiliter est consensus mutuus internus contrahentium; forma sunt verba, vel alia signa sensibilia, quibus consensus ille manifestatur, & acceptatur; materia autem remota sunt corpora contrahentium, vel, si mavis, jus mutuum in corpora ad actum generationis. 504. *Materia, & forma.*

Ratio 1mæ partis est; quia, sicut in Baptismo, Confirmatione, Extrema Unctione &c. illa actio est materia proxima, quæ per verba significatur, & sicut illa verba sunt forma illorum Sacramentorum, ità dicendum de matrimonio; in hoc autem consensus internus per verba & signa significatur; ergo hic materia proxima est, & verba, vel signa illum exprimentia sunt forma Sacramenti matrimonii: consensus enim, & verba, vel signa sunt de essentia contractûs matrimonialis, estque consensus ex natura rei prior verbis, illum exprimentibus, & ab illis perficitur, completur, & determinatur ad esse contractûs humani; ergo, cùm aliud non appareat, consensus rectè dicitur materia proxima, & verba forma hujus Sacramenti.

Nec obstat 1. Quòd consensus non sit in se sensibilis: nam satis est, quòd fiat sensibilis per verba: potest enim signum sensibile constitui ex una parte sensibili, & ex altera de se non sensibili. Sic accusatio sacramentalis dolorosa constituitur sensibilis per verba & dolorem

lorem internum; signum sensibile vini venalis ex hedera & volitione instituentis declarata. Fatendum tamen; hoc esse speciale in hoc Sacramento, quòd tota ejus materia ex se non sit sensibilis.

Nec obstat 2. Quòd consensus à *Florent.* dicatur causa efficiens hujus Sacramenti: nam non est causa efficiens matrimonii, nisi in ratione vinculi, sed causa efficiens sunt ipsi contrahentes. Quare Concilium per Metonymiam sumit effectum pro causa, ità ut sensus sit, mutuò consentientes esse causam matrimonii. Neque hoc est sumere verba Concilii impropriè: nam locutio Tropica propria est: sic dicuntur verba esse effectiva Sacramentorum, & sensus tamen est, quòd proferentes verba efficiant Sacramenta.

Ratio 2dæ partis est; quia corpora,& jus mutuum sunt id, circa quod actus contrahentium, & verba versantur.

Dixi: *Probabiliter*: nam *Suar.* aliique tenent, materiam proximam esse contractum, quatenus est traditio corporum; formam verò, quatenus est mutua acceptatio, atque ità non distinguunt materiam & formam, nisi ratione: acceptatio enim determinat traditionem ad significandam mutuam liberam conjunctionem.

505. *Ministri.* Resp. 2. Ministri Sacramenti Matrimonii sunt ipsi contrahentes, quilibet partialis, ambo totalis. Est communissima contra *Canum*, & quosdam, præsertim Parisienses, & Lovanienses, qui Ministrum matrimonii, ût Sacramentum est, volunt esse Parochum, & matrimonia clandestina ante Tridentinum tantùm fuisse valida in ratione contractûs, utì & nunc, ubi

ubi *Trid.* non eſt promulgatum, aut Parochus verba, *Ego vos conjungo*, non profert. *Ratio noſtra eſt* 1. Quia Miniſtri Sacramenti ſunt, qui formam vel ſolam, vel materiam ejus ſimul ponunt; ſicut patet in aliis Sacramentis; atqui contrahentes ponunt formam hujus Sacramenti, & materiam: unde dixit *Florent.* cauſam efficientem matrimonii eſſe conſenſum, ſeu conſentientes, & *S. Thom. in* 4. *d.* 26. *q.* 2. *a.* 1. *ad* 1. *verba, quibus contractus matrimonialis exprimitur, ſunt forma hujus Sacramenti, non autem benedictio Sacerdotis, quæ eſt quoddam Sacramentale.* 2. Matrimonia clandeſtina ante *Trid.* erant rata, & vera matrimonia, utì ipſum Conc. docet *Seſſ.* 24. *Cap.* 1. rata autem non fuiſſent, niſi in ratione Sacramenti fuiſſent valida: nam *Innocent. III. Cap.* 7. *de Divortio* ait: Matrimonium Infidelium non eſſe ratum; quia Sacramentum non eſt, ex quibus patet, matrimonium poſſe eſſe Sacramentum ſine miniſterio Parochi, adeoque hunc non eſſe ejus Miniſtrum, ſed ipſos contrahentes. 3. Cardinales Concilii *Trid.* Interpretes Epiſcopo Salamantino dubitanti, an verba Parochi requirerentur ad matrimonium, reſponderunt, non requiri, ſed ſufficere ejus præſentiam, etſi diſſentiat, & contradicat.

Nec obſtat 1. Quòd Conc. *Trid.* ſupra præcipiat, ut Parochus, intellecto contrahentium conſenſu, dicat: *Ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti*: nam his verbis Parochus contractum tantùm approbat, ùt talem habendum in Eccleſia. *Trid.* ibi addit: *Vel aliis utatur verbis juxta receptum cujusque Provinciæ ritum.* Quòd non dixiſſet, ſi judicâſſet, verba Sacer- 506. *Solvuntur oppoſita.*

 dotis

dotis esse verba Sacramenti: sic enim occasionem dedisset formam vitiatam adhibendi in variis provinciis; Sacerdos ergo benedicit contrahentibus Matrimonium, facitque suâ præsentiâ, ut dicatur fieri in facie Ecclesiæ, & ut validum habeatur. Unde licet, qui dicit: *Ego te baptizo*, sit Minister Baptismi, non ideo dicens: ego vos conjungo, est Minister Matrimonii; quia Christus contractum invariatum elevavit ad rationem Sacramenti, Baptismi autem Ministrum voluit esse alium.

Nec obstat 2. Quòd contrahentes non agant nomine Christi, Minister autem Sacramenti debeat ejus nomine agere: nam licèt ejus nomine non agant, quantum præcisè ponunt contractum civilem, translativum mutui juris; agunt tamen ejus nomine, quatenus ponunt contractum ùt elevatum ad rationem Sacramenti, seu ùt signum repræsentativum meritorum Christi, & practicum gratiæ Sacramentalis, sicque, fideles saltem implicitè volunt sibi ministrare Sacramentum, etsi fortè nesciant, se ejus esse ministros. Neque verum est, quòd ante Trid. copula carnalis fuerit loco verborum, sed debebat simul adesse mutuus consensus, & ejus manifestatio, quæ ùt ordinata ad rationem Sacramenti ponebantur nomine Christi; copula enim carnalis indifferens erat, ut fieret animo fornicario, vel maritali.

QUÆS-

QUÆSTIO III.

Qualis conſenſus requiratur ad valorem Matrimonii ?

Reſp. Requiritur conſenſus verus, internus, 507.
mutuus, de præſenti, verbis, vel aliis ſignis ſen- 1. *Con-*
ſibilibus expreſſus, & acceptatus, plenè delibe- *ſenſus*
ratus, in ſe liber, & immunis à gravi metu *mutuus*
injuſto, inter unum, & unam. *verus.*

Dixi 1. *Conſenſus verus internus, mutuus*; quia Matrimonium conſiſtit eſſentialiter in contractu utrimque oneroſo, translativo juris in corpora in ordine ad actus generationis, qui haberi non poteſt ſine conſenſu mutuo, quemque ſupplere non poteſt ulla poteſtas humana; quia non poteſt avertere mala, oritura ex vinculo matrimoniali invitis impoſito; ſecùs poteſt Deus, qui & poſſet viro tradere jus in corpus mulieris ſine hujus conſenſu, & contra. Extra hunc caſum, ſi ex alterutra parte conſenſus eſſet fictus, Matrimonium non ſubſiſteret. Fictè tamen conſentiens graviter peccaret partim contra religionem per irreverentiam adversùs Sacramentum, falsò, & ſine intentione adhibendo ejus ſigna, partim contra juſtitiam, decipiendo in re gravi alteram partem. Unde & teneretur compenſare damna, imò verum conſenſum præſtare, niſi cauſa gravis excuſaret, ùt v. g. magna conditionis inæqualitas, gravia mala, capitales inimicitiæ perpetuæ, diſſidia, ſcandala, meritò ex tali Matrimonio metuenda. Excipe tamen, niſi mulier decepta, & ipſa ſponſum decepiſſet, v. g. falsò ſimulando ſe eſſe virginem, aut fictio

fictio satis apparuerit, ut mulier censeatur voluntariè decepta: tunc enim sibi imputare deberet, cùm volenti non fiat injuria, quando cedere suo jure potest.

2. De præsenti Dixi 2. *De præsenti*; quia per verba de futuro solùm fit promissio juris transferendi; in Matrimonio autem debet actu transferri, quod fit per verba, vel signa de præsenti.

3. Externè manifestatus. Dixi 3. *Verbis &c. expressus*; quia contractus humanus non fit nisi verbis formalibus, vel æquivalentibus consensus internus manifestetur: aliter enim is cognosci, & acceptari non potest. Quamvis autem aliis signis fieri possit; expedit tamen, ut exprimatur verbis formalibus; quia his clariùs, & certiùs manifestatur.

4. Acceptatus. Dixi 4. *Et acceptatus*: sine acceptatione enim non perficitur contractus. Fit autem acceptatio eisdem verbis, quibus consensus exprimitur: nam si sponsus dicat: accipio te in meam conjugem, hoc ipso significat, & suam obligationem, & acceptationem obligationis sponsæ; non enim potest dicere: volo esse tuus maritus, quin dicat virtualiter, & implicitè; volo te habere uxorem, adeoque volo te habere mihi obligatam: sine obligatione enim non esset uxor, nec sponsus maritus. Similiter non potest accipere sponsam uxorem, quin velit esse maritus ejus, adeoque se uxori obligare. Idem dicendum de sponsa. Ut autem consensus possit acceptari, debet perseverare non quidem necessariò physicè; sed saltem moraliter, & habitualiter, dum alterius consensus, & acceptatio accedit.

5. Plenè deliberatus. Dixi 5. *Plenè deliberatus*; quia nemo censetur

ſetur velle gravem obligationem ſuſcipere ſine plena deliberatione.

Dixi 6. *In ſe liber* : Id enim exigit omnis contractus humanus: nam poteſt quis velle cauſam, v. g. ebrietatem, in qua prævidet ſe conſenſurum, & nolle conſenſum. *6. Liber in ſe.*

Dixi 7. *Immunis à metu gravi injuſto* ; quia conſenſus, gravi metu extortus, irritus eſt ſecundùm dicenda. N. 546. *7. Non extortus metu injuſto.*

Dixi 8. *Inter unum, & unam* : Licèt enim Deus in lege veteri Patriarchis copiam fecerit ducendi plures uxores ad propagandum populum Dei, dividendo jus in plures uxores, quod aliàs una in corpus viri vi contractûs habuiſſet, providendo de mediis pro bona educatione prolium, pace conſervanda, aliisque malis impediendis; nunc tamen in lege nova irrita eſt conjunctio viri unius cum pluribus fœminis, uti colligitur ex Matthæi 19. ubi Chriſtus licentiam, antiquis Patriarchis conceſſam, revocat, & Matrimonium ad primam inſtitutionem reducit, conſtatque ex conſtanti praxi Eccleſiæ, & ex *Trid. Seſſ.* 24. *Can* 2. dicente: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul uxores habere, & nullâ lege divinâ prohibitum eſſe, anathema ſit.* Imò ſine ſpeciali Dei diſpoſitione Polygamia jure naturæ illicita eſt; tum quia, ſi uxor plenum jus in ſuum corpus tradat marito, debet & hic plenum jus in ſuum tradere uxori, niſi Deus aliter ordinet; tum quia niſi Deus ſpecialiter provideat, non ſervabitur pax in familia viri, habentis plures uxores, nec erit educatio debita prolium. Multò magis illicita eſt conjunctio unius fœminæ cum pluribus viris; tum quia commixtio fœminæ cum pluribus viris impedit generatio- *8. Inter unum, & unam tantùm.*

rationem, ùt patet in meretricibus, fique non impediretur aliquando, incertus esset pater, quæ repugnant fini primario Matrimonii, qui est generatio, & educatio debita prolis, & hinc nunquam ista conjunctio permissa fuit.

508. *Liberi sine consensu parentum validè contrahunt.* *Porrò*, quamvis liberi peccare possint secundùm dicta de sponsalibus N. 466. contrahendo Matrimonium sine consilio, & consensu parentum, validè tamen sine eo contrahitur ob rationem ibi datam, constatque ex *Trid. Sess.* 24. *Cap.* 1. ubi anathemate ferit eos, qui falsò affirmant Matrimonia, à filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse. In Gallia quidem dicuntur Matrimonia invalida sine consensu parentum contracta; sed non nisi quoad effectus aliquos civiles, ùt declaravit *Ludovic. XIII.* teste P. *Antoine*. Imò & quoad hos valent, si filii excesserint annum 30. & filiæ 25. modò in scripto consilium parentum requisiverint, uti declaravit *Henr. II.* Ex dictis sequitur non posse infideles, actu polygamos, ad Baptismum admitti, nisi retentâ uxore primo loco ductâ, dimittant reliquas. Excipe, nisi alia simul fidem susciperet, & prima nollet cohabitare sine injuria creatoris.

QUÆSTIO IV.

An ad Matrimonii valorem sufficiat consensus conditionatus?

509. *Conditio de præsenti non suspendit valorem*

Resp. 1. Sufficit, si conditio sit de præsenti, & existat, vel sit de præterito, & exstiterit. Secùs, si non existat, & non exstiterit. *Ratio 1mi est*; quia tunc consensus tran-

sit

sit in absolutum. *Ratio 2di est ;* quia contrahentes suam alligant intentionem conditioni, quâ non existente, consensus non est.

Resp. 2. Si adjiciatur conditio honesta, & 510.
possibilis de futuro contingenti, non perficitur *Honesta*
Matrimonium, donec conditio impleatur; *de futu-*
quia Matrimonii contractus transferre debet *ro sus-*
jus mutuum in corpora de præsenti, quòd non *pendit.*
intendunt contrahentes sub tali conditione. Hinc valor Matrimonii suspenditur, donec conditio impleatur, cujus impletionem tenentur sic contrahentes non impedire; sed exspectare, nisi transeat in impossibilem, vel inhonestam ob circumstantiam aliquam. Sicut autem cæteri contractus conditionati, dum conditio impletur, fiunt absoluti sine novo consensu; sic & Matrimonii contractus, modò prior consensus actualis habitualiter perseveret. Expedit tamen, ut consensum renovent; Imò juxta *Laym.* & alios debent coram Parocho, & testibus conditionis impletionem ostendere, nisi illi impletioni interfuerint, ut sic constet legitimè de Matrimonio verè contracto, utì exigit *Trid.* verùm id alii probabiliter negant; quia Matrimonium jam ante valet, & finis *Trid.* absque eo obtinetur: is enim est, ne deserto primo Matrimonio aliud ineatur; hoc autem Ecclesia nunquam permittet, nisi sciat conditionem non esse impletam, aut consensum, eâ pendente, esse revocatum: unde necesse non est, ut Ecclesiæ constet de Matrimonio absoluto, utì non est necesse, ut ei constet de valido; modò constet de contracto, & non sciatur esse invalidum. Quodsi quis sic contraxerit cum una, & conditione nondum impletâ absolutè ducat aliam, vale-

bit

bit Matrimonium, etsi illicitum sit; si autem cum duabus contraxerit sub tali conditione, cum illa valet Matrimonium, cujus conditio priùs impletur; quia tunc contractus cùm illa fit absolutus; non secùs ac si ante absolutè contraxisset, quod validè poterat. Si utriusque conditio simul impleretur, cum nulla valeret Matrimonium: nam proinde foret, acsi cum duabus simul contraheret absolutè: & ex *Cap.* 10. *de Sponſ.* incertitudo vitiat Matrimonium. Quòd autem, si quis Sponsalia sub conditione contrahat, posteriora non valent, etsi conditio iis adjecta priùs impleatur, ex eo est; quia secunda sponsalia, absolutè etiam contracta, nulla sunt, utpote de objecto illicito. Habet quidem Matrimonium conditionatum vim sponsalium conditionatorum; sed hoc sensu, quòd, sicut sponsalia talia, non sit absolutum ante eventum conditionis; hâc autem eveniente fiat absolutum: ùt, si duo contraxissent de præsenti sub conditione, si parentes consenserint, his consentientibus Matrimonium statim fit absolutum, etsi parentes postea contradicant; quia Matrimonium non potest esse vinculum infirmum. Unde & non subsisteret, si parentes primò contradicerent, etsi postea consentirent. Cæterùm Matrimonium contrahere sub conditione etiam honesta regulariter est illicitum; quia modus ille contrahendi est obnoxius variis perplexitatibus, causaretque sæpè multa dissidia, & lites.

511. *Conditio turpis de futuro habetur pro non adjecta.*

Resp. 3. Conditio turpis de futuro, non repugnans substantiæ Matrimonii, contractui matrimoniali adjecta, in foro externo habetur pro non adjecta, & censetur Matrimonium validum ante eventum conditionis, nisi con-

stet

stet defuisse consensum absolutum; in foro autem interno suspendit valorem contractûs, si contrahentes suum consensum ità illi alligaverint, ut noluerint absolutè consentire, nisi conditio impleatur. *Prima Pars* habetur *Cap. finali de conditionibus appositis*, *à Gregorio IX.* definita. *Ratio autem id statuendi est*; quia conditiones tales invitant ad peccatum. Hinc nunc post constitutionem *Greg.* præsumitur Matrimonium validum; tum quia in dubio semper præsumptio capienda est, quæ excludat peccatum; tum quia quisque censetur se velle legibus accommodare, etsi eas ignoret.

Dixi: *In dubio*: nam si constet serio adjectam esse, habetur pro adjecta: Jus enim habet pro non adjecta; quia in dubio præsumitur non fuisse serio adjecta; ubi autem dubium non est, præsumptio cedit veritati. Idem dicendum, si contrahentes putaverint esse honestam: tunc enim censentur seriò adjecisse.

Ratio 2dæ partis est; quia consensus tantùm vim illam habet, quam dat illi contrahens, nec Ecclesia potest supplere consensum matrimonialem, cùm nulla potestas humana possit dare jus in corpus alicujus ad usum Matrimonii sine ejus consensu; ergo si contrahens verè consensum suum suspendat usque ad impletionem conditionis turpis; non obligabitur, nisi positâ illâ conditione. Similiter ex eadem constitutione Gregorii conditio impossibilis, cognita ùt talis, adjecta contractui Matrimonii, in foro externo habetur pro non adjecta, & præsumitur joco adjecta esse; quia quisque censetur velle actum suum esse validum, nisi constet contrarium, & agere se-

cundùm leges. In foro interno ſtandum intentione contrahentium.

512. *Conditio repugnans ſubſtantiæ, vel fini matrimonii irritat.* Reſp. 4. Si conditio, vel pactum adjectum de futuro, repugnet ſubſtantiæ Matrimonii, ejus fini, vel bono; Matrimonium eſt irritum ex conſtitutione Greg. citata, ùt, ſi una pars dicat: contraho tecum Matrimonium, ſi velis impedire generationem prolis, vel donec inveniam aliam ditiorem, vel, ſi velis pro quæſtu te tradere adulterandam. *Et Ratio eſt*; quia Matrimonium non poteſt ſine ſua eſſentia ſubſiſtere; eſſentia autem Matrimonii conſiſtit in perpetuo jure, & obligatione in corpora, ad generationem, & educationem prolis, & ſervandam fidem conjugalem; cum quibus non ſtat tale pactum; adeoque nec cum hoc Matrimonium. Si autem non repugnet ſubſtantiæ, & fini Matrimonii, v. g. contraho tecum, ſi velis victum furto quærere, habetur pro non adjecta. Dixi: *de futuro*: nam debet induci obligatio faciendi aliquid contrarium ſubſtantiæ, fini, vel bonis Matrimonii; ſi enim dicatur, contraho tecum, ſi ſumpſiſti poculum ſterilitatis, ſi corpore quæſtum feciſti, Matrimonium non annullatur, ſubſiſtente conditione.

QUÆSTIO V.

In quale objectum ferri debeat conſenſus contrahentium Matrimonium?

513. *In jus mutuum radicale.* Reſp. Ferri debet in jus mutuum perpetuum in corpora in ordine ad actum generationis, adeoque, & in obligationem ſaltem radicalem reddendi debitum conjugale; non tamen

men necessariò in actum generationis exercendum, vel formalem, & proximam obligationem reddendi debitum.

Ratio 1mæ partis est, quia Matrimonii, ut est vinculum, essentia consistit in eo jure, & obligatione; consensus autem ferri debet in objectum suum essentiale. Unde intentio esse debet se obligandi ad non impediendam positivè generationem prolis, ad servandam fidem conjugalem non tradendo alteri corpus suum: illæ enim obligationes sunt essentialiter connexæ cum essentia Matrimonii, ut vinculum est.

Hinc non valet 1mò Matrimonium abyssinorum, & Judæorum, qui jus sibi reservant dimittendi uxores, si adulterium committant; quia licentia, ideo dandi libellum repudii, à Christo Domino est sublata Matthæi 19.

2. Matrimonium cum obligatione faciendi abortum, sumendi potionem sterilitatis, emittendi semen extra locum, à natura destinatum.

3. Si conjuges reservent sibi jus ad copulam cum aliena. Intentio tamen adulterandi, vel vitandi prolem stare potest cum jure matrimoniali, sicut intentio se obligandi in aliis contractibus stare potest cum intentione eos non implendi, v.g. potest quis transferre alicui jus in equum cum voluntate eum non tradendi.

Ratio 2dæ partis est; quia essentia Matrimonii consistit in mutuo jure in corpora; hoc autem stare potest cum animo eo non utendi, imò & cum obligatione, uti si sponsi ante ex communi consensu voveant castitatem, si contracto Matrimonio, & consummato, mu-

tuo consensu profiteantur in Religione ; non enim jus proximum , sed radicale in corpora constituit Matrimonii essentiam. Sic inter Beatissimam Virginem, & S. Josephum fuit verum Matrimonium, & tamen ambo votum castitatis perpetuæ emiserant, ùt habet communis. Nihilominus scriptura vocat Mariam conjugem , & Josephum virum Mariæ. Putat quidem S. Basilius , & Origenes inter eos tantùm fuisse sponsalia ; at si non constabat de eorum Matrimonio, quomodo consultum fuit famæ Bmæ Virginis, ut non diceretur adultera, postquam inventa est gravida ? Neque jus illud vinculatum ad copulam est inutile ; quia alias habet utilitates , nempe individuam vitæ societatem ; mutuum in necessitate auxilium , & solatium, gubernationem familiæ , remoram à fornicatione. Neque obstat bono prolis ; quia generatio actualis est tantùm finis accidentalis Matrimonii : essentialis autem est mutua traditio juris, & obligatio radicalis reddendi debitum. Quòd nisi verum esset , non possent duo conjuges mutuo consensu proponere sibi , quòd velint abstinere à copula , non possent duo senes , quibus non ampliùs spes prolis est, validè inire Matrimonium, aut vir ducere uxorem, quam scit esse sterilem.

514. *Ob quos fines liceat inire matrimonium.* *Petes*, an quis possit propter alios fines licitè inire Matrimonium, v. g. ad vitandam incontinentiam , vel quia sponsa dives est, & honestè sustentari potest familia. R. Potest ; quia hæc vel sunt honesta , vel referri possunt ad finem honestum. Imò licet viro ducere sterilem , ne gravetur in sua paupertate prolibus, & abstinere etiam eo fine ab usu Matrimonii.

QUÆS-

QUÆSTIO VI.

An Matrimonium contrahi poſſit per Procuratorem, & quid ad id requiratur?

Reſp. Poteſt, non ſecùs ac alii contractus. 515.
Patet ex praxi Principum perſonarum. *Et Poteſt.*
Ratio eſt; quia Chriſtus contractum elevando ad rationem Sacramenti, nihil in eo immutavit.

Requiſita ad contractum per Procuratorem.

Requiritur autem imò, ut Procurator habeat ſpeciale mandatum cum determinata perſona contrahendi, & quidem per inſtrumentum publicum, vel quid æquivalens; quia debet in facie Eccleſiæ conſtare de Matrimonio contracto. 2. Ut Procurator per ſe ipſum contrahat, nec alium ſubſtituat, niſi hoc ei ſit commiſſum. 3. Ut conſenſus principalis non ſit revocatus, etiam ignorante Procuratore; ſed perſeveret ſaltem habitualiter; quia conſenſus matrimonialis contractûs non poteſt, ſicut nec in aliis, humanâ poteſtate ſuppleri. 4. Ut coram Parocho, & teſtibus contrahat, & vitetur clandeſtinitas. 4. Ut fines mandati non excedat, v. g. in dote, vel aliis conditionibus, non ſervando voluntatem mandantis. Poſſet etiam Matrimonium per literas contrahi, ſi reliqua ſerventur, ut non ſit clandeſtinum; ſed hic modus vix eſt uſurpandus extra neceſſitatem. Imò poteſt vir contrahere pro muliere, & mulier pro viro, aut etiam duo viri nomine principalium dicendo, v. g. ego nomine Titii Cajam accipio uxorem, & alter reſpondendo: & ego nomine Cajæ Titium in

maritum. Nec opus est, ut Parochus dicat: ego vos conjungo; quia verba illa essentialia non sunt. Nec obstat, quòd alia Sacramenta non possint administrari absenti; quia constant verbis formalibus, ad præsentem ore proferendis, ùt constat ex formis: Matrimonium autem retinet essentiam contractûs, qui signis, & inter absentes potest celebrari.

QUÆSTIO VII.

An omne Matrimonium validum sit indissolubile quoad vinculum, seu jus mutuum matrimoniale?

516. *Nunquam potest matrimonium dissolvi consensu conjugum.* Resp. 1. Sine speciali licentia Dei nullum Matrimonium, absolutè contractum, est, aut unquam fuit à conjugibus dissolubile; quia institutione Dei est perpetuum vinculum, nec Deus dedit homini potestatem aliter transferendi jus in corpus suum in ordine ad generationem. Constat ex Matthæi 19. ubi Christus ait de conjugibus: ab initio sic ordinatum esse à Deo, ut sint duo in carne una, & quod Deus conjunxit, ab homine separandum non esse. Unde non est homini facultas dissolvendi matrimonium, & corpus suum tradendi alteri, sique quis faceret, peccaret contra jus naturæ non secus, ac qui disponit de re aliena invito rationabiliter Domino.

517. *Nec consummatum fide ium Ecclesia authoritate.* Resp. 2. Matrimonium inter baptizatos consummatum, quod fit à conjugibus per copulam, seu actum carnalem, de se ad generationem prolis sufficientem, in hac Dei providentia nullâ authoritate est quoad vinculum disso-

dissolubile ab hominibus, vivente utraque conjuge. Constat ex *Trid. Sess.* 24. *de Reformatione Cap.* 7. & Scripturâ Matthæi 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Luc. 16. *Omnis, qui dimittit uxorem suam, vel alteram ducit, mœchatur, & si uxor dimiserit virum suum, & alteri nupsit, mœchatur.* Idem habetur 1. *ad Cor.* 7. *ad Romanos* 7. *Marci* 10. *Et ratio est;* quia Matrimonium consummatum est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia per naturæ humanæ assumptionem, quæ indissolubilis est. Nec obstat illud Matthæi 19. *Qui dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur;* Nam duplex est hìc Christi sententia. 1*ma*: qui dimiserit uxorem suam quoad habitationem, & torum absolutè, & in perpetuum facit eam mœchari, uti habetur Matthæi 5. & reus est illius mœchiæ, nisi dimiserit ob fornicationem, seu adulterium. 2*da est*: qui dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, mœchatur mœchiâ personali. Hunc esse sensum verborum Christi, constat ex verbis ejus claris Matthæi 5. dicentis: *Qui dimiserit uxorem suam, exceptâ fornicationis causâ, facit eam mœchari.* & Marci 10. *Quicunque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam.* Potuisset tamen Deus absolutè dare potestatem conjugibus Matrimonium dissolvendi mutuo consensu; uti si liberos non haberent, aut jam educati sufficienter fuissent: neque enim dissolvere sic Matrimonia ex natura rei itâ malum est, quin Deus, qui mala, fortè eventura, avertere poterat, facultatem dare potuisset: sic in lege veteri permisit Judæis dare libellum repudii,

& dissolvere Matrimonium, etiam quoad vinculum, utì colligitur ex Scriptura, præsertim Deuteronomii 24. Neque enim hoc vacabat Mysterio: significabatur enim, quòd Christus esset repudiaturus Synagogam, & loco ejus indissolubiliter desponsandus Ecclesiæ suæ, non licebat autem uxori abnuntiare viro; quia Synagogæ non licebat recedere à Christo. Dicta procedunt de Matrimonio, etiam per vim consummato.

518. *Ratum tantùm solvitur per professionem religiosam* Resp. 3. Matrimonium ratum, necdum consummatum, solubile est, & reipsâ solvitur, non quidem jure naturæ, nec divino à Christo lato; sed jure Ecclesiastico per professionem unius in Religione approbata; ità ut altera pars licitè aliud Matrimonium inire possit. *Prima Pars constat ex Tridentino* de Sacramento Matrimonii *Sess. 24. de Reformatione Can. 6.* dicente: *Si quis dixerit Matrimonium ratum, non consummatum per solennem Religionis professionem alterius conjugum non dirimi*, anathema sit. Et ex Cap. *Votum*, & Cap. *ex publico de Convers. conjugum*: valetque id respectu professionis in ordine Melitensi: unde contractus Matrimonii involvit hanc conditionem: *nisi religionem profitear ante consummationem.*

Ratio 2dæ partis est; quia vinculum Matrimonii, & Religionis non sunt incompatibilia ex natura sua: nam potest conjux post consummatum etiam Matrimonium de consensu alterius conjugis validè, & licitè professionem edere in Religione; Matrimonium autem ratum, & consummatum sunt ejusdem naturæ: neque enim copula est de essentia Matrimonii: sed terminus respectus à vi significativa.

Ratio

Ratio 3tia partis est ; quam negat *Sanchez*, & alii, est 1mò ; quia solennitas votorum religiosorum inventa, & introducta est ab Ecclesia post ascensionem Christi Domini ; non est autem credibile, illum privilegium illud & virtutem concessisse solennitati, nondum introductæ : ab ascensu autem Domini nullum jus divinum latum est. 2. Jus divinum in Ecclesia nunquam mutatum est ; Jus autem dissolvendi Matrimonium ratum, non consummatum, aliquando mutatum est ; quia olim solvebatur per vota simplicia, ùt colligitur ex facto S. Theclæ, S. Alexii, S. Macharii, S. Cæciliæ, qui non fuerunt Religiosi ; nunc autem Matrimonium non solvitur per vota simplicia, etiam Religiosa, ùt sunt in Societate JESU. 3. Vota Religiosa jure divino sunt omnia ejusdem rationis ; solennitas verò ab Ecclesia introducta est illis accidens ; non solvitur autem per omnia illa, nempe per simplicia, cùm Tridentinum id solùm votis solennibus concedat ; nec solvitur per susceptionem sacri ordinis, neque per impotentiam supervenientem.

Ratio 4ta partis, quam tenet *Suarez*, & alii, est ; quia, ùt constat, dissolvitur tale Matrimonium per professionem ; non jure naturæ, nec divino ; ergo tantùm Ecclesiastico. Nec effectus ille excedit potestatem Ecclesiæ, cui dictum est : *Quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis* ; quòd autem potestas illa se extendat ad illum effectum, declarat sensus Ecclesiæ.

Porrò conjugibus à contracto Matrimonio conceduntur duo menses ad deliberandum de Religione ineunda, quam si conjux intra illud tem- *Tempus deliberandi.*

tempus non ineat, tenetur petenti reddere debitum; si tamen negaret, adhuc posset ingredi Religionem. Vide *La Croix* hìc Num. 419. & 422.

519. *Et per dispensationẽ Papæ.* Resp. 4. Matrimonium ratum non consummatum dissolvi quoque potest ex concessione divina per dispensationem Summi Pontificis. Ità *Bellar. Suar. Sanchez*, & alii contra *Scotum*, S. *Bonav.* & alios *Ratio est* 1. Quia Pontifex per legem universalem potuit statuere, ut per Professionem Religionis solveretur tale Matrimonium, cur non possit solvere per sententiam particularem, præsertim, cùm potestas illa sit necessaria ad bonum Ecclesiæ: nam sæpe causæ graves possunt id exigere. R*atio à posteriori est*; quia multi Pontifices dispensârunt in Matrimonio rato, uti *Martinus V. & Eugen. IV.* teste S. *Anton.* 3. p. t. 1. cap. 21. §. 3. *Pius II. & IV.* teste *Navarro Greg. XIII.* teste Præposito. *Clemens VIII. & Urbanus VIII.* teste *Conrado S. Pius V. & Paulus V.* asserere autem tot Pontifices in re tanti momenti errâsse, videtur temerarium, & Sedi Apostolicæ injuriosum: non enim foret error meri facti, sed juris, nempe super solubilitate Matrimonii, & valore, ac honestate ejus ab altera parte de novo contrahendi.

Nec obstat 1. illud Christi; *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: nam Pontifex non dissolvit privatâ potestate, & ùt homo, sed ùt Vicarius Christi, potestate ab illo sibi concessâ.

Nec obstat 2. Quòd Matrimonium sit Sacramentum: nam Pontifex non dispensat in Matrimonio, ùt Sacramentum est, quod jam physicè transiit; sed in vinculo, orto ex contractu,

tractu, involvente hanc conditionem, ut solvi non possit, nisi accedat Professio Religiosa, vel dispensatio legitima; vinculum autem, utpote effectus, sic tolli potest.

Nec obstat 3. Quòd opposita sententia videatur probabilis; adeoque non liceat inire Matrimonium novum, priore sic dissoluto, cùm agatur de valore Sacramenti: nam sententia opposita non est comparativè probabilis; aliàs peccâssent tot SS. Pontifices: nec rationes sunt magni momenti pro opposita.

520. *Consummatum infideliũ solvi potest, si unus convertatur &c.*

Resp. 5. Matrimonium Infidelium consummatum, quamdiu Infideles manent, est omninò indissolubile, nam dissolvi non potest proprio consensu, ùt patet ex dictis, cùm Deus non dederit potestatem contrahendi illud dissolubiliter, illique consentiendo conformarint se institutioni divinæ. Dein non potest dissolvi à Principe Gentili; quia huic Deus illam potestatem non concessit: nec authoritate Ecclesiæ; quia illi huic non subsunt, ex 1. ad Cor. 5.

521. *Quibus casibus?*

Dixi: *Quamdiu manent Infideles*: nam Infideli, ad Fidem Christi converso, licitum est, Matrimonium etiam consummatum dissolvere, & ad alias nuptias transire tribus casibus: 1. Si remanens Infidelis ideo nolit cohabitare converso, quòd Fidem Christi suscepit. Constat ex Apost. 1mâ ad Cor. 7. dicente: *Quòd si Infidelis discedit, discedat: non enim serviliter subditus est frater, aut soror hujusmodi: in pace enim vocavit nos Deus.* 2. Si Infidelis quidem velit cohabitare, sed non sine injuria Creatoris, id est, si jactet convitia in Christum, vel in Fidem Christi, verum

rum Dei cultum impediat, pergat usurpare infidelitatis suæ superstitiones &c, 3. Si in ejus contubernîo converso immineat periculum perversionis; quia vel tentat eum iterum pervertere, vel saltem ad peccatum mortale iterum perducere, ità ut conversus sit, spectatis circumstantiis, in periculo peccandi mortaliter. Colligitur ex textu Apostoli, quem *Innoc. III.* Cap. *Quanto. de Divortio*, exponit his verbis: *Si alter infidelium conjugum ad Fidem Catholicam convertatur; altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini Numinis, vel ut eum pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare volente, qui relinquitur, ad secunda vota, si voluerit, transibit, & in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus:* Si *Infidelis discedit, discedat.* Ex quibus patet, dissolutionem illam non esse ex dispositione Ecclesiæ, sed ex dispositione Dei in favorem Fidei. Et hinc 1. Si Infidelis à converso discederet ex alia causa v. g. quia hic antè adulterium commisisset, non posset præcisè ideo dissolvi vinculum, nec si post Baptismum utriusque esset Matrimonium iterum consummatum; quia esset Matrimonium consummatum Fidelium. 2. Si post conversum virum fidelem, convertatur & uxor, & vir necdum aliam duxerit, tenetur hanc recipere, ex *Cap. Quanto.* suprà cit. 3. Ut constet de Infidelis obstinatione, moneri debet, & interrogarì, an velit converti; si moneri non possit, v. g. quia in longinquis terris est, ex declaratione *Pii V. & Greg. XIII.* potest conversus aliud Matrimonium inire; quia præsumitur periculum peccati ab eo: consulendus tamen esset Pontifex. Et quia ordinariè est periculum perversionis,

ſionis, vel peccatorum, ſi tali Infideli cohabiret converſus, dubium eſt, an non liceat converſo regulariter inire aliud Matrimonium. Affirmat *Sanch.* & alii; attendendæ videntur circumſtantiæ. Teſte *La Croix* N. 408. conſuetudine, vim legis habente, eſt receptum, ut ob periculum non liceat manere cum nolente converti.

QUÆSTIO VIII.

Quando, manente vinculo conjugali, licita ſit ſeparatio conjugum, quoad torum, & cohabitationem, quæ ſeparatio divortium dicitur, & quâ poſſit authoritate fieri?

Reſp. 1. Poteſt fieri ad tempus, vel in perpetuum, quando adeſt gravis & juſta cauſa. 522.
Quarum 1*ma* eſt: Adulterium perfectum alterius conjugis, quo nomine hìc etiam venit beſtialitas, & ſodomia conſummata, ſeu effuſio ſeminis in vas præpoſterum; non tamen tactus, oſcula, etiam cum pollutione, cum alia perſona exercita. *Ratio eſt*; quia perſona adultera frangit fidem, dividendo carnem ſuam cum altera; jus autem naturæ dictat, frangenti fidem non neceſſariò ſervandam eſſe; ècontra per oſcula, etſi cum pollutione conjuncta, non dividitur caro cum altera.

Quando una pars adulterium commiſit?

Excipe tamen 1. Si adulterium ſit condonatum; quia verè & externè condònata injuria puniri non debet; cenſetur autem condonari, ſi ſciens adulterium, cum conjuge copulam ſponte exerceat, vel ùt conjugem liberaliter tractet.

2. Si uterque adulterium commisit ex *Cap. Significâsti. de Divortiis*; ità ut pars, quæ post compartis adulterium fornicata est, teneatur ad aliam redire, cùm matrimonii jus, in utroque læsum, consistat, & paria delicta mutuâ compensatione tollantur. *Cap. 6. de Adulterio.*

3. Si vir ipse uxorem prostituerit, aut fornicandi causam dederit, v.g. negando ei injustè debitum: nam par non est, ut ex sua malitia commodum reportet contra partem læsam.

4. Si adulterium non fuit culpabile: ùt, si mulier putans, virum suum esse mortuum nupserit alteri, aut per violentiam fuerit oppressa: nam privatio debiti, & cohabitationis est pœna, quæ culpam supponit; si tamen ex metu gravi fecisset alteri copiam sui corporis, probabiliùs ejici posset: licèt enim gravis metus excuset à pœnis, jure humano statutis, non tamen hic; quia jure naturæ sequitur pœna delictum. Oppositum tamen tenent aliqui apud *La Croix* N. 435. & videtur charitas aliquid exigere. Porrò est æquale jus utrique conjugi ob adulterium: nam quoad torum, fidem & debitum conjugale pares sunt vir & uxor, ex 1. ad Cor. 7. Et nemo tenetur stare promissis illi, qui priùs fidem fregit.

Vel lapsa est in hæresin. *Causa 2da est*: Lapsus alterius conjugis in hæresin; quia ex cohabitatione cum Hæretico imminet periculum animæ: Matrimonium autem non tollit jus naturale vitandi interitum animæ. *Nec obstat*, quòd Christus Matthæi 5. & 19. permittat divortium ob solam fornicationem; nam agit de causa, per se sufficien-

te

te ad divortium perpetuum, qualis eſt adulterium; quia opponitur fidei conjugali; alia ſunt cauſa per accidens.

Quando uni grave malũ imminet ex ſævitia alterius.

3tia eſt; Sævitia conjugis, ex qua meritò timetur grave malum; quia recta ratio dictat, licere vitare grave malum. Idem dicendum, ſi ex aliis unius ſceleribus alteri impendeat grave malum animæ vel corporis; uti, ſi vir uxorem ſollicitet ad peccatum grave, & hæc avertere non poſſit, v. g. ſi in domum, lucri causâ, inducat juvenes impuros, quibus uxor ſollicitetur ad peccata; ſi uxorem cogat ad recipienda, tegenda, diſtrahenda furta &c. ob alia tamen crimina unius, quibus nec fides conjugalis violatur, nec periculum alteri imminet, divortium non licet ex *Cap.* 2. *de Divortiis*. Si utrimque ab altero alteri immineat grave malum animæ, utrique liceat divortium; quia malum animæ imminens vitare licet.

Si liberè conſentiant conjuges.

4ta eſt: Mutuus conſenſus ſtudio vitæ perfectioris in Religione; ſi tamen unus poſt conſummatum Matrimonium Religionem ingrediatur, debet & altera pars ingredi, ex *Cap. de converſ. conjug.* aut non ſuſpecta de incontinentia, in ſæculo vovere caſtitatem. *Cap.* 8. eod. tit. Ut vir cum uxoris conſenſu ſacros Ordines ſuſcipiat, debet uxor in ſæculo vovere caſtitatem. *Cap.* 5. eodem tit.

Quâ authoritate liceat ob adulterium?

Reſp. 2. Si uni conjugi conſtet de alterius adulterio, poteſt propriâ ſe authoritate ſeparare à thoro, vel negare debitum in perpetuum: non tamen ab habitatione, per ſe loquendo, ſine authoritate Judicis Eccleſiaſtici. 523.

Ratio 1mæ partis eſt; quia Matrimonium, ad reddendum debitum, non obligat, niſi ſervetur fides. Nec ſic innocens eſt Judex in

pro-

propria causa, sed utitur jure suo, estque illa separatio actio privata, quæ propriâ authoritate fieri potest.

Ratio 2dæ partis est; quia Matrimonium est publicâ authoritate Ecclesiæ celebratum; ergo sine ea, nisi aliud periculum id exigat, ab eo non est recedendum; dein divortium, quoad habitationem, est pœna publica; ergo debet provenire à Judice. Ità cum *S. Th. S. Bonav. S. Anton.* & alii.

Dixi: *Per se loquendo*; quia, si innocens probare non posset, ei licitum esset, secluso scandalo, recedere clam, prætexendo alibi negotia; imò non improbabilis est sententia, quòd propriâ authoritate possit se innocens separare quoad habitationem propter adulterium certum, etiam occultum; quia Christus, absolutè dedit facultatem Matthæi 19. recedendi ob fornicationem, nec jus clarum statuit aliud, nec jus naturæ id prohibet: dein jus divortii oritur ex delicto, non ex publicitate; verùm, quia plerumque oritur scandalum ex separatione ab habitatione, regulariter opus est authoritate Judicis. Si tamen adulterium esset certum, & notorium, posset vir, invitâ uxore, ingredi Religionem, vel sacros Ordines suscipere, ùt habet communis. Quod & potest, si ob adulterium authoritate Judicis facta sit separatio: nocenti tamen non licet mutare statum; quia ab alio revocari potest. Si, facto divortio, pars nocens, facti pœnitens, recipi petat, non tenetur innocens recipere; quia injuria manet, & reatus pœnæ à jure divino, & humano statutæ in perpetuum. *Excipe* tamen, nisi innocenti immineret periculum animæ propriæ, quod aliter averti non posset:

&

& juxta aliquos, si & ipse laberetur in adulterium: tunc enim putant teneri redire; quia jus tantùm conditionatum habet, nisi & ipse frangat fidem. Negat tamen id S. *Th. in 4. d. 35 q. unicâ a. 6. ad 4. Sanch. Laym.*

Resp. 3. Divortium ob hæresin, supervenientem Matrimonio, potest fieri authoritate propriâ, non est tamen perpetuum, si nocens convertatur; quia *Cap. de illa. de divortiis* dicitur: mulierem, quæ absque judicio Ecclesiæ à viro recesserat lapso in hæresin, esse reddendam, quando vir ad fidem redierit. Si tamen judicio Ecclesiæ facta fuisset separatio, non teneretur pars innocens nocentem recipere, sed posset inire Religionem, vel manere separata in sæculo; nocens tamen ab innocente revocari posset. Unde statum mutare non potest. 524. *Quâ ob hæresin?*

Similiter divortium factum ob sævitiam, aut periculum animæ non est perpetuum; sed nocenti se reconciliare debet innocens, ubi se emendavit, & non est periculum relapsûs: nec debet fieri authoritate propriâ, nisi sit periculum in mora, vel probari non posset solicitatio ad peccatum v. g. hæresin, veneficium &c. Ex hactenus dictis *Vel sævitiam?*

Colliges. Jus conjugum esse jus mutuum ad usum corporum in ordine ad generationem prolis, vi cujus uterque tenetur petenti usum in eum finem concedere, qui usus debitum conjugale dicitur. Quâ autem ex causâ liceat quandoque id negare, & quæ non raro sint peccata conjugum, dicam Cap. ultimo. 525. *Peccata conjugum.*

CAPUT III.

De Impedimentis Matrimonii, & diſpenſatione in illis.

IMpedimenta Matrimonii alia dicuntur tantùm impedientia, quæ faciunt, ut Matrimonium contrahatur illicitè, ſed illud non redduntinvalidum; alia dicuntur dirimentia, quæ Matrimonium non tantùm illicitum faciunt, ſed etiam irritant, ſeu faciunt, ut non contrahatur validè.

QUÆSTIO I.

Quæ ſint impedimenta Matrimonii duntaxat impedientia?

526. *Quatuor tantùm impedientia.* RESp. Quæ nunc vigent, ſunt quatuor tantùm, obligantque ſub mortali; quia materia præcepti gravis eſt, ùt patebit; comprehenduntur autem hoc verſu:

Eccleſiæ vetitum, tempus, Sponſalia, votum.

Itaque 1*mum* eſt Prohibitio facta ab Epiſcopo, vel Parocho, ne contrahatur ad certum tempus matrimonium, v. g. donec in dubio de impedimento aliquo, detegatur veritas, Item prohibitio facta à *Trid.* ne contrahatur, niſi præmiſſis proclamationibus, vel diſpenſatione in illis.

2*dum* eſt tempus feriarum, quod ex decreto *Trid.* eſt tempus Adventûs uſque in diem Epiphaniæ, & à die Cinetum uſque in Octavam Paſchæ incluſivè: non prohibetur tamen ipſe contractus matrimonii, ſed etiam ſolennitas

nitas nuptiarum, nempe benedictio solennis sponsi & sponsæ, traductio sponsæ ad ædes sponsi, choreæ & convivia nuptialia. Atque hæc de jure communi. In aliquibus enim Diœcesibus non permittitur etiam contractus matrimonii sine speciali causa & licentia Episcopi, qui, an tum etiam permittat benedictionem nuptiarum, ex ipsius permissione, vel consuetudine colligendum est.

3*tium* sunt Sponsalia, priùs cum alia persona contracta, & nondum dissoluta; quia tunc violaretur in re gravi fides, alteri data, & acceptata: sunt autem impedimentum tantùm impediens extra primum consanguinitatis gradum: in primo enim etiam dirimunt matrimonium, etsi mutuo consensu essent dissoluta: in aliis tamen gradibus priùs dissoluta non impediunt, ùt magìs constabit ex dicendis.

4*tum* est Votum simplex castitatis in sæculo servandæ, votum ingrediendi Religionem, vel suscipiendi sacros Ordines, vel nunquam ineundi matrimonium: votum enim jure naturali obligat ad suì observationem, ne fides Deo data violetur. Hinc peccat etiam graviter cum tali persona contrahens; quia concurrit ad fidem Deo datam violandam, & rem ipsi obligatam sibi usurpandam assumit. Non irritat tamen hodiedum votum simplex Matrimonium: nam nisi aliunde actus irritetur, potest rei alteri promissæ validè, etsi illicitè, dominium transferri: votum autem simplex solùm importat promissionem. *Post votum simplex*, inquit, *S. Thom. in 4. dist. 38. q. 1. a. 2. qu. 2. adhuc remanet homo dominus corporis sui; & ideo potest ipsum dare alteri, scilicet*

uxori : dictis impedimentis addi potest clandestinitas, ubi *Trid.* non est promulgatum, & excommunicatio, vi cujus excommunicatus prohibetur etiam suscipere Sacramenta.

QUÆSTIO II.

Quot, & quotuplicia sint Impedimenta dirimentia Matrimonium?

Resp. Post *Trident.* sunt quindecim his versibus comprehensa:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultûs disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas;
Si sis affinis, si clandestinus, & impos,
Si mulier sit rapta loco, nec reddita tuto.
Hæc facienda vetant, connubia facta retractant.

Ex his impedimentis quædam jure naturæ,
527. vel jure divino indispensabiliter Matrimonium
Dirimentia irritant, ùt error in substantia contractûs, im-
15. potentia perpetua, ligamen cum alia, conjuge adhuc vivente, consanguinitas in gradu lineæ rectæ non valde remota: alia dirimunt tantùm Jure Ecclesiastico, saltem si primum gradum lineæ transversæ inter consanguineos excipias. Cum quocunque tamen ex his impedimentis qui scienter contrahit, peccat mortaliter; tum quia agit in re gravi contra legem Ecclesiæ, tum quia vel attentaret contrahere, & jam attentaret Sacramentum, quod efficere non posset, vel fingeret se intendere, & jam simularet se velle administrare Sacramentum, quod non vellet, quorum neutrum sine peccato mortali, etiam ex metu gravi, potest. Porrò

rò impedimenta Juris Ecclesiastici tantùm non concernunt Infideles, sed solos baptizatos.

QUÆSTIO III.

Qualis error, conditio, & votum Matrimonium irritet?

Resp. 1. Error circa substantiam personæ, quâcum intenditur contractus matrimonialis, non verò error, etsi antecedens, vel proveniens ex alterius dolo circa accidens, seu qualitatem ejus, sive in- sive extrinsecam irritat Matrimonium. 528.

1. Error circa substantiam personæ.

Ratio 1mæ partis est; quia persona est substantia, & primarium objectum contractûs, in quod contrahentium consensus fertur: proinde error circa eam secundùm se impedit consensum, & reddit contractum nullum. Idque verum est, etsi error tantûm esset comitans; quia, licèt quis contrahens cum Caja, putans, esse Titiam, fuisset contracturus absente errore cum Caja; jam tamen non est consensus in Cajam: nihil enim volitum, nisi cognitum. Unde Lia, pro Rachele substituta Jacobo, non fuit vera ejus uxor, donec detectâ fraude eam admiserit uxorem.

Ratio 2dæ partis est; quia error circa accidens v. g. nobilitatem, divitias, virginitatem, indolem personæ non impedit consensum in substantiam personæ, quæ est directum & substantiale objectum hujus contractûs.

Excipe, nisi error qualitatis redundet in substantiam, quod fit 1. Si qualitas determinet personam, distinguatque à quavis alia, uti, si quis intendat contrahere cum primogenita, quam

Accidẽtalis error redundans

in substantiâ. quam aliter non novit, & ei substituatur secundo-genita: tunc enim deest consensus in substantiam contractûs: secùs esset, si vellet contrahere cum præsente, quam falsò putaret esse primogenitam. 2, Si quis sic animo sit comparatus, ut nolit absolute contrahere v. g. cum Catharina, nisi sit nobilis, dives, virgo &c. tunc enim iterum deest consensus, utpote alligatus conditioni, quæ, cùm desit, deficit consensus. Si tamen contrahens id verbis non exprimeret v. g. dicendo: *Accipio te uxorem, si es nobilis; secùs non*, in foro externo censeretur absolutè consensisse, cogereturque illam ducere; quia communiter, nisi aliud exprimatur, adest consensus absolutus; ex communiter autem contingentibus prudens est præsumptio. Vide dicta *de Contract.* 3. P. N. 112.

529. *Casus.* *Petes.* Quid ad hunc casum: Titius petit filiam Caji natu minorem sibi uxorem dari, quam viderat esse formosam: Cajus hanc negat, & offert natu majorem non formosam, & à Titio non visam: Titius mittit Sempronium, ut hanc videat, & referat sibi, cujus formæ sit: Cajus Sempronio ostendit natu minorem, dicens, esse natu majorem, proin Sempronius refert Titio, natu majorem esse formosam. Itaque Titius per Procuratorem cum hac contrahit Matrimonium; quæritur, an validè. Resp. Affirmat *Sanch.* L. 7. D. 18. N. 35. *Perez*, *Gobat*; quia error est circa accidens. Negat *Sporer*; quia consensit in illam, quam vidit Sempronius, determinatus ejus pulchritudine, adeoque error redundat in substantiam: ast examinanda est conscientia Titii, & intentio, quam habuisse ex actuali com-

comparatione animi præsumitur: si enim sic fuit constitutus, ut animo dixerit: Duco natu majorem, quam audivi, vel puto, esse formosam, Matrimonium valebit; si autem sic erat comparatus: Volo formosam illam natu majorem uxorem habere, Matrimonium non valebit; quia error redundat in substantiam. Sicut, si quis contrahendo dicat: Duco præsentem, quam puto esse filiam Consulis, valet Matrimonium, secùs, si dicat: Duco filiam Consulis, quam puto esse præsentem; quia tum fertur intentio in personam, ut affectam tali qualitate, id quod attendendum est. *La Croix* N. 554.

Resp. 2. Conditio dirimens Matrimonium, est conditio servilis ignorata, uti, si persona libera contrahat cum mancipio, seu servâ, quam putat esse liberam. Ex Cap. *Si quis ingenuus*. 29. q. 2. & ex Cap. 2. & 4. *de Conjugio servorum*. Ratio *sic statuendi* fuit magna inæqualitas contractûs ingenui cum serva ignoratâ ejus qualitate, & non rarò injuria: persona enim libera se totam traderet; servituti autem obnoxia nonnisi in quantum placuerit domino, qui, per obsequia ipsi exhibenda, potest eam sæpius impedire, etiam à debito conjugali reddendo. Hoc tenet, etsi ignorantia esse vincibilis, crassa, & supina, quia Ecclesia requirit consensum directum, & similem conditionem cognitam. 530. 2. *Conditio servilis ignorata.*

Dixi: *Conditio ignorata*: nam si liber scivit alterius conditionem servilem, valet Matrimonium, ex Cap. cit. quia liberè consensit in inæqualitatem. Idem dic, si persona servilis ducat servilem, putans, esse liberam, ex eod. Cap. quia par est utriusque conditio.

Ignorantia affectata videtur æquivalere sufficienti notitiæ.

Resp. 3. Votum dirimens Matrimonium est 1. Votum castitatis solenne, in Religione approbatâ sponte emissum. Constat ex *Trid. Sess.* 24. *de Matrim.* Can. 9. Dixi: *Sponte emissum*; quia professio gravi metu injusto directè extorta, invalida est. 2. Votum solenne sponte emissum in susceptione Ordinis sacri habetur in *Trid.* loc. cit. Quodsi quis votum in susceptione Ordinis positivè excluderet, adhuc Lege Ecclesiasticâ irritum foret Matrimonium subsequens, saltem in Ecclesia Latina, quod addo; quia de Græca negat *Arend.* Affirmant tamen alii. 3. Votum castitatis simplex post biennium Novitiatûs emissum cum voto paupertatis & obedientiæ in Societate JESU ex Bulla *Greg. XIII. Ascendente Domino*, irritat Matrimonium contrahendum. Religiosi autem, Clerici in Ordine sacro Moniales & Laici in gradu prohibito attentantes Matrimonium sunt ipso facto excommunicati ex *Clementina de Consang.*

531. *3. Votum solenne castitatis.*

An autem votum solenne jure naturæ etiam irritet Matrimonium subsequens, controvertitur. Affirmant Thomistæ communiter favente *D. Th.* in Supplemento q. 53. a. 2. O. Negant *Scotus* & Scotistæ omnes, teste *Mastrio* hic N 436. Fundamentum *Thom.* est; quia, qui Professionem in Religione facit, tradit se Deo; rem autem alteri traditam jus naturæ vetat tradi tertio. *Respondetur.* Inprimis non apparet, quomodo per votum castitatis solenne magìs se quis tradat Deo ad servandam præcisè castitatem, quàm qui emittit votum perpetuum simplex castitatis in Societate JESU,

532. *An jure naturæ?*

JESU, vel in sæculo. Dein, qui tradidit se Deo, non potest se tradere alteri eodem titulo, potest tamen validè jure naturæ alio. Sic, qui tradidit se uxori titulo Justitiæ, potest, stante jure uxoris, cum hujus consensu in Religione se tradere Deo titulo Religionis; poterit ergo etiam aliquis se titulo Religionis Deo tradere primùm, & dein titulo Justitiæ validè jure naturæ uxori. *Si dicas*: Si rem, promissam ex fidelitate Cajo, ipsi tradam, jure naturæ non possum deinde tradere alteri; ergo à pari. Resp. Neg. Consequentiam: quia tradendo Titio rem sic promissam transfero dominium, secùs fit per votum; quod fit Deo.

Scotistæ, quos sequitur *Sanch.* & alii nituntur his: 1. Per votum simplex Matrimonium non redditur irritum jure naturæ; ergo nec per solenne; quia solennitas est ab Ecclesia introducta. 2. Essentia voti solennis, & Matrimonii contracti non pugnant inter se ex natura rei; ergo nec contrahendi; quia, quæ ex natura rei repugnant, semper repugnant. 3. Votum est tantùm promissio servandæ castitatis, & non traditio corporis: nam hæc manet conjugi consentienti, ut alter profiteatur in Religione. Dein per votum paupertatis in Societate non sic se tradit Religiosus, quin retineat dominium suorum bonorum, sed abdicat usum licitum; ergo nec per votum castitatis. Neque possunt res externæ Deo tradi, ità, ut ille particulare dominium acquirat, etsi alius eas nomine Dei acceptet. Religiosus quidem se tradit Religioni per Professionem, velut contractum onerosum, ità, ut fugiens ei faciat injuriam, sed non sic Deo: huic enim, teste *Cœlestino III. Cap. Rursus, qui Clerici, &*

voventes, homo obligatur per votum ſimplex æquè, ac per ſolenne. De eſſentia voti ſimplicis non eſt traditio, ergo nec de eſſentia ſolennis. Hæc ſententia probabilior eſt.

QUÆSTIO IV.

Quotuplex ſit cognatio Matrimonium dirimens?

533. *Cognatio naturalis, ſpiritualis, legalis.* Eſt triplex. Naturalis, quæ conſanguinitas, ſeu unitas ſanguinis dicitur, ſpiritualis, & legalis. 1mò. Cognatio naturalis in communi eſt vinculum, quo perſonæ aliquæ naturali nexu ejuſdem ſanguinis conjunguntur. Inter Adæ poſteros, quæ hìc conſideratur, eſt vinculum perſonarum ab eodem propinquo ſtipite deſcendentium, carnali generatione contractum.

Dixi 1. *Vinculum perſonarum*; quia bruta, licèt ex eodem ſtipite deſcendant, non dicuntur conſanguinea, utpote benevolentiæ, & reverentiæ, cujus fons eſſe ſolet propagatio ejuſdem ſanguinis, incapacia.

Dixi 2. *Ab eodem propinquo ſtipite, ſeu genarcho*; quia in communi hominum æſtimatione conſanguinei non dicuntur, qui ab uno ſtipite nimis remoto deſcendunt, eò quòd non cenſeantur eundem ſanguinem, ſingularemque mutuum inter ſe affectum participare.

Dixi 3. *Carnali generatione contractum*: per hanc enim participatur unitas ſanguinis. Hinc deſcendentes ab uno ſtipite conſanguinei, & cognati dicuntur, ſive ſtipes ſit mas, ſive fœmina, Angeli verò, & homines non dicun-

dicuntur cognati, vel consanguinei, licèt auctorem vitæ Deum habeant.

2. Cognatio spiritualis est propinquitas personarum, orta jure Ecclesiastico ex Baptismi, vel Confirmationis collatione, & susceptione: sicut enim ob conjunctionem sanguinis propinquam debetur personis quibusdam reverentia, ideoque lege vel naturali, vel Ecclesiasticâ Matrimonium irritatur; sic quia ratione Baptismi, vel Confirmationis quibusdam reverentia personis debetur, Ecclesia Matrimonium inter illas voluit esse irritum; nam sicut per naturalem generationem homo formatur, & nascitur, postea verò roboratur corporaliter, sic per Baptismum regeneratur, & renascitur, per Confirmationem roboratur spiritualiter, ideoque in regeneratione spirituali intelliguntur parentes, & filii spirituales.

3. Cognatio legalis est vinculum, vel propinquitas personarum, orta ex perfecta adoptione, per quam persona extranea assumitur in filium, vel filiam, hæredemque necessarium, & transit in patriam potestatem adoptantis.

QUÆSTIO V.

Inter quas personas cognatio naturalis dirimat Matrimonium?

Nota 1. Pro cognatione naturali, seu consanguinitate cognoscenda tria sunt consideranda: nempe Stipes, Linea, Gradus. *Stipes* dicitur persona, à qua reliquæ per generationem descendunt, & originem ducunt. *Linea* est series, seu ordo ab uno communi stipite descendentium per varias generationes, diversos 534.

Tria observanda stipes, lineæ, gradus.

versos continens gradus. Linea duplex est, una recta, quæ est series personarum, quarum una descendit ab altera per generationem, sive jam personæ numerentur descendendo, v. g. à patre ad filium, ab hoc ad nepotem, &c. & linea recta descendentium dicitur: sive id fiat ascendendo, v. g. à patre ad avum, proavum, abavum, &c. & linea recta ascendentium dicitur. Altera est lateralis, seu transversa, & obliquâ, quæ est series personarum, quarum una ab altera per generationem non descendit; stipitem tamen, seu genarchum communem eundem habent, ùt fratres, sorores, consobrini patrueles &c. Hæc linea duplex est: nempe una æqualis, in qua personæ consanguineæ æqualiter distant à communi stipite, ùt duo fratres, patruelis, & consobrinus; altera inæqualis, quâ personæ consanguineæ inæqualiter distant à communi stipite, ùt frater, & filia fratris, consobrinus, & amita. *Gradus* denique est distantia personarum consanguinearum in eadem consanguinitatis linea, ex qua distantia cognoscitur, quanta sit personarum inter se propinquitas. Sicut enim in scala ab uno gradu in alium proximum ascendimus, vel descendimus, ità ab una persona fit ascensus, vel descensus ad aliam proximam in eadem consanguinitatis linea. Tota consanguineorum series etiam arbor consanguinitatis dicitur, in qua stipes communis est truncus, rami sunt descendentes, quorum unus ab altero immediatè procedit.

535. *Regula pro discernendis gradibus.* *Nota* 2. Ut discernatur, quot gradibus juxta Canones, & in ordine ad Matrimonium una persona distet ab altera, tres assignantur regulæ; una pro linea recta, altera pro obliqua

liqua æquali, tertia pro obliqua inæquali sunt autem hæ:

1*ma*. In linea recta tot sunt gradus, quot sunt personæ, dempto stipite, seu quot generationes activæ intercedunt: hinc in linea recta descendentium filius à patre distat uno gradu, nepos duobus, pronepos tribus, abnepos quatuor. Similiter in eadem linea ascendendo pater à filio distat uno gradu, avus duobus, proavus tribus, abavus quatuor, atavus quinque, tritavus sex; quia nimirum tot generationes intercedunt: generatio autem inter duas personas versatur inter generantem scilicet, & generatum: unde tot sunt gradus, quot personæ dempto stipite, qui præsupponitur suis generationibus.

2*da*. In linea obliqua æquali quot gradibus, seu generationibus personæ, de quarum consanguinitatis propinquitate quæritur, distant à communi proximo stipite eodem, tot gradibus distant inter se, v. g. cùm duo fratres, vel frater, & soror sint in linea collaterali, & à communi stipite, patre suo singuli distent uno gradu, etiam uno distant inter se, & cùm patrueles, seu fratrueles, hoc est duorum fratrum liberi, & consobrini, seu matrueles, hoc est duarum sororum liberi distant ab eodem stipite communi, avo suo singuli duobus gradibus, etiam distant duobus inter se, & sic ulteriùs descendendo: cùm enim adæquata propinquitatis ratio sit unio cum stipite, non possunt magis aut minùs inter se distare, quàm distant à stipite communi.

3*tia*. In linea obliqua inæquali, quo gradu remotior distat à stipite eodem communi, eodem distant inter se; cùm enim propinquita-tis

tis ratio ſit ſtipes, perſonæ collaterales non debent minùs inter ſe diſtare, quàm diſtent à ſtipite. Sic filia Titii à patruo ſuo, ſeu fratre Titii diſtat duobus gradibus; quia licèt Titius à fratre ſuo non diſtet niſi uno gradu; quia tamen filia Titii ab avo ſuo eorum patre diſtat duobus gradibus, diſtat & filia Titii à patruo ſuo duobus. His prænotatis.

536. *An in linea recta jure naturæ.* Reſp. 1. Cognatio naturalis in linea recta ſaltem jure humano irritat Matrimonium probabiliter in quovis gradu. Ità *Pichler*, & alii contra *Sanch. Caſtrop. &c.* Sumitur ex reſponſione Nicolai 1mi Papæ ad conſulta Bulgarorum Cap. 39. ubi ait Pontifex, inter perſonas conſanguineas in linea recta non poſſe contrahi Matrimonium, idque valere uſque in infinitum.

Dixi: *Jure ſaltem humano*: nam licet ſit jure naturæ irritum in primo gradu, v. g. inter patrem, & filiam, matrem, & filium, uti habet communis omnium ſenſus; quia Matrimonii uſus inter parentes, & liberos repugnat rectæ rationi, verecundiæ, & reverentiæ, parentibus debitæ, cùm in conjugio fiat æqualis mutua ſubjectio in ordine ad debitum, & per actum conjugalem turpitudo quædam alterius reveletur. Hinc gentes non omninò barbaræ id ſemper abhorruerunt. Nec credibile eſt Deum hominibus dediſſe poteſtatem transferendi dominium in corpora pro uſu talis Matrimonii: attamen controvertitur, an idem ſit in aliis gradibus. Scotiſtæ affirmant de omni, negant verò S. *Th.* 2. 2. *q.* 154. *ad* 2. *Pont. Thomas Sanch. Palao*, & alii, putat tamen *Leſſius* irritari jure naturæ ad 4tum gradum, alii ulteriùs, donec non cenſeatur portio

tio sanguinis à remoto ascendente communicata, quæ specialem reverentiam exigat. Verùm hæc hodiedum ad praxin non faciunt; cùm hominis vita brevior vix se eò extendat, ut ascendens cum descendente in remoto gradu contrahere Matrimonium possit.

Resp. 2. Cognatio naturalis in linea obliqua hodiedum tantum irritat Matrimonium usque ad 4tum gradum inclusivè, idque jure tantùm Ecclesiastico, saltem si primum gradum excipias. *Prima Pars* est certa ex *Cap. non debet de Consang. & Conc. Lateranensi IV. sub Innoc. III.* cùm aliàs se extenderit ad 7. *Ratio 2da partis est*; quia Consanguinei in 2. 3. & 4. gradu nec habent inter se rationem principii, & principiati etiam mediati, nec tantam debent sibi jure naturæ reverentiam, & subjectionem, quæ postulet Matrimonium inter illos irritari. Hinc *Innoc. III. Cap. gaudemus* dixit: non esse separandos infideles neoconversos, si cum consanguineis in 2. 3. vel 4. gradu nupserint, & Pontifices dispensârunt in tali gradu. An primo gradu jure naturæ inter consanguineos Matrimonium sit irritum, dubium est. Affirmat *Bellarm. Sanch.* & alii. Negant *D. Thom. supra ad 3. Scotus, Scotistæ*, & alii; quia, etsi Matrimonium inter fratrem, & sororem extra necessitatem sit indecens, attamen cùm adinvicem non habent rationem principii, & principiati; non est tanta sanguinis conjunctio, ut propter reverentiam, illi debitam, censeri debeat Deus negâsse illis facultatem transferendi dominium corporum in ordine ad generationem in Matrimonio; cùm ab initio genus humanum voluerit propagari per fratres, & sorores.

537. *In linea obliqua ad 4tum gradum inclusivè.*

Nec obstat, quòd extra casum necessitatis indecens sit contractus Matrimonii inter fratrem, & sororem: nam si obstrictus voto castitatis ineat Matrimonium, contractus est indecens, nec tamen irritus. Cæterùm lex irritans Matrimonium inter consanguineos usque ad 4tum gradum, & non ultra, est valde rationabilis; tum quia consanguinei frequenter se invisunt: hinc occasio fuisset multorum peccatorum, si validè potuissent inire Matrimonium inter se; tum quia bono communi expediebat vinculum amicitiæ ad multos extendi, quod fit per contractum cum extraneis, & post 4tum gradum videtur cessare illa mixtio sanguinis, hincque non notatur ampliùs specialis benevolentia, affectio, & amicitia.

538. *Quid de gradu mixto?* Resp. 3. Cognatio naturalis in gradu mixto ex 5to, & 4to, vel 5to, cum 3tio, aut 2do Matrimonium nec illicitum, nec irritum reddit, habetur *Cap. 8. de Consang.* nisi alicubi consuetudo, quæ vim legis habere potest, habeat contrarium, ùt habetur eodem Tit. Cap. 3. quia consanguinitas tunc sumitur à gradu remotiore, adeoque hic non est in gradu prohibito. Aliud est, si inter duas personas sit duplex consanguinitas in gradu inæquali, v. g. si Titia sit consanguinea Caji ex parte matris in 5to, & ex parte patris sui in 4to. Tunc enim verè se contingunt ambo in quarto gradu, estque impedimentum.

Consanguinitas duplex. Potest autem duplex consanguinitas provenire ex duplici capite. 1mò. Si descendentes ab uno stipite inter se Matrimonia ineant. 2. Si sint duo stipites consanguinei, qui ducant duas consanguineas, v. g. si duo fratres ducant duas consobrinas: liberi enim ex his conjugiis

jugiis nati erunt consanguinei in 2do gradu ex parte patrum, & in 3tio ex parte matrum: atque in hoc casu, si dispensatio petatur, uterque gradus erit exprimendus; quia duo sunt vincula, nempe in 2do, & 3tio gradu ex duobus stipitibus.

Methodus practicè inveniendi gradum Consanguinitatis.

1mò. Scribe in parte inferiore chartæ, vel tabulæ ad unum latus nomen sponsi, ad alterum nomen sponsæ. 2. Supra nomen sponsi incipiendo à proximioribus describe nomina cognatorum, qui ex hac parte dicuntur causam dedisse cognationis: idem fac quoad sponsam similiter: nempe ponendo nomina eorum, qui ex ista parte cognationis causam dedisse dicuntur. 3. Factâ annotatione omnium ascende ex una parte, & vide, utrum conveniant in aliquo communi principio, seu stipite, ex quo sponsus, & sponsa mediatè sint generati. 4. Hoc invento considera, in qua linea sint sponsi, an in recta, vel obliqua, æquali, vel inæquali, & applica regulas suprà datas; si non inveniatur communis stipes, nulla erit consanguinitas. Nomina Consang. vide apud *La Croix* N. 602. 539. *Quomodo gradus inquirendus?*

QUÆSTIO VI.

Inter quas personas cognatio spiritualis Matrimonium dirimat?

Resp. Cognatio spiritualis, orta ex Sacramentis Baptismi, & Confirmationis, dirimit Ma- 540. *Inhabilis fit bapti-*

zans cum baptizata, & hujus parentibus. Idē est de suscipiente.

Matrimonium imò inter Sacramentum conferentem, & id suscipientem. 2. Inter conferentem, & suscipientis parentes. 3. Inter patrinum, vel matrinam cum suscipiente Sacramentum. 4. Inter patrinum, vel matrinam cum ejus matre, vel patre: inter hos enim, & non plures oritur spiritualis cognatio ex *Trid. Sess. 24. Cap. 2.* Unde patrinus, & matrina ejusdem baptizati ex hoc capite non prohibentur contrahere inter se Matrimonium.

Porrò ut Sacramentum conferens cognationem contrahat, debet secundum dicta suprà, imò Sacramentum esse validum, aliàs nullus eam contrahet. 2. Debet absolutè primùm conferri. 3. Debet baptizans esse baptizatus: infidelis enim non subest legibus Ecclesiæ. Unde si postea fidem suscipiat Christi, posset puellam sic baptizatam uxorem ducere: cognatio enim contrahitur tantùm in ipso Baptismo, nisi aliter sit statutum, utì hic non est. 4. Baptizatus debet esse proles hominis fidelis, ut cum hoc contrahatur cognatio; quia cognatio est inter duos terminos ejus capaces: unde nec baptizans, nec suscipiens cum infideli cognationem contraheret. Putat tamen *Laym.* hìc Cap. 8. N. 3. Si parens infidelis converteretur, orituram ex speciali dispositione juris cognationem. 5. Necesse tamen non est, ut conferat Sacramentum, v.g. Baptismi solenniter; est enim adhuc nihilominus regenerans spiritualiter. Quare sponsus in necessitate baptizans prolem suæ sponsæ contrahit impedimentum, & solvuntur sponsalia, idque licèt nesciret esse prolem sponsæ suæ: habet enim intentionem prolem præsentem baptizandi, aliàs peccaret,

ade-

adeoque verè baptizat. Aliud foret, si quis susciperet ex Baptismo prolem Caji, quam putaret esse Titii, tunc enim posset deesse intentio illam suscipiendi.

Si tamen conjux baptizet in necessitate prolem suæ conjugis, non privatur jure petendi debitum; quia privatio illa est pœna, quæ supponit delictum; impedimentum autem, quod sponsus sponsæ prolem baptizans contrahit, est inhabilitas. Econtra si pater extra necessitatem baptizaret suam prolem, peccaret graviter, & amitteret jus petendi debitum. Oppositam sententiam, quam tenent multi, teste *P. La Croix L. 6. N.* 358. eò quòd in nullo jure, adhuc vigente, inveniatur expressum, *Laym.* putat probabilem. Et certum est ex respons. *Alexandri III.* non amitti, si ex ignorantia juris, vel facti id fecerit. Quid præterea requiratur, ut quis sit patrinus, & cognationem ex Baptismo, vel Confirmatione contrahat, dixi suprà N. 123. & N. 139. Quòd Sacerdos non contrahat cognationem spiritualem cum pœnitente suo, dixi 2. P. sub N. 197. in fine, habetque *Laym.* hìc Cap. 9. N. 9.

QUÆSTIO VII.

Inter quas personas cognatio legalis Matrimonium dirimat?

Resp. Cognatio legalis, orta ex adoptione perfecta, dirimit Matrimonium imò inter personam adoptantem, & adoptatam, idque in perpetuum; quia æquiparatur proli generatæ: unde intervenit legalis filiatio, quæ non cesset 541. *Inhabilis fit adoptans respectu*

adoptati, & liberorum hujus, & hic reciprocè &c.

cessat cessante adoptione. 2. Inter adoptantem, & filii adoptati liberos legitimos usque ad 4tum gradum. 3. Inter adoptantem, & uxorem adoptati; quia censetur intervenire quædam affinitas inter adoptantem, & uxorem adoptati. 4. Inter adoptatum, vel adoptatam, & filios vel filias adoptantis; quia intervenit legalis fraternitas. Verùm hæc non est perpetua, sed potest filius adoptatus ducere filiam adoptantis, si alteruter emancipetur per mortem patris, aut authoritate publicâ; quia tunc cessat adoptio. adoptatus tamen non potest, etiam adoptione absolutâ, ducere eam, quæ fuit uxor adoptantis, utì nec adoptans viduam adoptati; quia est quædam honestas publica perpetua. Demum adoptivi non contrahunt cognationem inter se; nec legitimi cum illegitimis. Dixi: *Cognatio orta ex adoptione perfecta*: Nam probabiliter non oritur impedimentum dirimens Matrimonium ex adoptione imperfecta, quæ est assumptio in filium, vel filiam, nepotem, vel neptem, ità, ut persona assumpta maneat in alterius patria potestate, & quamvis conferat jus succedendi adoptanti ab intestato; non facit tamen hæredem necessarium in testamento. Ratio autem statuendi hoc impedimentum Matrimonii fuit, ut vitarentur fornicationes inter in eadem domo, & familia habitantes, & quia filii adoptivi similitudinem gerunt cum naturalibus legitimis, quæ cessat in adoptione imperfecta.

QUÆS.

QUÆSTIO VIII.

Quale crimen, quod ligamen, quæ dispa-ritas cultûs, qui ordo Matrimonium dirimat?

Resp. Crimen, jure Ecclesiastico dirimens Matrimonium, est triplex. 1*mum est conjugicidium*, ab uno conjuge, & aliâ personâ, cum intentione manifestatâ postea inter se Matrimonium ineundi, mutuâ conspiratione commissum, sive per se, sive per alium, physicè, vel moraliter, consilio, suasione, imperio ex *Cap.* 1. *de conversione Infidelium*. 542. *Crimen triplex.* 1. *Conjugicidium ex conspiratione.*

Dixi 1. *Cum intentione manifestata*: Nam si fiat sine manifestata intentione ineundi inter se Matrimonium; hoc non irritat: ùt si maritus ex odio in uxorem persuaderet ancillæ sine intentione Matrimonii cum illa, ut uxori propinaret venenum, aut cum intentione quidem, sed merè internâ; quia peccatum merè internum non subjacet legi Ecclesiæ punitivæ. Contradicit tamen *Palao*, eò quòd Ecclesia puniat actus externos tali intentione factos, quæ in foro externo præsumitur manifestata. Juxta *Sanch.* sufficit, quòd unus ex machinantibus mortem intendat Matrimonium; quia jus non requirit utriusque intentionem.

Dixi 2. *Mutuâ conspiratione*: Nam commissum sine ea non dirimit Matrimonium, nisi accedat adulterium; quia jura hoc non exprimunt.

Dixi 3. *Commissum*: id est morte secutâ ex ipsa actione, non ex Medici negligentia, &c. quia requiritur mortis machinatio efficax, cùm

leges illæ sint pœnales, ideoque strictè interpretandæ.

2. *Occisio conjugis facta post adulterium ab adulterante.* *Crimen secundum est occisio conjugis* post commissum utrimque formale adulterium completum, facta ab alterutro ex adulteris sine prævia conspiratione quidem, cum intentione tamen contrahendi Matrimonium cum complice adulterii.

Dixi 1. *Post commissum formale utrimque adulterium*: Nam impedimentum inductum est tum ob copulam injuriosam ab utroque tum ne detur occasio captandi mortem conjugis: si autem, conjuge jam occisâ, haberetur copula, nec injuria fieret, nec esset occasio captandæ mortis. Sufficit tamen, quod mors sequatur adulterium, etsi machinatio, v.g. propinatio veneni ante sit facta; quia adhuc fit injuria, & datur occasio accelerandæ mortis.

Dixi 2. *Post formale adulterium*; quia impedimentum inductum est ob injuriam, quæ fit conjugi: unde si Berta, habens copulam cum Cajo, nesciret hunc esse conjugatum; aut si Cajus conjux cum alia conjuge copulam haberet, nesciens esse conjugatam, etsi sciret suæ uxori fieri injuriam, non contraheret impedimentum, quominus deinde posset adulteram ducere, si utriusque tori consors moreretur.

Dixi 3. *Post adulterium completum*: id est copulam perfectam; quia leges pœnales intelligi debent de crimine perfecto, & consummato, nisi aliud aliunde constet.

Dixi 4. *Cum intentione contrahendi Matrimonium*; quia jus statuit hoc impedimentum, ne spe conjugii cum adultera conjux innocens occidatur; si autem aliâ intentione occide-

ciderētur, cessaret is finis. Probabiliter tamen non requiritur, ut intentio illa manifestetur complici; cùm jus pro hoc casu non exigat conspirationem mutuam, nec necesse est, ut fiat cædes ex Primaria intentione Matrimonii, sed sufficit, si etiam fiat ex secundaria; quia adhuc fit ex intentione Matrimonii. Si quis dubitans an habuerit illam intentionem secundariam, contraxerit Matrimonium, præsumitur prudenter, quòd habuerit; quia factum scitur, & ordinariè adest; si autem sciret se bonâ fide contraxisse Matrimonium, & postea contractui dubium supervenisset, adhibitâque diligentiâ debitâ, nihil posset rescire; probabiliter non indiget dispensatione. Indigere tamen affirmat *Less.* quia difficulter potest credi non adfuisse.

Dixi 5. *Cum complice*; quia ultra impedimentum hoc se non extendit.

Tertium Crimen est *adulterium* cum mutua promissione ineundi Matrimonium post mortem alterius conjugis, vel cum contractu Matrimonii de præsenti attentato. Ut hoc crimen impedimentum inducat, requiritur 1mò, ut adulterium sit utrimque formale, aliàs non est formalis utriusque injuria. 2. Ut sit completum, uti suprà dictum. 3. Ut promissio sit sincera, & verè acceptata, signoque externo manifestata; quia aliàs non est propriè dicta promissio, sed tantùm pollicitatio, nec propriè fides data. Nec sufficit mera taciturnitas, ex qua hìc non præsumitur consensus, cùm delicta non præsumantur. Neque enim, qui tacet, consentire videtur, quando consensus illi noxius est, uti hìc foret, utpote inducens impedimentum. 4. Ut promissio sit ab-

3. Adulterium cum promissione matrimonii

soluta, & absolutè acceptata; quia conditionata non est adhuc vera promissio, nec dat occasionem captandæ mortis, impletâ tamen conditione, fieret absoluta. 5. Ut non tantùm adulterium, sed etiam promissio sit facta sub eodem Matrimonio; quia debet conjugi utraque injuria esse illata, inquit *La Croix* N. 623. Hinc docet, si fides Matrimonii data sit ante conjugii notitiam, & post illam committatur adulterium, non incurri impedimentum; contradicit *Sanch.* & *Schmalzgr.* quia adulterium est injuriosum, & insistendo promissioni fit injuria, & datur occasio captandæ mortis. 6. Ut promissio ante adulterium non sit revocata, post illud tamen revocata non amovet impedimentum. 7. Probabiliter requiritur, ut promissio sit de Matrimonio, ineundo post mortem conjugis, alias non est occasio captandæ mortis. Itá *Sanch.* & alii. Negat id *Aversa*, & alii probabiliter; quia datur occasio mortis captandæ, ut validetur Matrimonium. & hoc de præsenti attentatum, vivente conjuge, inducit impedimentum, ut fatentur omnes. 8. Requiritur probabiliter, ut fiat repromissio; quia aliàs non est promissio propriè dicta, & mutua. Itá *Bellarm. Laym. L.* 5. *Tr.* 10. *P.* 2. *Cap.* 10. *N.* 4. Contradicit *Schmalzgr.* *hic N.* 30.

Notandum, licèt, ùt dixi N. 527. impedimenta juris tantùm Ecclesiastici non concernant infideles, si tamen Judæus v. g. maritum Catholicum occideret, uxore hujus consentiente, eum in finem, ut eam duceret uxorem, etiam ad fidem conversus invalidè cum ea contraheret, habetur L. 3. Tit. 33. C. 1.

Con-

Controvertitur, an impedimentum criminis incurratur ab eo, qui ignorat hoc crimini esse annexum. Affirmat communior, tum quia impedimentum illud principalius est inhabilitas, inducta ob bonum commune, ut vitentur adulteria, & occasio captandæ mortis; tum quia publica honestas maximè attenditur in Matrimoniis, est autem publicè inhonestum, & perniciosum Matrimonium contrahi à personis adulteris cum pacto matrimoniali, vel machinatione necis. Hinc Canones loquuntur generaliter, & ex praxi Ecclesiæ, optimâ legum interprete, tales non admittuntur ad Matrimonium sine dispensatione. 543. *An contrahatur ab ignorante impedimentum criminis*

Oppositam sententiam tenent *Fernandez*, *Leuren*, *Krimer*, & alii ùt probabilem. 1mò. Quia lex illa est principaliter pœnalis; cùm statuat ob formale delictum impedimentum, velut pœnam. Hinc si mulier peccet cum conjugato, ignorans esse talem, impedimentum non incurrit. 2. Lex inhabilitans in pœnam delicti non infligit pœnam, nisi violetur ùt pœnalis. 3. Vir peccans cum consanguinea non amittit jus petendi debitum, nisi sciat eam pœnam esse annexam suo delicto. Ità *Palao*, *Sporer*, & alii. 4. Censuræ, irregularitas ex delicto, reservatio pœnalis casuum non ligat ignarum legis ista statuentis. 5. Non desinit lex ideo esse principaliter pœnalis, quia inhabilitatem inducit, si illam inducat tanquam medium ad cavenda delicta. Quòd autem praxis tribunalium sit contraria, non obstat; quia nititur sententia probabili opposita, & in foro externo præsumitur scientia juris, donec probetur opposi-

 tum.

tum. Unde pro foro interno manet securitas: contra hoc enim non stat consuetudo tribunalium, aut saltem non probatur, adeoque pro eo non explicat jus dubium. Patroni primæ sententiæ dicunt, ubi non incurritur pœna ab ignorante illam, leges sunt principaliter pœnales, qualis non est statuens impedimentum criminis. Prima sententia est probabilior; & in praxi tenenda alioquin vix locum habebit lex maximè spectans decentiam publicam. crimina etiam sunt raptus, & incussio gravis metûs injusti? sed hæc non veniunt hìc nomine criminis.

544. *Ligamen.* Resp. 2. *Ligamen*, Matrimonium dirimens, est vinculum Matrimonii seu consummati, seu rati tantùm, inter virum & mulierem adhuc viventes. Dirimit autem Matrimonium contrahendum cum alia, vivente adhuc priore, tum jure divino in lege nova, quæ prohibet, & irritat Polygamiam, tum naturali, stante jure matrimoniali prioris conjugis. Quando enim vir semel plenum jus in suum corpus in ordine ad generationem transtulit in unam, non est, quod transferat in aliam. Idem est de muliere. Hinc conjux non potest transire ad secundum Matrimonium, nisi adsit de morte conjugis moralis certitudo, excludens probabilitatem pro opposito; quia exponeret Sacramentum periculo nullitatis, se vero periculo adulterii: certitudinem autem illam non facit sola fama, nec absentia per plures annos; sed requiritur testimonium authenticum, ab Ordinario approbatum, sique hoc nequit haberi, necesse est, ut mortem testentur homines fide digni, qui integram, & moraliter certam faciant probationem, quam cog-

cognoſcere non Parochi, ſed Ordinarii eſt. *Quid de*
Quodſi conjux bonâ fide ad aliud Matrimonium *debito in*
tranſiiſſet, & dein dubitaret de morte prioris *dubio de*
conjugis, teneretur ſtatim inquirere, & interim *morte*
abſtinere à petendo debito, non tamen à red- *prioris?*
dendo petenti bonâ fide; quia petendo expone-
ret ſe periculo fornicandi, negando autem inferret injuriam poſſeſſori bonæ fidei: at ſi uterque contraxiſſet malâ vel dubiâ fide, neutri liceret petere, vel reddere debitum; quia cum mala fide non poteſt inchoari poſſeſſio: proin hæc pro neutra parte eſt. Si tamen una pars tantùm contraxiſſet cum dubio, petere non poſſet, deberet tamen reddere alteri petenti debitum, donec conſtaret de prioris conjugis vita, quâ intellectâ omninò abſtinendum eſſet ab uſu Matrimonii putatitii.

Reſp. 3. *Cultus diſparitas* Matrimonium 545.
dirimens eſt diverſitas Baptizati, ùt talis à non *Diverſi-*
Baptizato: proin dirimit Matrimonium inter *tas bap-*
fidelem, & infidelem jure Eccleſiaſtico, non *tizati à*
tam ſcripto, quàm tradito; non tamen diu *non bap-*
ante ſæculum ſextum inducto. Nam S. Monica *tizato.*
teſte S. Aug. Lib. 9. Confeſſ. Cap. 9. nupſit Patritio infideli Manichæo. S. Clotildis Clodovæo Francorum Regi necdum baptizato: S. Cæcilia Valeriano Ethnico, exemplo veteris teſtamenti, in quo Matrimonio ſe Joſeph junxit Ægyptiacæ, Moyſes Æthiopiſſæ, Eſther Aſſuero. Quis ordo Matrimonium dirimat, dixi N. 494.

QUÆSTIO IX.

Quæ vis, ſeu metus, & raptus irritet Matrimonium contrahendum?

546. *Metus gravis injuſtus, ad extorquendum conſenſum incuſſus.* Reſp. 1. Vis & metus gravis injuſtè illatus à contrahente, vel alio tertio ad extorquendum conſenſum irritat Matrimonium, ſaltem Jure Eccleſiaſtico, ex Cap. 14. 15. 28. de Sponſalibus. *Ratio eſt* tum; quia talis metus tollit voluntarium perfectum, quale hìc requirunt leges; tum quia, cùm Matrimonium ſit ex natura ſua indiſſolubile, ſi valeret injuriosè extortum, injuria nunquam reparari poſſet, nec innocens in priorem ſtatum reſtitui, unde graviſſima ſequerentur incommoda defectu amoris mutui; tum quia Matrimonium Fidelis ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, quæ fundatur in amore libero à coactione. Perinde autem eſt, ſive metus ſit gravis abſolutè, ſive reſpectivè ad perſonam, cui incutitur, quia æquè tollit perfectè voluntarium; ſive ſit metus mali certi, ſive probabiliter futuri; ſive inferatur pœnis, ſive minis, vexationibus &c.

Levis non irritat. Dixi 1. *Metus gravis*: nam levis, etſi injuſtè incuſſus, non irritat, ex Cap. 6. *de Sponſal.* quia non minuit notabiliter voluntarium, cumque facilè contemni poſſit, ex eo contrahens ſibi imputare debet.

Nec juſtè incuſſus. Dixi 2. *Injuſtè*: nam juſtè incuſſus non irritat Matrimonium Cap. 10. *de Sponſal.* & Cap. 2. *de Adulter.* quia nulla intervenit injuria, eſtque id ſufficienter voluntarium in ſuo principio. Sic valet, ſi Judex, metu excommuni-

municationis, vel aliarum pœnarum cogat ad implenda Sponsalia, vel ducendam defloratam. Item, si pater puellæ defloratæ defloratori minetur, quòd eum sit delaturus ad Judicem, nisi defloratam ducat: metus enim justus est; secùs si minaretur ei mortem,

Dixi 3. *Ad extorquendum consensum*: nam, si sit injustè incussus ob aliam causam v. g. ab inimico, si hic ex vindicta tibi intentaret mortem, & tu ad eum placandum ducas ejus filiam, an Matrimonium valeat, dubium est. Affirmat communior, eò quòd metus ille non sit directè causa consensûs; sed occasio tantùm: Matrimonium enim eligitur velut medium evadendi mortem; Jura autem loquuntur de metu, qui sit causa directa, & intenta contra libertatem Matrimonii; aliàs enim non dicitur vis inferri ad ineundum Matrimonium. Sic non dicitur vis illata fœminæ, quæ volenti eam spoliare bonis fortunæ, blanditur, & offert se ad turpia. Econtrà valere Matrimonium negat *Lugo de Just. D.* 22. *S.* 7. *N.* 175. *Wiestner*, *Schmalzgr.* & alii; quia adhuc fit injuria, quæ facilè declinari non potest, nec postea reparari restituendo innocentem in statum pristinum. *Nec ob aliam causam incussus.*

Dixi 4. *A contrahente, vel alio*: nam, si metus ortus sit ex causa naturali, vel sponte susceptus, valet Matrimonium: utì, si puella, in naufragio de vita periclitans, imploret opem Titii, eique promittat Matrimonium, si eam periculo eripiat; quia tunc sine injuria, & à se ipsa compellitur ad contrahendum. *Nec aliunde ortus.*

Dixi 5. *Jure Ecclesiastico*: nam, quòd non sit irritum jure naturæ, habet probabilis sententia; affirmativa tamen est probabilior: cùm enim

enim contractus sit indissolubilis, adeoque injuria irreparabilis, lex naturæ non assistit contractui.

547. *Raptus.* Resp. 2. Raptus, seu violenta fœminæ abductio de loco in locum, moraliter alium, Matrimonii ineundi causâ, hoc inter raptorem & raptam irritat, quamdiu est in potestate raptoris, etsi hæc consentiat. Ità statuit *Trid.* Sess. 24. Cap. 6. *de Reformat. Matrimonii.* Ubi ipso facto raptorem, omnesque ei consilium, auxilium, & favorem præbentes excommunicat, declarat infames, omniumque dignitatum incapaces &c.

Dixi 1. *Violenta abductio*: nam, si fœmina consentiat, ei non fit injuria, nec irritatur Matrimonium; quia *Trid.* voluit consulere libertati Matrimonii, quæ tunc salva consistit.

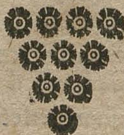
Dixi 2. *De loco in locum moraliter alium*; quia non sufficit, quòd ducatur de domo in domum in vicinia, vel de conclavi ad conclave, vel ex via publica ad locum occultum per dolum, vel fraudem.

Dixi 3. *Fœminæ*: nam si mas à fœmina v. g. adolescens nobilis à Comitissa per famulos raperetur, negat *Sanch. Molina*, *Pirrhing*, aliique, contrahi impedimentum, eò quòd *Trid.* loquatur de raptore tantùm, & leges pœnales non comprehendant ea, quæ rarissimè contingunt, nisi clarè exprimant. L. 5. ff. *De Legibus.* Affirmant *Mastrius*, *Haun.* *Krimer* & alii; quia *Trid.* voluit consulere libertati Matrimonii, quæ & in hoc casu læderetur, & sub sexu masculino fœmininus comprehenditur, saltem in correlativis, ubi est eadem ratio. Sic fœminas afficiunt impedimenta criminis, publicæ hone-

honeſtatis, metûs, etſi dicatur, ſi vir uxorem occidat &c. Similiter, ſi ſponſus ſponſam raperet, ſunt, qui putant, non induci impedimentum, eò quòd libertas jam antè illi ſublata ſit. Oppoſitum tenent multi cum *Sanch.* quià poteſt inire Religionem, & ſupervenire cauſa diſſolvendi Sponſalia; ergo libertas adhuc læditur.

Dixi 4. *Matrimonii cauſa*: nam probabiliùs contra *Bonac. Platel.* N. 1179. non oritur impedimentum, ſi fœmina rapiatur ex alia intentione v. g. libidinis exercendæ causâ; quia *Trid.* non facit mentionem, niſi de raptu, tendente ad Matrimonium. Cæterùm ſufficit violentia tum phyſica, quæ fit per injectionem manuum; tum moralis, quæ fit per minas graves, metum, mandatum.

Dixi 5. *Quamdiu* &c. nam, ſi mulier violenter abducta, poſtea libertati reſtituta, à raptore ſeparata, in loco tuto illum conjugem habere vellet, raptor eam poſſet ducere. Ità *Trid.* l. c. Porrò impedimentum illud non extendit ſe ad præbentes auxilium, favorem, & probabiliter non ligat in locis, ubi *Trid.* non eſt receptum. Quodſi raptor cum rapta contraheret Sponſalia, juxta *Pichler* hæc valerent; quia de de his non meminit *Trid.* & ſalva manet libertas reſiliendi.

QUÆS-

QUÆSTIO X.

Quid ſit Impedimentum publicæ honeſtatis, & inter quas perſonas Matrimonium contrahendum dirimat?

548. *Oritur ex ſponſalibus, & matrimonio rato.* Reſp. 1. Impedimentum publicæ honeſtatis eſt propinquitas perſonarum, vi Juris Eccleſiaſtici proveniens ex Sponſalibus, & Matrimonio rato etiam invalido, præterquam ex defectu conſensûs, regulariter impediens valorem Matrimonii contrahendi cum certis conſanguineis ſponſi, vel ſponſæ: ſicut enim decet, ut qui per copulam carnalem corpore fuerunt conjuncti, factique unius carnis principium, poſtea Matrimonio non jungantur ſui conſortis conſanguineis; ſic decet, ut, qui animo juncti Sponſalia, aut Matrimonium contraxerunt, vel contrahere attentârunt, ſicque facti ſunt inchoativè una caro, ut non jungantur Matrimonio certis ſuæ compartis conſanguineis: & hinc hoc impedimentum dicitur publica honeſtas, aut juſtitia publicæ honeſtatis.

Dixi 1. *Proveniens ex Sponſalibus*, puta, validis, & abſolutis: nam ſi Sponſalia ſint invalida, non inducunt impedimentum, etſi publicè habeantur pro validis ex *Trid.* Seſſ. 24. Cap. 3. *de Reform. Matrim.* reſtringente jus antiquum, vi cujus invalida inducebant impedimentum ad quartum gradum; ſi autem ſint conditionata, necdum ſunt perfecta, eveniente tamen conditione evadunt abſoluta, & inducunt impedimentum.

Dixi

Dixi 2. *Ex Matrimonio rato etiam invalido,* ex *Can.* 11. 12. 14. *causâ* 27. *q.* 2. *Cap.* 3. & 8. *de Sponsalibus.*

Dixi 3. *Præterquam defectu consensûs*, puta, si quis fictè contrahat, vel, si erret in substantia personæ: licèt enim semper Matrimonium sit invalidum defectu consensûs legitimi, non excluditur tamen impedimentum, si quis attentet consentire, & consentiat, quantum ex parte sua potest: utì, si contrahat cum consanguinea in gradu prohibito, nesciens esse consanguineam: sic enim consentit in personæ substantiam plenè voluntariè, etsi consensus non sit legitimus.

Dixi 4. *Regulariter*: nam si Matrimonium, ratum tantùm, sit invalidum ob impedimentum ex Sponsalibus cum consanguinea, non oritur impedimentum ex eo relatè ad priorem sponsam, sed eam adhuc tenetur ducere, ùt habetur *Cap. unico. de Sponsalibus in* 6. Hinc dicitur: *Impedimentum publicæ honestatis non agit retro,* hoc est, non dirimit Sponsalia priùs inita, sed ineunda. Addidi: *Relate ad sponsam*: nam ex tali attentato Matrimonio oriretur impedimentum cum aliis consanguineis secundùm jam dicenda.

Resp. 2. Impedimentum ortum ex Sponsalibus dirimit Matrimonium jure novo *Trid.* tantùm in primo gradu, ortum verò ex Matrimonio rato ad quartum inclusivè. *Trid.* enim restrinxit quidem jus antiquum quoad Sponsalia, non tamen quoad Matrimonium ratum, ùt constat ex *Bulla Pii V.* incipiente: *Ad Romanum spectat,* editâ 1568. 549. *Quousque dirimat?*

Resp. 3. Impedimentum illud est perpetuum, nec tollitur, etsi Sponsalia mutuo con- 550. *Est perpetuum.*

ſenſu, vel morte ſponſi, vel ſponſæ diſſolvantur, ſed ſolâ diſpenſatione ceſſat, etſi enim *Barboſ. Engel*, *Palao* putârint, Sponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis, ceſſare impedimentum, citeturque pro hoc declaratio *Cardin.* hæc tamen aut authentica non fuit, aut nunc revocata per declarationem poſteriorem editam anno 1658. & ab *Alexandro VII.* approbatam apud *Fagnan.* in *Cap. Ad audientiam. de Sponſalibus.* Ex his ſequitur

551. *Corollaria.* 1. Si Cajus cum Titia contraxit Sponſalia, nequit validè contrahere Matrimonium cum ejus ſorore, matre, vel filiâ; ſi tamen hoc attentaret, non oriretur ex illo Matrimonio impedimentum reciprocum cum Titia, ſed adhuc teneretur eam ducere; non poſſet tamen validè contrahere cum ejus conſanguineis intra quartum gradum.

2. Si Cajus, fornicatus cum Titia, contrahat Sponſalia cum ejus ſorore, cum hac contrahendi, impedimentum habet affinitatis, non tamen publicæ honeſtatis cum Titia; quia Sponſalia cum ſorore fuerunt invalida; at, ſi, ante fornicationem cum Titia, contraxit Sponſalia cum ejus ſorore, cum neutra poſſet contrahere Matrimonium; non cum Titia ob impedimentum publicæ honeſtatis ex Sponſalibus cum ſorore; non cum hac ob impedimentum affinitatis, ortum ex copula cum Titia.

3. Si contrahatur Matrimonium clandeſtinè in loco, ubi *Trid.* eſt receptum, habet vim Sponſalium, & inducit impedimentum publicæ honeſtatis. nam cenſentur velle contrahere, in quantum poſſunt; Sponſalia autem clandeſtina non irritantur.

QUÆS-

QUÆSTIO XI.

Quid sit Impedimentum affinitatis, & inter quas personas irritet Matrimonium contrahendum?

Resp. 1. Est propinquitas personarum, proveniens ex copula carnali perfecta, Jure Ecclesiastico dirimens Matrimonium maris cum consanguineis fœminæ carnaliter cognitæ, & contrà: Propinquitas illa dicitur affinitas; quia duas cognationes, primam viri, alteram fœminæ ità copulat, ut una alterius fines accedat. Can. 1. Caus. 35. Q. 5. 552. *Oritur ex copula carnali perfecta.*

Dixi autem 1. *Proveniens ex copula carnali*, sive illa sit maritalis, & licita, sive fornicatio, vel adulterium.

Dixi 2. *Perfecta*, id est, *apta ad generationem prolis.* Ad affinitatem enim requiritur talis, ut fiat una caro, & unus sanguis ex duobus, in qua viri, & fœminæ consanguinei uniantur: hinc ex copula Eunuchorum, ex copula Sodomitica ex attentata cum impubere, vel imperfecta non oritur affinitas; secùs est de copula completa, etiam cum invita, ebria, dormiente, amenti. An autem ad copulam perfectam, sufficientemque ad generationem, & affinitatem contrahendam requiratur etiam seminatio mulieris, dubium est. Negant multi. Affirmant probabiliùs alii cum Divò Thoma *in Supplemento* dicente q. 56. a. 2. *Affinitas non contrahitur, nisi factâ commixtione seminum*, & Can. 18. Causâ 27. q. 2. cap. 3. hoc tit. Requiritur talis copula, per quam vir & fœmina sunt duo in carne una, & fiat

fiat sanguinis (id est, seminis) commixtio. Et *Ratio est*; tum quia semen mulieris non videtur à natura ad aliud ordinatum, quàm ad generationem; tum quia ex mare & fœmina diversæ speciei, nempe equo & asinâ nascitur mulus, fœtus tertiæ speciei, semine se invicem impediente; ergo semen mulieris concurrit ad fœtum; ergo ubi non additur semini maris, non habetur commune completum principium generationis; ergo nec affinitas ex copula humana contrahitur, nisi semen mulieris accedat. Hæc doctrina bene notanda est: servit enim ad cognoscendum impedimentum affinitatis, irregularitatem in bigamo, amissionem juris petendi debitum in conjuge, qui cognovit consanguineam uxoris suæ intra secundum gradum; præsumitur tamen juxta *Gobat* seminatio mulieris, si senserit magnam voluptatem; quia tunc communiter contingit. Idem in dubio dicit de viro *Sanch.* L. 8. D. 6. N. 18. Vide *Krimer* hic N. 460.

Dixi: *Jure Ecclesiastico*: quamvis enim *Bellarm, Laym. Lugo* in Resp. moral. L. 1. D. 40. putent, in linea rectæ affinitatis ex copula licita oriri impedimentum jure naturæ dirimens, ità ut per dispensationem habilitari non possit viduus, ut ducat uxorem, uxoris suæ defunctæ consanguineam in primo gradu v. g. matrem, aut filiam ejus; tamen id negat *S. Thomas*, *Scotistæ*, aliique multi. Certum est, quòd ex copula licita in linea obliqua etiam in primo gradu irritet tantùm jure positivo. Idem est de copula illicita.

Dixi 4. *Dirimit Matrimonium maris cum consanguineis* &c. nam impedimentum hoc non ligat alios, sed affinitas remota sublata est

per Can. 8. *Non debet hoc tit.* ità ut affinitas non pariat amplius affinitatem; ùt fiebat olim: hinc duo fratres possunt ducere duas sorores, pater potest ducere viduam, & filius ejus filiam, Cajus potest ducere successivè Titiam & Cajam uxores duorum fratrum defunctorum, privignus potest ducere filiam sui vitrici, vel novercæ, viduus suæ uxoris defunctæ novercam, vel privignam.

Resp. 2. Affinitas orta ex copula licita, seu maritali dirimit Matrimonium contrahendum à viro cum consanguineis defunctæ uxoris, & contrà contrahendum ab uxore cum consanguineis viri defuncti usque ad quartum gradum inclusivè; orta verò ex copula illicita, seu fornicatione, vel adulterio dirimit Matrimonium fornicarii, vel adulteri cum consanguineis mulieris carnaliter cognitæ usque ad secundum gradum tantùm inclusivè. Sic statuit *Trid. Sess.* 24. *Cap.* 4. restringens affinitatem ex copula illicita ad secundum gradum, ne, cùm fornicatio & frequens sit, & sæpè occulta, Matrimonia frequenter exponantur periculo nullitatis. Aliqui censent, consanguinitatem ortam ex generatione per copulam illicitam etiam à *Trid.* esse restrictam ad secundum gradum, eò quòd consanguinitas, & affinitas quoad Matrimonium æquiparentur, sed cùm *Trid.* non meminerit consanguinitatis, restrictio juris antiqui, utpote odiosa, non est amplianda ad eam proinde censendum, à *Trid.* circa consanguinitatem nihil est immutatum. 553. *Quousque dirimat?*

Resp. 3. Hoc impedimentum contrahitur etiam ab ignorante legem irritantem: nam imprimis contrahitur per copulam maritalem cum ignorantia etiam invincibili juris & facti, ùt 554. *Non juvat ignorantia.*

ut fatentur omnes, deinde etiam per copulam illicitam, ut habet communior & probabilior cum *Sanch.* quia affinitas, ex tali copula orta, est quædam inhabilitas ad Matrimonium, similis illi, quæ oritur ex copula matrimoniali, & universim inhabilitates incurruntur etiam ab ignorantibus legem, quando hæc non est primariò pœnalis, uti hic non est.

555. *Regula unica.* *Regula* autem pro dignoscendo gradu affinitatis hæc unica sufficit: in quo gradu aliquis uni conjugi, vel fornicario est consanguineus, in eo gradu affinis est alteri conjugi, vel fornicariæ, & contrà, v. g. soror uxoris est consanguinea uxori in primo gradu, consequenter marito in eodem gradu affinis lineæ obliquæ, pater mariti est huic consanguineus in primo gradu lineæ rectæ, proinde affinis illi in primo gradu ejusdem lineæ; avus in secundo, & ità de aliis: sicut enim in naturali consanguinitate considerari debet linea recta & obliqua; ità & hic. In linea recta ascendentes sunt socer, socrus, seu pater & mater uxoris, uti & vitricus, & noverca, prosocer, & prosocrus, descendentes sunt gener, seu maritus filiæ, nurus, seu uxor filii, progener, pronurus, privignus, privigna; in obliqua sunt reliqui consanguinei mariti, vel uxoris, ùt Levir frater mariti, glos soror mariti, sororius, seu maritus sororis, fratria uxor fratris. Ex dictis

556. *Corollarium.* *Colliges*, Qui contraxit Matrimonium invalidum, & id consummavit, duplex contraxit impedimentum, unum publicæ honestatis dirimens usque ad quartum, alterum affinitatis usque ad secundum gradum dirimens.

QUÆSTIO XII.

Quæ ætas, & impotentia sit impedimentum dirimens Matrimonium, & quid in dubio?

Resp. 1. Ætas minor 14. annis in masculo, & minor annis 12. in fœmina, est impedimentum dirimens Matrimonium Jure Ecclesiastico, nisi malitia suppleat ætatem, id est, nisi contrahentes præter usum rationis jam habeant potentiam generandi. Constat ex *Cap. de Sponsal. impub.* & *ex Cap. Tua nobis.* Anni illi debent esse mathematicè completi, sicut aliàs, quando jura certam ætatem requirunt, nisi consuetudo legitima aliud habeat, vel annus ultimus tantum requiratur inchoatus, ut ad Parochiam annus 25. Vide La Croix L. 4. à N. 1001. Si malitia ætatem suppleat; non refert, quòd 4. vel 5. dies desiderentur. Dixi: *Jure Ecclesiastico*, quod præsumpsit ante illam ætatem adhuc adesse impotentiam, quæ tamen, cùm sit temporalis, jure naturæ subsisteret Matrimonium, si duæ personæ ratione utentes adhuc impotes Matrimonium contraherent. 557.

Resp. 2. Antecedens absoluta, & perpetua impotentia ad copulam, generationi prolis per se sufficientem, irritat Matrimonium jure etiam naturali, etsi se teneat à parte tantùm unius, sive proveniat ex naturali corporis constitutione, sive ex maleficio. *Ratio est*; tum quia quando est talis impotentia, consensus contrahentium procedit ex errore circa substantiam: intendunt enim dare, & acquirere jus mutuum in corpora, apta ad actum generationis; corpus verò tali laborans 558. *Dirimit impotentia antecedens perpetua.*

borans impotentiâ ad illum aptum non eſt; tum quia obligant ſe ad actum conjugalem prolificum, qui in tali caſu eſt impoſſibilis: proinde ad eum jus transferri non poteſt.

Dixi 1. *Antecedens*: Nam cum impotentia, Matrimonium conſequente!, ſuus manet Matrimonio contracto valor, etſi tunc quandoque non liceat hujus uſus. *Ratio 1mæ partis eſt*; quia Matrimonium conſummatum non eſt diſſolubile, niſi per mortem unius ſaltem conjugis; ratum verò tantùm per profeſſionem religioſam, & diſpenſationem. Et quamvis ad Matrimonium contrahendum requirantur corpora generationi apta, non tamen, ut jam contractum maneat: ſicut licet ad Matrimonium validè contrahendum requiratur carentia affinitatis, non tamen ut contracto ſuus ſtet valor: nam ſtaret hìc, ſi maritus copulam haberet cum conſanguinea ſuæ uxoris in 2do gradu, & tamen oriretur affinitas. *Ratio 2dæ partis eſt*; quia ſi vir non poſſit mulieri per copulam ſemen communicare, ſed ſemper extra fundatur; non licet tunc tentare copulam, nolenſque abſtinere incapax eſt abſolutionis, quia ſine ſpe perficiendi copulam profundere ſemen mortale eſt. Talibus tamen conjugibus *Sanch. Laym. Sporer, Krimer, Pichler*, & alii permittunt oſcula, amplexus, & tactus, non impudicos, in ſignum amoris maritalis exercitos, modò abſit periculum pollutionis, vel ſaltem conſenſus in illam. Negat tamen id *Henno*, eò quod talia conjugibus non liceant, niſi in quantum ordinantur ad copulam, & amoris maritalis exhibitio non poſſit ea cohoneſtare, niſi aliunde liceant.

Dixi 2. *Abſoluta*, id eſt, reſpectu omnium: nam reſpectiva non obeſt valori Matrimonii cum

cum illa persona, respectu cujus non est impotentia: unde si mulier esset inepta ad copulam v.g. ob arctitudinem vasis genitalis, vir posset ducere aliam, si defectus ille sine periculo vitæ non possit tolli.

Dixi 3. *Perpetua*, id est, quæ sine miraculo, vel peccato, aut periculo mortis tolli non potest: nam temporalis, hoc est, quæ arte, vel medio naturali, vel spirituali, puta, Ecclesiæ exorcismis, orationibus, jejuniis &c. sine miraculo, & peccato tolli potest, non obest valori Matrimonii, etsi sit antecedens; quia ea laborans potest tradere corpus simpliciter aptum cum obligatione reddendi debitum, ubi cessaverit impotentia, teneretur tamen alteri parti eam, si diu duratura esset, aperire, aliàs injuriam faceret gravem. Quodsi impotentia judicata fuisset perpetua, adeoque separati conjuges, & impotentia postea per media ordinaria sine vitæ periculo tolleretur, deberent conjuges ad se redire; quia Matrimonium fuit validum: si autem judicatum fuisset posse tolli, & capto experimento constaret non posse, Matrimonium esset nullum.

Dixi 4. *Ad copulam generationi prolis sufficientem*: nam, si mulier recipiat semen intra matricem, etsi sterilis sit, vel soleat semen receptum effundere, non est impedimentum, licetque usus Matrimonii; quia habetur perfecta copula, estque per accidens semen receptum expelli, sicut per accidens est, quòd receptum à fœmina sterili non prolificet. Imò, si contracto Matrimonio superveniret præcisè impotentia generandi, v. g. vir privaretur utroque testiculo, adhuc illi liceret copula, & omnia aliis conjugibus concessa; quia adhuc

obtineretur secundarius finis Matrimonii, nemà pe remedium concupiscentiæ, quem in finem senibus copula licet. Vide *La Croix n.* 794. & *n.* 800. & *Krimer à n.* 1277. Ex his deduco

559. *Corollaria.* 1. Matrimonium validè nequit contrahere Eunuchus carens utroque testiculo; quia semen prolificum non habet, uti declaravit *Sixtus V.* 2. Qui attritum ità habet utrumque testiculum, ut verum semen non conficiatur. 3. Qui semen emittere non potest ob naturalem frigiditatem vel perpetuam corporis debilitatem; secùs est de viro ægrotante, vel carente uno tantùm testiculo. 4. Hermaphroditus potest validè contrahere Matrimonium secundùm sexum prævalentem: si neuter prævaleat, habet optionem, si eligeret debiliorem, valeret Matrimonium, si sit aptus ad copulam in eo; si tamen postea mutaretur sexus, ut copulam in eo, in quo contraxit, habere non posset, dissolveretur Matrimonium, non secùs, ac per mortem; quia nequit esse inter duas personas ejusdem sexûs. 5. Validè contrahunt senes decrepiti, si per media incalescere possint ad copulam, secùs invalidè; quia impotentia est perpetua. Jungit quidem Ecclesia quoscunque senes; quia supponit potentiam, quam ordinariè non aufert sola senectus. 6. Validè contrahit moribundus, etiam morti proximus; qui aut potentia non est destructa, aut impotentia non est ex genere suo, & modo perpetua; imò talis tenetur contrahere, si fama matris, aut prolis legitimatio id exigat. 7. Validè contrahit mulier, quæ nequit parere sine periculo vitæ suæ, vel prolis; quia est apta ad copulam. Idem dic de

de muliere semper abortum patiente. Talis tamen teneretur ex charitate erga prolem in originali morituram abstinere à Matrimonio novo contrahendo, aut consummando, nisi salus ejus aut mariti periclitaretur.

Quomodo tolli possit impotentia ex maleficio, tradit *Sanch. L. 7. D. 96. Schmalzgr. tit. de frigidis N. 21.* Signum, esse ex maleficio, est, si vir, qui incalescit ad alias mulieres, aut ad pollutionem in somno, frigescat ad suam, alias dilectam, aut si mulier subitò arctetur ad accessum viri sui, alioquin dilecti.

Resp. 3. Si Matrimonio contracto oriatur dubium, an impotentia sit antecedens, aut antecedens perpetua, conceditur à jure *Cap. Laudabili de frigidus*, per triennium usus Matrimonii ad experiendum; debet autem tempus illud computari à die attentatæ copulæ, quæ citato capite supponitur à tempore celebrati conjugii attentata. Quod si ob absentiam, infirmitatem, aliudve impedimentum non fuisset tempore triennii capta sufficiens experientia, aut si impotentia sit ex maleficio, aut media spiritualia non fuissent sufficienter adhibita; possent conjuges ulteriùs experiri. Ubi sufficiens experimentum sumptum est, & Matrimonii consummatio apparet impossibilis, hoc authoritate Judicis, ne detur scandalum, invalidum declarandum est, & conjuges separandi, nisi velint cohabitare, ut frater, & soror: id enim, si absit periculum, possent, iis tamen plus quoad oscula, tactus &c. non liceret, quàm solutis aliis. Vide *La Croix N. 787. 788. 803.* 560. *Quid in dubio, matrimonio jam contracto?*

An

561. *Quid, si sit contrahendum?* An autem dubius de impotentia perpetua possit licitè contrahere Matrimonium, dubium est. Ratio negandi est; quia Sacramentum exponitur periculo nullitatis. Ratio affirmandi est 1mò; quia quisque est in possessione potentiæ, quæ communiter adesse præsumitur, donec probetur deesse. 2dò. Potest alteram partem monere, sique consentiat, non fit ei injuria. Irreverentia autem Sacramenti vitari potest, si sub conditione capacitatis contrahant; sique deinde tentent copulam, putant aliqui non peccaturos, sicut non peccant, qui dubio post Matrimonium contractum superveniente, tentando copulam non peccant, sique elapso triennio separentur, permittuntur aliud Matrimonium contrahere, etsi certi non sint de potentia habendi copulam in alio Matrimonio. Præterea est specialis ratio circa hoc impedimentum: nam si spes consumandi Matrimonium non sufficeret ad id licitè contrahendum, conjugia essent plena incertitudine, quique diu castissimè vixerunt, non auderent illud inire: quia merito timere possunt, ne illud consummare non valeant, dein hoc dubium vinci non potest, nisi per copulam in Matrimonio, cùm fornicatio, & pollutio non liceant, & in hoc impedimento Ecclesia dispensare non possit: hinc lex naturalis videtur permittere, tum contrahi Matrimonium, & lex positiva post contractum concedit triennium ad experiendum. Ità ferè *La Croix N.* 795. qui tamen nihil decidit. Cur tales non peccent, ratio ulterior esse potest; quia non est periculum prolis malè educandæ, incertitudinisque parentum, & fingendi casus, in quibus liceat fornicatio. Dein quilibet est in pos-

possessione juris, nisi probetur contrarium, nec est obligatio sequendi tutiorem, ubi nimia est difficultas.

QUÆSTIO XIII.

Quæ Matrimonia sunt clandestina, ideoque invalida?

Resp. 1. Matrimonia clandestina sunt, quæ contrahuntur sine Parochi, vel alterius de ejus licentia Sacerdotis, & duorum, vel trium testium præsentia, ideoque dicuntur non fieri in facie Ecclesiæ ex *Trid. Sess.* 24. *Cap.* 1. *de Reformatione Matrimonii.* Nomine Parochi venit non tantùm, qui in certa particulari Ecclesia „curam primariam animarum ex officio authoritate Episcopi habet seu perpetuam, seu temporalem, & vicariam; sed etiam ipse Episcopus, Abbas Ecclesiæ nulli alteri Ecclesiæ subditæ respectu eorum, in quos spiritualem habet jurisdictionem, Cardinalis in Ecclesia sui tituli, Legatus Apostolicus in Provincia suæ legationis, Vicarius Generalis Episcopi, Capitulum Sede vacante, Archi-Episcopus actu visitans in Diœcesibus suorum Suffraganeorum: unde hi omnes possunt suorum subditorum Matrimoniis assistere, vel alteri licentiam Sacerdoti dare. 562. *Clandestinitas.*

Resp. 2. Matrimonia clandestina non tantùm sunt illicita, sed ubi lex *Trid.* est promulgata, & viget, etiam saltem inter Catholicos regulariter invalida, etsi lex irritans invincibiliter ignoretur, aut adesset causa gravis urgens contrahendi, *Trid.* enim *Sess.* 24. *Cap.* 1. *de Reform. Matrim.* postquam dixisset 563. *Obstat valori.*

Ma-

Matrimonia clandestina, libero consensu facta, rata & vera esse Matrimonia, quàm diu Ecclesia ea irrita non fecit, nihilominus Ecclesiam Dei ex justissimis causis semper fuisse destatam, & prohibuisse, sic habet: *Qui aliter, quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus Matrimonium sic contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad contrahendum omninò inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat.*

Dixi 1. *Ubi Lex Trid. est promulgata:* nam ubi promulgata non est, valida sunt Matrimonia clandestina: voluit enim Trid. suum decretum promulgari in singulis Parochiis, decrevitque, ut in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, à die primæ Publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos. Excipe, nisi sponsi incolæ loci, ubi Tridentinum viget, exirent cum animo contrahendi ad locum, ubi non est receptum, ibique contraherent clandestine cum animo ad suum locum redeundi; tunc enim contraherent invalidè, uti & cum tali animo transeuntes per locum, ubi decretum non est promulgatum, retinentes domicilium in loco, in quo est promulgatum, secùs esset, si transferrent domicilium, etsi solo animo, ut ibi clandestine contraherent. Sumitur ex *declaratione Cardinalium Concilii Trid. Interpretum* per Breve, quod extat apud *La Croix lib. 6. P. 3. N. 712.* ab Urbano VIII. confirmatum, & non solùm in Coloniensi Archi Diœcesi, sed etiam, teste *Pichler*, in aliis Germaniæ Diœcesibus receptum.

His

His non obstantibus valeret Matrimonium. 1mò. Si vagi in tali loco clandestine contraherent; quia nullibi habent domicilium, & contractus regulantur legibus loci: unde si sponsi, non vagi, ambo spectarent ad locum, ubi Trid. non est promulgatum, contraherentque; ubi est promulgatum clandestine, invalidè contraherent, imò & coram Parocho loci; quia non est proprius eorum Parochus. 2dò valeret, si unus tantùm esset incola loci, in quo Trid. est promulgatum, & se conferret ad locum, ubi non est promulgatum, cujus incola foret v. g. sponsa, etsi animo contrahendi eò se conferret. 3. Si negotii causâ, & alio ex fine, quàm animo contrahendi adirent talem locum, probabiliter ibi validè clam contraherent; quia peregrini validè celebrant contractus juxta leges loci, utì habet communior apud *Schmalzgr. Tit. de Cland. de Despons. N.* 110. *ex Cap. Finali de foro Comp.*

Nec obstat 1mò, quòd illa declaratio non videatur satis promulgata: Nam Lex Trid. est promulgata, declaravitque Pontifex ea ligari incolas, qui eo fine exeunt ex loco sui domicilii, ut clam contrahant: declaratio autem illa satis constat, & nova lex non est. *Nec obstat 2dò.* Quòd contractus regulentur legibus loci, adeoque sic exeuntes videantur validè contrahere, ubi Trid. non est receptum: nam id verum est, nisi obstet lex; hìc autem obstat, Lex Trid. inhabilitans personas eo fine exeuntes; non vero si alio fine exeant.

Dixi 2. *Inter Catholicos*: Nam de Hæreticis limitatio adhibenda est secundùm dicenda N. 614.

Dixi 3. *Saltem regulariter sunt invalida*: Nam

Nam valet Matrimonium sine præsentia Parochi, ubi communiter Trid. observari non potest; quia lex non obligat in tali casu. Sic valet primo in loco, ubi non sunt Parochi, vel si sint, latent metu hæreticorum, vel difficilis, aut periculosus est ad eos, vel Episcopum accessus: tunc enim duo testes sufficerent, atque ità declarâsse fertur *Clemens VIII. Greg. XIII. & Congregatio Cardinal. A.* 1603. scribens ad Episcopum Philippensem: 2do, si in loco apud hæreticos posset quidem accedi Parochus, sed vel ipse comparere, vel contracturi eum accedere non possent sine periculo mortis, exilii, vel enormis mulctæ, valeret Matrimonium sine præsentia Parochi, imò & testium si sine periculo gravis mali adhiberi non possent. Idem est de Christianis inter Turcas, vel alios infideles captivis, vel mercatoribus, etsi in eorum patria promulgatum sit Trid. ipsique habeant animum ad eam redeundi; quia respectu illorum vel non sunt, vel latent Parochi. 3. Si Acatholici uxor ex invalido Matrimonio convertatur ad fidem Catholicam, & maritus nolit renovare consensum coram Parocho Catholico, ipsi minans, quòd vel illam, vel hunc velit prodere Judici Acatholico &c. Vide *La Croix N.* 780.

Dixi 3. *Etsi lex irritans invincibiliter ignoraretur*; quia ignorantia talis non supplet defectum solennitatis intrinsecæ, & essentialis contractûs, neque lex illa irritans est principaliter pœnalis, sed inhabilitans propter bonum commune, ut vitentur peccata, & fraudes.

Dixi 4. *Aut adesset causa gravis urgens contrahendi*; puta, ubi Pastores communiter adiri pos-

possunt; quia lex irritans non recipit Epiikiam dum aliquid ad substantiam actûs requirit, nisi alicubi communiter observari non possit. Patet in impedimento consanguinitatis &c. Unde si Parochus loci casu abesset, concubinarius habens proles illegitimas, non posset validè cum concubina contrahere Matrimonium jam moriturus ad legitimandas proles, ùt habet communis contra Sotum, & alios apud Mastrium hic N. 44. aliud est de lege merè prohibente, vel præcipiente: hæc enim Epiikiam patitur, ubi est gravis causa. *Nec juvat*, quòd Matrimonia clandestina ex justa causa olim fuerint licita, Concilium autem Trident. inhæreat vestigiis Concil. Lateranensis, & videatur loqui de Matrimoniis tantùm illicitis, quæ detestata semper fuit Ecclesia: nam Trident. cùm ponat solennitatem tanquam formam substantialem, loquitur de omnibus, & non inhæret Lateranensi quoad omnia.

Quæres, in quibus locis decretum Trid. sit promulgatum? Resp. Est promulgatum in Hispania, Lusitania, Italia, Germaniæ tunc adhuc Catholicæ locis, in Hollandia, Zelandia, Frisia, aliisque fœderatis Belgii provinciis. Item in Gallia, non quidem primis, posterioribus tamen temporibus, nempe Anno 1602. ùt ostendit *Less. in Auctuario*, verbo *Sponsalia*. In Hungaria, & Slesia teste *Kugler de Matrim. N.* 289. Econtra certò promulgatum non in Anglia, Hybernia, & Scotia; quia Henricus Octavus defecit à fide Anno 1532. Sessio autem Trid. in qua emanavit decretum, habita est Anno 1563. In Saxonia, Suetia, Pomerania, Dania non est promulgatum teste *Wex. Neusser, Kügler, Pichler* idem dicunt de Borussia, Po-

564. *Ubi Trid. decretum est promulgatum.*

lonia; Porrò promulgatio debet esse facta in Parochia, in qua contrahitur, & quidem tanquam legis supremæ potestatis Ecclesiasticæ: unde ubi nunquam fuit Parochia, non obligat. In dubio an promulgatio facta sit, lex non obligat. Si tamen alicubi observetur, præsumitur promulgata. Similiter, si usu contrario, vel consuetudine lex sit abrogata, non ligat; si autem sit promulgata, & dubitetur, an sit recepta, præsumitur recepta.

Quid veniat nomine parochiæ Porrò per parochiam non venit locus sacræ ædis, sed certa communitas fidelium, congregata sub uno Pastore, obligato ad verbum Dei, & Sacramenta illis administranda: nam sacra Congregatio Concilii Senatui Coloniensi interroganti, an menti Trid. satisfactum esset per decreti publicationem non in Ecclesia Parochiali, sed voce Præconis in platea civitatis? Respondit affirmativè, ùt refert Card. Bellarminus in M. S. annotationibus ad *Sess.* 24. *Cap.* 1. ejusdem Concilii, teste Ægidio Giulii in libello, cui titulus: *S.D.N. Benedicti XIV. Declaratio* Pag. 239.

QUÆSTIO XIV.

Quis possit dispensare in impedimentis Matrimonii?

565\. *Non potest in dirimentibus jure naturæ Papa.* Resp. 1. Nec Summus Pontifex dispensare potest in impedimentis, jure naturæ Matrimonium dirimentibus, qualia secundùm dicta sunt error substantialis, ligamen, impotentia absoluta, & perpetua; consanguinitas in quibusdam lineæ rectæ gradibus, & fortè in primo gradu lineæ obliquæ: nam lex naturæ non sub- est

est potestati Pontificis, sed necessariò lata est, sic exigente recto ordine in Repub. rationali, neque potest Pontifex supplere consensum, ad essentiam Matrimonii necessarium, aut facere ut transferatur jus matrimoniale in corpora adusum inepta.

Resp. 2. Potest dispensare Pontifex in omnibus impedimentis, Matrimonium solo jure Ecclesiastico dirimentibus: nam illa impedimenta statuta sunt vel à Pontifice cum Conciliis, vel à solis Pontificibus, Pontifex autem in potestate æqualis est antecessoribus suis cum Conciliis: hinc dispensare potest in omni jure humano, & Apostolico. 566. *Papa in dirimentibus jure positivo tantùm potest.*

Resp. 3. Etsi possint Episcopi dispensare ex consuetudine in impedimentis, solùm impedientibus Matrimonium, excepto voto perfecto & absoluto perpetuæ castitatis, voto ingrediendi Religionem, impedimento orto ex sponsalibus, cùm agatur de præjudicio tertii; non possunt tamen, per se loquendo, in impedimentis jure Ecclesiastico dirimentibus, ubi agitur de Matrimonio contrahendo. *Ratio est*; quia inferior non potest, per se loquendo, dispensare in lege Superioris. 567. *Episcopus pro matrimonio contrahendo.*

Dixi: *Per se loquendo*: Nam potest dispensare, quando est urgentissima necessitas salutis animæ, & non est aditus ad Papam, vel ejus delegatum, qui possit dispensare, vel in mora est periculum incontinentiæ, gravis infamiæ, vel scandali: in tali enim casu posse Episcopum dispensare in legibus Pontificis est recepta, & communis apud Theologos, & Canonistas sententia. 1mò. Quia non est credibile, quòd Pontifex, concessam sibi à Christo facultatem in salutem animarum, velit in earum ruinam esse restrictam,

strictam, & cùm gravissimi A.A. ità præsumant de mente Pontificis, hocque ei constet, moraliter certum est locum habere Epiikiam. 2. Certum est, quòd consuetudo det jurisdictionem, utì habent jura apud *La Croix L. 6. P. 1. N. 117.* quòd lex aliter non obliget, quàm ùt fert communis sensus, & usus; jam verò Episcopi solent dispensare, non contradicente Pontifice; ergo moraliter certum est id eos posse. 3. Possunt Episcopi post Matrimonium, contractum bonâ fide, dispensare conformiter dicendis ob bonum commune, & salutem animarum, ne homines salutari remedio destituantur; ante Matrimonium autem potest esse eadem necessitas.

Dixi: *Si non sit aditus ad Papam, vel ejus Legatum*: Nam, si hic specialem facultatem habet, & casus patiatur moram, ad eum recurrendum est secundùm *La Croix*, cùm Episcopus tantùm possit dispensare pro casu necessitatis. Vide tamen dicta P. 1. N. 244. Si autem Legatus dispensandi specialem facultatem non habeat, dispensare poterit Episcopus.

368. *Episcopus pro matrimonio invalidè contracto, validando.* Resp. 4. Quando Matrimonium bonâ fide contractum est, præmissis denuntiationibus, in facie Ecclesiæ, potest Episcopus pro foro conscientiæ tantùm dispensare in impedimento occulto' quando hæc concurrunt. 1mò. Si Matrimonium sit publicum. 2. Si in separatione esset scandalum. 3. Si non sit facilis aditus ad Papam ob paupertatem, periculum peccatorum in tanta dilatione, aliamve causam gravem. Ità plurimi apud *La Croix N. 835.* Et in hoc casu potest dispensare etiam in primo gradu affinitatis; quia sic exigit salus animarum, habetque consuetudo Episcoporum Pontifici nota.

Dixi 1. *Præmissis denuntiationibus, & bonâ fide*

fide: Nam *Trid. Seff.* 24. *Cap.* 5. *de Reform. Matrim.* à ſpe diſpenſationis excludit ignorantem etiam impedimentum, qui cum eo contraxerit, ſi ſolennitates requiſitas neglexerit. Porrò malâ fide hic conjuges contrahunt Matrimonium quando ſciunt ſe ligari impedimento. Secùs ſi ignorent ignorantiâ etiam vincibili, & craſſâ; quia Concilium dicit: *Qui ſcienter præſumpſerit.*

Dixi 2. *In impedimento occulto*: Nam in publico diſpenſare non poteſt; niſi, ùt tenet *Gobat*, *Perez*, & alii, quando ſeparatio fieri non poteſt ſine gravi damno, vel ob paupertatem adiri non poteſt Papa, vel ubi expenſæ dari non poſſunt pro diſpenſatione, & conjuges ſine infamia, aut ingenti difficultate ſeparari non poſſunt. Quando crimen vel impedimentum cenſetur occultum, vel publicum dixi P. 1. N. 286. P. 3. N. 409. In Append. N. 6. N. M. 11. quibus adde: etſi actus ſit publicus, ſi tamen non ſit publicus, & impedimentum, hoc cenſeatur adhuc occultum, ſi ſit publicum in uno loco non in alio, nec ſit periculum; proximum ne in hoc innoteſcat probabiliter in hoc adhuc cenſetur occultum. La Croix hic N. 873. Si ſit factum in loco publico v. g. in foro, vel celebri platea, eſt publicum, etſi per accidens non multi viderint. Leſſ.

Reſp. 5. Quando ex conſuetudine conceſſa eſt Epiſcopo poteſtas diſpenſandi, poteſt in quocunque impedimento juris tantùm Eccleſiaſtici diſpenſare, in quo ſolet diſpenſare Pontifex, excepto impedimento criminis, in quo alteruter eſt machinatus mortem conjugis. *La Croix N.* 837. 569. *An in omnibus in quibus Papa?*

Dixi: *In quo ſolet Pontifex diſpenſare*: Non ſolet autem diſpenſare etiam in quarto gradu, quando una pars contrahere cupientium eſt acatholica, niſi actu ſit converſa, etiamſi adſit gra-

vis necessitas: nec in impedimento ex ordine sacro, voto solenni, & clandestinitatis; *Ratio est*; quia Episcopus, & Legatus ejus non dispensant in necessitate, nisi ex præsumpta licentia; quæ in eo casu præsumi non potest.

570. *Episcoporum Germaniæ specialis facultas* Resp. Episcopi Germaniæ cum legitima causa extra necessitatem ex facultate extraordinaria, ad quinquennium concedi solita, dispensare possunt 1mò in 3tio, & 4to gradu simplici, & mixto cum tertio, non in tertio mixto cum secundo; tantùm cum pauperibus pro Matrimonio contrahendo; in contracto verò cum hæreticis conversis etiam in secundo simplici, & mixto dummodo non attingat gradum primum, & in his casibus prolem declarandi legitimam; non tamen cum pauperibus hæreticis necdum conversis. *La Croix N.* 864. 2. Etiam cum divitibus in impedimento publicæ honestatis, ex sponsalibus proveniente, sine præjudicio tamen alterius. 3. In impedimento criminis, neutro tamen conjugum morte machinante, ac restituere amissum jus petendi debitum. 4. In impedimento cognationis spiritualis, præterquam levantem inter & levatum. Hæ tamen facultates non conceduntur, si mulier rapta sit, & adhuc existat in potestate raptoris. Vide *La Croix* 846. ubi alias Episcoporum Germaniæ facultates refert. Dubium est, an Episcopus, potens dispensare in singulis impedimentis, v.g. ex incestu, & adulterio seorsim possit, si utrumque concurrat: negat communis teste *La Croix N.* 920. Vide tamen *Sanch. L* 8 *D.* 2. *& N.* 27. Alias facultates Episcoporum Germaniæ Vide in N. C. Appendice N. 69.

571. *Nuntius Apostolicus.* Res. 7. Nuntius Apostolicus, etiam Legatus à latere, non potest ordinariè dispensare in impedimentis Matrimonii. *Ratio est*; quia ex communi

muni

muni doctrina Legatus in provincia, sibi commissa, ea solùm potest circa dispensationes, quæ Episcopus potest in sua Diœcesi. Proinde, sicut Episcopus solùm potest dispensare in necessitate, sic & Legatus; si tamen in casu particulari dubium sit, an opus sit dispensatione; potest ipse sicut & Episcopus declarare ea opus non esse; quia quando est dubium juris, libertas est in possessione, & dispensatio non requiritur.

Dixi: *Ordinariè:* Nam & Nuntius Apostolicus solet habere facultates extraordinarias, quas habet solet Episcopus, & insuper alias, quas refert. *La Croix N.* 832.

Resp. 8. Vicarius Generalis Episcopi non potest dispensare in impedimentis absque speciali commissione. Ità *Leuren in Vicario q.* 119. & alii. Vide tamen *La Croix N.* 885. & N. 886. ubi cum aliis ipsi oppositum videtur probabile. Cæterùm solent Episcopi suos Vicarios instruere omni facultate dispensandi, quam habent ipsi. Econtra Capitulum, Sede vacante, potest dispensare, utì jure ordinario poterat Episcopus; quia repræsentat Defuncti personam. Non in aliis *La Croix N.* 888. qui & *à N.* 891. refert sententias de potestate dispensandi Regularium mendicantium. 572. *Vicarius Generalis & Capitulum.*

Petes, an si sponsus, & sponsa consanguinei v. g. in 3tio gradu sint ex diversis Diœcesibus, v. g. sponsus ex Trevirensi, & sponsa ex Moguntina, sufficiat dispensatio unius à suo Episcopo? Resp. Sufficit, quia consanguinitate, utpote forma relativa, ab uno moraliter sublata, utì aufertur per dispensationem in ordine ad Matrimonium, indivisibiliter aufertur ab altero, sicut, sublatâ ab uno albo pariete albedine, indivisibiliter aufertur similitudo cum altero albo. Est e- 573. *Sponsus & sponsa ex diversis Diœcesibus.*

 nim

nim impossibile, ut Titius sit consanguineus Cajo non consanguineo: & hinc si sponsus sit in quinto, & sponsa in quarto gradu consanguinitatis, non est consanguinitas dirimens Matrimonium. Aliud foret, si haberent impedimenta divisibiliter impedientia, v. g. si uterque haberet votum castitatis: tum enim uterque indigeret dispensatione à suo Episcopo; quia, uno sublato, non tolleretur alterum. Similiter si duobus Religiosis ex diversis Monasteriis interdictum esset, ne sint socii in itinere, si cum uno dispensaretur, non ideo dispensatum esset cum altero; quia sicut uni potuisset interdici, & non alteri, sic ab uno posset tolli prohibitionis vinculum, & non ab altero: unde cùm Episcopus possit dispensare cum vagis, se ipsi subjicientibus pro auferendo impedimento; sufficit, quòd unus sit vagus, quia concomitanter habilitatur alter.

QUÆSTIO XV.

An, & quæ causæ requirantur ad validam, & licitam dispensationem in impedimentis Matrimonii?

574. *Papa validè sine causa.* Resp. 1. Pontifex validè dispensat in impedimentis juris tantùm Ecclesiastici absque ulla causa; quia leges Ecclesiasticæ pendent à libera ejus voluntate in fieri, & conservari, secùs est de dispensatione in lege divina; quia in ea dispensat, ùt Minister inferior, ex potestate clavium ei data in ædificationem, & non in destructionem; si tamen in lege propria dispensaret sine causa, peccaret saltem venialiter secundùm dicta. 1. P. N, 239.

Resp.

Resp. 2. Causæ justæ dispensandi in impedimentis dirimentibus sunt hæ : 1ma. Extinctio gravis discordiæ inter consanguineos, & affines. 2da. Defectus conjugis pro conveniente Matrimonio extra consanguineos, & affines : expedit enim, ut Matrimonia ineantur inter pares ; æqualitas autem conjugii consistit in paritate generis, divitiarum, ac morum congruentia, ne perpetua sit dissensio inter conjuges. 3tia est defectus dotis competentis ratione cujus fœmina non potest invenire sponsum se dignum, nisi inter propinquos. 4ta est conservatio divitiarum in eadem familia amplissima; quia Reipublicæ expedit magnas familias in suo statu conservari. 5ta est conservatio magnæ, & illustris familiæ intra eundem sanguinem, maximè si caput familiæ aliàs perituræ esset fœmina. 6ta est excellentia meritorum in Ecclesiam, utì si quis se strenuè gessit contra infideles. 7ma est prôles suscepta ex Matrimonio, bonâ fide inito. Item Matrimonium, præmissis denuntiationibus in facie Ecclesiæ bonâ fide contractum. 8va est pietas, ùt si detur notabilis summa ad opus pium. Hæc causa sufficiens habetur ad dispensandum in gradibus non ità propinquis. 9na est angustia loci, id est, si fœmina in loco originis, vel domicilii non inveniat sponsum æqualem, aut sibi aptum ad Matrimonium, nisi impeditum; quia fœminæ durum est deserere locum originis, vel domicilii, vel nubere impari, aut sibi non apto. 10ma. Si puella sit superadulta, seu excedens 24. annum, nec potuerit, & adhuc non possit invenire sponsum paris conditionis. Recipitur etiam hæc causa in gradibus propinquioribus. 11ma est hæresis, utì si in illo loco sint multi hæretici, sponsi verò Catholici, & periculum sit,

575. *Causa justa dispensandi in impedimẽtis dirimentibus.*

ne fortè jungantur non probatæ fidei. 12ma. Evitatio scandali, ùt si ex fragilitate se cognoverint, vel ob nimiam familiaritatem de hoc sit sermo, vel suspicio vulgi, ità, ut si huic non nubat fœmina, mansura sit infamata, vel innupta. Si hæc causa non adsit, ordinariè non dispensatur in forma pauperum. Porrò quantò gradus consanguinitatis, vel affinitatis est propinquior, eò gravior causa requiritur; plures tamen aggregatæ sufficere possunt quarum singulæ non sufficerent.

576. *In impedientibus tantùm.* Resp. 3. Causæ legitimæ dispensandi in impedientibus sunt 1mò Spes pacis inter consanguineos, vel affines. 2. Si materia voti simplicis facta sit periculosa voventi ob occasionem, moraliter inevitabilem, vel ob fragilitatem, vel ob graves scrupulos. Graves tamen stimuli carnis non probant justam causam in eo voto dispensandi, sicut nec periculum unius, alteriusve lapsûs, sed frequens lapsus; quia sunt alia media domandi carnem, & cavendi unum alterumve lapsum. 3. Si timeatur, ne prior sponsa sponso futura sit occasio peccandi, aut si ex Matrimonio cum altera speretur extinctio gravium discordiarum, potest esse causa justa dispensandi in impedimento impediente orto ex sponsalibus.

577. *Quando causa debeat existere?* Porrò, ut dispensatio sit valida, debet causa finalis, seu motiva subsistere, quando dispensatio conceditur: unde si dispenset Pontifex, debet esse vera, quando ipse dispensat, non ante; si autem committat dispensationem Ordinario, vel Confessario, debet subsistere, quando hic dispensat, sufficitque, etsi, dum Pontifex commissionem dedit, non substiterit. Si tamen cesset causa, antequam dispensatio executioni mandetur, v. g. ineatur Matrimonium, probabiliter

adhuc

adhuc potest pro edi ad executionem. Vide *P.* 1. *N.* 249. ubi & *N.* 239. dixi, quâ ratione requiratur examen causæ, si inferior dispenset. Item sub N. 247. non obesse dispensationi, si erretur in nomine dispensandi, quia dispensatio datur personæ ob merita causæ, nisi tamen supplicans in petitione expressus, per errorem esset notus dispensanti, & hic dispensationem in illius gratiam concederet; tunc enim intentio ad illam personam restringeretur. Quodsi erraretur in Diœcesi v. g. Cajus Diœcesis Moguntinæ peteret dispensationem, & pro Moguntina scriberetur Trevirensis, hujusque Ordinario committeretur dispensatio, non posset hic dispensationem exequi; quia Pontifex intendit dispensationem committere Ordinario impetrantis. Non posset etiam Moguntinus dispensationem exequi, quia impetrans dicendo, se esse Diœcesis Trevirensis, æquivalenter petit dispensationem exequendam dari Trevirensi; huic autem Pontifex dare non voluit, qui non censetur errori in nomine.

578. *Errores circa dispensationem.*

QUÆSTIO XVI.

Quænam sint exprimenda in petitione dispensationis in impedimentis.

Resp. 1. Sequentia 1. Quando sunt plura impedimenta diversæ rationis v. g. consanguinitatis, affinitatis, & publicæ honestatis, omnia sunt exprimenda cum gradu. *Ratio est*; quia, quò plura sunt impedimenta, & quò gradus est conjunctior, eò difficiliùs obtinetur dispensatio, causæque exiguntur graviores: & universim dispensatio non tantum vitiatur, quando exprimitur

579. *Exprimendũ impedimentum duplex.*

tur

tur falſum, ſed etiam, quando tacetur verum, ſi ſpectent ad motivum dispensandi. Idem tenet communior, ſi impedimenta ſint ejusdem rationis: utì ſi volens ducere Cajam peccâſſet cum duabus ejus ſororibus, vel eſſet cognatus ex parte patris, & ex parte matris.

Hinc 1. Invalida eſt dispensatio, ſi petens erret in gradu v. g. exponendo gradum inferiorem pro ſuperiore; quia ſuperior in inferiore nec formaliter, nec æquivalenter continetur.

2. Si erret in gradibus diverſæ ſpeciei v. g. ponendo ſecundum conſanguinitatis pro tertio affinitatis; quia inferior tacitus non continetur in ſuperiore expreſſo, & in diſpensatione non valet argumentatio à majore ad minus, niſi minus includatur in majore expreſſo.

3. Si quod certò pertinet ad cauſam finalem, ponatur ſub dubio; quia certo ad eam pertinens magìs retrahit mentem diſpenſantis.

4. Si non exprimatur, quòd diſpenſatio cedat in præjudicium tertii: diſpenſans enim non cenſetur huic tertio velle præjudicare.

5. Valet diſpensatio, ſi petens erret exponendo gradum ſuperiorem ejusdem rationis pro inferiore v. g. ſecundum gradum conſanguinitatis pro tertio, vel tertium pro quarto; quia minor ejusdem rationis continetur in ſuperiore, & diſpenſans in ſuperiore ejusdem rationis diſpensat in inferiore.

580. *Exprimendus etiam eſt gradus propinquior*

Reſp. 2. Juxta declarationem *Pii V.* anno 1566. 20. Auguſti. ſi conſanguinei, vel affines diſtent diverſo gradu, extra primum tamen, à communi ſtipite, ſufficit quidem exprimere remotiorem; ſi tamen impedimentum ſit publicum

cum, pro foro externo impetrandæ sunt literæ declaratoriæ, non obstare gradum proximiorem, ut vitentur scandala. Imò dicitur hodie esse stylus Curiæ Romanæ, ut exprimatur gradus etiam propinquior. Quod certum est, si petatur dispensatio ab Episcopo, vel Nuntio Apostolico: hi enim in secundo non possunt dispensare, si mixtus sit cum primo. Addi debet insuper, an impedimentum sit occultum, an pro contracto, vel contrahendo Matrimonio, an in gradu lineæ rectæ, vel obliquæ, an sequantur scandala, si separentur, vel non contrahant; an sit periculum infamiæ, vitæ; an impedimentum sit utrique notum, vel uni tantùm; an uterque sit in bona fide; an affinitas sit ex copula licita, vel illicita, an Oratores sint in gradu æquali, vel inæquali?

Resp. 3. In petitione dispensationis in cognatione spirituali, exprimendum est, à quo tempore sit contracta, an cum prole spirituali, vel cum ejus parente Matrimonium sit contrahendum. An impedimentum sit notorium, an sit duplex compaternitas, uti si Titius prolem Cajæ, & Caja Titii prolem in Baptismo levâsset. Item juxta aliquos, an cognatio sit orta ex Baptismo, sicque sit quasi generatio, an verò ex Confirmatione. Item exprimenda sunt incommoda, quæ sequerentur, si Matrimonium non contrahant. Si dispensatio petatur in impedimento criminis, exprimi debet, an sit ex adulterio, vel machinatione mortis, vel ex utroque, à quo tempore sit contractum, an machinatus sit uterque &c. Si autem concurrat publica honestas, & affinitas ex copula licita, satis est exprimere affinitatem cum consanguinitate uxoris; quia in tali affinitate includitur publica honestas; non

581. *Et persona, cũ qua sit cognatio spiritualis.*

sufficit

ſufficit tamen exprimere nudè affinitatem; quia nudè accepta non includit publicam honeſtatem; cùm poſſit eſſe ex copula fornicaria, quo caſu non continet publicam honeſtatem.

582. *An publica honeſtas ſit ex ſponſalibus, vel matrimonio rato?* Reſp. 4. Quando petitur diſpenſatio in primo gradu publicæ honeſtatis, explicandum eſt, an proveniat ex Matrimonio rato, an ex Sponsalibus; quia multò difficiliùs diſpenſatur in proveniente ex Matrimonio rato, quàm in proveniente ex Sponsalibus. Ob eandem rationem, ſi inter aliquos concurrant impedimenta plura diverſæ rationis, omnia explicanda ſunt ſimul in eodem libello: plura enim in eadem perſona majorem indecentiam important, & Papa ſæpe non diſpenſaret, ſi ſciret, pluribus eandem perſonam impediri. *Excipe* tamen, ſi pro ſingulis eſſent cauſæ ſufficientes, & aliquod ex his impedimentis eſſet occultum, nec ſine infamia poſſet publicari: ùt, ſi quis cuperet ducere cognatam ſuam, cujus ſororem cognoviſſet, hocque occultum eſſet; hoc enim caſu poſſet à Papa primò petere diſpensationem in cognatione, affinitate non expreſsâ, & dein à Sacra Pœnitentiaria diſpensationem in affinitate occultâ, ſimul tamen explicando, Pontificem diſpensâſſe in conſanguinitate. *Ratio hujus eſt*; quia non videtur conſentaneum pietati Pontificis, utpore Patris, obligare filium ad ſe, & proximum diffamandum.

583. *Quid, ſi conſanguineā carnaliter cognoverit?* Reſp. 5. Qui petit diſpensationem, ut cognitam à ſe consanguineam, vel affinem ducat, & non exprimit copulam, invalida eſt diſpensatio juxta *Sanch.* & alios; valida juxta *Krimer* & alios; quia, ſi copulam expreſſiſſet, diſpen-

dispensatio fuisset facilior. *Nec obstat* stylus Curiæ contrarius, quando non est confirmatus Pontificis decreto, quod non exstat. Si tamen copula incesta esset notoria; exprimenda foret.

Resp. 6. Si Papa committat Ordinario dispensationem sub hac clausula: *Si non intervenerit copula*, tum si dispensandum sit pro foro externo, & copula sit occulta, probabiliter valet dispensatio, etsi Orator neget copulam; quia Ordinario commissa est dispensatio pro foro externo; ergo pro hoc valet, modò non constet de copula in foro externo: si autem dispensatio commissa sit pro foro conscientiæ, ùt fit, si committatur Parocho, vel alteri viro discreto, dispensatio erit nulla, si copula intervenerit; quia tunc commissio fit, ut dispensetur dependenter à veritate secundùm se. Quodsi copula sit habita post impetratam dispensationem, ejusque executionem Ordinario commissam dispensatio probabiliter potest validè executioni dari; quia impedimentum jam sublatum est. Ità *Nav. Gobat; Krimer* Num. 1139. Si autem Papa non dispensaverit, sed dispensationem commiserit alteri in Partibus faciendam; *si inveniantur preces niti veritate*, & copula interveniat, priusquam sit dispensatum, Commissarius non videtur posse procedere ad dispensationem, saltem si copula sit notoria, & dispensandum in foro externo. Vide *Gobat* Tr. 9. N. 630. vel si sit occulta, & dispensandum in foro interno. Porrò, ut actus sit impedimentum publicum, debet esse notorium, quòd talis actus sit impedimentum, & probabiliter sufficit, non esse notorium in loco, in quo dispensatur, etsi alibi sit notorium, v. g. Viennæ. *La Croix* N. 873.

584. *Quid, si dispensatio committatur Ordinario?*

Resp.

Resp. 7. Si Cajus cognovisset Bertam, & Cajam sorores, & dispensationem impetraret pro ducenda Caja, & iterum peccaret cum utraque, non indigeret quidem novâ dispensatione ob copulam iteratam cum Caja; quia hæc non inducit impedimentum respectu Cajæ; si tamen Romæ facta esset dispensatio, priusquam iteraretur copula cum Berta, videtur opus esse novâ dispensatione; quia novum impedimentum, priore sublato, contractum esset; secùs dicendum, si dispensatio Romæ facta non esset, sed tantùm data commissio, ut fieret in Partibus, & Cajus cum Berta iterâsset copulam ante factam dispensationem; quia copula illa repetita non inducit novum impedimentum cum Caja, sed manet unicum, quod priùs contractum erat; sicut si decies cognovisset singulas, esset impedimentum unicum, nec opus foret dicere, quoties cognovisset singulas; est autem jam data potestas dispensandi pro Matrimonio cum Caja in impedimento affinitatis ex copula cum Berta. *Sanch.* L. 8. Cap. 24. N. 8. *La Croix* N. 990.

585. *Quid, si Orator postea cum eadem vel alia iteret copulam?*

Dices. Si facta sit Romæ dispensatio, jam prohibitio est sublata, & æquivalenter cessat affinitas, vel consanguinitas; ergo opus non est novâ dispensatione. Ità *Nav. Gobat*, *Krimer* apud *La Croix* N. 925. Respondet *La Croix*: Dispensatio tantùm respiciebat impedimentum, ante contractum, quod per novam copulam redit, neque dispensatio sustulit consanguinitatem illarum sororum, nec impedit, quò minùs nova possit contrahi affinitas à Cajo; si enim, factâ dispensatione, cognovisset Sejam, aliam Cajæ sororem, certò affinitatem cum Caja contraxisset; ergo & si iterum cognoscat

gnoſcat Bertam. Hæc applicari poſſunt diſpenſationi factæ, vel faciendæ per Ordinarium. Ità *La Croix* N. 990.

Reſp. 8. Si Pontifex, diſpensans in gradu 586.
prohibito, ſeu inter conſanguineos, vel affines, ponat, ùt ordinariè facit, hanc clauſulam: *Dummodo habita non ſit copula ſpe facilioris diſpenſationis*, tum ſi eâ intentione habita ſit copula, id exprimendum eſt, ſaltem ſi copula & intentio illa exteriùs ſit manifeſtata, ità ut probari poſſit. *Ratio eſt*; quia diſpensatio eſt difficilior, ſoletque reſcribi: *Dummodo copula &c.* Si una tantùm pars intentionem illam habuiſſet, vel eam manifeſtâſſet, an irrita ſit diſpensatio quando intentio illa cum copula non exprimitur, dubium eſt. Negat *Averſa*, aliique multi, teſte *La Croix* N. 924. eò quod innocens puniri non debeat ob malitiam alterius, & occulta non ſubſint humanæ diſpoſitioni. Affirmant alii multi apud *Gobat* N. 615. quia obligatio id exprimendi non eſt pœna, ſed conditio requiſita pro informatione Superioris dispensaturi.

Quid, ſi habita ſit copula ſub ſpe facilioris diſpenſationis?

Reſp. 9. Qui ſcienter inter gradus prohi- 587.
bitos contraxit Matrimonium, aut ignoranter quidem, ſed omiſſis proclamationibus, irrita eſt diſpensatio, ſi hoc non exprimat. Item, ſi Matrimonium, ſic ſcienter contractum, ſit conſummatum, & hoc taceat. *Ratio eſt*; quia nefarius ille auſus dispensationem admodum reddit difficilem ex diſpoſitione *Trid.* quod Seſſ. 24. Cap. 5. *de Reform. Matrim.* ſic ſtatuit: *Si quis intra gradus prohibitos ſcienter Matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur,*

Quid, ſi matrimonium ſcienter invalidè contractum vel ſine proclamationibus?

& spe dispensationis consequendæ careat, idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantùm Matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quodsi ignoranter fecerit, siquidem solennitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, iisdem subjiciatur pœnis: non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit; si verò solennitatibus adhibitis, impedimentum aliquod subfuisse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc faciliùs cum eo, & gratis dispensari poterit. Hæ pœnæ, ut incurrantur, cùm requiratur scientia & præsumptio, excusare aliquando ab iis poterit ignorantia vincibilis secundùm dicta P. 1. N. 222. Quodsi unus bonâ fide ignorans, impedimentum, processisset, existimat *La Croix* N. 499 quòd pœnas *Tridentini* non incurrat; quia *Trid.* præsupponit scientiam & præsumptionem. *Sanch. Perez*, & *Henriquez* apud *La Croix* sub N. 989. tenent, tunc opus non esse exprimere, contractum, & consummatum esse Matrimonium, sed *La Croix* ibidem contradicit, eò quòd obligatio id narrandi non sit pœna, sed conditio requisita pro informatione dispensaturi; pœna autem sit privatio spei dispensationem obtinendi, sique dispensationem Papa neget, non ideo puniatur innocens; sicut si Caja cum Subdiacono bonâ fide, ignorans ejus statum, contraheret, & Papa negaret dispensationem, non puniretur Caja, sed negaretur favor, etsi per accidens in eam redundaret incommodum. Dein *Trid.* loquitur in singulari, mentionem non facit scientiæ in utroque. Cæterùm per gradus prohibitos in-

intelligitur gradus consanguinitatis, & affinitatis, non verò aliud impedimentum etiam publicæ honestatis.

Resp. 10. Qui secundam dispensationem petit, debet meminisse prioris, si id opus sit, ad impedimentum totum cognoscendum, vel id jus requirat. Constat ex variis Constitutionibus. Hinc 1. Si Petrus, voto castitatis obstrictus, petiit dispensationem ad contrahendum cum una tantùm, petatque dispensationem, ut possit secundam ducere, priore mortuâ, in petitione secunda debet facere mentionem prioris, aliàs erit subreptitia; quia Pontifex non cognoscit, quantam gratiam præstet relaxando iterum votum. 2. Qui obtinuit dispensationem in impedimento uxoricidii, si relapsus idem in crimen petat dispensationem iterum pro secundo Matrimonio, debet prioris dispensationis mentionem facere; quia in tam enormi crimine multò difficiliùs conceditur secunda dispensatio, & Jura exigunt, ejus fieri mentionem L. 3. de Episcopali Audientia, ubi dicitur: *Remissionem veniæ, crimina, nisi semel commissa, non habeant; quia omninò indignus est veniâ, qui clementiâ Principis ad consuetudinem peccandi abutitur.* 3. Si Pontifex dispensarit cum Cajo in voto castitatis sub ea obligatione, ut loco pio singulis mensibus det eleëmosynam, debet in hac dispensationem petens, prioris dispensationis & obligationis meminisse; quia Pontifex non censetur obligationem velle tollere, nisi exprimatur. Econtra, qui dispensationem habuit, ut duceret Titiam cognatam suam, hâc autem mortuâ petat dispensationem, ut ducat aliam cognatam suam, non est opus prioris dispen-

588. *Quid, si petatur secunda dispensatio?*

sationis meminisse; quia secunda non ideo erit difficilior, nec prior dispensatio reddit indigniorem.

589. *Quid, si pauper petat dispensationẽ?* Resp. 11. Si petatur dispensatio pro pauperibus, paupertas est exprimenda, non quidem pro valore dispensationis à Pontifice impetrandæ, sed pro minuendis sumptibus; pauperes autem hac in materia censentur 1mò, qui, licèt census aliquos annuos habeant, non tamen tantos, quin cogantur agriculturâ, vel opificio aut arte liberali, ùt pictura, pharmacopœia, & se, familiamque suam alere. 2. Qui sine statûs sui diminutione notabili non potest taxam Romanam solvere. 3. Qui, licèt habeat congruam sustentationem, attamen, considerato statu suo, & dignitate personæ, videtur indigere; etsi cæterùm sit nobilis. Modus probandi paupertatem habetur apud *La Croix* N. 861. Vide *Neo-Conf. in Append.* à N. 14.

QUÆSTIO XVII.

Quæ in dubio tenenda sint in prædictis?

590. *Potèstas latè, dispensatio strictè interpretanda.* Resp. Sequentia. 1. In dubio, an potestas dispensandi extendat se ad hunc, vel illum casum, vel circumstantiam, si communiter putatur se extendere, potest judicari se extendere; quia est favorabilis, & ubi est error communis cum titulo, Ecclesia supplet. Econtrà in dubio, an dispensatio eò se extendat, judicandum est, quòd eò se non extendat; quia est odiosa, extenditur tamen dispensatio ad ea, quæ sunt necessariò connexa, & sine quibus nullum effectum haberet.

2. In

2. In dubio, an impetrata dispensatio sit valida, v. g. an hoc, quod expressisti, vel tacuisti, sit causa finalis, an impulsiva tantùm, præsumitur valida. *Nec refert*, quòd impedimentum videatur esse in possessione: nam contra illam possessionem prævalet dispositio juris, in dubio judicandum esse pro valore actûs, ut nempe potiùs valeat, quàm pereat. Sic habetur Cap. *Abbate. de verborum significatione.* Et L. *Quotiens.* ff. *De rebus dubiis.* Unde si reipsâ non valeret actus, illum validat consensus Superioris tacitus, & Legalis. *La Croix* L. 1. N 805. *In dubio standũ pro valore actûs.*

3. In dubio, an Matrimonium contractum sit validum, censetur validum; quia est causa favorabilis. Cap. *fin. de Sententia, & re judicata.*

4. In dubio juris, an sit impedimentum, si probabile sit non esse, validè contrahitur Matrimonium, & subsistit, etsi Papa postea declaret, adfuisse impedimentum; quia Ecclesia supplevit, & sustulit impedimentum pro eo casu ob errorem communem. Similiter si aliqua Communitas putaret falso, in sua Parochia non esse promulgatum *Trid.* Matrimonia clandestina probabiliter valerent; quia error communis videtur esse sufficiens titulus ad tribuendum jus sic validè contrahendi. *Cum dubio juris non verò facti licet contrahere.*

5. In dubio tamen facti v. g. an aliquis sit consanguineus, juxta communiorem invalidè contraheretur, si adesset impedimentum; putat tamen *Carden.* purum dubium facti, ex meris conjecturis probabilibus resultans, invincibile, non obstare Matrimonio contrahendo; quia libertas est in possessione. La Croix n. 41. ait esse sententiam communem.

6. In dubio invincibili an Cajus sit ex legitimo Matrimonio, vel ex adulterio conceptus, si velit illius fortè adulteri neptem ducere, non indiget dispensatione; quia præsumitur legitimus, & Ecclesia tollendo, si adsit, impedimentum, valorem tribuit Matrimonio V. La Croix hic n. 42. in fine. At, quando præsumptio stat pro impedimento, etsi sit aliquod dubium, non licet contrahere sine dispensatione. Ità communis omnium *Sanch.* & *Krimer* N. 2438. uti, si quis habuisset copulam, & dubium esset, an fuerit sufficiens ad generationem ob semen fortè non susceptum: præsumptio enim est pro copula perfecta, quia ordinariè talis est, etsi stando fieret.

7. Qui contrahit cum dubio vincibili, peccat exponendo Sacramentum periculo nullitatis: hinc tenetur inquirere; si autem, factâ inquisitione, dubium vinci non possit, & sit facti, juxta *Less.* & alios multos adhuc peccat; quia adhuc est periculum nullitatis, juxta *Sporer*, *Gobat*, *Card. Krimer* N. 2436. non peccat; quia pro libertate est possessio, monendam tamen dicunt alteram partem, sique postea constaret de impedimento, petendam esse dispensationem. *Dicast.* de Baptismo Disp. 1. N. 209. docet, pro Matrimonio contrahendo satis esse sequi opinionem probabilem, etsi agatur de impedimento per Ecclesiam non dispensabili. Idem docet *Gormaz* de Sacramentis N. 323. *Illsung.* posse licitè contrahi ait Tr. 1. D. 1. N. 77. etsi non sit certus valor, quando obligatio procurandi certitudinem esset obnoxia plurimis scrupulis, & gravissimis difficultatibus. Verùm ordinariè illicitè contrahit, qui in dubio facti non habet pro se certitudinem moralem, uti non habet, quando probabile est, adesse impedimentum. Idem

dic

dic de eo, qui habet probabilitatem facti de existentia impedimenti, & nullum prudens motivum de non existentia. *La Croix* N. 40. & 42. 414. 538. 795. & *Analysis* N. 41.

Quæ observanda sint executori dispensationis, cæteraque, quæ huc pertinent, videri possunt in *Neo-Conf. Appendice* à N. 3. Ex quibus hìc quædam repeto, ne desint iis, quibus non est opusculum illud.

CAPUT IV.

De solennitate Matrimonii, ejusdemque invalidi revalidatione.

QUÆSTIO I.

In quo consistat solennitas Matrimonii?

RESp. Consistit in certis adjunctis contractui matrimoniali, quæ etiam forma contractûs, à jure præscripta, dicuntur; est autem solennitas alia substantialis, & intrinseca; alia extrinseca, & accidentalis. Substantialis, & intrinseca contractui est, quæ ad ejus valorem requiritur, ùt sunt respectu Matrimonii, Præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de ejus licentia, & duorum, vel trium testium, quæ si adsit, dicitur Matrimonium contrahi in facie Ecclesiæ, si desit, dicitur simpliciter clandestinum. Solennitas accidentalis, & extrinseca contractui est, quæ non ad ejus valorem, sed ad licitè contrahendum requiritur, atque 591. *Solennitas duplex.*

ad impedimentum, si fortè adsit, detegendum præscribitur, uti est trina denuntiatio, seu proclamatio prævia de Matrimonio contrahendo, quæ si desit, Matrimonium dicitur clandestinum secundùm quid. Ad solennitatem accidentalem etiam reducitur benedictio nuptiarum.

QUÆSTIO II.

Qui, & ubi Parochus debeat assistere Matrimonio, & qui testes adesse debeant?

592. *Parochus domicilii.* Resp. 1. Parochus assistens Matrimonio debet esse Parochus, non ratione originis tantùm, sed ratione domicilii, vel quasi-domicilii, sique contrahentes sint ex diversis Parochiis, Parochus alteruter nempe sponsi, vel sponsæ sufficit.

Ratio 1mæ partis est; quia *Trid.* Sess. 24. Cap. 1. *de Reform. Matrim.* exigit præsentiam proprii Parochi; nomine autem proprii Parochi in materia Sacramenti, & Jurium Parochialium intelligitur Parochus domicilii, vel quasi domicilii ex Cap. *ult. de Paroch.* & Cap. 2. *de Sepulturis in 6.* Unde vagi in ordine ad Matrimonium nullum censentur habere Parochum proprium, etsi non careant Parocho originis.

Ratio 2dæ partis est; quia *Trid.* requirit tantùm unius Parochi proprii assistentiam. Qui autem veniant nomine Parochi, dixi suprà N. 562.

593. *Domicilium quis hic habeat?* Porrò domicilium in loco habet, qui in eo cœpit habitare cum animo perpetuò ibi manendi,

nendi, etsi fortè per horam tantùm in eo habitaverit: Nec obstat, quòd postea mutet voluntatem; quia domicilium semel acquisitum non amittitur, nisi reipsâ corpore alium in locum se transferat: neque voluntas perpetuò alicubi manendi excludit voluntatem conditionatam alio migrandi, si fortè casus, officium oblatum, vel alia promotio aliò vocet; plura tamen ad domicilium pro sacris ordinibus suscipiendis requiruntur secundùm dicta de ordine N. 456. Quasi-domicilium in loco quis habere dicitur, in quo incipit habitare cum animo per majorem anni partem ibi permanendi, etsi nolit ibi manere perpetuò, uti si quis studiorum, famulatûs, negotiorum causâ incipiat habitare in loco cum tali animo. *Nec obstat*, si intra tempus illud ad suos redeat, modò fiat cum animo se referendi ad priorem locum quasi-domicilii. Ex his inferes

1mò. Qui habuit semel domicilium in loco suæ originis, & inde abiit cum animo revertendi, ibique habitandi, etsi pluribus annis abfuerit, potest Matrimonium contrahere coram Parocho originis, & Parocho quasi domicilii; quia retinuit domicilium habitationis in loco originis; non enim amittitur per discessum cum animo revertendi ad locum, & in eo habitandi; si autem diu abfuisset, vel recenter ad aliquem locum venisset, nec satis notus esset, exigendum ab eo foret testimonium, quòd nullo impedimento sit ligatus vel si id accipi non posset, exigendum de eo esset juramentum. 594. *Corollaria.*

2. Qui duas Parochias æqualiter, vel ferè æqualiter inhabitat, v. g. unam de hyeme, alteram de æstate potest contrahere Matrimo-

nium coram quolibet Parocho suo, etiam coram eo, apud quem tempore contractûs non habitat. Quodsi habitaret inæqualiter utrobique, v. g. per septem menses ruri, & per quinque in urbe, potest tantùm contrahere coram Parocho rurali; quia jura in utroque loco requirunt æqualitatem saltem moralem habitationis: nemo autem dicet, quòd dies 155. sint moraliter æquales diebus 210. sicut nemo dicet, quòd homo septuagenarius sit moraliter æqualis ætatis cum quinquagenario. *Sed quid*, si cujusdam domus esset partialiter in fundo duarum Parochiarum? Resp. Pertineret ad Parochiam, ex qua esset ingressus in domum; si autem essent duæ portæ, præferenda esset principalior, seu anterior facies domus: quia hæc censetur nobilior. Demum si tota domus esset in fundo unius Parochiæ, & adjuncta secundaria ædificia in fundo alterius, ædificia secundaria sequuntur domum.

Si domus in fundo duarum parochiarum.

595. *Parochus propriùs validè assistit, quam diu manet Parochus.*

Resp. 2. Suis validè assistit Parochus. 1mò. Invitus, vi, vel dolo inductus. 2. Ab Episcopo specialiter prohibitus assistere. 3. Parochus putatitius, seu errore communi existimatus Parochus. 4. Excommunicatus suspensus, interdictus, irregularis, publicè denuntiatus, & vitandus schismaticus, degradatus, modò non sit actualiter depositus, & privatus Beneficio Parochiali. 5. Etiam existens extra suam Parochiam. 6. Et necdum Sacerdos. *Prima Pars* est ferè omnium cum *Sanch.* *Et Ratio est*; quia Parochus non est Minister Matrimonii, sed testis, in quo non requiritur consensus, & intentio, sed tantùm moralis præsentia, ut intelligat, quid agatur ex L 209. *de verb. signif.* Nam tunc testari debet, si requi-

requiratur. Pro testamentis quidem statuitur, ut testes non sint fortuiti; sed nihil simile hactenus pro Matrimonio statutum est,

Ratio 2dæ partis est; tum quia assistentia Parochi non est actus jurisdictionis, etsi quandoque sic vocetur, ut distinguatur ab actu ordinis; tum quia Parochus assistit jure proprio, & Parochiali, quod non amittit per prohibitionem Episcopi, sed manet Parochus, adeoque validè, etsi illicitè, assistit. Quod verum est, etsi Episcopus adderet clausulam irritantem; quia hæc nihil operaretur: neque enim Episcopus, sed Papa solus potest impedimenta dirimentia ponere.

Ratio 3tiæ partis est; quia si communiter putetur Parochus, etsi non sit, v. g. quia simoniacè obtinuit Parochiam, Ecclesia supplet secundùm dicta suprà N. 47. Idem dicunt multi, etsi esset intrusus, & sine titulo colorato ingressus; quia & tunc bonum commune exigit, ut Ecclesia suppleat; negant tamen id alii quidam.

Ratio 4tæ partis est; quia in excommunicato &c, nihil obstat, nisi fortè privatio jurisdictionis, assistentia autem Parochi non est actus jurisdictionis, ùt patet ex eo; quia aliàs invitus non assisteret validè: nemo enim nolens utitur potestate suâ; nec est actus administrationis Beneficii, sed officium testis, in quo plus juxta Trid. non requiritur, quàm ut sit Parochus: hinc & sibi alium potest substituere.

Ratio 5tæ partis est; quia Trid. loci mentionem non facit, & assistentia est tantùm actûs testis qualificati: unde validè assisteret sine licentia Parochi loci alieni; non tamen licitè

in

in aliena Parochia, vel Ecclesia; quia celebratio Matrimonii est actus publicus, quem licitè non potest extraneus in alieno loco peragere.

Ratio 6ta partis est; quia Trid. tantùm requirit, ut aliquis sit actu Parochus, qualis potest esse investitus, etsi non sit Sacerdos. *Nec obstat*, quòd dicat Matrimonium non contrahendum esse, nisi coram Parocho, vel alio Sacerdote: nam vox alius non semper est repetitiva, ut sensus sit coram alio Sacerdote, vel Parocho Sacerdote, sed id desumendum est, vel ex materia, vel ex ratione, quæ in utroque reperiatur eadem. Sic dicitur Lucæ 23. de Christo: ducebantur & alii duo nequam cum illo, & tamen nemini potest venire in mentem suspicio de sanctitate Christi; quia causa damnationis ad Crucem non erat eadem. Similiter in præsenti non est eadem ratio, cur alius debeat esse Sacerdos: Nam non Sacerdos non suppleret pro dignitate Pastoris officium, in quo dignitas Pastoralis plus, vel tantùm valet, quantum prærogativa Sacerdotalis. Quòd Trid. in Parocho non requisiverit Sacerdotium, patet ex eo, quod paulò pòst dicat: *Qui sine Parocho, vel Sacerdote &c.* omisso *tò* alio. *Nec obstat* iterum, quòd assistens Matrimonio Parochus debeat benedicere: nam licèt id non possit solenniter in Missa, quod à Sacerdote requiritur, potest tamen benedicere extra illam dicendo, v. g. ego vos Matrimonio jungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.

596. *Testis quivis ratione utens.*

Resp. 3. Testes, qui debent esse tres, vel duo, non debent esse omni exceptione majores; sed possunt esse viri, & mulieres, impuberes,

beres, & puberes, parentes, cognati, excommunicati, infames: alii enim nullo jure requiruntur, ne detur occasio majoribus damnis, & litibus. Requiritur tamen 1mò, ut Parochus, & testes, utantur ratione, sint moraliter præsentes, intelligantque expressionem utriusque contrahentium consensûs, ut possint testari de Matrimonio contracto. 2. Ut intersint non successivè, sed physicè simul. 3. Ut sint saltem duo testes, à Procuratore nomine principalis contrahente, distincti; quia is est simul contrahens etsi nomine alterius. In dubio an Matrimonium sit initum coram Parocho, & testibus non præsumitur sic initum.

QUÆSTIO III.

Quæ requirantur in assistente loco Parochi?

Resp. Requiritur 1mò Sacerdotium, ut expressè exigit Trid. ut nempe pro dignitate suppleatur Parochi præsentia. 2. Expressa, vel tacita licentia ex ratihabitione non de futuro, sed de præsenti; quia à licentia, & consensu præsente actus delegati procedere debet, ratihabitio autem de futuro, quâ licentia daretur, non facit licentiam esse præsentem. 597. *Licentia intimata, & acceptata.*

3. Licentia acceptata, quia concessio licentiæ est quædam donatio, quæ, ut valeat, debet esse acceptata. proinde & signo externo esse debet manifestata, sive illud jam sit silentium æquivalens signo positivo, sive significativum per vocem, aut literas, vel quid aliud, ad ipsum delegatum directum. ☞ Quare non sufficit, quòd

quòd, aliùs casu audiverit à Parocho, quòd licentiam det, v. g. Titio Sacerdoti, isque id illi significet; quia Parochus per hoc delegato suum consensum non intimat. Sufficit tamen, quòd Sacerdos alius per se, vel per Nuntium missum acceptet licentiam.

4. Licentia non debet esse obtenta dolo, versante circa causam finalem, seu motivum principale; quia tunc deficit consensus. Secùs, si esset circa causam tantùm impulsivam. An licentia, metu extorta, sufficiat, decidendum ex dictis de contractibus, an nempe contractus gratuiti metu extorti valeant.

5. Licentia non debet esse subdelegata; quia dans licentiam non ideo facit copiam eam delegandi alteri. Excipe tamen, nisi Parochus alteri generaliter committeret suas vices, v. g dicendo: committo tibi omnes meas vices, vel constituo te in omnibus meum Vicarium, vel committo tibi curam mearum ovium: tunc enim daret licentiam assistendi Matrimoniis, & facultatem eam delegandi alteri, etsi esset substitutus tantùm ad paucos dies; quia delegatus ad universalitatem causarum ex communi sententia potest subdelegare alteri, nisi fiat specialis exceptio. An hæc teneant, si Parochus diceret: committo tibi administrationem Sacramentorum in mea Parochia, dubium est. Negat *Con.* Affirm. *Lugo*, asserens sic declarâsse S Congr. tum, quia in communi modo loquendi assistens Matrimonio dicitur Minister; tum quia commissio talis censetur comprehendere omnia munera Parochialia, inter quæ est assistere Matrimonio, & contrahentibus benedicere. Consentit *Gobat*, & *Sporer*, si Pastor absit, secùs si adsit.

6. Li-

6. Licentia non debet esse revocata; si tamen revocatio ignoretur communiter, aut non esset intimata per Parochum, aut Nuntium, ab eo missum, validè assisteret, etsi delegatus casu eam intellexisset; quia per easdem causas res nascitur, & dissolvitur; licentia autem assistendi constituta fuit per voluntatem dantis manifestatam, & acceptatam; ergo & solvi per voluntatem manifestatam contrariam debet. Nec obstat, quòd licentia data descendat à voluntate concedentis, adeoque hâc cessante, videatur cessare: nam voluntas concedentis censetur esse conformis juri; hujus autem fictione tam diu censetur durare, quàm diu ejus revocatio non est legitimè intimata. *Ex lege Si fortè 17. de officio Proc.*

7. Licentia assistendi debet ante mortem concedentis executioni dari; quia facultas delegata ad unum actum specialem, & determinatum, re integrâ, exspirat morte concedentis, nisi sit gratia facta secundùm dicta P. 1. N. 211. Si tamen mors communiter ignoraretur, delegatus validè assisteret; quia error communis, & ignorantia sustinet valorem eorum, quæ per delegatum geruntur. *Licentia exspirat morte concedentis.*

8. Non debet delegatus agere contra mentem delegantis, restrictam ad certam circumstantiam vel datam sub conditione: unde si Parochus diceret alteri Sacerdoti: do licentiam Cajum & Titiam jungendi Matrimonio, si adhibitâ diligentiâ deprehendas eos impedimento non ligari; secùs non do licentiam, invalidè assisteret, si sine informatione procederet; quia mens concedentis est restricta.

Notant tamen A. A. communiter, quando datur licentia simpliciter cum conditione, quæ de 598. *Licentia data*

Sub conditione quando, si non servetur conditio, non subsistat

de jure communi inest, ut v g. præmittat proclamationes, nisi in iis dispensetur, ut priùs inquirat in impedimenta &c. licentiam, & assistentiam valere, etsi ea negligantur; quia quando conditio de jure communi inest eo modo quo apponitur, ejus appositio censetur modus, & monitio, ut servetur forma à jure præscripta, & non irritat actum, nisi foret conditio de jure irritans: utì si diceret, si adfuerint duo testes, junge illos Matrimonio. At verò præmissio proclamationum, & inquisitionis in impedimenta de jure insunt. Econtra quando licentia datur sub conditione, quæ de jure non inest, ordinariè censetur restricta, & inducere novam formam essentialem, nisi ex aliis conjecturis deprehendatur clarè oppositum utì videtur fieri, si Parochus dicat: committo tibi meas vices assistendi Matrimonio Caji cum Titia in mea Parochia: videtur enim Parochia designari ob majorem congruentiam, & Parochia nominari per modum demonstrationis. Item si Cajus, & Titia ab Ordinario licentiam habeant, ut contrahant coram Parocho suo, vel de illius præscitu, & salvis juribus coram alio Sacerdote: clausula enim hæc videtur potiùs præceptiva, ne offendatur Parochus, & suis juribus defraudetur, quàm restringens licentiam: hinc adhuc validè videntur contrahere inscio Parocho Idem dicendum, si Ordinarius daret licentiam, omissis proclamationibus, eâ tamen lege, ut moneantur conjuges, ne consumment Matrimonium ante factas proclamationes: ea enim forma ad instructionem, non verò essentiam licentiæ pertinet, quod vel ex eo patet; quia Sacerdos satisfaciet, si moneat sponsos post contractum Matrimonium: in dubio hæc verba: *dummodo,*

modo, eà conditione &c. cenſentur modus, non ſtricta conditio. Quòd autem delegatus, niſi licentia reſtringatur, poſſet validè aſſiſtere extra Parochiam delegantis, habet communis; quia Trid. locum non determinat, & aſſiſtens tantùm eſt teſtis qualificatus. Nec verum eſt, quòd poteſtas delegata exerceri nequeat extra territorium delegantis. Ex dictis.

Colliges 1. Si Epiſcopus det Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio, omiſſis proclamationibus, cum facultate alium loco ſuo ſecundùm conſcientiam ſuam ſubſtituendi, Sacerdos autem generali ſcripto ſubſtituat omnes, & ſingulos, ità ut ſponſi poſſent eligere quemcunque; hi autem eligant v. g. Regularem, videtur Matrimonium non ſubſiſtere; quia cùm Epiſcopus addiderit ſecundùm conſcientiam, videtur eligendum commiſiſſe judicio Sacerdotis: unde Matrimonium ſaltem dubium eſt. 2. Si detur licentia adeundi quemcunque Sacerdotem, electio eſt penes ſponſos. 3. Si licentia data eſt pro Parocho A, & adeant Parochum B. attendendum, an licentia data ſit in gratiam petentis; an verò ex ſpeciali cauſa, movente ad deſignandum Parochum A, ità ut data aliàs non fuiſſet: ſi primum ſit, valet, ſi ſecundùm, non valet Matrimonium. V.P. 1. N. 235. 599. *Corollaria.*

QUÆSTIO IV.

Coram quo possint vagi, peregrini, & milites contrahere Matrimonium?

600. *Vagi coram Parocho hospitii.* Resp. 1. Vagi possunt contrahere Matrimonium valide coram Parocho loci, eoque probabiliùs solo, in quo actu hospitantur. *Ratio est;* quia sicut proprius Parochus habentium domicilium, vel quasi domicilium est Parochus loci, in quo illud habent, in ordine ad Sacramenta; sic proprius Parochus vagorum in ordine ad Sacramenta est Parochus loci, in quo actu existunt, seu hospitantur: nam ratione loci ibi sortiuntur forum, seu subjiciuntur. Cujus ratio est; quia illis assignandus est proprius Parochus, aliàs Matrimonium illis esset impossibile; alius autem illis assignari non potest, nisi Parochus loci, ubi hospitantur. Sufficit tamen ad valorem, si unus contrahentium sit vagus; quia Parochus legitimus unius contrahentium est etiam legitimus Parochus alterius contrahentis ob individuam contractûs naturam. Dixi 1. *Probabiliùs:* Nam quòd coram alio, extra cujus Parochiam hospitantur, possint contrahere, docet *Sanch.* & alii multi. Vide *La Croix N.* 747.

Qui sint Vagi? Porrò Vagi sunt, qui actu nec verum, nec quasi domicilium, seu nullibi constantem habitationem habent: unde & vagi sunt, qui post relictum corpore, & animo prius domicilium quærunt habitationem, aut in itinere sunt ad aliud domicilium. Non censetur tamen vagus, qui in eadem urbe ex Parochia A vult transferre domi-

domicilium ad Parochiam B, & interim moratur in Parochia C. *La Croix N.* 746.

Dixi 2. *Possunt contrahere Matrimonium validè*: Nam ut Parochus licitè assistat vagis, requiritur, ut licentiam, re diligenter examinatâ, ab Ordinario obtineat jussu *Trid. Sess.* 24. *Cap.* 7. *de Reform Matrimonii*, cui si non pareat, peccat mortaliter, nisi specialis causa excuset.

Resp. 2. Peregrini, seu qui alicubi habent domicilium, nec licitè, nec validè possunt contrahere Matrimonium coram Parocho loci, per quem transeunt, vel in quo ad breve tempus subsistunt, aut hospitantur; quia is non est proprius illorum Parochus, cùm nec vagi sint, nec domicilium, nec quasi domicilium ibi, sed alibi habeant. 601. *Non tamen peregrini.*

Resp. 3. Ut intelligatur, coram quo possint milites contrahere validè, & licitè Matrimonium, hæc observanda sunt 1mò. Si miles sit in castris, ejusque legioni præpositus sit Sacerdos pro cura animarum, & administrandis Sacramentis, potest licitè, & validè coram illo contrahere Matrimonium, dum est in castris, & adhuc in locis Episcopo suo subjectis; quia hic est proprius militum istius legionis quasi Parochus, cui se potest subjicere. Posset tamen & coram Parocho loci, in quo existit, contrahere; quia milites, dum castra sequuntur, æquiparantur vagis, etsi alicubi domum, & domicilium animo retineant. Quod procedit, etsi Episcopus mandâsset, ut coram Missionario contraherent milites Matrimonia; quia Episcopus non potest immutare Canones, secundùm quos miles manet vagus, 602. *Milites coram quo?*

 donec

donec ex domicilio, vel quasi domicilio sortiatur Parochum.

2. Missionarius Castrensis, si exercitus ducatur in Dicecesin Episcopi, à quo non est constitutus, nec in castris, nec in hybernis assistit validè Matrimonio, nisi ab Episcopo loci, in quo existit, facultatem impetret; quia licentia, concessa à proprio Episcopo, extra hujus Diœcesin se non extendit, nisi tamen hic per concessionem Pontificis facultatem dederit assistendi quocunque loco. Sic in bello superiore Superior castrensium in exercitibus Cæsareanis à Sede Apostolica habebat sibi commissam curam animarum cum amplissimis facultatibus, potestatemque eas communicandi legionum curionibus, & Capellanis tam sæcularibus, quàm religiosis. Et hinc illi, communicatâ sibi facultate Sacramenta administrandi, & assistendi militum Matrimoniis, licitè & validè poterant assistere, & nuptiis benedicere tam in stativis, quàm in expeditionibus in quacunque Diœcesi: unde inspicienda est potestas concessa. Si extendat se etiam ad præsidia, poterit miles contrahere tum coram suo Curione, tum coram Parocho loci; quia Curio non habet facultatem illam privativè; sed cumulativè cum Parocho loci, utì respondit S. Congregatio apud *Schmalzgr. L. 4. T. 3. N. 167.*

3. Si legio, in qua est miles, Capellanum Castrensem non habet, miles annumeratur vagis, potestque contrahere coram Parocho loci, in quo existit, non verò coram Capellano alterius legionis; quia hic non est Parochus loci: si autem haberet Capellanum, & is

is abesset, attendendum est, an consuetudo induxerit tacitum consensum.

4. Si miles revertatur ad patriam suam, & ibi ad tempus moretur, potest ducere puellam suæ patriæ coram Parocho quocunque loci, in quo moratur; quia licèt in patria habeat domum, cogitetque obtentâ suâ dimissione in ea habitare, cùm tamen redire debeat ad legionem, ubi Bellidux voluerit, manet Vagus.

5. Si miles certus esset, se mansurum per majorem anni partem in loco, v. g. in arce ad servitium sui Officialis, haberetque animum permanendi, mansioque esset penes ipsum, acquireret quasi-domicilium, & esset subjectus Parocho loci.

6. Si militi promissa esset manumissio, & conventione necdum factâ de summa danda, constitutus in patria solveret partem pecuniæ ad computum cum animo manendi in patria; cessaret esse vagus, essetque virtualiter manumissus. *Nec obstat*, quòd revocari posset; quia etiam filius ex studiis revocari potest, & tamen in loco isto habet quasi domicilium. Cæterùm circa militum conjunctionem observandum Parocho, quod circa vagos, ut nempe, dum vagi sunt, diligenter inquiratur de eorum statu, & non conjungantur, nisi cum licentia Ordinarii, aliàs, uti dixi, illicitè conjunguntur. Vide *La Croix N.* 750.

QUÆSTIO V.

Quæ sint circa denuntiationes Matrimonii contrahendi observanda?

603. *Sub gravi sunt præmittendæ.* Resp. : Hæc imò denuntiationes, etsi earum omissio non irritet Matrimonium, sunt tamen per se sub Mortali Matrimonio præmittendæ, etsi juretur non esse impedimentum; quia exstat præceptum Ecclesiæ de eo, quod, cùm materia sit gravis, graviaque incommoda ex earum omissione sequi facilè possint, obligat sub mortali.

Dixi 1. *Per se* : Tum, quia Ordinarius ex justa causa potest in iis dispensare; cùm Trid. ejus prudentiæ, & judicio hoc relinquat; tum quia in necessitate, ubi dispensatio exspectari non potest, nec differri contractus, Parochus poterit per Epiikiam legem interpretari, tanquam in tali casu non obligantem: utì si Concubinarius in articulo mortis deberet jungi Concubinæ, ut proles legitimentur.

Dixi 2. *Etsi sciretur, non esse impedimentum*; quia lex non cessat, quando est directiva communitatis, etsi in aliquo casu particulari ejus ratio cesset.

Ubi, & à quo? 2. Denuntiationes à proprio contrahentium Parocho, vel alio, ab ipso substituto, tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solennia publicè sunt faciendæ. *Ex Trid. Sess. 24. Cap. 1. de Reform. Matrim.* Si sponsus, & sponsa sint ex diversis Parochiis, in utraque denuntiationes à Parocho loci fieri debent, & Parochus, qui Matrimonio assistet, ab alio habere testimonium, quod factis pro-

cla-

clamationibus nullum ſit detectum impedimentum. Si alteruter ſponſus non ità pridem ad aliam Parochiam migraverit, fieri debent proclamationes in illa, in qua diutiùs manſit, ut meliùs detegantur impedimenta; debent autem dies feſti non eſſe immediati; ſed aliquo tempore non feſtivo interpolati.

3. Debent fieri inter Miſſarum ſolennia; quia tunc populus frequentior adeſt: hæc enim ſtatuta ſunt, ut facilius impedimenta detegantur, examinari poſſint, & ne ſi nimis diu proclamationes ab invicem ſeparentur, in oblivionem veniant. Sunt, qui putant poſſe fieri die non feſto, ſi in Choro ſit ſolennitas, & adſit frequens populus; quia finis Trid. adhuc tunc obtinetur; ſed ſpectanda eſt conſuetudo, & liber ritualis Diœceſis.

4. Si poſt factas proclamationes Matrimonium diu differatur, v. g. ultra aliquot menſes, proclamationes repetendæ ſunt; quia interea impedimentum intervenire potuit.

5. Si adſit probabilis opinio Matrimonium poſſe malitioſè impediri, de licentia Ordinarii poteſt factâ unicâ denuntiatione, aut etiam nullâ, procedi ad contractum matrimonialem, ſic permittente Trid. ſed tunc ante Matrimonii conſummationem proclamationes faciendæ ſunt, niſi Ordinarius judicaverit expedire, ut omittantur.

QUÆSTIO VI.

Quæ ſit obligatio ſcientis impedimentum inter ſponſos denuntiatos?

Reſp. 1. Sciens impedimentum inter eos 604.

tene-

Obligatio est gravis. tenetur sub mortali, per se loquendo, id denuntiare. *Ratio est*, quia id exigit salus proximi, bonum commune, & reverentia Sacramentis debita. Hinc obligatio illa non est tantùm ex jure Ecclesiastico; sed etiam ex divino, & naturali. Atque hoc procedit, etsi quis solus impedimentum sciret; quia potest impedire illa incommoda: nam quando agitur de peccato vitando, & Matrimonio cum impedimento contrahendo, unius testis depositio admittitur etiam in foro externo. Secùs, ac si agatur de crimine puniendo, vel jure alteri quæsito auferendo, vel Matrimonio dissolvendo. Si intellexit impedimentum, à persona fide digna, potest Prælato dare notitiam, quæ fidem faciat; denuntians tamen non tenetur probare, si non possit; sed superiori incumbit considerare, quid agendum sit. Procedit quoque, etsi impedimentum sciret sub secreto, etiam juramento firmato; modò secretum non sit Sacramentale; quia juxta omnes secreta, etiam sub juramento commissa, manifestanda sunt quando vergunt in præjudicium 3tii, vel damnum publicum, uti hic fit, sive sponsi sint in bona, sive mala fide.

Dixi tamen: *Per se loquendo*: Nam non tenetur 1mò, si conscius impedimenti aliter possit v. g. monendo sponsos Matrimonium impedire; estque hæc præmonitio semper adhibenda, quando impedimentum oritur ex peccato occulto, sic postulante lege charitatis. 2. Si ex denuntiatione sibi grave damnum, aut scandalum probabiliter prævideret eventurum; idque verum est, etsi denuntiatio sibi sub excommunicatione imperaretur. 3. Si prudenter

ter judicaret nihil se profecturum, aut sciret, sponsos impetrâsse dispensationem.

Resp. 2. Sponsi, qui sibi conscii sunt impedimenti, Matrimonium inter eos dirimentis, tenentur vel fateri veritatem Ordinario interroganti etiam cum sua apud ipsum infamia, vel desistere à Matrimonio contrahendo; quia, quando agitur de salute animæ, & de peccatis vitandis, potest superior interrogare, & etiam juramentum exigere à reo, licèt actor nihil probaverit; ergo in casu nostro potest Ordinarius inquirere de impedimento occulto, etsi infamia non præcesserit, adeoque tenentur & sponsi fateri veritatem. Sic & juxta omnes ex Cap. *Nisi cùm pridem* 10 *de renuntiatione;* anhelans ad sacros ordines interrogatus de vitio, quod ipsum incapacem reddit, ab Ordinario, tenetur fateri veritatem: bonum enim commune Religionis prævalet famæ hominis. Nec juvat, quòd Ordinarius agat, ùt Judex, nam licèt Judex nequeat speciatim inquirere, nisi infamia, vel semiplena probatio præcesserit, quando agitur de pœna infligenda; id tamen non tenet, quando agitur de peccato vitando. Non tenerentur tamen fateri impedimentum occultum sponsi, si pro foro conscientiæ impetrâssent dispensationem; quia habet Judex tantùm potestatem interrogandi, ut vitetur peccatum, quod in hoc casu aliunde vitatur. Aliud foret, si curreret fama publica, aut adessent indicia alia sufficientia: tum enim Judex adhuc interrogaret juridicè, modò fama sit probata in judicio. 605.

Tenentur & sponsi sub gravi vel abstinere a contractu, vel fateri veritatem.

Potest ab iis juramentũ exigi.

Resp. 3. Si ad Parochum deferatur impedimentum, aut ipse aliunde sciat, tenetur dissuadere Matrimonium, sique sponsi non ac- 606.

An possit Paro-

quiescunt, deferre ad Ordinarium, etsi tantùm esset impedimentum impediens v. g. ortum ex Sponsalibus, nec potest assistere Matrimonio, etsi privatâ solùm scientiâ novisset impedimentum, nisi notitia esset tantùm ex Sacramentali Confessione. *Nec obstat*, quòd existens in peccato occulto non possit à Parocho repelli publicè à Sacramento: nam cùm Ecclesia de internis non judicet, non potest ideo repelli à Matrimonio publicè, & impediri in foro externo; potest autem ob impedimentum, si per unum testem probari possit, qualis hìc est Parochus: speciale enim id est Matrimonio, quòd Ecclesia ad id requirens proclamationes, agat per modum Judicis in foro externo, in quo, ubi de peccato vitando agitur, sufficit unus testis. Quodsi Episcopus pronuntiaret pro sponsis, posset Parochus licitè assistere; quia tantùm permitteret attentari contractum, quem sponsi omittere possent. Similiter potest assistere, si in impedimento occulto esset dispensatum pro foro interno, & nullus denuntiaret; secùs, si quis denuntiâsset. Denique, si tantùm unus testis de auditu, aut non juratus testaretur de impedimento, factâ inquisitione privatâ, juxta *La Croix* potest procedi ad nuptias. Vide *Eundem* N. 486.

chus assistere, si solus scit impedimentum

607. *Sed quid*, si convivium nuptiale jam paratum esset, amicique convocati adessent, & detegeretur Pastori impedimentum? Resp. Si extra Confessionem Sacramentalem haberet notitiam, & impedimentum revelari posset sine infamia sponsorum, uti esset impedimentum cognationis naturalis, aut spiritualis, vel affinitatis ex Matrimonio ortum, procedi non posset ad nuptias ante impetratam dispensationem;

Quid, si die, nuptiis determinatâ, detegeretur?

nem ; si autem impedimentum sine infamia, & gravi perturbatione revelari non posset ; suadeat Parochus, ut contrahant non absolutè, sed sub conditione, si Ecclesia dispenset, & adhibeantur verba indifferentia ad Matrimonium de præsenti, & futuro sub conditione, v. g. si Parochus interroget antè instructos de intentione, vultis esse conjuges, illique affirment, intelligendo, ubi dispensatum fuerit: verba enim, ad duo indifferentia, determinentur per intentionem loquentium, nec sic simulant Sacramentum ; quia contractus conditionatus Sacramentum non est. *Nec obstat*, quòd præsentes putent, contrahi absolutè : nam quando loco absolutionis sacramentalis datur benedictio pœnitentibus indispositis, non simulatur Sacramentum, etsi homines putent, dari absolutionem, vide suprà N. 33. Præterea monendi sunt tales sponsi, ut abstineant à copula, & eodem toro, sed abeat sponsus negotiorum causâ, vel pro impetranda dispensatione. Denique, si intelligat impedimentum in Confessione Sacramentali, & aliter declinari non possit sine infamia, idem in ea suadeat, vel jubeat, ut ipsi impedimentum revelent. De benedictione nuptiarum videatur Rituale Romanum, vel Diœcesanum.

QUÆS-

QUÆSTIO VII.

Quomodo Matrimonium, invalidè ob impedimentum dirimens contractum, sit revalidandum?

608. *Quando renovãdum in facie Ecclesiæ* Resp. 1. Quando Matrimonium in facie Ecclesiæ est contractum, sed invalidè ob impedimentum dirimens, vel defectum consensûs; tum si impedimentum, vel defectus consensûs lateat, neque periculum sit, ne erumpat, aut probetur in judicio; sufficit: ubi impedimentum est sublatum, contrahere clam Pastore, & testibus; si verò invalidè contractum ob defectum tunc, vel nunc publicum, aut periculum sit, ne is fiat publicus, vel probetur in foro externo; Matrimonium renovandum est coram Parocho & testibus. *1ma pars* est communior cum *Sanch.* & aliis, quorum multi eam dicunt moraliter certam, & *Ratio est* tum; quia adhuc obtinetur finis Ecclesiæ, neque enim tales conjuges poterunt se impunè deserere, transire ad alias nuptias, cùm constet, eos in facie Ecclesiæ contraxisse, & præsumitur Matrimonium validum: tum quia Lex *Trid.* ad hunc casum se non extendit; sed tantùm irritat Matrimonia, antea ab Ecclesia prohibita, ex quibus sequi poterat impune divortium, & transitus ad alias nuptias; jure autem antiquo non erat prohibitum clam renovare Matrimonium, in facie Ecclesiæ invalidè contractum, Et hinc Sacra Pœnitentiaria, dispensans in impedimento occulto, disertè mandat, ut Matrimonium renovetur occultè ad vitanda scandala. Hæc sententia est

est practicè tuta; quia probabilis in quæstione juris: quo casu, si opposita vera foret, Ecclesia suppleret defectum. *Nec obstat:* quòd præsentia Parochi, & testium sit forma substantialis contractûs; nam est tantùm forma substantialis, quando Matrimonium primò contrahitur; ad casum autem, quo renovatur, Lex *Trid.* se non extendit. Deinde solennitas illa in ordine ad finem, ab Ecclesia intentum, perseverat moraliter, quæ præsumit, consensum esse positum etiam validè, quod non posset, si nec apparenter positus fuisset. *Pars 2da* est communis, & certa: cùm enim tale Matrimonium ad petitionem unius partis dissolvi possit, ac debeat: etiam posito clam consensu posset una pars malitiosè petere dissolutionem, nec cogi ab Ecclesia posset, ut permaneat in Matrimonio, cùm non constet Ecclesiæ de ejus firmitate, sicque sequerentur omnia incommoda, quæ Ecclesia, irritando Matrimonium clandestinum, intendit impedire. Idem probabilius dicendum, si Parochus, vel testes scivissent, subesse impedimentum: quia tunc in facie Ecclesiæ constaret de nullitate contractûs; uti &, si prudens periculum sit, ne aliquando innotescat: si enim innotesceret, posset una pars, non obstante consensu clam posito, malitiosè resilire: unde si in hoc casu impedimentum sciretur ex Confessione solùm Sacramentali, curandum foret, ut cum venia pœnitentis Matrimonium in facie Ecclesiæ revalidaretur. Tenent quidem aliqui, idem faciendum esse, etsi impedimentum sit occultum, nec periculum, ne innotescat, eò quòd *Clem. VIII. & Urbanus VIII.* ità declarârint; at eorum responsa aut loquun-

tur

tur de casu, quo defectus probari potuit, aut non habent vim legis, cùm Sacra Pœnitentiaria Romæ jubeat clam renovari consensum, si impedimentum sit occultum; Dataria verò, dispensans in impedimento publico, mandet renovari in facie Ecclesiæ.

609. *Si primùm fuerit consensus utriusque invalidus, poni debet utrimque novus.* Resp. 2. Ut Matrimonium, in facie Ecclesiæ contractum invalidè ob defectum consensûs ex utraque parte contrahentium, clam revalidetur, debet ab utraque parte novus poni consensus, signo externo sensibili manifestatus, ùt, si duo fictè contraxissent, vel utriusque consensus fuisset metu gravi injusto extortus. *Ratio est;* quia Matrimonium consistit in contractu humano valido. Si verò fuerit invalidè contractum ex defectu consensûs, ex una parte, aut ob metum injustum uni parti incussum, probabiliter sufficit poni novum consensum ab illa parte, signo sensibili expressum. In praxi tamen, quoad fieri potest, ponendus novus consensus ab utraque parte, isque mutuò manifestandus.

Ratio 1mæ partis, quam tenet *S. Th.* in 4. D. 29. A. 3. Q. 2. ad 2. aliique multi, est; quia alterius consensus moraliter perseverat, & manifestatur constanter, dum alteram partem tractat ùt conjugem; sufficit autem consensus moraliter perseverans, ùt patet in contrahente per Procuratorem.

Ratio 2dæ partis est; quia opposita multorum sententia est probabilis; eò quòd deceptus videatur non consensisse, nisi sub conditione, si & altera pars verè consentiat, adeoque consensus decepti fuerit irritus, & acceptatio corporis non traditi, consensûsque non existentis, proinde error in substantia. Dici qui-

quidem ad hoc poteſt, conſenſum decepti fuiſſe abſolutum; qui noluit exercere etiam ex parte ſua fornicationem, ſed ſuppoſuit, alteram partem conſentire; acceptationem verò fuiſſe conditionatam, quæ, poſito poſtea conſenſu, tranſierit in abſolutam: verùm quia prior ſententia certa non eſt, & Eccleſia conſenſum ſupplere non poteſt, tenenda in praxi eſt poſterior, ne Sacramentum exponatur periculo nullitati Quòd fictè profeſſus in Religione fiat Religioſus ex Cap. 11. *de Regul.* ſi poſtea tacitum ponat etiam conſenſum, ex eo eſt, quia Eccleſia ejus conſenſum acceptat.

Reſp. 3. Si Matrimonium fuit invalidè contractum ob impedimentum dirimens, ut revalidetur, requiritur quoque novus utriusque conſenſus. *Ratio eſt*; quia prior conſenſus fuit nullus, ſive unus, ſive neuter ſciverit impedimentum, adeoque non perſeverat habitualiter: fuit enim contractus inter perſonas inhabiles: unde, ſi unus ſcivit impedimentum, debet comparti manifeſtare, ſi poſſit ſine infamia, vel ſaltem ſuſpicionem movere de valore Matrimonii; aliàs hæc renovabit tantùm priorem conſenſum, qui nullus eſt, ſicque error erit in ſubſtantia. *Nec juvat*, quòd impedimentum ignorans tractet alteram partem, ùt conjugem; quia id facit ex ſuppoſitione validi conjugii, non ex intentione contrahendi Matrimonium. Hæc ſententia in praxi omninò tenenda eſt; quia agitur de valore Sacramenti ex defectu conſenſûs, quem Eccleſia ſupplere non poteſt. Unde ſententia oppoſita, non requirens, ut parti ignoranti ſuſpicio moveatur de valore, non eſt practicè tuta. Imò *La Croix* N. 814. putat, nec ſufficere ſuſpi-

610. *Idem eſt ſi adfuit impedimentum dirimẽs*

ſpicionem movere, eò quòd ignorantiam non tollat: rectiùs tamen contradixit *Pichler* hìc Tit. 17 N. 55. quia, licèt tum non habeatur abſoluta, & formalis notitia de nullitate, habetur tamen æquivalens, ſufficiensque ad ponendum novum conſenſum: nam ideo requiritur notitia, ut ignorantis conſenſus non referatur ad prius Matrimonium, quod putat eſſe validum, ſed ad contrahendum novum; jam verò, ſi habeatur ſuſpicio, conſenſus referri poteſt ad contrahendum de novo ſub conditione nullitatis: cùm enim conditio ſit de præſenti, vel præterito, conſenſus erit abſolutus, dicendo: Volo contrahere, ſi Matrimonium ſit, vel fuit irritum.

611. *Quomodo inſtruendi conjuges pro revalidatione?*

Reſp. 4. Impetratâ diſpenſatione in impedimento, ſi neceſſaria fuit, pro praxi expendendum, an conjuges putatitii invicem ſe ament, & abſit periculum ſcandali, divortii, deſertionis liberorum, an verò vivant in odiis, rixis &c. meritòque timenda ſit ſeparatio, deſertio liberorum, ſcandalum, aliave graviſſima mala; ſi primum ſit, conſcius impedimenti poterit alteri parti candidè dicere: multùm angor; quia Matrimonium inter nos credo eſſe invalidum, rogo te, ut in ſolatium conſcientiæ meæ mecum dènuò contrahas, meque in conjugem ſuſcipias, prout nunc ego te libenter accipio: ſi altera pars annuat, vel dicat, placet, conſentio; Matrimonium eſt revalidatum, ſi impedimentum non ſit publicum, vel notum ſecundùm dicta. Si fortè pars ignara interroget de impedimento, non tenetur illius conſcius, imò non expedit aperire, ſi proveniat ex peccato v. g. copulâ illicitâ; ſed poteſt dicere: non habui, ùt audio, conſenſum ſuffi-

cientem, tu in ſolatium meum, & pro bono animæ tuæ acquieſce, & mecum de novo contrahe: verè enim conſenſum ſufficientem non habuit, utpote invalidum. Poteſt quoque ad conſenſum inducere propoſitâ conditione, v. g. dicendo: ſi Matrimonium noſtrum reipsâ fuiſſet invalidum, nunquid novum præſtas conſenſum, vel nunquid contenta es, ut ſimus conjuges? ſic enim percipimus gratiam ſacramentalem, portandi onera noſtra: ecce, ego te in conjugem accipio: ſi pars altera reponat: & ego te, jam habetur conſenſus abſolutus; quia conditio eſt purificata; debet tamen moveri ſuſpicio aliqua de nullitate Matrimonii, ſaltem per ſe loquendo, aliàs putabit, non poſſe de novo contrahi, reſpondebitque fortè, ſaltem in animo: vellem te accipere in conjugem, ſi conjux non eſſes, id quod non ſufficit; quia non eſt conſenſus abſolutus de præſenti. Si autem ſecundum advertatur, timeanturque dicta mala ex revelatione nullitatis Matrimonii, gravis eſt difficultas, putatque *Sanch. Dicaſt.* aliique plures, omitti tunc poſſe revelationem nullitatis, modò obtineatur novus conſenſus ab ignorante, qui conſeri poſſit poni, & ſatis exprimi per hoc, quod maritali affectu petatur, vel reddatur debitum conjugale; pars verò, conſcia impedimenti jam ſublati, expreſſè conſentiat de novo, ſi non verbo, ſaltem facto, puta, maritali copulâ. *Ratio illorum eſt;* quòd ſententia, negans requiri, ut nota ſit parti utrique nullitas Matrimonii, ſit probabilis, eâque liceat in tali neceſſitate uti, ſalvâ Sacramenti reverentiâ? ſicut licet uti in neceſſitate materiâ dubiâ Baptiſmi. Pro majori cautela ſic etiam res poſſet peragi:

Confessarius, vel alius idoneus, cui pars ignara est addicta, in se suscipiat negotium illud, & conjugi, nullitatem ignoranti, proponat, quàm necessariæ, & utiles sint gratiæ sacramentales ad sustinenda onera Matrimonii, ad animos conjugum conciliandos, ad vivendum pacificè cum conjuge moroso, & difficili, quæ tamen non conferantur, si Matrimonium fortè sit nullum, utì facilè esse potest ob occultum impedimentum: his præmissis dicat: Matrimonium inivistis in facie Ecclesiæ, ut vos invicem separetis, & cum alia persona contrahatis, nunquam permittetur, non vivitis concordes: fundamentum est dicendi: Matrimonium non esse inter vos debitè contractum. Dic ergo conjugi tuo: si Matrimonium nostrum ex aliqua causa nullum fortè sit, ego te ex nunc in conjugem accipio, nunquid & tu me in conjugem accipis? Si respondeat: accipio, consentio, Matrimonium perficitur. Proderit autem, ut pars, impedimenti conscia, alteri parti, priusquam ad jam dicta procedatur, extraordinaria obsequia, amorem, reverentiam exhibeat: sic enim, animo sensim mitigato, faciliùs consensum obtinebit. Quodsi advertat, partem, impedimenti ignaram, jam bene esse dispositam, faciat, utì paulò antè monui.

612. *Tria observanda.* *Notanda* insuper hìc tria sunt. 1*mum*. Curandum, ut existimati conjuges, priusquam novum consensum præstent, sint in statu gratiæ, ne Sacramentum indignè suscipiant: hinc, si prudens sit timor de statu malo, inducendi sunt suaviter ad Sacramentalem Confessionem, aut, si id non ferant circumstantiæ, ad contritionem perfectam.

2dum. Monendi sunt, ut abstineant ab usu Matrimonii, aliisque, quæ extra conjugium non licent, donec novus præstitus sit consensus. Quare, si pars, impedimenti ignara, debitum peteret, ejusdem conscia suaviter se excusare deberet, v. g. dicendo, se modò esse indispositum, nempe intelligendo, indispositione animæ, quæ verè adest.

3tium. Si prævideretur, dispensationem non posse cum fructu executioni dari, sed ex revelatione impedimenti gravia incommoda secutura, & utraque pars, impedimenti ignara, esset in bona fide, relinquendi essent putatitii conjuges in sua inculpabili ignorantia, ne peccatis duntaxat materialibus succedant formalia.

CAPUT V.

De Matrimoniis Hæreticorum tum inter se, tum cum Catholicis.

QUÆSTIO I.

An Matrimonia talia contracta sine præsentia Parochi valeant?

PRænotanda sunt sequentia. *1mum.* Quin 613.
Hæretici ligentur, per se loquendo, Le- *Certa*
gibus Ecclesiæ, extra dubium est: cùm enim *quædam*
& ipsi Ecclesiam per Baptismum sint ingressi, *præmit-*
manent eidem subjecti, nec magis se ejus *tuntur.*
jurisdictione, & imperio possunt eximere, quàm sempiternum Baptismi delere characterem. Quod liquet ex Canone 56. Concilii

Toletani 4. & cum communi confirmat *Suar.* de LL. L. 4. Cap. 19. N. 4. & alii. Hinc intulit *Less. Gobat*, *Zoësius*, *La Croix*, aliique multi lege Tridentini suprà N. 563. relata, quâ irritantur Matrimonia, sine præsentia veri Parochi inita, ubi Tridentinum est promulgatum, astringi Hæreticos, eorumque conjugia, sine præsentia Parochi Catholici contracta, esse irrita.

2. Certum est, valere Matrimonia Hæreticorum coram Magistratu Acatholico contracta in locis, in quibus Concilii Trid. Lex aut non est promulgata, aut per consuetudinem legitimam abrogata est, ùt constat ex dictis sub N. 563. Idem dicendum, si, an lex in aliquo loco sit legitimè promulgata, prudenter dubitetur: habet enim communissima Theologorum & Canonistarum, in dubio, an lex possideat, standum esse pro libertate, & alioquin esset obligatio semper sequendi tutissima, & non liceret sequi inter probabiles probabilissimam.

3. Certum est, valere Matrimonia ab Hæreticis, alio non interveniente impedimento, sine præsentia Parochi contracta in locis Principi Acatholico subjectis, ubi vel non est Parochus, aut Vicarius Catholicus, vel accessus ad eum non est tutus, sed moraliter impossibilis ob gravia incommoda. Habetur ex dictis suprà sub N. 563. & ex responsione Sacræ Congreg. Cardinalium, datâ anno 1632. 27. Martii Episcopo Tricariensi Vicario Apostolico per Belgium. Et *Ratio est*; quia, ubi lex humana in aliqua communitate observari non potest, patitur quandam Epiikiam, ne sit in detrimentum communitatis, cujus bonum pro-

promovere deberet, obligetque ad aliquid in illa communitate impossibile; secùs, si in privato casu lex irritans observari non possit; tum enim illa vim suam retinet quoad illum, sic exigente bono communi, ne homines sibi fingant ejusmodi casus plures, & lex suum robur prorsus amittat, passimque violetur. Dixi: *Patitur quandam Epiikiam*; quia aliqui volunt, Epiikiam tantùm habere locum in casu particulari, comprehenso quidem verbis legis universalibus, excipiendo tamen à mente Legislatoris, nolentis eum lege suâ comprehendere; ubi autem agitur de excipienda communitate, esse legis interpretationem, eamque cessare respectu illius communitatis universim. Sed hoc de modo loquendi est.

Quæstio igitur tantùm est de Matrimoniis Hæreticorum tum inter se, tum inter personas, Hæreticam unam, alteram Catholicam, extra illos casus. Ad quam

Resp. Matrimonia inter Hæreticos, vel Hæreticam inter & Catholicum, vel contrà, contracta in locis Belgii fœderatorum Ordinum dominio subjectis, valida sunt conformiter Declarationi Sanctæ Sedis Apostolicæ anno 1741. die 4. Novembris emanatæ. Quam subjicio. 614. *Matrimonia in Belgio fœderato inter Hæreticos.*

DECLARATIO.

Sanctissimi Domini Nostri BENEDICTI Papæ XIV. cum instructione super Dubiis, respicientibus Matrimonia in Hollandia, & Belgio contracta, & contrahenda.

615. MAtrimonia, quæ in locis Fœderatorum Ordinum dominio in Belgio subjectis iniri solent, sive inter Hæreticos ex utraque parte, sive inter Hæreticum ex una parte virum, & Catholicam fœminam ex alia parte, aut vice versâ, non servatâ formâ, à S. Concilio Tridentino præscripta, utrùm valida habenda sint nec ne, diu multumque disceptatum est, animis hominum, ac sententiis in diversa distractis. Id quod satis uberem anxietatis, & periculorum sementem per multos annos subministravit; cùm præsertim Episcopi, Parochi, atque illarum Regionum Missionarii nihil certi hac super re haberent, nihil verò inconsultâ Sanctâ Sede, auderent statuere, ac declarare: cùm autem, proximè evolutis annis, in tam ancipiti, gravique causâ Apostolicæ Sedis judicium vehementius exposceretur, urgeretque id inprimis vigilantissimus Episcopus Iprensis dum pro debito officii sui, & suâ erga Beati Petri Cathedram observantiâ de concreditæ sibi Ecclesiæ statu ad Romanum Pontificem referebat, ponendumque omnino tam prolixæ dubitationi finem gravissimis verbis, ac rationibus persuaderet; Clemens XII. id temporis Romanus Pontifex, cùm rei gravitatem, quanti oportebat, æstimaret, Sacræ Congregationi Eminentissimorum Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, in mandatis dedit, ut de tota controversia diligenter more suo cognoscerent. In re itaque tanti momenti volens eadem Sacra Congregatio quàm accuratissimè procedere, commissæ sibi cognitionis initium ab exquisitis aliorum Belgii Episcoporum relationibus, atque sententiis, quas desuper explorari sate-

regit, petendum duxit, eodemque tempore audire voluit præstantes aliquos hujus Almæ Urbis Theologos, quibus injunxit, ut rem totam eâ, quâ decet, maturitate, discuterent, suamque opinionem proferrent. At, dum hæc maximè agerentur, supersedendum per aliquot menses fuit ab istiusmodi causæ expeditione propter viduitatem, quæ incidit Romanæ Ecclesiæ, donec ad Summum Pontificem feliciter evectus Sanctissimus D. N. BENEDICTUS XIV. inter primas regiminis sui curas, causæ hujus cognitionem repèti jussit à memorata Sacra Congregatione Concilii, quam voluit coram se haberi, ut auditis Eminentissimorum Patrum sententiis ipse demum, quid hac in re tenendum foret, Supremo suo pronuntiaret Oraculo. Cùm igitur Congregatio præfata sub diem 13. Maji currentis anni 1741. coram Sanctitate Sua fuerit habita, idem Sanctissimus D. N. spatio aliquo temporis ad rem secum expendendam accepto, hanc nuper declarationem, & instructionem exarari præcepit, quâ veluti certâ regulâ, ac formâ omnes Belgii Antistites, Parochi, earumque Regionum Missionarii, & Vicarii Apostolici deinceps in hujusmodi negotiis uti debeant.

616. *Matrimonia inter Hæreticos Belgii Fœderati.*

Primò scilicet, quod attinet ad Matrimonia ab Hæreticis inter se in locis Fœderatorum Ordinum dominio subjectis celebrata, non servatâ formâ, per Tridentinum præscriptâ, licèt Sanctitas Sua non ignoret, aliàs in casibus quibusdam particularibus, & attentis tunc expositis circumstantiis Sacram Congregationem Concilii pro eorum invaliditate respondisse; æquè tamen compertum habens,

nihil adhuc generatim , & universè super ejusmodi Matrimoniis fuisse ab Apostolica Sede definitum , & alioquin oportere omnino ad consulendum universis Fidelibus , in iis locis degentibus , & plura avertenda gravissima incommoda ; quid generaliter de hisce Matrimoniis sentiendum sit , declarare ; negotio maturè perpenso , omnibusque rationum momentis hinc inde sedulò libratis , declaravit , statuitque , Matrimonia in dictis Fœderatis Belgii Provinciis inter Hæreticos usque modò contracta , quæque imposterum contrahentur , etiamsi forma , à Tridentino præscripta , non fuerit in illis celebrandis servata , *Dummodo aliud non obstiterit Canonicum impedimentum* , pro validis habenda esse, adeoque , si contingat , utrumque conjugem ad Ecclesiæ Catholicæ sinum se recipere , eodem, quo antea , conjugali vinculo ipsos omninò teneri , etiamsi mutuus consensus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur ; sin autem unus tantùm ex conjugibus , sive masculus , sive fœmina convertatur , neutrum posse, quamdiu alter superstes erit , ad alias nuptias transire.

617. *Matrimonia inter personas unam Catholicam, alteram Acatholicam.* Quod verò spectat ad ea conjugia , quæ pariter in iisdem Belgii Provinciis absque forma, à Tridentino statuta , contrahuntur à Catholicis cum Hæreticis , sive Catholicus vir hæreticam fœminam in Matrimonium ducat , sive Catholica fœmina hæretico viro nubat , dolens imprimis quàm maximè Sanctitas sua , eos esse inter Catholicos , qui insano amore turpiter dementati ab hisce detestabilibus connubiis, quæ S. Mater Ecclesia perpetuò damnavit , atque interdixit , ex animo non abhorrent , & prorsus

prorſus ſibi abſtinendum non ducunt, laudantque magnopere zelum illorum Antiſtitum, qui ſeverioribus propoſitis ſpiritualibus pœnis Catholicos coercere ſtudent, ne ſacrilego hoc vinculo ſeſe Hæreticis conjungant, Epiſcopos omnes, Vicarios Apoſtolicos, Parochos, Miſſionarios, & alios quoscunque Dei, & Eccleſiæ fideles Miniſtros, in iis partibus degentes, seriò, graviterque hortatur, & monet, ut Catholicos utriusque ſexûs ab hujusmodi nuptiis in propriarum animarum perniciem ineundis, quantùm poſſint, abſterreant, easdem nuptias omni meliori modo intervertere, atque efficaciter impedire ſatagant. At, ſi fortè aliquod hujus generis Matrimonium, Tridentini formâ non ſervatâ, ibidem contractum jam ſit, aut impoſterum (quod Deus avertat) contrahi contingat, declarat Sanctitas ſua, Matrimonium hujusmodi, *alio non concurrente Canonico impedimento*, validum habendum eſſe, & neutrum ex conjugibus, donec alter eorum ſupervixerit, ullatenus poſſe ſub obtentu dictæ formæ non ſervatæ novum Matrimonium inire; id verò debere ſibi potiſſimum in animum inducere conjugem Catholicum ſive virum, ſive fœminam, ut pro graviſſimo ſcelere, quod admiſit, pœnitentiam agat, ac veniam à Deo precetur, coneturque pro viribus alterum conjugem à vera fide deerrantem ad gremium Catholicæ Eccleſiæ pertrahere, ejusque animam lucrari, quod porrò ad veniam de patrato crimine impetrandam opportuniſſimum foret, ſciens de cætero, ùt mox dictum eſt, ſe iſtius Matrimonii vinculo perpetuo ligatum iri.

Ad hæc declarat Sanctitas ſua, ut, quidquid 618.

 hacte-

Matrimonia in urbibus conterminis inter personas Fœderatorum copiis addictas hactenus sancitum, dictumque est de Matrimoniis, sive ab Hæreticis inter se, sive inter Catholicos, & Hæreticos initis in locis Fœderatorum Ordinum dominio in Belgio subjectis, sancitum, dictumque intelligatur etiam de similibus Matrimoniis, extra fines dominii eorundem Fœderatorum Ordinum contractis ab iis, qui addicti sunt legionibus, seu militaribus copiis, quæ ab iisdem Fœderatis Ordinibus transmitti solent ad custodiendas, muniendasque arces conterminas, vulgò dictas di Barriera; ità quidem, ut Matrimonia ibi præter Tridentini formam, sive inter Hæreticos utrimque, sive inter Catholicos, & Hæreticos inita valorem suum obtineant, dummodo uterque conjux ad easdem copias, sive legiones pertineat; & hanc declarationem vult Sanctitas sua complecti etiam civitatem Mosæ Trajectensis, à Republica Fœderatorum Ordinum, quamvis non jure dominii, sed tantùm oppignorationis, ùt ajunt, nomine possessam.

619. *Alia dubia resolvenda sunt secundùm jus commune.* Tandem circa conjugia, quæ contrahuntur vel in regionibus Principum Catholicorum ab iis, qui in Provinciis Fœderatis domicilium habent, vel in fœderatis provinciis ab habentibus domicilium in regionibus Principum Catholicorum, nihil Sanctitas sua de novo decernendum, aut declarandum esse duxit, volens, ut de iis, juxta Canonica juris communis principia, probatasque in similibus casibus aliàs editas à sacra Congregatione Concilii resolutiones, ubi disputatio continget, decidatur; & ità declaravit, statuitque, ac ab omnibus imposterum observari præcepit.

Die 4. Novembris 1741.

SY-

SYNOPSIS.

Declarationis Pontificis, & Argumentorum, quæ pro decisione controversiæ produxerunt. Theologi Romani, Reverendissimus D. Besozzi Ordinis Cisterc. Abbas S. Crucis, postea Cardinalis, P. Thomas Sergius S. Officii Consultor, P. P. Dominicus Turano, & Ægidius Maria Giulii Societatis JESU, à sacra Congregatione ex mandato S. M. Clementis XII. Papæ deputati.

Membrum 1mum Declarationis.

620. *Matrimonia inter conjuges Hæreticos valida in Belgio.*

Matrimonia ab Hæreticis inter se in locis Fœderatorum Ordinum dominio in Belgio subjectis, non servatâ formâ à Tridentino Concilio præscripta, usque modo contracta, ac deinceps contrahenda, dummodo aliud non obstiterit Canonicum impedimentum, pro validis habenda sunt.

621. *Exemptio à lege Tridentini argumentum primum*

Argumentum 1mum. Concilium Tridentinum suâ lege, irritante Matrimonia, sine præsentia veri Parochi contracta, Hæreticorum Respublicas, & communitates seu tunc existentes, seu futuras Principi, vel Magistratui Acatholico subjectas censendum est non comprehendisse.

Probatur 1. Nam verba legis restringenda sunt juxta Theologos 1. Quando alioquin sequitur absurdum: hoc enim non censetur voluisse Legislator. 2. Quando se extendunt ultra rationem legis: hæc enim unica movet voluntatem Legislatoris, adeoque ubi ea cessat, deficit Legislatoris voluntas, legeque limitatâ, verba quoque limitanda sunt. 3. Quando cessat

cessat materia legis, ùt habet communis sententia Theol. cum *Suar.* de legibus L. 6. Cap. 5. Jam verò hæc omnia hìc locum habent; imprimis enim sequerentur absurda, nempe infinita quasi adulterina conjugia, maxima legitimarum successionum, ac hæreditatum confusio, dubiaque, & anxietates conscientiæ de valore Matrimonii absque numero, quæ haud dubiè absurda sunt, quæque Concilium & prævidit, & prudenter velle non potuit: & hinc Episcopi non pauci, cùm non parvo numero Theologorum in Concilio restiterunt primùm aliorum intentioni decretum irritans concinnandi, estque dein mitigatum, ut mox ex Pallavicino audiemus. Dein respectu eorundem Hæreticorum cessat ratio principalis unica decreti, quæ fuit, ut mala, ex Clandestinis Matrimoniis nata sequi, evitarentur: His autem apud Hæreticos illos satis cautum est per præsentiam Magistratûs, vel ministelli, & testium. *Nec obstet*, quòd apud Catholicos ea non sufficiat, sed ad valorem actûs requiratur præsentia Parochi: nam Concilium, prævidens recipiendum facilè à Catholicis suum decretum, exigit eam tum in reverentiam Sacramenti, tum ut nuptiis benediceretur, & impedimenta Matrimonii deinceps cum aliis constare possent Parochis, quæ ab Hæreticis exspectare non poterat. Denique cessat materia legis, hæc enim versabatur circa Matrimonia occulta ità, ut in foro externo probari non possent; Matrimonia autem Hæreticorum ità occulta non sunt, cùm contrahantur coram Magistratu, vel aliis testibus. Confirmatur: Legislator non censetur id suâ lege comprehendere, quod si ei propositum fuisset, veri-

similiter non fuisset comprehensurus ; atqui si Concilio fuisset propositum , an suâ lege velit comprehendere communitates , in quibus tot mala essent inde secutura, verisimiliter eas non fuisset comprehensurum.

Probatur 2. Concilium voluit, quàm minimè potuit , libertatem Matrimonii suo decreto restringere, voluit consulere bono communi , tantùmque mala, ex Matrimoniis clandestinis oriri solita, avertere ; atqui, si eo comprehendisset communitates hæreticas, Principi, vel regimini Acatholico subjectas , ista non obtinuisset ; sed occasionem dedisset majorum, & plurium malorum , quæ haud dubiè prævidebat ; ergo illas communitates suo decreto non comprehendit. Minor patet ex jam dictis , major ostenditur : nam, ùt testatur Pallavicinus in historia *Trid. L. 22. Cap. 4. & L. 23. Cap. 3. & 9.* P.P. Concilii decretum conceperant , quo irritarentur Matrimonia liberorum sine consensu parentum , & aliorum etiam sine Parocho , vel alio Sacerdote ab ipso deputato, & duobus, vel tribus testibus, fide dignis contrahenda ; cùm autem obmoveretur , sic nimiùm restringi libertatem Matrimonii , remediumque concupiscentiæ , à Deo concessum : primam decreti partem totam, & secundæ verba : *Fide dignis*, expunxerunt, præceperuntque , ut decretum suum in unaquaque Parochia sæpiùs publicaretur, roburque habere noluerunt , nisi post 30. dies , à prima die publicationis , in eadem Parochia factæ , numerandos : proinde vim non haberet in Parochiis , in quibus publicatum non esset ; idque eam potissimùm ob causam , ùt refert Pallavicinus L. 22. Cap. 8. & 10. ne ad connubia celebran-

lebranda inepti evaderent Hæretici in Anglia, Dania &c. à fide Catholica jam prolapsi, quos prævidebant decretum non recepturos, nec ad id recipiendum cogi posse invitos, utpote Principi Acatholico subjectos. Hæc autem ratio pariter facit pro aliis Hæreticorum communitatibus, qui in provinciam aliquam, in qua, utì in Provinciis Belgii Fœderati factum esse, satis luculenter ostendit P. Giulii in sua disceptatione à Pag. 216. lex Tridentini jam ante publicata fuit, postea invaserunt, eamque ùt suam absolutè possident. Igitur censendum, & has esse exceptas; tùm quia, ubi est eadem ratio, eadem debet esse legis dispositio; tum quia aliàs non obtinuisset Concilium, quod intendebat, id est, non prospexisset libertati Matrimonii, remediumque concupiscentiæ à Deo concessum, sustulisset Hæreticis pene omnibus, concubinatus fornicarios innumeros, confusionem successionum, & hæreditatum non evitâsset, vel Matrimonia innumera dubii valoris reliquisset eorum, qui prævidebantur non recepturi legem, ùt considerandum proponebat P. Jacobus Laynez Societatis JESU Generalis.

Probatur 3. Lex non debet esse nimis ardua, & communitati observatu moraliter impossibilis: atqui talis fuisset lex Tridentini, si hæreticas communitates, Principi Heterodoxo subjectas, comprehendisset; ergo. Major ab omnibus admittitur. Minor probatur: nam, ut Hæretici Matrimonium validè contraherent, necesse fuisset adire Parochum Catholicum; hunc autem si adivissent, eorum Principes, vel Magistratus gravissimè in eos, tanquam legum suarum violatores, animadvertissent.

Quare

Quare debuissent vel Ecclesiæ Catholicæ se aggregare, aut perpetuò carere jure ad Matrimonium, remedioque concupiscentiæ. Primum fuisset plerisque difficillimum, & moraliter impossibile: Plerique enim rustici, aliique plebeji Hæretici tantùm materiales, ex libris se juvare non possunt, instructorem non habent, ab ætate tenera imbuti erroribus, persuasique sibi in sua religione aditum ad salutem non esse interclusum, sique aliqui ad Ecclesiam se referant, privantur suis possessionibus. Alterum quoque est onus gravissimum, faceretque illos deterioris conditionis, quàm sint Gentiles, & Judæi: his enim Christus, etsi contractum matrimonialem elevaverit ad rationem Sacramenti; cujus isti non sunt capaces, reliquit tamen Matrimonium validum in ratione contractûs, ne remedio concupiscentiæ privarentur, idque, licèt prævideret Judæorum duritiem, & contra se rebellionem. Possunt quidem, & tenentur Hæretici agnitâ veritate se referre ad Ecclesiam, sicque gaudere jure ad validum Matrimonium. At possunt, & tenentur etiam ad id Judæi, & tamen, si id non faciant, Christus eos non voluit esse destitutos jure ad Matrimonium, remedioque concupiscentiæ. Possent vagi alicubi domicilium collocare, & habere proprium Parochum: & nihilominus, si id non faciant, validè contrahunt coram Parocho hospitii, ne priventur jure ad Matrimonium. Possunt, qui in locis habitant, ubi, vel non est Parochus, vel non est tutus ad eum accessus, aliò se conferre: & tamen, si id negligant, validè contrahunt sine Parocho. Si pro his locum habet interpretatio Tridentini, cur non pro communi-

munitatibus Hæreticorum, regimini Acatholico subjectis. Hoc est præcipuum argumentum, quo moti omnes Theologi deputati steterunt pro valore Matrimoniorum in fœderato Belgio ab Hæreticis sine vero Parocho contractorum.

622. 2. *Consuetudo præscripta.* *Argumentum 2dum* à duobus petebatur ex consuetudine, per quam lex promulgata, & aliquando recepta, cessat vel tota, vel quoad aliquam communitatem, si adsint hæ conditiones: 1ma. Si consuetudo sit rationabilis. 2da. Si sit in majore parte communitatis legitimo tempore continuata. 3. Si assensu Superioris personali, vel saltem legali munita. Has autem conditiones omnes contendebant convenire Hæreticorum in Belgio fœderato contrahendi Matrimonia consuetudini. Ac primam quidem; quia, ut consuetudo sit rationabilis, satis est, quòd non improbetur expressè à jure, nec sit iniqua, nisi ex eo, quòd adversetur legi, in cujus destructionem tendit. 2dam verò, quia jam est ultra 40. annos continuata sine contradictione Pontificis: hic enim sciens Matrimonia Hæreticorum in Belgio fœderato ab animarum curatoribus censeri valida, ab Anno 1671. non contradixit. 3tiam denique, quia Pontifex non contradicendo censetur tacitè consensisse, & acquievisse legi, statuenti præscriptionem contra legem, si consuetudo sit continuata per decem, ùt volunt *Less. Lugo, Haun.* & alii, vel saltem per 40. annos, si lex Canonica sit.

Verùm hoc argumentum aliis non probatur 1mò; quia non videtur præsumendus Pontificis consensus, ut contra universalem Ecclesiæ legem Hæreticorum consuetudo, orta ex

ex eorum malitia, præscribat. 2. Consuetudo illa non est rationabilis; ut enim rationabilis sit imò, non debet repugnare religioni, & legi divinæ; Consuetudines autem Hæreticorum, tendentes contra leges Ecclesiæ, repugnant religioni, & legi divinæ: procedunt enim ex mero potestatis clavium, & jurisdictionis Ecclesiasticæ contemptu, ac odio in Ecclesiæ Romanæ Caput, quod Anti Christum calumniantur, ex quo & orthodoxæ religioni, & legi divinæ eas repugnare nemo non videt; id quod præcipuè habet consuetudo contrahendi Matrimonia contra præscriptum Ecclesiæ. Hæc enim eò tendit, ut astruat, & moribus confirmet hæresin Calvini L. 4. Instit. Cap. 19. & Lutheri L. de captivitate Babylonica, cum pertinacia docentium, non potuisse Fideles impedimentis Matrimonii astringi ab Ecclesia. 2. Ut consuetudo sit rationabilis, non debet improbari à jure; atqui à Jure Canonico improbatur consuetudo illa Hæreticorum: nam *Cap. cùm inter* 5. *de consuetud.* improbatur omnis consuetudo, per quam disrumpitur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ; nulla autem eum disrumpit magis. quàm quæ negat potestatem Ecclesiæ ferendi leges, quibus Ecclesiastica disciplina innititur. *Nec juvat*, quòd multi Hæretici materiales bonâ fide procedant: nam consuetudo procedit ex contemptu potestatis Ecclesiæ, & ad hæresin stabiliendam moribus introducta est, adeoque irrationabilis manet, quo casu non præsumitur consensus Pontificis in eam: ùt enim mala fides non obest præscriptioni contra legem, si consuetudo sit rationabilis; sic nec juvat bona fides, si irrationabilis sit: alioquin dicendum fo-

foret, Hæreticos nullis Ecclesiæ legibus obligari. Vide *Nav.* Conſ. 1, de Conſtit. N. 24. *Laym.* L. 1. Tr. 4. Cap. 3. N. 3.

623. *Argumentum 3tium.* In Belgii Provinciis fœderatis, in quibus olim publicatum fuit Tridentini decretum, jam aliæ ſunt communitates, aliæ quaſi Parochiæ, prioribus extinctis: Respublica enim, ſeu Communitas habet ſuam formam, ac unitatem à legibus, manetque, quamdiu iis devincta unum corpus efficit, unitatemque conſervat; at verò, ubi vinculum, quo partes colligabantur, diſrumpitur, ubi perit legum forma, quæ quaſi anima priſcam alebat communitatem, ubi antiqua diſrumpitur ſpecies regiminis, quo à cæteris diſcernebatur, & populos, & Reſpublicas interire dicimus; jam verò in Fœderatis Belgii Provinciis mutatæ ſunt leges, diſruptum priùs Regiminis Hiſpanici vinculum, deſtructa Orthodoxa Fides, decolorati mores, devaſtata avita Religionis diſciplina, ac proinde forma tam ſacræ, quàm profanæ Reipublicæ, quæ olim in iis vigebat, interiit, & nunc non exiſtit Communitas, & Parochia, in qua olim Lex Tridentini promulgata fuit. Et quamvis Hæretici in iis Provinciis, nempe in Hollandia, Zelandia, Tranſilvania, Friſia, Grœningia, Ultrajectina ditione &c. ſpectatâ juridicâ, & civili verborum ſignificatione ſubſint Parochiis, in quibus Tridentinum promulgatum fuit; quia ex juris præſcripto illis ſubeſſe deberent; in naturali tamen, & vulgari ſignificatione, modoque loquendi, in quo verba legis, niſi aliud colligatur ex ipſa, ſunt accipienda, ſine extenſione ad ſignificationem civilem, ſeu legalem, non cenſentur pertinere ad ullas Parochias, quas nunquam agnoverunt,

3. *Extincta Parochiæ.*

nec modò agnoſcunt, & quarum nullum, nec materiale, nec formale veſtigium ſupereſt, cùm alii ſint populi, ac Magiſtratus, aliæ leges, ac ritus, alia Religionis diſciplina.

MEMBRUM II.

Matrimonia quoque, in iisdem Belgii Provinciis ſine forma Tridentini contracta, vel contrahenda ab Hæreticis cum Catholicis, nullo alio impedimento interveniente, etſi illicita, & impedienda ſint, valida tamen habenda ſunt. 624.

Matrimonia mixta in Belgio Fœderato.

Hoc ante declarationem Pontificis auſi non ſunt aſſerere tres Theologi deputati de Matrimoniis in locis, ubi acceſſus facilis foret ad Parochum Catholicum, vel Miſſionarium. Duo primi exiſtimabant, partem Catholicam, utpote Legi Tridentini obſtrictam, non eſſe habilem; tertius ajebat, ſe ad id aſſerendum ſolido fundamento deſtitui; ſolus *P. Giulii*, etſi in iis Provinciis ſint Parochi, vel vice-Parochi Catholici, & haud adeò difficilis ad eos acceſſus, nec deſint ibi viri, mulieresque Catholicæ, à quibus invicem conjugia celebrari poſſint, ea Matrimonia valere contendit, argumentis, ùt ſcribit, compulſus, & quaſi invitus.

Argumentum ejus primum ex recepto, notoque juris principio ad textum in Legem: *Si communem. ff. Quomodo ſervitus amittatur*, deſumptum, hoc erat: In individuis contractibus jus, & privilegium uni collatum, etiam alteri contrahentium convenit: ùt, ſi unus contrahentium ſit à lege communi exemptus, vel diſpenſatus, exemptio, vel diſpenſatio etiam al- 625.

Argumentum ex jure.

teri convenit. Hinc dicitur : *In individuis retinet quis per socium, quod per se non potest.* In exemplis 1. Si quis abeat ex loco, ubi viget Tridentinum, in locum, ubi non viget, v.g. Hinc Treveris in Angliam, ibique contrahat cum indigena Matrimonium clandestinum ; validè contrahit. 2. Si in eadem urbe essent duæ Parochiæ, & in Parochia A Tridentinum esset publicatum ; non verò in Parochia B, abiens ex Parochia A validè contraheret in Parochia B cum ejus incola, sine præsentia Parochi. 3. Si sponsus sit vagus, sponsa non vaga, validè contrahit cum sponso vago in Parochia coram Parocho loci, in quo vagus est, etsi neutrius is in rigore sit Parochus proprius. Pars enim exempta contractûs socium facit exemptionis participem, ne contractus claudicet. Et idem est in aliis contractibus. Id quod, teste *Gobat*, in Theologia experimentali, à nemine in dubium vocatur, & tenet, sive Hæretici communitatem separatam faciant, sive ità permixti Catholicis vivant, ut quoad locum communitas Hæretica à Catholica discerni non possit, modò tamen contractus fiat in communitate Hæretica, aut saltem in loco, in quo communitas exempta à Lege Tridentini censetur : nam nihilominus communitatem diversam constituunt, quia hujus forma non sunt loca, sed leges ; sic Judæi dispersim in civitate Catholica viventes diversam faciunt communitatem. Cæterùm nec obligatio Legis Tridentini, nec exemptio ab illa est personalis, sed locum, vel communitatem afficit ; secùs est de obligatione voti, vel dispensatione in eo. Hinc voto ligatus non participat facultatem contrahendi à dispensato in voto.

626. *Argumentum 2dum*, petitum à consuetudine,

ne, ſic inſtruitur: Omnis conſuetudo, ten- *A. con-*
dens contra legem humanam, etiam Canoni- *ſuetudi-*
cam, eam abrogat, ſi hæ conditiones adſint. 1*ma.* *ne.*
Si ſit à tota communitate, vel majore hujus parte approbata. 2*da.* Si ſit rationabilis. 3*tia.* Si legitimo tempore ſit continuata. 4*ta.* Si ſit firmata conſenſu Legislatoris. Hæ autem conditiones conveniunt omnes conſuetudini Catholicorum contrahendi Matrimonium cum Hæreticis in Belgio Fœderato: nam 1. Eſt à majore parte communitatis approbata: ad hoc enim ſufficit, quòd Matrimonia, ſic ſucceſſivè inita, non ſint reputata irrita, etſi lex non ab omnibus ſit violata, uti habet communis cum *Suar.* de Legibus L. 7. Cap. 12. N. 4. & 5. ſic enim adeſt conſenſus communitatis; atqui ejusmodi Matrimonia à plerisque reputata ſunt valida, uti conſtat experientiâ. 2. Conſuetudo illa rationabilis eſt: nam, quamvis in requiſitis ad hoc non omnes conſentiant; nemo tamen eſt, qui rationabilem neget conſuetudinem, ſi nec juri naturali, nec divino repugnet, nec ab humano jure nominatim improbetur, nec ortum ducat ex Legislatoris contemptu, nec aliam turpitudinem, vel difformitatem in ſe contineat, niſi, quod legi adverſetur, in cujus deſtructionem tendit. Qua de re videri poteſt *Suar. de Legibus L.* 7. *Cap.* 6. *toto. Laym. L.* 1. *Tr.* 4. *Cap.* 24. *N.* 4. & alii; his autem dicta conſuetudo munitur: nam contractus illi matrimoniales ex ſuis intrinſecis non repugnant legi naturali, nec divinæ, nec textu aliquo juris producibili nominatim improbantur, nec ortum ducunt ex hæreſi, vel contemptu Pontificis; ſed vel ex ſtudio ſe, ſuosque Parochos Hæreticis occultandi, vel ex dura legibus illorum parendi

 neces-

necessitare, vel ex voluntario desiderio se moribus patriæ conformandi. Cæterùm Catholici illi reverentur Pontificem, tanquam Vicarium Christi in terris. 3. Consuetudo illa legitimo tempore est continuata: nam ad id sufficere quadraginta annos nemo inficiatur; jam verò continuatam modò centum, & fortè amplius annis certum est. 4. Est firmata consensu Legislatoris, nempe Pontificis: cùm enim non requiratur consensus personalis novus, sed sufficiat legalis in jure expressus capite finali *de Consuetudine*, & *L. Quibus. ff. de Legibus*, *& lege finali Cod. Quæ sit longa Consuetudo*; lapso tempore à jure requisito, is adest, si Papa non contradixerit legitimè, id quod hactenus non fecit: nam, quamvis Sacra Concilii Congregatio sæpius, nomine Pontificis, talia Matrimonia, in Belgio Fœderato contracta, rescripserit esse irrita; id tamen ad consuetudinem, jam antè præscriptam, uti hæc fuit, teste *Suvanino*, ante resolutiones datas, abolendam non sufficit, sed requiritur actus publicus, & manifestus, ità ut hominum, qui eâ consuetudine utuntur, nequeat latere societatem: per actum enim Legislatoris occultum consuetudo infringi non potest; imò videtur requiri, ut actus Legislatoris contrarius sit juridicè manifestus; quia, qui sunt in possessione consuetudinis, non tenentur illico credere rumori de lata contra consuetudinem Legislatoris sententia: unde, ut Sacræ Congregationis resolutiones consuetudinem, in Fœderato Belgio jam præscriptam, abolerent, debebant toti istic communitati debito modo manifestari, & non tantùm uni, alterive interroganti, vel cujus intererat, exhiberi, ùt docet

docet *Laym.* L. 1. Tr. 4. Cap. 24. N. 14. *Engel* Tit. de Consuetudine N. 20. & alii; sed requiritur nova lex, eaque promulgata; tantum autem abest, ut lex hæc unquam emanârit, ut Sacra Congreg. generatim interrogata 1681. an contracta in Fœderati Belgii Provinciis coram Magistratu Matrimonia habenda sint valida, mentem suam aperire, & distinctè respondere noluerit.

Argumentum 3tium subministravit authoritas Doctorum, quorum multi probabiliter hactenus docuerunt generatim, in mixtæ Religionis urbibus valere Matrimonia ab Hæreticis sine legitimo Pastore celebrata; in dubio autem Juris Ecclesiastici de eorum valore, si sententia probabilis stet pro eo, censenda sunt valida; quia tunc Ecclesia supplet defectum, si quis adsit. *Ab authoritate.*

MEMBRUM III.

627. *Valida etiam habenda sunt Matrimonia, extra fines dominii eorundem Fœderatorum Ordinum absque Concilii Tridentini forma contracta, & contrahenda ab hæreticis personis, aut militis unâ Hæreticâ, alterâ Catholicâ, quæ addictæ extra sunt legionibus, seu militaribus copiis, transmitti solitis à Fœderatis Ordinibus ad custodiendas, muniendasque arces, vulgò dictas* Barriera, *modò utraque pars contrahentium, etsi nomen militiæ non dederit, uti non dant mulieres, ad easdem legiones pertineat, nullumque aliud obstet impedimentum.* *Matrimonium militis trans-fines Fœderatorum.*

628. *Argumentum.* Legiones nec sunt mercede à Cæsare conductæ, nec tanquam hospites obiter in ejus urbibus peregrinantur; sed jure suo, *Censetur esse*

in provinciis. atque ex pacto, cum Cæsare inito, stabilem quandam sedem, certumque ibi domicilium habent ad tuendas provincias, Fœderatorum dominio subjectas. Quare censentur pars Reip. Hollandicæ, quæ ad illas urbes usque se extendit, in quibus præsidiarias cohortes constituendi jus obtinet ad consulendum finitimæ suæ ditionis securitati, sicut & olim in more positum fuit: quapropter, si in Hollandia prædicta Matrimonia valent sine forma Tridentini contracta; & in memoratis urbibus valida censenda sunt, sive utraque contrahentium pars sit hæretica, sive una hæretica, altera Catholica: cùm tota legio pars Reip. Hollandicæ censeatur, iisdem, atque in Hollandia, juribus gaudeat. Hinc à regula generali, quâ dicitur firmitas, ac robur contractuum pendere à legibus, in loco, ubi ineuntur, vigentibus milites illi præsidiarii excipiuntur, & eorum contractus inter se legibus Hollandiæ, cujus pars sunt, regulantur. Ratio autem hæc locum non habet, si contrahentium pars una ad legiones non pertineat: tam parum enim potest miles legionis Hollandicæ in loco, Tridentini lege obstricto, validè contrahere sine præsentia Parochi cum fœmina indigena ejus loci, quàm possit in eodem loco veniens ex Hollandia, mox illuc reversurus, cum ea contrahere. *Nec juvat hic*, quòd in individuis conventionibus exemptio à lege, uni concessa, fiat communis socio: nam exemptio Fœderatorum à Tridentino, cùm sit localis, eorum fines non transgreditur, intra quos per fictionem præsidiarii milites adhuc esse censentur: hæc autem fictio locum habet, si utraque contrahentium pars ad eandem legionem pertineat,

neat, non verò, si una duntaxat. Declaratur in simili: si Cæsar certam formam in emptionibus præscriberet servandam in urbibus suis, in quibus præsidium habent Hollandi, forma illa servanda esset à milite præsidiario, contractum emptionis perficiente cum cive in ejusmodi urbe; secùs verò, si cum alio milite subsidiario eum iniret. Hic enim contractus more patriæ, cujus legibus vivunt, celebrari posset, non secùs, ac si in patria peragetetur, quibus quia non vivit civis, & persona quæcunque ad legionem non pertinens, non censetur esse in Hollandia. Ità *P. Ægidius Giulii, Besozzi, & P. Durano* censuerunt, Matrimonia prædicta valere, eò quòd legiones illæ communitatem constituant Hæreticorum, hanc autem esse exemptam à lege Tridentini, loco se materialiter habente; primus tamen tenuit, valere Matrimonium, etsi una tantùm pars ad legionem pertineat. *P. Durando* verò existimavit, si pars ad eam non pertinens non sit exempta per consuetudinem à lege Tridentini, non valere, eò quòd ad contractum mutuum utraque pars debeat esse habilis; inhabilis autem sit non pertinens ad legionem, utpote ligata lege Trid. non secùs, ac si voto ligata esset.

Si dicas. Non satis apparet, quomodo salva stet cum præmissa declaratione authoritas Sacræ Congregationis; non rarò firmata authoritate Pontificis: nam sæpe consulta de Matrimoniis etiam in Belgio Fœderato sine Parocho contractis, vel pronuntiavit, vel insinuavit esse invalida. Respondetur ex resolutionibus S. Cong. unica fuit generalis, reliquæ merè particulares. Generalis anno 1603. vel, 629. *Non obstant resolutiones Cardinaliũ contraria.*

ùt alii volunt, 1605. data ad Epiſcopum Tricarienſem, per Belgium Vicarium Apoſtolicum, declaravit quidem univerſim Matrimonia Hæreticorum iſtic eſſe invalida; ſed emanavit, antequam Rex Hiſpaniæ, nomen Reip. liberæ, & jus illis provinciis permiſerit, eoque tempore, quo exturbabat undique hæreticos Miniſtros, nec religio præter Catholicam impunè publicè vigebat, & quo Rex omnem dabat operam, ut decreta Tridentini ſervarentur, proinde ſpe obſervationis eorum nondum excluſâ. Quare ſapienter reſponſum eſt, Matrimonia, in illis provinciis celebrata, abſque forma, à Tridentino præſcripta, eſſe irrita: verùm ubi illis provinciis vivere ſuis legibus permiſſum eſt, & ſpes obſervationis Tridentini evanuit, S. Congregatio generaliter interrogata Anno 1681. vel 1683. mentem ſuam aperire ſuperſedit, hoc contenta reſponſo: *Si eſſet reſpondendum, eſſet reſpondendum negativè.* Quod reſponſum, an miſſum ſit ex urbe, non ſatis conſtat. Alio ſilentii genere uſus eſt Clemens XI. reſpondens ad iſtam quæſtionem Archi Epiſcopo Colonienſi, nempe, *quòd gravibus de cauſis nihil adhuc generatim de illis, ac univerſim ſtatuendum, æſtimatum fuerit.* Quare, quòd ante generatim reſponſum fuit ſub Clemente VIII. ad poſteriora tempora non pertinere exiſtimavit. Ex quibus patet, reſponſum generale Card. non pugnare cum declaratione Pontificis moderni, ſalvamque ſtare S. Congreg. authoritatem. Sed nec officiunt reſolutiones particulares: hæ enim datæ ſunt conformiter interrogationibus, lege Tridentini ſpectatâ ſecundùm ſe, non attentâ mente ejus, ſuâ lege non compre-

hen-

hendendi communitates hæreticas. Nec ſolent cum tanta circumſpectione fieri, nec vim legis habent, uti reſolutiones generales, munitæ authoritate Pontificis.

MEMBRUM IV.

Si habentes domicilium in provinciis fœderatis Matrimonia ſine forma Tridentini in regionibus, Principum Catholicorum juriſdictioni ſubjectis, vel in horum regionibus habentes domicilium in provinciis fœderatis contrahant, an firma ſint Matrimonia, decidendum juxta Canonica juris communis principia, & probatas alias editas in ſimilibus caſibus à S. *Congreg. Trid. reſolutiones.* 630. *Quid, ſi de fœderatis provinciis alibi contrahant &c.*

Hinc 1mò, ſi perſona, ſeu hæretica, ſeu Catholica ex loco, Tridentini lege etiam ligato, ſe conferat in Hollandiam, validè contrahet ſine forma Tridentini cum iſtic indigena Acatholicâ; quia contractus regulantur legibus loci, & conſuetudinibus ex *Cap. Finali de foro competente: Et Cap. Si fund. 6. ff. de evictione*, & perſona, exempta à lege communi, exemptionis participem facit ſocium ex *L. Si communem* citata. 631. *Corollaria.*

2. Si pars Acatholica in fœderatas provincias deſcendat, ibique domicilium, vel quaſi-domicilium figat, & contrahat ibi cum perſona Catholica, validè agit abſque forma Trid. ſi aliud non obſtet; quia jam eſt incola loci, & derivat ſuum jus in ſocium contractûs: ſecùs dicendum, ſi, nec quaſi-domicilium ibidem figat: tum enim, cùm non gaudeat privilegio loci in ordine ad Matrimonium contrahendum, non poteſt illius participem facere

cere partem Catholicam, quæ, licèt ibi domicilium habeat, astringitur lege Tridentini.

3. Si persona Hæretica, fœderatis Ordinibus subdita, ex illis provinciis transeat ad loca, Catholico Principi subjecta, in contrahendo debet se conformare legibus, & consuetudinibus loci conformiter dictis.

Atque ex his, ac inprimis ex declaratione Pontificis jam firmatur sententia Doctorum, qui sustinuerunt Matrimonia coram Ministello, vel Magistratu in Germania ab Hæreticis celebrata in locis, Principi Acatholico subjectis, ubi suæ religionis exercitium publicum habent, esse valida. An autem faveant etiam Matrimoniis contractis in locis mixtæ religionis, Principi Catholico subjectis, relinquo viris doctis, quibus perspectæ sunt locorum circumstantiæ, determinandum. Existimo enim considerandum, an consuetudo legitimè præscripta in aliqua ditione obtineat, an Princeps Catholicus facilè possit obsistere, & obsistat, vel cogatur dissimulare ob bonum publicum, præsertim religionis; eò quòd ab Acatholicis Principibus paterentur Catholici sub iis habitantes gravia incommoda: quæ, & alia in quibus locis vera sint, cùm perspectum non habeam, quid dicendum sit, in iis locis domicilium habentes faciliùs, & veriùs decident. *P. La Croix hìc N.* 771. asserit esse invalida, v. g. in patria Montensi, & Juliacensi; quia Principi Catholico subjectis. Verùm quia sine gravissimis incommodis non potest recedi à recessu inter Brandenburgicum, & Palatinum Anno 1672. & 1673. inito, videntur valere Matrimonia recessui conformiter contracta, v. g. si sponsa Catholica nequeat sponsum Acatholi-

tholicum inducere, nt secum coram Parocho contrahat. Ità *P. Thenhaven in Nucleo* pap. 500. Id quod nunc post declarationem Papæ relatè ad alias regiones magìs roboratur.

QUÆSTIO II.

An Matrimonia inter Hæreticos cum alio impedimento Ecclesiastico, ùt cognationis, affinitatis, publicæ honestatis contracta sint valida habenda?

Resp. Quamvis magni nominis Authores multi libris editis propugnent sententiam affirmativam, dicendum tamen nunc videtur ejusmodi Matrimonia esse invalida: nam 1mò Benedictus XIV. Papa in sua declaratione, jam relata, decidit quidem valida habenda esse Matrimonia Hæreticornm, in locis Belgii fœderatorum Ordinum dominio subjectis contracta absque forma, à Concilio Tridentino præscripta; ast signanter addit: *Dummodo aliud non obstiterit impedimentum Canonicum, alio non interveniente impedimento Canonico.* Quâ exceptione sat clarè videtur exprimere Matrimonia, cum alio impedimento Canonico ab Hæreticis contracta, invalida esse: quando enim ex duobus unum affirmatur, & alterum excipitur, hoc æquivalenter negatur & contra. Utì si dicam: omnes tenentur die Dominico interesse Sacrificio Missæ, excipe, nisi gravi infirmitate impediantur; nego hos teneri. Si dicam: præceptum purè humanum non obligat cum gravi incommodo, nisi transgressio cedat in præjudicium v. g. religionis; affirmo in hoc casu obligare cum gravi etiam incommodo. Idem est in aliis. 2.

632. *Vera sententia negativa.*

2. Non est eadem ratio eximendi Hæreticos à jure antiquo, statuente ista impedimenta Matrimonii, quæ est pro exemptione à lege Tridentini: non enim æquè per illud, atque per hanc arctatur libertas Matrimonii; cùm præteritis consanguineis, affinibus &c. possint facilè jungi aliis.

3. Neque iis suffragatur consuetudo contraria: nam credibile non est, quòd illi accesserit voluntas conditoris juris antiqui, aut voluntas Pontificis postmodum; cùm consuetudo illa orta, & continuata sit ex contemptu Pontificis, & legum Ecclesiasticarum, & adhuc continuetur ex pertinacia à multis. Quòd autem Plebeji, Hæretici solùm materiales, simul patiantur, per accidens est, nec ideo indulgendum rebellium pertinaciæ; alioquin dicendum foret, Hæreticos hodiedum nec in actu primo ulla teneri lege Ecclesiasticâ, nullas censuras, nullas irregularitates incurrere, quæ quàm absurda sint, nemo non videt. Proinde cùm leges illæ de non contrahendo Matrimonio cum consanguineis, affinibus, & quasi-affinibus ex sponsalibus sint faciles observatu, non sunt magìs benignitate Ecclesiæ digni, si eas non servent, quàm si violent alias.

4. Inter facultates, quas Papa Nuntiis Apostolicis per Belgium & Germaniam concedere solet speciales, est facultas dispensandi in gradu tertio, & quarto simplici, & mixto tantùm cum pauperibus in ordine ad Matrimonium contrahendum, in contracto verò cum Hæreticis conversis etiam in 2do simplici & mixto, dummodo nullo modo attingatur gradus primus, & in his casibus prolem susceptam declarandi legitimam; unde colligitur Matrimonia, ab Hæreticis contracta,

tracta, cum consanguineis, & affinibus in gradu prohibito, ex mente Pontificis esse nulla, & proles esse illegitimas. *Quare* non juvat 1mò, quòd proles Hæreticorum in Germania censeantur legitimæ: nam multi civiliter censentur legitimi, qui verè legitimi non sunt. *Nec 2dò*, quòd Magistratus Ecclesiasticus toleret talia Matrimonia: nam multa ad graviora mala evitanda tolerantur, quæ non approbantur. *Nec 3tiò*, quòd conversi Hæreticorum filii admittantur ad sacros Ordines sine dispensatione in irregularitate, orta ex nativitate illegitima: nam ut taceam, à multis petitam esse dispensationem; si Ecclesia non dispenset explicitè, ob majora mala evitanda, pacemque conservandam implicitè, & tacitè dispensat admittendo ad Ordines: vult enim actum validum & licitum. Et siquidem Romæ ad hos admittantur, dispensat tacitè Pontifex: si autem in Germania admittant Episcopi, Pontifex, sciens istam praxin vigere, consentit, & tacitè dispensat. *La Croix* L. 1. N. 801. L. 7. N. 148. & 161. *Nec juvat 4tò*, quòd multi Hæretici ignorent inculpabiliter, leges illas irritantes: nam licèt ignorantia illa excuset à peccato; non eximit tamen à legibus irritantibus: sicut non eximitur Catholicus, qui cum ignorantia invincibili ducit suam consanguineam in gradu prohibito. *Nec 5tò*, quòd leges illæ dent occasionem fornicationibus, incestibus, successionibus illegitimis: nam hæc in exiguo sunt numero, & facilè vitari possunt, debentque Hæretici ea imputare suæ malitiæ, qui Papam calumniantur, vocant Anti-Christum, negant ei potestatem statuendi impedimenta, leges Ecclesiæ contemnunt, ex quibus per accidens ea mala sequuntur, uti ex aliis legibus consequentia. Nec novum est, parentibus
in

in filiis negari beneficia: utì dum filiis, ortis ex parentibus infamibus, negatur aditus ad dignitates &c. Aliud est de lege Tridentini, irritante Matrimonia sine Parocho contracta: si enim hâc inclusi fuissent, omnia illorum Matrimonia fuissent irrita, remediumque incontinentiæ fuisset illis universaliter sublatum, quæ lex nimis ardua foret, ùt suprà vidimus.

QUÆSTIO III.

An valeant Matrimonia Hæreticorum, qui contrahunt cum intentione illud dissolvendi, si altera pars fidem conjugalem violet?

Resp. Si Hæretici sic contrahant cum intentione Matrimonium dissolvendi in casibus, inter illos permissis, illisque alligent voluntatem suam tanquam conditioni, sine qua non, Matrimonium est irritum; ordinariè tamen, quando non constat, sic restrictam fuisse intentionem, eorum Matrimonia, nisi aliud obstiterit, censenda sunt valida.

633. *Expendendũ, quæ intentio prævaleat.*

Ratio 1mæ partis est; quia intentio illa repugnat substantiæ Matrimonii, quod debet esse perpetuum, & indissolubile. Quare, si mulier Catholica cum requisita intentione nubat viro Acatholico, qui suam intentionem alligavit alicui eventui de futuro, tanquam conditioni, sine qua vult non perseverare in Matrimonio, invalidus erit Matrimonii contractus, utpote mutuus, qui claudicare non potest.

Ratio 2dæ partis est; quia, nisi constet de intentione contraria prævalente, censetur velle con-

contrahere Matrimonium, sicut Christus instituit, & mandavit. Quare & ordinariè Hæretici contrahendo suscipiunt Sacramentum, etsi hoc Matrimonio abnegent; & in dubio, an Hæretici habuerint intentionem contrahendi indissolubiliter, præsumuntur eam habuisse, & separare se ab invicem non debent. Vide *La Croix L. 6. P. 3. N. 250. & 411.* Vide dicta N. 21.

QUÆSTIO IV.

An valeat Matrimonium inter personam hæreticam, & Catholicam initum cum pacto, ut pars prolium educetur Acatholicè?

Resp. Etsi hoc pactum impium sit, & invalidum, valet tamen Matrimonium cum eo initum, si cætera adsint. Est communis sententia contra Franciscum Schmier de Sponsalibus, & Matrimonio Cap. 5. N. 57. & P. Schmalzgrueber hìc Tit. 6. N. 150. ubi ait: *Si hæc conditio adjiciatur contractui matrimoniali; tanquam repugnans bono prolis vitiat contractum, & irritum reddit.* Ratio communis sententiæ est; quia licèt conditio, bono naturali prolis repugnans, ac eò tendens, ut prolis generatio impediatur, & educatio positivè evitetur, adjecta, irritum reddat Matrimonium, non tamen irritat conditio, repugnans bono spirituali prolis; aliàs nullum esse Matrimonium, initum inter personas hæretica sub ea conditione, ut proles in sua secta educentur, vel ut imbuantur arte Magicâ, aut

634. *Juxta communem valet.*

dexteritate furandi : item initum ſub conditione adjecta , ut perſona Catholica volens contrahere cum Hæretica , fidem Catholicam deſerat. Hæc autem nemo admittit, cùm ſubſtantia Matrimonii conſiſtat in jure ad actus generativos prolis. Quòd autem tale pactum ſit impium , patet : nam jure divino, & naturali tenentur parentes proles ſuas educare in vera religione , & ad verum Dei cultum , prolibuſque incumbit obligatio , ubi ad annos diſcretionis pervenerint , ſcitu eo neceſſaria diſcendi , & propoſitis ſibi accommodatè , & ſufficienter motivis , ſignisque veræ religionis , prudentisque credibilitatis , & credenditatis , fidem amplectendi Catholicam ; quia quiſque tenetur jure naturæ tendere in finem ſuum ultimum , mediaque ad eum aſſequendum indiſpenſabiliter neceſſaria amplecti , & adhibere. Neque id permittendo peccabit pars Acatholica contra jus naturæ , aut divinum; imò nec , ſi in pactum conſentiat , ut proles omnes ad religionem Catholicam educentur , etſi ipſa aliam , ab ea diverſam , bonâ fide teneat : Cuilibet enim facilè patet , ſic nullum prolibus ſalutis amittendæ impendere periculum ; ſed viam ad illam in religione Catholica ſecuram , imò ſecuriorem eſſe , quàm in Acatholica : fatentur enim Acatholici plerique omnes , poſſe Catholicos in ſua religione ſalvari ; hi autem negant , ſpem eſſe ſalutis extra veram , Catholicamque Chriſti Eccleſiam. Quare quemadmodum , ſi duæ viæ ducerent ad civitatem , faterenturque omnes , aut plerique omnes , viarum gnari , viam v. g. ad dexteram ſecuram , rectamque eſſe. Pauci autem aſſererent , & viam ad ſiniſtram ſecuram

ram esse, plures verò, viarum gnari, id negarent, larronibus infestam affirmantes; nemo non intelligeret, viam ad dexteram securiorem, & amplectendam esse, ità in præsenti casu pars Acatholica facilè intelliget, securam, imò securissimam esse viam ad salutem in religione Catholica. Atque ità periculum non erit peccandi contra conscientiam, præsertim, si parentem Catholicum audire, & instructionem admittere non recuset.

Hinc, in sensu universali acceptæ, non subsistunt hæ assertiones:

I. *Parentes jure naturæ tenentur prolibus à teneris annis imprimere eam religionem, quam ipsi bonâ fide, etsi erroneâ, tenent, sic, ut juri naturæ repugnent, qui proles ad religionem à sua diversam, educant, & pacta eatenus facta sint impia.*

II. *Proles tenentur jure naturæ eam religionem a parentibus discere, quam docentur.*

III. *Quoad religionem idem jus competit matri, quod patri.*

Probatur Conclusio 1mò à priori: nam, ut de aliis Infidelibus taceam, parentes hæretici in Germania, aliisque Europæ partibus passim agnoscunt, & fatentur viam ad salutem æternam in religione Catholica esse securam, imò securiorem esse, multi ignorare nequeunt, uti ostensum est, & magis patebit ex dicendis; ergo quamvis bonâ fide teneant, suam religionem quoque salvificam esse, non tamen tenentur prolibus à teneris annis eam imprimere, nec, si eas curent imbui religione Catholicâ, repugnant juri naturæ, nec pacta eatenus facta sunt impia. Ants constat experientiâ; consequentia quoque patet; quia nullum redundat inde in proles de-

trimentum, sed optimè parentes & prolium saluti, & suæ conscientiæ consulunt. Falsa itaque est assertio 1ma, illimitatè sumpta.

2. Sic falsa quoque est assertio II, in sensu universali, uti accipi debet, accepta: nam inprimis proles ante usum rationis, quia obligationis adhuc incapaces, non tenentur discere religionem, quam à parentibus docentur. Deinde nec omnes jam adeptæ usum rationis: si enim audiant religionem Catholicam esse antiquiorem, atque securiorem, & ad hanc à Deo moveantur, licitè petunt eâ instrui, & instructæ, absque læsione juris naturæ possunt, imò tenentur à parentum religione recedere, etsi adhuc erroneè putarent, illam quoque salvificam esse: cuique enim licitum est inire securiorem salutis viam, imò ad id jus naturæ obligat.

3. Nec vera est in sensu universali assertio III. cùm enim proles sint in patria potestate patris, & huic potius incumbat obligatio, quàm matri prolium bono, & saluti prospicere, si hic etsi Acatholicus velit eas imbui religione Catholicâ, quia securâ, aut etiam securiore, ut illis pateat aditus ad dignitates, beneficiaque Ecclesiastica, & status religiosos, nemo dicet, matri competere jus id impediendi, cùm hoc cedat in maximum spirituale emolumentum prolium.

Confirmatur. Assertionibus illis firmantur parentes hæretici, ut suis erroribus tenaciùs inhæreant, iisque proles suas imbuant; ergo assertiones illæ non subsistunt. Côa patet: Ant. probatur: nam facilè fiat, ut, aut amore libertatis, vel temporalis utilitatis, aut respectu humano ducti, sibi blandiantur, se bonâ fide procedere, dum re ipsâ laborant culpabiliter erroneâ: Primò enim audiunt, vel vident non pauci in religione Catholica

lica

lica constantem esse fidei doctrinæ, sacrorumque rituum uniformitatem, in sua verò difformitatem, & inconstantiam perpetuam. 2dò. Multi sciunt religionem suam post multa à tempore Apostolorum sæcula recens introductam ab hominibus notoriè impiis, ità, ut Antesignanorum suorum eos pudeat, velintque appellari Evangelici, Reformati; Catholicam verò religionem esse antiquissimam. 3tio. Plerique non ignorant, in religione Catholica constanter fuisse Sanctos, miraculis & spiritu Prophetico claros; in sua verò ne vel unum à se monstrari posse. 4tò. Vident in Ecclesia Catholica viros, in Sacra Scriptura, SS. Patribus, Historiâ Ecclesiasticâ, Sacrâque Theologiâ versatissimos, constanter perseverare in religione Catholica, arctam tenere in cœlum viam, tum in sæculo, tum maximè in claustris, in quibus vivunt voto paupertatis, castitatis, & obedientiæ perpetuæ obstricti, ut Christum propinquiùs imitentur, seque securiores reddant de salute æterna, quod non facerent, nisi convicti essent solam religionem Catholicam esse salvificam, & angustam esse ad cœlum viam; in suaècontra religione vident laxari frœna libertati, latam teneri ad salutem viam, contrà, ac Christus docuit, & suo exemplo monstravit. Præterea non ignorant, in religione Catholica plures esse viros Apostolicos, indefessos animarum zelatores, qui nullum omittunt laborem, ut populos imbuant doctrinâ Christi, fideque Catholicâ, in ea conservent, Sacramentis reficiant, roborent, sanctificent, qui vitam pro salute animarum manifestis exponunt mortis periculis, imò non raro profundunt. Quòd quis credat, eos esse facturos, nisi tanquam indubitatum tenerent, non esse spem salutis

lutis, niſi in religione Catholica. Non ignorant quoque, ſuos miniſtellos curare cuticulam, latâ incedere viâ, animarum ſalutem negligere, ubi periculum ſibi imminere conſpiciunt, ex quo facilè eſt colligere, eos non duci ſpiritu Chriſti, ſed mundi, & erroneo: unde & apud ipſos vileſcunt & laudantur curatores animarum Catholici. 5tò. Experiuntur, & fatentur, aquam, à Sacerdotibus Catholicis benedictam, aliaque Sacramentalia miros operari effectus, ideoque ea expetunt, conquerentes, ſuos miniſtros talia præſtare non poſſe, vident & alia ſigna, quibus excitatur in illis religionis Catholicæ æſtimatio, ſuſpicioque de ſuæ religionis falſitate, præſertim, cùm iis non deſit lumen ſupernum, divinaque inſpiratio, quâ, viſis, auditiſque tot ſignis, monentur, & moventur ad inquirendam veritatem, quod, ſi negligant, corruit eorum bona fides. Nihilominus erunt, qui, aut reſpectu humano, vel metu amittendi temporalia retracti, nixi inerti ſuâ, quam docentur, in Chriſti merita & ſatisfactiones fiduciâ, ſibi blandiantur, poſſe ſe tutò permanere in religione, quam à ſuis parentibus acceperunt, ſe convenire in ſubſtantialibus religionis articulis cum Catholicis. Unde patet, quàm periculoſa ſit bona fides, hæreticis in materia religionis conceſſa, cùm inſuper multi inepti ſint, ut inter bonam, malamque fidem, inter ignorantiam culpabilem, & inculpabilem diſcernant, nec intelligant, quæ requiratur inquirendi diligentia, ut poſt eam adhibitam, culpâ vacet ignorantia: hinc pergent opinione, ſuâ erroneâ perſuaſione, prudenti, cæco modo, cæci cæcos ducent, & ſimul in foveam cadent.

Probatur Concluſio 2. à poſteriori, 1mò. Si paren-

parentes tenerentur jure naturæ à teneris imprimere eam religionem prolibus, quam bonâ fide, etsi erroneâ, tenent, pactumque in contrarium esset impium; ergo si sponsus Catholicus cum sponsa, bonâ fide Acatholica initurus Matrimonium paciscatur, ut omnes proles Catholicè educentur, pactum erit impium, & quidem ex parte utriusque, ex parte sponsi, quia exigeret à sponsa, quòd sine gravi peccato facere non potest, scilicet, ut proles educet, vel educari permittat ad religionem Catholicam, à sua, quam bonâ fide tenet, diversam; ex parte verò sponsæ; quia ad id se obligaret; imò Ecclesia justis de causis permittens Matrimonium inter personas, Catholicam unam, Acatholicam alteram, non poterit licitè exigere pactum, ut proles omnes imbuantur religione Catholicâ, nec Pastor assistens tali Matrimonio pactum ejusmodi disuadere sine gravi culpa.

2. Si proles tenentur discere religionem, quam à parentibus docentur; ergo proles natæ ex parentibus ex una parte Catholicæ, ex altera parte Acatholicæ religionis, tenebuntur discere utramque, adeoque assentiri simul contradictoriis, v. g. Christum esse, & non esse verè, & realiter præsentem, & adorandum in Eucharistia; dari, & non dari purgatorium; Imagines Christi, & Sanctorum esse, & non esse venerandas &c.

3. Si idem competit jus utrique parenti quoad religionem prolium; ergo si pater Catholicus, & mater Acatholica proles susceperint; peccabit pater instruendo eas religione Catholicâ; quia violabit jus matris, quod habet, ut instruantur suâ religione Acatholicâ,

câ, quam bonâ fide tenet, inducetque proles ad non obediendum matri in materia gravi. Similiter peccabit & mater imbuendo eas religione Acatholicâ; quia violabit jus patris, quod habet, ut imbuantur religione Catholicâ, inducetque proles ad non obediendum patri in materia gravi, aut dicendum, quòd pater possit licitè dimidiam in religione Catholica, & mater alteram dimidiam partem prolium educare in religione Acatholica: sic enim prætenso juri utriusque, quoad potest, satisfiet, id quod nemo dicet. Item si pater Judæus convertatur ad fidem Catholicam, matre Judæa permanente in sua secta, quam bonâ fide tenet, poterit pater jure naturæ proles, deliberationi necdum maturas, ad se attrahere, & dein imbuere religione Catholicâ, poterit & mater eas secum retinere, & imbuere suis erroribus, aut an proles iterum sunt dividendæ? Juxta Jus Canonicum L. 3. Tit. 33. Cap. 2. proles tradendæ sunt patri, educandæ ad religionem Catholicam in favorem maximæ fidei Christianæ, ne mater eas inducat ad infidelitatis errorem. Ob hanc rationem matri, ad religionem conversæ, proles assignandæ essent: licèt enim juxta Jus Civile liberi sint in patria potestate patris, non matris; favor tamen religionis, & bonum spirituale animarum prævalet dispositioni Juris Civilis, standumque Jure Canonico. *Pichler*, & alii communiter.

QUÆS-

QUÆSTIO V.

An Matrimonium personæ Catholicæ cum Hæretica, sine tali pacto initum, sit aliquando licitum?

Resp. Tale Matrimonium est jure naturæ regulariter illicitum; tum quia bono Matrimonii adversatur, tum quia tam Catholicam conjugem, quàm nascituram sobolem in periculum inevitabile æternæ ruinæ conjicit. Ac primò quidem adversatur bono Matrimonii, nempe paci, & honestæ educationi prolium: Quomodo enim congruere charitas poterit, si discrepat fides, inquit S. Ambr. L. 2. de Abraham. Cap. 9. Quomodo quies, & tranquillitas inter Catholicam, & Hæreticum conjugem consistere potest? cùm ferè necesse sit, inter eos lites, jurgia, & altercationes de fide, religione, jejuniis, cibis vetitis, festis diebus, veneratione Sanctorum, & cultu Imaginum suboriri, nec terminari posse sine aliquo odio, vel malevolentia mutua? Quæ erit educatio prolium, dum semper adest exemplum parentis hæretici? quàm constantes, firmæque erunt in Deo fideliter colendo tenellæ illæ, quæ instar plantulæ quovis vento vertuntur? Quomodo poterunt in religiosa legum Ecclesiasticarum observantia educari, atque adolescere? quas vident ab hæretico patre, aut ab hæretica matre semper sperni? quomodo Christi, Sanctorumque Imaginibus honorem deferent, dum audiunt ab altero parente eum Idololatriæ damnari? An non timendum, ne in tanta inter parentes in rebus fidei discordia fluctuantes, omnem tandem ex-

635. *Regulariter est jure naturæ illicitum.*

uant religionem, aut parentis hæretici religionem æquiparantes Catholicæ, ad eam deflectant, quæ magis favet damnosæ libertati, imò in Deismum turpiter prolabantur?

2. Conjicit tam parentes, quàm nascituras proles in evidens periculum æternæ ruinæ; quia Catholica pars deflectet ad mores Acatholicæ, aut pax non erit, nullaque prolium nisi in interitum educatio. Atque hæc sunt, ob quæ Ecclesia graviter prohibuit ejusmodi conjugia, ùt patet ex Conciliis, generali Calcedonensi Act. 15. Can. 14, Carthaginensi 3. Can. 12. Eliberitano Can. 11. 16. & 17. Agatensi Can. 67. & Theologi uno ore omnes ea Matrimonia damnant velut nefaria. Quare nunquam sunt licita, nisi in raro aliquo casu cessarent illorum malorum pericula, & Pontifex dispensaret in lege Ecclesiastica, cujus est judicare, an hìc & nunc cesset jus naturale; sintque causæ in lege Ecclesiæ dispensandi, aut certè alicubi legitima consuetudo obtineat, ut tunc opus non sit dispensatione Pontificis. Cæterùm putat *Gobat*, *Serarius*, *&* *Lezana* inter vulgares infimæ notæ homines vix contingere posse, ut illa pericula cessent. Vide *La Croix* L. 2. N. 95.

QUÆSTIO ultima.

An Parochus Catholicus possit licitè assistere Matrimonio inter personas, Catholicam unam, alteram Hæreticam contrahendo?

636. *Per se loquen-* Resp. Seclusâ speciali prohibitione Ecclesiæ, in Germania potest assistere non tantùm validè, sed etiam licitè in sua parochia habitantibus, quando

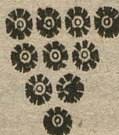
quando impedire non poteſt. Ità *La Croix L.* 2. *do ex*
N. 99. *Gobat*, & alii : nam eſt verus eorum *juſta*
Parochus, nec eorum peccato cooperatur, niſi *cauſa*
materialiter, cùm conjuges, ſi vellent, poſſent *licet.*
honeſtè contrahere, etſi ſuâ culpâ inhoneſtè contrahant. Deinde ſi non aſſiſtat, contrahent coram Miniſtello hæretico, qui eos hortabitur, & intendet obligare ad proles acatholicè educandas : conſtat enim experientiâ, quòd tales, ſi repulſam patiantur, confugiant ad Miniſtellos hæreticos, & ab illis ſeducantur. Tenet *Lugo* de Fide Diſp. 14. n. 168. talibus conjugibus poſſe benedicere Parochum, & aſpergere illos aquâ benedictâ; eò quòd pars Catholica non ideo ſit privanda jure ſuo ad benedictionem, quæ tantùm eſt deprecatoria.

Majus dubium eſt, an id liceat, ſi ambo ſint 637.
Hæretici. Putat *P. La Croix* loc. cit. poſſe li- *Quid, ſi*
citè aſſiſtere ex juſta cauſa, non poſſe tamen *utraque*
benedicere : indigni enim ſunt benedictione *pars eſ-*
Eccleſiæ, qui ejus ritus contemnunt. Ob ean- *ſet Aca-*
dem cauſam non licet puerperæ acatholicæ Ec- *tholica?*
cleſiaſticam impertire benedictionem purificationis, nec defuncto Hæretico cæremonias adhibere ſepulturæ. Dixi : *Seclusâ ſpeciali prohibitione.* Hæc enim ſi alicubi vigeat, ei obtemperandum eſt, etſi pars Acatholica promitteret, amplexuram ſe eſſe Fidem Catholicam : nam promiſſio ejusmodi ſæpe fallit, & gravia ex talibus Matrimoniis, ùt jam audivimus, conſequi ſolent mala, adeoque tota ratio prohibendi perſeverat. *Nec juvat*, quòd fortè ſponſa ſit imprægnata, & infamanda, nam infamiam ſibi imputare debet.

In praxi circa prædicta hæc obſervanda ſunt Parocho. 1mò : Si perſona Catholica cum

Aca-

Acatholica meditetur Matrimonium, illam propositis incommodis, & periculis jam relatis, seriò, & graviter deterreat; sique sponsalia fortè jam sint contracta, adhortetur ut iis obnuntiet: est enim causa sufficiens, suntque plerumque invalida, uti dictum n. 465. 2dò. Si pars Acatholica promittat, libertatem religionis, liberis nascituris concedendam fore, aut suam etiam conversionem ad fidem Catholicam, non fidat; quia fallax est, quod amor extorquet, dicetque postmodum, se non posse agere contra suam conscientiam, ut frequenter factum esse, certa docet experientia. Quare 3. ante actualem conversionem, si qua ratione impium contractum impedire possit, illis non annuat. 4. Si pars Catholica obedire recuset, ostendatur illi, esse se incapacem absolutionis, & non posse cum Acatholica contrahere sine manifesto periculo æternæ damnationis. 5. Si quæ Catholica cum Acatholica jam contraxerit, exhortanda est, ut impediat periculum perversionis in se, & prolibus, coneturque conjugem adducere ad veram religionem exemplo inculpatæ vitæ, suavitate, cum ea agendi, verbis per se, & per alios.

CAPUT

CAPUT Ultimum.

De Usu Matrimonii, & debito conjugali.

QUÆSTIO I.

Ex quo fine liceat usus Matrimonii?

Nota: Usus Matrimonii, quo nomine hic 638.
venit copula carnalis conjugum, fieri potest *Fines*
1mò ad prolem generandam, eamque pie ad *Matri-*
cultum Dei educandam. Hic finis Matrimonii *monii.*
primarius est. 2. Ut vitetur incontinentiæ peccatum in altero conjuge. 3. Ut vincatur incontinentia propria. Hi fines sunt secundarii. 4. Ut servetur fides conjugii, & obligationi susceptæ satisfiat. 5. Ob sanitatem. 6. Voluptatis causâ. Hi duò postremi sunt fines extrinseci; reliqui intrinseci. Hoc notato.

Resp. 1. Licet usus Matrimonii, imo Or- 639.
dinatus ad prolem honeste suscipiendam, pie *Ob quos*
que ad cultum Dei educandam: est enim usus *fines li-*
ille actus religionis, & de se meritorius: si *ceat ejus*
autem ordinetur quidem ad generationem pro- *usus?*
lis, attamen pro proprio commodo v. g. ut habeatur Successor, & Propagator familiæ, nec saltem virtualiter ad honorem Dei referatur, juxta *S. Th. Sanch.* & alios peccatum veniale erit, eò quòd, sistendo in bono creato, agatur contra finem Sacramenti, quod ad suum honorem Deus instituit; fatentur tamen illi A. A. virtualiter eò referri, si conjuges primò ob illum finem contraxerint, & in actua-

li

li Matrimonii uſu non habeant intentionem contrariam, etſi inquit Sanch. prioris intentionis memores non forent. 2dò. Licet, ſi ordinatur ad vitandum in altero conjuge incontinentiæ peccatum; quia is eſt actus tum charitatis, tum juſtitiæ: quamvis enim in ſtatu innocentiæ Matrimonium tantùm fuerit ordinatum in officium naturæ, ſeu ad propagandum genus humanum, in ſtatu tamen naturæ lapſæ, atque in lege nova ordinatum quoque eſt in remedium concupiſcentiæ; conjuges autem habent jus utendi Matrimonio eo etiam fine, ad quem, licet ſecundarium, à Deo inſtitutum eſt, dummodo finis primarius poſitive non excludatur. 3tiò. Licet quoque, ſi ordinetur ad vitandum incontinentiæ propriæ peccatum, uti habet ſententia communis: nam 1mò Apoſtolus 1. ad Corinthios Cap. 7. Sciens eorum incontinentiam, ait: *Propter fornicationem*, nempe vitandam, *unusquiſque ſuam uxorem habeat ... revertimini in idipſum*, id eſt ad uſum Matrimonii, *ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram; hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium . . Qui ſe non continent, nubant.* Unde docet S. Th. in Supplem. Q. 42. a. 2. in O. Matrimonium poſt peccatum etiam eſſe inſtitutum, ſecundùm quod eſt remedium contra vulnus peccati. Q. 54. a. 3. in O. ejus finem ſecundarium eſſe repreſſionem concupiſcentiæ. Q. 51. a. 3. ait: *Quamvis ſenes non habeant ſufficientem caliditatem ad generandum; habent tamen ſufficientem caliditatem ad carnalem copulam, & ideo conceditur illis Matrimonium ſecundùm quod eſt remedium concupiſcentiæ, quamvis eis non competat,*

petat, secundùm quod est officium naturæ. Ubi Apostolus, & Doctor Angelicus, loquitur universaliter sine distinctione inter propriæ, & alterius concupiscentiæ remedium. Putant quidem aliqui apud La Croix, nixi authoritate Ss. Augustini, Gregorii, Anselmi &c. esse inordinationem venialem uti Matrimonio, ad frænandam concupiscentiam propriam, eò quod alia sint ad id media. At merito contradicit communissima. 1mò; quia non est inordinatum uti medio ex fine, ad quem à Deo est institutum, & quod hortatur Apostolus. 2dò. Quia finis ille honestus est, ex quo operari inordinatum non est. Neque enim tenemur semper operari ex fine honestissimo, modò hic positive non excludatur, uti hic non fit. 3tiò. Inordinatum non est uti Matrimonio ad avertandam in altero conjuge incontinentiam; ergo nec est inordinatum eò uti ad avertendam incontinentiam propriam, quia charitas, Regula omnium virtutum, magis respicit subjectum proprium, quàm alienum; præsertim, quando de bono animæ agitur. Nec obstat 1mo, quod alia sint media ad domandam concupiscentiam idonea: nam & alia sunt alteri conjugi; & tamen licitè illi usus Matrimonii eum in finem conceditur; dein alia media eò necessaria non rarò sunt difficilia, incertæque victoriæ, nec ea adhibere est cujuslibet; si ergo nihilominus licet uni, petenti eum in finem, reddere debitum, cur alteri id petere non licebit? Nec obstat Authoritas P.P. nam volunt tantùm, esse inordinatum, si usus Matrimonii adhibeatur solius voluptatis, & concupiscentiæ explendæ causâ; excluso fine primario. Et sic etiam intelligendus est S. August. dum dicit,

usum

usum Matrimonii ad solos Gignendos liberos adhibendum esse. Quod nisi verum esset, non liceret eum adhibere ad vitandum in altero conjuge incontinentiæ peccatum, nec ad respondendum juri debitum petentis, id quod nemo dicet. 4tò. Licet usus Matrimonii ad satisfaciendum suæ obligationi, & juri alterius conjugis, cum petentis: hic enim est actus Justitiæ, virtualiter tendens in finem Matrimonii primarium. 5tò. Si ordinetur ad corporis sanitatem S. Th. Q. 49. a. 5. ad 4. Et quidam alii dicunt, esse veniale peccatum, eò quod omittatur finis primarius, fiatque ob finem extrinsecum; verùm quamvis id dici possit, si in sola sanitate præcise sistatur; si tamen sanitas referatur ad finem honestum, & virtualiter saltem ad finem conjugii primarium, omni culpâ vacare potest: hic autem refertur ad eum finem; quia sanitas confert ad generationem; ergo & ad hanc confert, quod confert ad sanitatem. Neque tenemur semper operari ad finem à Legislatore intentum, sed sufficit, si operemur ex fine honesto, vel actus noster referatur ad illum, & relatio ad finem, intentum à lege non excludatur. 6tò. Illicitus est usus Matrimonii ob solam voluptatem, seu in ea sistendo, uti constat ex damnata ab Innoc. XI. Ordin. 9na per se tamen est veniale tantùm. V. Anal. N. 93.

QUÆS-

QUÆSTIO II.

Quid, & quale sit debitum conjugale?

Resp. Si spectetur objectivè, est carnalis conjugum copula, de se apta ad generationem prolis, ex obligatione justitiæ, per se loquendo, gravi, conjugi, eam rationabiliter petenti præstanda. Si verò consideretur formaliter, est obligatio gravis justitiæ ad tunc eam præstandam. Dixi 1mò. *De se apta ad generationem prolis*: nam quamvis per accidens v. g. ob sterilitatem, vel senium conjugum non sequatur generatio, non ideo cessat obligatio, jusque ad eam, uti dictum supra N. 558. 5. 4. Dixi 2dò. *Ex obligatione justitiæ*; quia debetur ex contractu utrimque oneroso; quo jus mutuum transfertur in corpora in ordine ad generationem prolis, dicente Apostolo 1. ad Cor. 7. *Uxori vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro.* Rationem subjungit: *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir, & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Nempe in Ordine ad generationem prolis, & humani generis propagationem; cujus conjuges ex Dei ordinatione sunt unum Principium; & hinc dicuntur una caro, duo in carne una. Dixi 3tiò. *Per se loquendo gravi*: etsi enim sit peccatum mortiferum, utpote in materia gravi, conjugi seriò, & instanter petenti negare sine justa causa debitum; quia tunc censetur velle uti jure suo; si tamen amicè solùm, & benevolè, quod ex circumstantiis, & modo petendi colligendum est,

640. *Debitum grave justitiæ.*

petat, id abnuere, secluso scandalo, & periculo incontinentiæ, culpâ vacare potest, præsertim si addatur causa aliqua. Imò grave non videtur petenti frequenter semel, aut iterum negare, aut ex aliqua causa exiguo tempore, vel de die in noctem differre. Dixi 4. *Rationabiliter petenti*: Nam conjuges non obligarunt se ad annuendum petitioni irrationabili: Unde, si conjuges in Confessione accusent se de negatione debiti, examinandi sunt de causa, ob quam negarint, imò etiam, si discordes vivant, rectè interrogántur, an obligationi suæ satisfecerint; vel negarint debitum; quia ex aversione id facilè contingit.

QUÆSTIO III.

Ex quibus causis negari possit, aut debeat debitum conjugale conjugi, id postulanti, quando dubium non est de valore Matrimonii contracti?

Causæ illæ variæ esse possunt: nam aliquæ se tenere possunt ex parte petentis; aliæ ex parte conjugis, à quo, vel à qua petitur; aliæ ex parte utriusque, aliæ ex parte modi utendi Matrimonio, aliæ ex parte loci, vel temporis, quas omnes, & singulas ut exponam.

641. *Causæ ex parte petentis.* Resp. 1mò. Causæ ex parte petentis sunt hæ. 1ma: Si vir, dum petit, sit ebrius, vel amens: tunc enim utpote incapax utendi dominio, non petit, ut homo. Potest tamen illi uxor, si aliud non obstet, illi petenti annuere. Si autem sit tantùm semi ebrius, aut semi

ſemi amens, reddere debitum, per ſe loquendo, tenetur; quia poſſeſſio juris eſt pro viro. Si verò uxor ſit amens, vir reddendo peccat; quia periculum eſt probabiliſſimum, ne prolem, fortè conceptam, necet in utero. 2da. Si petens laboret morbo contagioſo v. g. Peſte, vel Lue, ut vocant, Gallicâ, aut Leprâ, alteri ante non cognita, unde infici facile poſſit; quia cum tali periculo ſe non obligavit. Imò, ſi lepra ſeperveniret Matrimonio; pars altera cum probabili infectionis periculo non teneretur conjugi infecto cohabitare, niſi fortè charitas ob corporalem, vel ſpiritualem neceſſitatem aliud poſtularet: huic enim in utroque caſu aliquid dandum eſſet, ſi periculum hic & nunc impediri vel imminui poſſet. 3tia. Si vir ante, vel poſt contractum Matrimonium voviſſet caſtitatem, uxor non teneretur viro petenti debitum reddere, quia vir, cùm non petitio debiti ſtet cum jure uxoris, toties peccaret graviter, quoties peteret. Peccato autem ejus uxor non tenetur cooperari; Uxor tamen petere non prohibetur; quia ſalvum ſtat illi jus ſuum, cui vir vovendo præjudicare non potuit. An autem uxor viro petenti licite id reddere poſſit, non convenit inter AA. Sanch. & alii contendunt poſſe, imò & teneri, eò quod cum voto ſtet jus ad copulam. Negant poſſe complures alii; quia cooperaretur formaliter peccato viri: nam ad eandem, utrique inſeparabiliter communem, actionem, quam vir licite ponere nequit, concurreret, & quamvis jus viri non ſit extinctum; eſt tamen voto vinculatum, & jus ad peccatum non habet. Hæc Sententia videtur probabilior. Si uxor conſenſiſſet in votum, niſi eſſet

omnimodæ, caſtitatis, non ideo privata foret jure debitum petendi. Quod dixi de viro valet de uxore. 4ta. Si pars una v. g. vir commiſerit inceſtum ſcienter cum conſanguinea uxoris intra ſecundum gradum, uxor licite negabit debitum, quia vir amiſit jus, & licentiam id poſtulandi : unde & illicite id peteret benevole concedendum ; uxor tamen licite peteret ; quia innocenti iniquitas alterius nocere non debet : An autem illicite petenti reddere poſſit iterum dubitatur. Poſſe quidem negare, poſſe & reddere, tenet Sanch. & alii, eò quod uxor utatur jure ſuo, nec cenſeatur cooperari formaliter peccato viri. Oppoſitum tenent alii, quia cooperaretur actui, quem vir ſine peccato ponere non poteſt : neque enim peccatum viri per petitionem completum eſt, ſed ultimò compleretur per copulam, quæ, cùm ſubſtaret adhuc actuali libertati, non eſſet merus peccati effectus. Hæc ſententia videtur quoque probabilior. In hoc, & priori caſu optimè faciet uxor, ſi differat petitioni obſequi, & dein ipſa petat. Non poteſt tamen uxor hanc pœnam remittere. Sed quid, ſi voto, vel inceſtu prohibitus petere debitum, adverteret uxorem præverecundia non petere, aut Matrimonium illi fieri odioſum, vel prudenter timeret, ne uxor innotitiam, vel fundatam ſuſpicionem inceſtûs veniat, indeque oriatur averſio animi, aut gravis diſcordia ? R. In hoc caſu poterit vir uxori offerre actum conjugalem, oſtendendo, ſe paratum illi gratificari, ſi ipſa deſideret : hæc enim redditio, potiùs foret, quàm petitio debiti. Dixi : *Si commiſerit inceſtum ſcienter* : nam ſi legem illam pœnalem ignoraverit, vel putaverit illam, cum

qua rem habuit, esse in remotiore gradu, aut ignoraverit esse consanguineam, pœnam illam non incurrit, etsi inquit Sanchez ignorantia fuisset vincibilis, & crassa, modò non fuerit affectata, & nimis temeraria, quia textus dicit: Si *scienter*, & pœnæ Ecclesiasticæ. Statuuntur contra contumaces earum transgressores: unde docet Layman, & alii, si uxor ex metu respective gravi consensisset in incestum, non affici pœnâ illâ; quia universim metus gravis excusat à transgressione, & contumacia contra leges Ecclesiæ. Quæ dixi de virò iterum, proportionatè intelligenda sunt de uxore. Vide P. 1. N. 225.

5ta. Si petens commiserit adulterium, innocens debitum reddere non tenetur: est enim velut pœna conventionalis, jure naturæ inducta, ut frangenti fidem, eadem licite negetur: unde nocens debitum quoque exigere non potest. Quam diu tamen innocens ignorat crimen, aut dissimulat, nihil opponendo, potest adulter petere debitum, benevole concedendum: non enim tenetur delictum prodere, nec pœnam illam in se primus exequi; sed sicut innocens potest illam remittere, ita quamdiu dissimulat, aut ignorat, nocens non privatur jure suo, nisi conditionate, si nempe altera pars privatum esse indicet. Ita La Croix Cajet. & alii. Si autem innocens remiserit pœnam, negare amplius debitum non potest. Si uterque commiserit adulterium, utrique liceat petere; quia delicta se compensant, secus si uterque commiserit incestum, quia pœna Ecclesiastica non subest eorum voluntati.

6. Si unus vovisset non petere debitum, hoc illicite peteret, reddere tamen posset petenti:

An autem, si obstrictus voto id peteret, pars altera reddere id licite posset, resolvendum est ex jam dictis. Cæterum valet votum illud, nec irritari potest à consorte; quia honestum est se in tantum privare voluptate carnali, nec Matrimonio obest: nam consors petere actum conjugalem potest. Illique eundem tali voto obstrictus offerre potest secundùm dicta.

7. Qui ante Matrimonium emisit votum cœlibatus, vel Sacros Ordines suscipiendi, illicite petit debitum; quia peccavit non tantùm ineundo Matrimonium cum intentione illud consummandi, sed etiam peccaret consummando: per primum enim voluisset se ponere, per secundum se poneret in statu, in quo votum servare non posset; uxori nihilominus suum jus maneret (quæ tamen gnara voti contrahendo peccasset) & Matrimonio consummato, uterque debitum petere etiam posset; quia, stante Matrimonio jam voti observatio est impossibilis; Si tamen per mortem uxoris Matrimonium dissolveretur, vota, quoad fieri posset, essent servanda. Idem dicendum de eo, qui præmisso voto religionis Matrimonium contraxit cum intentione illud consummandi. Hic Matrimonio non consummato teneretur ingredi religionem: Sic enim posset servare votum, nec onus subiret aliud, quam voverit. Secus dicendum, si non religionem, sed castitatem vovisset: licet enim & hoc, ineundo religionem, implere posset. hoc tamen medium, utpote valde difficile, excederet id, quod vovisset, foretque altioris Ordinis, ad quod se vovens non obligavit.

8. Qui, stante Matrimonio, extra casum necessitatis scienter contraxit cognationem spiritua-

ritualem cum uxore sua v. g. baptizando suæ, uxoris prolem, probabilius in pœnam ob contractam cognationem amisit jus petendi debitum, secus est de uxore innocente. Dixi 1mò. *Qui scienter*: Nam ignorantia tam juris quam facti excusat ab incursione pœnæ illius. Dixi 2dò. *Extra casum necessitatis*: Nam, si pater in necessitate suam ex uxore sua, aut hujus tantùm prolem baptizaret, etsi contraheret cognationem spiritualem, uti docet Layman, La Croix, & alii, jure tamen petendi debitum non privaretur; quia, uti dicitur Can. ad Limina 30. Q. 1. *Æquum non est, ut qui suæ obligationi satisfacit pœnam subeat.* Hinc tenent multi cum Sancto Thom. pœnam illam quoque non incurrere Patrem, si alio deficiente, Patrinum agat suæ prolis ex uxore sua in Baptismo; quia Patrinus requiritur ex præcepto Ecclesiæ, ut habeatur tota Sacramenti significatio, ad quem pertinet receptio prolis in sinum Ecclesiæ, quæ per Patrini susceptionem significatur; ergo etiam hæc necessitas excusat. Dixi *Probabilius*: tum; quia Gobat probabile dicit, non incurri pœnam illam, etsi extra necessitatem à Patre Baptismus ille esset collatus. Idemque teste La Croix N. 385. defendunt Durandus Cajet. Suar. Con. Hurtado Peretz Dicast. D. 9. Dub. 8. N. 90. Sporer N. 90. & 276. Quia hoc nullâ lege invenitur cautum, quodque olim fuit statutum videtur revocatum Cap. *Si vir* de cognatione spirituali. La Croix L. 6. P. 1. N. 358. Tum quia Durand. Præpos. Côn. Diana. Aversa & alii apud La Croix hic N. 357. dicunt pœnam illam non esse statutam, nisi ratione cognationis spiritualis, ante Matrimonium contractæ,

cùm jura de hac sola loquantur, odiosa autem sint restringenda, hanc sententiam Sanch. dicit valde probabilem. Nihilominus dicendum videtur oppositum, tum quia non apparet, quid lex illa pœnalis operaretur, cum cognatio spiritualis contracta ante Matrimonium, hoc dirimat contrahendum, adeoque contrahentes nullum jus acquisiverunt, quo privari possint. Tum, quia licet id clarè non inveniatur in jure expressum, sufficit communis Theol. & Canonist. consensus, qui Glossam, hic deserunt, nec sic extenduntur odiosa, sed explicantur leges in casibus omnino æqualibus, & æquivalenter iisdem. Universim inquit La Croix N. 381. *Quando lex etiam odiosa exprimit rationem, ob quam lata est, comprehendit casum, in quo adæquata occurrit eadem ratio:* Ubi enim exprimitur ratio, eadem debet esse dispositio juris etiam in aliis casibus: neque hæc est interpretatio legis extensiva, sed comprehensiva: sequenda enim est mens legis, non sola verba. Hanc quoque pœnam non potest remittere uxor, sicut & dixi de pœna incestûs; quia non in favorem ejus, sed in vindictam criminis ob novam cognationem contractam statuta est.

642. *Causæ ex parte non petentis.* Resp. 2. Causæ ex parte conjugis, à quo, vel à qua petitur, sunt hæ. 1ma: Si laboret morbo, ob quem ex usu Matrimonii imminet ei grave incommodum: tunc enim licitè differetur usus in aliud tempus, quo cessabit periculum. 2da. Si grave malum etiam temporale inde timeretur. Ordinariè tamen multiplicatio prolium non est causa sufficiens; quia ob periculum incontinentiæ non poterit constanter negari, si autem aliquando debitum reddatur, conceptio

prolis

prolis nihilominus sequetur. 3tia. Si constet, quòd uxor non possit prolem parere nisi mortuam. 4tá. Si uxor laboret fluxu menstruo, qui fœminis quot mensibus evenire solet; quia ex multorum opinione periculum est infectionis viri, & prolis monstrosæ gignendæ. Hoc casu differre potest uxor usum Matrimonii, causâ marito redditâ. 5ta. Si petatur ab uxore post partum nondum physicè purgatâ: tunc enim si conciperet, uterus obstructus retineret pessimos humores, in gravissima uxoris incommoda erupturos, si non conciperet, cum maximo ejus periculo omnis vis retentiva solveretur. 6ta. Si alteruter gonorhæâ, seu pro fluvio seminis, sponte provenientis, laboret; quia nisi is sistatur, proximum est periculum labis, vel mortis; per usum Matrimonii autem magis provocaretur.

Resp. 3. Causæ ex parte utriusque conjugis sunt sequentes. 1ma. Si ambo mutuo consensu voverint castitatem, tum enim neuter petere, neuter reddere potest debitum. Si hoc casu eveniret periculum incontinentiæ, tenerentur vel adhibere media fortiora ad vincendas tentationes, vel petere super voto dispensationem, quæ tamen non duraret, nisi tempore Matrimonii; hinc post mortem unius non posset superstes transire ad secundas nuptias sine nova dispensatione. 2da. Si mutuo consensu vovissent non petere debitum. Hoc casu si unus adverteret alterum indigere ob periculum incontinentiæ, posset, imò deberet reddere, quia votum ad hunc casum se non extendit. Posset quoque advertens in altero periculum offerre illi actum conjugalem secundùm dicta. 3tia. Si mutuo pacto se obligâssent ad non petendum debitum: hoc enim neuter ab altero exigere posset, pe-

643. *Causæ ex parte utriusque.*

tere tamen benevolè concedendum non prohiberetur, quia alteri alter remittere posset obligationem, nisi ex pietate ad cultum Dei juramento pactum confirmassent; tunc enim foret votum; secùs si juramento tantùm voluissent suæ libertati, vel constantiæ consulere. 4ta. Si uxori gravidæ immineret periculum abortûs: hoc tamen si abesset, uti communiter censetur abesse, si actus cum moderamine fiat; licet usus, si adsit periculum incontinentiæ: quod enim tum non sequatur generatio, non est defectu actus, sed per accidens, sicut in sterilibus, & adultis, seu senibus.

644. *Causæ ex parte modi.* Resp. 4. Causa ex parte modi est, si petatur usus modo innaturali, insueto, v. g. præpostero exercendus &c. tunc enim altera pars, nisi causa justa, v. g. ob indispositionem corporis actum illum honestet, sic petenti obedire non tenetur; quia actus tali circumstantiâ vestitus illicitus est. Quale autem sit peccatum sic uti Matrimonio, non est eadem omnium sententia. *Sanch.* cum aliis tenet, non esse per se mortale, esse tamen grave veniale, conjugesque esse graviter reprehendendos, posse quoque culpâ vacare, si adsit rationabilis causa, fiantque requisita ad generationem, & sine periculo semen dispergendi. Alii quidam censent esse mortale, si modus sit valde indecens. De quo Confessarius audiet Pœnitentem. Similiter si vir velit abrumpere copulam, & semen dispergere, non tenetur uxor obedire, posse tamen censent aliqui, eò quòd jus habeat ad usum Matrimonii, & peccatum tantum permittat. Idem dicit *Sanch.* si vir petat usum innaturali modo exercendum, quia is potest alio modo petere, & uti juri suo, sicut potest, imò tenetur obsequi, si vir petat solius volupta-

luptatis causâ, quia potest ex alio fine petere. At non est paritas: nam finis ille non tenet se ex parte objecti uti modus innaturalis, qui vestit copulam tanquam partiale objectum.

645. *Causæ ex parte loci, & temporis.*

Resp. 5. Causæ ex parte loci sunt. 1ma: Si petatur usus exercendus extra casum necessitatis in loco sacro. 2da. Si in loco, ubi absque scandalo nequit exerceri: unde peccant parentes, si liberos suos scandali non omninò incapaces in eodem secum cubili de nocte faciant, aut permittant decumbere: licèt enim actu fortè ob defectum usus rationis non scandalizentur, si tamen usui rationis propinqui sint, recordabuntur, & scandalum patiantur. De causis ex parte temporis partim jam dictum est N. 642. Præterea videntur aliqui P. P. dicere illicitum esse Matrimonii usum die Sacræ Communionis, diebus Jejuniorum, Processionum, majoribus Festis, tempore, quo uxor est gravida; sed Doctores passim ajunt, tantum esse consilii, quæ quandoque sub forma præcepti proferuntur. Cæterùm quamvis usus ille ob honestum finem pridie Communionis de se illicitus non sit, cùm honestus esse possit, & quandoque ad alterius incontinentiæ peccatum vitandum necessarius; ordinariè tamen dissuadendus est, ob reverentiam, majoremque in gratiarum actione devotionem, quæ per carnalem voluptatem impeditur, aut imminuitur. Viro autem usum Matrimonii universim prohibere, dum est gravida uxor, esset eum exponere multiplici peccatorum periculo, & remedium incontinentiæ vertere in perniciem animarum: cùm enim uxores sæpè, & longo tempore sint gravidæ, & quibusdam aliis præterea temporibus usus Matrimonii adhiberi nequeat; vix liceret viris medio

dio uti, ad vitandam incontinentiam à Deo concesso.

QUÆSTIO IV.

Quid liceat conjugibus quoad usum Matrimonii, si hoc sit contractum cum dubio de impedimento id dirimente?

646. *Præsumptio pro valore actûs.* Notanda sunt sequentia. 1mò. In dubio de valore Matrimonii pro ejus valore potiùs, quàm invaliditate standum est in utroque foro; quia est causa favorabilis, pro qua in dubio standum est ex Cap. *Literis.* & universim in dubio actus validus potiùs, quàm invalidus reputari debet ex Lege. *Quoties.* de rebus dubiis, quia actus præsumitur validus, donec de invaliditate certò constet. 2dò. Possessio legitima confert possessori bonæ fidei jus certum rei possessæ, tanquam suæ, insistendi, illaque utendi. 3tiò. Ad legitimam possessionem incipiendam, & continuandam præter cætera requiritur bona fides, seu bona conscientia: malâ enim fide possessio juris inchoari nequit; bona autem fides haberi potest, si procedatur cum ignorantia invincibili, aut cum judicio practico prudenti. 4tò. Possessio in hac materia acquiritur per contractum, bonâ fide initum, quo mutuo traduntur corpora in ordine ad usum Matrimonii, vel ad propagationem generis humani pro gloria Dei. His notatis

647. *Quid, si Matrimoniũ sit con-* Resp. 1. Qui contraxit Matrimonium cum dubio juris de impedimento dirimente, potest dubium deponere, licitèque petere, & reddere debitum, ut si dubium fuisset, an habeat cognationem spiritualem cum sponsa vidua, cujus filii

filii in Baptismo non solenni patrinum egit; *tractum*
Ratio responsionis est; quia Matrimonium est *cum du-*
certò validum: Ecclesia enim tunc tollit, si ad- *bio juris*
sit impedimentum. Id quod constat ex declaratione ejus: nam in tribunalibus suis sæpè decidit pro valore talium matrimoniorum. *La Croix* N. 42.

Resp. 2. Qui in dubio facti malâ fide con- 648.
traxit Matrimonium cum contrahente bonâ fide, *Vel cum*
debitum petere nequit, donec factâ debitâ in- *dubio*
quisitione dubium in favorem suum pro valore *facti:*
vicerit; reddere tamen tenetur illi, qui & contraxit, & nunc petit bonâ fide. *Ratio 1mæ partis est*; quia possessio, malâ fide cœpta, jus illi non tribuit: unde conscientiam practicam formare non potest, sed arrogaret sibi usum, ad quem jus non habet, exponeretque se periculo formalis fornicationis. *Ratio 2dæ partis est*; quia, qui, vel quæ bonâ fide contraxit, nec modò de Matrimonii sui valore dubitat, jus certum habet, quo si uti velit, & sine injuria obsisti non potest. Utraque pars decisa est Cap. *Dominus.* de secundis nuptiis. ubi Papa Lucius III. ait: *Super Matrimoniis, quæ quidam ex vobis, nondum habitâ obeuntis conjugis certitudine, contraxerunt, id vobis respondemus, ut nullus amodo ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ex hac vita migraverit conjux: si verò aliquis, vel aliqua id hactenus non servaverit, & de morte prioris conjugis existimat, sibi adhuc dubitandum, ei, quæ sibi nupsit, debitum non deneget postulanti, quod à se tamen noverit nullatenus exigendum: quòd si post hoc de prioris vita conjugis constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad priorem conjugem revertatur.* Unde tales adhuc tenentur inquirere,

si

si modus sit resciendi de vita prioris conjugis, & qui malâ fide contraxit, & dubium nequit vincere, non potest petere debitum; quia possessio, malâ fide cœpta, ei non suffragatur: hinc si utraque pars malâ fide contraxisset, neutra debitum petere, neutra reddere posset, sic, si impedimentum foret dispensabile, petenda esset dispensatio.

Dices: Non apparet, quomodo dubius de vita prioris conjugis, & consequenter de valore sui Matrimonii, possit bonâ fide reddere debitum, tum quia non habet motivum probabile pro valore, tum quia primum Matrimonium est in possessione.

649. *Dictamē conscientiæ certum, quomodo formandū?*

Resp. N. Ass. Nam ut dubius is possit, teneaturque reddere debitum, non requiritur, ut possit probabiliter judicare Matrimonium esse validum, sed sufficit, quòd de invaliditate non sit certus, & pars altera bonâ fide contraxerit & nunc debitum bonâ fide postulet. Nam hæc certum jus habet fundatum in possessione Matrimonii bonâ fide contracti ad hujus usum, cui dubius sine formali injuria contravenire non potest: unde & conscientiam practicè certam formare potest, & debet non ex probabilitate positiva pro valore Matrimonii, sed ex certo jure suæ compartis v. g. cùm consors mea jus certum habeat ad usum Matrimonii, debeo in hoc casu perplexitatis potiùs vitare peccatum formale violando jus certum ejus, quàm peccatum materiale, quod fortè committo, si utar Matrimonio, de quo certus non sum. Ex duobus enim malis, quando utrumque vitare non possum, minus eligendum est. Nec obstat priùs Matrimonium: nam possessio pro secundo prævalet pos-

possessioni pro priori. Constat ex Capite: *Dominus.*

Resp. 3. Qui in dubio facti invincibili, ex meris conjecturis, utrimque probabilibus, resultante, bonâ fide contraxit Matrimonium, petere & reddere potest debitum, quia in eo casu juxta communissimam Doctorum teste *La Croix* N. 41. impedimentum, si quod esset, ab Ecclesia tollitur: unde & Matrimonium, contempto tali dubio, contrahi licitè potest; nisi esset possessio pro impedimento, uti si dubium foret de vita prioris conjugis, aut dubium esset vincibile. 650. *Aut cũ dubio ex meris conjecturis?*

QUÆSTIO V.

Quid liceat conjugibus circa usum Matrimonii, si huic contracto superveniat dubium de ejus valore?

Resp. 1mò. Si Matrimonio, utrimque bonâ fide contracto, & consummato, dubium de ejus valore superveniat uni conjugum, hic debitum petere nequit priusquam in veritatem debitè inquisiverit; alteri tamen, bonâ fide id postulanti, reddere tenetur. *Ratio 1mæ partis est*; quia sicut dubius, an res, bonâ fide cœpta possideri, sit sua, non potest, stante dubio illâ uti, sed Domino illam tenetur servare integram, donec factâ inquisitione debitâ, dominus sciri nequeat; ità & in præsenti casu; alioquin procederet cum dubio, an ignorantia non sit vincibilis, utaturque alienâ, cùm possessio ante inquisitionem non juvet. *Ratio 2dæ partis est*; quia pars non dubia de valore Matrimonii, bonâ fide 651. *Quid, si uni dubium superveniat?*

fide contracti, est in certa possessione juris ad usum illius.

Dixi 1mò: *Uni conjugum*: Si enim uterque dubitaret, neutri liceret petere debitum, priusquam, factâ inquisitione, dubium deponeretur, aut saltem inveniretur esse invincibile. Nam in dubio possessio non confert jus dubitanti, nisi post factam diligentem inquisitionem: hâc enim non positâ, nescitur, an dubium vinci non possit, adeo procederetur cum conscientia dubiè vincibili; nemo autem jus habet cum tali conscientia operandi. Dixi 2. *Et Matrimonio consummato*: Nam si dubium oriretur primo bimestri ante ejus consummationem, dubitans nec petere, nec reddere posset debitum: quod enim possit, & teneatur reddere non dubitanti, oriatur ex hujus jure, jus autem non habet ante elapsum à contracto Matrimonio bimestre.

651. *Quid si dubium vinci nequeat.* In his facilè convenit inter A. A. An autem, qui bonâ fide contraxit Matrimonium, & de ejus valore postea dubitat, perque diligentem inquisitionem dubium vincere nequit, possit deinde petere debitum, controvertitur. Negant S. Th. S. Bonav. S. Antoninus, Valentia, Vasquez apud La Croix N. 302. eò quòd sic videatur decisum Cap. *Inquisitioni tuæ.* de sententia excommunicationis, ubi dicitur: *Cùm conscientia pulsat animum ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, & manifesta, debitum quidem reddere, sed postulare non debet, ne in alterutro vel contra legem conjugii, vel contra judicium conscientiæ committat offensam.* Affirmant P. Sot. Victoria, Suar. Laym. Less. Lugo, Sanch. & alii apud La Croix l. c. 1mò, quia videtur satis clarè decisum à Lucio Papa III. Cap. *Dominus.* N. 648. relato: ibi enim supponit

ponit Pontifex, si secundo Matrimonio, bonâ fide contracto ab una parte, superveniat dubium de morte prioris conjugis, posse eum qui bonâ fide contraxit, petere debitum & alterum, etsi malâ fide contraxerit, posse reddere, stante dubio invincibili. 2. Cap. *Laudabilem*, de frigidis & maleficiatis dicitur, si dubium superveniat de impotentia, utrumque posse ad triennium petere, & reddere debitum. Et *Ratio est*; quia sicut generatim, si post possessionem rei, bonâ fide cœptam, oriatur dubium, an non sit res aliena, potest possessor, dubio, post debitam inquisitionem factam, manente rem retinere, & ea pro arbitrio uti; quia jam habet ignorantiam invincibilem, potestque supponere esse suam; ità in præsenti casu conjuges habent ignorantiam invincibilem, de invaliditate sui Matrimonii, possuntque supponere id valere. Ad Caput. Inquisitioni tuæ respondent citati A. A. ibi agi vel de casu, in quo major fieri potuit, & debuit inquisitio veritatis, & facta non est, vel de casu, in quo habebatur judicium probabile de invaliditate, & nullum prudens motivum pro valore, id quod colligitur ex contextu responsi: nam si adfuisset motivum prudens judicandi pro valore, non fuisset periculum offensam committendi in petitione debiti contra judicium conscientiæ. Ità Lugo de Justitia Disp. 17. N. 87.

Resp. 2. Si Matrimonio, utrimque bonâ fide contracto, superveniat dubium utrimque positivum, judiceturque prudenter, Matrimonium esse validum, etsi certitudo non habeatur, debitum peti, & reddi potest; quia & in hac materia juxta communissimam sequi licet opinionem probabilem, nec est periculum, nisi materialis peccati, cui se exponere justa de causa licet, sicut

653. *Quid in dubio utrimq; positivo, vel utrimque negativo?*

sicut licet in aliis materiis, ubi de sola licentia actionis agitur. Idem dicendum, si superveniat dubium utrimque negativum; quia possessio juris, & bona fides manet inviolata, cùm nullum sit motivum prudens judicandi, Matrimonium esse invalidum.

654. *Quid in dubio mixto?*

Resp. 3. Si Matrimonio utrimque bonâ fide contracto superveniat dubium mixtum, in quo sit motivum prudens judicandi Matrimonium esse nullum, non autem pro valore, sic dubitans debitum nequit petere, antequam factâ debitâ inquisitione dubium pro se possit resolvere, saltem probabiliter. *Ratio est*; quia in dubio tali antè non suffragatur possessio, sed jus redditur dubium, & pro eo prudenter judicari non potest, non dubitanti tamen, debitum postulanti, reddere tenetur, nisi illi manifestâsset suam dubitandi rationem, & is quoque meritò dubitaret. Tum enim contra utrumque esset par ratio, sique dubium vinci non posset, censeretur adesse moralis certitudo de nullitate. Unde petenda foret dispensatio, quæ & suadenda est in aliis casibus, si commodè haberi possit.

QUÆSTIO VI.

Quæ Parocho circa prædicta sint observanda?

655. *Observanda Parocho.*

Resp. Sequentia. 1mò. Si Matrimonio contracto superveniat dubium, inquirat, quâ fide contrahentes processerint, & conformiter dictis rem peragat. 2dò. Si in Confessione advertat, pœnitentem ligari impedimento ipsi ignoto, sitque spes fore, ut abstineat ab usu existimati Matrimonii, id illi aperiat, & petatur dispensatio, si

si autem certò, vel probabiliùs judicet oppositum, permittenda sunt potiùs ad tempus materialia peccata, quàm danda occasio ad formalia, injungendumque, si videatur expediens, etiam pro Sacramentali pœnitentia, ut post tempus, quo judicatur adfore dispensatio, redeat, modò speretur profutura, & sine gravi incommodo impetranda sit. Quomodo autem Matrimonium sit dein validandum, dixi N. 608.

At inquies: si Pœnitens judicetur salutari admonitioni non obtemperaturus, videtur indispositus ad absolutionem. *Resp.* Id non sequi: nam, quamvis, si voluntatem actualem vel habitualem haberet non obsequendi, indispositus foret; ex eo tamen, quòd eam esset habiturus, si impedimentum illi revelaretur, non infertur esse indispositum: multi enim peccatores pœnitentes non sunt ità dispositi, ut à proposito non peccandi de cætero non essent defecturi, si igne alioquin torquendi essent; & tamen dispositi, & capaces sunt absolutionis, si verè & efficaciter de peccatis commissis doleant, serioque velint deinceps mandata servare. 3. Si, revelato conjugi impedimento, non aliud prævideatur incommodum, quàm divortium, quod alter ægrè laturus esset, non videtur, inquit Gobat, causa sufficiens tacendi; quia multiplicata peccata materialia sunt gravius malum, quàm temporania conjugis putatitii tristitia; si tamen revelatio simul esset in gravem alterius infamiam redundatura, aut conjuncta foret cum valde gravi v. g. prolium incommodo, aut cum gravi scandalo, taceri posset, & relinqui pœnitens in bona fide. 4. Si velint contrahere duo, quorum unius conjux à longo tempore discessit, & non est indubitata certitudo, quòd obierit, non

ſunt permittendi contrahere, ùti conſtat ex Cap. *Dominus.* Ratio eſt; quia priùs Matrimonium eſt in certa poſſeſſione, exponereturque Sacramentum periculo nullitatis, & populus ſcandalis. 5. Si inter ſponſos occultum, Confeſſario impedimentum detegatur, jubendi ſunt, vel ab intenſione Matrimonii deſiſtere, vel petere diſpenſationem, ſi tamen hæc moram longiorem requireret, & Matrimonii contractus ſine gravi infamia, vel ſcandalo differri non poſſet, permittendum foret, ut quantum in ipſis eſſet, contraherent: hoc enim in tali caſu Eccleſia non prohibet, nec ſimularent Sacramentum ſecundùm dicta N. 33. & 607. & P. 1. in A. N. 145. quia non fingerent contractum, ſed eum ponerent, quantum in ipſis eſt, etſi aliunde nullum. 6. populus muſcitet de impedimento, exploret, ex quo fundamento oriatur; ſi tantùm ſit rumor vulgi, nullo certo auctore ortus, contemnendus eſt; quia plerumque nihil ſubeſt; ſi autem ſit fama communis, huic dandum eſt aliquid, ut tamen probet, & attendi debeat, dum Matrimonium eſt contractum, requiritur, ut non ſit vaga, non levis, non ſibi contraria, ſed ſolida, conſtans, uniformis, à perſonis, fide dignis orta. *La Croix* N. 548 Denique obſervandum eſt universim, ut peccata potiùs minuantur, quàm augeantur: aliàs enim non conſuleretur honori Dei, & ſaluti animarum; ſed officeretur. Quare dixit S. Auguſtinus: *Si ſcirem, tibi non prodeſſe, non te monerem, non te terrerem.* Reliqua, quæ pro praxi ad partem hanc pertinent, habentur in inſtructione Neo-Confeſſarii.

F I N I S.

O. A. M. D. G.

INDEX

INDEX UNIVERSALIS.

P. Partem, A. Analysin, Cifra Numerum marginalem designat.

A.

Accusare, Accusatio.

Unde

Correctio proximi.

Crimen.

Culpa.

D.

Debitum.

Dili-

Diligentia.

Discordia.

Disparitas cultûs.

Dispensatio.

For-

Quo-

Jus.

Justitia.

L.

Laus Landabilis.

Legatum.

Manda-

Mono-

An

Quan-

Quid

FINIS.

O. A. M. D. G.

Emen-

Emendanda in IV. Parte.

Pag. 65. lin 10. à fine. conteri pro *confiteri.*
Pag. 76. lin. 3. baptismalis pro *baptiſmatis.*
Pag. 105. lin. 3. denique, gratiam ut.
Pag. 196. lin. 14. à fine. ſolvit pro *ſolivit.*
Pag. 208. lin. 4. à fine. Communionis pro *Confeſſionis.*
Pag. 214. lin. 4. ultimatè pro *ultimata.*
Pag. 241. lin. ult. per quam.
Pag. 267. lin. 7. qui pro *quia.*
Pag. 407. lin. 14. ægrè pro *æquè.*
Pag. 488. lin. 4. illa ponens pro *pœnitens.*
Pag. 489. lin. 9. in reſponſione partem impleat pro *implere.*
Pag. 523. lin. 14. à fine. præcipi pro *præcepti.*
Pag. 548. lin. 15. audito pro *erudito.*
Pag. 557. lin. 9. vel cancellario pro *&.*
Pag. 584. lin. 5. à fine. in reſp. pro *ſuſp.*
Pag. 623. lin. 18. licet pro *liceat.*
Pag. 626. lin. ult. ſed tantùm pro *etiam.*
Pag. 28. lin. 19. cum alia conjuge.
Pag. 631. lin. 10. à fine. eſſet pro *eſſe.*
Pag. 666. lin. 7. à fine. quia pro *qui.*
Pag. 667. lin. 16. frigidis pro *frigidus.*
Pag. 673. lin. 7. à fine. promulgatum non eſt.
Pag. 738. lin. 26. Tranſiſſalania pro *Tranſilvania.*
Pag. 748. lin. 14. & 20. Turano pro *Durando.*
Pag. 756. lin. 5. à fine. fit pro *fiat.*
Pag. 771. lin. 10. ſuperveniret.
Pag. 788. lin. 7. intentione pro *intenſione.*
Ibid. lin. 17. 6. Si populus.

CASUS CONSCIENTIÆ EX THEOLOGIA MORALI, ET Methodo Munus Confessarii ritè obeundi,

Sub nomine

R. P. JOANNIS REUTER, S. J.

Anno MDCCL. in lucem editis, resolvendi,

Ab eodem

Admodum Reverendis, ac Eruditis Dominis animarum Pastoribus, ad dubia moralia dirimenda, &c. convocandis, aliisque, ad Sacramentales Fidelium Confessiones excipiendas, approbandis, accommodati,

Additis sub finem

LITERIS ET CONSTITUTIONIBUS APOSTOLICIS,

Quarum pleraque annis proximè elapsis sunt edita, & utrumque Clerum, tam Regularem, quàm Sæcularem fermè ex æquo concernunt.

Editio 2da Auctior & Emendatior.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Ex Officina METTERNICHIANA,

Sub Signo Gryphi, Anno MDCCLVI.

Cum Permissu Superiorum.

A

Adm

C

adre
prope
abun
consti
rus es
deside
aliqu
his s
lucub
Casus
tibus
resol-
qui d
para
dii h
turu
mere
libell

PRÆFATIO.

Ad RR. DD. Ecclesiasticos.

Admodum Rdi, ac Eruditi Domini, &c.

Cùm quidam Admodum Reverendi animarum Curatores expetiissent à me efformari casus, in Congregationibus, ad resolvenda dubia moralia, &c. ordinatis proponendos; abnui primò quidem, eò quòd abundarent libri, Casibus ejusmodi facilè construendis, parumque operâ meâ allaturus essem bono communi; attamen crescenti desiderio, multiplicatisque postulationibus, aliquid dandum ratus, existimavi, me & his satisfacturum, & uberiorem fructum lucubrationibus meis esse responsurum; Si Casus, singulis Theologiæ Quadripartitæ partibus, ubi recudenda erit, addendos, ex iis resolvendos proponerem. Verùm cùm ii, qui è prima editione jam Tomulos sibi comparavêre, quererentur, nihil se inde subsidii habituros, nisi (quod grave fuisset futurum) denuo easdem alterius editionis coemerent; visum fuit, ut antè præmitteretur libellus separatus, exhibens Casus, postea

fin-

singulis partibus Theologiæ adjungendos. Itaque sic omnia disposui, ut & his, & aliis in futuro gratificarer.

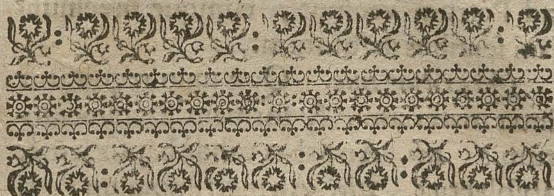
Casus autem non resolvo; sed pro resolutione remitto Lectorem ad numeros marginales, in singulis partibus assignatos, ut tum juniores, quandoque de majore profectu in scientia necessaria parum sollicitos, tum cæteros curis domesticis, aliisque nec necessariis, nec utilibus, plùs justo distractos, ad frequentius studium invitarem, & pia quâdam minimùm curiositate pertraherem, quo sacro muneri & idonei permanerent, & magis idonei successu temporis evaderent.

Quod si consecutus fuero, operam meam bene collocatam arbitrabor, vobisque, Admodum Reverendi, ac Eruditi Domini, gratulabor, mihi verò gaudebo in Domino. Bene valete, & agite, meique in sanctissimis Sacrificiis mementote.

Dabam Treviris Anno 1753. 25. Jan.

Humilis vester in Christo Servus

JOANNES REUTER, S. J.

CASUS CONSCIENTIÆ
Resolvendi
EX QUARTA PARTE.
CASUS I.

SAbas, Sacerdos, 1mò. Baptizans infantem, aquam primùm affundit, dein pronuntiat formam. 2dò. Auditâ confessione Sabinæ eam per errorem non absolvit, postero die videns eam in templo, absolvit non monitam. 3tiò. Petri infirmi confessionem audiens, intelligit, eum habere proles ex matrimonio putatítio cum Barbara; Quare interrogat, an Barbaram accipiat in uxorem? Annuit Petrus, &, advocatis duobus testibus, corám iis idem facit. Vocatur Barbara, exit Pastor cum testibus iisdem, & obviam habens Barbaram ait: Petrus accepit te in uxorem, an eum accipis in virum? Respondet: accipio. His peractis,

ad Petrum veniunt, eumque inveniunt jam sensibus destitutum.

Quæritur 1mò. Quæ unio requiratur inter materiam, & formam Sacramentorum? *2dò.* An Sabas validè baptizârit,& absolverit? *3tiò.* An matrimonium Petri cum Barbara fuerit validum? n. 10.

CASUS II.

Sabanus, Parochus, 1mò, oleo infirmorum deficiente, majorem huic olei non benedicti quantitatem addidit. 2dò. Consecrando sacram Hostiam dixit: *Hoc est Corpus meum.* Aliàs consecrando Calicem dixit: *Hic est calix Sanguis mei.*

Quæritur 1mò. Quæ sit mutatio substantialis, & accidentalis materiæ, & formæ Sacramentorum? *2dò.* An oleum fuerit substantialiter mutatum in ratione materiæ Sacramentalis? *3tiò.* An Sabanus validè consecraverit? *4tò.* Quomodo peccet voluntariè mutans materiam, vel formam Sacramentalem? n. 11. 12. 13. 14.

CASUS III.

Sabellinus, excepturus confessiones, intentionem habet, hâc vice non absolvendi Petrum consuetudinarium, sed probandi ejus constantiam emendationis. Venit Petrus, nullâ factâ mentione consuetudinis, Sabellinus, putans esse alium, eum absolvit.

Quæ-

Quæritur 1mò. An, & quando minister validè administret Sacramenta, habens intentiones contrarias? *2dò.* An Petrus sit validè absolutus? n. 21.

CASUS IV.

Sabinianus in peccato mortali distribuit Communionem, audivit medio die pœnitentium confessiones, quorum alios absolvit, alios partim dispositos, partim indispositos, sine absolutione dimisit.

Quæritur 1mò. An distribuens Communionem in mortali, peccet graviter? *2dò.* An tot peccata committat, quot numero personis eam distribuit? *3tiò.* An absolvens in mortali plures, tot numero gravia peccata committat? à n. 25. & P. 1. n. 351. Coroll. 4.

CASUS V.

Sabinus in confessione reperitur indispositus, ideoque à Parocho suo non absolvitur; nihilominus postea petit, sibi ministrari Sacramentum Eucharistiæ, & assisti à Parocho matrimonio à se cum Berta contrahendo.

Quæritur 1mò. An Parochus possit negare Sacramentum Eucharistiæ illi, quem scit esse indignum? *2dò.* An licitè possit assistere tali matrimonio, etsi sciret adesse impedimentum dirimens? à n. 34. ad 41.

CASUS VI.

Salvinus à Salustiano, quem putat Jure Patronatûs gaudere, quo tamen non gaudet, petit præsentari ad Parochiam vacantem: præsentatur, & ab Episcopo institutus, administrat Sacramentum Pœnitentiæ, assistit matrimoniis per plures annos, tandem Salvino innotescit, Salustiano non competere jus præsentandi ad illam Parochiam; pergit nihilominus administrare Sacramenta, & assistere matrimoniis, uti antè fecerat.

Quæritur imò. An Salvinus validè absolverit pœnitentes, & astiterit matrimoniis? *2dò.* An licitè pergat, & validè? à n. 47. *Vide La Croix L. 6. n. 111.*

CASUS VII.

Salvius, Sacellanus, primùm approbatus ad certum tempus, in dubio, an tempus approbationis exspiraverit, perrexit administrare Sacramentum Pœnitentiæ, dein se sistit examini, & approbatur ad revocationem. Moritur Parochus, Salvius adit nobilem, cui jus est præsentandi: acceptis literis præsentationis, quia longè abest ab Episcopo, ut parcat sumptibus, fingit testimonium institutionis, & capit possessionem Parochiæ, administrat Sacramenta, & putatur verè Parochus.

Quæritur imò. Quando Ecclesia sup- pleat

pleat defectum jurisdictionis? 2dò. An Salvius validè absolverit pœnitentes Parochianos, & matrimonio astiterit? n. 47. 48.

CASUS VIII.

Sanctius plures pœnitentes absolvit, non habens, nisi probabile judicium de eorum dispositione; astitit matrimonio, cùm dubium esset, an contracturi non laborarent impedimento dirimente.

Quæritur 1mò. An liceat, in administratione Sacramentorum sequi opinionem probabilem tantùm, relictâ probabili tutiore? 2dò. An Sanctius licitè absolverit? 3tiò. An licitè astiterit matrimonio? n. 44. 49. 52. & 1. P. sub n. 98. in fine.

CASUS IX.

Sandinus, Parochus, sicut ipse rarò confitetur, ità difficilem se præbet in audiendo suorum Parochianorum confessiones, & eos mittit ad religiosos: Sanctinum, vicinum suum Pastorem, qui & suos hortatur ad frequentem confessionem, & benignè excipit, præitque exemplo, quolibet octavo die confitendo, traducit tanquam scrupulosum, & quisquiliarium.

Quæritur 1mò. Quas gratias conferant Sacramenta? 2dò. Quomodo peccet Pastor, qui difficilem se ostendit in exci-

 piendis

piendis suorum confessionibus? 3tiò. Quo fructu se, & suos privet rarâ confessione? 4tò. Quomodo peccet, sui vicini zelum traducendo? n. 72. 73. 57. 58.

De Baptismo & Confirmatione.

CASUS X.

Sabina, obstetrix, infantem vitâ periclitantem baptizavit, affundendo aquam manui sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, Spiritûs sancti*: Jch tauffe dich im Nahmen des Vatters/ Sohns/ heiligen Geistes. Vel sub hac: *In nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritûs sancti.*

Quæritur 1mò. Quæ pars corporis sit abluenda? n. 89. 2dò. An Baptismus, tali formâ collatus, sit validus? n. 90. 3tiò. Quid dein agendum? n. 114.

CASUS XI.

Sarbelius, Missam celebrans, monetur Sadaliam esse in puerperio periculoso, necesseque esse, ut veniat ad conferendum Baptismum; accurrit, & invenit infantem necdum plenè egressum ex utero.

Quæritur 1mò. An potuerit licitè abrumpere Missam, etiam post Consecrationem? 2dò. Quid agendum circa Baptismum? 3tiò. Quid, si matrem jam in-

invenisset mortuam, & infantem adhuc totum in utero? à n. 101. ad n. 105.

CASUS XII.

Saturnianus, & Sarbelia conjuges, habitantes sub Principe acatholico, jubentur sub gravissima mulcta, vel ejectione de territorio, deferre proles suas baptizandas ad ministellum hæreticum.

Quæritur, an licitè possint obtemperare? n. 105.

CASUS XIII.

Saturnina passa est abortum; advocatur Parochus, & invenit esse monstrum: hæret, quid agendum?

Quæritur, quæ in hoc casu consideranda? n. 107.

CASUS XIV.

Samuel, puer ex parentibus Judæis, venit ad Pastorem, & petit baptizari. Parochus examinat, & instruit puerum, & dubitat, an habeat usum rationis?

Quæritur 1mò. An infantes infidelium, invitis parentibus, possint baptizari? n. 110. 111. *2dò.* An in dubio de usu rationis possit Samuel baptizari licitè? 113.

CASUS XV.

Sara, Judæa, conversa ad fidem Catholicam, petit, ut & proles suæ, doli nec-

dum capaces Baptismi gratiâ donentur, & sibi educandæ tradantur. Repugnat vir ejus, prætendens, proles esse in patria potestate, sibique esse relinquendas.

Quæritur, an obediendum petitioni Saræ? n. 110. §. *Dixi 2.* & n.634. in fine.

CASUS XVI.

Saturninus inventum in sua Parochia infantem exposititium cum schedula, attestante, esse baptizatum, rebaptizavit sub conditione, & idem fecit passim cum infantibus, ab obstetrice baptizatis.

Quæritur 1mò. An rectè processerit Saturninus? *2dò.* Quomodo examinandæ, & instruendæ obstetrices? n. 100. 115. 116.

CASUS XVII.

Savina in itinere peperit in aliena Parochia: prolem obtulit baptizandam Parocho loci, non requisito sui Parochi consensu.

Quæritur, An ipsa, & Parochus licitè processerint? n. 97.

CASUS XVIII.

Savinianus, hæreticus, venit ad Pastorem, petitque instrui, & admitti ad Ecclesiam Catholicam. Pastor instructum examinat de Baptismo, & invenit, dubium esse de valore. Hinc statuit, eum rebaptizare

ptizare sub conditione, sed nescit, an Savinianus debeat confiteri peccata post Baptismum dubium commissa.

Quæritur 1mò. Quomòdo hæreticus convertendus circa Baptismum sit examinandus ? *2dò.* Quando rebaptizandus, & quomodo ? n. 117. *3tiò.* An teneatur confiteri peccata post Baptismum dubium commissa? n. 118. In Neo-Conf. n. 197. 202.

CASUS XIX.

Savinus, acatholicus, habitans in Parochia Catholica, rogat Parochum, ut baptizet infantem suum recens natum, & Patrinum designavit acatholicum.

Quæritur 1mò. An parochus possit licitè baptizare illum infantem, & quid dicendum de tali Patrino? n. 125. Coroll. 2. *2dò.* An Catholicus possit esse Patrinus, si infans fuisset baptizandus à ministello hæretico? n. 122.

CASUS XX.

Sebastianus, vir nobilis, infanti suo baptizando designavit plures Patrinos, quàm unum & unam, qui veniunt ad Pastorem, petùntque infantem baptizari. Pastor scit, illicitum esse, plures, quàm unum & unam admittere, ægrè tamen, timens offensam, id dicit Patrinis.

Quæritur 1mò. Quomodo se gerere

 debeat?

debeat? n. 124. 2*dò*. Et quid, si hæreticus esset designatus à parentibus? n. 125.

CASUS XXI.

Sibilla, obstetrix, cum Patrino & Matrina defert infantem ad Pastorem baptizandum; obstetrix tenet in Baptismo infantem, & dein tradit Patrino, & hic Matrinæ.

Quæritur 1*mò*. Quod sit officium Patrini, & Matrinæ? 2*dò*. Quid requiratur, ut quis verè Patrinus efficiatur, & cognationem spiritualem contrahat? 3*tiò*. Quis in hoc Baptismo contraxerit cognationem spiritualem? n. 121. 123.

CASUS XXII.

Secundianus, studiis vacans, frequentem habuit occasionem, Sacramentum Confirmationis suscipiendi, id neglexit; absolutis studiis ad Ordines sacros aspirans, interrogat Pastorem, an fortè in pueritia sit confirmatus; Pastor nihil invenit annotatum, nec aliunde rescire potest, quare Secundianus nesciens, an sit confirmatus, sacrum Subdiaconatûs ordinem suscipit.

Quæritur 1*mò*. An sit obligatio Sacramentum Confirmationis suscipiendi? 2*dò*. Quid Pastori circa hoc sit observandum? 3*tiò*. An, & sub quo peccato debeat esse

Con-

Confirmatus, qui ſacrum ſuſcipit ordinem? n. 140. 141. 142.

De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

CASUS XXIII.

Seleſius, Parochus, habitans in terra ſterili, ubi nec triticum, nec vinum creſcit, nec facilè aliunde haberi poteſt, pro conficiendo Euchariſtiæ Sacramento utitur hoſtiis quandoque ex ſiligine, quandoque ex ſpelta, vino miſcet in non modica quantitate aquam, & ideo, dum calici infundit vinum conſecrandum, aquam non addit, & poſt Communionem non vino, ſed aquâ abluit calicem.

Quæritur imò. An panis ex ſiligine, & ſpelta ſit materia valida Euchariſtiæ? *2dò.* Quantum aquæ admiſceri poſſit vino, ſalvo valore Conſecrationis? *3tiò.* Quomodo, & cur peccet, qui non affundit vino ante Offertorium calicis modicum aquæ? *4tò.* An liceat ultimam ablutionem ſumere in ſola aqua, vel in ſolo vino? n. 145. Coroll. 2. 149. n. 220.

CASUS XXIV.

Sacerdos, dum in Miſſa legit Introitum, Sacriſtanus affert Ciborium cum Hoſtiis minoribus, Sacerdos non advertens,

tens, an Ciborium sit positum in- vel extra Corporale, intendit eas consecrare; at postea consecrans Hostiam majorem, minorum non recordatur.

Quæritur: An Hostiæ minores sint consecratæ, possintque distribui populo sine Consecratione aliâ, conditionatâ saltem? n. 155.

CASUS XXV.

Sacristanus, volens Ciborio imponere Hostias consecrandas, per errorem accepit Ciborium, in quo adhuc erant Hostiæ consecratæ, iisque miscuit non consecratas.

Quæritur: An possit fieri Consecratio, aut quid agendum? n. 152.

De Ministro dispensante Eucharistiam.

CASUS XXVI.

Seleucus, Parochus, 1mò. Communionem in nigris. 2dò. Sine Stola distribuit. 3tiò. Ad infirmum cum Eucharistia cucurrit. 4tò. Clam, sine lumine & veste sacra, eam detulit ad infirmos, ex sola devotione communicaturos.

Quæritur: Quomodo Seleucus peccaverit? n. 168.

CASUS XXVII.

Serapion, laborans chiragrâ, Communionem

nionem distribuit inter pollicem & digitum medium, cùmque laberetur de ore Communicantis sacra Hostia, locum non abluit: non curat, ut lumen ardeat constanter ante Venerabile: rarò renovat Ciborium, unde in eo invenit vermes, quos projectos in terram pedibus contrivit.

Quæritur: An, & quomodo in his peccaverit? n. 168. 169.

CASUS XXVIII.

Sergius, Parochus, habet in sua Parochia semisatuum unum, alterum amentem modò; ante tamen rationis compotem, tertium energumenum, quartum cæcum & mutum,

Quæritur: An, & quando his possit, vel debeat administrari Sacramentum Eucharistiæ? n. 170.

De Ministro conficiente Sacramentum Eucharistiæ, & suscipiente.

CASUS XXIX.

Servatius quotidie Missam celebrat, at quolibet ferè octavo die patitur pollutiones nocturnas, quibus nec per cogitationes, nec per conversationem cum altero sexu, nec alio peccato dat occasionem, nec evigilans in iis sibi complacet; Quoties patitur, toties confessionem per-

agit, Confessarius hactenus eum absolvit, reputans pollutiones esse merè naturales, imposuit ei preces, jejunia, aliàque opera pia, quæ utilia existimavit ad illas sistendas, nunc incipit dubitare, an eum porro absolvere, & is Missam celebrare licitè possit.

Quæritur 1mò. Quæ dispositio corporis requiratur ad convenientem, & fructuosam Eucharistiæ sumptionem? 2dò. Quid dicendum Servatio? n. 172. 173. P. 2. n. 221.

CASUS XXX.

Severianus tabaci usui ita immoderatè est deditus, ut simul ac manè evigilat, id usurpet, nec horam ferè deinde per diem elabi sinit, quin illud in pulvere per nares sumat, tamen post id sic sumptum, frequenter celebrat Missam.

Quæritur: An sit verè, & naturaliter jejunus? Ratio dubitandi est, quia de pulvere ordinariè aliquid in stomachum trajicitur, nutrit, & est medicina, noxios humores absumens, & superfluos pellens. Id quod maximè valet de tabaco in folio vel in fumo usurpato. His non obstantibus usum tabaci in pulvere per nares obesse jejunio naturali negant Lugo in R. mor. L. 1. dub. 9. Granado & alii, quia, ut quid violet jejunium naturale, debet ejus sumptio in æstimatione morali esse come-

comestio, aut potatio, quod tunc contingit, quando & quantitas, & qualitas materiæ, & modus trajiciendi in æstimatione morali sufficit, ut quis censeatur comedisse, vel potâsse, quod hic non fit. Vide n. 174 175. Coroll. 3. & in fine quæstionis.

CASUS XXXI.

Tres Parochi in certo loco biberunt in seram noctem pridie festi, dein redeunt singuli ad suam Parochiam; manè unus dubitat, an biberit post mediam noctem, alter recordatur, se bibisse adhuc post primum pulsum horologii pro duodecima, tertius judicat, se bibisse post mediam noctem, sed sine offensione populi non potest die festo omittere Sacrum.

Quæritur, an hi tres possint licitè celebrare Missam? n. 175. P. 1. n. 89 Cor. 5. *La Croix hic n.* 582.

CASUS XXXII.

Severinus quibusdam suis Parochianis non jejunis dedit sacram Communionem pro Viatico, ac primò quidem uni, cui difficile erat exspectare in alterum diem, & abstinere à potu, alteri, quia Pastori non vacabat altero die redire, tertio, quia laborabat febri, & timebatur deliraturus.

Quæritur, quando infirmis sacra Com-

munio non jejunis dari possit, & an rectè fecerit Severinus? n. 176.

CASUS XXXIII.

Sigismundus variarum mulierum Confessiones solet excipere, quarum aliquæ singulis, aliæ alternis diebus, aliæ ter in hebdomade, aliæ diebus Sabbathi, & Dominicis volunt communicare; ipse autem notat, aliquas sensibili duci devotione, alias spiritu superbiæ, quod nolint videri rariùs communicare, quàm aliæ, & manere in mala sua consuetudine frequentandi vana consortia, traducendi alios, parentibus obloquendi, &c. hinc quandoque Sigismundus, dum vocatur ad confessionale, emanet.

Quæritur 1mò. Quæ dispositio animæ requiratur ad Communionem? *2dò.* Quæ intentio, & devotio? *3tiò.* Quis profectus in spiritu ad frequentem? *4tò.* Qui sint fructus sacræ Communionis? n. 177. ad n. 180. & n. 171. in Neo-Conf. 254.

De obligatione sumendæ Eucharistiæ.

CASUS XXXIV.

Silvanus nuper promotus ad Parochiam interrogat 1mò. An pueris infirmis, doli capacibus, nondum sacro cibo Eucharistico refectis, hic dandus sit pro viatico, etiam

etiam dum dubium est de pleno rationis usu. *2dò.* An teneatur dare illi, etiam non petenti, qui ante aliquot dies adhuc sanus communicavit. *3tiò.* An illi, qui manè ex devotione communicavit, vel celebravit, & sub vesperum morbo correptus, est in periculo mortis. Quid respondendum? V. n. 182, 184.

CASUS XXXV.

Sylvester Mercator tempore Paschali sæpe non adest in sua Parochia; quia negotiatur in diversis etiam hæreticorum partibus. Hinc quærit 1mò. An, si prævideat, sibi non fore occasionem in Paschate communicandi, teneatur prævenire? *2dò.* An, si prævenerit, & postea redeat ad Parochiam, teneatur adhuc semel communicare, seu in Paschate, seu extra illud? *3tiò.* An satisfaciet communicando in Ecclesia Cathedrali?

Quæritur, quid respondendum? n. 183.

CASUS XXXVI.

Silvinus Pastor, grassante malignâ febri in Parochia, uni dedit viaticum, qui per vomitum rejecit sacras species, accedit alterum, timet, ne is & idem faciat, alterius audiens Confessionem audit, eum sacras species ex diversis Communionibus ore desumptas, asservâsse ad effectus

magicos, easque adhuc penes se habere.

Quæritur, quid in his casibus agendum? n. 184. Coroll. 6. n. 169. Coroll. 11. 130. Coroll. 9. In Neo-Conf. 242.

De ritu Eucharistiæ, & Sacrificio Missæ.

CASUS XXXVII.

Simon Capellanus tenetur ex fundatione diebus Dominicis, & festis celebrare manè horâ sextâ, ut, qui sacro Parochiali interesse non possunt, non fraudentur sacrificio, cùm verò in fundatione habeatur quidem à fundatore positum, quod fundet Missam in gloriam Dei, in solatium animæ suæ & Defunctorum, non fiat tamen mentio obligationis applicandi fructum medium fundatori &c. Simon aliquando eum applicat aliis offerentibus stipendium.

Quæritur 1mò. Quantus sit valor, & quis fructus Sacrificii Missæ? *2dò.* An, quando fundator non exprimit obligationem applicandi sibi, vel aliis fructum medium, possit hic applicari aliis? *3tiò.* An obstent verba: in solatium animæ meæ &c. Cùm talia habeantur in omni pia simili fundatione? n. 188. 189. 190. ad n. 193. 234.

CASUS

CASUS XXXVIII.

Simplicianus Sacerdos, in temporalibus serviens cuidam nobili, intra annum non celebravit Missam, postea per eum promotus ad Parochiam binas dixit diebus Dominicis Missas, non requisitâ Episcopi licentiâ, in hebdomadæ majoris feria 5. non consecravit duas hostias majores, hinc privatim Feriâ 6tâ legit Missam, demum ex negligentia non asservavit hostias minores pro viatico, infirmis dando. Quare necesse fuit celebrare eum non jejunum pro dando viatico labenti in subitum mortis periculum.

Quæritur imò. Quomodo peccârit Simplicianus intra annum non celebrando Missam? *2dò.* An liceat binare sine licentia Episcopi? *3tiò.* An licitè celebraverit Feriâ sextâ Parasceves, & non jejunus pro viatico dando? n. 198. 199. 201.

CASUS XXXIX.

Simplicius, Ecclesiæ Parochialis æditus, pugnavit cum Sidronico in templo, eumque graviter vulneravit, cum copiosi effusione sanguinis, in domo sua, sitâ in cœmiterio fornicatus est, quod notorium non est, Pastor hæc resciens, graviter reprehendit Simplicium, perrexit tamen in Ecclesia divina peragere, & in cœmiterio sepelire defunctos.

Quæritur 1mò. Quando censeatur Ecclesia pollui? 2dò. An pollutâ Ecclesiâ polluta censeantur altaria,& cœmiterium? 3tiò. An pollutum sit cœmiterium per fornicationem Simplicii? 4tò. An Pastor peccârit divina celebrando? n. 204. & 205.

CASUS XL.

Stradonicus Parochus templum parochiale habet ruinosum, obscurum, cujus tectum depluit, decimatores sunt in mora ædificandi, ipse unum altare curat transferri ad locum pluviæ non obnoxium, alterius lapidem à cornu Evangelii movet ad fenestram magìs, ut lumen incidat, & in iis celebrat, tandem decimatores in templi novi ædificationem consentiunt, itaque destruitur ruinosum, permanente tantisper summo altari ad tempus, in quo divina peragantur, sed Pastor dubitat, an, templo jam exsecrato, non sit exsecratum altare, & cœmiterium.

Quæritur 1mò. An altaria illa manserint consecrata? 2dò. An templo exsecrato cœmiterium amiserit benedictionem? n. 205. §. Porro. n. 207.

CASUS XLI.

Sulpicius pauperis Ecclesiæ Procurio 1mò celebravit, dum candelæ cereæ deessent, ad lumen candelarum ex sebo.

2dò.

2dò. Dum effigiem Crucifixi reclusam non inveniret, sine ea celebravit. 3tiò. Dum prostat Venerabile, eam non ponit in Altari.

Quæritur 1mò. Quæ præter locum sacrum requirantur ad celebrandam Missam? *2dò.* An Sulpicius licitè fecerit? à n. 212.

CASUS XLII.

Synesius obligatus ad legendas Missas fundatas, curat quandoque eas legi per alios, dato illis stipendio ordinario, minore tamen, quàm ipse ex fundatione habet, hoc videns Sacellanus, dum habet stipendia pro dicendis Missis, curat eas legi quoque per alios, retenta sibi parte stipendii.

Quæritur 1mò. An Synesius licitè agat? *2dò.* An Sacellanus quoque licitè faciat, vel, an, & cui teneatur partem subtractam stipendiis extradere? n. 233. Coroll. 4.

CASUS XLIII.

Tatianus tenetur singulis septimanis die Lunæ & Jovis legere Missas fundatas in templo B. V. ad certum altare, accepit & stipendia ad legendas Missas tum pro defunctis, tum pro vivorum necessitatibus, is autem fundatas legit non rarò in

alio templo, vel alio die, & in alio altari, dicendas ergà stipendia differt quandoque ad menses.

Quæritur 1mò. Quomodo peccet sic legendo Missas fundatas? *2dò.* An, & quando peccet differendo Missas pro stipendio dicendas? *3tiò.* Quid dicendum, si ratio, ob quam Missa fuit petita, jam cessaret, aut petita fuisset Missa de requiem, & diceretur alia? n. 233. Coroll. 2.

CASUS XLIV.

Taurinus, quando stipendia non accipit, offert Missam pro eo, qui proximè stipendium est daturus, acceptoque postea stipendio putat jam esse satisfactum, subinde legit pro proximè morituro ex Parochia, & Sacrum inter Sacra pro eo dicenda computat, quandoque legens pro defunctis priùs illis applicat fructum post consecrationem cum commemoratione.

Quæritur, an ità satisfaciat obligationi? n. 233. Coroll. 3. n. 231. Coroll. 1.

CASUS XLV.

Thelesphorus multa Sacra habet in sua Parochiali Ecclesia fundata, sed pro quibusdam non habet, nisi tres albos pro stipendio, pro aliis fundationis fundus seu capitale interiit, quare quandoque legit Sacrum unum pro tribus, sed quia

audit non esse tutum propriâ authoritate Sacra ad minorem numerum reducere, cupit ea reduci authoritate Superioris.

Quæritur 1mò. Quis possit reducere? n. 135. Quibus adde, quòd, licet juxta multos, non possit Episcopus reducere Sacra in primæva Ecclesiæ fundatione præscripta, possit tamen Episcopus in Germania alia reducere, quæ ex fidelium pia fundatione postea accesserunt. Ità praxim habere testatur Pichler in Jure Canonico practicè explicato. L. 1. T. 7. ad Q. 5. pag. 43. & 44.

De Sacramento Pœnitentiæ.

1mò. De dolore ad hoc Sacramentum requisito.

CASUS XLVI.

Terentianus homo rudis, postquam se accusavit de levibus quibusdam peccatis, interrogatur à Confessario, an elicuerit dolorem de peccatis? Respondet, se non rectè scire, quomodo sit eliciendus. Confessarius advertens ejus ruditatem, examinat eum de scitu necessariis, & deprehenditur pleraque ignorare.

Quæritur 1mò. Quomodo sit talis instruendus? *2dò.* Quomodo excitandus ad dolorem, & propositum? *3tiò.* An

ſtatim abſolvere eum conveniat? n. 285. in Neo-Conf. n. 116.

CASUS XLVII.

Terentius, auditis in Confeſſione peccatis, interrogat pœnitentem, an ante Confeſſionem elicuerit dolorem de peccatis, qui reſpondet, ſe eſſe oblitum, jubet itaque Confeſſarius, ut eum eliciat, quo facto injunctâ pœnitentiâ eum abſolvit.

Quæritur 1*mò*. An dolor debeat præcedere Confeſſionem? 2*dò*. An Confeſſarius acquieſcere poſſit dolori ſic elicito? 3*tiò*. An non debeat ſe pœnitens ante abſolutionem accuſare iterum de peccatis ſaltem in genere? ſub n. 285.

CASUS XLVIII.

Tertullianus, acceptâ Sacramentali abſolutione, exit ex Confeſſionali, dumque vult dicere orationem pro pœnitentia injunctam, recordatur peccati mortalis, per inadvertentiam omiſſi, redit itaque ad Confeſſarium, & ſe de eo accuſat, qui eum ſtatim abſolvit, non renovato dolore.

Quæritur; An idem dolor ſufficiat ad plures abſolutiones, vel debeat ſemper eſſe phyſicè, & realiter alius? n. 287.

CASUS XLIX.

Tertullinus, reus mortalium, & venialium peccatorum, confitetur cum dolore ex motivo universali, quòd nempe Deo tanto suo Benefactori fuerit ingratus, tam benignum suum patrem super omnia amabilem offenderit, inter confitendum peccat venialiter, v.g. per detractionem nominando, quem nominare non poterat sine aliqua læsione famæ. His peractis absolvitur non elicito dolore novo, egressus ex Confessionali angitur de valore absolutionis, eò quòd videatur fuisse revocatus dolor, & propositum.

Quæritur 1mò. Quandonam dolor censeatur revocari per peccatum subsequens? *2dò.* An per veniale revocetur dolor de mortali ex motivo universali conceptus? n. 288.

CASUS L.

Thadæus accusat se, quòd ante mensem confessurus intentus dolori eliciendo non cogitaverit de proposito non peccandi de cætero, sicque sit absolutus, nunc autem, inquit, cuperem lucrari indulgentias plenarias, sed audivi, quòd nemo eas lucrari possit, nisi doleat de omnibus venialibus, habeatque propositum deinceps vitandi omnia, hoc propositum nescio quomodo possim concipere,

pere, quia nemo sine speciali gratia potest vitare omnia.

Quæritur 1mò. An ad valorem Sacramenti hujus requiratur propositum formale? *2dò.* Quomodo concipi possit propositum vitandi omnia venialia, & quomodo instruendus sit is pœnitens? à n. 289. & 293.

De Confessione Sacramentali.

CASUS LI.

Thæa senicula confitetur: singulis diebus Dominicis interfui Missæ, nihil sum furata, nemini malè volui, ultra, quod confitear, non habeo. Sumus omnes peccatores; doleo, quòd peccatis meis Deum unquam offenderim. Confessarius petit, ut peccatum aliquod exprimat in specie, sed post longum examen, nullum potest ab ea elicere.

Quæritur 1mò. An validè, & licitè possit absolvi? *2dò.* Quid agendum Confessario, si esset in articulo mortis? n. 303.

CASUS LII.

Tacitus in adolescentia consuetudinarius in materia venerea post frequentes lapsus, aspirante gratiâ Dei, factâ confessione generali sese emendavit; sed quia numerum peccatorum invenire non potuit,

tuit, confessus est consuetudinem, & peccata secundùm speciem & numerum, prout post diligens examen conscientia dictabat, dein inciderunt illi adhuc varia dubia, quæ & aliquoties confessus est, nunc in ætate provecta recurrit illi vita prior, & quædam mortalia, de quibus dubitat, an ea sit confessus, an rectè exposuerit speciem infimam, præterea aliqua confessus est, ùt dubia, quæ nunc certò putat fuisse mortalia, omisit etiam addere circumstantias aggravantes.

Quæritur 1mò. Quale examen requiratur ante confessionem? *2dò.* Quæ peccata dubia sint sub obligatione confitenda? *3tiò.* An confessus dubia ùt dubia, teneatur ea denuo confiteri, si comperiat certò fuisse commissa, vel esse mortalia? *4tò.* Quæ circumstantiæ sint necessariò confitendæ? *5tò.* Quid respondendum Tacito? n. 304. 311. 313. 315. 332.

CASUS LIII.

Thaddæus peccavit carnaliter cum sua sorore unica, quæ nota est Parocho, hujusque nepoti proximè nuptura, & quia adest tempus Paschale, occasionemque non habet confitendi alteri, quàm Pastori, hæret anxius, an possit, vel debeat Parocho peccatum illud cum sorore sua commissum confiteri cum infamia suæ sororis, & fortassis cum damno etiam temporali.

Quæ-

Quæritur 1mò. Quæ excusent ab integritate confessionis? *2dò.* An, & quando possit, vel teneatur pœnitens peccata mortalia omnia integrè confiteri, non obstante infamiâ complicis apud Confessarium? *3tiò.* Quid in præsenti casu dicendum Thaddæo, an sufficiat dicere, commisi incestum cum consanguinea; multi enim apud *La Croix L. 6. P. 2. n. 1074. & L. 3. P. 1. n. 915.* docent, incestum cum consanguinea non differre specie, etsi cum consanguinea in primo gradu sit gravior. Vid. n. 320. 330. P. 2. sub n. 195. *4tò.* An Confessarius possit acquiescere, si pœnitens interrogatus de gradu consanguinitatis, reponat: cúm multi Theologi doceant, quod non sit opus exprimere gradum, existimo, me non debere, nec posse cum infamia complicis revelare gradum.

CASUS LIV.

Theodoricus peccatis ab ultima confessione commissis, addit unum peccatum mortale in ultima confessione per oblivionem omissum; alterum, de quo dubitat, an sit confessus, non explicando, quod dubitet, an sit id confessus, nec quod unum in ultima confessione per oblivionem omiserit, denique facit confessionem generalem, & non separat, quæ confessus, ab iis, quæ ab ultima confessione commisit.

Quæ-

Quæritur, an bene sua exposuerit, nec teneatur dein confiteri alio modo? n. 327.

CASUS LV.

Theodorus periculosè decumbens curat vocari ad se Parochum, ut suam confessionem excipiat, seque extremis muniat. Parochus, in confessione audit, Theodorum jam ab adolescentia sacrilegè confessum, multisque & variis peccatis obnoxium esse, ideoque morâ longiore opus esse, timet autem, ne Parochiani, qui sanctissimum comitati sunt, forisque exspectant, in suspicionem veniant, quod multorum, & gravium peccatorum reus sit Theodorus; hinc jubet eum confiteri quædam gravia, mandatque, ut perceptis reliquis Sacramentis integrè confiteatur. His dictis eum absolvit, & porrigit Eucharistiam, confertque extremam Unctionem.

Quæritur, an rectè processerit Parochus, aut quomodo agere debuisset? n. 330.

CASUS LVI.

Theodosius rudis Agricola confitetur peccata sua, & mortalibus non addit numerum, Confessarius monet, ut eum exprimat. Miratur Theodosius, & ait, se hactenus Parocho suo esse confessum, qui nunquam jusserit exprimere numerum.

Quæritur imò. Ob quos defectus à pœnitente commissos Confessio sit repetenda? *2dò.* An Theodosius teneatur priora peccata omnia confiteri secundùm speciem, & numerum, & quâ ratione? n. 333. in Neo Conf. à n. 48.

De Absolutione, & Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

CASUS LVII.

Theodotus veniens ex partibus, Jansenianâ lue infectis, accusat se, quod intra septem annos non sit confessus, interrogatus causam, reponit: habebam consuetudinem proferendi verba execratoria, & blasphema, peccaveram etiam singulis mensibus in materia venerea contra naturam, hinc Confessarii mihi dixerunt, me non posse absolvi, nisi postquam pœnitus me emendassem; ego destitutus gratiâ Sacramentali cogitavi, me frustra confessurum, & relapsus sum, & consuetudinem continuavi.

Quæritur imò. Quis censendus sit consuetudinarius? *2dò.* An, & quando consuetudinarius possit absolvi? *3tiò.* Quæ media illi præscribenda, & quomodo Theodotus sit examinandus? *4tò.* Quid censendum de tali praxi Confessariorum?

n.

n. 336. In Neo-Conf. n. 169. 175. 176. 185. 188.

CASUS LVIII.

Theodulus Parochus in Archi-Diœcesi Trevirensi comitatur suos supplicationis causâ in aliam abeuntes Diœcesin, & quia ibi copia est pœnitentium, audit ibi suorum confessiones.

Quæritur 1mò. An licitè, & validè? 2dò. Quid dicendum, si id fecisset Sacellanus, vel Religiosus à Parocho deputatus? à n. 346. ad 350.

CASUS LIX.

Theogenes Parochus in Diœcesi Trevirensi vocatur à Parocho vicino ad Diœcesin Metensem, ut in magna festivitate juvet in excipiendis confessionibus.

Quæritur 1mò. An id possit Theogenes, si à Parocho vicino jurisdictonem accipiat? 2dò. An licitè uti quis possit jurisdictione & approbatione tantum probabili? n. 350. 351. 357.

CASUS LX.

Theonas inter reliquos pœnitentes videt appropinquare etiam duas moniales, quæ eleëmosynæ colligendæ causâ foras Missæ erant, jubet eas recedere, eò quòd pro monialibus specialis requiratur approbatio, quam ipse non habebat,

Quæritur, an ad monialium ejusmodi, extra claustra degentium, excipiendas confessiones specialis requiratur approbatio? n. 352.

CASUS LXI.

Theophanes, Parochus in Ducatu Luxemburgensi, revocatus ab Episcopo sicut cæteri singulis trienniis, ad examen non comparet, sed pergit in cura animarum, tum quia putat, Parochum titulo Parochiæ à jure approbari, ideoque non posse revocari, tum quia Senatus Luxemburgensis vetuit sub gravi mulcta, ne approbati semel Parochi se novo sistant examini.

Quæritur 1mò. Quando approbatio cesset? *2dò.* An approbatus titulo Parochiæ non possit revocari etiam sine speciali causa ex parte ipsius, sed ratione boni communis? *3tiò.* An mandatum Episcopi in hoc casu obliget? *4tò.* An Theophanes suos licitè & validè absolverit? n. 354. 355. 356. & P. 1. n. 189.

De Casibus reservatis.

CASUS LXII.

Theophilus Sacellanus approbatus pro excipiendis confessionibus ad subsidium & requisitionem Pastorum, absente Pastore, vocatur ad infirmum, qui confitetur casum

ſum Epiſcopo reſervatum, à quo abſolvendi facultatem non habet.

Quæritur 1mò. An Theophilus in hoc caſu cenſeatur requiſitus à Paſtore? *2dò.* An potuerit abſolvere infirmum à reſervato? *3tiò.* Quid ſi alius adveniret, qui facultatem abſolvendi à reſervatis haberet? n. 344. Coroll. 5. n. 343. 365.

CASUS LXIII.

Theopiſtes ordinis exempti Religioſus adminiſtrat ruri Parochiam, licentiam habens à ſuo Superiore, ut confiteri poſſit, cui voluerit, poſſitque ab eo abſolvi à peccatis omnibus, præterquam à reſervatis Pontifici, & ordini, labitur in ebrietatem peccatum Epiſcopo reſervatum, confitetur Thomæ Sacerdoti, cui non eſt facultas abſolvendi à reſervatis Epiſcopo, nihilominus eum abſolvit, ex hac ratione, quod Religioſus exemptus non ſubſit Epiſcopo, nec ejus juriſdictione hìc egeat, cùm eam det Religioſi Superior.

Quæritur 1mò. Quid requiratur ad caſum reſervatum? *2dò.* An Theopiſten licitè, & validè Thomas abſolverit? n. 345. 359.

CASUS LXIV.

Theotimus lapſus in peccatum Papæ & Epi-

Episcopo reservatum, confitetur Regulari habenti facultatem absolvendi à reservatis Papæ extra Bullam Cœnæ, sed non à reservatis Episcopo, petit Confessarius, an sciverit, casum illum esse reservatum, respondet Theotimus; nunquam de eo quidquam audivi, neque legi.

Quæritur 1mò. An ignorans, casum esse reservatum, illum incurrat? *2dò.* An regularis ille possit absolvere Theotimum? n. 360. 365.

CASUS LXV.

Thomasius, Sacerdos Diœceseos, in qua commixtio Sacerdotis cum filia spirituali est casus reservatus, lapsus est in peccatum carnis consummatum cum aliqua ex sibi confessis. Confitetur illud Servatio, approbato quidem, sed non habenti facultatem absolvendi à reservatis; Quare hic Thomasio negat absolutionem, eò quòd sibi facultas non sit absolvendi à commixtione carnali Sacerdotis cum filia spirituali. Thomasius ait; Putare se, nomine filiæ spiritualis non venire pœnitentem; Servatius nihilominus persistit in sua opinione, & Thomasium sine absolutione dimittit; at postmodum, rem meliùs expendens, angitur, an non injustè negaverit absolutionem Thomasio: ea propter consulit Examinatorem Synodalem, qui ei respondet, ea de re se dubitare;

re;

re: Ratio affirmandi, inquit, quòd sub nomine filiæ spiritualis comprehendatur pœnitens, est, quia hæc in vulgari sermône dicitur filia, & Confessarius Pater spiritualis; Legislator autem accommodat se etiam vulgari modo loquendi, eumque lege suâ comprehendit, & in dubio censetur comprehendere. Ratio negandi est 1mò. quia pœnitens non dicitur propriè filia, vel filius spiritualis, sed analogicè tantùm, & per quandam similitudinem; odiosa verò, qualis est reservatio, restringenda sunt ad propriam verborum significationem. 2dò. Quæ semel tantùm, iterumve confessa est Sacerdoti, non dicitur etiam in vulgari sermone filia ejus spiritualis, sed quæ ordinariè ei confitetur, verùm non nisi analogicè. 3tiò. Valet hìc illud: Quod quis, præsertim in re non levis momenti, facilè exprimere potuit, & non expressit, non voluisse lege suâ comprehendere, censendus est. Quare cùm casus reservationis dubiæ non censeantur reservati, tenendum est, pœnitentem nomine filiæ spiritualis non venire, & commixtionem Sacerdotis cum pœnitente non esse casum reservatum, donec Ordinarius mentem suam pro eo declaret. His tamen non obstantibus, manet, quòd nullus peccati sui inhonesti contra sextum Præceptum complicem suam possit absolvere ab ullo mortali, ta-

li, nisi in articulo mortis, dum alius haberi non potest, etiam non approbatus, sique secus facere ausus fuerit, incurrit excommunicationem reservatam Papæ. Ità statuit Benedictus Papa XIV. cujus constitutio habetur post casus ex Neo-Confessario pag. 114. ejusque declaratio pag. 123. Quod autem addiderit: *à peccato turpi, & inhonesto*, causa esse potuit, quia si actus externus de se sit indifferens, uti potest esse osculum, tactus manuum, nisi aliud circumstantiæ indicent, juxta plures Theologos, peccatum complicis non est reservatum, etsi utraque pars esset causa delectationis venereæ in sua comparte. Vide suprà casum 45. cx 2. parte.

Quæritur: An in praxi liceat sequi sententiam negativam? Videri potest p. 1. n. 253. 254. p. 2. sub n. 192. in fine. P. 4. n. 234. & sub n. 364. §. *Circa hos Casus*. Item n. 365. in fine. Item n. 357.

CASUS LXVI.

Thomas, incola Diœcesis Metensis lapsus in peccatum ibi reservatum venit in Trevirensem, ubi non est reservatum, & illud confitetur.

Quæritur 1mò. An possit à quovis approbato absolvi? 2*dò*. Quid dicendum, si ideo ad Trevirensem venisset, ut facilius absolveretur? n. 371.

CASUS LXVII.

Thyrsus, reus peccati, in Trevirensi non reservati, pergens Coloniam cupit id ibidem confiteri, ubi est reservatum.

Quæritur 1mò. An possit ibi à quovis approbato absolvi? *2dò.* Quid sit dicendum, si peccatum illud esset lethalis vulneratio, & mors, dum confitetur, necdum esset secuta, sequeretur autem postea? n. 367. 371.

De Sigillo Sacramentali.

CASUS LXVIII.

Tiberius, & Tiburtius adolescentes, eorundem peccatorum per tactus obscœnos complices, confitentur eidem Confessario, Tiberius sincerè sua peccata aperit, Tiburtius tacet gravia commissa cum Tiberio, Confessarius 1mò monet Tiberium, ut complicem suum inducat ad frugem, sed nihil proficit. Redit Tiberius, & adhuc cum Tiburtio talem lapsum, ab ultima confessione commissum, confitetur; redit & Tiburtius, & illum tacet.

Quæritur 1mò. Quid agat Confessarius? *2dò.* An possit petere veniam à Tiberio eâque impetratâ monere Tiburtium salvo sigillo? n. 379. *La Croix n.* 1959.

CASUS LXIX.

Timon accusat se, quòd proximos gravibus affecerit contumeliis, matrem suam pugno cæciderit, aliaque peccata scandalosa commiserit, Confessarius omnibus examinatis injungit illi, ut, priusquam absolvatur, honorem læsum reparet, à matre sua flexis genibus veniam petat, & per octo dies jejunet, tumque redeat.

Quæritur: An possit publica injungi pœnitentia, ex qua alii colligent, pœnitentem sua peccata esse confessum? n. 378. Coroll. 7. n. 395. *La Croix n. 1264. 1973.*

CASUS LXX.

Timotheus Religiosus audit confessiones in ampla Parochia tempore Paschali, & advertit, esse quosdam juvenes, qui alios innocentes seducant ad turpia, uni negat scedulam confessionis Paschalis, quia eum non potuit absolvere, & quia meritò timet, ne paulatim corrumpantur plurimi, monet Pastorem, ut bene invigilet juventuti suæ, ne sequatur seductio.

Quæritur: An salvo sigillo Sacramentali potuerit negare uni schedulam, & Pastorem monere? n. 373. 380. *La Croix n. 1977. 1978.*

CASUS LXXI.

Titianus confitetur immediatè post uxorem

rem suam, & inter cætera accusat se, inquiens, audivi, quòd uxor mea se accusaverit de fornicatione cum fratre meo, priusquam mihi nupserit, proin nolo amplius ipsam agnoscere uxorem.

Quæritur, quomodo hic se geret Confessarius? ne violet sigillum? n. 380. La Croix n. 1982.

De Sacramentali Satisfactione.

CASUS LXXII.

Titus pro Sacramentali pœnitentia accepit, ut proximâ hebdomade jejunaret Feriâ 4tá, 6tá, & Sabbatho, sed eam distulit, & tandem relapsus in peccatum mortale implevit.

Quæritur 1mò. An, & quando sit grave differre pœnitentiam? 2dò. Quid illa operetur ex opere operato? 3tiò. An citra peccatum possit impleri in statu peccati mortalis? à n. 399-397.

CASUS LXXIII.

Tobias semel gravem pœnitentiam pro venialibus, semel levem pro mortalibus injunctam omisit, semel eam implevit illius immemor.

Quæritur 1mò. Quomodo peccet omittens pœnitentiam? 2dò. Quomodo peccaverit Tobias? 3tiò. An satisfecerit

rit implens injunctam illius immemor? n. 389.

CASUS LXXIV.

Torquato consuetudinario injuncta fuit pœnitentia primò, ut, priusquam absolveretur, tribus diebus proximæ hebdomadis jejunaret, 2dò. Singulis ejus diebus devotè flexis genibus oraret septem Psalmos Pœnitentiales. 3tiò. Quolibet die reverenter interesset Sacrificio Missæ. Torquatus alterâ septimanâ rediens ad Confessarium, ait: implevi quidem pœnitentiam, sed unius diei jejunium distuli in hanc septimanam, Psalmos Pœnitentiales semel dixi partim sedens, partim stans, Sacro semel interfui per notabilem partem distractus.

Quæritur 1mò. Quid operetur pœnitentia ante absolutionem impleta? *2dò.* Quomodo peccârit Torquatus, & an satisfecerit sic pœnitentiam implendo? n. 399, 400. 389.

De Sacramentis Extremæ Unctionis, & Ordinis.

CASUS LXXV.

Tranquillinus, Parochus circa Extremam Unctionem hæc servat. 1mò. Non confert illam infirmis, nisi deductis ad

prorsus

prorsus extrema : unde contigit, ut festinans loco olei infirmorum aliquos inunxerit Chrismate Catechumenorum. 2dò. Non dat illam pueris necdum admissis ad Communionem. 3tiò. Quandoque seriùs venit ad infirmos, ità ut nequeat perficere omnes inunctiones.

Quæritur 1mò. Quando validè possit, & debeat administari extrema Unctio? *2dò.* An valeat collata in Chrismate? *3tiò.* An danda pueris ratione utentibus? *4tò.* Quid agendum, si non possint perfici omnes inunctiones? n. 432. 429. 433. 430.

CASUS LXXVI.

Tranquillus, patre oriundo ex Diœcesi Leodiensi, natus est in Diœcesi Trevirensi, dum pater in hac Ludimagistrum ageret, cum quo, cùm habitâsset annis octo, applicatus tandem, Patre alibi jam quasi domicilium habente, est studiis, nunc cupit ordinari titulo patrimonii sito in Diœcesi Leodiensi.

Quæritur 1mò. A quo Episcopo ordinari possit, aut habere debeat dimissorias? *2dò.* An locus originis Patris censeatur locus originis filii? n. 456.

CASUS LXXVII.

Turbinus, homo scrupulosus, dum ordinandus esset Sacerdos, timens, ne esset

in statu mortalis peccati, non habuit intentionem, ut ipse ait, suscipiendi ordinem, ne peccaret, attamen ceremoniæ exteriores omnes sunt peractæ. Nunc putat, se non esse ordinatum, & Sacrificium Missæ non vult offerre.

Quæritur, quid sit sentiendum de ejus ordine. Vide 21. & 63.

De Sponsalibus.

CASUS LXXVIII.

Valentinus, prænobilis familiæ Juvenis, cæco amore captus Ameliæ plebejæ conditionis filiæ cum ea, insciis parentibus, contraxit sponsalia, parentes Valentini, acceptâ imprudentis promissionis notitiâ, omni, quo possunt, modo obsistunt matrimonio contrahendo; Valentinus prævidens gravem afflictionem parentum durè agit cum Amelia, & minis adigit eam, ut promissionem remittat, cedit itaque Amelia; quare jam se liberum ratus Valentinus clam parentibus promittit matrimonium Luciæ filiæ paris conditionis, sed voto castitatis, Valentino ignoto, obstrictæ, gnarus postea voti Valentinus, obnuntiat Luciæ, & matrimonium contrahit cum Luisia Luciæ sorore.

Quæritur 1mò. An, & quando valeant sponsalia, insciis parentibus, inita? 2dò. An licitè possint, non auditis parentibus, con-

contrahi? 3tiò. An Valentinus licitè adegerit Ameliam ad cedendum promissioni? 4tò. An valida fuerint sponsalia cum Lucia, & matrimonium cum ejus sorore? n. 466. 548.

CASUS LXXIX.

Valens captus amore Annæ, puellæ formosæ, promittit matrimonium, reponit Anna, consentio, si pater meus approbet, sed postmodum consensûs pœnitens, rogat patrem, ut improbet promissionem. 2dò. Cum Anna familiariter agit Achatius, promittit ei matrimonium his verbis: Non ducam uxorem aliam, quàm te, tacet Anna; advertit Achatius huic non sufficere istam promissionem, dicitque, ducam te, & non aliam; acceptat Anna promissionem, sed nullo alio verbo, vel signo repromittit.

Quæritur 1mò. An Anna licitè rogârit Patrem, ut improbaret promissionem, Valenti factam? *2dò.* Si non licitè rogârit, ad quid teneatur? *3tiò.* An, & quibus Achatii verbis contracta sint sponsalia ex parte ipsius? *4tò.* An Anna, acceptando promissionem Achatii, censenda sit repromisisse, & sponsalia valeant? n. 477. 479. 462.

CASUS LXXX.

Valerianus Juvenis prædives petit uxorem Catharinam, filiam Ambrosii & Julianæ, annuunt parentes, itaque Valerianus agit cum Catharina, cupitque contrahere sponsalia; abnuit illa, suadent parentes, ut annuat, recusat illa, inquiens, se non affici adhuc ad matrimonium, Valerianus suadet, & persuadet parentibus, ut, si blandis verbis nolit assensum dare, minis eam adigant ad illum; obsequuntur parentes, graviterque invehuntur in Catharinam, edicuntque ipsi deinceps parentum favores negandos, durissimè habendam, imò exhæredandam esse, nisi consentiat: his perterrita Catharina tandem annuit, & arrham acceptat; sed tristis adit suum Confessarium, & factum exponit, respondet Confessarius, sponsalia metu gravi, injustè incusso ab altero contrahentium ad extorquendum consensum, esse irrita, audito hoc Catharina, clam, ne à parentibus impediatur, contrahit cum licentia ordinarii cum alio matrimonium, arrhâ priùs Valeriano remissâ.

Quæritur 1mò. An sponsalia sic extorta sint valida jure naturæ? *2dò.* An jure positivo sint probabiliter irrita, aut saltem authoritate privatâ in foro conscientiæ rescindi possint? *3tiò.* An Catharina

tharina validè contraxerit matrimonium, & licitè? n. 468. 590. Coroll. 4.

CASUS LXXXI.

Valeria, per fornicationem corrupta, cum Adriano, qui putat esse virginem, contrahit sponsalia, tacetque suum defectum: post contracta sponsalia iterum fornicatur, & impraegnatur; nihilominus cogit Adrianum ad contrahendum secum matrimonium, dissimulans impraegnationem: post septem menses à contracto matrimonio parit filium, hunc cogitur Adrianus admittere tanquam suum.

Quaeritur 1mò. An Valeria licitè dissimularit fornicationem? *2dò.* Quos defectus sub obligatione debeant aperire sponsalia contracturi? *3tiò.* An, & quomodo peccârit Valeria impraegnata, cogendo Adrianum ad matrimonium? *4tò.* An Adrianus teneatur agnoscere filium illum, tanquam prolem suam legitimam? n. 469. & n. 34. in Appendice Neo Conf. *5tò.* Ad quid teneatur Valeria? P. 3. à n. 391. *6tò.* An matrimonium illud sit validum? P. 4. 546.

CASUS LXXXII.

Valerius, contractis sponsalibus cum Valentina, peregrè abit, cumque jam per sesqui annum emansisset, nihil significans

Valentinæ; hæc moram pertæsa contrahit sponsalia cum Liberio. dumque fiunt proclamationes, redit Valerius, & uxorem prætendit Valentinam.

Quæritur 1mò. Quando promissio sponsalitia sub obligatione sit implenda? *2dò.* Quæ sint causæ justæ dissolvendi sponsalia, aut ab iis resiliendi? *3tiò.* An Valentina licitè & validè contraxerit cum Liberio? *4tò.* Cui debeat nubere? n. 484. 489. 497.

De Matrimonio.

CASUS LXXXIII.

Valesius, militiæ adscriptus, abest à parentibus suis, & habet occasionem, matrimonium contrahendi cum filia nobili, & opulenta; quia autem sine consensu parentum non vult uxorem ducere, contrahit sub conditione, si parentes consentiant.

Quæritur 1mò. Ad quid teneatur Valesius? *2dò.* Quando matrimonium fiat validum? *3tiò.* Quid dicendum, si parentes primò consentirent, & postea contradicerent, aut si 1mò dissentirent, & postea consentirent? n. 510

CASUS LXXXIV.

Vedastus, genere nobilis, sed viduus, sex auctus prolibus, uxorem petit Scholasticam

eam inferioris conditionis, sed sub hoc pacto, ut sumat poculum sterilitatis, sique hoc efficax non sit, ut proles, fortè nasciturae, acquiescant certae doti ipsis constituendae, abstineant à titulis & bonis paternis; ipsa verò in partem non veniat bonorum, quae tempore matrimonii acquirentur. Consentit Scholastica, & matrimonium contrahitur.

Quaeritur, an pactum primum obsit valori matrimonii, & secunda sint valida, & licita? n. 512, 513. *La Croix n. 144. 145.*

CASUS LXXXV.

Vedesinus, Judaicâ superstitione relictâ, per Baptismum aggregatus Ecclesiae Catholicae, cupit & Rachelem uxorem suam adducere, ut se sequatur, & proles suae omnes Catholicam Christi fidem amplectantur.

Itaque *quaerit imò.* Quibus argumentis possit uxorem convincere, venisse Messiam, & religionem Catholicam unicè esse veram, & salvificam? *2dò*, An, si uxor nolit sequi, possit transire ad secundas nuptias? n. 521. & P. 2. à n. 10.

De impedimentis Matrimonii.

CASUS LXXXVI.

Venantius, contractis cum Veronica sponsalibus, init matrimonium cum Ve-

recunda, nepte Veronicæ, & matrimonio consummato, negotiorum causâ peregrè proficiscitur, morboque in itinere contracto, abest per decem menses. Sub finem mensis decimi Verecunda parit prolem, Venantius persuadens sibi, prolem conceptam esse ex adulterio, recusat agnoscere prolem ut suam, & à Verecunda se toro, & habitatione separat.

Quæritur 1mò. An validum, & licitum fuerit matrimonium Venantii cum Verecunda? *2dò.* An debeat prolem illam agnoscere tanquam suam, & legitimam? *3tiò.* An propter adulterium propriâ authoritate possit fieri divortium? *4tò.* An licitè à Verecunda se separaverit Venantius? n. 522. 526. 549. in Neo-Confessarii Appendice n. 34.

CASUS LXXXVII.

Venerius, voto simplici castitatis perpetuæ obstrictus, sub spe futuri matrimonii impraegnavit Veneriam. Ut consulant famæ suæ, veniunt, impraegnatione adhuc occultâ, ad Pastorem, petuntque copulari in Quadragesima.

Quæritur 1mò. An in tempore clauso possit licitè Pastor assistere matrimonio non solenni, sine licentia Episcopi? *2dò.* Quæ benedictio, & solennitas sit tunc omittenda? *3tiò.* An illo tempore pos-

ſint fieri proclamationes ? *4tò.* An Venerius pro licito matrimonii uſu egeat diſpenſatione in voto ? n. 488. 526. *La Croix L. 6. P. 3. n. 338.*

CASUS LXXXVIII.

Venuſtus petit ſibi uxorem dari filiam natu minorem Procopii, quam viderat eſſe formoſam ; Procopius offert ei natu majorem, quam dicit priùs matrimonio jungendam eſſe, ſed à Venuſto nec viſam, nec formoſam. Venuſtus mittit Petrum fratrem ſuum, qui eam videat, & referat, cujus formæ ſit. Procopius oſtendit illi natu minorem, dicens, eſſe natu majorem ; quare refert fratri ſuo Venuſto Petrus, natu majorem eſſe formoſam, itaque Venuſtus mittit procuratorem, ut loco ſuî cum hac contrahat matrimonium.

Quæritur 1*mò*. Qualis errôr obſtet valori matrimonii contrahendi ? *2dò*. An matrimonium Venuſti cum natu majore filia ſit validum ? n. 528. 529. *La Croix n. 555.*

CASUS LXXXIX.

Verenus, contractis cum Bibiana ſponſalibus, rem habuit cum Cæcilia Bibianæ conſanguinea in 2do & 3tio gradu mixto, nihilominus uxorem ducit Bibianam, hâc ante matrimonium conſummatum mortuâ, cupit ducere Agatham Cæciliæ con-

sanguineam in 2do gradu, Bibianæ autem in 3tio mixto quarto.

Quæritur 1mò. An Verenus validè contraxerit cum Bibiana? *2dò.* An validè possit contrahere cum Agatha? n. 548. 552.

CASUS XC.

Verenianus, & Veronica sanguine juncti in 4to & 5to gradu, contracto matrimonio cohabitant septem mensibus, post hos Veronica parit filium; hunc imminente mortis periculo, Verenianus baptizat: sed dubius, an proles sit ex se suscepta, alienatur animo ab uxore Veronica, & copulam habet cum Berta persona vagæ libidinis. Moritur uxor Vereniani, qui uxorem ducit Bertæ consanguineam in 2do gradu ex una, & ex altera parte in 3tio.

Quæritur 1mò. An Vereniani & Veronicæ matrimonium fuerit validum? *2dò.* An Verenianus baptizando Veronicæ filium amiserit jus petendi conjugale debitum? *3tiò.* An justâ de causâ animo fuerit averso ab uxore? *4tò.* An validè contraxerit cum tali Bertæ consanguineâ? n. 534. 540. in fine 552.

CASUS XCI.

Verinus, conjugatus, imprægnavit Agnetem ancillam suam, quæ & dein parit;

Ve-

Verinus timore infamiæ prolem clam baptizat, & ponit ad fores orphanotrophii, ſuâque uxore mortuâ; matrimonio ſibi jungit Agnetem.

Quæritur 1mò. An Verinus, baptizando prolem ſuam illegitimam, contraxerit cum Agnete impedimentum dirimens, adeoque invalidè junxerit ſibi eam matrimonio? *2dò.* An licitè potuerit prolem ad fores domûs orphanorum ponere, teneaturque illi impendenda educationi prolis reſtituere? n. 540. *La Croix L. 3. P. 2. n. 159.*

CASUS CXII.

Vinandus, ægrotante ſuâ uxore, adulterium commiſit cum Sophia, eique promiſit matrimonium, ſi contingat uxorem ſuam mori. Promiſſionem acceptavit Sophia, ignorans Vinandum eſſe conjugatum, moritur uxor, Vinandus ignorans, impedimento ſe jam ligari, contraxit cum Sophia matrimonium.

Quæritur, an matrimonium illud valeat? Sub n. 542. 543.

CASUS XCIII.

Vitus, conjux, commiſit adulterium cum Firmina, quæ elapſo aliquo tempore dicit, ſe imprægnatam eſſe. Quare Vitus, inſciâ Firminâ, occidit ſuam uxorem, & Firmi-

nam ducit, hâcque mortuâ ducit ejus Novercam.

Quæritur, an matrimonia illa valeant? n. 542. 552.

CASUS XCIV.

Verecundus, præmisso adulterio cum Barbara, ex aversione, & odio uxori suæ propinavit venenum, ex quo obiit. Verecundus in confessione aperit suum crimen Parocho suo, addens, velle se inire matrimonium cum Barbara.

Quæritur imò. Ad possit matrimonium contrahi validè, si sine ejus intentione ex mero odio uxorem suam occiderit? *2dò.* An, si matrimonium intenderit secundario? *3tiò.* Quid dicendum, si dubitet de intentione, an libertas tunc sit in possessione, vel præsumatur adfuisse intentio matrimonii? *4tò.* Quomodo procedendum Parocho? Sub n. 542. *La Croix n. 340.*

CASUS XCV.

Veremundus, Præses congregationis Pastorum, nuper hos casus proposuit, resolvendos à R. D. Jacobo. *Primus* erat: Amandus, juvenis prædives, uxorem petit Ansbertam: hæc abnuit consentire; mater Ansbertæ blanditiis conatur ei persuadere, ut consentiat: ex metu reverentiali consentit externè quidem; sed cogitans

tans adhuc rem melius expendere, differt ſponſalia. Pater Ansbertæ hoc ægrè ferens, minatur ei, aitque, non experturam, deinceps paternos favores, durè fore tractandam, nihil habituram ex hæreditate, &c. His territa Ansberta conſentit, & dein matrimonium contrahit cum Amando. *Quæritur*, an validè?

Caſus 2dus erat hic: Titius uxorem duxit Cajam, quia ex communi perſuaſione putabatur dives, ſed nunc reperitur nihil afferre poſſe ad ſuſtinenda onera matrimonii, quia parentes magnis ſunt gravati debitis. Moritur Caja: Titius concipit votum, manendi in cœlibatu, interim illi offertur occaſio ducendi filiam putatitiè nobilem, hanc, impetratâ diſpenſatione in voto, ducit, ut fiat affinis nobilium, ſed poſtmodum comperit, non eſſe nobilem, etsi talis eſſe putata ſit. *Quæritur*, an iſta matrimonia valeant?

Caſus 3tius ſic proponebatur: Catharina, uxor Sempronii, quo tempore concepit Cajum filium, rem non ſemel etiam habuit cum Titio. Cajus nunc annorum 16. cupit uxorem ducere neptem Titii, cui, ſi ex Titio ſit conceptus, eſt conſanguineus in 2do gradu. *Quæritur*, an Cajus cenſeatur impeditus, & egeat diſpenſatione.

Reſpondit Jacobus *ad Caſum unum*: Matrimonium eſt invalidum, non quidem

ob metum purè reverentialem ex verecundia, quia is censetur levis; sed ob metum gravem à patre incussum. *Ad 2dum*: Valet matrimonium Titii primum, quia opulentia apprehensa non fuit objectum simpliciter motivum, nec finis contractûs, unde licet error causaverit consensum, manet tamen contractûs substantia; matrimonium autem ejus secundum non subsistit, quia deest consensus ob defectum objecti simpliciter talis & primarii, atque finis contractûs. *Ad 3tium respondit negativè*: Quia, cùm stante matrimonio sit conceptus, præsumit jus, quòd sit legitimus, contra quam præsumptionem prævalere non possunt præsumptiones facti, adeoque Cajus certò haberi debet conceptus ex Sempronio, adestque consensus Papæ legalis, contra quem non statuitur impedimentum. Vide n. 528. 546. *La Croix hìc n. 535. 552. 553.*

CASUS XCVI.

Victorinus uxorem habet Annam, Victor Catharinam, Victorini sororem. Moritur Victorinus, & Catharina. Victor viduus uxorem ducit Annam: hâc paulò post mortuâ, Victor sponsalia contrahit cum Lucia, & hâc neglectâ, matrimonio copulat sibi Luisiam Luciæ sororem.

Quæritur 1mò. Inter quas personas matrimonium, & ad quem gradum dirimat affi-

affinitas? *2dò*. An matrimonium Victoris, & Annæ subsistat? *3tiò*. An Victor validè contraxerit matrimonium cum Luisia? à n. 548. 552.

CASUS XCVII.

Ubaldus, contractis sponsalibus cum Benigna, imprægnavit Margaretham ejus sororem, Imprægnatio innotescit Benignæ, cedit hæc suo jure, ut Ubaldus possit ducere Margaretam.

Quæritur 1mò. An dissolutis sponsalibus cesset impedimentum? *2dò*. An egeat Ubaldus dispensatione? n. 550.

De Matrimonii solennitate, & invalidi revalidatione.

CASUS XCVIII.

Ursinus, mercator, captus amore filiæ in Anglia, quacum ante hac conversatus est, discedit Treviris illuc, animo clandestinè ibi matrimonium contrahendi cum illa loci istic incola.

Quæritur 1mò. Quæ matrimonia dicantur solennia, quæ clandestina? *2dò*. Ubi Tridentinum, matrimonia clandestina irritans, sit promulgatum? *3tiò*. An, & quando valeant matrimonia clandestina in locis, in quibus lex illa Tridentini irritans non est promulgata? *4tò*. An, Ursinus

sinus validè contraxerit in Anglia? à n. 562.

CASUS XCIX.

Ursula, contractis sponsalibus cum Ursicino, impeditur à parentibus, quominus perveniat cum hoc ad nuptias coram Parocho: audiens autem, quod matrimonium sine præsentia Parochi valeat in loco, ubi Tridentini lex non est promulgata, persuadet Ursicino, ut ad talem locum se conferant: placet huic consilium; quare abeunt ad talem locum, & contrahunt clandestinè.

Quæritur 1mò. An valeat matrimonium? *2dò.* Quid dicendum, si animum habuissent ibi figendi domicilium, aut negotiorum causâ se eò contulissent? à n. 562.

CASUS C.

Wilhelmus, natus Treviris, abiit Viennam, cumque decem annis ibi habitasset, redit ad locum originis, & coram Parocho cum Claudia contrahit matrimonium, & cum ea redit Viennam.

Quæritur 1mò. Quis sit proprius Parochus pro contrahendo matrimonio? *2dò.* Ubi quis censeatur habere domicilium, vel quasi domicilium? *3tiò.* An Wilhelmus validè contraxerit, si Parochus non fuerit Claudiæ proprius? n. 594.

CASUS

CASUS CI.

Wolffgangus, Parochus, 1mò matrimonio jungit sui vicini Parochi subditos cum licentia præsumpta, & de ratihabitione non dubitat. 2dò. Ab alio petiit licentiam, & conceditur, sed priusquam literæ perferantur, & licentia intimetur, sponsos copulat, minimè dubitans, concessam esse licentiam? 3tiò. Ab alio accepit licentiam; sed revocata est, antequam copularet sponsos.

Quæritur, an in his casibus Wolffgangus processerit licitè & validè? n. 597.

CASUS CII.

Agricola, & Anastasia, petunt ab Episcopo dispensationem in impedimento affinitatis, hâcque impetratâ rogant, ut sibi liceat ab aliquo Pastore in civitate, non suo, copulari, & dispensetur in proclamationibus. Annuit Episcopus, & designat Pastorem A. sponsi; hoc domi non invento, adeunt Pastorem B, ut maturiùs expediantur; Pastor B. copulat illos.

Quæritur, an licitè, & validè? n. 599.

CASUS CIII.

Baldus & Balduina, sponsi, petunt licentiam ab Ordinario, ut copulari possint tempore clauso. Annuit Episcopus,

dat-

datque licentiam, ut præmissis proclamationibus possint copulari à Parocho suo, vel cum hujus scitu, &, salvis ejus juribus, ab alio Sacerdote. Sponsa, quia putat, se à sponso imprægnatam, suadet illi, ut ad vitandam infamiam adeant alium, eique exponant periculum infamiæ ex dilatione matrimonii orituræ, obsequitur sponsus, sponsamque ducit ad Bennonem, suum patruum, Sacerdotem, hic omissis proclamationibus, sine scitu Pastoris proprii, eos copulat.

Quæritur, an licitè & validè? n. 598.

CASUS CIV.

Cosmophilus & Emmerentiana, personæ vagæ, hyemali tempore hospitantes in loco A, cum animo abeundi, ubi aura faverit, petunt à Pastore loci copulari matrimonio, ne pergant, vivendo ut conjuges, in peccatis. Reponit Pastor, se non posse sine licentia Ordinarii: illi mentis proximè alio discedere, adeunt alium Pastorem exposito suo statu, depositoque libertatis juramento, petunt ab ipso copulari: hic ut eos saltem à peccatis formalibus avertat, copulat illos.

Quæritur imò. An vagi possint copulari ab alio, quàm Parocho loci, in quo hospitantur? *2dò.* An Parochus alius licitè & validè astiterit? n. 600.

CASUS

CASUS CV.

Fabius, Sacerdos, ab Episcopo, de cujus Diœcesi legio militum extra præsidium mittitur, constitutus est Missionarius castrensis, cum facultate, ut excipiat confessiones, & matrimoniis assistat militum, quibus est & impositâ obligatione eum in finem adeant alium.

Quæritur imò. Coram quo possint milites matrimonium contrahere? *2dò.* An & ubi validè possit assistere Fabius? *3tiò.* An obstet mandatum Episcopi? n. 602. *La Croix L.6.P.3.n.751.752. Krimer n.671.*

CASUS CVI.

Goar, præmissâ imprægnatione Godiliæ, nunc defunctæ, sponsalia contrahit cum Odilia ejus sorore, nuncque cupit cum Odilia copulari. Factâ unâ proclamatione Titius, qui Godiliæ in morbo lethali adfuit, & ab ea intellexit, quòd imprægnata fuerit à Goare, cogitat sponsos ligari impedimento affinitatis, tacet tamen, ne Goarem diffamet; postmodum audiens, teneri se, vel Pastori aperire impedimentum, vel dissuadere sponsis matrimonium, revelat impedimentum Pastori, is Goarem interrogat desuper, hic, etsi sciat delictum suum cum Godilia commissum, id tamen negat: mittitur ad Ordinarium,

narium, negat & coram eo cum juramento, putans se non interrogari legitimè, eò quòd delictum sit occultum.

Quæritur 1mò. An putans, aut sciens, inter sponsos esse impedimentum, teneatur aperire Pastori vel Ordinario? *2dò.* An Titius bene fecerit? *3tiò.* An sponsi interrogati de impedimento occulto, teneantur fateri veritatem, etsi non adsit semiplena probatio? à n. 604.

CASUS CVII.

Homobonus in confessione generali inter cætera confitetur, quòd ante matrimonium cum sorore uxoris suæ carnaliter peccaverit, hocque ante initum matrimonium sit quidem confessus; habeat nihilominus angorem circa hoc peccatum. Confessarius, advertens impedimentum affinitatis, quærit, an angorem habuerit, dum contraxit matrimonium? an nunquam audiverit de aliquo obstaculo matrimonii inter certas personas? Respondet: Angorem quidem habui, sed de obstaculo non audivi, nisi inter consanguineos.

Quæritur 1mò. An, & quibus circumstantiis concurrentibus, hoc impedimentum Homobono sit revelandum? *2dò.* Si revelandum videatur, quid agendum sit, & suadendum? *3tiò.* Quomodo sublato impedimento matrimonium sit revalidandum? n. 610. 611. &c.

De Matrimoniis Hæreticorum inter se, & cum Catholicis.

CASUS CVIII.

Irenæus, natus Coloniæ, & Catholicè educatus, descendit in Hollandiam; datoque ibi nomine militiæ, uxorem ducit Saram acatholicam, loci indigenam, coram ministello acatholico. Post annum, susceptâ ex ea prole, Sara moritur. Irenæus Rachaëlem Catholicam, opificis in Hollandia filiam, coram Prædicante acatholico sibi matrimonio jungit, hâcque impregnatâ, impetratâ dimissione, redit Coloniam, quæritque anxius de valore utriusque matrimonii: ac 1mò. An matrimonium suum primum fuerit validum, prolesque habenda sit legitima? 2dò. An matrimonium secundum subsistat, teneaturque tanquam uxorem agnoscere Rachaëlem? 3tiò. Aut cum ea de novo contrahere.

Responsum illi est ad 1mum: Matrimonium illud, nisi aliud obstiterit impedimentum, fuisse validum, quia licet in fœderatis Belgii Provinciis promulgatum fuerit Tridentinum, illud tamen non ligat communitates illic acatholicas, matrimoniaque illic contracta sine forma Tridentini, valida sunt, inter personas hæreticas non tantùm, sed etiam inter hære-

ticam unam, & alteram Catholicam, uti declaravit Papa Benedictus XIV. Vid. n. 616. 617. 620. 624. 625.

Responsum est ad 2dum: Matrimonium non subsistere, quia utraque persona tenebatur lege Tridentini illic promulgati. Vid. n. 631.

Responsum est ad 3tium affirmativè: Quia matrimonium illud habet vim sponsalium & exigit legitimatio prolis. Vid. n. 551. Coroll. 3. 488. *Dixi 2.*

CASUS CIX.

Marsilius, miles Catholicus legionis Hollandicæ, in ultimo bello Heidelbergæ cum Lia acatholica contraxit matrimonium coram legionis Prædicante Lutherano, & duobus testibus. Quæsitum fuit, an matrimonium illud fuerit validum. Ad similem casum La Croix hic n. 752. cum aliis DD. Coloniæ respondit, si Lia non pertineat ad legionem, matrimonium non valere ob defectum Parochi; si autem pertineat ad eandem legionem, in qua est Prædicans, probabiliter valere, eò quòd censeantur gaudere privilegio Hollandiæ, & Prædicans sit quasi Parochus Parochiæ secum ambulantis. V. n. 627. Sed videtur respondendum negativè: Prædicans enim non est Parochus, adeoque ejus præsentia nihil confert ad valorem. Dein exemptio non afficit personam,

ſonam, ſed locum; non ſunt autem, etiam fictione juris, perſonæ contrahentes in Hollandia, cum Heidelberga nullâ ratione ad illam pertineat, ſecus ac urbes Cæſareæ, quas Hollandi occupant ad ſecuritatem ſuam, & vocantur De Barriere.

CASUS CX.

Mathias, & Claudia, Lutheranæ religionis conjuges, veniunt ad locum A. Lotharingiæ, cupiuntque inſtrui à Paſtore loci in Fide Catholica, ibique dein domicilium figere. Suſcipit illos Paſtor, datâque inſtructione examinat, ubi & coram quo contraxerint matrimonium? Reſpondent, coram prædicante noſtro, & teſtibus, ùt apúd nos moris eſt. Parochus incipit dubitare de valore matrimonii; quare adit Decanum Capituli, virum doctum, & rogat, quid cenſendum, & agendum ſit? Reſpondet Decanus, examinandos eſſe primò, in quo loco contraxerint, tum videndum, an Tridentini lex ſit ibi promulgata. 2dò. An hæretici ibi publicum habeant exercitium ſuæ religionis. 3tiò. An ſubſit locus Principi acatholico, vel Catholico quidem, qui tamen ſalvâ pace non poſſit adigere, ut contrahatur matrimonium coram Parocho Catholico. Et ex his colligendum eſſe, an hæretica communitas ſit exempta à lege Tridentini, ùt ſunt in Belgio fœderato. Parochus re-

reversus examinat illos, invenitque legem Tridentini non obstare valori matrimonii: interrogat porrò de aliis impedimentis, & invenit illos esse consanguineos in quarto gradu.

Quæritur: Quid tenendum & âgendum? n. 621. 631.

De dispensatione in impedimentis Matrimonii.

CASUS CXI.

Nicetas imprægnavit Ruffinam, suam in 2do gradu consanguineam, ea intentione, & communicato consilio, ut matrimonium contrahendi faciliùs impetrarent dispensationem: post modicum tempus adeunt Sacerdotem, rogantque, ut sibi procuret dispensationem in 2do gradu consanguinitatis, sed quâ intentione habuerint copulam, non exprimunt, nec interrogare de ea in mentem venit Sacerdoti. Itaque impetratur Romæ dispensatio nullâ factâ mentione de illa intentione, & matrimonium contrahitur in facie Ecclesiæ, vivuntque ùt conjuges pluribus annis unâ prole susceptâ, verè pauperes, & miserabiles. Demum Nicetas in confessione generali aperit peccatum simul illud, eamque intentionem, additque, hoc in Epistola supplici non esse expressum.

Quæ-

Quæritur 1mò. Quæ ſint exprimenda in ſcripto ſupplici pro diſpenſatione in impedimentis matrimonii ? *2dò.* An illa diſpenſatio fuerit valida ? *3tiò.* An, ſi invalida, poſſit Epiſcopus in hoc caſu diſpenſare ? n. 568. 579. 586.

CASUS CXII.

Petrus, natus, & habitans in Diœceſi Moguntina, cupit uxorem Ruffinam, ſuam in 3tio gradu conſanguineam, in Diœceſi Trevirenſi natam, & incolam, petitque, à quo diſpenſatio petenda ſit.

Quæritur 1mò. In quibus impedimentis pro matrimonio contrahendo diſpenſare poſſint Epiſcopi in Germania ? *2dò.* An in præſenti caſu poſſint Epiſcopi Moguntinus, & Trevirenſis ? *3tiò.* An neceſſaria ſit diſpenſatio ab utroque ? n. 570. 573.

CASUS CXIII.

Protus & Petronilla, conſanguinei in 3tio gradu cum ſecundo mixto, petunt Romæ diſpenſationem in ordine ad matrimonium inter ſe contrahendum, addentes in ſupplici libello, nullam interveniſſe copulam. Diſpenſatio committitur Parocho, viro diſcreto, cum clauſula, ut, ſi preces veritate nitantur, diſpenſet. Parochus, examinat ſponſos, & inter cæ-

tera interrogat, an non intervenerit copula; respondent sponsi, non intervenisse ante petitam dispensationem, intervenisse tamen postea, eò quòd audiverint, tunc faciliorem dispensationem fore. Pastor hæret, quia adsunt consanguinei, omnia ad convivium nuptiale parata sunt, & eo die copulandi erant sponsi.

Quæritur 1mò. An Pastor possit dispensare? *2dò.* An saltem Episcopus? *3tiò.* Quid agendum Pastori, an possit assistere matrimonio, & quæ eidem sint observanda? n. 577. 584. 586 607.

CASUS CXIV.

Rupertus, prænobilis juvenis, cum Dorothea paris nobilitatis copulam habuit, dein captus amore Reginæ, ejus sororis, contrahit cum hac sponsalia, nihil sciens de impedimento affinitatis: audivit autem postea, illud per copulam contrahi; sed dubitavit, an id contraxerit, quia ignoravit: quare consulit Theologum, qui affirmat, ab ignorante contrahi, non secùs ac impedimentum clandestinitatis, raptûs, ligaminis, affinitatis ex copula licita, quia ortum ducens ex copula illicita non est statutum, saltem principaliter, in pœnam delicti, sed ob decentiam naturalem, pietatem, & reverentiam erga sanguinem: per copulam enim duo fiunt una caro, ingrediuntur fines cognationis, unde

de decens est, ut, qui cognovit consanguineam unam, non habeat uxorem alteram in gradu propinquo. His auditis Romæ à sacra Pœnitentiaria Rupertus petivit dispensationem, rescribitque agens, intra mensem illam certò adfore, itaque sub finem mensis parat omnia ad nuptias, invitat amicos, diem nuptiarum designat tertiam post mensis lapsum, sed rescriptum dispensationis necdum adest.

Quæritur 1mò. An validè possit contrahere matrimonium, si dispensatio jam sit data, sed nondum intimata? 2dò. An licitè sit contractum in iis circumstantiis matrimonium? Vid. P. 1. n. 208. P. 3. n. 107. in fine. P. 4. n. 590.

CASUS CXV.

Vigilius, impeditus vinculo affinitatis à matrimonio, petiit dispensationem, sed dubium ortum est, an dispensatio sit valida.

Quæritur 1mò. An cum dubiè validâ dispensatione possit licitè, & validè contrahi matrimonium? 2dò. An cum impedimento dubio idem liceat? n. 590.

CASUS CXVI.

Xytus Religionis Catholicæ, & Rosalia Lutheranæ, consanguinei in 3tio gradu, intendunt invicem contrahere matrimonium. Xytus impedimentum sciens, Ro-

mâ super eo petit dispensationem : sed Roma renuit dispensare, nisi Rosalia priùs amplexa sit Fidem Catholicam. Rosalia adit suæ sectæ Jurisperitum, qui ait, acatholicos non ligari impedimentis merè Ecclesiasticis, idemque docere non paucos Doctores Catholicos. His, sat securè se procedere, opinati Xytus, & Rosalia, contrahunt coram Ministello acatholico in loco, ubi Tridentinum non est promulgatum, sed cùm pacto, ut proles masculæ educentur ad Religionem Catholicam, fœmellæ autem imbuantur Religione matris. Exactis pluribus annis, cùm proles jam susceptæ essent, audit Xytus à suo Parocho, & Confessario, pactum illud fuisse impium, & nullius roboris, eumque teneri sub reatu æternæ damnationis, curare, ut proles omnes educentur Catholicè : proinde omnes curat imbui rudimentis Fidei Catholicæ : reclamat uxor Rosalia, recurritque ad suæ sectæ Jurisperitum, qui ait, par esse jus matris, & patris, quoad prolium Religionem, atque hoc etiam assertum esse in Thesibus publicis, in Universitate Catholica, pro consequendo in utroque jure Doctoratûs gradu disputationi 1748. 20. Sept. propositis.

Quæritur imò. An hæretici non ligentur impedimentis, matrimonium dirimentibus, mero Jure Ecclesiastico statutis?

2dò.

2dò. An quoad Religionem prolium idem jus, quod competit patri, vel matri Catholicæ, competat parenti acatholico? *3tiò.* An matrimonium Xyti, & Rosaliæ cum prædicto pacto initum sit validum? n. 632. 634. & sub eodem, §. *Hinc hæ Assertiones.*

CASUS CXVII.

Zephirinus, Catholicus, contraxit sponsalia cum Catharina acatholica, sua consanguinea in quarto gradu. Catharina, sponsalia illa, utpote absolutè contracta, intelligens esse nulla, quia promissio sunt matrimonii illiciti, & invalidi; resilit. Zephirinus offert se ad petendam dispensationem, prætendens, sponsalia conditionata fuisse: proinde convenit eam coram Judice; sed hic pronuntiat Catharinam liberam ab obligatione. Quare sponsalia contrahit cum Zacharia, impetratque ab Ordinario dispensationem in proclamationibus, facultatemque, contrahendi coram Parocho Friderico loci A. Hic peregrè proficiscens committit Sacellano universaliter curam Parochiæ, tempore suæ absentiæ; Zacharias & Catharina veniunt ad locum A, petuntque copulari; copulat eos Sacellanus. Parochus redux, factum intelligens, ait, ego habui intentionem, istas personas non copulandi, sique

præ-

præsens fuissem, nemo me adduxisset eò, ut eas copularem.

Hinc ortum est dubium, an validè sint copulati; quia Parochus non censetur dedisse facultatem faciendi, quod ipse noluit facere, aut non fecisset: Sicut, si Papa det Episcopis facultatem, in casibus quibusdam dispensandi, non possunt hi tamen dispensare in iis circumstantiis, in quibus non solet dispensare ipse Pontifex. Pro parte tamen affirmativa est, quòd Parochus dederit universalem potestatem, sine restrictione intimata; sicut, si dedisset facultatem, eamque revocâsset, sed revocationem non intimâsset, delegati actus fuisset validus.

Vid. à n. 597.

Eremitarum Camaldulensium
Montis Regii

EMEN-

Emendanda in Casibus.

Ex I. Parte.

Pag. 29. lin. 8. Plus non requiritur.

Ex II. Parte.

Pag. 2. lin. 3. à fine, bona pro *bene.*
Pag. 44. Cas. 80mo lin. 10. Parochiâ.
Pag. 60. lin. 9. in oblivionem.
Pag. 65. lin. 11. à fine, frequens pro *frigens.*
Pag. 66. lin. 9. Canonicum pro *Canonicatum.*

Ex III Parte.

Pag. 25. Cas. 38. lin. 4. à fine, fovendo pro *solvendo.*
Pag. 28. lin. 13. reluisset pro *retulisset.*
Pag. 35. Cas. 59. lin. 3. post τὸ calicem, deleatur *Et*
Pag. 50. lin. 4. laboravit pro *labor vavit.*
Pag. 86. in Casu 139. lin. 11. deleatur: *Romæ.*
Ibid. lin. 16. deleatur: *Romuli ut.*
Pag. 87. lin. 5. post τὸ Mævio addatur: *ergo nec in Casu 1mo.*
Ibidem lin. 6. à fine, Dicast. pro *dicat.*

Ex IV. Parte.

Pag. 30. Cas. 57. lin. 10. penitus pro *pœnitus.*
Pag. 36. lin. 16. ex 2.
Pag. 59. Cas. 105. lin. 6. quibus præest pro *est.*
Ibid. ead. lin. obligatione, ne eum in finem &c.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0030628

R. P. REUTER
THEOLOGIA
MORALIS

P. IV.